• ODEON •

• PLAVCI NA ZÁPAD • DOMA A ZNOVU NA LODI •

FRANS G. BENGTSSON

ZRZAVÝ ORM

FRANS G. BENGTSSON
ZRZAVÝ ORM

PLAVCI NA ZÁPAD

DOMA A ZNOVU NA LODI

Ilustroval ADOLF BORN

ODEON

Přeložila Nina Neklanová
(Zrzavý Orm. Plavci na západ)

a Božena Kollnová-Ehrmannová
(Zrzavý Orm. Doma a znovu na lodi)

© Frans G. Bengtson, 1941 and 1945

Illustrations © Adolf Born, 1985

PLAVCI NA ZÁPAD

PŘÍBĚH Z DOB, KDY NA SEVER ZAČALO PRONIKAT KŘESŤANSTVÍ

PROLOG / JAK SE VEDLO VYHOLENÝM VE SKÅNE* ZA ČASŮ KRÁLE HARALDA MODROZUBA**

 noho mužů odjelo ze Skåne s Buem a Vagnem, ale neměli v Hjörungavågu*** štěstí; jiní následovali Styrbjörna**** do Uppsaly a padli s ním. Když se doma dověděli, že se jich jen málo vrátí, zazněly po celé zemi žalozpěvy a začaly se stavět pamětní kameny; ale všichni rozumní lidé se shodovali v mínění, že co se stalo, je vlastně ze všeho nejlepší, protože teď aspoň lze očekávat, že bude víc klidu a že mnohem méně majetku změní držitele za pomoci ostré ocele. Nadešla právě tučná léta, žita i sleďů bylo dost a většině lidí se dařilo dobře; ale ti, kterým se zdálo, že si úroda dává na čas, ti dál jezdili do Anglie a Irska a jejich výpravy provázel zdar, a mnozí se tam usídlili nadobro.

Tu se začali do Skåne trousit Vyholení, jednak ze země Sasů, jednak z Anglie, aby hlásali křesťanské učení. Ústa jim přetékala krásnými slovy a lidé byli zpočátku zvědavi a rádi jim naslouchali; ženám připadalo náramně zábavné nechat se od cizinců pokřtít a nadto dostat darem bílou košili. Jenže cizincům brzy košile došly, a tak lidé přestali naslouchat jejich kázáním, která se jim najednou zdála nudná a málo věrohodná; kromě toho mluvili noví příchozí jakýmsi divným, kostrbatým nářečím, jak se mu naučili v Hedeb† nebo na Západních ostrovech, že to znělo jako dětinské žvásty. S křesťanstvím to tedy šlo kupředu jen pomalu; a Vyholení, kteří se tolik namluvili o pokoji a míru, ačkoliv jim v srdcích planula především touha po pomstě a násilnostech vůči bohům, byli občas

vyznavači starého učení pochytáni a pověšeni v posvátném jasanovém háji; pak jim těla byla prokláta šípy a byli ponecháni na pospas Ódinovým havranům.* Ale jiní, kteří pronikli dále na sever až do lesů, kde sídlil kmen Göinských** a kam se dostalo jen málo nových věrozvěstů, byli obyvatelstvem pozdravováni s nadšením a v poutech odváděni na trhy v Smålandu*** a tam vyměňováni za voly a bobří kožky. Někteří si potom jako otroci Smålanďanů nechali narůst vlasy a vousy, začali být s Jehovou nespokojeni a hleděli si zajistit úděl co nejpříznivější; ale většinou se dále snažili vymítat staré bohy a křtít ženy a děti; bylo jim to milejší než lámání kamene a drcení obilí, a tak začali působit svým hospodářům takové nesnáze, že Göinští zakrátko za bezvadného pátera nedostali ani pár tříletých volků, jestliže nepřidali bečku soli nebo kus hrubého sukna. Tu se začala zvedat v pohraničních oblastech vůči Vyholeným nevole a vzdor.

Jednou v létě se po celém Danavelde**** rozběhli poslové se zprávou, že král Harald Modrozub přijal nové učení. Již za svých mladých let se k tomu chystal, jenže si to záhy zase rozmyslil; ale tentokrát to provedl doopravdy. Neboť král Harald byl již starý a dlouho jej sužovaly kruté bolesti v zádech, takže měl nevalné potěšení z piva a žen; teď mu chytří biskupové, poslaní samým císařem, pilně mazali záda medvědím sádlem, posíleným jménem apoštola, balili ho do ovčích koží, místo piva mu dávali pít dotýkané odvary z bylinek a znamenali ho křížem mezi lopatkami; a museli z něho vypudit mnoho ďáblů, než bolesti povolily a král se stal křesťanem. Přitom mu však mužové boží slíbili s veškerým důrazem, že jej stihne trápení daleko horší, kdyby snad znovu propadl krvi nebo se ukázal vlažným ve víře. Proto jakmile byl opět schopen pohybu a mohl si vzít do lože mladou mouřenínskou otrokyni, kterou mu poslal darem na důkaz přátelství Olof s Drahokamy, král Corku, poručil král Harald, aby se celý národ dal pokřtít; a ačkoliv tato řeč zněla jaksi podivně z úst toho, jenž byl přímým potomkem Ódinovým, mnozí uposlechli jeho rozkazu, neboť král Harald vládl dlouho a šťastně, a měl proto v zemi velké slovo. Nadto pohrozil nejkrutějšími tresty každému, kdo by vztáhl ruku na kněze, a tak jich teď ve Skåne utěšeně přibývalo, na planinách vyrůstaly kostely jako houby po dešti a staří bohové pomalu začali vycházet z módy a nikdo již o ně nedbal, leda když hrozilo nebezpečí na moři nebo dobytčí mor.

Ale v Göinge se tomu všemu jen chechtali. Lidé z pohraničních lesů byli vůbec náchylnější k posměchu než rozumní obyvatelé planin a královým rozkazům se vysmívali téměř pravidlem. V těchto okresech dosáhla moc málokterého muže dál, než kam stačila jeho pravice, a z Jellingu do Göinge bylo daleko i největšímu králi. I za starých časů, v době Haralda Bojovného zuba a Ivara Výbojného* a jejich předchůdců přicházívali králové do Göinge, jen aby lovili v obrovských lesích divoké tury, ale zřídkakdy za jiným účelem. Najednou však byl turům konec, a s nimi nadobro ustaly i návštěvy králů; a když se přece jen některý král rozhořčil nad neposlušností lesních poddaných nebo hubenou daní a pohroził, že sám přijede do Göinge, obyčejně dostal odpověď, že tury tu zatím nelze spatřit, ale objeví-li se, že o tom Göinští neprodleně podají zprávu a krále uvítají, jak náleží. A tak se mezi hraničáři pomalu ustálilo mínění, že k nim žádný král nemůže přijet, dokud se tuři nevrátí.

Tak zůstávalo v Göinge všecko při starém a křesťanství tu dlouho nemělo valné vyhlídky. A pokud tam kněži přece zabloudili, okamžitě byli prodáni za hranice okresu, ačkoliv někteří Göinští soudili, že by bylo vlastně správnější, kdyby je na místě usmrtili a raději se pustili do války s těmi chamtivci ze Sunnerbo a Allbo, zvláště teď, když Smålandští tak stlačují ceny, že výdělky z těchto obchodů skoro nestojí za řeč.

(**I.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA
O SEDLÁKU TOSTOVI
A JEHO DOMÁCNOSTI

Při pobřeží bydlili lidé ve městech, kvůli živobytí a větší bezpečnosti; neboť tu často docházelo k pokusům o loupežné nájezdy lodí míjejících Skåne; buď zjara, kdy se plavci chtěli zásobit lacinou čerstvou potravou, nebo na podzim, kdy se tlupy poraženého vojska s prázdnou vracely domů. Jakmile byl zpozorován takový hlouček vystoupivší na pevninu, hned zadul do noci roh, svolávaje sousedy na pomoc; a byli-li cizinci nepozorní, obyvatelé dobře střeženého města občas sami zajali loď nebo dvě, a když se pak jejich spoluobčané, dlející právě na válečné výpravě, vrátili z moře k zimnímu odpočinku, mohli se jim pochlubit pěknou kořistí.

Ale bohatí a pyšní muži, kteří měli vlastní lodi, nestáli příliš o blízké sousedy a raději sídlili každý sám pro sebe; neboť v době, kdy sami dleli na moři, dali si své dvorce a statky hájit dobrými chlapy, kteří zůstali doma. Zvláště v okolí Kullenu* bývalo mnoho takových velmožů; o zdejších bohatých sedlácích šla pověst, že jsou ještě domýšlivější než kdekoli jinde. Pokud byli doma, rádi se mezi sebou svářili, ačkoliv mezi statky byla slušná vzdálenost; jenže častěji bývali pryč, neboť už od dětství vyhlíželi na moře a pokládali je za svou državu, kde všichni, s nimiž se tam střetli, si za to mohli sami. Bydlel tu také sedlák jménem Toste, vážený muž a veliký mořeplavec; ačkoliv byl již v letech, přece řídil svou loď sám a léto co léto vyjížděl na výpravu. Měl příbuzné v Limericku v Irsku, mezi vikingy, kteří se tam usídlili, a jezdíval k nim za obchodem a proto, aby jejich náčelníku, jenž byl z krve Lodbrokovy,** pomáhal vybírat daně od Irů a z jejich klášterů a kostelů. Mezi vikingy začínal být pomalu konec dobrým časům, zejména od té doby, co Muirkjartach s Koženými opatky, král Connachtu, vykonal okružní cestu

kolem ostrova se zadní stranou štítu obrácenou k moři; neboť domorodci se nyní bránili lépe než kdysi a ochotněji následovali své krále, takže tě stálo mnoho námahy, chtěl-lis od nich vybrat daň; a dokonce i některé kláštery a kostely, které bylo dříve tak snadno plenit, si nyní postavily vysoké kamenné věže, kam se kněží uchylovali se svými poklady, nedostupní ohni i železu. Proto se teď mnohým z Tostova mužstva zdálo, že by bylo lépe obrátit směr plavby buď do Anglie, nebo do Francie, kde kynuly dobré časy a kde se dalo získat více s menšími těžkostmi; ale Tostovi se nejlépe dařilo tam, kde byl zvyklý, a také už se cítil příliš starý, aby zkoušel neznámé země, s nimiž se nesžil.

Jeho manželka se jmenovala Åsa a pocházela z oblasti lesů. Měla břitký jazyk a byla povahy ne právě vlídné, a Toste někdy říkával, že se mu moc nezdá, že by se chtěla s lety umírnit, jak tomu bývá u mužů; ale jinak to byla zdatná hospodyně a znamenitě vedla statek, když byl Toste pryč. Porodila mu pět synů a tři dcery, ale synové valného štěstí nedošli. Nejstarší zahynul jako mladík na jakési svatbě, když mu pivo stouplo do hlavy a on chtěl ukázat, že dovede jezdit na býku; druhý spadl přes palubu za bouře na své první cestě. Ale nejvíc pronásledovalo neštěstí čtvrtého, který se jmenoval Are, neboť jednoho léta, když mu bylo devatenáct, obtěžkal dětmi manželky dvou sousedů, zatímco jejich mužové dleli v cizině, a tím způsobil těžké nesnáze a vyvolal mnohý posměšek a svému otci nadělal velké výlohy, když se dotyční mužové vrátili domů. Od té doby byl těžkomyslný a vyhýbal se lidem a nakonec zabil muže, který nemístně žertoval o jeho zdatnosti, načež uprchl ze země. Říkalo se, že se dal dohromady se švédskými kupci a odplul s nimi na Východ, jen aby se nemusel setkávat s lidmi, kteří znali jeho svízele; ale pak už o něm neslyšeli. Åse se jednou zdálo o černém koni s krví na plecích a od té doby věděla, že je mrtev.

A tak zůstali Åse a Tostovi jen dva synové. Starší se jmenoval Odd; byl to chlapík nevysoké postavy, silný, hrubě stavěný a s nohama do o, tvrdých rukou a rozmyslný v řeči; záhy provázel Tosta na cestách a byl obratný v práci na lodi i ve zbrani. Doma snadno vzkypěl, protože mu bylo zatěžko přečkat dlouhé zimy; a tu docházelo často k půtkám mezi ním a Åsou. Říkával, že je to s ním už jednou takové, že mu žluklé solené jídlo na lodi chutná lépe než vánoční pečené na pevnině; ale Åsa říkala, že nepozoruje, že by byl z těch, kdo si berou právě nejméně z toho, co postaví na stůl. Spával přes den tolik, že si leckdy naříkal na špatné spaní

v noci; i když prý si vezme k sobě do slámy děvče, tvrdil, valně se to nepolepší. Åsa neviděla ráda, že líhá s děvečkami: snadno by jim to mohlo stoupnout do hlavy a pak by si k hospodyni moc dovolovaly; a Odd prý by se měl raději oženit. Ale Odd se bránil, že nemá naspěch; ženy, s nimiž mu bylo nejlépe, našel prý v Irsku, jenže z těch by nerad přivedl některou domů, protože pak, jak právem předpokládal, by asi záhy došlo mezi ní a Åsou na nehty a zuby. To ovšem Åsu podrážděno ještě víc, i ptala se ho, přeje-li si tedy, aby umřela. Odd odpovídal, aby si v tomhle ohledu počínala, jak nejlépe umí: nerad prý by jí nějak radil, a proto počká, jak se všecko vyvine.

Ačkoliv byl v řeči pomalý, přece se Åse vždycky nepodařilo mít poslední slovo; a tak alespoň říkala, jak je to pro ni kruté, že ztratila tři hodné syny a že jí zůstal právě ten, bez něhož by se obešla nejspíš.

S Tostem se Odd snášel lépe; a jakmile nastalo jaro a kolem loděnice a lodních můstků to začalo páchnout dehtem, jeho nálada se vůčihledně lepšila. A třebaže v takových věcech nebyl právě mistr, pokoušel se někdy dokonce dát dohromady nějakou písničku: o tom, jak se alčí křídla chystají k letu; anebo jak ho mořští oři co nevidět odnesou do země, kde je věčné léto.

Ale jako skald si nikdy jméno nezískal, a nejméně už u selských dcerek, které byly v blízkém okolí na vdávání. Proto se málokdy obracel ke břehu, když odplouvali.

Jeho bratr byl nejmladší ze všech Tostových dětí a zřítelnice matčiných očí; jmenoval se Orm. Rychle rostl a byl vysoký a štíhlý až nadmíru, a Åsa se něco nabědovala nad jeho hubeností; jakmile nesnědl o hodně víc než někdo z dospělých, už si myslila, že ho ztratí, a říkala, že ta nechuť k jídlu bude jeho záhuba. Orm si na dobré jídlo potrpěl a málokdy mu byly matčiny starosti o jeho žaludek proti mysli; ale Toste s Oddem leckdy bručeli, když ho matka častovala lahůdkami. Orm jako dítě několikrát stonal; a od té doby Åsa nevěřila, že je to s jeho zdravím v pořádku, a ustavičně se kolem něho točila, starala se a napomínala, a někdy ho dokonce přesvědčila tak, že v sobě cítil plno všelijakých nebezpečných neduhů a zdálo se mu, že by snad bez léčivé cibule, zaříkání a ohřáté hliněné mísy zahynul, ačkoliv jeho nejtěžší nemocí bylo, že se občas přejedl moučné kaše a masa.

Jak začal dospívat, Åsiných starostí přibývalo. Doufala, že se stane znamenitým mužem a náčelníkem; a častokrát spokojeně svěřovala

Tostovi, že všecko ukazuje k tomu, že bude velký a silný; a mluví prý tak chytře, že kdekdo tvrdí, že je to dědictví po matce; ale přitom byla plna

strachu před nástrahami, s nimiž by se mohl setkat na mužských výpravách. Často s ním mluvívala o nehodách jeho bratří a nutila jej, aby jí slíbil, že se bude mít na pozoru před býky, že bude opatrný na lodi a nikdy nebude líhat se ženami jiných mužů, ale kromě toho bylo i tolik jiného, co ho mohlo postihnout, že si kolikrát nevěděla rady. Když mu bylo šestnáct let a měl poprvé vyplout s ostatními, Åsa se tomu opřela: je prý ještě příliš mladý a choulostivého zdraví; a když se jí Toste zeptat, chce-li z něho opravdu vychovat pohlavára kuchařek a babského hrdinu, rozběsnila se tak, až se Toste polekal a svolil, aby bylo po jejím, a byl rád, když se sám dostal co nejrychleji z domova.

Toho podzimu se Toste s Oddem vrátili pozdě a ztratili na své výpravě tolik lidí z posádky, že jim jich zbylo sotva tolik, kolik potřebovali k veslům; ale přesto byli spokojeni a měli mnoho co vyprávět. V Limericku vyzískali málo, neboť moc irských králů v Munsteru teď vzrostla tak, že vikingové měli co dělat, aby uhájili holý život, ale Tostovi přátelé, kteří tam tou dobou dleli se svými loďmi, se ho ptali, jestli by se s nimi nechtěl pokusit o veliký trh, který se bude o letním slunovratu odbývat v Merionethu ve Walesu, na místě, kde vikingové sice jaktěživi nebyli, ale kam by se prý snadno dostali s pomocí několika spolehlivých průvodců; a ty právě měli teď Tostovi přátelé po ruce. Odd přemluvil otce, aby se toho zúčastnil, a jejich posádka také byla pro; a tak se sedmi loďmi zakotvili v Merionethu, odkud se pustili po nebezpečné cestě do nitra země a nepozorováni se dostali až na tržiště. Tu došlo k lítému boji a k značným ztrátám na mužstvu, ale vikingové zvítězili a získali velkou kořist jak ve zboží, tak v zajatcích. Potom se přeplavili na Cork, kde své zajatce prodali, neboť v Corku se odedávna scházeli otrokáři ze všech koutů světa, aby si vybrali mezi zajatci, které tam vikingové přivezli; a tamější král, Olof s Drahokamy, jenž je křesťan a nesmírně starý a moudrý, sám prý tam nakupuje ty, které uzná za vhodné, aby je nechal vykoupit příbuznými, z čehož má ovšem znamenitý výdělek. Z Corku se plavili domů společně, aby nepadli do rukou námořním lupičům, neboť neměli valnou chuť k boji, když jejich posádka byla tak slabá a na lodích takové bohatství, a tak se jim bez úhony podařilo obeplout Skagen*, kde zpravidla číhávají obyvatelé zátoky a západního pobřeží na slibné lodi vracející se domů. Když každý z posádky dostal svůj podíl z kořisti, zbylo Tostovi víc než dost; a jakmile zvážil své stříbro v komoře, prohlásil, že

tato cesta by mohla být dobrým závěrem jeho plaveb a že od nynějška zamýšlí už zůstat doma, tím spíše, že mu údy začínají tuhnout a Odd již všecko zastane zrovna jako on, a kromě toho bude mít ku pomoci Orma. Odd usoudil, to že je od otce moudrá řeč. Ale Åsa hned vybuchla, že v tom není chytrosti ani za mák; je sice pravda, že získali mnoho stříbra, ale jak dlouho s tím vystačí, když mají zimu co zimu na krku tolik lidí; a kdo prý může vědět, jestli Odd nepromarní celý výdělek se svými ženami v Irsku a vrátí-li se vůbec domů; a Toste by mohl už jednou pochopit, že ta ztuhlá záda má od toho, jak vždycky přes celou zimu dřepí nečinně u ohniště, a ne z toho, že je přes léto na moři; a sama toho má až nad hlavu, má-li o jeho nohy klopýtat půl roku. Prý vůbec nemůže pochopit, bouřila, jací ti dnešní muži jsou, neboť bratr jejího děda, Sven Myší Čenich, slavný hrdina mezi Göinskými, padl v potyčce se Smålanďany tři léta po tom, co dostal pod stůl všecky, s nimiž pil na svatbě svého nejstaršího vnuka; a dnes aby člověk přes tu chvíli poslouchal žvásty o nemocech od mužů, kteří jsou v nejlepších letech a nestydí se vyslovit, že by chtěli umřít na slámě jako krávy. Ale teď prý dostanou Toste a Odd a všichni, kdo se vrátili domů, na uvítanou znamenité pivo z várky, která jim jistě bude chutnat; a Toste ať jen si vyžene brouky z hlavy a připije na stejně úspěšnou cestu v příštím roce; potom zažijí všichni vespolek dobrou zimu, jen když ji nikdo nebude dopalovat takovými nesmysly.

Když odešla, aby se postarala o pivo, poznamenal Odd, že si asi Sven Myší čenich zvolil Smålanďany jako menší zlo, zvlášť jestli všecky ženy jeho rodu nadělaly tolik rámusu a křiku jako matka; a Toste prohlásil, že mu v tom sice nechce odporovat, ale že je máti po mnoha stránkách zdatná žena a že ji nechce popouzet víc, než je nutno, a že by to neměl dělat ani Odd.

Té zimy si všichni povšimli, že Åsa leckdy chodí po své práci pobledlá a stísněná a že jí jazyk ujíždí méně rychle než obyčejně; starala se o Orma ještě úzkostlivěji než jindy a někdy se zastavila a vytřeštila na něj oči, jako by spatřila zjevení. Orm teď značně vyrostl a mohl co do síly závodit se všemi svými vrstevníky i s hochy mnohem staršími. Byl zrzavých vlasů a jemné pleti, tuponosý, oči měl posazené daleko od sebe a měl velká ústa, dlouhé paže a trochu se ohýbal v zádech; byl mrštný a rychlý a lukem a kopím se oháněl jistěji než většina jeho druhů. Lehko se rozzuřil a dovedl se slepě vrhnout na toho, kdo ho podráždil; dokonce i Odd, kterého dříve bavilo popudit bratra tak, že pobledl hněvem, s ním od

té doby, co v jeho síle začal cítit nebezpečí, zacházel opatrněji. Ale jinak býval Orm většinou mírný a poddajný a až příliš zvyklý řídit se ve všem podle Åsy, ačkoliv jí někdy také odmlouval, když mu její péče byla na obtíž.

Toste mu dal nyní mužskou zbroj, meč a širočinu a dobrou přílbu, a Orm si sám vyrobil štít; ale s brněním to bylo horší, protože žádné z těch, co měli v domě, se mu nehodilo a v zemi byla teď nouze o dobré platnéře, když se jich většina vystěhovala buď do Anglie, nebo k rouenskému jarlovi, kde jim lépe platili. Toste mínil, že by se Orm zatím mohl spokojit koženou kazajkou, než si opatří dobré brnění v Irsku: tam prý se v každém přístavu dostane pěkná zbroj po padlých bojovnících.

Když jednoho dne seděli u jídla a zase o tom hovořili, položila si Åsa najednou hlavu na paži a rozplakala se. Všichni umlkli a zadívali se na ni, neboť se nestávalo často, že by propukla v slzy; Odd se jí zeptal, jestli ji snad nerozbolel zub. Tu si Åsa otřela tvář a obrátila se k Tostovi: vyčetla mu, že jí ta jeho řeč o výstroji mrtvých mužů připadá jako neblahé znamení a že stejně už ví, že Orm zahyne, jakmile se vydá na moře, neboť prý ho třikrát za sebou viděla ve snu, jak leží v krvi na palubní lavici, a všichni přece vědí, že její sny neklamou. Proto prý teď znovu Tosta prosí, aby se nad ní smiloval, zbytečně nedával Ormův život v sázku a nechal ho ještě toto léto doma; cítí, že mu hrozí nebezpečí v nejbližší době, a přečká-li je, bude snad později méně ohrožen.

Orm se zeptal, jestli si snad ve snu nevšimla, kde byl raněn. Åsa odpověděla, že se pokaždé zděšením nad tím pohledem hned probudila; ale viděla, že měl zakrvácené vlasy a ve tváři že byl bledý jako stěna; a ten sen ji prý nesmírně tížil, pokaždé víc, jak se vracel znovu a znovu, ačkoliv se o tom nikomu nezmínila, až teď. Toste seděl chvíli pohroužen v úvahy a pak řekl, že on sám o snech mnoho neví a že se jich nikdy nebál. „Ostatně staří říkávali, že jak to Přadleny* upředou, tak se i stane. Ale když jsi, Åso, měla týž sen potřikrát, přece to asi bude výstraha; a my už ztratili synů dost. Proto ti v tom nebudu odporovat; a Orm ať přes léto zůstane doma, jestli chce. A co mne se týče, zdá se mi, že mohu vyplout ještě jednou: a tak snad to bude nejlepší pro všechny."

Odd s Tostem souhlasil; přesvědčil se nejednou, že Åsiny sny nebývají liché. Orm sice nebyl tuze potěšen tím, co bylo ustanoveno, ale byl zvyklý řídit se v důležitých věcech podle Åsy; a tak už o tom nemluvili.

Když přišlo jaro a dostatečný počet sousedů z vnitrozemí se přihlásil Tostovi o místo v jeho posádce, odpluli s Oddem jako obyčejně a Orm zůstal doma. Zahlížel na Åsu a leckdy předstíral churavost, jen aby ji polekal; ale když se potom přihnala s léky a začala ho ošetřovat, sám začal věřit tomu, co prve jen předstíral, a míval malé potěšení ze své hry. Åse nešel její sen z mysli, a přes všechny starosti, které jí synek působil, byla ráda, že ho má doma.

Jenže Orm se toho léta přece jen vydal na svou první cestu, aniž Åsu požádal o dovolení.

(**II.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

O KROKOVĚ VÝPRAVĚ
A O TOM JAK SE ORM
DOSTAL NA SVOU
PRVNÍ CESTU

e čtyřicátém roce panování krále Haralda Modrozuba, o šest letních období dříve, nežli se jomští Vikingové* vydali na válečnou výpravu do Norska, vyrazily tři lodi z Listeru** s novými plachtami a s početnou posádkou a zamířily k jihu, aby plenily mezi Vendy.*** Vedl je náčelník, který se jmenoval Krok. Byl to snědý chlapík vysoké postavy, hubený a nesmírně silný; v osadě se těšil veliké vážnosti, protože snadno vymýšlel odvážné plány a dovedl zažertovat s lidmi, kterým se až dosud špatně vedlo, a vysvětlit jim, že by si byl na jejich místě počínal jinak a lépe. Sám toho nikdy mnoho nevykonal, spíše si liboval ve výkladech o tom, co hodlá vykonat v nejbližší době; ale tak dlouho podněcoval mládež osady vyprávěním o kořisti, kterou by pohotoví muži mohli získat na krátké výpravě k Vendům, že se mu záhy sešla dostatečná posádka, byly vyzbrojeny lodi a on sám zvolen za náčelníka výpravy. Tvrdil, že se dá

mezi Vendy mnoho získat; především prý se každý může spolehnout na hojnou kořist co do stříbra, jantaru a otroků.

Krok a jeho muži připluli k pobřeží Vendů, dosáhli ústí řeky a veslovali vzhůru proti prudkému toku, až dorazili k dřevěnému hradu s kolovou hrází přes řeku. Tam za ranního šírání vystoupili na břeh a vrhli se na Vendy shromážděné kolem palisád. Ale Vendové byli siláci a pilně vystřelovali šípy, a Krokoví muži byli unaveni namáhavým veslováním; byl to tuhý boj, nežli Vendové uprchlí. Krok tu ztratil nejednoho zdatného bojovníka; a když sečetli kořist, ukázalo se, že pozůstává z několika železných kotlíků a hromádky ovčích kožichů. Veslovali tedy po řece zpátky a pokoušeli se o štěstí na jiném místě dále k západu; ale i tato osada byla dobře střežena; a po ostré šarvátce, v níž opět utrpěli ztráty, získali Krokovi muži jen několik uzených kýt, roztrhanou drátěnou košili a náhrdelník z odřených stříbrných penízků.

Pochovali své mrtvé na břehu a radili se, jak dále; Krok se musel moc namáhat, nežli jim vysvětlil, proč se výprava nesetkala s takovým úspěchem, jaký jim sliboval. Ale přece se mu podařilo uchlácholit posádku chytrými slovy. Náhody a nehody, pravil - na ty aby člověk byl vždycky připraven; pravý viking se však jen tak pro nějakou maličkost nevzdává; Vendové jsou teď jaksi sveřepější než dřív, ale on již má za lubem znamenitý plán, který přispěje k všeobecnému prospěchu. Měli prý by zkusit štěstí na Bornholmu, neboť jeho bohatství je známo všem; a na ostrově je málo bojovníků, poněvadž v poslední době odtud mnozí odpluli do Anglie. Pobřežní potyčka jim přinese za nepatrnou námahu bohatý zisk jak na zlatě, tak i na dobytku a krásných zbraních.

Usoudili, že je to dobrý nápad, a znovu ke Krokovi pojali bývalou důvěru; napjali plachty a zamířili k Bornholmu; dopluli tam časně zrána a veslovali vzhůru podél východního pobřeží za úplného bezvětří a v mlze vznášející se nad vodou, aby si vyhledali dobré místo k přistání. Plavili se v těsném hloučku a byli dobré mysli, ale zachovávali mlčení, aby se dostali na pevninu pokud možno nepozorováni. Tu před sebou zaslechli skřípot vidlic, v nichž bývají zasazena vesla, a již se vynořilo i veslo samo, a skrze mlhu zahlédli osamělou válečnou loď; právě obeplula výběžek ostrova a mířila přímo proti nim, aniž zmírnila rychlost. Všichni zírali na veliké a krásné plavidlo s rudou dračí hlavou na přídi a s dvaceti páry vesel, a radovali se, že je samo; a Krok poručil, aby se všichni, kdo právě neveslují, chopili zbraní a připravili se, neboť zde by se dalo mnoho

získat. Ale osamělá loď plula blíž, jako by je nepozorovala; a nějaký tučný muž stojící u předního stěžně, muž se širokým vousem pod zprohýbanou přílbou, přiložil ruce k ústům, když se navzájem přiblížili, a drsně zavolal:

Táhněte odtud, nebo se bijte!"

Krok se zachechtal a jeho posádka s ním; křikl v odpověď:

„Viděls už někdy, že tři lodi uhnuly jediné?"

„Viděl jsem už víc," odpověděl tlustý muž netrpělivě; „neboť téměř každý uhýbá před Styrbjörnem. Ale rozhodni se rychle, jak sám chceš!"

Tu už Krok víc neřekl, nýbrž ustoupil a ani nepohnul vesly, zatímco je cizí loď míjela; a na žádné z Krokových lodí nebyl vytasen meč. Viděli vysokého mladého muže v modrém plášti a se světlým chmýřím na bradě, jak se vztyčil vedle kormidelníka na cizí lodi; stál tu s oštěpem v ruce a pozoroval je přimhouřenýma očima a pak si široce zívl; potom odložil kopí a zase ulehl k odpočinku; a Krokovi muži pochopili, že to byl Björn Olofsson, zvaný Styrbjörn, zapuzený synovec uppsalského krále, který se jen zřídka vyhnul bouři a nikdy boji a jemuž málokdo vstoupil na moři dobrovolně do cesty. Jeho loď plula dál a zmizela kdesi na jihu v mlze; ale Krokovi a jeho mužům se jen zvolna vracela dobrá nálada.

Veslovali dál na moře k východním šérám, kde nebylo lidí, a tam přistáli a vařili si jídlo a dlouze se radili; mnohým se teď zdálo, že by učinili nejlépe, kdyby obrátili a pluli zase domů, když už je neštěstí sleduje až na Bornholm. Neboť když byl v těchto vodách Styrbjörn, jistě je na ostrově plno jomských vikingů a druhým tu již pražádné vyhlídky nekynou. Někteří dokonce říkali, že nemají na moři co dělat, dokud si naopatří velitele právě takového, jako je Styrbjörn, který by pro nic za nic neustupoval.

Krok byl zpočátku málomluvnější než obyčejně; dal přinést na pevninu pro všecky pivo; a když se napili, začal jim dodávat mysli. Je to v jistém ohledu neštěstí, že potkali Styrbjörna, to prý doznává sám; ale na druhé straně naopak nesmírné štěstí, že se s ním setkali na moři; neboť kdyby byli vystoupili na břeh a tam narazili na jeho lidi nebo jiné jomské vikingy, bylo by jim to asi bývalo velmi ke škodě. Všichni jomští vikingové, a zvláště vlastní mužstvo Styrbjörnovo, jsou prý poloviční divoši, bojovníci sveřepí, zběsilí a krvelační, vesměs odolní vůči železu, a dovedou se bít oběma rukama tak dobře jako nejlepší bojovníci Listeru pravicí. Těm, kdo nemyslí, může snad připadat podivné, že nechtěl Styrbjörnovu loď napadnout; ale uvědomil prý si, že má dobrý důvod pro svou zdrženlivost, a bylo štěstí, že se vzpamatoval včas. Vždyť takový námořní lupič, který se právě odpoutal od břehu, s sebou sotva veze zboží, jež by bylo hodno tuhého boje; a sami prý se také nevydali na moře proto, aby získali lichý věhlas, nýbrž aby se zmocnili kořisti; proto pokládal za správnější pamatovat více na dobro všech než na svou

proslulost, a vlastní rozvaha jim poví nejlépe, že jednal tak, jak se sluší na náčelníka.

Když takto Krok začal zaplašovat nelibost svých mužů, sám se cítil svou řečí posilněn; i jal se je zrazovat od toho, aby se nyní vrátili domů. Přece vědí, pravil, že jejich krajané v Listeru jsou pokolení břitkého jazyka; a zvláště ženy by jim asi při návratu způsobily nejednu svízel, neli jinak, tak aspoň nesčetnými otázkami o jejich podniku, kořisti a předčasném návratu. Žádný muž, dbalý své pověsti, nedá rád podnět k takovým žvástům, a proto by měli s návratem počkat, dokud nezískají něco, co by stálo za to. Teď prý jde o to, dohodnout se, že budou držet pohromadě s veškerou vytrvalostí a prozíravostí a určí si dobrý cíl pro další plavbu; a nežli sám bude mluvit dál, rád prý by vyslechl rozumné slovo svých mužů, jak oni o tom soudí.

Jeden z bojovníků navrhoval, aby se vydali do země Kuronců a Livonců,* kde lze očekávat slibnou kořist; ale jeho návrh nedošel souhlasu, neboť zkušenější mužové věděli, že léto co léto plení v těchto zemích ve velkých zástupech Švédové a vidí neradi, přicházejí-li tam za týmž cílem cizinci. Druhý se doslechl, že nejvíc stříbra na světě se prý najde na Gotlandu, a soudil, že by to mohli zkusit tam: ale jiní, kteří měli čerstvější zprávy, namítali, že Gotlanďané od té doby, co zbohatli, bydlí v silných městech, kterých lze dobýt jen velikou vojenskou mocí.

Potom se ujal slova třetí, muž jménem Berse, který vždycky hovořil rozvážně a rozmyslně a byl všeobecně uznáván pro svou moudrost. Řekl, že v Baltském moři začíná být těsno a úzko, protože jich tam až příliš mnoho vyplouvá za kořistí a Vendové se místy již dovedou bránit. A když tedy nechtějí domů - v tom ohledu soudí prý jako Krok -, stálo by za uvážení, jestli by se neměli pustit na západ. Sám prý tam nikdy nebyl; ale muži ze Skåne, s nimiž mluvil loni v létě na kterémsi trhu, byli v Anglii a Bretani s Tokem Gormssonem a Sigvaldem Jarlem, a měli mnoho co vyprávět o těchto výpravách. Pyšnili se zlatými prsteny a drahocenným oděvem; podle jejich výpovědí Vikingové usadivší se před dávnou dobou při ústí franckých řek, aby plenili ve vnitrozemí, mají prý často hraběcí dcerky v loži pro potěchu a starosty a opaty za pacholky ke své obsluze. Nemůže ovšem vědět, jak dalece se jeho skånští zpravodajové drželi pravdy, ale vzhledem k známé věrohodnosti Skånských bude prý jen moudré, když si z toho polovinu raději odmyslí. Nelze však popřít, že všichni tito vracející se muži působili dojmem nejvyššího blahobytu,

neboť jej, cizince z Blekinge,** několikrát pozvali na hojný doušek silného piva, aniž ho potom okradli o jeho svršky, když usnul; a proto nebude asi všecko lež, což konečně člověk ví i odjinud. Tam, kde se lidem ze Skåne dařilo tak znamenitě, nemuseli by ani Blekinští přijít zkrátka; a proto, končil Berse, rád prý by se pokusil o cestu na západ, soudí-li většina jako on. Mnozí hlučně souhlasili; ale někteří namítali, že mají příliš malé zásoby potravin, aby s nimi vystačili, než se dostanou do tučných krajů na západě.

Tu se Krok opět ujal slova a prohlásil, že Berse vyslovil návrh, který sám chtěl právě přednést. K tomu, co Berse vyprávěl o hraběcích dcerkách a bohatých opatech, za něž se zpravidla obdrží velké výkupné, rád by dodal ještě jedno, co je všeobecně známo mezi muži zběhlými v cestování: v Irsku je prý totiž shromážděno neméně než sto šedesát králů, větších i menších, a ti všichni mají poklady a krásné ženy a jejich bojovníci válčí jedině v plátěných rouchách, a proto s nimi není těžké pořízení. Jediná potíž je, jak proplout Öresundem, kde často narazíš na lecjaký dotěrný pronárod. Ale tři lodi s tak četnou posádkou, že se je ani samotný Styrbjörn neodvážil napadnout, by si jistě i tam vynutily respekt; ostatně je prý většina vikingů navštěvujících ony končiny touto roční dobou již dále na západě; kromě toho nadcházejí teď tmavé noci bez měsíčního světla. A čeho se jim nedostává ze zásob, to si snadno opatří, jen co šťastně proplují sundem.

Všichni byli již zase veselé mysli a soudili, že plán je dobrý a Krok že je nejlepší z nich co do rozumu i znalostí; a byli hrdí, že mají dostatek odvahy, aby se vydali na západ, neboť z jejich kraje se, pokud paměť sahá, ještě nikdo o takovou cestu nepokusil.

Napjali tedy plachty a dopluli na Möen a kotvili tu den a noc, pozorovali bedlivě okolí a čekali na příznivý vítr. Potom za bouřlivého počasí propluli sundem a s večerem pronikli jeho nejužší částí, aniž narazili na nepřátele; později za noci se uchýlili do závětří pod Kullenem a rozhodli se, že se poohlédnou po nějakých zásobách. Tři skupiny vystoupily na břeh, každá na svou pěst. Krokova skupina měla štěstí, že padla na stádo ovcí blízko velkého statku a podařilo se jí zabít pastýře i jeho psa, než stačili strhnout křik. Nato pochytali ovce a podřízli jim krk; vzali jich tolik, kolik jen stačili unést; ale zbylé ovce se potom daly do takového bečení, že Krok poručil svým mužům, aby si pospíšili.

Vraceli se dolů k lodi touž stezkou, kudy přišli, každý s ovcí na zádech, a pospíchali, co jen mohli. Za sebou slyšeli volání lidí ze statku, které probudil bekot ovcí, a brzy se ozval i drsný štěkot psů, kteří jim byli na stopě. Nato zazněl v dáli ženský hlas a přehlušil vřavu způsobenou psy a muži. Žena křičela: „Počkej! Zůstaň!" a pak zavolala několikrát: „Orme!" a znovu: „Počkej!", pronikavě a zoufale. Krokovým mužům se nesnadno utíkalo s těžkým nákladem, neboť stezka byla kamenitá a srázná a noc podmračená a skoro ještě tma. Krok šel poslední v řadě a přidržoval si ovci na ramenou a v druhé ruce svíral sekeru. Nejraději by se byl vyhnul bitce pro pouhé ovce, protože nestálo za to, dát v sázku život a zdravé údy pro tak málo; pobízel proto své muže tvrdými slovy, kdykoli některý klopýtl nebo zvolnil krok.

Lodi kotvily v blízkosti hromady plochých balvanů; plavci je od nich vzdalovali vesly; byli připraveni odrazit, jakmile Krok přijde, neboť druhé skupiny se již vrátily, aniž co nalezly; někteří muži vyskočili na břeh, aby Krokoví pomohli, kdyby snad potřeboval. Již měli k lodi jen několik kroků, když se na stezku vyřítili dva obrovští psi. Jeden se vrhl proti Krokovi, ale ten uskočil a zasáhl jej sekerou; druhý proběhl jediným dlouhým skokem kolem, napadl Krokova předchůdce, porazil jej a zahryzl se mu do hrdla. Několik plavců, kteří čekali na břehu, přispěchalo a snadno psa usmrtili; ale když se s Krokem sehnuli nad potrhaným druhem, viděli, že má prokousnuté hrdlo a že co nevidět vykrvácí.

Vtom zasvištěl oštěp a prolétl těsně vedle Kroka, a po svahu se přihnali dva muži a doběhli až na ploché kameny; utíkali tak rychle, že daleko předstihli své průvodce. První z nich, který byl prostovlasý a bez štítu, jen s krátkým mečem v ruce, klopýtl a po hlavě spadl na kameny; dvě kopí mu zasvištěla nad hlavou a zasáhla jeho následovníka, který klesl a zůstal ležet. Ale prostovlasý byl již zase na nohou a zavyl jako vlk; vrhl se na muže, který k němu přiskočil s napřaženým mečem, když prve upadl, udeřil jej do spánku a srazil ho k zemi. Pak se vrhl na Kroka, jenž stál nejblíž; všecko se odehrálo v několika málo vteřinách. Udeřil na Kroka rychle a tvrdě; ale Krok měl ještě svou ovci na rameni a ji nastavil úderu; a vzápětí již udeřil sám obrácenou sekyrou a zasáhl svého protivníka do čela, že klesl v mdlobách. Krok se nad něj nachýlil a viděl, že je ještě tuze mlád, rudovlasý, s tupým nosem a světlé pleti; ohmatal mu prsty místo, kde sekera dopadla, a shledal, že lebka je celá.

„Vezmu s sebou ovci i tele," rozhodl. „Bude veslovat za toho, kterého zabil."

A zvedl jej, odnesl ho na loď a položil ho na veslařskou lavici; a s celou posádkou kromě těch dvou, které zanechali na břehu mrtvé, loď vyrazila v touž chvíli, co na pobřeží doběhl velký zástup pronásledovatelů. Již se začalo rozednívat a proti lodi vylétlo několik oštěpů, ale nezpůsobily škodu. Veslaři mocně zabírali, potěšeni, že si odvážejí čerstvé maso; a byli již hezký kus od pevniny, když mezi postavami na břehu spatřili ženu v dlouhé modré košili, s vlajícími vlasy, jak se vrhá na samý okraj balvanů a vztahuje paže k lodi a volá. Ale její hlas k nim přes vodu dolehl jen jako slaboučký tón; žena tam však stála ještě dlouho potom, když už nemohlo být nic slyšet.

Tak se dostal Orm, Tostův syn, později známý jako Zrzavý Orm, Rudý Had*, nebo Orm Zcestovalý, na svou první cestu.

(III.)
DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA
JAK SE PLAVILI K JIHU A NALEZLI DOBRÉHO PRŮVODCE

rokovi muži dospěli hladoví až k ostrovu Váderön, když byli veslovali celou cestu až sem, a zde přistáli a vystoupili na břeh, aby si nasbírali paliva a připravili dobrý oběd; našli tu jen několik starých rybářů, kteří pro svou chudobu byli bezpeční před drancovníky. Když čtvrtili ovce, velebili jejich tloušťku a dobrou jarní pastvu, jaká je asi na Kullenu; nabodávali kusy masa na kopí a drželi je v ohni a olizovali tuk, který z nich začínal prýštit; však tomu bylo již dávno, co ucítili naposledy vůni tak lahodnou. Mnozí si navzájem připomínali, kdy a kde se také tak

dobře poměli, a všichni se shodovali v mínění, že cesta na západ začíná slibně. Pak se dali do jídla a hodovali, až jim mastnota kapala do vousů.

Orm mezitím již nabyl vědomí, ale valně mu nebylo; když vystupoval s ostatními na břeh, měl co dělat, aby se udržel na nohou. Raději usedl, sevřel hlavu do dlaní a neodpovídal, když na něj někdo promluvil. Až po chvíli, když se vyzvracel a napil vody, se mu značně ulevilo; a když se kolem něho začala šířit vůně pečené, zvedl hlavu, jako by procitl, a poprvé se rozhlédl po mužích kolem sebe. Jeho nejbližší soused se na něj přátelsky ušklíbl, uřízl kus masa od svého dílu a podal mu jej.

„Vezmi si a jez," řekl. „Lepší pečeni jsi jaktěživ neokusil."

„To věřím," odpověděl Orm. „Však jsem ji sám odchoval."

Vzal si podané sousto, držel je mezi prsty, ale nejedl; díval se po svých spoluhodovnících, jak tu seděli v kruhu, prohlížel si jednoho muže po druhém a pak se zeptal:

„Kde je ten, kterého jsem udeřil? Je mrtvý?"

„Ano," přisvědčil soused, „ale žádný z nás ho nebude mstít, a ty můžeš veslovat místo něho. Jeho veslo bylo právě před mým, a proto bude nejlépe, když se ty a já staneme přáteli. Jmenuji se Toke, a jak říkají tobě?"

Orm řekl své jméno a potom se ptal dál:

„Byl to zdatný muž, ten, co jsem ho srazil?"

„Byl trochu pomalý, jak jsi asi pozoroval," řekl Toke, „a se zbraní ne tak obratný jako já; ale tolik ani nelze žádat, protože já jsem tu jeden z nejlepších. Ale byl to silný a odhodlaný muž a všeobecně oblíbený; jmenoval se Åle, jeho otec vysévá dvanáct měřic žita a sám byl již dvakrát na výpravě na moři. A budeš-li veslovat tak dobře jako on, nepovedeš si špatně."

Když to Orm uslyšel, jako by nabyl znovu odvahy; dal se do jídla. Ale po chvíli se ozval znovu:

„Kdo srazil mne?"

Krok seděl kousek dál odtud a slyšel jeho otázku. Zachechtal se a zvedl svou sekeru, dožvýkal sousto a řekl:

„To tahleta tě políbila; však ses nezeptal, jestli nekouše."

Orm se zadíval na Kroka velikýma očima, v nichž ani nezajiskřilo; pak si povzdechl a řekl:

„Byl jsem bez přílby a udýchán; nebýt toho, bylo by to asi dopadlo jinak."

„Jsi domýšlivý, chlapče ze Skåne," řekl Krok, „a domníváš se, že jsi kdovíjaký obr. Ale jsi ještě příliš mladý a nemáš rozum válečníka. Neboť žádný rozumný člověk se nevyřítí ven bez přílby pro několik ovcí; ne, ani tehdy, kdyby odvlékali jeho vlastní ženu. Ale jsem přesvědčen, že jsi muž, jejž provází štěstí, a možná že přináší štěstí nám všem. Že ti štěstí přeje, to jsme již viděli třikrát; klopýtl jsi na kamenech ve chvíli, kdy proti tobě svištěly dva oštěpy; dále, nikdo z nás není vázán pomstou za Åla, kterého jsi zabil; a nakonec, nesrazil jsem tě, protože jsem chtěl získat veslaře místo něho. Proto soudím, že tvé štěstí je veliké a může nám být jen na prospěch; a tak ti nyní nabízím mír ve jménu všech, dokud povedeš Ålovo veslo."

Všichni muži mínili, že Krok promluvil moudře. Orm jedl a uvažoval; potom řekl:

„Přijímám tvůj mír a myslím, že se za to nepotřebuji hanbit, ačkoliv jste mi ukradli ovce. Ale nechci veslovat jako otrok, neboť jsem dobrého rodu; a ačkoliv jsem mladý, počítám se za muže, který si zaslouží úctu, když jsem porazil tak znamenitého bojovníka, jako byl Åle. Proto si žádám nazpět svůj meč."

Radili se o tom dlouho. Některým se zdálo, že Ormova žádost je málo vhodná a že by se měl spokojit tím, že mu byl darován život; ale druzí říkali, že smělost není u mladíka chybou a že by měli mít ohled k člověku, jejž provází štěstí; a Toke propukl v smích a zeptal se, jak dalece jsou potom muži ti, kdo se s třemi lodními posádkami za zády bojí jednoho mladíka s mečem? Jakýsi muž jménem Kalv, který se prve vyslovil proti Ormovu požadavku, se chtěl s Tokem bít pro jeho slova; a Toke prohlásil, že je k tomu ochoten, jen jak skoncuje s tím znamenitým kusem ledviny, který má právě v práci. Ale Krok zakázal jakékoliv bitky pro takovou maličkost; a výsledek byl, že Orm dostal nazpět svůj meč; jeho počínání prý rozhodne, budou-li jej napříště pokládat za zajatce, nebo přítele. Ale za meč, protože je to dobrá zbraň, musí prý Krokoví zaplatit, jakmile cestou získá něco téže ceny.

Zvedl se teď lehký větřík, a tak Krok rozhodl, že je na čase, aby odrazili. Všichni se vrátili na lodi a s napjatými plachtami vypluli do Kattegattu. Orm se rozhlédl po moři a poznamenal, že Krok měl velké štěstí, že je nyní v těchto končinách tak málo domácích lodí; neboť pokud

zná svou matku, již by po něm pátrala na moři s polovinou obyvatel Kullenu na palubě.

Potom si vymyl ránu na čele a opláchl si sedlou krev z vlasů; a Krok mínil, že ta jizva na čele bude stát za to, aby se jí chlubil ženám. Nato se objevil Toke se starou koženou přílbou obitou železem; řekl, že dnes už za mnoho nestojí, ale že ji našel u Vendů a nemá lepší, kterou by mohl postrádat. Proti sekeře, pravil, dokáže málo, ale přece snad bude lepší než nic. Orm si ji zkusil a ukázalo se, že mu padne dobře, až boule na čele zmizí. Potom Tokovi poděkoval a oba již věděli, že budou přáteli.

Za dobrého větru obepluli Skågen a podle starého zvyku tu obětovali Ægirovi* a celému jeho rodu ovčí maso i maso sušené a pití, a dlouho je potom provázelo hejno křičících racků, což všeobecně pokládali za dobré znamení. Mířili dolů podél jutského pobřeží, kde země byla pustá a v písku se často objevovala žebra lodních vraků; dále na jih přistáli u několika ostrůvků, kde našli vodu a něco k snědku, ale jinak nic. Pokračovali pak stále dolů podél pobřeží; většinou měli příznivý vítr, takže mužstvo bylo v dobré náladě, neboť uniklo námaze veslování. Toke tvrdil, že Orma provází štěstí i v počasí, nehledě ke všemu ostatnímu: a štěstí s počasím patří u muže k tomu nejlepšímu, a .proto že Orm vpravdě může hledět budoucnosti vstříc s plnou důvěrou. Orm soudil, že Toke by mohl mít pravdu; ale Krok nesouhlasil.

„Štěstí co do počasí náleží mně," tvrdil; „vždyť již od začátku jsme měli znamenitou pohodu a vítr co nejlepší, dlouho předtím, než mezi nás přišel Orm; a kdybych nevěděl, že mi počasí přeje, nikdy bych se byl neodvážil na tuto cestu. Ovšem ani Ormovo štěstí není k zahození, třebaže mému se nevyrovná; a čím víc máme na palubě mužů, kterým osud přeje, tím lépe pro nás pro všecky."

Moudrý Berse se o tom také rozhovořil a potvrdil, že muž stíhaný smůlou je na tom nejhůř ze všech: „Neboť muž vítězívá nad mužem a zbraň přemáhá zbraň; pro bohy máme krvavé oběti a proti kouzlům lze použít kouzla; ale smůle nelze čelit."

Toke mínil, že si není jist, provází-li jej zvláštní štěstí, až na to, že se mu vždycky dařilo při rybaření. Vůči mužům, s nimiž měl co dělat, ovšem pokaždé dobře obstál, jenže to snad záleží spíš na síle a obratnosti než na štěstí. „Ale teď," dodal, „jsem zvědav, bude-li mě na této výpravě provázet příznivá sudba i co do zlata a žen; neboť jsem se doslechl leccos o všech těch krásných věcech, které lze najít na západě, a je tomu už

hezky dlouho, co jsem držel v ruce zlatý prsten či nějakou ženu. A i kdyby to bylo z valné části stříbro, a nikoli zlato, a třebas bych nenašel hraběcí dcerku, jak na to pomýšlí Berse, nýbrž jen obyčejnou francouzskou pannu, nenaříkal bych, neboť nejsem pyšný."

Krok poznamenal, že Toke musí mít ještě nějaký čas strpení, byť sebevíc dychtí po jednom i po druhém; Toke s ním souhlasil; zatím prý se nezdá, mínil, že by se zlato i ženy nalézaly v těchto končinách v hojném počtu. Plavili se podél plochých břehů, kde nebylo vidět nic než písek a močály a sem tam nějaké rybářské chatrče; míjeli skalnaté výběžky, na nichž se tyčily vysoké kříže, a z toho poznali, že se dostali do křesťanské země a k franckému pobřeží; zkušení mužové, kteří byli na lodi, věděli, že tyto kříže nejdřív stavěl veliký císař Karel, praotec všech císařů, aby tím udržel severské mořeplavce dál od své země; ale bohové mužů Severu byli silnější než jeho bůh. Zajížděli do zálivů a zátok, jakmile se začala kupit na obloze hrozivá bouřková mračna anebo když chtěli přenocovat a viděli, že voda, slanější a zelenější těch, které až dosud poznali, se začala zvedat a klesat při přílivu a odlivu. Nikde však žádná loď a nikde človíčka, jen občas nacházeli znamení po zaniklých osadách, neboť dříve, než sem přišli Seveřané, bylo tu osad dost a dost. Ale již dlouhý čas bylo všecko vypleněno a obráceno v poušť, a až teprve daleko na jihu mohli mořeplavci počítat se ziskem.

Tak dopluli až tam, kde se moře úžilo mezi Anglií a pevninou; a tu se začalo hovořit o tom, že by odtud mohli odbočit do Anglie. Věděli, že král Edgar nedávno zemřel a jeho následníky že jsou nezletilí synové; to právě získalo zemi dobrou pověst mezi vikingy. Ale Krok a Berse i jiní z nejmoudřejších stáli na svém, že země Franků by byla přece jen nejlepší, jen kdyby se dostali dost daleko na jih; neboť francký král a německý císař spolu bojují o pohraniční území, a když se něco takového děje, tu už od pradávna bývají pobřežní oblasti pro Seveřany znamenitým polem působnosti.

Zůstali proto na francké straně; jenže teď pokaždé zakotvili v moři dál než dřív a bedlivě se rozhlíželi vůkol; byli nyní u země, kterou Seveřané získali od franckého krále; sice i tu bylo vidět na leckterém skalnatém výběžku nebo při ústí řeky starý kříž, ale častěji se tu tyčily kůly, na nichž byly nabodnuty vousaté hlavy na znamení, že dnešní páni země neradi vidí při tomto pobřeží mořeplavce přicházející ze staré vlasti. Krokovi a jeho mužům připadalo, že taková neužilost vůči

soukmenovcům slouží k veliké hanbě těm, kdo si teď sedí v této zemi obklopeni bohatstvím; ale co jiného se dá čekat, mínili, od lidí pocházejících ze Skåne a Sjællandu, a ptali se Orma, nemá-li příbuzné v těchto končinách. Orm odpovídal,že asi ne, neboť příslušníci jeho rodu se vždycky plavili jen do Irska; ale ty hlavy na kůlech si prý bude pamatovat, až se zase vrátí domů, protože to by se mohlo dobře uplatnit i při střežení ovcí. Tomu se všichni upřímně zachechtali, shledávajíce, že odpovídá vtipně, že lépe od něho ani nelze čekat.

Utábořili se v ústraní při ústí jedné řeky a přitom se zmocnili několika rybářských člunů; ale shledali, že jen málokterý za něco stojí, a od mužů v bárkách nemohli dostat kloudnou odpověď na své otázky, nejsou-li v sousedství bohaté osady a města; potom jich několik zabili, a ačkoliv ostatní nedovedli srozumitelně odpovědět, nač se jich ptali, přece jim darovali život, neboť vypadali uboze a sešle a nebyli by se hodili ani k veslům, ani na prodej. Víc než jednou vystoupili v noci na pevninu, ale mnoho nepopadli; neboť tamní lidé bydleliv městech až příliš velkých a znamenitě hájených, že museli pokaždé utíkat na lodi, aby nebyli zdoláni přesilou. Doufali, že kraj, v němž vládnou Seveřané, co nevidět minou.

Jednoho večera se setkali se čtyřmi válečnými koráby, které veslovaly od jihu; zdálo se, že vezou těžký náklad, a Krok proto nechal své lodi připlout blíž, aby se přesvědčil, jak velkou mají cizinci posádku.

Byl poklidný večer a lodi se zvolna k sobě blížily; cizinci vztyčili na předním stěžni podlouhlý štít s hrotem obráceným vzhůru na znamení, že přicházejí jako přátelé; a Krokoví lidé s nimi rozmlouvali na takovou vzdálenost, kam doletí vržené kopí, pokoušejíce se přitom zjistit, kdo je silnější. Cizinci jim sdělili, že jsou z Jutska a vracejí se domů z dlouhé cesty. Se sedmi loděmi prý drancovali předešlého léta v Bretani a potom daleko na jihu; pak přezimovali na jednom ostrově v ústí Loiry a přitom se podívali vzhůru po řece; ale nato se mezi nimi rozmohla těžká nemoc a teď jsou na cestě domů s loděmi, na něž stačí jejich prořídlé mužstvo. Co se týče kořisti, odpovídali, chytrý mořeplavec prý nikdy nechválí svůj výtěžek dřív, dokud jej bezpečně nedopraví na pevnou zemi, ale tolik mohou prozradit - neboť se při tomto setkání cítí dostatečně silní, aby si uhájili, co získali -, že nemají proč naříkat. Vždycky prý se musí počítat

se špatnými časy ve srovnání s dřívějškem, ať se člověk vypraví jak chce daleko; ale ten, komu se poštěstilo najít nevypleněné území, ať už v Bretani, nebo dále na jihu, bývá vždycky odměněn za svou námahu.

Krok se jich vyptával, nemají-li snad víno nebo dobré pivo, jež by vyměnili za uzené maso a sušené ryby; a zároveň se snažil dostat se k nim blíž, neboť ho nesmírně lákalo pokusit se o útok a tak si rázem zajistit dobrou mzdu za celou cestu. Ale náčelník Jutů dal okamžitě stočit své lodi přídí proti Krokovi a odpověděl, že si své pivo a víno ponechají pro vlastní potřebu.

„Ale jsi nám vítán a pojď jen blíž," řekl Krokovi, „chtěl-li bys snad okusit něčeho jiného."

Krok potěžkával v ruce oštěp; zdálo se, že je na rozpacích, co učinit; ale vtom vznikl na jedné z cizích lodí jakýsi neklid. Bylo vidět dva muže, jak spolu zápasí u samého brlení; a již oba přepadli do vody, svírajíce druh druha v objetí. Oba se potopili a jeden z nich se už neukázal; ale druhý se vynořil o kus dál od lodi a hned zase vklouzl pod hladinu, jakmile nad ním zasvištěl oštěp vržený jedním z těch, které opustil. Z jutských lodí se ozvalo volání, ale když se Krokovi lidé ptali, co to znamená, nedostali odpověď. Již se začínalo stmívat, a když byli ještě chvíli rozmlouvali, chopili se cizinci opět vesel, ještě než se Krok mohl rozhodnout pro boj. Toke, který seděl u svého vesla na zádi na Krokově lodi, těsně před Ormem, zavolal teď na svého velitele:

„Pojď se podívat! Mé rybářské štěstí se lepší!"

Jakási ruka se držela Tokova vesla a druhá svírala veslo Ormovo a mezi oběma rukama spočívala na hladině nějaká tvář zírající vzhůru na loď. Byla to hlava s velikýma očima a nesmírně bledá; měla černé vlasy a černý vous.

„Tohle musí být zdatný chlapík a znamenitý plavec," řekl jeden z mužů; „podplaval loď, aby unikl Jutům."

„A jistě je i chytrý," poznamenal druhý, „když se uchyluje k nám, soudě, že jsme lepší než oni."

„Je černý jak troll a bledožlutý jak mrtvola," řekl třetí, „a nevypadá zrovna, že by jej provázela štěstěna; kdoví, k čemu by to vedlo, kdybychom takového chlapa vytáhli na palubu." Hovořilo se pro i proti a někteří volali na muže ve vodě různé otázky; ale ležel jen bez hnutí, držel se křečovitě vesel, mžoural očima a mírně se pohupoval na hladině. Nakonec Krok poručil, aby jej vytáhli. „Zabít ho přece můžeme vždyc-

ky," řekl těm, kdo byli proti tomu, „kdyby se ukázalo, že nám to víc prospěje."

Toke a Orm se tedy chopili vesel a vytáhli cizince na palubu; byl žluté pleti a svalnaté postavy, nahý až do pasu; přikrývalo ho jen několik cárů. Potácel se a sotva se držel na nohou, ale zatínal pěsti za mizejícími jutskými loděmi a pošklebovalse jim, skřípal zuby a cosi vykřikoval; při prudkém zakolísání lodi upadl, ale hned zase vyskočil a tloukl se do prsou, zvedal paže k obloze a křičel přeskakujícím hlasem slova, jimž nikdo nerozuměl. Když potom v stáří Orm vyprávěl leccos ze svých vzpomínek, říkával, že nikdy neslyšel vzteklejší skřípot zubů ani žalostnější a pronikavější hlas, než když onen cizinec volal k nebesům.

Vyvolával u všech nesmírný údiv; vyptávali se ho znova a znova, kdo je a co se mu stalo. Rozuměl mnohé z jejich otázek a dovedl odpovídat lámanými větami v severské řeči, a oni z toho vyrozuměli tolik, že je z Jutska a nechce veslovat v sobotu, a to že je důvodem jeho záští vůči těm, jimž nyní unikl; ale nemohli v tom najít smysl, a tak byli vesměs přesvědčeni, že je posedlý šílenstvím. Dali mu jíst a pít; jedl dychtivě boby i rybu, ale uzené vepřové maso odmítal s nelíčeným zděšením. Krok mínil, že by zatím mohl převzít povinnosti veslaře a na konci cesty že by jej mohli za pěkný peníz prodat. Berse, pokračoval Krok, by se snad při své chytrostimohl pokusit dorozumět se s ním a vylákat z něho, ví-li něco o kraji, odkud přichází, co by jim bylo na prospěch. V příštích dnech sedal Berse dlouhé hodiny s cizincem a rozmlouvali spolu, jak se dalo. Berse byl klidný a trpělivý muž, veliký jedlík a znamenitý zpěvák a vypravěč; vydal se s nimi na výpravu, aby unikl svárlivé ženě; měl bystrý rozum a mnoho znal a pomalu se mu dařilo rozumět cizincovu vyprávění lépe a lépe. To potom sděloval Krokovi a ostatním.

„Není šílený, ačkoliv se to zdá," oznamoval Berse; „a také není Jut, i když jsme si to zprvu mysleli. Tvrdí, že je Žid. Židé jsou národ z Východu a usmrtili toho člověka, jejž křesťané pokládají za boha. Ta vražda se udála před dávnými a dávnými časy; ale od té doby chovají křesťané proti Židům nesmírné záští a rádi je zabíjejí a nechtějí ani slyšet o smíru nebo pokutě. Proto se většina Židů zdržuje u córdobského kalifa, protože tam toho zabitého za boha nepovažují."

Berse dodal, že sám již dřív něco podobného slyšel, a většina mužů z posádky si vzpomněla, že již také zaslechli tyhle pověsti; Orm řekl, že slyšel, že ten zabitý byl přibit na dřevo, tak jako Lodbrokovi synové za

starých časů učinili nejvyššímu knězi v Anglii. Ale nikdo nechápal, jak ho mohou pokládat za boha, když ho Židé zabili, neboť pravý bůh nemůže být přece lidmi usmrcen. Nato pokračoval Berse ve své zprávě o tom, co se od cizince dověděl:

„Rok prý byl otrokem Jutů a zažil tam mnoho zlého, protože nechtěl veslovat v sobotu; židovský bůh stíhá totiž hněvem každého Žida, který by v ten den konal nějakou práci. Ale to nemohli Jutové pochopit, ačkoliv se jim to snažil nesčetněkrát vysvětlit; bili jej a nechávali ho o hladu, kdykoliv odmítl veslovat. U nich se naučil to málo, co zná z naší řeči; ale jakmile o nich mluví, proklíná je svým vlastním jazykem, protože po našem nezná dost kleteb, jimiž by vyjádřil svou nenávist. Říká, že se u nich mnoho naplakal a častokrát že volal k svému bohu o pomoc; když pak se naše lodi přiblížily, pochopil, že jeho volání bylo vyslyšeno, a tak s sebou strhl do hlubiny muže, který ho nejvíce bil. Prosil prý svého boha, aby mu byl štítem a druhého nechal zahynout; proto jej oštěp nezasáhl a on v sobě našel sílu, aby podplaval naši loď; a takovou moc má prý v sobě jméno jeho boha, že je přede mnou nechce ani vyslovit, ať se pokouším jakkoliv, abych jej k tomu přiměl. To všecko mi vyprávěl o Jutech a o svém úniku; ale ví toho mnoho i o jiném, co by nám jistě bylo k užitku, jenže je v tom řada věcí, kterým ještě dobře nerozumím." Krok mínil, že sotva může uvěřit, že by se některý bůh obtěžoval pomáhat takovému ubohému hadráři, ať by se ho dovolával sebevíc, ale není prý pochyby, že si chlapík počínal pohotově a obratně; a ostatní muži by zase byli rádi věděli, proč ten podivný cizinec odmítá s odporem uzené vepřové maso, ačkoliv se nemůže dosytit horšího jídla. Berse jim vysvětlil, že s uzeným je to asi jako s veslováním v sobotu; židovský bůh prý se zlobí, vidí-li Žida jíst vepřové maso; ale proč se vzteká pro takovou maličkost, to Berse ještě nepochopil. Nejspíš asi, soudil, si ten bůh sám libuje v této krmi tolik, že ji nepřeje svým lidem; a muži souhlasili, to že bude nejlepší vysvětlení, a libovali si, že sami mají bohy, kteří se do takových věcí nemíchají.

Všichni byli teď zvědavi, o čem ještě Žid ví, co by jim bylo na prospěch; a Berse nakonec přece dospěl tak daleko, že většinu z toho pochopil:

„Žid tvrdí, že ve své zemi, u córdobského císaře, je boháčem; jmenuje se Salaman a je stříbrotepec a říká, že je také veliký pěvec a básník. Byl prý zajat jakýmsi křesťanským velmožem ze Severu, který

podnikl loupežnou výpravu do jeho kraje. Ten ho nejdřív přiměl, aby si opatřil veliké výkupné, a pak ho prodal otrokáři, neboť křesťané neradi drží slovo dané Židům, snad kvůli tomu svému zabitému bohovi. Otrokář jej potom prodal dále kupci na moři a od něho ho převzali Jutové, a bylo jeho neštěstí, že ho posadili k veslu právě v sobotu. Chová k Jutům nesmírnou nenávist; ale ta nenávist není ničím oproti záští, jež cítí k onomu křesťanskému velmoži, který jej podvedl. Ten pán je prý nesmírně bohatý a bydlí asi den cesty od moře; a Žid slibuje, že nám rád ukáže k němu cestu, abychom ho mohli obrat o všecko, co má, a spálit mu dům a vypíchat mu oči a pak ho vláčet nahého kamením a hložím. Tvrdí, že je tam dost bohatství pro nás pro všecky. Všem se zdálo, že to je nejlepší zpráva, jakou za dlouhý čas slyšeli; a Salaman, který za Bersova vyprávění seděl vedle něho a bedlivě sledoval jeho slova, pokud jim rozuměl, nyní s výkřikem vyskočil a zřejmě byl nesmírně potěšen; vrhl se před Krokem k zemi a strčil si do úst pramen vousů a rozčileně je žvýkal; a pak vzal jednu Krokovu nohu a vstavil si ji na šíji a přitom pořád horlivě brebentil, aniž mu kdo rozuměl. Když se trochu uklidnil, teprve začal hledat v paměti známá slova; prohlásil, že chce věrně sloužit Krokoví a jeho mužům, dokud nezískají ony poklady a on sám nedosáhne pomsty; ale žádá, aby mu slíbili slavnostně a jistě, že on sám bude moci vypíchnout oči tomu křesťanskému velmoži. Krok i Berse přikývli, to že je požadavek zcela přiměřený.

Na všech třech lodích se teď o jiném nehovořilo a mužstvo bylo v nejlepší náladě; říkali, že cizinec asi nemá valné štěstí, pokud jde o jeho osobu, soudě podle toho, co všecko musel prodělat; ale jak se zdá, tím víc štěstí přinesl jim; a Toke prohlašoval, že mu jeho rybaření ještě nikdy nepřineslo lepší úlovek. Chovali se k Židovi vlídně a vyhledali pro něj několik kousků šatstva a dali mu napít piva, ačkoliv ho sami mnoho neměli. Země, do níž je chtěl vést, se jmenovala León; věděli, kde to asi je: po pravé ruce mezi zemí Franků a zemí córdobského kalifa; snad asi pět dní pilné plavby na jih od bretaňského výběžku, který už měli na dohled. Tam pak znovu obětovali mořskému božstvu, dostali dobrý vítr a zamířili na širý oceán.

(IV.)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA
JAK KROKOVI MUŽI DOSÁHLI RAMIROVY ŘÍŠE A NAVŠTÍVILI JEDNO SLIBNÉ MÍSTO

dyž Orm ve stáří vyprávěl o svých osudech, říkával, že téměř nemá, nač by si stěžoval z dob, kdy byl s Krokem, ačkoliv se dostal na jeho výpravu proti své vůli. Rána na hlavě jej bolela jen krátký čas; a s lidmi se snášel dobře, takže si zakrátko nikdo ani nevzpomněl, že je vlastně jejich zajatec. Vzpomínali s potěšením na pěkné ovce, které u něho dostali, a i jinak jim byl zcela po chuti. Znal skoro tolik písní jako Berse a od matky se naučil je přednášet, jak činívali skaldové; a také uměl hodnověrně vyprávět smyšlené příběhy, ačkoliv sám doznával, že jej Toke v tomto umění předčí. Cenili si ho jako dobrého a obratného druha, který je dovedl příjemně pobavit za dlouhých dnů stejnoměrného větru, kdy se nemuseli plahočit s vesly.

Někteří z posádky bručeli, že Krok odrazil z Bretaně, aniž se dříve pokusil opatřit nové zásoby čerstvého masa; co měli na lodi, bylo již staré a nechutné. Slanina byla žluklá, tresky zplesnivělé, mouka ztuchlá, chléb byl samý červ a voda páchla; ale Krok a jiní zkušení muži tvrdili, že je to znamenité jídlo, na jaké si žádný mořeplavec nemůže naříkat. Orm jedl s chutí, co na něj připadlo, ale přitom jim často vyprávěl o lahůdkách, na jaké byl zvyklý z domova. Berse říkal, že to pokládá za moudré a božské zařízení, že na moři sní člověks chutí a s užitkem i takové věci, které by doma na pevné zemi nenabídl ani psům, nanejvýš tak vepřům; neboť kdyby to nebylo takto zařízeno, byly by dlouhé výpravy po moři téměř nemožné.

Toke se přiznal, že pro něj je nejtěžší, že už je konec s pivem. Není prý vyběravý v jídle, vykládal, a je přesvědčen, že by snědl vše, kdyby toho bylo třeba, snad i své boty z tulení kůže, ale jen tehdy, když by k tomu měl dobré pivo. Nedovede prý si představit život bez piva ani na vodě, ani na pevné zemi; proto neustále obléhal Žida otázkami, jak je to s

pivem v zemi, do níž se plaví, ale nemohl z něho dostat kloudnou odpověď. A tak zase vyprávěl o slavnostech a pitkách, jichž se kdy zúčastnil, a litoval, že tenkrát nevypil ještě víc.

Druhou noc, co byli na širém moři, dostali silný vítr s vlnobitím a byli rádi, že obloha zůstala jasná, protože se teď řídili jen podle hvězd. Krok se začal strachovat, že vyplouvají na moře bez hranic; ale muži, kteří byli nejzkušenější co do plavby, tvrdili, že když budou zachovávat jižní směr, vždycky narazí po levé straně na pevninu, ovšem s výjimkou Njörvasundu*, kudy se pluje do Říma, jenž leží vprostřed světa. Lidé, kteří se plavili z Norska na Island, vykládal Berse, jsou na tom hůř; neboť jakmile minou Island, nemají již k očekávání žádnou zemi, nýbrž jen a jen prázdné moře bez konce.

Žid se vyznal ve hvězdách a tvrdil, že vždycky dovede najít správný směr; ale nebyl jim valně ku pomoci, protože jeho hvězdy měly cizí jména a on sám trpěl mořskou nemocí. Orm také; a tak spolu se Salamanem neustále viseli přes brlení v nesmírné bídě a myslili, že zahynou. Žid přes tu chvíli cosi vykřikoval svým jazykem, pokud nezvracel, a Orm ho napomínal, aby byl zticha, třebaže mu je špatně, tím že nic nespraví; ale Salaman mu odpovídal, že volá k svému bohu a ten že sídlí právě ve vichřici. Orm ho nakonec popadl za krk a řekl mu, ať mu je sebehůř, tolik že přece dokáže, že ho hodí přes palubu, jestli ještě jednou zakvičí; prý se mu zdá, že i tak mají větru víc než dost, proto nemusejí ještě přivolávat jeho boha. Salaman tedy umlkl; a k ránu se bouře utišila a oběma se ulevilo. Salaman byl ve tváři celý zelený, ale usmíval se vlídně na Orma a nezdálo se, že by se na něj zlobil, když mu ukazoval přes moře k vycházejícímu slunci. Hledal mezi slovy, která znal, aby mu vyložil, že tam na samém obzoru vlají rudá křídla jitra a jeho bůh že je s nimi. Ale Orm odpovídal, že mu bude milejší, zůstane-li od nich co nejdál.

Jak jitro míjelo, uviděli v dálce před sebou jakousi horu. Dopluli až ke břehu a dalo jim mnoho práce, než našli pro lodi chráněnou zátoku. Žid jim sdělil, že tato místa jsou mu neznámá. Vystoupili na zem a hned se ocitli v boji s tamními obyvateli, kteří tu sídlili těsně vedle sebe; ale domorodci záhy uprchli, a tak jim Krokovi lidé aspoň prohledali chatrče a vrátili se s kozami a jiným živobytím a ještě přivlekli několik zajatců. Rozdělali ohně a všichni se radovali, že se bez úrazu dostali na pevnou zemi a že zase okusí pečeného masa. Toke horlivě pátral po pivě, ale našel jen několik kožených měchů s vínem; když si ho však lokl, bylo tak

trpké a kyselé, že se mu až břicho svíralo, jak tvrdil. Proto všecko ani nevypil; odložil, co zbylo, a seděl potom celý večer opodál a žalostně vyzpěvoval a slzy mu tekly do vousů. Berse připomněl ostatním, aby jej nevyrušovali, neboť bývá nebezpečný, vypije-li tolik, že se dá do pláče.

Salaman zatím mluvil se zajatci; vrátil se od nich se zprávou, že se nalézají v zemi kastilského hraběte a že místo, kam je míní zavést, leží dál na západ. Krok mínil, že jim nezbude než si počkat na jiný vítr, aby se tam dostali, a že si zatím aspoň odpočinou a trochu se zasytí; ale obával se, že by bylo na pováženou, kdyby je přepadly silnější tlupy, zatímco vítr bude vát k pevnině, nebo kdyby je v zátoce, v níž kotví, uzavřely nepřátelské lodi. Salaman však prohlásil, že pokud ví, nestojí toto nebezpečí za zmínku. A je málo pravděpodobné, neboť hrabě z Kastilie má na moři sotva jednu jedinou loď, a trvalo by mu dlouho, než by shromáždil takové síly, které by je vážně ohrozily. Dřív, vyprávěl, býval hrabě z Kastilie mocný; ale teď jej velmi tísní kalif, jemuž musí platit daň, neboť kromě císaře Oty v Německu a císaře Basilia v Konstantinopoli není tak mocného panovníka na světě, jako je kalif córdobský. Tomu se muži upřímně zasmáli a říkali, že Žid mluví, jak dovede, ale že se nezdá, že by se v těchto věcech vyznal, jak náleží. Copak nikdy neslyšel o králi Haraldovi Dánském, ptali se. A neví, že král Harald je nejmocnější ze všech?

Orm byl ještě slabý po mořské nemoci a neměl valnou chuť k jídlu a bál se, že se rozstůně doopravdy, protože i teď ještě míval starost o své zdraví. Brzy usnul u jednoho ohniště a spal tvrdě; ale v pozdní noci, kdy všecko v táboře umlklo, přišel k němu Toke a probudil jej. Plakal a prohlašoval, že Orm je jediný jeho přítel a za to že mu teď zazpívá píseň, na kterou si právě vzpomněl; prý se v ní vypráví o dvou medvíďatech, vysvětloval, a naučil se jí jako děcko od matky a je to nejkrásnější píseň, jakou zná. Usedl vedle Orma, otřel si slzy a začal zpívat. Orm měl tu vlastnost, že mu bylo těžko tvářit se vlídně, probudil-li ho někdo z hlubokého spánku; ale neřekl nic, jen se obrátil na druhou stranu a pokoušel se usnout. Toke si mnoho nepamatoval ze své písně, a proto se rozmrzel; začal si stěžovat, že celý večer proseděl sám a že mu nikdo nepřišel dělat společnost. Nejvíc prý ho bolí, že ani Orm se na něj nepřišel podívat; vždycky pokládal Orma za přítele, hned od první chvíle, ale teď prý se přesvědčil, že je ničema a padouch jako všichni ze Skåne; a když prý si štěně takhle počíná, nezbývá než dát mu pořádný výprask.

Těžce se zvedl a začal se ohlížet po nějaké holi; z Orma zatím spadla dřímota a posadil se. Když to Toke uviděl, zvedl nohu, aby ho kopl, ale v tu chvíli sebral Orm z ohně kus žhavého dřeva a hodil mu je do obličeje. Toke uhnul, a jak měl nohu zdviženou, upadl na záda; ale hned zas vyskočil a ve tváři byl teď bílý a jako beze smyslů. Orm byl již také na nohou. Měsíc jasně svítil; ale Ormovi se vzteky míhala před očima rudá kola, když se vrhl na Toka, který se pokoušel vytasit meč; Orm svůj odložil, když šel spát, a teď jej nestačil zvednout. Toke byl velký a silný muž, široký v prsou a s mocnýma rukama; Orm ještě nevyspěl do plné síly, ačkoliv se vyrovnal většině svých druhů. Ovinul jednu paži kolem Tokovy šíje a druhou ho popadl za pravé zápěstí, že nemohl tasit; ale Toke pevně sevřel Orma za šaty a jediným trhnutím se narovnal a nohou si ho vymrštil přes rameno. Orm však nepovolil, ačkoliv měl pocit, že se zlomí v půli; zatočil se kolem dokola a opřel se kolenem o Tokův hřbet, pak se vrhl dozadu a už měl Toka na sobě. Tu sebral veškerou sílu a otočil se, že se Toke dostal pod něj s tváří k zemi. Zatím se mnozí probudili; Berse se sem přihnal s provazem volaje, to že se dalo čekat, když se Toke tolik napil. Svázali ho na rukou i na nohou, ačkoliv se zuřivě bránil. Ale brzy se uklidnil a za chvíli volal Orma, že si už vzpomněl na konec té písně; začal zpívat, ale Berse na něj vylil vědro vody, načež Toke tvrdě usnul.

Když se příštího rána probudil, láteřil, že ho svázali, a nepamatoval se na nic; dal si vyprávět, co všecko vyváděl, a byl vůči Ormovi kajícnost sama; říkal, že je to neštěstí, když ho někdo podráždí, je-li opilý; neboť pivo z něho opravdu dělá jiného člověka a víno neméně, naopak snad ještě víc. Chtěl vědět, má-li ho Orm v nenávisti pro to, co se stalo. Orm ho chlácholil, že k němu necítí nejmenší záští a že se s ním docela rád popadne do křížku, až se Tokovi zachce; ale jedno prý mu musí slíbit: že už nebude zpívat; neboť lelkův zpěv nebo krákorání staré vrány na střeše dřevníku je prý rajskou hudbou proti jeho nočním písním. Tomu se Toke srdečně zasmál a slíbil, že se bude hledět polepšit; byl to jinak dobromyslný muž, dokud ho pivo nebo víno neproměnily.

Všichni svorně prohlašovali, že Orm vzhledem k svému mládí obstál nade všecko očekávání; zpravidla totiž zůstaly těžké stopy na každém, kdo padl Tokovi do rukou, když v opilosti dospěl až k slzám; a Orm tím velmi stoupl ve vlastních očích i ve vážnosti u svých druhů. Od té doby mu začali říkat Zrzavý Orm, nejen pro jeho ryšavé vlasy, ale i proto, že se

ukázal mužem, který dovede na ránu odpovědět ranou a jejž není záhodno zbytečně dráždit.

Po několika dnech konečně přisel příznivý vítr a lodi odrazily. Drželi se teď daleko od pobřeží, aby se vyhnuli nebezpečným proudům, a mířili k západu podél Ramirovy říše; daleko na západě obepluli mys. Odtud se plavili na jih kolem srázných a rozervaných břehů, načež propluli mezi ostrůvky připomínajícími šéry doma v Blekinge, až dosáhli ústí řeky, kterou Žid ustavičně vyhlížel. S přílivem do ní vpluli a veslovali dál proti proudu, až je zastavily peřeje. Vystoupili tedy na břeh a radili se, co podniknout, a Salaman jim vylíčil cestu, která jim ještě zbývala. Tvrdil, že zdatní muži se odtud dostanou za méně nežli den k sídlu muže, jemuž se chce pomstít; je prý jedním z markrabat krále Ramira a jmenuje se Ordono; a je to největší lupič a zločinec, tvrdil, podél celé hranice křesťanského světa.

Krok a Berse se ho důkladně vyptávali na opevnění, jejich sílu a polohu, a kolik asi mužů na nich markrabí mívá. Leží prý v tak skalnaté a nepřístupné krajině, vykládal Salaman, že kalifovo vojsko, pozůstávající hlavně z jezdců, se k Ordonovu sídlu nikdy nepřiblíží. Proto je to tak znamenitý útulek pro lupiče a jsou tu nashromážděny nesmírné poklady. Hrad prý je postaven z dubových trámů a chrání jej vysoký násep s kolovou hradbou, a posádka prý nepřevyšuje dvě stě mužů. Protože je hrad tak v ústraní, soudí Salaman, nejsou asi hlídky zvlášť bdělé; kromě toho se většina posádky často účastní loupeživých výprav na jih.

Krok doznal, že jej síla hradní pohotovosti znepokojuje méně než násep a palisády, které asi značně ztíží rychlý vpád do hradu. Někteří z mužů soudili, že by snad bylo nejjednodušší, kdyby kolové hradby zapálili; ale Berse namítal, že kdyby potom všecko zachvátil požár, měli by asi malé potěšení z pokladů, které se tam skrývají. Nakonec rozhodli, že sespolehnou na štěstí a vyberou si nejlepší způsob, až budou na místě; čtyřicet mužů zůstane na lodích a ostatní se vydají na cestu, až se s večerem ochladí. Losovalo se, kdo má zůstat, protože všichni by byli nejraději šli tam, kde jim kynulo takové bohatství.

Prohlédli si zbraně a pak ulehli do stínu dubového houští, aby prospali nejparnější hodiny; nato se posilnili večeří, a jakmile spadlo večerní šero, vyrazili; dohromady jich bylo sto třicet šest. Krok šel v čele se Salamanem a Bersem, a za ním muž za mužem; někteří měli brnění, jiní kožené kazajky; většinou si každý nesl meč a oštěp, jen několik jich

mělo sekery, a všichni měli štíty a přílby. Orm šel s Tokem, který si liboval, že si aspoň trochu rozhýbá nohy po tom nekonečném sedění na veslařské lavici.

Postupovali divočinou, kde nebylo vidět jediné lidské obydlí; tyto pohraniční oblasti mezi křesťany a Andalusany ležely již dlouho opuštěné. Sledovali severní břehy řeky a brodili se přes nesčetné potoky; tma zatím zhoustla, a tak se zastavili k odpočinku a čekali na východ měsíce. Potom odbočili k severu, prošli údolím a teď už se jim otevřenou krajinou postupovalo rychleji; a ukázalo se, že Salaman je dobrý průvodce, neboť

před rozedněním byli nablízku pevnosti. Tam tiše ulehli do houštiny a chvíli odpočívali a pak se plížili vpřed, jestli by v bledém měsíčním přísvitu něco nerozeznali. Odvaha v nich poklesla při pohledu na kolovou hradbu, neboť palisády byly ze silných kmenů a vyšší nežli dvojnásobná výška muže; a brána se tyčila ještě výš a vypadala téměř nedobytně. Krok mínil, že nebude asi tak snadné zažehnout takové trámy a že by mu vůbec bylo milejší, kdyby se zmocnili pevnosti bez ohně; ale zdálo se, že jiné

cesty není; nezbude než nanosit k palisádám otepi chrastí a zapálit je a doufat, že neshoří všechno. Zeptal se Bersa, jestli by snad věděl lepší radu; ale Berse si jen drbal hlavu a říkal, že ho nic nenapadá, ačkoliv použít ohně se mu také nezamlouvá. Ani Salaman nedovedl lépe poradit; prohlásil, že se asi bude muset spokojit tím, že uvidí toho věrolomníka v plamenech, ačkoliv doufal v lepší pomstu.

Toke se teď přiblížil po čtyřech ke Krokovi a Bersovi a ptal se, jaké mají vyhlídky; trápila ho žízeň a soudil, že čím dřív vezmou pevnost útokem, tím dřív dostane něco k pití. Krok mu vysvětlil, že nebude bez obtíží vniknout dovnitř. Tu Toke prohlásil, že kdyby jen sehnal pět oštěpů, troufal by si jim ukázat, že dovede něco víc než veslovat a nalévat se pivem. Snažili se vyzvědět, co má v úmyslu; ale Toke neřekl víc, než že by rád otevřel ostatním cestu do pevnosti, půjde-li všecko, jak očekává, a budou-li majitelé oštěpů ochotni opatřit své zbraně novou násadou, až je zase dostanou zpátky. Berse, který ho znal již dlouho, mínil, že by mu měli vyhovět. Stalo se, a Toke odřezal násady všech oštěpů nad železným kováním, takže mu zůstala na každém rukojeť jen asi loket dlouhá. Pak oznámil, že je hotov; a spolu s Krokem se začali opatrně plížit k hradbám, skrývajíce se za křoví a balvany, a jim v patách vybraná četa. Slyšeli, jak v pevnosti zakokrhalo několik kohoutů, ale jinak bylo všude ticho a klid.

Nedaleko brány vylezli nahoru na násep. Toke se postavil na špičky vedle kolové hradby; dobrý sáh nad zemí vrazil ostří oštěpu mezi dva kůly a tlačil na ně vší silou, aby je dobře upevnil. Výš, do další spáry, zarazil druhý oštěp; a když se mu konečně podařilo upevnit jej bez hluku, opatrně vystoupil na pahýl násady a zarazil třetí hrot do následující štěrbiny. Ale třetí oštěp ne a ne upevnit, chtěl-li to učinit ze svého vratkého postavení a hlavně bez hluku; Krok, který již prohlédl jeho záměr, mu dal znamení, aby sestoupil, a řekl mu, že to již nepůjde bez kladiva, i kdyby tím měli vyburcovat spáče v pevnosti. Popadl zbývající kopí a zaujal Tokovo místo na obou příčkách, které již byly upevněny; zarazil třetí kopí dvěma údery své sekery a týmž způsobem upevnil čtvrté a páté ostří oštěpu, vždy o kus výše. Vystupoval po nich, jak je zarážel, a tak se dostal až na samý vrchol kolové hradby.

Vtom se v pevnosti zvedl lomoz a křik a ozvalo se mocné troubení na rohy; ale další muži již následovali po Tokově žebříku, jak rychle jen stačili vyšplhat, a dostali se za Krokem nahoru. Kolem vnitřní strany kolové hradby byl dřevěný ochoz pro lučištníky; Krok a jeho následovníci

na něj seskočili a srazili několik rozespalých mužů, kteří se sem přihnali s kopími a luky. Zdola zasvištěly kolem útočníků šípy a několik jich bylo zasaženo; ale Krok a jeho druzi již přeběhli po ochozu k bráně a tam seskočili, aby ji rychle otevřeli a celý zástup mohl vrazit dovnitř. U brány došlo k lítému boji, neboť mnozí z obránců již sem dospěli a každým okamžikem přibíhali další a další. Jeden z dvaceti mužů, kteří provázeli Kroka, zůstal viset na palisádě se šípem v oku, a tři další klesli zasaženi šípy, když utíkali po ochozu; ale ti, kdo se dostali až dolů, shlukli se teď k sobě, vyrazili válečný pokřik a vrhli se s oštěpy a meči do brány; tam však byla tma a kromě toho se octli ve veliké tísni, protože teď měli nepřátele před sebou i vzadu.

Zvenčí jim odpověděl válečný pokřik, neboť i muži před hradbami se vrhli na valy, jakmile zpozorovali, že se pokus podařil; mnozí zaútočili na bránu sekerami, zatímco jiní šplhali po Tokově žebříku a přišli v nejvyšší čas na pomoc bojovníkům tísněným v chodbě, která vedla k bráně. Tady byl boj stále ještě nerozhodnutý, přátelé a nepřátelé promíseni v jednom chumlu; Krok srazil několik mužů sekerou, ale sám byl zasažen do šíje palcátem jakéhosi obrovského chlapíka s černým vousem, který vypadal na náčelníka; přílba sice odrazila úder, ale Krok se zapotácel a klesl na kolena. V směsici štítů a mužů, kde se již nedalo užívat oštěpu a kde nohy klouzaly v krvi, dostali se konečně Toke a Orm a několik jiných až k samé bráně. Podařilo se jim odsunout závory, a nepřátelé v chodbě, kteří nestačili ustoupit včas, byli okamžitě pobiti.

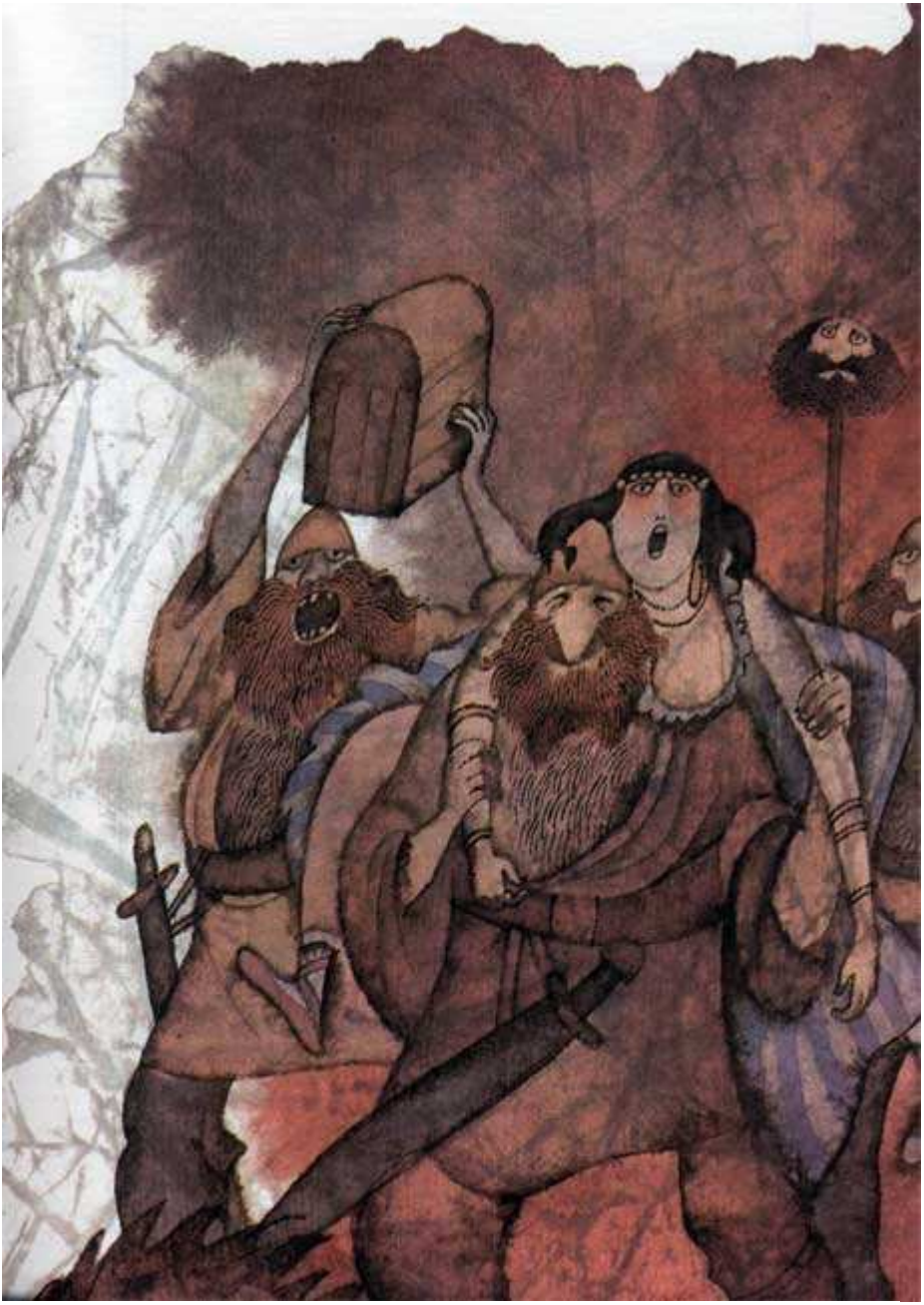
Tu padlo na křesťany nesmírné zděšení a prchali se smrtí v patách. Salaman, jenž byl mezi prvními, kdo proběhli branou, se řítil vpřed jako posedlý, klopýtaje přes padlé a raněné; sebral na zemi nějaký meč a mával jím nad hlavou a řval, aby všichni pospíšili na hrad; a Krok, kterému se ještě točila po úderu hlava, že se sotva držel na nohou, křičel týž povel ze svého místa v chodbě vedoucí k bráně, kde ležel. Mnozí z mužů se teď vrhli do chatrčí na vnitřní straně náspu, buď aby uhasili žízeň, nebo pátrali po ženách; ale většinou se hnali za prchajícími k rozlehlé hradní budově ve středu, jejíž brána brzy uprchlíkům nestačila. Pronásledovatelé pronikli s nimi dovnitř, než stačili bránu zase uzavřít: vevnitř znovu došlo k boji, když uprchlíci viděli, že jim nezbývá než se postavit k obraně. Onen veliký muž s vlajícím vousem bojoval jako lev a srazil dva muže, kteří na něj útočili, ale nakonec jej přece zatlačili do kouta; byl zasažen a klesl s těžkým zraněním. Salaman, který k němu

doběhl právě ve chvíli, kdy padl, se na něj vrhl a popadl jej za vousy a posmíval se mu a křičel jako zběsilý; ale zdálo se, že padlý bojovník již nevnímá; otřásl se, zamrkal a zemřel.

Salaman začal teď bědovat, že přišel o svou příležitost k pomstě a nemohl sám vložit ruku na svého nepřítele; a zbylí křesťané se přestali bránit, když padl jejich vůdce. Některé z nich ušetřili na životě, pokud mohli být ještě k užitku; a pak si vítězové dopřávali, co hrdlo ráčí, jídla a pití, piva i vína. Nato se jali prohledávat pevnost, pátrajíce po kořisti; tu došlo k několika hádkám o ženy, které nalezli schoulené v koutku, neboť všichni byli již dlouhý čas bez žen. Veškerou kořist snášeli na hromadu - peníze, šperky, zbraně, šaty, dobytek, pancíře, domácí nářadí, koňské postroje, stříbrné mísy a jiné; a když bylo všecko pohromadě, bylo toho víc, než si kdo dovedl pomyslit; vždyť tu byl, jak tvrdil Salaman, lup z Andalusie, shromažďovaný po dobu mnoha let. Krok, který už zase stál na nohou a dostal kolem hlavy obvaz namočený ve víně, se sice radoval při pohledu na všechno to bohatství, ale bál se, jak to všecko dopraví na loď; Berse však jej chlácholil, že všecko půjde, jen chtít.

„Nikdo nenaříká nad těžkým břemenem," ujišťoval, „odnáší-li si kořist."

Toho dne se už jen veselili, nesmírně rozjařeni svým ziskem, a pak ulehli ke spánku; až v noci se vydali na cestu k lodím. Všichni zajatci byli krutě obtěžkáni břemeny a mužstvo také mělo co nést. Ve sklepeních pevnosti nalezli několik andaluských zajatců; plakali štěstím nad svým osvobozením, ale vypadali bídně a nedalo se na ně mnoho naložit. Byli teď svobodní a provázeli je na zpáteční cestě, aby pak spolu se Salamanem odbočili k jihu do svých domovů. Vítězové vzali i několik oslů a na jednoho z nich posadili Kroka; jel v čele průvodu a nohy mu visely až na zem. Za ním byli vedeni ostatní osli, každý s nákladem potravin a piva; jejich břemen však rychle ubývalo, neboť muži co chvíli odpočívali a

vydatně se posilňovali. Berse je pobízel k rychlejší chůzi, aby se dostali k lodím co nejdřív. Zneklidňovala ho obava z pronásledování, protože několik mužů z posádky pevnosti uniklo a mohli se zatím dostat kdovíkam a přivolat pomoc; ale muži byli vesměs rozjařeni vítězstvím i pitím a málo dbali na jeho výstrahy. Orm si nesl balík hedvábí, bronzové zrcadlo a velký skleněný pohár, s nímž měl náramné nesnáze; Toke vlekl na rameni velkou dřevěnou truhlu s krásným kováním, naplněnou až po okraj všelijakými poklady, a za ruku vedl děvče, které se mu zalíbilo; chtěl si je ponechat, pokud jen to bude možné. Neustále se smál a říkal Ormovi, že doufá, že je to jistě dcerka nějakého markrabího; ale pak se zasmušil při pomyšlení, že se pro ni sotva najde místo na lodi. Byl nejistý v nohou po všem tom pití; ale zdálo se, že si ho děvče již oblíbilo a že má o něj starost, protože ho podpíralo, kdykoliv klopýtl. Byla to dívka pěkné postavy a ještě mladičká; a Orm doznával, že neviděl mnoho tak hezkých děvčat a že by si přál, aby měl takové štěstí na ženy jako Toke. Ale Toke mu odpovídal, že ať jsou sebelepší přátelé, s Ormem by se o ni nechtěl dělit; až příliš prý se mu zalíbila a rád by si ji nechal sám pro sebe, kdyby bylo možná.

Vrátili se na loď, a teď zase zavládla nesmírná radost mezi těmi, kdo tu zůstali, když viděli tu bohatou kořist, neboť všecko se mělo rozdělit mezi celou posádku. Salaman přijímal nesčetné díky a hojné dary; a pak se vydal dále s osvobozenými vězni; nemohl se dočkat, až bude za hranicemi křesťanské země. Toke, který neustále pil, se dal do pláče, když slyšel, že Salaman už odešel; bědoval, že teď nemá nikoho, kdo by mu pomohl v hovoru s jeho dívkou; vytasil meč a chtěl se za Židem pustit. Ale Ormovi a druhým se podařilo jej uchlácholit, takže nedošlo k násilnostem; a tak nakonec usnul po boku své dívky, když si ji byl pevně uvázal k tělu, aby mu nemohla utéci, dokud bude spát, nebo mu nebyla ukradena.

Příští ráno započalo dělení kořisti, a nebylo to snadné. Všichni chtěli rovný díl; ale Krok a Berse a veslaři a ještě několik jiných žádalo trojnásobek toho, co ostatní; a ačkoliv ti nejrozumnější mezi nimi nakonec prosadili, že se všecko rozdělí spravedlivě, bylo obtížné každého uspokojit. Berse mínil, že Toke má největší zásluhu na tom, že se zmocnili pevnosti, a proto že by si zasloužil také trojnásobný podíl; ale Toke se bránil, že se spokojí s jedním dílem, jen když si bude moci vzít na loď své děvče a mít je tam s pokojem. „Rád bych si ji vzal s sebou

domů," vysvětloval, „ačkoliv si nejsem jist, není-li to hraběcí dcerka. Ale již teď se spolu dobře snášíme a bude to ještě lepší, jen co si budeme rozumět a ona se naučí naši řeč."

Berse kroutil hlavou, to že možná nebude taková výhoda, jak si Toke představuje; a Krok zase vyslovil obavu, že lodi budou už tak dost obtíženy, i když se odpočítá těch jedenáct padlých, že děvče sotva najde na palubě místo; spíš budou muset nechat na břehu část kořisti, pokud není tak cenná. Tu se Toke zvedl a vzal děvče na ruku a žádal, aby se všichni na ni dobře podívali, jak je krásná a urostlá.

„Jsem přesvědčen, že vzbudí žádost u většiny z vás," řekl. „A najde-li se někdo, kdo by po ní opravdu zatoužil, chci se s ním na místě bít zbraní, kterou si sám zvolí, buď mečem, nebo sekerou. Kdo zvítězí, podrží si dívku; a ten, jenž bude zabit, ulehčí lodi víc, než ji zatíží ona; a tak si ji přece budu moci vzít domů."

Dívka se jednou rukou držela Toka za vousy, červenala se a mrskala nohama, a druhou dlaní si zakrývala oči, ale hned zas je odkrývala a bylo vidět, že má radost, že si ji tak prohlížejí; a všem se zdálo, že Tokův návrh je docela rozumný; ale nikdo se s ním nechtěl bít, přestože děvče bylo tak krásné, neboť Toke byl u všech oblíben a nadto i obáván pro svou sílu a obratnost ve zbrani. Když si kořist rozdělili a všecko všudy uložili, rozhodli, aby Toke vzal svou dívku na Krokovu loď, ačkoliv byla silně zatížena; však si takovou mzdu zasloužil po tom, co dokázal před pevností. Pak se radili, jak domů; dohodli se, že se budou plavit podél pobřeží, jen když je k tomu donutí počasí; ale bude-li příznivé, že se pokusí o přeplavbu do Irska, aby se vraceli kolem skotských ostrovů, neboť s tak bohatým nákladem bylo nejvýš na pováženou plavit se úzkými průplavy, kde se vždycky dala čekat nějaká srážka. Potom se najedli a napili, co se do nich vešlo, protože měli teď jídla i pití hojnost; i tak tu museli nechat nějaké potraviny; a všichni byli samý žert a smích a vykládali si navzájem, co si všecko pořídí za své poklady po návratu domů. Pak odrazili od břehu a veslovali po proudu dolů. Krok byl již jakž takž v pořádku; ale velitel jedné z lodí padl před pevností, a tak na jeho lodi převzal velení Berse. Toke a Orm seděli u svých vesel na Krokově lodi jako dříve a po proudu se jim to snadno plulo; Toke nespouštěl oka ze svého děvčete, které mu většinou sedělo u nohou, a staral se, aby se k němu nikdo zbytečně nepřibližoval.

(**V.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

JAK SE KROKOVO ŠTĚSTÍ PODVAKRÁT ZMĚNILO A JAK SE Z ORMA STAL LEVÁK

 opluli k zátoce při ústí řeky za odlivu a obětovali měch vína a kotel masa za šťastný návrat domů; potom napjali plachty, vtáhli dovnitř vesla a plavili se podél táhlé zátoky za mírného větru. Zatížené lodi se nořily hluboko do vody a jen zvolna se šinuly vpřed; ale Krok předpovídal, že na vesla ještě dojde, až jim bude praskat v pažích, než zase uvidí domácí břehy. Tohle, říkával potom Orm ve svém stáří, byla nejhorší předpověď, jakou kdy od koho slyšel; neboť těmi slovy bylo zlomeno Krokovo štěstí, až dosud jej provázející co nejvěrněji; jako by byl některý z bohů naslouchal a okamžitě splnil jeho předpověď.

Za jižním výběžkem se vynořilo sedm lodí; mířily k severu; ale ihned zahnuly do zátoky, jakmile zahlédly Krokovy lodi, a rychlými vesly se jim kvapně hnaly v ústrety. Byly to lodi docela jiného druhu, než Krokovi muži až dosud spatřili: dlouhé, nízké a lehko ovladatelné. Byly plny vyzbrojených mužů s černým vousem a se šátky a střapci kolem přílbic; a muži u vesel, u každého dva, byli nazí a jejich kůže se černohnědě leskla. Veslovali kupředu za chraptivých výkřiků a za ostrého zvuku malých bubínků.

Krokovy lodi se ihned rozvinuly do šíře a držely se u břehu, jak nejtěsněji mohly, aby nebyly zcela obklíčeny. Ale stáhnout plachty Krok nechtěl, neboť soudil, že kdyby vítr zesílil, mohou jim být ku pomoci. Toke honem schoval svou dívku mezi vaky s kořistí a dobře ji ukryl, aby byla chráněna před šípy a oštěpy. Orm mu pomáhal, a potom se postavili k ostatním podél brlení. Orm byl nyní dobře ozbrojen; opatřil si v pevnosti brnění, štít a dobrou přílbu. Jakýsi muž vedle nich se dotazoval, jsou-li snad tito cizinci křesťané, kteří se jim přicházejí pomstít; ale

Ormovi se zdálo pravděpodobnější, že patří ke kalifovým lidem, neboť na jejich štítech a vlajkách nebylo vidět žádné kříže. Toke prohodil, že je rád, že se dává do boje nejsa žízniv, neboť v boji bude asi horko.

„A ti, kdo dnes přežijí," řekl, „budou mít co vyprávět, protože tito muži vypadají divoce a mají přesilu."

Cizinci byli již blízko a zasypali je rojem šípů; veslovali obratně a obepluli Krokovy lodi a napadli je ze všech stran, kam jen mohli proniknout. Loď, na níž velel Berse, plula nejblíž při břehu, a mezi ni a břeh se vedrat nemohli; ale Krokova vlastní loď byla nejdále napravo, a tam se také nejdřív rozpoutal prudký boj. Dvě z cizích lodí se postavily po jejím vnějším boku, jedna vedle druhé; zaklesly se pevně řetězy a železnými háky a muži s řevem přeskákali z vnější lodi na vnitřní a všichni se vrhli na Krokovu palubu. Útočili na ni s přesilou a s nesmírnou zuřivostí a byli rychlí ve zbrani; Krokova loď byla teď příliš obtěžkána a začala se za oběma druhými opožďovat. Třetí nepřátelská loď zahnula nyní k jejímu vnitřnímu boku, takže se také mohla zaklesnout; a boj se teď vyvíjel tak, že Bersova loď a loď třetí se hnaly ven ze zátoky obklíčeny čtyřmi nepřátelskými loďmi, s nimiž měly práce až nad hlavu, zatímco Krokova loď osaměla a bila se na vlastní pěst proti třem. Vítr zatím zesílil a obě Bersovy lodi pluly stále rychleji za divoké bitevní vřavy na palubě, zanechávajíce za sebou na vodě široké krvavé pruhy.

Krokovi muži měli málo času myslet na Bersovy lodi a na to, jak se jim vede, protože každý měl dost co dělat s nepřáteli, kteří na něj útočili. Přes jedno zábradlí přešlo najednou tolik nepřátel, že se loď naklonila na bok a div se nepotopila; a ačkoliv mnozí byli sraženi a spadli do vody nebo nazpět do své lodi, zůstalo jich tu přece dost, a z obou stran přicházeli další. Krok se bil statečně, a koho zasáhl, ten již neměl co říci; ale záhy viděl, že přesila nepřátel je příliš veliká. Tu odhodil štít a rozběhl se podél brlení a pak se rozmáchl oběma rukama sekerou a přeťal dva z řetězů poutajících lodi navzájem; ale jeden z padlých nepřátel jej popadl za nohu, a vtom již mu projel oštěp mezi lopatkami; Krok padl střemhlav do nepřátelské lodi, a již se na něj vrhla síla nepřátel a chytili jej a spoutali.

Teď teprve padlo mnoho Krokových mužů, když se byli bránili do poslední chvíle; a nakonec byla celá loď vyklizena až na několik bojovníků, kteří se natlačili na příď; Toke a Orm byli mezi nimi. Toke dostal šíp do stehna, ale ještě se držel na nohou; Orm byl zasažen do čela

a sotva viděl pro krev, která se mu řinula do očí. Oba byli nesmírně unaveni. Tokův meč se zlomil o hřeben čísi přílby; Toke se otočil a octl se proti půlvědru piva ukořistěného na pevnosti, jež bylo postaveno na přídi. Odhodil pahýl meče, popadl nádobu oběma rukama a zvedl ji nad hlavu.

„Ta ještě poslouží," řekl a hodil ji na nejbližší nepřátele, že dva byli rozdrceni a mnozí klesli k zemi.

Zavolal potom na Orma a ostatní, tady že se už nedá nic dělat, a po hlavě skočil do moře, chtěje doplavat na zem. Orm a druzí jej následovali, pokud se mohli odpoutat od nepřítele. Za nimi hvízdaly oštěpy a šípy a několik jich zasáhly; Orm se ponořil a zase vystoupil na hladinu a plaval ze všech sil. Vyprávěl potom ve svém stáří, že jen málo věcí je obtížnější než plavat v brnění, zvláště je-li člověk tuze unaven a pancíř těsný. Brzy byli Toke i Orm nadobro vyčerpáni a už už se potápěli ke dnu; jedna z nepřátelských lodí se za nimi hnala, ale nemohli už nic dělat, a tak byli vytaženi na palubu a svázáni.

Cizinci tedy zvítězili. Plavili se ke břehu, aby zhlédli svou kořist a pochovali své mrtvé. Vyklidili získané lodi a jejich padlé naházeli do moře a začali se přehrabovat v nákladu; zajatci byli odvedeni na souš a museli usednout na břehu se spoutanými pažemi a pod přísným dohledem; bylo jich devět, a všichni ranění. Čekali, že je usmrtí, a seděli mlčky, vzhlížejíce na moře; po Bersových lodích nebylo ani památky, ani po nepřátelích, kteří s nimi zmizeli. Toke si povzdechl a cosi zabručel; potom pronesl:

„Žízniv jsem nechal pivo své státi,
brzy však okusím Valfadrův med."*

Orm ležel na zádech a zíral do mraků; řekl:

„Kdo mi teď rodný statek můj vrátí?
Jak rád bych k chlebu, mléku v něm seď!"

Krok byl z nich nejsmutnější, neboť se po celou cestu cítil vyvoleným dítětem štěstěny a hrdinou, a teď najednou viděl své štěstí v troskách; díval se, jak shazují padlé z lodi do vody, a zádumčivě promlouval:

„Námořní lupič krutou daň platí:
co smrtí získal, smrt žádá zpět."

Toke poznamenal, to že je víc, než by se byl nadál: že se tu najednou sešli tři pěvci a básníci!

„A i když musím po pravdě doznat," řekl Ormovi a Krokovi, „že vy dva nejste v skládání veršů zvlášť zběhlí, je tu i pro vás jakási útěcha, že totiž skaldové pívají o hostině bohů z největších rohů."

Rozlehl se křik a z lodi se ozvalo několikeré volání; cizinci právě našli dívku v jejím úkrytu. Dopravili ji na břeh a zdálo se, že se mezi nimi schyluje k hádce, komu má náležet, neboť celá řada mužů o ni usilovala za ostrých výkřiků, až jim černé brady divoce vlály. Toke poznamenal:

„Teď se vrány poperou o slepici, když tu jestřáb sedí se zlomeným křídlem."

Odvedli dívku k náčelníkovi cizinců; byl to tučný muž s prošedivělým vousem a se zlatými kruhy v uších; na sobě měl rudý plášť a v ruce držel stříbrné kladivo s dlouhou bílou násadou. Prohlížel si dívku, hladě si bradu; pak na ni promluvil, a bylo znát, že si rozumějí. Dívka mu patrně měla mnoho co vyprávět a několikrát přitom ukázala prstem na zajatce; ale při dalších jeho otázkách, kdy zase on na ně ukazoval, jen mávala rukama a vrtěla hlavou. Náčelník cizinců spokojeně přikývl; dal jí pak nějaký rozkaz, do něhož se zřejmě dívce nechtělo, neboť zvedla ruce nad hlavu a cosi zavolala; ale když na ni znovu promluvil přísným hlasem, poddala se, svlékla svůj šat a stála před ním nahá. Všichni jeho muži vzdychali a poškubávali se za vousaté brady a nadšeně mručeli, neboť byla velmi krásná od hlavy až k patě. Náčelník jí velel, aby se otočila kolem dokola, a důkladně si ji prohlížel ze všech stran; ukazoval prstem na její vlasy, dlouhé a hnědé, a ohmatával jí kůži; potom vstal a vtiskl jí na břicho, prsy a rty pečetní prsten, jejž měl na prostředním prstě; a promlouvaje cosi k svým mužům, sňal svůj rudý plášť a zahalil ji do něho. Při jeho slovech přikládali si všichni jeho muži ruce k čelu a uctivě bručeli a ukláněli se. Dívka se zase oblékla, ale rudý plášť si ponechala; podali jí jídlo a nápoj a zdálo se, že na ni všichni zírají s úctou. Zajatci seděli mlčky a jen se dívali; a když to dospělo tak daleko, že dívku zahalili v plášť a nabídli jí jídlo a pití, poznamenal Orm, že ona má zřejmě nejlepší štěstí ze všech, kdo byli na Krokově lodi. Toke s ním souhlasil, dodávaje, že je to pro něj kruté, že ji vidí v celé krásе až nyní,

kdy už je v moci jiného; neboť až dosud měl pro ni málo času a všecko se dálo ve spěchu; a nyní, pravil, by prý nejraději brečel při pomyšlení, že nikdy nerozsekne lebku tomu šedovousému břicháči, který na ni vložil ruku.

„Ale přesto mám naději," doložil, „že s ní ten staroch užije málo radosti; neboť od první chvíle byla ke mně vlídná a povolná, ačkoliv jsme se nemohli dorozumět slovy; a proto si asi záhy bude vědět rady a vrazí tomu starému kozlovi do břicha nůž."

Krok tu seděl mlčky, zkrušen svým osudem, s tváří obrácenou k moři, a aniž se staral o to, co se děje na zemi; ale teď cosi vykřikl a zároveň i cizinci začali překotně lomozit, neboť v ústí zátoky se ukázaly čtyři lodi mířící dovnitř; byly to lodi, jež se utkaly s loděmi, jimž velel Berse. Postupovaly vpřed jen zvolna, a brzy bylo vidět, že se jedna z nich noří hluboko do vody a je těžce poškozena: jedno zábradlí měla vražené až do středu a mnoho vesel zlámaných.

Ačkoliv zajatci byli zarmouceni svým neštěstím, vysíleni ranami a zle sužováni žízní, všichni při té podívané vypukli v radostný smích. Okamžitě pochopili, že se jedné z Bersových lodí podařilo najet do nepřátelské lodi, když teď na otevřeném moři zesílil vítr, a že se nepřátelé museli vzdát dalšího boje, když už jim zůstaly jen tři dobré lodi, a s poškozenou odveslovali zpátky. Někteří ze zajatců skoro již začínali doufat, že se Berse vrátí a zachrání je. Ale Krok zavrtěl hlavou:

„Berse ztratil mnoho mužů, protože když jsem ho viděl naposledy, měl na palubě plné ruce práce. A jistě si asi myslí, že jen málokdo z nás zůstal naživu, když neviděl naši loď vyplouvat ze zátoky. Proto se asi spíš pokusí dostat se domů buď s oběma loděmi, nebo alespoň s jednou, nebude-li stačit jeho posádka na obě dvě. A i když se vrátí jen s jedinou, bude se aspoň vyprávět o Krokově výpravě, a pověst o jeho boji bude žít na Listeru v dobré paměti. Ale nás teď jistě zabijí, už ze vzteku, že se dvěma našim lodím podařilo vyváznout."

V tom posledním Krok neprorokoval správně, protože zajatci nakonec přece jen dostali vodu a jídlo a nějaký muž k nim přišel a prohlédl jim rány. Pochopili, že z nich mají být otroci; některým se zdálo, že je to lepší, než kdyby zemřeli, zatímco jiní byli na pochybách, co z toho je horší úděl. Náčelník cizinců nechal otroky od vesel vystoupit na břeh a pak k nim pronesl řeč; zdálo se, že jsou z mnoha různých národů a hovoří všelijakými jazyky; ale žádný z nich nemluvil řečí, které zajatci

rozuměli. Cizinci zůstali na místě dva dny, opravujíce poškozenou loď. Na této lodi bylo mnoho veslařů usmrceno, když je zasáhla Bersova loď, a na jejich místa byli teď posazeni noví zajatci. Byli zvyklí veslování a zpočátku se jim práce nezdála příliš těžká, neboť u každého vesla tu byli veslaři dva.

Ale museli veslovat skoro nazí, a to jim zprvu připadalo velmi zahanbující; a každý byl za jednu nohu připoután k lodi řetězem. Od druhých se ze začátku odlišovali nápadně bílou pletí; záhy však jim slunce spálilo záda a každý východ slunce jen zvyšoval jejich utrpení. Ale po čase se jim kůže oloupala a pomalu zapomínali počítat dny a neměli jiné myšlenky kromě na veslování a spánek a necítili leda hlad a žízeň a netoužili po jiném, než aby dostali pít a jíst a pak veslovali znovu. Nakonec dospěli tak daleko, že když byli unaveni tvrdší prací než obvykle, dovedli usnout u vesla a přitom veslovat dál, aniž vypadli z rytmu tak, aby je karabáč dozorců potřeboval budit. Tak se z nich stali dokonalí galejníci.

Veslovali za vedra i v prudkém dešti, někdy i v příjemně svěžím vzduchu, ale nikdy za zimy. Byli kalifovými otroky, ale málo věděli o tom, kam se plaví anebo k čemu je jejich plahočení. Plavili se podél strmých břehů a bohatých nížin a dřeli se proti toku širokých řek, kde byl silný proud; vídali na pobřeží lidi hnědé a černé a někdy zdaleka zahlédli i ženy zahalené v závoji; propluli Njörvasundem a dospěli tak daleko, kam až sahala kalifova moc; a viděli bohaté ostrovy a krásná města a všecko to bylo pro ně beze jména. Kotvili ve velkých přístavech a tu je drželi pod zámkem v chatrčích pro otroky, dokud nenadešel čas, aby vypluli dál; veslovali co nejrychleji v honbě za cizími loďmi, div se jim srdce nerozskočilo, a těžce dýchajíce leželi pak na břiše při jejich dobývání, které neviděli.

Necítili zármutek a necítili naději a nedovolávali se žádných bohů; měli dost co dělat se svým veslem a s ohlížením se po muži s karabáčem, který dozíral na jejich práci. Jej nenáviděli nesmírným záštím, kdykoli je šlehal bičem; ale nenáviděli ho ještě víc, když za zvlášť krutého plahočení chodil kolem nich s velkými skývami chleba namočenými v kyselém víně, které jim cpal do úst; neboť tenkrát věděli, že budou muset veslovat bez oddechu tak dlouho, dokud neklesnou. Jeho slovům nerozuměli; ale záhy se naučili rozeznávat z jeho hlasu, kolik ran míní uštědřit opozdilci; a bylo pro ně štěstí, když si představovali, že jednou zajde krutou smrtí, buď s podříznutým hrdlem, anebo se zády sešlehanými bičem tak, až mu budou vidět žebra v záplavě krve.

V stáří říkával Orm o této době, že byla k nepřečkání, dokud ji prožíval, ale nad pomyšlení krátká, má-li o ní vyprávět; neboť den se podobal dni, téměř jako by se čas zastavil. Ale přece měl několik

znamení, která mu ukazovala, jak čas míjí, a jedním z nich byl jeho vous. Byl jediný, jejž posadili k veslům jako bezvousého mladíčka; ale brzy mu začaly vousy vyrážet a byly ještě zrzavější než jeho vlasy, a nakonec je měl tak dlouhé, že se mu zaplétaly do vesla, když se nad ním naklonil. Potom již nebyly delší, neboť vidlice vesla mu je stále oškubávala do téže délky; a ze všech způsobů, jak ošetřovat vous, říkával, byl tento nejhorší.

Druhým znamením byl vzrůst jeho síly. Byl silný již tehdy, když jej poprvé posadili k veslu, a zvyklý této práci z Krokovy lodi; jenže robota otroků byla tvrdší než práce svobodných mužů a při dlouhém veslování, které nejvíc vyčerpávalo, se o něj leckdy zpočátku pokoušela mdloba a ochablost. Viděl, jak mužům puklo srdce, jak se jim na vousech objevila krvavá pěna a oni padli naznak přes lavici a tělo se jim křečovitě zachvívalo a jak potom zemřeli a byli hozeni přes palubu; ale přitom si byl vědom, že může volit jen mezi dvěma věcmi: buď veslovat tak dlouho, jako veslovali ostatní, i kdyby se měl udřít k smrti, anebo na sobě pocítit do

zorcův karabáč. Říkával později, že byl vždycky pro to první, i když to nebyl nijak záviděníhodný úděl; neboť jednou, hned na počátku, okusil biče a od té doby věděl, že stane-li se to ještě jednou, zmocní se ho zuřivost, a tu pak bude jeho osud zpečetěn.

Proto vesloval, jak nejlépe dovedl, i když jej zachvacovala mdloba a paže a záda ho bolely k nesnesení; ale po čase již necítil zvláštní únavu. Jeho síly přibývalo den ze dne, a musel dbát, aby nezabíral příliš mocně a nezlomil veslo, které mu teď připadalo v ruce jako tříska; neboť i zlomené veslo znamenalo přísné potrestání karabáčem. Za celou tu dobu, co byl kalifovým galejníkem, vesloval levým veslem; a k tomu ještě se družila ta zvláštnost, že seděl u vesla z pravé strany a přitom vesloval levou rukou. Po celý život potom bral všecko, ať už lžíci, nebo meč, jen do levé ruky; pouze při házení oštěpem zůstal pravákem i nadále. Síla, již tu získal, jistě o mnoho větší než u jiných mužů, v něm od té doby pevně uvázla a z valné části mu zůstala až do stáří.

Ale bylo tu ještě i třetí znamení, kromě vousu a přírůstku síly, podle něhož pozoroval, jak čas míjí za neustálého plahočení u vesla; totiž že pomalu začínal rozumět řeči cizinců; nejdříve jen sem tam nějakému slovu, potom víc a víc. Mnozí otroci byli ze zemí daleko na jihu a na východě a hovořili řečí podobnou psímu štěkotu, které kromě nich žádný nerozuměl; jiní byli zajatci křesťanských národů na severu a také měli vlastní řeč; ale nejvíce jich pocházelo z Andalusie, a ti byli posazeni k veslu buď z trestu za loupeže a za vzpoury, anebo že podráždili kalifa novým učením o svém bohu a jeho prorokovi; a ti mluvili arabsky tak jako jejich pán. I dozorce s karabáčem hovořil touto řečí; a protože bylo vždycky s užitkem pro každého veslaře snažit se rozumět, co si tento muž přeje, stal se Ormovi dobrým učitelem řeči, aniž se byl nějak namáhal.

Byla to těžká řeč, mělo-li se jí rozumět, ale ještě daleko těžší, chtěl-lis jí hovořit; některé hlásky vězely hluboko v hrdle, připomínajíce havraní skřeky a kvákání žab; a Orm a jeho kamarádi se leckdy upřímně divili, proč se ti cizinci vůbec namáhají s vydáváním tak obtížných zvuků, místo aby hovořili po lidsku jako Seveřané. Ale ukázalo se, že Orm je učenlivější než kdokoli z ostatních; asi proto, že byl z nich nejmladší, a snad i z toho důvodu, že se odjakživa snadno učil takovým těžkým slovům, jaká se nacházejí ve starých písních, i když nerozuměl jejich smyslu.

Proto to nakonec dopadlo tak, že Orm byl první, kdo začal rozumět, co se jim říká, a jediný, kdo dovedl odpovědět sem tam nějakým slovem. Tím se stal jaksi mluvčím a tlumočníkem svých druhů a všecky rozkazy byly dávány jeho prostřednictvím; v lecčems potom mohl zasáhnout ve prospěch ostatních, když se obrátil s otázkou, pokud dovedl, na veslaře, kteří mluvili arabsky a věděli co a jak. Ačkoliv byl nejmladší ze všech Seveřanů, otrok jako druzí, stal se tak jakýmsi jejich náčelníkem, protože ani Krok, ani Toke nebyli s to se něčemu z té cizí řeči naučit; a od té doby Orm vždycky říkával, že vedle štěstí, síly a obratnosti ve zbrani nic není muži, který se ocitl mezi cizinci, víc na prospěch než učenlivost.

Na lodi bylo na padesát mužů vojenské posádky; veslařů bylo dohromady dvaasedmdesát u osmnácti párů vesel. Od lavice k lavici se často tlumeně hovořilo o tom, že by snad přece bylo možné zbavit se okovů, přemoci válečníky a získat svobodu; ale okovy na nohou byly silné a strážci je denně bedlivě prohlíželi; kdykoliv loď zakotvila, ihned rozestavili hlídky; také za boje s nepřátelskou lodí bylo pokaždé určeno

několik bojovníků, aby dohlíželi na otroky a usmrtili každého, kdo by jevil nepokoj. Když je odváděli na břeh v některém z kalifových velkých válečných přístavů a zavřeli je do domu pro otroky, dokud loď nebyla připravena k odplutí, i tu byli pod přísným dohledem a nikdy se nesměli shlukovat; a proto nemohli očekávat nic jiného, než že budou veslovat až do konce života anebo do té doby, než jejich loď přemůže některá nepřátelská a snad je osvobodí. Jenže kalifových lodí bylo mnoho a vždycky měly převahu, a tak se s touto možností skoro nedalo ani počítat. Ti, kdo se pokusili o vzpouru nebo se provinili nějakou troufalostí, byli ubičováni k smrti nebo rovnou hozeni do moře; jen občas, šlo-li o veslaře zvlášť zdatné, byli místo toho vykleštěni a museli veslovat dál; a ačkoliv se otroci nikdy nedostali k ženám, tento trest považovali za nejhorší ze všech.

Když Orm jako starý muž vyprávěl o době, kdy byl galejníkem, ještě si pamatoval, kde který z jeho krajanů na lodi seděl, i místo většiny ostatních; ve svém vyprávění dovedl jít od vesla k veslu a povědět, jaký byl člověk, který u něho seděl, i jak zemřel a kdo jiný přišel na jeho místo a kdo byl nejvíce mrskán. Říkal, že není divu, že si to všecko pamatuje, neboť ve svých snech prý se často vracívá na tuto loď a vidí před sebou napjaté hřbety druhů se stopami po karabáči, slyší sténání mužů za usilovného veslování a pokaždé zaslechne za sebou blížící se kroky dozorcovy. Je prý potřeba dobrého dřeva na jeho postel, aby se nerozpadla, když se ve snu vzepře o veslo; a vždycky dodával, že nezná větší štěstí, než když potom s novým jitrem procitne a shledá, že se mu to jen zdálo.

O tři vesla před Ormem, rovněž na levoboku, měl své místo Krok, ale ten se nyní proměnil k nepoznání. Orm i ostatní dobře rozuměli, že úděl otroka u vesel je pro něj tvrdší než pro kohokoli z nich, neboť byl mužem zvyklým poroučet a dlouho spoléhal na své štěstí. Uzavřel se nyní a sotva odpověděl, když ho oslovil některý z krajanů, co mu seděli nejblíž; a ačkoliv při své veliké síle by byl veslo hravě zvládl, pracoval zpola jako ve snách a jako by se neustále hroužil v myšlenky na něco docela jiného. Někdy se opozdil a jeho veslo vypadlo z rytmu; tehdy mu ostře zasvištěl po zádech dozorcův karabáč. Ale nikdo od něho neslyšel sebemenší nářek ani tlumenou kletbu: jen tvrdě zabral veslem a dohonil ostatní; jeho pohled však zamyšleně sledoval dozorce, když šel dál, jako když někdo pozoruje dotěrnou vosu, na kterou zatím nemůže.

Krokovým druhem u vesla byl muž jménem Gunne; stěžoval si, že kvůli Krokovi utrží mnohé šlehnutí i on; ale od Kroka se na své nářky málokdy dočkal odpovědi. Až jednou, kdy dozorcův karabáč tvrdě zasáhl oba dva a Gunnovy nářky a hněv byly silnější než obyčejně, Krok k němu vzhlédl, jako by si ho teď teprve všiml, a řekl:

„Utiš se, Gunne, neboť ti už dlouho nebudu na obtíž. Jsem náčelník a nenarodil jsem se pro tuhle dřinu; ale ještě něco dokážu, postačí-li na to mé štěstí."

Víc neřekl a Gunne z něho nedostal, co si to ještě míní vyřídit.

Nejblíž před Ormem seděli dva muži jménem Halle a Ögmund; mluvívali spolu donekonečna o dobrých časech, které zažili, o jídle a pití a dívkách u nich doma, vymýšleli si různé druhy smrti pro dozorce; ale jak by se mu dostali na kobylku, vymyslet nedokázali. Orm sám seděl vedle černohnědého cizince, jemuž pro nějaký zločin vyřízli jazyk; byl zdatný veslař a karabáč se ho dotkl jen málokdy, ale Orm by byl měl vedle sebe raději některého krajana nebo alespoň člověka, který by mohl mluvit. Nejhorší bylo, jak se Ormovi zdálo, že ten člověk bez jazyka, který nemohl mluvit, tím víc kašlal, a jeho kašel zněl hůř než kterýkoliv jiný, jaký Orm kdy slyšel; muž při něm pokaždé zešedl ve tváři a lapal po dechu jako ryba na suchu a vypadal přitom tak bídně, že se nedalo očekávat, že by ještě dlouho žil. To vyvolávalo v Ormovi úzkost a obavu o vlastní zdraví. Život galejního otroka mu jistě nepřipadal kdovíjak cenný; ale na takový kašel by byl zemřel přece jen nerad; to mu bylo jasné od chvíle, kdy uslyšel svého němého souseda poprvé. Mysl v něm poklesla, kdykoliv na to pomyslil, a tu si přával, aby měl blíž Toka.

Toke seděl o řadu vesel dál za Ormem a jen zřídka spolu mohli vyměnit několik slov, když je odváděli na břeh nebo zpátky na loď, neboť v domě pro otroky byli vždy spoutáni po čtyřech v malých komůrkách, jak seděli za sebou u vesel. Toke si zachoval svůj starý humor a vždycky si našel něco, čemu se člověk mohl zasmát; často míval spory se svým druhem, s nímž sdílel lavici u vesla, s mužem jménem Tume, který, jak se aspoň Tokovi zdálo, konal méně než svůj díl u vesla, zato však více, než kolik na něj připadalo, u denní dávky jídla; Toke skládat potupné veršíky, jednou o Tumovi, svém druhu, podruhé o dozorci, a zpíval je jako veslařské popěvky, aby je Orm a druzí slyšeli. Ale nejvíc se zabýval myšlenkou na nějaký prostředek, který by jim pomohl na svobodu; a hned poprvé, když si mohli s Ormem promluvit, mu svěřil, že má znamenitý plán téměř hotový; všecko, co k tomu potřebuje, je prý vhodné železo. S takovým kusem železa by mohl přerazit článek na řetězu u nohy; ale muselo by se to stát za temné noci, až by loď kotvila v přístavu a všichni kromě dozorců spali; muž po muži by si pak podal železo a tiše by se uvolnil. A až by všichni Severané byli volní, neměli by již na práci nic jiného než ve tmě uškrtit noční hlídky, pokud možno bez hluku, a zmocnit se jejich zbraní; když by se potom dostali na zem, vždycky by již našli nějaké východisko.

Orm mínil, že je to dobrý plán, jen kdyby se dal provést, a co se týče zardoušení stráží, kdyby se proti všemu očekávání dostali až tak daleko, soudil, to že by jen prospělo. Ale odkud vzít železo? A jak by je nazí lidé, neustále hlídaní, mohli nepozorovaně pronést na loď? Toke povzdechl a doznal, to že jsou potíže, o kterých musí teprve přemýšlet; ale lepší plán sotva asi vymyslí, a tak jim nezbývá než vyčkat času a doufat v šťastnou náhodu.

Také se dostal do řeči s Krokem a vyložil mu svůj záměr; ale Krok ho roztržitě vyslechl a skoro ani neodpověděl.

Za nějaký čas nato vytáhli loď na břeh v kterési kalifově loděnici, aby ji oškrabali a znovu vylili smolou; mnoho otroků, svázaných vždy po dvou, bylo určeno k této práci, a Severané, kteří se znamenitě vyznali v loďařském řemesle, byli mezi nimi. Ozbrojené stráže stály okolo nich v kruhu a dozorce s karabáčem obcházel kolem dokola a pobízel je k práci: dva strážní s luky a meči jej následovali krok za krokem, aby mu byli k obraně. Blízko lodi se rozehřívala smůla ve velkém kotli a vedle ní byla bečka s pitnou vodou pro otroky. Krok a Gunne právě stáli u bečky a pili,

když k nim přišel jeden z otroků přinášeje svého druha, který při práci klopýtl a poranil si nohu, že se na ni ani nemohl postavit; posadili jej a dali mu pít, a hned tu byl i dozorce, aby viděl, co se děje. Zraněný ležel na zemi a naříkal a nedůvěřivý dozorce jej šlehl karabáčem, aby se přesvědčil, jestli zranění jen nepředstírá. Ale raněný zůstal ležet a všichni, kdo stáli okolo, na něm viseli očima.

Krok stál o několik kroků dále vzadu, na druhé straně bečky; teď se posunul blíž a přitáhl Gunna za sebou; lhostejnost jako by z něho najednou spadla. Když byl dost blízko a viděl, že řetěz stačí, vyskočil, popadl dozorce v pase a v týle a zdvihl jej do výše. Dozorce zařval a strážný, který mu stál nejblíž, se obrátil a rozpřáhl se po Krokovi mečem. Ale Krok jako když ho nevidí; uskočil o dva kroky a vrazil dozorce po hlavě do vařící smůly; vtom již ho udeřil přes hlavu druhý strážný. Krok se zapotácel, ale přitom nespouštěl z dozorce oči; pak se zasmál a řekl: „Konečně se moje štěstí začíná lepšit."

S těmi slovy klesl a zemřel; a všichni otroci, kteří toho byli svědky, vyrazili radostný pokřik, když viděli, jaký byl dozorcův konec. Ale Krokovi muži cítili i zármutek a od té doby častokrát mezi sebou hovořili o Krokově činu a jeho posledních slovech. Všichni se shodovali v tom, že skončil jako náčelník; a jen doufali, že dozorce, když se octi hlavou v kotli, žil ještě dost dlouho, aby poznal, jak chutná vařící smůla. Toke složil na počest Krokovu tyto verše;

„Poháněč okusil bolest horší než šlehnutí bičem,
když mu Krok ponořil hlavu do smolné vařící lázně,
A Krok, jejž neblahá sudba vsadila k otročím veslům,
získal tak pomstu i volnost: konečně zlepšil své štěstí."

Když opět vypluli, dostali nového dozorce; ale všem se zdálo, že si vzal poučení z toho, co se stalo, a víc šetří karabáč.

(**VI.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

O ŽIDU SALAMANOVI
A VLÁDKYNI ZUBAJDĚ
A O TOM, JAK ORM
DOSTAL MEČ A NAZVAL
JEJ MODRÝ JAZYK

už bez jazyka který pracoval u téhož vesla jako Orm, byl den ze dne bědnější a nakonec již mnoho nedokázal; a když jednou loď kotvila v kterémsi z kalifových jižních válečných přístavů, jenž se jmenoval Malaga, byl vzat na pevninu a jiný měl být posazen na jeho místo. V poslední době musel Orm zastat většinu práce sám, a tak byl zvědav, dostane-li lepšího druha; ten se příští ráno opravdu objevil na palubě. Přivlekli jej na loď čtyři vojáci a měli co dělat, aby ho dostali přes lodní můstek; již z dálky bylo znát, že tenhle má jazyk jaksepatří v pořádku. Byl to mladý a krásný muž, bezvousý a ušlechtilých údů, ale křičel a proklínal hůř, než na lodi kdy slyšeli.

Vyzvedli jej na jeho místo a pevně jej drželi, zatímco mu poutali řetěz k noze; tu se mu vyřinulo po tvářích několik slz, ale zdálo se, že jsou to spíš slzy hněvu než lítosti. Kapitán lodi i dozorce se na něj přišli podívat; hned je zahrnul hrozbami a urážkami, dávaje jim přitom jména, jaká Orm jaktěživ neslyšel; a všichni veslaři očekávali, že bude na místě krutě zmrskán. Ale kapitán i dozorce si hladili vousy a jen se zamyšleně dívali, pročítajíce zevrubně nějaké písmo, které vojáci přinesli s sebou; při některé větě pokyvovali, při jiné vrtěli hlavami a vážně spolu rozmlouvali, zatímco nováček na ně pokřikoval a nadával jim do čubčích synů, žroutů vepřového masa a zmetků, kteří vzešli ze spojení s oslicemi. Nakonec mu dozorce pohrozil karabáčem a poručil, aby držel hubu, a pak

spolu s kapitánem odešel; teď teprve propukl mladík odopravdy v pláč a roztřásl se na celém těle. Orm nad tím nevycházel z úžasu; usoudil, že od tohohle člověka sotva může čekat valnou pomoc u vesla, nebudou-li jej mrskat jaksepatří; ale přitom byl rád, že získal místo muže bez jazyka druha, který mluví. Zpočátku však neměl nově příchozí pro Orma kloudného slova, ačkoliv ten na něj vlídně hovořil, a s jeho veslováním to bylo také bídné; nemohl se vpravit do nových poměrů a zprvu se pokaždé rozzuřil nad jídlem, které dostávali, třebaže podle Ormova zdání bylo sice poněkud skrovné, ale jinak vždycky velmi dobré. Orm však neztrácel trpělivost, zabíral u vesla za oba a povzbuzoval druha, jak dovedl, a vyptával se ho znova a znova, kdo je a proč se sem dostal. Mladík na něj pyšně zahlížel a jen krčil rameny; nakonec odpověděl, že je ze vznešeného rodu a že není zvyklý, aby byl vyslýchán otroky, kteří ani nedovedou po lidsku hovořit. Tu se již Orm nezdržel:

„Za to, co jsi teď řekl, bych tě mohl popadnout v týle, že bys to ucítil; ale bude lépe, když zachováme mír a seznámíme se spolu. Otroky jsme tu všichni, ty zrovna jako my ostatní; a je jich tu víc než jen ty, kdo jsou z dobrého rodu, a já k nim také patřím. Jmenuji se Orm a jsem náčelníkův syn. Je sice pravda, že se v tvé řeči nevyznám, ale ty se v mé vyznáš ještě méně, protože z ní neumíš ani slovo. Přesto však jsem přesvědčen, že si spolu nezadáme, ty a já; je-li někdo z nás lepší, ty to asi budeš sotva."

„Mluvíš hanebně," řekl nato nováček, „ale zdá se, že rozum ti slouží. Snad i jsi z dobrého rodu mezi svými; ale se mnou se vůbec nemůžeš měřit, protože po matce jsem z téhož kmene jako Prorok, pokoj budiž s ním. A věz, že moje řeč je řečí samého Alláha, kdežto všecky ostatní jazyky vymysleli ďáblové, aby bránili svatému učení. Proto si nejsme rovni, ty a já. Jmenuji se Chálid, syn Jazídův; můj otec byl vysokým služebníkem kalifovým, mám nesmírné bohatství a zabývám se jen svými zahradami a hostinami, hudbou a uměním pěveckým a básnickým. Je pravda, že teď musím dělat něco jiného, ale to dlouho nepotrvá, kéž červi vyžerou oči tomu, kdo mne sem vsadil! Skládal jsem písně, které se zpívaly v celé Malaze, a jen málo dnešních básníků se mi vyrovná." Orm poznamenal, že v kalifově říši musí být skaldů bezpočet, neboť se již dřív setkal s jedním z nich. Na to Chálid odpověděl, že je jich opravdu mnoho, neboť nejeden muž u nich se pokouší o básnické umění; ale skutečných básníků je prý málo. Ponenáhlu se spolu snášeli lépe a lépe, ačkoliv Chálid byl špatný veslař a občas vůbec nebyl k užitku, protože se mu ruce

od vesel zanítily a loupaly; netrvalo dlouho a vyprávěl Ormovi, jak se stalo, že jej vsadili mezi veslaře. Nejednu větu musel opakovat víckrát a vysvětlit ji jinými slovy, neboť mu bylo těžko rozumět; ale nakonec Orm pochopil skoro všecko. Chálid vyprávěl, že jeho neštěstí vzniklo z toho, že nejkrásnější dívka v celé Malaze byla dcerou kalifova místodržícího ve městě, a tento místodržící že byl mužem nízkého rodu a zlovolné mysli. Ale krása jeho dcery byla tak veliká, že ani básník si ve snu nedovedl představit něco líbeznějšího; a tuto dívku zastihl Chálid jednou o slavnosti sklizně bez závoje. Od té doby ji miloval nejvíc ze všech žen a skládal na její počest písně, které se jen rozplývaly v ústech; ale mohl ji vídat jen z kterési střechy v blízkosti, když občas vystoupila na střechu svého domu a byla tam sama. Tu ji horlivě zdravil a vztahoval k ní paže a přiměl ji, aby znovu odhrnula závoj. To bylo znamení, že ho také miluje; a protože byla tak krásná, byl unesen.

Od té doby, co si byl jist, že jej dívka má ráda, dával bohaté dary její služebné a posílal jí po ní vzkazy. Potom místodržící odcestoval, aby kalifovi složil počet ze svého úřadu, a dívka poslala Chálidovi rudou květinu. Chálid se tedy převlékl za stařenu; s pomocí otrokyně se dostal až k dívce a několikrát s ní prožil blažené chvíle lásky. Jednoho dne se na něj v městě vrhl její bratr s mečem v ruce, ale v bitce byl zraněn, neboť Chálid vládl svou zbraní lépe. Pak se místodržící vrátil domů a Chálida jali a přivedli před něj.

Když Chálid došel ve svém vyprávění až sem, potemněl ve tváři hněvem; nenávistně se začal místodržícímu vysmívat a zahrnul jej kletbami. Pak pokračoval:

„Vlastně neměl, co by mi vytýkal. Je sice pravda, že jsem se miloval s jeho dcerou, ale na oplátku jsem ji opěvoval překrásnými písněmi, které jsem složil na její počest; a že se muž mého rodu nemůže oženit s dcerou barbara nízkého původu, to konečně musel její otec nahlédnou sám. Zranil jsem jeho syna; ale přepadl mě a jen má velkomyslnost mu dala vyváznout životem. Za to by mi měl být místodržící vděčný, kdyby to byl spravedlivý muž; ale místo toho se poradil se svou zlobou, která je největší v Malaze, a tohle si potom vymyslil. Poslouchej, pohane, a žasni!"

Orm naslouchal ochotně, ačkoliv mu mnohé slovo bylo neznámé; i muži na nejbližších lavicích naslouchali, neboť Chálid vyprávěl hlasitě.

„Dal přečíst jednu z mých nejkrásnějších básní a ptal se mě, jestli jsem ji složil. A já mu odpověděl, že každý v Malaze tu báseň zná a ví, že já jsem její původce, neboť to byla oslavná báseň na Malagu, nejlepší, jaká kdy byla složena. V té básni jsou tyto řádky:

‚Však tolik vím: že kdyby Prorok byl
jen jednou zkusil našich vinic dar,
nikdy by nemoh tak, jak učinil,
v své knize vyřknout klatbu na pohár.
Naopak: šťasten, s vousem skropeným
tou rudou šťávou, v ruce plnou číš,
byl by jen stvrdil moudrým slovem svým:
kdo víno pije, k ráji že má blíž.'"

Když Chálid dopřednášel, propukl v pláč a řekl, že pro tyto verše byl odsouzen k veslům. Neboť kalif, který je strážcem pravého učení a Prorokovým zástupcem zde na zemi, rozhodl, že každý, kdo potupí Proroka nebo se utrhačně dotkne jeho učení, bude přísně potrestán; a pomstychtivý místodržící usoudil, že to bude nejlepší způsob, jak se mi pod pláštíkem spravedlnosti dostat na kobylku.

„Ale je mi útěchou, že to dlouho nepotrvá; moje rodina je mocnější než jeho a těší se kalifově přízni; co nevidět se dočkám osvobození. A proto také si žádný na lodi netroufá dotknout se mě bičem; vědí, že nikdo beztrestně nevztáhne ruku na toho, kdo je spřízněn s Prorokem."

Orm se zeptal, kdy Prorok žil, a Chálid mu vysvětlil, že je tomu víc než tři sta padesát let. Orm doznal, že ten Prorok vpravdě musel být mocný muž, když ještě po tolika letech může ochraňovat své příbuzné, a dokonce předpisuje, co smějí jeho lidé pít. U nich doma ve Skåne žádný prý nikdy neměl takovou moc, dokonce ani král Ivar Výbojný, a to přece byl nejmocnější muž, jaký tam kdy žil.

„Ačkoli musím říci, dodal, že u nás se nikdo nemíchá do toho, co druhý pije, ať je to pán nebo kmán."

Od té doby, co se Orm spřátelil s Chálidem, jeho zběhlosti v arabštině rychle přibývalo, neboť nový druh neustále hovořil a měl mnoho co vyprávět; a po čase se začal sám vyptávat, kde leží Ormova země a jak on se dostal na tato místa. Orm mu tedy pověděl o Krokově válečné výpravě

a jak se k ní připletl, i o tom, co se od té doby událo. Když dopověděl, jak dovedl, řekl:

„Mnohé z toho vzešlo z našeho setkání s Židem Salamanem. Snad byl vyvolencem štěstěny, protože se dostal ze zajetí; a dokud byl s námi, všecko se nám dařilo. Tvrdil, že býval mocným mužem ve městě jménem Toledo, kde byl stříbrotepcem a největším z básníků. Chálid přisvědčil, že jej dobře zná, neboť jeho klenotnické výtvory jsou prý proslulé široko daleko; a jako básník prý také není z nejhorších, na to, že pochází z Toleda."

„A před nedávnem," vykládal Chálid, „jsem slyšel jeho píseň; zpíval ji potulný zpěvák ze severu; popisoval v nijak padl do rukou asturskému markrabímu a byl jím nesmírně sužován, jak se potom osvobodil a zavedl divoké loupežníky na jeho pevnost a vzal ji útokem a zabil markrabího a narazil jeho hlavu na kůl za pokrm vránám a vrátil se domů s nesčetnými poklady. Bylo to pěkné dílko svým prostým způsobem, i když postrádalo onu měkkost tónu, jaká je obvyklá mezi lepšími básníky v Malaze."

„Neskrblí svými činy," mínil Orm; „a mohl-li vykonat tolik, aby se pomstil nepříteli, měl by také hledět odměnit se přátelům, kteří mu byli k velké pomoci. Osvobodili jsme jej z otroctví, pevnost dobyli a provedli jeho pomstu; a je-li tak mocný muž v zemi, mohl by nám, kteří tu sedíme, na oplátku také prokázat službu. Nevím, jak jinak bychom se dostali na svobodu."

Chálid řekl, že Salaman je proslulý svým bohatstvím a že je u kalifa v oblibě, ačkoliv nevyznává pravé učení. Ormovi začala teď vzcházet naděje, ale svým krajanům se o tom, co se dozvěděl od Chálida, slovem nezmínil. Výsledek byl, že mu Chálid slíbil, že pošle zprávu a pozdrav Salamanovi do Toleda, jakmile se sám octne zase na svobodě.

Jak dny míjely a po nějakém osvobození nebylo ani slechu, začal se Chálida zmocňovat neklid; nesmírně zuřil na své lhostejné příbuzné; také začal skládat rozměrnou báseň o zhoubnosti vína; doufal, že ji bude moci v některém přístavu napsat a odeslat kalifovi, aby poznal jeho pravé smýšlení; ale když dospěl k opěvování vody a citrónové šťávy jako nápoje, který víno daleko předčí, verše mu jaksi začaly váznout. Ačkoliv ve svých temných chvílích znovu a znovu vykřikoval urážky na velitele lodi, karabáč se ho nikdy nedotkl; to považoval Orm za dobré znamení, že tu Chálid dlouho nezůstane.

Jednou ráno v kterémsi východním přístavu, když se loď s mnoha jinými vrátila z namáhavé honby za africkými námořními lupiči, přišli na palubu čtyři muži; jakmile je Chálid uviděl, div se nezbláznil radostí a vůbec nedbal na Ormovy otázky. Jeden z mužů byl úředník v obrovské čepici a v plášti až na paty; předal kapitánovi jakýsi dopis, jehož se kapitán nejdřív dotkl čelem a pak teprve jej uctivě přečetl. Druhý byl asi Chálidův příbuzný, neboť jakmile Chálidovi sňali pouto z nohy, objali se a plakali, líbali se a o překot spolu hovořili. Ostatní dva mužové byli sluhové, přinášející šaty a koše; oblékli Chálidovi krásné roucho a pobízeli jej k jídlu. Orm na něj zavolal, aby mu připomněl jeho slib; ale Chálid právě domlouval svému příbuznému, proč s sebou zapomněl přivést holiče, a nic neslyšel. Potom Chálid odešel se svou společností na pevninu a kapitán a lodní posádka jej s úctou zdravili, když odcházel; pokývl jim vznešeně a zdálo se, že je téměř ani nevidí; zmizel ruku v ruce se svým příbuzným.

Orma to tuze zarmoutilo; Chálid mu byl vítaným společníkem a kdoví, nebude-li se teď na svobodě cítit příliš povznesen, aby se upamatoval na svůj slib. Vedle Orma posadili jiného muže, tučného kupce, který užíval falešných vah; brzy se unavil a nezastal mnoho práce, a proto občas okoušel karabáče; tu žalostně naříkal a mumlal pod vousy nábožné tirády. Orm s ním užil málo radosti, a tato doba, již strávil na lodi, také na něj dolehla nejtíž. Doufal sice v Chálida i Salamana, ale jak čas míjel, jeho naděje slábly a slábly.

Ale v Cádizu konečně nadešel jejich šťastný den. Na loď přišel setník se svým oddílem a všem Seveřanům byla sňata pouta; dostali šaty a boty a byli odvedeni na jinou loď, kotvící v ústí veliké řeky proti Córdobě. Museli sice pomáhat u vesel proti proudu, ale bez želez a karabáče a často se střídali; mohli sedat pospolu a poprvé po dlouhém čase bez překážky hovořit. Sloužili jako galejní otroci plné dva roky a valnou část třetího; a Toke, který se teď jen smál a zpíval, prohlásil, že sice nemá tušení, co se s nimi nyní stane, ale jedno že ví určitě; že by bylo už nejvýš na čase, aby se mohl pořádně napít. Orm však jej napomenul, aby s tím raději počkal na vhodnější příležitost, protože by bylo zlé, kdyby nyní došlo k nějakým násilnostem; a to prý se stává zpravidla, pokud se pamatuje, kdykoli Toke hasí svou žízeň. Toke souhlasil, že by opravdu měl vyčkat, ale doznával, že to bude těžké čekání. Všichni uvažovali, co se asi stane dál, a teď teprve jim Orm pověděl, jak mluvil s Chálidem o Židovi. Tu neměly

konce chvalořeči, jimiž velebili Žida i Orma, a ačkoliv Orm byl z nich nejmladší, všichni v něm teď viděli svého náčelníka. Orm se zeptal setníka, co s nimi zamýšlí a zná-li Žida Salamana; ale setník nevěděl nic jiného, než že je má odvést do Córdoby; Žida také neznal.

Dorazili ke kalifovu městu a viděli, jak se před nimi rozkládá po obou stranách řeky v husté směsici domů a bílých paláců, palmových sadů a štíhlých věží. Obdivovali se jeho velikosti a kráse, která převyšovala každé pomyšlení; a jeho bohatství jim připadalo dost velké, aby stačilo na hojný plen pro všecky námořní lupiče Severu. Vedli je městem; všichni si zvědavě prohlíželi to lidské hemžení a shon; mnozí však si stěžovali, že je tu vidět málo žen a že se nedá mnoho rozpoznat z toho mála, co ukazují, když je každá zahalena a pod závojem.

„Nevím, čeho by bylo potřeba, vykládal Toke, aby mi teď některá žena nepřipadala krásná, kdybych se s ní dostal do řeči; vždyť jsme byli u těch ukrutníků tři léta, aniž jsme se jediné z nich přiblížili."

„Dostaneme-li svobodu," soudil Ogmund, „můžeme mít ženy jako každý jiný, vždyť kam se tihle jejich mužští na nás hrabou."

„Každý muž v této zemi," vykládal Orm, musí mít čtyři ženy, jakmile přijme Proroka a jeho učení. Ale učiní-li tak, nikdy se už nesmí napít vína."

„To není snadná volba," řekl Toke, „neboť jejich pivo je pro můj jazyk příliš slabé. Ale snad jsme ještě neokusili nejlepší várku. A zdá se mi, že čtyři ženy, to by bylo právě to, co potřebuji."

Došli k velikému nádvoří, kde bylo množství bojovníků, a zde zůstali přes noc. Příští ráno se objevil jakýsi cizinec a dovedl je k nějakému stavení nedaleko odtud; zde se jich ujali lazebníci a bradýři, a také jim tu podali chladný nápoj v malých půvabných číškách. Pak dostali měkčí šaty, které je tolik neškrabaly; že chodili tak dlouho nazí, oděv jim dráždil kůži. Prohlíželi druh druha a smáli se tomu, jak se všichni změnili; a ve velikém údivu nad tím vším byli odvedeni do hodovní síně, kde jim vyšel v ústrety jakýsi muž a přivítal je. Okamžitě poznali Salamana, ačkoliv teď vypadal docela jinak, než když ho viděli naposledy; nyní bylo ze všeho zjevné, že je to bohatý a mocný muž.

Přivítal je laskavě a pobízel je, aby jen jedli a pili a byli tu jako ve vlastním domě; ale zapomněl již téměř všecko, co znával z řeči Seveřanů, a proto si mohl pohovořit jedině s Ormem. Řekl mu, že pro ně učinil, co jen mohl, jakmile se dověděl, jak zle se jim vede; však mu kdysi prokázali

tu největší službu, a proto mu nyní je radostí, aby jim ji oplatil. Orm mu děkoval, jak nejlépe dovedl; ale ze všeho nejvíc prý by se chtěli dovědět, řekl, jsou-li svobodnými muži, nebo stále ještě otroky. Salaman odpověděl, že kalifovými otroky zůstávají, v tom že jim pomoci nemohl; ale budou nyní sloužit v tělesné stráži, která pozůstává z nejlepších mezi kalifovými válečnými zajatci a z otroků koupených v cizích zemích. Takovou tělesnou stráž, vysvětloval, mají córdobští kalifové odedávna, neboť se s ní cítí bezpečnější, než kdyby měli v domě ozbrojené poddané, kteří by se snáze mohli dát zlákat příbuznými a přáteli, aby na ně vztáhli ruku, když by v zemi zavládla nespokojenost.

Ale než budou přijati do tělesné stráže, pravil, budou nejdřív jeho hosty, aby poněkud okřáli po svých zkouškách; zůstali u něho pět dní a měli se jako hrdinové u Ódinova stolu. Zahrnovali je tu lahůdkami a pití jim přinášeli, kdykoli se jim zachtělo; hudebníci jim vyhrávali a večer co večer je rozjařilo víno, neboť Salamanovi žádný prorok tento nápoj nezakázal. Ale Orm a jeho druhové nikdy nespouštěli oči z Toka, aby se nenapil příliš a nedal se do pláče a nestal se nebezpečným. Jejich hostitel nabídl každému z nich mladou otrokyni jako společnici v loži, a to jim bylo ze všeho nejmilejší. Všichni ho velebili jako velkomyslného muže a velitele, který si nezadá s náčelníkem ze severského rodu; a Toke prohlá

sil, že málokdy měl lepší rybolov, než když tehdy vytáhl z vody tohoto vznešeného žida. Ráno dlouho spávali a na měkčích polštářích, než jaké kdy okusili; a u stolu se potom přátelsky hádali, kdo z nich má lepší otrokyni, a žádný by tu svou nebyl vyměnil. Třetího večera řekl Salaman Ormovi a Tokovi, aby jej doprovodili; je prý tu ještě jedna osoba, které mají co děkovat za své osvobození, a snad prý pro ně vykonala vícnež on sám. Šli s ním tedy řadou uliček, a Orm se cestou vyptával, jestli snad Chálid, veliký pěvec a básník z Malagy, nepřišel do Córdoby a není-li to on, s nímž se mají setkat. Ale Salaman řekl, že ten, s nímž se nyní setkají, je ještě mnohem vznešenější než Chálid.

„A jen cizinec," dodal rozhodně, „se může domnívat, že Chálid je veliký básník, třebaže to sám o sobě tvrdí. Když počítám vpravdě veliké básníky žijící dnes pod kalifovým žezlem je nás dohromady jen pět; a Chálid se nikdy nestane jedním z nás, i kdyby si nevímjak pilně pohrával s rýmy. Ale je od tebe správné, Orme, že o něm smýšlíš přátelsky, neboť nebýt jeho poselství, nebyl bych se dověděl zhola nic o tobě a tvých krajanech; a proto, setkáš-li se s ním a on se bude prohlašovat za básníka, neodporuj mu."

Orm odpověděl, že má tolik rozumu, aby neodporoval skaldovi v něčem, co se dotýká jeho velikosti; a Toke chtěl teď vědět, proč ho vzali s sebou na tuto pouť, když nerozumí, co se mluví, a v Židově domě mu bylo tak příjemně. Salaman však prohlásil, že musel jít s nimi, protože tak bylo poručeno. Přišli k zahradě obehnané plotem a k úzkým vrátkům, která se před nimi sama otevřela; vstoupili tedy a kráčeli mezi krásnými stromy a květinami pestrých barev, až došli na prostranství, kde zpívala fontána a ve vinoucích se potůčcích zurčela trávou plnou kvítí průzračná voda. Proti nim se blížila nosítka na ramenou čtyř otroků a za nimi šli dva černí muži s meči a dvě otrokyně.

Salaman se zastavil a Orm a Toke také stanuli; nosítka spočinula na zemi a otrokyně k nim honem přiskočily a stály uctivě každá na jedné straně, dokud z nosítek nevystoupila žena pod závojem. Salaman se jí potřikrát hluboce uklonil s rukama přitisknutýma k čelu a Orm a Toke usoudili, že ta žena je jistě královského rodu; ale zůstali stát zpříma, neboť se jim zdálo, že nepřísluší muži sklánět se před ženou.

Pokynula vznešeně Salamanovi, pohlédla potom na Orma a Toka a tiše cosi pronesla pod závojem; její oči byly vlídné. Salaman se jí znovu uklonil a pak řekl:

„Bojovníci ze Severní země děkují Její Výsosti Zubajdě; byla to její moc, která je osvobodila."

Tu ji Orm oslovil:

„Pomohla-li jsi nám na svobodu, jsme ti povinni nesmírným díkem. Ale nevíme, kdo jsi ani proč jsi nám projevila takovou přízeň."

„Vždyť jsme se již setkali," řekla žena, „a snad jste na mne vy dva od té doby docela nezapomněli."

Přitom si odhrnula závoj, a Žid se znovu uklonil. Toke si zajel rukou do vousů a řekl Ormovi:

„To je přece ta moje dívka z pevnosti, a ještě krásnější, než byla! Musí mít veliké štěstí, když se od té doby dokázala stát královnou. Ale rád bych věděl, jestli ji těší, že mě zas vidí."

Tu vzhlédla k Tokovi a zeptala se: „Proč mluvíš k svému příteli a nikoli ke mně?"

Orm odpověděl, že se Toke nevyzná v arabštině, ale že se na ni dobře pamatuje a je přesvědčen, že je teď její krása ještě větší, než byla tehdy, kdy ji viděl naposledy.

„A jsme oba tak rádi," dodal „že jsi dosáhla štěstí a moci; neboť jsme přesvědčeni, že si zasloužíš obojí."

Teď pohlédla na Orma a usmála se a řekla:

„Ty, ryšavý muži, ses dokázal naučit této řeči zrovna jako já. Kdo je lepší bojovník, ty, nebo tvůj přítel, který býval mým pánem?"

„Myslím, že oba jsme muži jaksepatří," odpověděl Orm; „ale já jsem mladý a neprožil jsem ještě tolik jako on; a můj přítel se velmi proslavil, když jsme dobývali pevnost, z níž jsme tě odvedli. Proto soudím, že dosud je z nás dvou lepší on, i když ti to nedovede sám říci jazykem této země. Ještě lepší než my byl však Krok, náš náčelník; ale ten je již mrtev."

Řekla, že se na Kroka pamatuje a že dobří náčelníci jen málokdy žijí dlouho. Orm jí vyprávěl, jak zemřel, a ona pokyvovala hlavou; pak řekla:

„Osud utkal podivná vlákna mezi vámi a mnou. Dobyli jste pevnost mého otce a zabili jej a většinu těch, kteří tam dleli s ním, a proto bych si měla žádat váš život. Ale můj otec byl krutý muž, a nejkrutěji se choval k mé matce - proto jsem ho nenáviděla a bála se ho, jako by byl chlupatý ďábel. Nijak mě nemrzelo, že byl zabit, a také jsem nelitovala, že jsem se octla mezi cizinci; ani to mi nebylo proti mysli, aby mě tvůj přítel miloval, ačkoliv bylo škoda, že jsme spolu nemohli víc hovořit. Pach jeho vousů se mi, pravda, nelíbil; ale měl veselé oči a laskavý smích, a to jsem na něm měla ráda; a bral si mě šetrnýma rukama, i když byl všecek opojen a hořel žádostí. Co jsem byla s ním, neobjevila se na mém těle žádná modřina, a cestou k lodi mi dal nést jen lehký náklad. Proto bych ho byla ráda následovala do vaší země. Řekni mu to!"

Orm tedy tlumočil Tokovi, co řekla. Toke naslouchal potěšen a pak odpověděl:

„Tady vidíš, jaké mám já štěstí u žen. Ale tahle je nejlepší ze všech, vyřiď jí to ode mne. Myslíš, že mě chce udělat velkým pánem v zemi?"

Orm řekl, že se o tom nezmínila; a když jí vyřídil Tokův pozdrav, prosil ji, aby jim vyprávěla, co se s ní událo, když se tehdy rozloučili.

„Velitel lodi mě odvezl sem do Córdoby," začala; „a sám se mě nedotkl, přestože jsem musela stát před ním nahá. Poznal, že bych byla vhodný dar pro jeho pána vezíra. Teď náležím al-Mansúrovi, kalifovu vezíru a nejmocnějšímu muži v zemi; a když mě dal poučit o Prorokově učení, učinil mě z otrokyně svou první chotí, neboť shledal, že moje krása je větší než krása všech ostatních žen. Buď za to Alláh veleben! A tak se

mi vaší zásluhou vedlo dobře; neboť kdybyste vy nebyli přišli k pevnosti mého otce, seděla bych tam dodneška ve strachu před otcem a nakonec bych byla dostala přes všecku svou krásu za muže nějakého ničemu. A proto jsem vám hleděla pomoci, pokud jsem byla s to, když mi Salaman, který vytepává mé nejkrásnější klenoty, oznámil, že jste ještě naživu."

„Třem jsme tedy povinni díkem," řekl Orm, „za to, že nám pomohli dostat se z veslařské lavice: tobě a Salamanovi a ještě jednomu muži z Malagy, který se jmenuje Chálid. Ale nyní víme, že tvá moc je největší, a proto ti děkujeme nejvíc. A je naše štěstí, že jsme se setkali s lidmi, jako jsi ty a ti dva druzí, protože jinak bychom ještě seděli u vesel a neměli jiné vyhlídky kromě na smrt. Teď vstoupíme rádi do služeb tvého pána a budeme mu pomáhat proti jeho nepřátelům. Ale je opravdu ku podivu, že jsi jej vůbec přemluvila - ať je tvá moc jakkoli veliká - aby nás propustil, neboť my severští mořeplavci jsme tu považováni za nepřátele již od doby synů Lodbrokových."

„Prokázali jste mému pánu al-Mansúrovi velkou službu, když jste dobyli pevnost mého otce a přivedli mě do jeho rukou. A také je mezi námi všeobecně známo, že muži vaší země drží slovo a jsou dobří bojovníci. Neboť kalif Abd ar-Rahmán Veliký i jeho otec, emír Abdulláh, měli již mnohé muže ze Severu ve své tělesné stráži; byli sice, pravda, velicí drancovníci španělských břehů, ale v poslední době jich sem mnoho nepřichází, a než jste přišli vy, nebyl v tělesné stráži ani jeden Seveřan. A budete-li nyní věrně sloužit mému pánu al-Mansúrovi, dostane se vám dobré mzdy; a setník tělesné stráže odevzdá vám i vašim druhům úplnou výstroj a dobré zbraně. Ale pro vás dva mám dárek i já. Zavolala jednoho z otroků od nosítek a ten přišel se dvěma meči; měly krásně zdobené jílce a k tomu pás posázený těžkými stříbrnými knoflíky. Jeden meč podala Tokovi a druhý Ormovi. Přijali je s velikou radostí, protože jim připadalo nedůstojné chodit beze zbraně, jak tomu bylo až dodneška. Každý teď vytasil svůj meč a bedlivě prohlížel ostří a zkoušel, jak závity jílce přiléhají k ruce. Salaman pohlédl na meče a pravil:

„Jsou kovány v Toledu, kde žijí nejlepší kováři jak ve stříbře, tak v oceli. Tam se ještě dělají meče rovné, jaké se tam zhotovovaly v době gótských králů, nežli Prorokův sluha přišel do této země. A lepší meče, než jsou tyto, nevyková nikdo." Toke se hlasitě zasmál samou radostí a zahučel sám pro sebe:

„Dlouhý čas bojovník třímal
otročí dřevěná vesla.
Dobře že sevřít zas může
v pravici ztepilý meč."

Orm by byl nerad zůstal pozadu ve skládání veršů; chvíli přemýšlel, drže meč před sebou, a pak pronesl:

„Meč, který kráska mi dala,
levice vzhůru teď vznesla,
jako kdysi Týr mezi bohy*
Orm se zas vydává v seč."

Zubajda se zasmála:

„Dát muži meč je jako darovat ženě zrcadlo: ani on, ani ona nemají potom už oči pro nic jiného. Ale je dobře, že se dárky setkaly s takovým přijetím; kéž vám vždy přinášejí štěstí!"

Orm jí řekl:

„Teď se cítíme jako náčelníci, Toke i já, neboť jsme ještě nespatřili tak znamenité meče, jako jsou tyto. A jestli se ti tvůj pán al-Mansúr podobá, pak je věru hoden, abychom mu sloužili."

Schůzka byla u konce, neboť Zubajda prohlásila, že je na čase, aby se s nimi rozloučila, ale že je snad zase někdy uvidí; s těmi slovy vstoupila do nosítek. Vrátili se se Salamanem do jeho domu a tam nebylo konce chvalořečení Zubajdě a jejím znamenitým darům. Salaman jim vyprávěl, že ji zná déle než rok, neboť jí nejednou prodal nějaký klenot; hned prý poznal, že je to táž dívka, kterou Toke získal v neblahé pevnosti markrabího, ačkoliv její krása od té doby nesmírně rozkvetla. Toke poznamenal:

„Je krásná a dobrá a chová ve věrné paměti toho, jejž si oblíbila; a pro mne je zvlášť těžké, teď když jsem ji znovu uviděl, vědět, že je provdána za takového velmože. Ale přesto jsem rád, že nepatří tomu břichatému starci se stříbrným kladívkem, který nás zajal; to by byla horší bolest. A nechci si teď přespříliš naříkat, neboť dívka, kterou mi Salaman daroval, je také bez vady."

Orm se nyní vyptával na al-Mansúra, Zubajdina pána, a jak to přijde, že je nejmocnějším mužem v zemi, neboť tím by měl být přece kalif;

Salaman mu vysvětlil, jak to vlastně je. Dřívější kalif córdobský, al-Hakam Učený, syn Abd ar-Rahmána Velikého, byl mocný pán, ačkoliv strávil většinu času čtením knih a hovory s učenci; po smrti zanechal nedospělého syna jménem Hišám, který je nyní kalifem. A pro dobu jeho dětství al-Hakam ustanovil, aby říši vládl nejlepší z jeho úředníků spolu s jeho nejmilejší ženou, matkou dítěte. Jenže těm dvěma jejich moc tuze zachutnala, a tak zavřeli mladého kalifa v jednom zámku, doufajíce, že se stane tak zbožný, že se nebude chtít zabývat světskými věcmi. A tento úředník jako vladař říše získal řadu vítězství v bojích proti křesťanům na severu, a proto dostal jméno al-Mansúr, „Vítězný". Královna, kalifova matka, dlouho milovala al-Mansúra víc než cokoli na zemi; ale on se jí nabažil, neboť byla starší než on a někdy bývala nedůtklivá, pokud šlo o moc; a proto je nyní i ona uvězněna tak jako její syn kalif, a al-Mansúr spravuje zemi sám jako vladař ve jménu kalifově. A za to, čeho se dopustil vůči kalifovi a jeho matce, je mnohými nenáviděn; ale jiní jej zase milují pro jeho vítězství nad křesťany; své tělesné stráži, složené z cizinců, byl vždycky dobrým pánem, neboť spoléhá, že ho ochrání vůči všem, kdo v sobě živí záští a závist proti němu. A proto lze očekávat, že Orm a jeho muži budou mít v al-Mansúrpvě paláci dobré časy, pokud bude mír; ale budou moci ukojit i svou touhu po boji, protože každého roku zjara vytáhne al-Mansúr s velkým vojskem buď proti králi asturskému a hraběti z Kastilie, nebo také proti králi z Navarry a aragonským hrabatům daleko na severu při samých hranicích Franků. Ty všecky naplňuje nesmírným děsem, že mu častokrát raději chtějí platit daň, jen aby unikli jeho návštěvě. „Ale mívají s tím velké potíže, chtějí-li si od něho vykoupit svobodu," pokračoval Salaman; to proto, že al-Mansúr je nešťastný muž. Je mocný a vítězný a ve všem, co podnikne, mívá úspěch, a přece kdekdo o něm ví, že je ustavičně trýzněn velikou bázní. Vztáhl ruku na kalifa, který je Prorokovým stínem, a ukradl mu jeho moc; a proto se bojí Alláhova hněvu a nemá pokoj v duši. Rok co rok se pokouší uchlácholit Alláha novým tažením proti křesťanům; a proto také nikdy nepřijme daně ode všech křesťanských knížat najednou, a od každého jen nakrátko; neboť stále jich chce mít několik po ruce, aby je ve své horlivosti mohl navštívit mečem. Mezi válečníky, které tato země zrodila, je on nejmocnější; a zapřísáhl se velikou přísahou, že zemře v boji, s tváří obrácenou proti těm vyznavačům mnoha bohů, kteří věří, že Josefův syn byl bohem. Málo se stará o poezii a hudbu, a teď nas-

taly hubené časy, srovnáme-li to s dobou al-Hakama Učeného; ale ve volných chvílích se utěšuje šperky ze zlata a stříbrotepectvím a ušlechtilými kameny, a proto nenáležím k těm, kdo mu utrhají na cti. Opatřil jsem si tento dům v Córdobě, abych s ním mohl lépe obchodovat; a nechť vzkvétá dlouho a požívá všeho dobra, neboť zručnému stříbrotepci je vpravdě dobrým pánem."

To a ještě více vyprávěl Salaman Ormovi, a Orm to zase tlumočil Tokovi a ostatním; a všichni se shodovali v mínění, že tento al-Mansúr je jistě podivuhodný kníže. Ale co jim byla zatěžko pochopit, byla jeho bázeň před Alláhem, neboť Seveřanům bylo věcí zhola neznámou, aby se bohů báli.

Dříve než nadešla chvíle, kdy měli opustit Židův dům, dal jim Salaman mnohou dobrou radu; a Tokovi důrazně doporučil, aby v budoucnu nikdy nedal najevo, že se kdysi zajímal o Zubajdu.

„Neboť knížata pohlížejí na ty, kdo měli kdysi jejich ženy, s touž nechutí jako my ostatní," řekl; „a bylo od ní věru statečné, že se odvážila schůzky s vámi oběma, i když každý může dosvědčit, že se vše dálo ve vší počestnosti. Al-Mansúr je muž bystrozraký, v těchto věcech jako v

čemkoli jiném, a proto ať se má Toke raději na pozoru. Toke prohlásil, že v tomto ohledu není nebezpečí; teď prý myslí nejvíc na to, aby našel dobré jméno pro svůj meč. Vždyť takový meč, jakoje jeho, jistě pochází z kovárny právě tak znamenité jako meč Gram, který kdysi patříval Sigurdovi,* nebo Mimming, jenž býval Didrikův,** nebo Skofnung, jejž nosil Rolf Krake;*** a proto by měl mít jméno zrovna jako ony. Jenže až dosud prý nepřišel na takové, jež by ho bylo hodno, ačkoliv o tom často přemýšlí. Ale Orm nazval již svůj meč Modrý jazyk.

Opustili Salamana s mnoha díky a byli odvedeni do al-Mansúrova paláce, kde je přijal setník; oblékli je ve vojenský šat a dokonale je vyzbrojili. Tak započali Seveřané službu v tělesné stráži. A svým sedmi krajanům se Orm stal velitelem.

(**VII.**)
DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA
O TOM, JAK ORM SLOUŽIL U AL-MANSÚRA A JAK SE PLAVIL SE ZVONEM SVATÉHO JAKUBA

Orm nastoupil službu v tělesné stráži v Córdobě toho roku, který se počítal jako osmý kalifa Hišama; bylo to tři léta před válečnou výpravou Bua Tlustého a Vagna Åkessona do Norska. V té službě zůstal potom čtyři léta. Muži v tělesné stráži se těšili veliké úctě a byli oděni nádherněji než jiní. Jejich brnění byla lehká a tenká, ale jemněji kovaná a lépe vyztužená než kterýkoli pancíř, jaký Orm a jeho druzi až dosud viděli. Jejich přílby měly stříbrný lesk a přes drátěnou košili nosili

někdy šarlatové pláště; a jejich štíty byly na okrajích zdobeny ornamentem krásných písmenných znaků. Tytéž znaky byly vyšity i na al-Mansúrově velké vlajce, kterou na válečném tažení vždycky nosívali před ním; jejich význam byl: Není vítěze kromě Alláha.

Když Orm a jeho muži poprvé stanuli před al-Mansúrem, aby mu byli představeni velitelem tělesné stráže, užasli nad jeho vzezřením, neboť se domnívali, že má postavu hrdiny. Ale byl to nepatrný mužík, vychrtlý a téměř holohlavý, zelenožlutý v tváři a s těžkými víčky; seděl na poduškách na širokém loži a poškrabával se lehce ve vousech, mluvě přitom překotně k dvěma úředníkům, kteří seděli před ním na zemi a zapisovali jeho rozkazy. Na stole vedle lůžka stála měděná skříňka a před ní miska s ovocem a veliká vyplétaná klec s kolem uvnitř, kde si hrálo několik opiček. Zatímco úředníci spěšně dopisovali jeho poslední slova, bral z misky ovoce, strkal je mezi mříže a díval se, jak se opice perou o jeho dárek a vztahují ručky po dalším; ale nesmál se jejich kouskům, nýbrž zíral na ně zasmušile, vsouvaje mezi mřížoví další plod; a zase hovořil k písařům. Po chvíli nechal písaře být a poručil setníkovi, aby přistoupil se svými muži blíž; zvedl oči od klece a zahleděl se na Orma a jeho druhy. Měl oči černé a tesklivé; ale jako by v jejich hloubce cosi hořelo a jiskřilo, že bylo každému těžko, měl-li se setkat s jeho pohledem déle než na chvíli. Důkladně si muže prohlédl jednoho po druhém a přikývl.

„Vypadají jako válečníci," řekl svému důstojníkovi. „Rozumějí naší řeči?"

Setník ukázal na Orma, ten že rozumí arabsky, ale druzí jen málo nebo nic, a že považují Orma za svého náčelníka.

Al-Mansúr se obrátil k Ormovi:

„Jak se jmenuješ?"

Orm řekl své jméno, i co znamená.

Al-Mansúr mluvil dále:

„Kdo je tvůj král?"

„Harald Gormsson," odpověděl Orm; „on je pánem nad celým Danavelde."

„To jméno jsem jaktěživ neslyšel," poznamenal al-Mansúr.

„To buď jen rád, pane," odpověděl Orm; „neboť kam až jeho lodi dopluly, všude před tím jménem králové bledli."

Al-Mansúr se na chvíli zahleděl na Orma; pak řekl: „Zdá se mi, že máš pohotový a rychlý jazyk a patrně nosíš své jméno právem. Je tvůj král přítelem Franků?"

Orm se pousmál:

„Byl jejich přítelem, dokud měl potíže ve vlastní zemi. Ale teď, když se jeho štěstí obrátilo k dobrému, pálí jejich města ve francké zemi i v Sasích. A je to král, kterého provází štěstí měrou vrchovatou."

„Patrně je to dobrý král," řekl al-Mansúr. „Kdo je tvůj bůh?"

„Tato otázka je těžší, pane," odpověděl Orm. „Mými bohy jsou bohové mého lidu, a soudíme o nich, že jsou silní tak jako my sami. Je jich mnoho; ale někteří z nich jsou vysokého stáří, že se o ně málokdo stará kromě skaldů. Nejsilnější z nich se jmenuje Tór; je zrzavý jako já a říká se o něm, že je přítelem všech lidí. Ale nejmoudřejší z bohů se jmenuje Ódin; je bohem válečníků, a prý je jeho zásluhou, že my Seveřané jsme nejlepšími bojovníky. Ale jestli pro mne některý z nich něco učinil, to věru nevím; jisté však je, že já jsem málo vykonal pro ně. A zdá se mi, že jsou nesmírně vzdáleni od této země."

„Poslouchej nyní dobře, pohane, co ti řeknu", pravil al-Mansúr: „Není bohů kromě Alláha. Neříkej, že je jich mnoho; a také neříkej, že jsou tři; dobře se ti povede v den soudu, nebudeš-li tvrdit takové věci. Alláh je jeden, Věčný, Svrchovaný; a Mohamed je jeho prorok. Taková je pravda a té věř. Kdykoliv táhnu do boje proti křesťanům, je to pro čest a slávu Alláhovu a Prorokovu; a zle by bylo s muži v mém vojsku, kteří by ty dva neuctívali. Proto nesmíš ani ty a tvoji muži od této chvíle vzývat žádného boha kromě toho, který je pravý."

Orm odpověděl:

„My Seveřané nejsme zvyklí dovolávat se svých bohů zbytečně, neboť je nechceme obtěžovat křikem. V této zemi jsme nevzývali žádného boha od doby, co jsme jednou obětovali bohu moře za šťastný návrat; a tenkrát nám to nebylo k ničemu, protože vzápětí se objevily tvé lodi a my, jak tu stojíme, jsme padli do zajetí. Snad je tomu tak, že naši bohové mají v této zemi nepatrnou moc; a proto, pane, rád ti v tom vyhovím, že dokud budu u tebe, přidržím se tvého boha. Přeješ-li si, zeptám se ostatních, jak oni o tom soudí."

Al-Mansúr přikývl; a Orm se obrátil k svým druhům:

„Říká, že se musíme přidržet jeho boha. Má jen jediného, a ten se jmenuje Alláh; všechny ostatní bohy zavrhuje. Jsem přesvědčen, že jeho

bůh je silný v této zemi a naši bohové že jsou tak daleko od vlasti slabí a bezmocní. Budou tu na nás pohlížet lépe, jestliže se v této věci zachováme tak, jak zdejší zvyk káže, a bylo by od nás nemoudré, kdybychom se v tom protivili al-Mansúrově vůli."

Muži soudili, že jim nezbývá jiná volba; bylo by pošetilé dráždit takového pána, jako je al-Mansúr; a výsledek byl, že se Orm znovu obrátil k al-Mansúrovi a prohlásil, že všichni jsou ochotni přidržet se Alláha a nevzývat nikoho jiného.

Al-Mansúr dal tedy zavolat dva kněze a sudího; a před nimi museli Orm a jeho druhové opakovat svatá slova Mohamedova služebníka, táž, jak je prve al-Mansúr řekl Ormovi, že není boha kromě Alláha a že Mohamed je jeho prorok. Všem až na Orma bylo obtížné utvářet cizí slova, ačkoliv jim je pečlivě slabikovali. Když s tím byli hotovi, vypadal al-Mansúr velmi spokojeně a řekl svým kněžím, že je přesvědčen, že tím prokázal Alláhovi dobrou službu, a oni s ním plně souhlasili. Potom sáhl do měděné skříňky, která stála před ním na stole, vyňal z ní zlaťáky a dal každému patnáct penízků a Ormovi dvojnásob. Poděkovali mu, a pak je setník odvedl zpět do jejich příbytků. Toke pravil:

„Teď jsme se zřekli svých bohů, a snad je to tak v cizí zemi, kde vládnou jiní, správné; ale vrátím-li se jednou zase domů, budu jich dbát

víc než tohoto Alláha. Jenže tady je on, myslím, nejlepší, a my už kvůli

němu dostali zlato. A budu si ho cenit ještě víc, dá-li mi také ženy."

Zanedlouho potom vyhlásil al-Mansúr válečné tažení proti křesťanům a vydal se na sever se svou tělesnou stráží a velikým vojskem a tři měsíce drancoval v Navaře a aragonských hrabstvích; Orm a jeho druzi tu získali bohatou kořist i ženy a byli se svou službou tuze spokojeni. Nadále žili tak, že na jaře a na podzim byli vždy s al-Mansúrem v poli, ale nejhorší letní vedra a roční období, které obyvatelé jižních krajů nazývají zimou, trávili v Córdobě. Pomalu přivykali obyčejům země a téměř neměli, nač by si u al-Mansúra stěžovali, neboť jim často dával bohaté dary, aby si udržel jejich oddanost; a co získali při nájezdech a jiném drancování, mohli si ponechat sami pro sebe, když od toho odečetli pětinu pro svého nejvyššího pána a vládce.

Přesto jim často bývalo zatěžko sloužit Alláhovi a řídit se Prorokovým zákonem. Když na válečných výpravách našli u křesťanů víno a vepřové maso, bylo jim zakázáno požít sebeméně z těch věcí, ačkoliv po obojím nesmírně toužili; a vzdorovat zákazu, ač jim připadal nejpošetilejší ze všeho, o čem kdy slyšeli, se jen zřídka odvážili, neboť al-Mansúrova přísnost byla v tomto ohledu veliká. Také se jim zdálo, že modlitby a klanění Prorokovi bývají až příliš časté, neboť ráno i večer, když byl al-Mansúr v poli, muselo padnout celé jeho vojsko na kolena s tváří obrácenou k oněm krajům, kde prý leží Prorokovo město, a každý se musel mnohokrát uklánět čelem až k zemi. Připadalo jim, že se to pro muže ani nehodí a že je to vlastně jen k smíchu, a nikdy tomu zcela nepřivykli; ale shodli se na tom, že se podřídí, pokud budou moci, a chovali se jako ostatní. Vyznamenali se nejednou jako válečníci a získali si velkou úctu mezi všemi v tělesné stráži. Sami se pokládali za nejlepší bojovníky ze všech; a když se dělila kořist, nikdo si netroufal dotknout se jejich práv. Bylo jich dohromady osm: Orm a Toke; Halle a Ögmund; Tume, který kdysi vesloval s Tokem; Gunne, jenž býval Krokovým sousedem na veslařské lavici; Rapp, který byl jednooký; a Ulf, nejstarší z nich ze všech, kterému kdysi před lety při vánoční slavnosti roztrhli ústní koutek a jemuž proto říkali Rozšklebený Ulf, protože měl ústa nakřivo a širší než druzí. Provázelo je nyní takové štěstí ve všem počínání, že za čtyři léta, co byli s al-Mansúrem, jen jediný z jejich hloučku přišel o život.

Za tu dobu se mnoho nacestovali, neboť jak začal al-Mansúrovi šedivět vous, byl čím dál neúnavnější ve svých výpravách proti

křesťanům a méně a méně vysedával v klidu doma v Córdobě. Byli s ním, když pronikl nejdále na sever, až k Pamploně v říši Navarrské, kdy podvakrát marně podnikli útok na toto město a teprve potřetí ho dobyli a vydali je v plen. Zde byl Tume, který kdysi sedával s Tokem u jednoho vesla, usmrcen kamenem z praku. Také se plavili na al-Mansúrově vlastní lodi na Mallorcu, když se místodržící ostrova vzbouřil, a stáli na stráži, když al-Mansúr dal jemu a třiceti jeho příbuzným utít hlavy. Bili se v oblacích prachu za strašlivého vedra ve veliké bitvě u Henaresu, kde lidé kastilského hraběte zprvu pronikli vpřed, ale nakonec byli obklíčeni a poraženi, a kde potom večer byli padlí křesťané sneseni na hromadu a vyrovnána z nich vysoká hranice, z jejíhož vrcholu pak jeden z al-Mansúrových kněží svolával Prorokovy služebníky k modlitbě. Nato se zúčastnili velikého válečného tažení do říše León, kde zle tísnili krále Sancha Tlustého, až ho jeho vlastní lidé shledali zbytečným, neboť pro tloušťku už ani nedokázal sedět na koni, a sesadili jej a přišli s poddanským poplatkem k al-Mansúrovi.

Za všech těchto válečných tažení se Orm a jeho druzi nesčetněkrát obdivovali al-Mansúrově chytrosti a moci a velikému štěstí v každém podnikání, ale nejvíc jeho bázni, kterou měl z Alláha, a různým způsobům, jež si vymýšlel, aby svého boha nadobro uchlácholil. Prach, který se mu usazoval na šatech a botách, když byl v poli, sbírali večer co večer jeho služebníci a ukládali jej do hedvábného váčku, a z každého válečného tažení se tento prach nosil domů do Córdoby. Al-Mansúr nařídil, aby jej pochovali spolu se vším tím prachem z jeho válek proti křesťanům; neboť Prorok pravil: blažení ti, kdo kráčejí po prašných cestách ve válce proti nevěřícím. Ale přes všechen tento prach nechtěla al-Mansúrova bázeň před Alláhem ustoupit; a tak se nakonec rozhodl, že vykoná dílo větší než cokoliv jiného a rozboří svaté město křesťanů v Asturii, kde byl pochován apoštol Jakub, veliký divotvorce. V dvanáctém roce kalifa Hišama, jenž byl čtvrtým rokem služby Ormovy a jeho druhů u al-Mansúra, sebral na podzim vojsko větší než kdy předtím, vytáhl k severozápadu a prošel Prázdnou zemí, která byla odedávna hraničním územím mezi Andalusany a asturskými křesťany.

Dospěl až ke křesťanským osadám na druhé straně pustiny, kam andaluské vojsko nepřišlo, pokud sahala lidská paměť; a každý den nyní docházelo k bojům, neboť křesťané se v horách a v úžlabinách dobře bránili. Jednoho večera, když se vojsko utábořilo a al-Mansúr po večerní

modlitbě odpočíval ve svém velikém stanu, křesťané je přepadli a ze začátku s úspěchem; jeden oddíl vnikl do tábora a rozpoutala se vřava, ozýval se válečný pokřik a volání o pomoc. Al-Mansúr kvapně vyšel ze svého stanu s přílbou a mečem, ale bez brnění, aby se podíval, co se děje; Orm a dva z jeho mužů, Halle a Rapp Jednooký, měli právě toho večera stráž u vchodu do stanu. Vtom se proti nim plným tryskem vyřítilo několik nepřátelských jezdců; a jak uviděli al-Mansúra, poznali jej podle zeleného závoje na přílbě (neboť byl jediný ve vojsku, jenž se oblékal v tuto barvu), zavyli dychtivostí a vrhli po něm kopí. Bylo šero, al-Mansúr byl starý a nedokázal včas uhnout před oštěpem; ale Orm, který stál nejblíž, vyrazil vpřed, srazil svého pána k zemi a dostal dvě kopí do štítu a jedno do ramene. Čtvrtý oštěp škrábl al-Mansúra do boku, jak ležel na zemi, až mu vytryskla krev. Halle a Rapp se teď rozběhli proti nepřátelům a vrhli své oštěpy a srazili jednoho muže; a již se sbíhali lidé ze všech stran a křesťané byli pobiti nebo zahnáni. Orm vytáhl z rány oštěp, který ho zasáhl, a honem pomáhal al-Mansúrovi na nohy, ale nebyl si jist, jak jeho pán přijme, že ho prve srazil k zemi. Al-Mansúr měl však radost ze své rány, z první, kterou dosud utržil; pokládal za veliké štěstí, že mohl prolít trochu krve za Alláha, když ovšem škoda nebyla horší. Dal si zavolat tři ze svých setníků a vyčetl jim před shromážděnými dvořany, že špatně hlídali kolem ležení. Vrhli se mu k nohám a plakali a doznávali svou chybu; a al-Mansúr jim potom popřál času, jak bylo jeho zvykem, byl-li vlídně naladěn, aby odříkali modlitby a vyvázali si vousy nahoru, než jim dal utít hlavy.

Hallovi a Rappovi dal po hrsti zlaťáků; a pak, zatímco tu ještě stáli všichni velitelé, kázal předstoupit Ormovi. Zahleděl se na něj a řekl:

„Vztáhl jsi ruku na svého pána, ryšavý, a to si nesmí dovolit žádný z válečníků. Tuze jsi ublížil mé cti, neboť jsi mne srazil k zemi. Co mi na to odpovíš?"

„Mnoho oštěpů bylo ve vzduchu," odpověděl Orm, „a nic jiného se nedalo dělat. A jsem přesvědčen, pane, že tvá čest je toho druhu, že něčím podobným nemůže doznat škody. Kromě toho jsi padl hlavou proti nepříteli, takže nikdo nemůže říci, že jsi před ním uhnul."Al-Mansúr seděl mlčky, přebíraje se ve vousech; pak pokývl a řekl:

„Zdá se mi, že tvá obhajoba je dobrá. A zachránil jsi mi život, a to také za něco stojí."

Dal ze své pokladnice vyjmout těžký zlatý řetěz a pravil: „Jak vidím, zasáhl tě oštěp. Jistě to bolí. Ale tady je lék na bolest."

Zavěsil řetěz Ormovi kolem krku, a to byla zvláštní pocta; od té doby těšili se Orm a jeho druzi ještě větší al-Mansúrově přízni než dřív. Toke si prohlížel řetěz a byl rád, že Orm získal takový klenot.

„Dnes už je jisté, že mezi všemi knížaty nejlépe se slouží al-Mansúrovi. Ale přesto považuji za veliké štěstí pro tebe, Orme, i pro nás ostatní, žes ho nepovalil na záda." Pak táhlo vojsko dál; a nakonec došli k posvátnému městu křesťanů, kde byl pochován apoštol Jakub a kde byla nad jeho hrobem postavena velká svatyně. Tam došlo k boji, protože křesťané věřili, že jim jejich apoštol pomůže, a proto zápasili do posledních sil; ale nakonec byli al-Mansúrem přece přemoženi a město bylo dobyto a spáleno.

Křesťané tu nashromáždili nesmírné poklady z celé země, neboť toto město ještě nikdy neohrožoval žádný nepřítel; a tak tu Andaluští získali obrovskou kořist a četné zajatce. Co by byl al-Mansúr zničil nejraději ze všeho, byl veliký kostel nad apoštolovým hrobem; jenže ten byl z kamene a nedal se spálit. Proto al-Mansúr nařídil zajatcům a mužům ze svého vojska, aby jej zbořili. Ve věži kostela viselo dvanáct velkých zvonů, které nesly jména apoštolů; měly překrásný zvuk a křesťané si je cenili jako vzácné poklady, a nejvíc ze všech největší zvon, který se nazýval Jakub.

Al-Mansúr poručil, aby křesťanští zajatci dopravili zvony domů do Córdoby a tam aby byly postaveny ve veliké mešitě otvorem vzhůru a naplněny vonnými oleji, aby pak hořely jako obrovské lampy ke cti a slávě Alláhově a Prorokově. Zvony byly nesmírně těžké, a tak pro ně zhotovili veliká nosítka; šedesát zajatců se mělo střídat u každého zvonu. Ale Jakub byl tak těžký, že by jej žádná nosítka byla neunesla; ani na voze taženém po horských stezkách voly se nemohl dopravovat. Přesto však jej tu al-Mansúr ani za nic nechtěl nechat, neboť jej pokládal za svou nejvzácnější kořist.

Dal proto zhotovit plošinu, na niž by se zvon dal postavit; na válcích se pak plošina měla dopravit dolů k blízké řece a tam naložit na loď plující do Córdoby. Když byla plošina hotova a válce vespod, prostrčili uchem zvonu tyče a mnozí se pokoušeli jej vyzvednout; ale Jižané nebyli dost velcí ani neměli dost síly, a když vzali delší tyče, že jich mohlo zvedat několik najednou, tyče se zlomily a zvon stál na zemi dál. Orm a jeho muži tu také byli a dívali se na jejich namáhání a smáli se na celé kolo: Toke řekl:

„Pro šest dospělých mužů by to přece měla být hračka."

„Já bych řekl," mínil Orm, „že čtyři by stačili."

Pak Orm a Toke a Ogmund a Rapp Jednooký provlékli uchem zvonu krátkou tyč a vyzvedli ho na plošinu. Al-Mansúr sem právě přijel na koni; zastavil se a viděl, co se událo; zavolal k sobě Orma a řekl mu:

„Alláh daroval tobě a tvým mužům nesmírnou sílu, buď jeho jméno velebeno! A tak si myslím, že ty a tví druhové byste byli nejvhodnější k tomu, abyste dopravili zvon na loď a odvezli jej do Córdoby; neboť nikdo jiný jej nezvládne." Orm se mu hluboce poklonil a řekl, že mu ta úloha nepřipadá nijak obtížná.

Dal tedy al-Mansúr vybrat ze zajatců oddíl dobrých otroků; měli odvléci zvon dolů k řece, kde již byla splavná, a pak pracovat u vesel na lodi, která tu kotvila a již uzmuli Asturským. Dva úředníci z al-Mansúrovy kanceláře byli posláni s nimi, aby bděli nad cestou.

Připevnili k plošině provazy a se zvonem a tahouny se Orm a jeho muži vydali na cestu; někteří otroci táhli, jiní pracovali u válců. Byla to obtížná doprava, neboť cesta vedla většinou z kopce a zvon se někdy svezl, že zpočátku bylo několik otroků vyměňujících válce rozdrceno. Ale Orm dal upevnit dozadu na plošinu pevná držadla, že na zvlášť příkrých místech bylo možné náklad zadržet; teď už to šlo lépe a bez další nehody došli k řece, kde kotvila loď. Byla to obchodní loď, nepříliš velká, ale dobře stavěná a opatřená palubou; měla deset párů vesel a také stěžeň a plachtu. Orm a jeho muži vyzvedli zvon na loď a upevnili jej provazy a vzpěrami; pak usadili otroky na jejich místa u vesel a vydali se po řece dolů. Plynula k západu, severně od té řeky, po níž se tenkrát plavila Krokova loď proti proudu k pevnosti markrabího; a Severanům bylo blaze, že jsou zase pány na lodi.

Ormovi muži se střídali v dozoru nad veslaři, ale shledávali, že veslaři jsou vzpurní a přitom neobratní; byli mrzutí, když shledali, že na lodi nejsou pouta, takže museli veslaře celé noci hlídat; přesto se několika z nich, které předtím sešlehali důtkami, podařilo uprchnout. Všichni byli zajedno, že jaktěživi neviděli u vesel takové ničemy a nemotory a takhle že to nemůže jít dál, mají-li se dostat do Córdoby.

Tak dopluli k ústí řeky. Kotvila tu řada al-Mansúrových velkých válečných lodí, jež nemohly plout proti vodě; poslali většinu svého vojska do vnitrozemí, aby pomáhalo drancovat u Asturských. Ormovi muži se zaradovali, když je spatřili, a Orm okamžitě poslal oba písaře, aby u lodních kapitánů sehnali okovy třeba půjčkou, dokud sami nedostanou, co potřebují. Otroci byli pak přikováni; Orm tu také dostal zásoby na cestu, neboť plavba do Córdoby byla dlouhá. Potom zakotvil poblíž válečných lodí v chráněné zátoce, aby vyčkal lepšího počasí a mohl rozvinout plachty.

Večer se Orm spolu s Tokem a Gunnem vydal na břeh a ostatním svým mužům uložil, aby hlídali loď. Šli dolů podél břehu až k několika rybářským kolnám, v nichž se usadili obchodníci, nakupující kořist a prodávající všelijaké potřeby lidem z lodních posádek. Když došli k

jednomu krámku, právě do něho vcházelo šest lodníků, a Gunne se překvapeně zastavil.

„S těmihle muži si máme co vyřídit," řekl. „Viděli jste ty dva, co šli vpředu?"

Orm ani Toke si jich nevšimli.

„Byli to ti, co zabili Kroka," řekl Gunne.

Orm pobledl a otřásl se. „Pak tedy žili už dost dlouho," řekl.

Vytasili meče. Orm a Toke měli po boku dary vládkyně Zubajdy. Toke ještě nenašel pro svůj meč tak pěkné jméno, jaké měl Ormův Modrý jazyk.

„Krok má před al-Mansúrem přednost," řekl Orm; „a všichni tu máme důvod k pomstě, ale největší důvod mám já, který jsem po něm náčelníkem. Běžte za stavení, vy dva, aby tamtudy nikdo neunikl."

Kolna měla dveře v obou kratších stěnách; Orm prošel nejbližšími a našel tam oněch šest mužů kromě obchodníka. Ten ihned zalezl mezi pytle, když uviděl Orma s nahým mečem, ale oněch šest lodníků si pospíšilo vytasit zbraně a vykřikovali poděšené otázky. V krámku bylo těsno a šero, ale Orm okamžitě uviděl jednoho z těch, kteří ubili Kroka.

„Odříkal jsi už večerní modlitbu?" zeptal se a rozmáchl se mu po hrdle, až mu hlava odletěla.

Dva muži se teď vrhli proti Ormovi, že měl opravdu co dělat; tři ostatní se hnali k zadním dveřím, ale jimi již vcházeli Toke a Gunne. Toke ihned jednoho z nich srazil a pak vykřikl Krokovo jméno a rychle ťal po druhém; a teď teprve nastala mezi hromadami zboží v těsném krámku vřava. Jeden muž vyskočil na lavici a rozmáchl se na Orma; ale meč uvázl ve stropním trámu, a Orm zatím hodil protivníkovi do obličeje svůj štít; jeho hrot zasáhl muže do oka; spadl dolů a již se nepohnul. Pak už boj dlouho netrval. Druhý z těch, kdo zabili Kroka, byl sražen Gunnem; Orm zabil dva muže a Toke tři; ale kupec, kterého nebylo v jeho koutku ani vidět, zůstal nezraněn; však také neměl s celou tou věcí nic společného.

Když vyšli z krámku se zakrvácenými zbraněmi, již proti nim přicházelo několik mužů; šli se podívat, co znamená ten hřmot, ale jak ty tři uviděli, vzali nohy na ramena a pádili pryč. Toke držel svůj meč před sebou; hustá krev stékala po jeho ostří a kapala z hrotu ve velkých krůpějích.

„Konečně ti dám jméno, bratře Modrého jazyka," řekl. „Od této chvíle se budeš jmenovat Červený zobák."

Orm se zahleděl za muži, kteří odtud prchali.

„Nejlépe uděláme, když si také pospíšíme," řekl, „protože teď jsme v této zemi porušili mír. Ale za pomstu to stálo." Spěchali na loď a pověděli ostatním, co se stalo; loď okamžitě vyplula, ačkoli byla tma. Všichni se radovali, že Krok byl pomstěn, ale chápali, že teď mají naspěch a že je záhodno, aby se co nejrychleji dostali z této země; pomáhali jeden druhému přimět veslaře k co největší rychlosti. Orm sám stál u kormidla a napjatě pátral v temnotách; oba al-Mansúrovi písaři, kteří nevěděli, co se stalo, ho obléhali otázkami, ale dostávali jen sporé odpovědi; nakonec se loď dostala šťastně ze zátoky a zachytila vítr od jihu, že mohli nasadit plachty. Drželi se k severu a směrem od země, dokud se nerozednilo; zřejmě však je nepronásledovala žádná loď.

Napravo spatřili několik ostrovů a u jednoho z nich Orm přistál. Vysadil tam oba písaře a poslal po nich pozdrav al-Mansúrovi.

„Od takového pána nechceme utéci, aniž jsme se s ním rozloučili," řekl. „Vyřiďte mu proto od nás všech, že bylo naším osudem zabít šest z jeho lidí, když jsme chtěli posmstít Kroka, svého náčelníka; i tak život těch šesti daleko nevyvážil jeho. Bereme s sebou loď i s otroky, ale taková ztráta pro al-Mansúra mnoho neznamená; a zvon si bereme také, protože dodává lodi potřebnou zátěž a my máme před sebou nebezpečné moře. Všichni jsme přesvědčeni, že nám byl dobrým pánem; a kdyby do toho nebyla přišla tato událost, rádi bychom mu sloužili dál; ale jak se věci vyvinuly, je tohle naše jediné východisko, jak vyváznout životem."

Písaři slíbili, že vyřídí jeho vzkaz slovo za slovem, jak je Orm pronášel; a tak ještě dodal:

„Také by bylo dobře, kdybyste vy dva, až se vrátíte do Córdoby, donesli pozdravení jednomu bohatému Židu jménem Salaman, který je básník a stříbrotepec, a vyřídili mu naše díky, že nám byl dobrým přítelem; neboť ho již nikdy neuvidíme."

„A pak řekněte vládkyni Zubajdě," ozval se Toke, „že dva Seveřané, které dobře zná, jí posílají svůj dík a pozdrav. A ještě jí řekněte toto: že meče, které nám dala, nám byly k velikému užitku a že na jejich ostří není jediný zub, ačkoliv jsme jich pilně užívali. Ale to vyřiďte tak, aby to al-Mansúr neslyšel."

Písaři vyňali tabulky a všecko si poznamenali; pak byli zanecháni na ostrově; dostali tolik potravin, kolik asi potřebovali, než je tu najde nějaká loď nebo než se sami dostanou na pevninu.

Otroci u vesel se celí třásli rozčilením a tlumeně skučeli, když loď zamířila na širé moře, a bylo na nich vidět, že by také raději zůstali tam, kde byli vysazeni na břeh písaři. Ormovi muži je museli obejít s důtkami a konci lan, aby je uklidnili a přiměli k veslování; neboť teď bylo bezvětří a oni si museli co nejvíc pospíšit, aby se dostali z těchto vod.

„Dobře že je máme připoutané," mínil Gunne, „neboť jinak by nám všichni naskákali do moře a nic se neohlíželi na naše meče; jen škoda že jsme si nevypůjčili i karabáč, když jsme dostali okovy, protože důtky a konec lana nedovedou zřejmě dost silně štípnout tyto vzpurníky."

„Kupodivu ti musím dát za pravdu," řekl Toke; „ačkoliv dokud jsme sami seděli na lavici u vesel, sotva bychom byli asi uvěřili, že jednou budeme velebit prospěšnost karabáče."

„Vlastní hřbet bolí nejvíc, to je pravda," souhlasil Gunne; „ale hřbety těchhle chlapů musejí bolet víc než teď, máme-li se odtud dostat."

V tom s ním Toke souhlasil, a tak šli ještě jednou na obchůzku a šlehali veslaře ze všech sil, aby zvýšili rychlost. Ale veslování přesto nestálo za nic, neboť veslaři nedovedli udržet vesla v pravidelném chodu. Orm to chvíli pozoroval a řekl:

„Samotným šleháním je veslovat nenaučíme, když tomu nejsou zvyklí; ale snad by nám v tom mohl pomoci zvon."

Vzal sekeru a postavil se ke zvonu a tloukl na něj hřbetem sekery ve veslařském rytmu: zvon se ozýval silným zvukem a veslaři naslouchali a ponenáhlu veslovali lépe. Orm a jeho muži se u zvonu střídali; shledali, že když do něho bijí dřevěnou palicí obalenou koží, dosáhnou nejlepšího zvuku, a měli z toho mnoho zábavy.

Ale brzy zavanul zase vítr a veslovat už nebylo potřeba; vítr sílil a sílil, až z něho byla vichřice, že to začínalo vypadat povážlivě. Grinulf pravil, že se to dalo očekávat, když vypluli, aniž obětovali vládcům moře. Ale někteří mu odporovali, připomínajíce, jak tenkrát obětovali, a přece jim al-Mansúrovy lodi vzápětí přinesly neštěstí. Gunne mínil, snad že by tedy bylo nejjistější, kdyby obětovali Alláhovi, a někteří s ním souhlasili; ale Toke prohlásil, že nevěří, že Alláh má na moři velké slovo. Tu se ozval Orm:

„Já jsem přesvědčen, že žádný z nás nemůže přesně vědět, jak mocný je který bůh a jak dalece nám může být na prospěch; a proto snad bude nejlépe, když nezanedbáme jednoho pro druhého. A tolik je jisto, že jeden z nich nám už na této plavbě tuze prospěl, a to je svatý Jakub; neboť jeho zvon dodává lodi pevnosti a s veslováním nám také pomohl. Proto na něj nesmíme zapomínat."

Muži souhlasně přikyvovali, že dobře mluví, a tak obětovali maso a pivo Ægirovi, Alláhovi a svatému Jakubovi a hned měli větší odvahu.

Vlastně ani dobře nevěděli, kde se nalézají, ledaže jsou hodný kus cesty od Asturie. Ale bylo jim jasné, že budou-li se držet na sever, kam je hnala bouře, a nevzdálí-li se příliš k západu, vždycky nakonec najdou pevnou zemi, buď Irsko, nebo Anglii, nebo také Bretaň. Proto neztráceli odvahu a plavili se vichřicí dál a několikrát zahlédli hvězdy a věřili, že dobře doplují.

Největší potíž měli s otroky; neboť ačkoliv teď otroci neměli s vesly co dělat, byli zřízeni až běda strachy a mořskou nemocí a mokrem a zimou, že byli všichni zelení ve tváři a drkotali zuby a několik jich zemřelo. O teplé šatstvo byla na lodi nouze, a den ze dne se ochlazovalo, protože podzim už pokročil. Ormovi a jeho mužům působil starost ubohý stav otroků a pečovali o ně, jak se dalo; a když veslaři zase mohli jíst, dávali jim z nejlepšího, co bylo na lodi; neboť kdyby tyto otroky šťastně dopravili domů, měli by velikou cenu.

Konečně bouře polevila a přes den pak nastalo krásné počasí a vál dobrý vítr; mířili na severovýchod, a otroci na slunci vůčihledě okřívali. Ale s večerem vítr ustal nadobro, zavalila je mlha a stále houstla. Byla studená a vlhká, že všem bylo zima, ale nejvíc otrokům; nepřišel

sebemenší záchvěv větru, a loď tu v bezvětří ležela tichá a nehybná a jen stoupala a klesala v mírném kolébání vln. Orm řekl:

„Teď jsme na tom zle; neboť zůstaneme-li stát a budeme čekat na vítr, otroci nám pomřou zimou; a necháme-li je veslovat, nejspíš asi také zahynou, jak jsou zbědovaní. A dokud se neukáže slunce nebo hvězdy, vlastně ani nevíme, kterým směrem veslovat."

„Přece se mi zdá, že by bylo lépe, kdybychom je nechali veslovat," mínil Rapp; „aspoň by se zahřáli. A dejme se vést vlnobitím, protože bouře, kterou jsme prve měli, šla od jihu; čím jiným bychom se řídili, dokud je mlha?"

Proti Rappově radě nebylo námitek; a tak se otroci museli chopit vesel, ačkoliv tuze naříkali a měli málo sil. Muži se zase střídali u zvonu v udávání taktu a zdálo se jim, že teď to zní ještě krásněji než dřív; po každém úderu zahlaholil dlouhý tón, a tak jim byl zvon v mlze opravdu dobrým společníkem. Občas nechali otroky chvíli odpočívat a trochu si zdřímnout, ale jinak veslovali celou noc, řídíce se vlnobitím; hustá mlha však je obklopovala dál.

Ráno stál u kormidla Ögmund a Rapp tloukl do zvonu; ostatní muži spali. Najednou se oba bdící zaposlouchali, pohlédli druh na druha a naslouchali znovu; z nesmírné dálky se k nim nesl slabý zvuk. Hned v nich ožila naděje; vzbudili kamarády a všichni naslouchali. Ten podivný zvuk stále ještě zaznával, a jako by přicházel odkudsi před nimi.

„Zní to, jako by i jiní veslovali podle zvonu," řekl Toke.

„Abychom teď pluli opatrně," mínil Grinulf, „protože by to mohla být Rán* a její dcery, co lákají plavce zpěvem a hrou."

„Mně to spíš připadá, jako by trpaslíci bušili do kovadliny," řekl Halle, „a k něčemu takovému se přiblížit také nebývá bez nebezpečí. Snad jsme nedaleko šéry, na níž sídlí trollové." Slabý vzdálený zvuk nepřestával a všichni teď pocítili úzkost a čekali s napětím, co řekne Orm. Také otroci naslouchali a pak začali jako o překot brebentit; Orm a jeho muži však jim nerozuměli.

„Kdo ví, co to může být," řek Orm; „ale bylo by od nás pošetilé lekat se takové maličkosti. Jen veslujme dál a dívejme se bedlivě na všecky strany. Co já vím, zrána se trollové neukazují."

V tom mu dávali za pravdu, a tak se veslovalo dál; zvláštní zvuk nyní zesílil. Přicházely jim vstříc drobné záchvěvy větru a mlha začínala řidnout; a najednou všichni vykřikli, že vidí zemi. Bylo to kamenité

pobřeží a zdálo se, že je to buď ostrov, nebo výběžek pevniny; zvuk zřetelně přicházel odtud, ale teď najednou ustal. Pak uviděli zelenou trávu a stádečko pasoucích se koz; a již rozeznali několik chatrčí, před nimiž stáli muži vyhlížející loď.

„Nezdá se mi, že by to byli trollové nebo Rániny dcery," mínil Orm. „Přistaňme zde a podívejme se, kde jsme se octli."

Učinili tak; ostrované se zřejmě nepolekali, když viděli, jak na břeh vystupují muži ve vojenském šatě, nýbrž šli jim přátelsky v ústrety a vlídně je zdravili. Bylo jich šest, samí starci s bílými vousy a v dlouhých hnědých pláštích; a nikdo nerozuměl, co říkají.

„Kam jsme to přibyli?" pravil Orm, „a komu náležíte vy?"

Jeden ze starců pochopil, co říká, a zavolal na ostatní: „Lochlannach, Lochlannach!" a pak teprve mu lámaně odpověděl jeho vlastní řečí:

„Přibyl jsi do Irska a my jsme služebníky svatého Finniana."

Když to Orm a jeho muži uslyšeli, nesmírně se zaradovali a bylo jim, skoro jako by se octli doma. Viděli, že přistáli u malého ostrůvku a za ním již rozeznávali břehy Irska. Na ostrůvku žili jen ti starci se svými kozami.

Starci spolu chvíli horlivě hovořili a tvářili se přitom tuze udiveně; ten, který rozuměl řeči Seveřanů, potom Orma oslovil:

„Mluvíš řečí Norů, a té řeči já rozumím, protože jsem se s Nory mnoho stýkal za svých mladých let, nežli jsem přišel na tento ostrov. Ale jsem si jist, že jsem jaktěživ neviděl lidi z Lochlannu oděné tak jako ty a tví lidé. Odkud přicházíte? Jste Lochlannachové bílí, nebo černí? A jak to,

že jste sem připluli za hlaholu zvonu? Dnes je den svatého Brandana, a my jsme zvonili na svůj zvon, abychom uctili jeho památku, a tu jsme slyšeli, jak nám z moře odpovídá jiný zvon; a už jsme si mysleli, že je to snad svatý Brandan sám, kdo nám odpovídá, neboť to byl veliký mořeplavec. Ale patrně jste asi všichni pokřtěni ve jménu Ježíše Krista, když jste se plavili za posvátného hlaholu zvonu?"

„Ten děda dovede mluvit, jen co je pravda," řekl Toke; „a máš co dělat, Orme, abys mu na všecko odpověděl."

Orm se obrátil k starci:

„Jsme černí Lochlannachové, ale z říše krále Haralda; ačkoliv vlastně ani nevím, žije-li král Harald ještě, neboť jsme již dlouho z domova. Ale naše pláště a šaty jsou španělské, protože přicházíme z Andalusie, kde jsme byli ve službách jednoho velikého pána jménem al-Mansúr. A náš zvon se jmenuje Jakub a pochází z kostela v Asturii, kde je apoštol Jakub pochován, a je to největší zvon ze všech, co jich tam bylo; ale jak se dostal s námi na cestu, to by bylo pro tu chvíli dlouhé vyprávění. Víme o Kristu, ale tam, odkud přicházíme, se netěší velké vážnosti, a pokřtěni také nejsme. Ale když jste sami křesťani, snad rádi uslyšíte, že máme křesťanské muže u vesel. Jsou našimi otroky a pocházejí z téhož místa jako zvon, ale teď jsou nadobro vyčerpáni cestou a mnoho práce nezmohou. Proto by bylo dobře, kdybychom je tu dopravili na břeh, aby si trochu odpočinuli, než se vydáme na další plavbu. A nás se bát nemusíte; zdá se, že jste dobří lidé, a my také nejsme žádní násilníci vůči těm, kdo se nám nestavějí na odpor. Několik vašich koz asi vezme zasvé, ale to bude to nejhorší, co od nás vytrpíte; nemíníme tu zůstat dlouho."

Když starci všemu porozuměli, pokyvovali hlavami a vlídně se usmívali; a jejich mluvčí řekl, že nezřídka mívají mořeplavce na svém ostrůvku a že jim zpravidla žádný z nich neubližuje.

„Vždyť sami také nečiníme nikomu bezpráví," řekl, „a nemáme jiný majetek než ty kozy a řepné pole a svoje chatrče; kromě toho je to ostrov svatého Finniana a ten je mocný u Boha a drží nad námi ochrannou ruku. Letos zvlášť bohatě požehnal našim kozám, že vám potravy chybět nebude. Buďte proto vítáni k tomu málu, co vám můžeme poskytnout; vždyť pro nás starce, kteří tu dlíme většinou v osamělosti, je potěšením, můžeme-li naslouchat mužům, kteří poznali takový kus světa."

Odvedli tedy otroky na zem a vytáhli loď na břeh; a Orm a jeho muži nyní odpočívali na ostrůvku svatého Finniana a znamenitě se s mnichy

snášeli. Rybařili s nimi a měli dobrý úlovek a krmili otroky co nejlépe, že už nevypadali tak bídně; a Orm a jeho druzi museli mnichům mnoho vyprávět ze svých příhod, neboť i když byla velká potíž s překládáním, mniši nesmírně dychtili po zprávách ze vzdálených zemí. Ale nejvíc ze všeho se obdivovali zvonu, který byl větší, než o jakém kdy v Irsku slyšeli. Tvrdili, že je to veliký zázrak, jak na sebe svatý Jakub a svatý Finnian volali svými zvony; a někdy při svých bohoslužbách tloukli na Jakuba místo na svůj zvon a měli radost, když se jeho hlahol nesl daleko na moře.

(**VIII.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

O ORMOVĚ POBYTU
U MNICHŮ SVATÉHO
FINNIANA A O TOM,
JAK SE STAL ZÁZRAK
V JELLINGU*

atímco dleli u mnichů svatého Finniana, radili se Orm a jeho druzi mnoho o tom, jak to zařídí, až se otroci dostatečně zotaví a budou schopni další cesty. Všichni chtěli domů, Orm jako ostatní; a v této roční době, kdy bylo málo lodí na moři, nehrozilo tak velké nebezpečí od námořních lupičů. Jenže v zimě bude plavba jistě obtížná a otroci ji ani nepřežijí, a proto by snad bylo nejmoudřejší, kdyby je hleděli co nejrychleji prodat. Za tou věcí se mohli obrátit buď do Limericku, kde měl Ormův otec plno známých, nebo také odplout do Corku, kde Olof s drahokamy odedávna provozoval největší obchod s otroky. Vyptávali se tedy mnichů, co z toho by bylo nejlepší.

Když mniši pochopili, co by se rádi dověděli, široce a dlouze spolu hovořili, usmívajíce se pobaveně; pak jejich mluvčí řekl:

„Je vidět, že přicházíte zdaleka a nevíte asi mnoho o tom, jak to nyní v Irsku vypadá. Ani v Limericku, ani v Corku se teď obchodu valně nedaří. V Irsku nyní vládne Brian Borumha; a třebaže jste cizinci a přicházíte z nesmírné dálky, snad už jste o něm slyšeli."

Orm přisvědčil, že častokrát slýchal otce vyprávět o králi Brianovi, který válčil s vikingy v Limericku.

„Už s nimi neválčí," vykládal mnich. „Zpočátku byl náčelníkem Dalcassiernů; tehdy také Vikingové v Limericku vedli proti němu válku. Pak se stal králem Thomondu; i tenkrát ještě válčil proti vikingům v Limericku. Ale pak se stal králem nad celým Munsterem; tu přepadl Limerick a pobil většinu vikingů, a ti, co zbyli, uprchli. A teď je největším hrdinou v Irsku, králem nad Munsterem, pánem nad Leinsterem, výběrčím daní od všech cizinců, kteří zůstali ve svých sídlech na pobřeží; a vede teď válku proti Malachiášovi, nejvyššímu králi Irska, aby získal jeho manželku i jeho panství. Olof s Drahokamy mu vyplácí daň a musel mu posílat dokonce i bojovníky na jeho válečnou výpravu proti králi Malachiášovi; i sám Sigtrygg Hedvábný vous z Dublinu, nejmocnější cizinec v Irsku, mu již dvakrát odvedl daň."

„To jsou velké noviny," řekl Orm; „a jak se zdá, je tento král Brian mocný pán, ačkoliv jsme už možná viděli mocnějšího. A je-li všecko tak, jak říkáš, proč bychom nemohli prodat své otroky jemu?"

„Král Brian nekupuje otroky," řekl mnich, „nýbrž bere si jich sám tolik, kolik potřebuje, buď od sousedů, nebo od mužů z Lochlannu. Kromě toho ví kdekdo, že jsou tři věci, které miluje víc než cokoli jiného, a tři věci, které nejvíc nenávidí, a právě ty tři poslední jsou pro vás na považenou. Věci, jež miluje, jsou: největší moc, a tu již má; co nejvíc peněz, a ty už mu také patří; a nejkrásnější žena - a celý svět ví, tou že je Gormflaith, sestra Maelmory, krále z Leinsteru - jenže tu dosud nezískal. Nejdřív byla provdána za krále Olofa Kvarana z Dublinu, ale ten ji zavrhl pro její nevymáchanou hubu, teď je manželkou Malachiáše, nejvyššího krále, a ten se s ní jen cukruje v její komoře a už si ani netroufá jít do boje; a až Brian zvítězí nad Malachiášem, získá také Gormflaith; neboť co si jednou umíní, to také prosadí. Ale ony tři věci, které nejvíc nenávidí, jsou: ti, kdo nebyli pokřtěni, pak muži z Lochlannu a pěvci, kteří velebí jiného krále. Jeho zášť se silou vyrovná jeho lásce, a v těchto třech věcech ji nic nedokáže zmírnit; a protože jste nepokřtěni a z Lochlannu, neradíme vám, abyste se mu přiblížil. Nepřejeme si vaši záhubu."

Muži naslouchali pozorně a usoudili, že by nebylo záhodno pouštět se do obchodů s králem Brianem. Orm řekl:

„Tak se mi zdá, že nás zvon Jakub dobře vedl, když nás dovedl na tenhle ostrov, a nikoli do říše krále Briana."

„Však k tomu přispěl i zvon svatého Finniana," doložil mnich; „a když jste teď sami poznali, co světci zmohou a co leckdy vykonají i pro nekřesťany, nemyslíte, že by se jen slušelo, abyste začali věřit v Boha a stali se křesťany?"

Orm odpověděl, že na to ještě nemyslel a že se mu nezdá, že by to mělo tak naspěch. „Spěchá to víc, než si myslíš," řekl mnich; „zbývá již jen jedenáct let, než nadejde konec světa a Kristus se objeví v mraku a bude soudit všecky lidi. Do té doby mají být všichni pohané pokřtěni, a bylo by od vás nemoudré, kdybyste tak učinili až mezi posledními. Nepokřtění přecházejí teď k Bohu víc než kdy jindy, takže jich brzy již mnoho nesetrvá v temnotách; a jistě je Kristovo příští nedaleko, když už i nejhorší ze všech pohanů, král Harald Dánský, přijal křest. Proto byste se měli i vy teď vzdát falešných bohů a přijmout pravou víru."

Všichni muži se na něj zahleděli s údivem a několik jich propuklo v hlučný smích, až se tloukli do kolen.

„Proč neřekneš rovnou, že se stal mnichem jako ty," řekl Toke, „a že si vyholil vlasy?"

„Byli jsme daleko ve světě," ujal se slova Orm, „zatímco ty tu sedíš s bratřími na osamělém ostrově; a přesto jsi to ty, kdo nám tu vypráví největší novinky. Ale není toho málo, co nám tu předkládáš k věření, tvrdíš-li, že se král Harald stal křesťanem; a spíš bych soudil, že ti to některý mořeplavec napovídal jen tak, aby se pobavil tvou lehkověrností."

Ale mnich trval na svém, že je to pravda pravdoucí a žádná námořnická latina. Neboť tuto velikou novinu prý slyšeli od vlastního biskupa, když je před dvěma lety navštívil; a po sedm nedělí potom pronášeli díkůvzdání Bohu za to veliké vítězství všech křesťanů, kteří jsou navštěvováni Seveřany.

Po tomto důkazu muži uvěřili, co jim mnich říkal, ale přesto jim bylo zatěžko pochopit tak podivuhodnou zvěst.

„Vždyť přece pochází přímo od Ódina," říkali si, dívajíce se druh na druha; „jak se tedy mohl obrátit k jinému bohu?"

„A po celý život jej provázelo štěstí," dodávali, „a to štěstí mu darovali Åsové; a jeho loďstva vyplouvala proti křesťanům a vracela se

domů s nesmírnými poklady. Co má tedy co dělat s křesťanským bohem?"

A potřásali hlavami a nevycházeli z údivu. „Je už starý," řekl Grinulf; „a možná že zdětinštěl jako kdysi král Ane z Uppsaly. Králové pijí silnější pivo než jiní lidé a mívají mnoho žen; a to je časem tak vyčerpá, že se jim zatemní rozum a oni už ani nevědí, co dělají. A protože jsou to králové, jednají, jak se jim zachce, i když je rozum a vědomí opustily; a takhle asi upadl i král Harald v osidla křesťanského učení."

Mužové přikyvovali a hned dávali k lepšímu historky o starých lidech z jejich osady, z nichž se na stará kolena stali podivíni, takže byli příbuzným svými pošetilými výmysly jen na obtíž; a všem se zdálo, že není žádná výhoda, žije-li člověk tak dlouho, až mu zuby vypadají a rozum začne vysychat. Mnich však namítl, že jim se asi stanou horší věci, neboť o soudném dni za jedenáct let zmizí ze země jako dým. Ale muži odpovídali, to že budou mít právě na čase zmizet, a ani prý je nenapadne, aby se kvůli tomu dali ke Kristu.

Orm měl teď o čem přemýšlet; musel se přece rozhodnout, co nyní podniknou, když na trh do Irska si netroufali. Nakonec řekl svým mužům:

„Je to dobrá věc, být náčelníkem, dokud se dělí kořist a pivo se podává kolem dokola; ale horší je, mají-li se vymýšlet plány; a co si pro tu chvíli dovedu vymyslet, skoro ani nestojí za řeč. Ale musíme vyplout hned teď; neboť otroci se už jídlem a odpočinkem vzpamatovali natolik, nakolik to vůbec bylo možné; a čím déle budeme prodlévat, tím obtížnější bude naše další cesta. Zdá se mi, že by bylo nejlépe, kdybychom odpluli ke králi Haraldovi; u něho jsou bohatí velmožové, kteří snad vyplatí za otroky slušnou odměnu; a jestli se teď sám stal křesťanem, máme pro něj, myslím, pěkný dárek, jímž si rychle získáme jeho přízeň. Raději bych se stal jeho služebníkem, než abych seděl jako nejmladší doma na statku, žije-li ještě otec a s ním Odd, můj bratr; a vám ostatním, pokud se vám chce domů, bude snadné dostat se do Blekinge, jakmile uzavřeme obchod a rozdělíme se o výdělek. Ale nejvíc práce nám dá udržet otroky naživu, aby nám nepomřeli, až se zase dostaneme do zimy."

Pak řekl mnichům, teď že by rád uzavřel obchod s nimi. Ať prý mu přenechají všecky kozí kůže, kolik jich mají, a šaty, které mohou postrádat; za to prý jim dá dva nejslabší otroky, protože by jinak stejně zemřeli cestou; ale kdyby ozdravěli, mohli by být mnichům k užitku; a k nim prý jim přidá ještě hrstku andaluských stříbrňáků. Mnichové se

usmívali a říkali, že to je lepší obchod, než jaký kdy Irové uzavřeli s Lochlannachy, ale ze všeho nejraději že by měli zvon svatého Jakuba.

Orm jim odpověděl, že se zvonu vzdát nemůže, a tak zůstalo při obchodu, jak jej navrhl, a otroci byli jakž takž na zimu oblečeni.

Udili nyní ryby a skopové maso, aby měli zásoby na cestu, a také dostali od mnichů nějakou řepu. Mniši jim pomáhali ve všem všudy a byli stále stejně vlídní a nenaříkali nad tím, jak jejich stádo koz za této návštěvy prořídlo; měli jen jednu starost: že svatý zvon zůstane i nadále v pohanských rukou, a jediný zármutek, že totiž Orm a jeho druzi nechtějí rozumět tomu, co je pro ně nejlepší, a stát se křesťany. Při loučení se ještě jednou rozhovořili o Kristu a svatém Finnianovi, o soudném dni a o všem, co potká odcházející plavce, opomenou-li přestoupit k pravému učení. Orm je zprvu odbyl, že teď mají málo času na poslouchání takových žvástů; ale pak si uvědomil, že by byl špatným náčelníkem, kdyby se na odchodu zachoval tak nevlídně a skrblicky k hostitelům tak laskavým, jako byli mniši jemu a jeho druhům. Sáhl proto do váčku, vyňal tři zlaťáky a dal jim je.

Když to Toke uviděl, nejdřív se zachechtal nad jeho rozmařilostí, ale potom prohlásil, že si ví rady zrovna jako Orm; až přijde čas, míní prý se přiženit na některý z nejlepších statků v Listeru a stane se velmožem v kraji. A nakonec také dal mnichům tři zlaťáky, že tu stáli v úžasu nad takovou neslýchanou štědrostí. Ostatní muži sice nevypadali, že by se jim to kdovíjak líbilo, ale už kvůli své dobré pověsti také pustili chlup; všichni kromě Grinulfa. Kamarádi se mu sice posmívali pro jeho lakotu, ale on se jen šklebil křivou hubou a škrabal se ve vousech a zřejmě byl sám se sebou navýsost spokojen.

„Já nejsem žádný náčelník," řekl, „a kromě toho už na mne doléhá stáří; a se mnou se už neožení žádné děvče, které by mělo statek na dlani, ani vdova; a proto mám plné právo být lakomý."

Když byli otroci zase dopraveni na loď a přikováni, odrazil Orm od ostrova svatého Finniana a zamířil kolem Irska; brzy dostal do plachet ostrý vítr, takže plavba ubíhala jedna radost. Ale všichni trpěli zimou, přestože se balili do kozích kůží; Orm a jeho muži dleli tak dlouho na jihu, že chladné počasí pociťovali víc než dřív. Ale i tak byli všichni dobré mysli, když měli domov blízko, a jediné, čeho se báli, byli jejich krajané - mořeplavci, po nichž ustavičně bedlivě pátrali. Mniši jim totiž řekli, že dánští Vikingové se potloukají víc než kdy jindy kolem

anglických břehů, když jim teď mocná ruka krále Briana uzavřela valnou část Irska; místo toho si Anglie získala pověst země, kde jsou nejlepší vyhlídky na lup a plen. Ze strachu, aby je nedohnali jejich krajané, držel se Orm s lodí raději daleko od břehu, pokud se plavili anglickou úžinou. Měli však štěstí a s nikým se nesetkali; potom vypluli na širé moře a cítili, jak je vodní tříšť chladnější a chladnější; rozepjali plachty a plavili se a plavili, až se před nimi objevily jutské břehy. Tu se všichni rozesmáli radostí; bylo to blaho, vidět zase zemi náležející k dánské říši; a o překot si ukazovali význačné body v krajině, které viděli, když se tudy před dlouhou dobou plavili s Krokem.

Obepluli Skagen a zamířili k jihu, až se dostali do závětří pevniny; tu se museli otroci opět chopit vesel, pokud byli s to, a zvon Jakub jim k tomu zpíval do taktu. Mluvili s muži v rybářských bárkách, které potkávali cestou, a od nich se dověděli, jak daleko mají ještě do Jellingu, kde sídlil král Harald; a potom čistili zbraně a dávali si do pořádku šat, aby předstoupili před krále jako muži, kteří si zaslouží úcty. Bylo časné ráno, když dopluli do Jellingu a zakotvili u přístavního můstku; viděli odtud královský dvorec, který se rozkládal na návrší dále ve vnitrozemí, obklopen náspem a kolovou hradbou. Dole u přístavních můstků bylo několik chatrčí a z nich teď vybíhali lidé a třeštili oči na Orma a na jeho druhy, neboť vypadali jako cizinci. Pak zvedli zvon na břeh i s plošinou a válci, jak to učinili v Asturii; z nejbližších chýší se tu seběhl nový zástup zvědavců lačných podívané na takovou znamenitost; hlavně by byli rádi zvěděli, odkud cizinci přicházejí; a Ormovi a jeho mužům bylo divně u srdce, když zase slyšeli, jak všichni hovoří jejich řečí, neboť tak dlouho žili mezi cizinci. Uvolnili otroky a zapřáhli je ke zvonu, aby jej odvlekli nahoru ke králi.

Tu zazněl od královského dvorce křik a vřava a vtom už viděli, jak se proti nim ze svahu žene jakýsi tlusťoch v dlouhém plášti. Byl vyholený, na prsou měl stříbrný kříž a ve tváři se mu zračilo zděšení; bez dechu doběhl až k chatrčím šermuje rukama.

„Pijavky! Pijavky!" volal. „Copak se nenajde žádný milosrdný člověk, který má pijavky? Musím mít pijavky, čerstvé a silné, honem!" Bylo mu slyšet na hlase, že je cizinec, ale jazyk mu běžel rychle po dánském způsobu, ačkoliv lapal po dechu.

„Na naše pijavky přišla nemoc," vykládal, „a už nechtějí kousat. A pijavky jsou to jediné, co mu pomáhá, když ho bolí zuby. Ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého, copak tu není nikdo, kdo má pijavky?"

Nikdo v chatrčích však pijavky neměl a tlustý páter vzdychal a vypadal celý zoufalý. Doběhl až k můstku, kde kotvila Ormova loď, a najednou mu oči utkvěly na zvonu a na mužích kolem něho. S úžasem se na ně zahleděl a kvapně přistoupil blíže. „Co je to?" zvolal. „Zvon, posvátný zvon! Sním, nebo bdím? Je to satanovo mámení, nebo opravdový zvon? Jak se dostal sem, do této země temnoty a ďáblů? Jaktěživ jsem neviděl tak veliký zvon, dokonce ani v císařově chrámu ve Wormsu."

„Jmenuje se Jakub po jednom apoštolovi," vysvětloval Orm; „a my jsme jej sem přivezli z apoštolova kostela v Asturii. Slyšeli jsme, že se král Harald stal křesťanem, a tak jsme si mysleli, že ho takový dar potěší."

„Zázrak, zázrak!" vykřikoval páter, funě a vzpínaje paže k nebesům. „Andělé boží k nám shlédli v naší tísni, když se nám rozstonaly pijavky. To je ještě lepší prostředek než pijavky. Ale pospěšte si, honem, honem! Je nebezpečí prodlení, protože má hrozné bolesti!"

Otroci již táhli zvon nahoru ke královskému dvorci a páter vybízel mořeplavce, aby je co nejvíc poháněli. Hovořil v jednom kuse, jako by neměl všech pět pohromadě, a přitom si otíral oči a obracel obličej k nebesům a vzýval je po kněžském způsobu. Orm a jeho druzi porozuměli, že krále bolí zuby, ale nemohli pochopit, jak mu při tom může pomoci jejich zvon. Páter však se zalykal blahem a říkal jim, že jsou poslové nebes a že teď už bude všecko v pořádku.

„Už mu v ústech mnoho zubů nezbylo, Všemohoucí buď za to pochválen," vykládal; „ale těch několik, co ještě má, nám působí takové potíže jako všecko ostatní ďábelství v celé téhle zemi dohromady. Přestože je tak starý, bolí ho zuby co chvíli, kromě těch dvou modrých; a kdykoliv ho bolest popadne, je nebezpečné se mu přiblížit a on se rouhá, že je to až hrůza. Jednou v létě - to ho bolela stolička - div neudělal z bratra Willibalda mučedníka; omlátil mu tehdy o hlavu náš velký krucifix, který mu měl pomoci od bolesti. Bratr Willibald je už zase zdravý, Pán buď pochválen, ale týden ležel v bolestech a těžkých mátohách. Poručili jsme své životy Bohu, bratr Willibald a já, když jsme následovali biskupa Poppa do této země temnoty s evangeliem v ruce a se svým lékařským

uměním; ale přesto je to ohavnost, když člověku hrozí mučednická koruna jen pro několik starých vykotlaných zubů. A jediný z nich nesmíme vytáhnout, to nám zakázal pod trestem smrti; říká, že nechce, aby byl z něho nakonec takový ubožák, jako byl král Švédů, který v stáří cucal mléko z rohu. V takových těžkostech a trápení žijeme u tohohle krále jen proto, abychom zvelebovali království boží na zemi; bratr Willibald, nejlepší lékař v celém arcibiskupství brémském, a já, který jsem kantorem i lékařem a jmenuji se bratr Matthias."

Zalapal po vzduchu a otřel si pot z obličeje a pak se rozkřikl na otroky, aby si pospíšili. A už zase mluvil dále:

„Co je tu pro nás lékaře nejhorší, že nemáme ku pomoci ostatky; ani tolik, kolik obnáší jeden jediný zub svatého Lazara, a zuby svatého Lazara přece nikdy nezklamou a všude, kde žijí křesťané, se jich najde dost a dost. To proto, že my, kdo se vydáváme k pohanům, s sebou žádné ostatky nedostáváme, aby nepadly do jejich rukou a nebyly zneuctěny. Dají nám leda nějaké ty modlitby a kříž a světské léky, jenže to všecko leckdy nestačí. Žádný proto zde mezi Dány nemůže dělat v lékařství zázraky, dokud se sem nedostanou svaté ostatky, a na to si ještě počkáme. Je pravda, zdejší lidé už utloukli tři biskupy a řadu obyčejných kazatelů, a několik mrtvol těch mučedníků bylo zachráněno a dostalo se jim křesťanského pohřbu, takže aspoň víme, kde jsou; ale svatá církev nařídila, že žádná

kost z těch biskupů a mučedníků se nesmí vyhrabat k lékařským účelům dřív, dokud neuplyne šestatřicet let od jejich smrti; a až do té doby budeme na tom my lékaři bledě."

Potřásal hlavou a zarmouceně si cosi mumlal; vzápětí se však zase rozzářil:

„Ale když teď Bůh dopustil, že se stal tenhle veliký zázrak, bude nám tu lépe, bratru Willibaldovi i mně. Je sice pravda, že jsem ve spisech svatých Otců nikde nenašel zmínky, že by se svatý Jakub zvlášť osvědčil při bolestech zubů; ale v jeho zvonu, přivezeném přímo od jeho svatého hrobu, musí přece vězet nesmírná síla proti každému zlu, tedy i proti bolavým zubům. A proto jsi ty, náčelníku, jistě poslem božím, který byl poslán bratru Willibaldovi a mně i všemu křesťanskému konání v této zemi."

„Moudrý mistře," řekl Orm, „jak chceš léčit bolení zubů zvonem? Já a moji druzi jsme byli v dalekých zemích a viděli jsme mnohé podivuhodné věci, ale tohle se mi zdá nejpodivuhodnější ze všeho."

„Jsou dva různé způsoby, které známe my učenci," odpověděl bratr Matthias, „a oba jsou stejně dobré. Ale soudím - a bratr Willibald v tom jistě bude se mnou zajedno -, že starý předpis ze svatého Řehoře je nejlepší. A ten uzříš co nevidět sám."

Došli již k náspu a palisádám a starý fortnýř jim otevřel vnější bránu dokořán, zatímco druhý strážný zatroubil na roh na znamení, že přišli cizinci. Bratr Matthias se teď postavil v čelo průvodu a zanotoval silným hlasem nábožnou píseň: Vexilla regis prodeunt*; za ním šli Orm a Toke a pak následovali otroci se zvonem, pohánění ostatními muži.

Za kolovou hradbou stála řada stavení, a ta všecka náležela ke králově domácnosti. Král Harald žil mocněji a bohatěji než kdysi jeho otec; dal značně rozšířit velkou hodovní síň krále Gorma a celou ji nádherně vyzdobil a pro svou tělesnou stráž a služebnictvo vystavěl řadu čeledníků. Jeho kuchyně a prádelna byly opěvovány básníky ještě dříve, než byly dostavěny, a lidé, kteří se v tom vyznali, tvrdili, že jsou větší než u krále uppsalského. Bratr Matthias je vedl dále k stavení, které bylo královskou ložnicí; tam teď v stáří král Harald nejvíc prodléval se svými ženami a se svými pokladnicemi.

Byl to vysoký roubený dům s bohatým příslušenstvím; ale teď už ani zdaleka nebýval tolik obydlen jako dřív; od té doby, co biskup Poppo neustále kladl králi Haraldovi na srdce, že se musí přičinit, aby ve všem všudy žil křesťanským životem, rozešel se král s většinou svých žen a ponechal si jen několik nejmladších; ty ze starších, které mu porodily děti, bydlely teď v jiných staveních. Ale toho rána bylo kolem domu živo a mnoho lidí tu pobíhalo v úzkostech a ve spěchu, muži i ženy. Teď se zastavovali a dívali se na příchozí a ptali se, co to znamená; ale bratr Matthias najednou přestal zpívat a řítil se do královy komnaty a Orm a Toke jej následovali.

„Bratře Willibalde, bratře Willibalde," volal, „ještě je balzám v zemi Gileád! Pane králi, raduj se a chval Boha, neboť se stal kvůli tobě zázrak, a co nevidět budou tvé bolesti ty tam. Jsem jako Saul, Kíšův syn; neboť jsem šel hledat pijavky, a našel jsem posvátný předmět."

A zatímco Ormovi muži s velkou námahou vnášeli zvon do komnaty, bratr Matthias vyprávěl, jak se všecko událo. Orm a jeho druzi pozdravili krále přeuctivě a zadívali se na něj s velikou zvědavostí; slýchali o něm vyprávět, kam až jejich paměť sahala, a nemohli pochopit, že ho tu vidí zmučeného a bědného.

Jeho lože stálo v komnatě při kratší stěně, uprostřed proti dveřím. Bylo sroubeno z mocných trámců, bylo vysoké a plné podušek a ovčích koží; bylo tak prostorné, že tři nebo čtyři lidé na něm mohli ležet na šířku, aniž se tísnili. Král Harald seděl na pelesti obložen spoustou polštářů a peřin; na hlavě měl vyšívanou žlutou kápi a zahalen byl do dlouhého kožichu z vydři kožešiny. Na podlaze u jeho nohou seděly na bobku dvě mladé ženy, mezi sebou koš se žhavým uhlím; každá držela na klíně jednu jeho nohu a třela ji, aby mu ji zahřála.

Bylo vidět na první pohled, že král Harald je veliký král, ačkoliv tu seděl bez královského hávu a v tváři se mu zračila úzkost. V starostném očekávání divoce zíral velkýma kulatýma očima na muže vstupující do komnaty i na zvon, který přinášeli, ale nezdálo se, že by ho příliš zajímalo, co vidí; dýchal krátce a sípavě, jako by se dusil; bolest sice pro tu chvíli polevila, ale on seděl a čekal, že začne hlodat znovu. Byl vysoké postavy a při síle, rozložité hrudi a tučného břicha; obličej měl široký a rudý, s lesklou kůží bez vrásek. Vlasy měl bílé; ale vousy, jež byly bohaté a husté a splývaly mu v dlouhých pramenech na prsa, hrály spíše do žluta; a přesně uprostřed, v úzkém proužku, jenž se táhl od dolního rtu, byla jen jasná žluť beze stopy bílé barvy. Kolem úst měl vousy zmáčené od všech těch léků, které užíval proti bolestem, že oba modré špičáky, široko daleko proslulé nejen pro svou barvu, ale i pro neobyčejnou délku, mu probleskovaly víc než jindy jako tesáky starého kance. Oči měl vyvalené a podlité krví a bylo vidět, že v nich sídlí nebezpečná moc, tak jako v širokém čele a mohutném šedém obočí.

Tak vypadal král Harald Modrozub, když ho Orm a jeho druzi viděli poprvé; a Toke potom vyslovil mínění, že jen málo starých králů by při bolení zubů vypadalo tak královsky jako on.

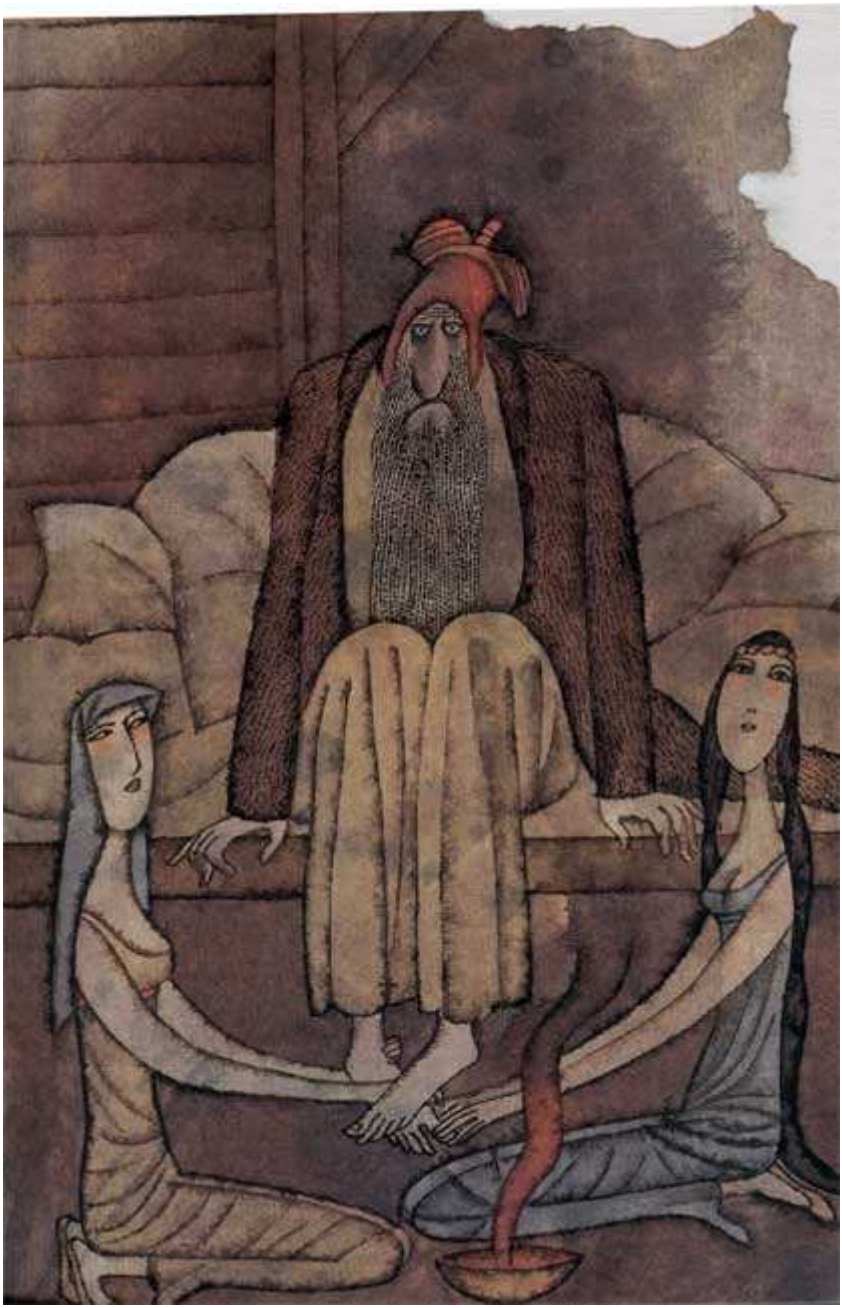
Biskup Poppo nebyl v komnatě, neboť bděl u krále celou noc a modlil se za něj a tak dlouho naslouchal jeho rouhání a výhrůžkám, když byly bolesti příliš kruté, že si nakonec musel jít trochu odpočinout. Ale bratr Willibald, který po celou noc spolu s bratrem Matthiasem zkoušel nesčetné léky, byl stále ještě při síle a pln odvahy. Byl to drobný suchý mužík, úplně holohlavý, s velikým nosem a rty; po lebce se mu táhla rudá jizva. Přikyvoval horlivě při Matthiasově vyprávění, a když zvon vnášeli dovnitř, vztáhl paže do výšky.

„To je vpravdě zázrak," řekl ostrým a dychtivým hlasem. „Tak jako nebeští havrani přinášeli potravu osamělému Elijášovi na poušti, přišli i

tito pocestní nám ku pomoci s posvátnou léčivou silou. Dokázali jsme světskými prostředky jen tolik, že bolest na chvilku ustoupila; neboť jakmile náš pan král netrpělivě otevřel ústa, okamžitě se zase vrátila: tak tomu bylo po celou noc. Ale teď je uzdravení jisté. Nyní musíš, bratře Matthiasi, omýt zvon svěcenou vodou; a myslím, že bude nejlépe, dáš-li jej položit na bok a omyješ jej i zevnitř, protože na jeho vnější straně nevidím žádný prach, který potřebujeme. Já zatím namíchám to ostatní."

Položili tedy zvon na bok a bratr Matthias jej omýval hadrem, který namáčel do svěcené vody a po omytí vždycky vyždímal do poháru. Ve zvonu bylo starého prachu až dost, že voda, kterou ždímal, záhy zčernala, a bratr Matthias se z toho tuze radoval. Zatím se bratr Willibald začal přehrabovat ve svých lécích, které měl ve velké kožené truhlici, a přitom poučně hovořil ke všem, kdo byli v komnatě a byli ochotni naslouchat:

„Starý gregoriánský předpis je v takovýchto případech nejlepší, a když jde o bolení zubů, je zcela prostý a bez jakýchkoli tajností. Šťáva z trnky, prasečí žluč, sanytr a volská krev, k tomu štipec křenu a několik kapek jalovcového oleje: všecko to smíchané se stejným množstvím svěcené vody, kterou byla svatá relikvie omyta. Pak to podržet v ústech tak dlouho, než se odříkají tři verše žalmu; a to opakovat potřikrát. To je nejjistější prostředek, jaký lékařské umění zná proti bolení zubů; je-li relik-

likvie dostatečně silná, nikdy nezklame. Apulští doktoři starého císaře Otty brávali rádi žabí krev místo volské, ale dnes už je jejich stanovisko v této věci překonáno; a dobře tak, neboť jak bychom si také v zimě opatřili žabí krev?" Vyňal z truhly několik kovových lahviček a z každé vytáhl zátku a přivoněl k ní; potom zavrtěl hlavou a poslal služebníka do kuchyně pro čerstvou volskou krev a žluč.

„Jen nejlepší je dobré v případě, jako je tento," vysvětloval; „a byť byla relikvie sebesilnější, i přísadám dlužno věnovat největší péči."

Zatím prošla hodná chvíle a zdálo se, že krále Haralda bolest již tolik netrápí. Nespouštěl oči z Orma a Toka, zřejmě se podivuje, že vidí neznámé lidi v šatě cizozemských vojáků; měli rudé pláště a al-Mansúrovy zdobené štíty, a jejich přílby měly chrániče nosu a spadaly jim až nízko na tváře a do týla.

Pokynul, aby přistoupili blíže.

„Komu patříte?" zeptal se.

„Tobě, pane králi," odpovídal Orm. „Ale sem jsme přišli z Andalusie. Tam jsme sloužili al-Mansúrovi z Córdoby, mocnému pánu, až se mezi něj a nás postavila krev. Krok z Listeru býval naším náčelníkem, a s ním jsme se vydali na výpravu s třemi loďmi. Ale je mrtev a mnozí zemřeli s ním; a já jsem Orm, Tostův syn, pocházím z Kullenu ve Skåne a stal jsem se náčelníkem těch, kdo zůstali; a tobě přinášíme tento zvon. Usoudili jsme, že by byl pro tebe vhodným darem, jakmile jsme uslyšeli, že ses dal pokřtít. O jeho léčivé moci při bolení zubů nevím nic, ale na moři nám znamenitě pomáhal. A byl to největší zvon nad hrobem svatého Jakuba v Asturii, kde je mnoho všelijakých znamenitostí; přišli jsme tam se svým pánem al-Mansúrem a on ten zvon považoval za nesmírnou drahocennost."

Král Harald přikyvoval, aniž co řekl; ale jedna z dvou mladých žen, které dřepěly u jeho nohou, obrátila hlavu a vzhlédla k Ormovi a Tokovi a rychle pronesla po arabsku: „Ve jménu Alláha, Slitovného a Milosrdného! Vy jste al-Mansúrovi muži?"

Oba na ni pohlédli v úžasu, že slyší tuto řeč na dvoře krále Haralda. Žena byla krásná a měla velké hnědé oči, široce posazené v bledém obličeji; její vlasy byly černé a splývaly jí ze spánků dvěma dlouhými pletenci. Toke nikdy nebyl v arabštině příliš výmluvný; ale bylo tomu již dávno, co naposled hovořil se ženou, a proto měl odpověď rychle pohotově:

„Ty musíš být z Andalusie! Viděl jsem tam ženy, které ti byly podobné, ačkoliv jen málokterá se ti vyrovnala krásou."

Letmo se na něj usmála ukazujíc bílé zuby, ale hned se zase zatvářila zarmouceně.

„Vidíš, ó cizince, který hovoříš mou řečí, co mi přinesla má krása," řekla měkce. „Tady sedím, Andaluska z kmene Kalb, jako otrokyně mezi zaostalými pohany naprosté temnoty, nestoudně zbavena závoje, a musím třít stará ztrouchnivělá chodidla tohoto Modrozuba. V této zemi není nic kromě tmy a zimy a ovčích koží a bahna, a strava taková, že by ji sevillští psi vyplivli. Jen k Alláhovi se utíkám od toho, co mi dala má krása."

„Zdá se mi, že jsi příliš dobrá pro práci, kterou tu konáš," řekl Toke vlídně; „měla by sis najít muže, který by k tobě přicházel s něčím jiným než jen s prochladlými chodidly." Zase se na něj zářivě usmála, ačkoliv měla teď v očích slzy.

Ale král Harald se netrpělivě zavrtěl a řekl nevrle:

„Kdo jsi ty, jenž si troufáš pouštět se do kradmé rozprávky s mými ženami?"

„Jsem Toke, syn Šedivého Gulla z Listeru," odpověděl; „a můj meč a má ústa jsou všecko, co mám. A hovorem s tvou ženou jsem se neprovinil neúctou vůči tobě, pane králi. Ptala se mě na zvon, a já jí odpověděl; a ona pravila, že je to dar stejně dobrý jako ona sama a že ti jistě přinese neméně užitku."

Král Harald již již otvíral ústa k odpovědi; ale vtom mu tvář potemněla, vykřikl a zvrátil se do podušek, že obě mladé ženy u jeho nohou padly naznak; bolest již zase krutě zahlodala v jeho vykotlaném zubu.

V komnatě bylo rázem po klidu; ti, co stáli nejblíž královu loži, uhýbali ze strachu před jeho násilnostmi. Ale bratr Willibald měl již svou směs hotovou a statečně předstoupil, ve tváři horlivost a na rtech povzbuzující slova.

„No tak, pane králi! No, pane králi!" řekl nabádavě, opisuje znamení kříže: nejdřív pokřižoval krále a pak pohár s nápojem, který držel v jedné ruce. Do druhé potom vzal kostěnou lžičku a slavnostně promlouval:

„Bolest, která v tobě
hoří jako plamen,
potom v spánku, mdlobě

zhojí v krátké době
božské spásy pramen;
odpočineš sobě,

usneš jako kámen."

Král vytřeštil oči na něj i na pohár v jeho ruce, pak nevrle zafuněl a zavrtěl hlavou a zasténal; ve své bolesti ho od sebe odháněl a křičel mocným hlasem:

„Pryč, kněže! Dej pokoj se svým zaklínáním i se svým lektvarem! Stolníku Hallbjörne, Arnkele, Grime! Popadněte sekeru a rozdrťte tu kněžskou veš!"

Ale jeho muži, kteří až příliš často slýchali takové výzvy, nedbali na jeho volání; ani bratr Willibald se nedal zastrašit, nýbrž pokračoval mocnějším hlasem:

„Buď trpělivý, pane králi, a sedni si a vezmi to do úst. Je v tom posvátné léčivé síly víc než dost a všecko, co k tomu patří. Jen tři lžičky, pane, a nemusíš to ani spolknout. Zpívej, bratře Matthiasi!"

Bratr Matthias, který se s velkým krucifixem v ruce držel opatrně za bratrem Willibaldem, zanotoval teď posvátný zpěv:

„Solve vincla reis,
profer lumen caecis,
mala nostra pelle,
*bona cuncta posce !"**

Ten zpěv jako by krále zkonejšil, neboť se dal bez námitek zvednout. Bratr Willibald mu ruče strčil lžíci do úst a honem zase začal zpívat s bratrem Matthiasem; všichni přítomní dychtivě a plni očekávání přihlíželi. Král zmodral ve tváři - tak silný byl lék - ale ústa neotevřel; a teprve když dozpívali třetí verš, poslušně vyplivl, co mu prve nalili, načež mu bratr Willibald, neustávaje ve zpěvu, vpravil do úst novou dávku. Všichni, kdo byli tehdy v komnatě, se později shodovali v tvrzení, že uplynula jen kratičká chvíle, co král přijal druhou lžíci; ještě snad nebyl dozpíván ani celý verš, když král najednou strnul a jako by zdříml. Ale zakrátko otevřel oči a vyplivl, co měl v ústech; hluboce si vzdechl a

rozkřikl se, aby mu dali pivo. Bratr Willibald nechal zpěvu a horlivě se nad ním nachýlil:

„Je ti lépe, pane? Polevila bolest?"

„Polevila," řekl král a znovu si odplivl; „tvůj lektvar je odporný, ale pomáhá."

Bratr Willibald celý šťastný rozpřáhl paže.

„Hosanna!" zvolal. „Dokonáno jest! Svatý Jakub z Hispánie nám pomohl! Chval Boha, pane králi, protože nadcházejí lepší časy! Bolení zubů už nebude zatemňovat tvého ducha ani plnit úzkostí prsa tvého služebníka."

Král Harald nedbale přikývl a odhrnul si kníry. Oběma rukama popadl rozměrnou konvici, kterou mu zatím dvořením přinesl, a zvedl ji k ústům. Nejdřív se zdálo, že pije opatrně, jako by se bál, že se bolest ozve znova, ale potom pil s takovou důvěrou, že konvice byla za chvíli prázdná. Dal ji naplnit znovu a podal ji Ormovi: „Buď vítán!" řekl. „A díky za pomoc!"

Orm vzal konvici a pil. Bylo to nejlepší pivo, jaké kdy okusil, silné a řízné, jaké se vaří jen pro krále; a kromě toho měl pořádnou žízeň. Toke se na něj žádostivě díval a jen vzdychal; nakonec se už neudržel a spustil:

„Víš ty, jak trápivá žízeň
hosta, jenž přichází z dáli?
Konvicí utiš mou trýzeň,
moudrý a přemocný králi!"

„Jsi-li skald, dostaneš napít," rozhodl král Harald; „ale musíš k truňku zazpívat."

Naplnili teď konvici Tokovi; přiložil ji k ústům a pil, hlavu zvrácenou co nejvíc; a všichni, kdo byli v králově komnatě, usoudili, že nemnoho konvic bylo asi vyprázdněno rychleji. Chvíli se rozmýšlel, otíraje si pěnu z vousů, a pak přednesl hlasem silnějším než prve:

„Dlouho jsem trpěl bez piva,
vesloval, bojoval bez piva –
kde tvoje milost prodlívá?
Copak mám uschnout zaživa,
ó synu Gormův, bez piva?"

Přítomní souhlasně přikyvovali a král Harald řekl:

„Začíná být nouze o pěvce a básníky, a ještě méně se dnes najdou takoví, kdo dovedou složit verš, aniž se kdovíjak dlouho rozmýšleli. Přišli ke mně mnozí s chvalozpěvy a ódami, a bylo to k zlosti, vidět je potom celou zimu, jak jenom dřepí u krbu a strkají nos do piva a nejsou k ničemu, když jednou odříkali báseň, kterou si přinesli. Mám nejraději takové, kterým verše plynou lehce, že mohou být denně k radosti v hodovní síni; a zdá se mi, že ty, Toke z Listeru, jsi v tomto umění obratnější než druzí, které jsem slyšel od těch časů, co byli mými hosty Einar Řinčivé váhy a Vigfús, syn Gluma Zabíječe. Oba teď u mne zůstanete přes vánoce, a vaši muži s vámi; a pivo se vám bude čepovat z nejlepšího, protože soudím, že dar musí být hoden dárce."

Pak si král Harald široce zívl, neboť byl unaven po předchozí krušné noci. Zabalil se do kožichu, rozvalil se pohodlně na loži a oddal se odpočinku, obě mladé ženy po boku; přikryli jej kožešinami, bratr Matthias a bratr Willibald ho ještě pokřižovali a zamumlali nad ním modlitbu. Potom všichni opustili komnatu; králův hofmistr se postavil vprostřed dvora s mečem v ruce a třikrát hlasitě zvolal: „Král Dánů spí!" aby žádný hluk neporušil klid krále Haralda.

(**IX.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

JAK SE U KRÁLE HARALDA MODROZUBA SLAVILY VÁNOCE

o Jellingu se sešli velmoži a náčelníci ze všech koutů říše, aby slavili vánoce u krále Haralda, a v ložnicích i kolem stolů byla brzy tlačenice. Ale Orm a jeho druzi si nenařikali, neboť získali dobrý odbyt pro své otroky, a nežli svátky minuly, všecky je prodali. Když Orm rozdělil, co za ně dostal, připadal si každý z mužů boháčem a byl víc než spokojen; všichni teď toužili jen po tom, aby se dostali domů do Listeru, aby se pochlubili svým ziskem a dověděli se, jestli se obě Bersovy lodi dostaly domů, nebo jsou-li snad oni jediní, kdo přežili Krokovu výpravu. Ale rozhodli se, že přes svátky rádi zůstanou v Jellingu; byla to velká čest, která provždy zvýší jejich vážnost, pít vánoční pivo u krále všech Dánů.

Nejvznešenější mezi hosty byl syn krále Haralda, král Sven Vidlí vous*, který sem přišel z Hedeby s velkým průvodem. Byl synem z levého boku jako všecky děti krále Haralda; a s otcem se snášel nevalně, takže oba usoudili, že bude nejlépe, budou-li se spolu vídat co nejméně. Ale na vánoce král Sven pokaždé do Jellingu přišel a kdekdo věděl, proč to dělá: neboť o vánocích, kdy jídlo a pití bývá nejsilnější a v největší hojnosti, často se stávalo, že staří lidé náhle umírali, ať už v posteli, nebo za pijáckým stolem; tak se stalo i starému králi Gormovi, který po hojné vánoční pečeni z vepřoviny dva dny proležel beze slova a potom zemřel; a král Sven chtěl být při tom, až se bude otvírat pokladnice, kdyby snad otec měl z tohoto světa odejít. Mnohé vánoce sem přišel marně a jeho netrpělivost každým rokem vzrůstala. Jeho muži byli statní bojovníci, pyšní a nedůtkliví, a bylo jim zatěžko udržet dobrou vůli s čeledí krále Haralda: a v poslední době, co se král Harald stal křesťanem a mnozí z

jeho lidí s ním, to bylo ovšem tím horší. Král Sven se držel starého učení a zavile se vysmíval obrácení svého otce; prohlašoval, že všichni dobří Dánové mohli být ušetřeni takového nesmyslu, jen kdyby starý byl měl tolik rozumu, aby umřel včas.

Ale nahlas to neříkal, dokud byl v Jellingu, neboť král Harald se snadno rozzuřil a pak býval všem nebezpečný. Kromě pozdravu si neměli co říci, a ani si ze svých čestných míst v hodovní síni nepřipíjeli víc, než kolik bylo nutno.

Den před vánocemi přišla sněhová bouře, ale pak se počasí utišilo a uhodila zima; a o vánočním ránu, kdy kněží zpívali sváteční mši a králův dvorec se halil v lahodné vůně z příprav v kuchyni, připlula od jihu velká válečná loď s rozedranými plachtami a zledovatělými vesly a zakotvila u přístavního můstku. Král Harald seděl právě na mši a ta zpráva jej vytrhla z dřímoty; divil se, jací hosté by to asi mohli být, a vyšel na násep, aby se podíval na loď. Byla to loď s vysokou palubou; rudá dračí hlava přídě seděla na zahnutém krku a měla led mezi čelistmi; bylo vidět, že má za sebou těžkou plavbu. Muži s ledovou kůrou na šatech se zřejmě chystali vystoupit na břeh, a mezi nimi bylo vidět náčelníka vysoké postavy v modrém plášti a jiného v červeném; ten v červeném byl zrovna tak vytáhlý jako jeho druh. Král Harald si všecko bedlivě prohlížel, pokud to mohl na dálku rozeznat, a pak řekl:

„Vypadá to na loď jomských vikingů, nebo by to také mohla být loď odněkud ze Švédska; a na palubě jsou zřejmě pyšní lidé, protože přicházejí ke králi Dánů s jednou jedinou lodí, aniž zavěsili štít míru. Znám jen tři lidi, kteří by se něčeho takového odvážili: Tosta ze Skoglu, Vagna Åkessona a Styrbjörna. A připluli ke břehu, aniž sklonili dračí hlavu, ačkoli každý ví, že lidé z pevniny takovou podívanou nemají tuze v lásce; a já znám jen dva, kteří vůbec nedbají, co se lidem z pevniny líbí a co ne: Vagna a Styrbjörna. Dál je na lodi vidět, že nehledala závětří a ochranu před bouří, a znám jen jediného, kdo neuhne ani před takovým nečasem, jaký byl dnes v noci. Proto jsem přesvědčen, že je to Styrbjörn, můj zeť, kterého jsem neviděl již čtyři léta; a to by souhlasilo i s modrým pláštěm, neboť se rozhodl, že nesvlékne modrý plášť, dokud nedostane od krále Erika zpět své dědictví po otci. Kdo je ten druhý, jenž si s ním nezadá co do postavy, nemohu zatím bezpečně říci; ale synové Strutharaldovi jsou vyšší než druzí, všichni tři, a jsou to Styrbjörnovi přátelé. Sigvalde Jarl to být nemůže, protože ten si teď nevyjíždí na

vánoční slavnosti kvůli potupě, kterou utržil, když vesloval pozpátku v Hjörungavågu; a Hemming, jeho bratr, dlí právě v Anglii. Ale třetí je Thorkel Vysoký,* a tohle by podle všeho mohl být on.

Tak pravil král Harald, jehož moudrost byla veliká; a když cizinci podle všeho mohl být on. vystoupili ke královskému dvorci a ukázalo se, že hádal dobře, rozjařil se víc, než jak ho kdo viděl od příchodu krále Svena. Srdečně přivítal Styrbjörna i Thorkela a hned dal vyhřát lázeň a poručil, aby všem podali horké pivo.

„To i největším válečníkům přicházívá po takové plavbě vhod," pravil; „a je pravda, co říkávali staří:

Horké pivo - oheň prokřehlému,
horké pivo - lože znaveným,
horké pivo - přítel tělu mdlému,
radost smutným, síla zkrušeným."

Někteří ze Styrbjörnových mužů byli cestou tak zmoženi, že se po celém těle třásli, ale když jim podali konvice horkého piva, okamžitě měli jistou ruku a ani krůpěj jim neukápla.

„A až si chvíli pobudete v lázni a odpočinete si, začne vánoční hostina," řekl král Harald; „a já se na ni teď víc těším, než kdybych tu měl na podívanou přes stůl jen svého syna."

„Vidlí vous je tu?" zeptal se Styrbjörn rozhlížeje se kolem.

Rád bych si s ním promluvil."

„Nevzdává se naděje, že mne uvidí umřít smrtí pijáků," pravil král Harald, „jen proto je zde. Ale já jsem přesvědčen, že zemřu-li při vánoční hostině, bude to jen proto, že mě přestane bavit dívat se na jeho zlovolné úšklebky. Promluvíš si s ním co nevidět, jen se nestarej; ale jedno bych rád věděl: je mezi tebou a jím krev?"

„Krev to zatím není," řekl Styrbjörn, „ale možná že ještě bude. Slíbil, že mi vypomůže loďmi a muži proti mému příbuznému v Uppsale, a dosud neposlal nic."

„U mne je to teď zařízeno tak, že v posvátné době nesmí dojít k žádnému sváru," vysvětloval král Harald; „a rád bych, abys to věděl hned na začátku, i když ti takové příměří přijde jistě zatěžko. Držím se teď Krista, víš, který mi byl nemalou pomocí; a Kristus nestrpí žádné

nepokoje o vánočním svátku, který je dnem jeho narození, ani v následujících posvátných dnech."

„Jsem muž bez domova a bez vlasti," řekl Styrbjörn, „a nemám valné vlohy k mírumilovnosti; je to už jednou se mnou takové, že jsem raději havran než ten, kdo havranu klove oči. Ale jsem-li jednou tvůj host, troufám si zachovat mír jako kdo jiný, ať už je tato slavnost ve znamení kteréhokoli boha; neboť jsi mi byl dobrým tchánem a nikdy jsme se nesvářili. Jenže ti teď musím oznámit, že tvá dcera Tyra zemřela; a věř, že bych ti byl raději přinesl lepší novinu."

„Toť věru truchlivá zpráva," pokývl král Harald. „A jak zemřela?"

„Nelíbilo se jí, že jsem si vzal souložnici z kmene Vendů," vysvětloval Styrbjörn, „a upadla nad tím v takový hněv, až plivala krev; a od té doby chřadla a nakonec zemřela. Ale jinak to byla dobrá žena."

„Už jsem si dávno všiml," řekl král Harald, „že mladí lidé umírají snáz než staří. Ale teď nesmíme dopustit, aby nám to přespříliš obtěžkalo

mysl, neboť slavíme vánoce; ostatně zbylo mi ještě tolik dcer, že ani nevím, co si s nimi se všemi počnu. Všecky jsou pyšné až hanba a každá se chce provdat jen za muže proslulého a vznešeného rodu; a nemusíš zůstatdlouho vdovcem, jestli se ti některá z nich zalíbí. Uvidíš všecky; a kdoví, nepřijde-li proto vánoční mír mezi nimi vniveč."

„Mám teď v hlavě jiné věci než svatbu," namítl Styrbjörn; „ale ještě si o tom promluvíme."

Ze dveří a z pavlačí pokukovaly po Styrbjörnovi nejedny oči, když se se svými muži ubíral do lázně, neboť byl vzácný host a největší ze všech válečníků, co jich bylo na Severu od doby synů Lodbrokových. Měl světlé vousy, krátce přistřižené, a bledě modré oči; a ti, kdo ho až dosud nespatřili, si šeptali plni údivu, že by si byli jaktěživi nepomysleli, že je takový statný a urostlý muž. Neboť kdekdo o něm věděl, že má takovou sílu, že svým mečem, který se jmenuje Ukolébavka, roztíná štíty jako pecny chleba a muže v brnění že rozsekne od hrdla až k patě. Zkušení lidé tvrdili, že jej provází staré štěstí uppsalského rodu a to že mu dává sílu a úspěch ve všem, čeho se odváží. Ale také bylo všeobecně známo, že i jemu se dostalo části rodové kletby a starého neblahého údělu; proto je panovníkem bez země; a proto také jej občas přepadá únava a krutá těžkomyslnost. Tu prý se zavírá o samotě a proleží den po dni, vzdychaje a bruče si, a nesnese nablízku nikoho kromě ženy, která mu česá vlasy, a starého harfeníka, jenž mu nalévá pivo a hraje mu truchlivé nápěvy. Ale jakmile z něho trudnomyslnost spadne, hned zase se vrhá na moře a do nových bojů, a i své nejotužilejší muže dovede strhat a vyvolat v nich úzkost svou nerozvážností a nepříznivým počasím, které jej zpravidla provází.

Proto kolem sebe šířil hrůzu větší než kterýkoliv jiný náčelník, jako by v něm sídlilo kus svévole a nevypočitatelnosti bohů; a leckdo věřil, že se jednou v nadbytku své síly odváží až do samého Miklagårdu*, prohlásí se tam císařem a pak se vydá s mohutným loďstvem na plavbu kolem světa. Ale jiní tvrdili, že je mu vidět na očích, že zemře mlád a v neštěstí.

V hodovní síni krále Haralda bylo již, všecko připraveno k vánoční hostině a muži právě usedali. Žádná z žen se nikdy nezúčastnila takové veliké pitky; král Harald soudil, že je až dost obtížné udržet mír mezi muži, jsou-li sami mezi sebou; a bylo prý by to daleko těžší, kdyby tu ve svém opojení a bujarosti měli ženy, kterým by se mohli předvádět. Když

všichni usedli, oznámil králův stolník hlasitě, že mír Krista a krále Haralda vládne ve večeřadle a že se proto nesmí použít žádné ostré zbraně leda na krájení pokrmů: sečné i bodné rány, a vůbec každá krvavá rána, kterou by některý muž způsobil druhému, ať už pivním džbánkem, nebo kostí z pečené, dřevěným talířem, naběračkou, nebo zaťatou pěstí, se bude považovat za prostou vraždu a potupu vůči Kristu a za zločin, jejž nelze odpykat penězi, a viník bude s kamenem na hrdle utopen v hlubině. Všechny zbraně kromě jídelních nožů se musely odložit v předsíních a jen vyvolení Haraldova stolu si směli ponechat meče; předpokládalo se, že sami sebe udrží na uzdě, i když budou opilí.

Hodovní síň byla vystavěna tak, že pojala bez tlačenice šestkrát sto dvacet lidí, a v jejím středu stál vlastní stůl krále Haralda, kde usedlo na třicet nejváženějších mužů. Stoly pro ostatní se táhly k oběma koncům síně. U králova stolu bylo šest čestných křesel, z každé strany tři. Napravo vedle krále Haralda seděl Styrbjörn a nalevo biskup Poppo; naproti nim měl král Sven po pravici Thorkela Vysokého a po levici starého, rudolícího a plešatého jarla z Malých ostrovů, který se jmenoval Sibbe; dále pak seděli ostatní hosté podle stupně své váženosti; u tohoto stolu určoval král Harald místa pro každého jednotlivce zvlášť. Orma nebylo lze počítat k velkým náčelníkům, ale přece dostal lepší místo, než se nadál, a Toke s ním, neboť král Harald jim byl tuze vděčný za veliký zvon a kromě toho se mu zamlouvala Tokova básnická pohotovost. Orm seděl na třetím místě od biskupa a Toke na čtvrtém; Orm řekl předem králi Haraldovi, že by se nerad odloučil od Toka, kdyby snad mu pivo nebezpečně stouplo do hlavy. Přes stůl proti sobě měli hodnostáře z průvodu krále Svena. Biskup odříkal modlitbu - král Harald předem poprosil, aby se modlil jen krátce - a pak se potřikrát připíjelo: na počest Kristovu, na zdar a štěstí krále Haralda a k poctě slunovratu. I ti, kdo nebyli křesťané, vyprázdnili pohár na slávu Kristovu, protože to byl první doušek a každý již tuze žíznil po pivě; ale někteří přitom poznamenali konvici znamením kladiva a zamumlali Tórovo jméno, než se napili. Když se pilo na štěstí krále Haralda, králi Svenovi zaskočilo a rozkašlal se tak, že se ho Styrbjörn zeptal, byl-li mu snad onen doušek příliš silný. Ale již přinášeli vánoční pečeni; a válečníci i hodnostáři umlkli, když viděli, jak se blíží; hluboce nabírali dechu a šklebili se rozkoší; mnozí si uvolňovali pásy, aby byli dokonale připraveni od samého začátku. Neboť ačkoliv se našli lidé, kteří tvrdili, že na krále Haralda teď na stará kolena přichází

občas lakota, pokud jde o stříbro a zlato, nikdo o něm nic takového nemohl říci, pokud šlo o jídlo a pití, a nejméně už ti, kdo byli u něho na vánoční hostině.

Osmačtyřicet žírných prasat, vykrmených žaludy, dával král Harald rok co rok na vánoce porazit, a přitom nikdy neopomenul podotknout, že i když to na celé vánoce nestačí, přece jen přijde na každého pěkné sousto k zakousnutí; pak že se už budou muset spokojit s ovcemi a voly. Kuchař a jeho pomocníci přicházeli dlouhou řadou vždy dva a dva a každá dvojice nesla obrovský kotel, z něhož se kouřilo; další přinášeli tácy s jelity. Kuchtíci je následovali s dlouhými vidlicemi; a jakmile přistavili kotle ke stolu, ponořili vidlice do polévky a lovili obrovské kusy masa, které předkládali hostům po řadě a po pořádku, aby nikdo nepřišel zkrátka; a každému přitom předložili dobrý loket jelita, anebo i víc, jak si kdo přál. Chléb a pečené řepy ležely v hliněných mísách na stole; a na jeho koncích stály bečky piva, že se rohy a konvice mohly plnit po libosti.

Když došlo maso k Ormovi a Tokovi, seděli bez hnutí, obráceni ke kotli, a bedlivě sledovali kuchtíka, jak loví v nádobě. Povzdechli si blaženě, když pro ně vylovil pěkný kus krkovičky, a připomínali si navzájem, jak dávno už je to, co seděli naposledy u takové hostiny, a divili se, že taková léta vydrželi v zemi, kde vepřové maso nejedí. Ale když přišla jelita, vstoupily jim do očí slzy a zdálo se jim, že od té doby, co vypluli s Krokem, pořádné jídlo ani neochutnali.

„Tahle vůně je nejlepší ze všeho," řekl Orm tiše.

„Je v tom dymiánek," šeptal Toke a hlas se mu zachvíval. Strčil jelito do úst, kam až mu zašlo, a žvýkal a polykal; pak se kvapně obrátil a zašilhal po služebníkovi, který už chtěl s tácem postoupit dál; popadl jej za kazajku a řekl mu:

„Honem mi dej ještě kus jelita, není-li to proti královu rozkazu; dlouho jsem se nuzoval v andaluské zemi, kde nenajdeš pořádnou stravu pro chlapa, a tak jsou to jelita sedmerých vánoc, po nichž jsem dychtil a kterých jsem neokusil."

„Se mnou je to zrovna tak," doznával Orm. Sluha se zachechtal a řekl, že král Harald má dost jelit pro všechny. Každému odměřil jeho délku z těch nejtlustších, a tím byli dokonale spokojeni a teprve se dali doopravdy do jídla. Hodnou chvíli nikdo nemluvil, ani u krále, ani u druhých stolů, ledaže některý z mužů požádal o nový džbán piva anebo mezi dvěma sousty pochválil královy vánoční hody.

Napravo od Orma seděl jakýsi mladík, který si krájel jídlo nožem se zdobenou stříbrnou střenkou; byl světlé pleti a měl dlouhé, překrásné vlasy pečlivě přičesané. Náležel k průvodu Thorkela Vysokého a zřejmě pocházel z dobrého rodu, když seděl tak vysoko u králova stolu, ačkoliv byl ještě holobrádek; také se to poznalo na jeho pěkných šatech a stříbrném opasku meče. Když se zasytili, obrátil se k Ormovi a dal se s ním do řeči:

„Je dobře, sedí-li člověk při hostině s muži zcestovalými; a zdá se mi, že jsem zaslechl, že ty a tvůj soused jste byli dál než většina ostatních."

Orm přikývl, že je to pravda, on a Toke že byli sedm let v Hispánii.

„Neboť se naše cesta prodloužila víc, než jsme se nadáli; a mnozí z těch, kdo se na ni vydali, se už nevrátili."

„Tak máte jistě mnoho co vyprávět," řekl ten druhý; „ale ačkoliv jsem sám nebyl tak daleko jako vy dva, přece i já jsem se zúčastnil cesty, z níž se jen málokdo vrátí."

Orm se ho zeptal, kdo je a kde cestoval.

„Jsem z Bornholmu," vysvětloval ten druhý, „a jmenuji se Sigurd; a Bue Tlustý byl můj otec. Snad jsi o něm již slyšel, třebaže jsi byl tak dlouho v cizině. Byl jsem s ním v Hjörungavågu, kde padl, a tam také jsem byl zajat spolu s Vagnem a jinými. A neseděl bych tu a nemluvil o tom s tebou, nebýt mých dlouhých vlasů; neboť moje vlasy to byly, co mi zachránilo život, když všichni zajatci měli být pobiti."

Mnozí u stolu byli už pomalu syti a zachtělo se jim hovoru; i Toke se připojil k rozmluvě a poznamenal, že to, co muž z Bornholmu vypráví, zní podivně a jistě je to zajímavý příběh; sám prý vždycky soudil, že dlouhé vlasy bývají bojovníku spíše ke škodě. Thorkel Vysoký seděl a šťoural se v zubech po dvorském způsobu, který se právě začal šířit mezi zcestovalým panstvem, poněkud odvrácen a zakrývaje si ústa dlaní; zaslechl, o čem hovoří, a poznamenal, že dlouhé vlasy víc než jednou přivedly bojovníka do neštěstí, a že si proto rozumní lidé vždycky vyvazují vlasy pod přílbu; ale z vyprávění Sigurda Buessona lze prý se poučit, dodal, že chytrému muži mohou i dlouhé vlasy být někdy k užitku; a sám prý doufá, že všichni hodovníci to vyprávění uslyší.

I král Sven se teď rozjařil, ačkoliv zpočátku, když uviděl Styrbjörna, se tuze mračil; seděl opřený ve svém vysokém křesle, okusoval vepřovou kýtu a kosti vyplivoval na slámu na podlaze, pozoruje spokojeně, jak se král Harald baví se Styrbjörnem o ženách a jí a pije víc než kdokoli jiný.

Zaslechl zmínku o dlouhých vlasech a rozhovořil se o tom, připomínaje, že chytrý válečník má myslet i na svůj vous, neboť když se bojuje za větrného počasí, snadno prý vousy mohou člověku zaletět do očí právě ve chvíli, kdy by se měl dívat po namířené sekeře nebo oštěpu; a proto, pravil, si záhy zvykl, že kdykoli jde do boje, vousy si zaplétá. Ale teď prý by rád uslyšel, jak byly vlasy Sigurdu Buessonovi na prospěch; neboť muži, kteří byli v Hjörungavågu, dovedou prý vyprávět zajímavé věci.

Biskup Poppo nezmohl všecko, co mu předložili, a teď seděl a škytal po pivě, ale přece jen dychtil slyšet vlastní hlas. Řekl, že by rád vyprávěl jim všem o královském synu Abšalómovi, který pro své dlouhé vlasy přišel do neštěstí; je prý to zajímavý a poučný příběh a je zapsán v samé svaté knize boží. Ale král Sven ho příkře odbyl, takové věci aby si vyprávěl ženám a dětem, budou-li to chtít poslouchat; a mezi ním a biskupem došlo k slovní potyčce. Tu zasáhl král Harald:

„Při hostině, jako je dnešní, dojde na každého, aby pověděl svůj příběh; vždyť se bude hodovat šest dní; a jen máloco se vyrovná naslouchání dobrým příběhům, když se člověk dosyta najedl a v konvici mu zůstalo ještě trochu piva. Tak nejlépe uplyne čas mezi jednotlivými jídly, a bývá i méně hádek. A rád bych řekl biskupovi ke cti, že zná mnoho krásných příběhů; sám jsem nejeden z nich vyslechl s potěšením, nejen o světcích a apoštolech, ale i o starých králích ve Východní zemi. Mnoho mi vyprávěl zejména o jednom z nich, který se jmenoval Šalomoun a byl Bohem milován a ve všem všudy se mi podobal, ačkoliv po pravdě musím říci, že měl žen víc než já. A tak si myslím, aby biskup vyprávěl první, než ho přemůže únava z jídla a pití, neboť o vánočních pitkách neobstojí tak jako my, když si na ně nezvykl včas. A po něm budou vyprávět své příběhy ostatní, ať už byli v Hjörungavågu, nebo se Styrbjörnem mezi Vendy, anebo v jiném koutě světa. A sedí tu také muži, kteří byli až v Hispánii a připluli ke mně se svatým zvonem, jenž mi byl k velikému užitku; a ty si při této hostině také rádi poslechneme."

Všichni usuzovali, že král Harald mluví rozumně, a stalo se, jak řekl; a toho večera, když byly přineseny pochodně, vyprávěl biskup o králi Davidovi a jeho synu Abšalómovi. Mluvil hlasitě, aby ho všichni slyšeli, a s velkou moudrostí; a všem až na krále Svena se jeho příběh líbil. Když biskup domluvil, poznamenal král Harald, že si tato historka opravdu zaslouží, aby si ji všichni uložili do paměti, ten i onen; tu se Styrbjörn zachechtal a připil králi Svenovi se slovy:

„Snad by bylo dobře, kdyby ses zachoval podle této rady a přistřihl si vlasy tak krátce, jako je má biskup."

Král Harald byl touto poznámkou nadšen, tloukl se do stehen a propukl v takový smích, až se křeslo pod ním otřásalo; a když jeho muži i muži Styrbjörnovi viděli, jak se jejich páni smějí, všichni do jednoho se k veselí přidali, třebaže prve nic neslyšeli, a celá hodovní síň se rozezvučela mocným hlaholem. Ale mužům krále Svena se to pranic nelíbilo; Sven sám zbělel hněvem a cosi hučel a kousal si knír a vypadal tak nebezpečně, jako by se už už chystal vyskočit a dopustit se násilí. Styrbjörn seděl nachýlen vpřed a měřil si ho bledýma očima, v nichž se ani nezajiskřilo, a jen se usmíval; a v hodovní síni teď zavládl hrozivý nepokoj a zdálo se, že s vánočním mírem to dopadne bledě. Biskup vztáhl ruce a cosi křičel, ale nikdo ho neposlouchal a mužové se přes stůl dívali kosým pohledem druh na druha a jejich ruce tápaly po zbrani. Ale oba šaškové krále Haralda, dva trpaslíci až z Irska, široko daleko proslulí svými kousky, vyskočili teď na králův stůl v rozedraných kazajkách a s peřím ve vlasech a začali šermovat dlouhými pažemi a nafukovali se a zvedali nohy do výšky a natahovali krky a kokrhali na sebe, že se jim žádný kohout nevyrovnal; a brzy všichni zapomněli na svůj hněv a jen se při jejich kouscích bezmocně svíjeli smíchy. A tím skončil první den vánočních hodů.

Příštího dne, jakmile bylo po jídle a ve večeřadle zazářily pochodně, vyprávěl Sigurd Buesson, co zažil v Hjörungavågu, a o tom, jak mu tam posloužily jeho dlouhé vlasy. Všichni znali historii této výpravy: jak jomští Vikingové a muži z Bornholmu a Skåne vypluli na moře s velikým válečným loďstvem pod velením synů Strutharaldových, Bua Tlustého a Vagna Åkessona, aby dobyli Norska na Håkonu Jarlovi, a jak se jich z tohoto pokusu jen málo vrátilo zpátky; proto Sigurd o tom všem ani mnoho nevyprávěl, a také se nezmínil, jak Sigvalde uprchl se svými loděmi z bitvy. Bylo by také bývalo nejvýš neprozřetelné hovořit o Sigvaldovi, když mezi posluchači seděl Thorkel Vysoký, třebaže kdekdo věděl, že Thorkel je statečný muž a že v bitvě dostal velikým kamenem do hlavy, právě když lodi přistávaly, a nebyl proto při bratrově útěku při smyslech.

Sigurd byl na lodi svého otce a držel se ve vyprávění jen vlastních zážitků. Pověděl posluchačům o otcově smrti; jak Bue po těžkém boji, když Norové ze všech stran zle dotírali na jeho loď, dostal ránu mečem

přes obličej, která mu uťala nos a valnou část brady, a jak potom zvedl svou velikou pokladnici a skočil s ní do moře; a jak Buův soukmenovec Aslak Bojovná hlava se rozvzteklil jako berserk,* bez přílby a štítu, což se dnes tak často nespatří, a sekal na obě strany a nedbal na rány železem, až jeden skald z Islandu, který sem připlul se synem Håkona Jarla Erikem, urval z podstavce kovadlinu a rozbil mu lebku.

„A nám, kdo jsme zůstali na otcově lodi naživu," pravil Sigurd, „pak již mnoho nezbývalo; bylo nás málo a všichni nadobro vyčerpáni; a všecky naše lodi byly obsazeny, až na Vagnovu, na níž se ještě bojovalo. Tísnili jsme se na přídi a záhy jsme ani nemohli pozvednout ruku nebo nohu; nakonec nás zůstalo devět, všichni ranění, a tak jsme byli sevřeni mezi štíty a zajati. Bezbranné nás pak odvedli na břeh a brzy přišli i poslední bojovníci z Vagnovy lodi a Vagn s nimi. Přinesli jej dva muži; měl na těle četná znamení po meči i oštěpu a byl unavený a bledý a mlčel. Museli jsme usednout na kmen na břehu, kde nás dlouhým provazem přivázali za nohy jednoho k druhému, ale ruce jsme měli volné; a tam jsme seděli a čekali, zatímco se lidé vyptávali Håkona Jarla, co s námi udělá. Jeho rozhodnutí znělo, abychom byli na místě usmrceni; a Erik Jarl, jeho syn, se na to přišel podívat a s ním mnoho jiných, neboť Norové byli zvědaví, jak si jomští vikingové budou počínat na samém prahu smrti. Sedělo nás na kládě třicet mužů, devět z Buovy lodi, osm z Vagnovy, zbytek z ostatních; Vagn sám seděl nejdál napravo. A teď vyjmenuji ty z mužů, jež jsem znal."

Nato vypočítal všechny, jejichž jména znal, a to v pořadí, v jakém tehdy seděli na kládě; a všichni v hodovní síni pozorně naslouchali, neboť mnozí z těch, které jmenoval, byli proslulí muži a měli mezi posluchači přátele a příbuzné.

„Vtom přišel jakýsi muž se sekerou," pokračoval Sigurd Buesson, „a zastavil se před Vagnem a povídá: ‚Víš ty, kdo jsem?' Vagn se na něj podíval, ale dál o něj nedbal a neodpověděl, protože byl nesmírně unaven. Druhý pravil: Jsem Thorkel Leira, a ty si snad vzpomínáš na svůj slib, že mne zabiješ a půjdeš na lože s mou dcerou Ingeborg.' Bylo pravda, co říkal; neboť Vagn těsně před vojenským tažením skutečně takový slib učinil, když se doslechl, že Thorkelova dcera je nejkrásnější dívka z Norska a také jedna z nejbohatších. ‚Ale teď,' řekl Thorkel Leira a široce se ušklíbl, ‚se spíš dá soudit, že to budu já, kdo zabije tebe.' Vagn stáhl ústa a pravil: Ještě nejsou všichni jomští Vikingové mrtvi.' - ‚Ale budou

co nevidět,' odsekl Thorkel, ‚a já sám se postarám, aby nedošlo k nějaké nedbalosti. Uvidíš, že všichni tví muži umřou mou rukou, a ty půjdeš hned po nich!' S těmi slovy přešel Thorkel na druhý konec klády a začal zajatcům stínat hlavy, jednomu muži po druhém tak, jak seděli; měl dobrou sekeru a jistou ruku, takže nikdy nepotřeboval tít jednoho muže dvakrát. Jsem přesvědčen, že nikdo z těch, kdo tehdy přihlíželi, nemůže říci nic jiného, než že se Vagnovi a Buovi muži drželi tváří v tvář smrti, jak náleží. Dva z nich - neseděli ode mne daleko - spolu rozmlouvali o tom, jestli člověk ještě něco cítí, když už je bez hlavy, a shodli se, že něco takového předem nelze vědět. Jeden řekl: Tady držím v ruce sponu; a budu-li něco vědět i potom, až přijdu o hlavu, zastrčím ji do země.' Vtom k němu přistoupil Thorkel; a jakmile ťal, muži okamžitě spona vypadla z ruky. To už zbývali jen dva, po nich měl Thorkel dojít ke mně."

Sigurd Buesson se usmál na posluchače, jak tu seděli a napětím ani nedýchali, a pak zvedl konvici a zhluboka se napil. Král Harald řekl:

„Jak vidím, hlava ti zůstala, a pokud slyším z tvého polykání, soudím, že i tvé hrdlo je v pořádku; ale ať už sis tam na té kládě počínal jakkoli, je těžko pochopit, jak ses mohl zachránit, i kdybys měl vlasy sebedelší. Tomuhle říkám vpravdě dobrý příběh; jen nás nenech dlouho čekat na konec."

Všichni s králem Haraldem souhlasili, a Sigurd Buesson tedy pokračoval:

„Jak jsem tam seděl na té kládě, nebál jsem se o mnoho víc než druzí; ale co mi bylo k zlosti, že jsem ještě nestačil vykonat nic, o čem by se dalo později vyprávět. Proto jsem řekl Thorkelovi, když došel až ke mně: ‚Bojím se o své vlasy a nerad bych, aby se mi potřísnily krví.' A shrnul jsem si je přes hlavu; a jakýsi muž, který kráčel za Thorkelem - řekli mi potom, že to byl jeho švagr -, předstoupil, ovinul si mé vlasy kolem rukou a řekl Thorkelovi: ‚Tak tni!' Učinil tak; a vtom jsem já co nejrychleji trhl hlavou, že se sekera svezla mezi mne a švagra a uťala mu obě ruce. Jedna z nich mi uvázla ve vlasech."

Všichni hodovníci propukli v hlaholný smích; Sigurd se chvíli chechtal s nimi a pak vyprávěl dále:

„Jen se smějte; ale to není nic proti tomu, jak se tehdy smáli Norové, když viděli, že se Thorkelův švagr válí po zemi a Thorkel stojí a třeští na něj oči; někteří smíchem až upadli. Jarl Erik ke mně přistoupil a zeptal se: ‚Kdo jsi?' Odpověděl jsem mu: Jmenuji se Sigurd a Bue byl mým otcem;

a ještě nejsou všichni jomští Vikingové mrtvi.' Jarl na to: ‚Je vidět, že jsi Buův příbuzný; chceš z mé ruky přijmout život?' - ‚Od muže, jako jsi ty, jej přijmu rád,' odpověděl jsem mu. A pak mě odvázali. Ale Thorkelovi se to nelíbilo a vykřikl: Tak vy teď začnete s takovou? Pak udělám věru nejlépe, nebudu-li to s Vagnem déle protahovat.' A zvedl sekeru a vrhl se proti němu, jak tam seděl na samém konci klády. Ale jeden z Vagnových mužů jménem Skarde seděl tehdy na čtvrtém místě od Vagna; a zdálo se mu nespravedlivé, že Vagn má být sťat dřív, než bude řada na něm. Proto se vrhl vpřed přes provaz, který mu poutal nohy, právě když Thorkel skočil, a Thorkel přes něj upadl a přímo před Vagna. Vagn se naklonil a popadl sekeru; a nebylo na něm znát ani stopy po únavě, když jí ťal Thorkela do hlavy. ‚Tím by byla polovina slibu splněna,' řekl Vagn; ‚a ještě nejsou všichni jomští vikingové mrtvi.' Norové se teď chechtali ještě víc než dřív; a Erik Jarl pravil: ‚Chceš ode mne přijmout život, Vagne?' ‚Chci,' odpověděl Vagn, ‚je-li to pro nás pro všecky.' ‚Tak se staň,' pravil Jarl; a nato byla všem sňata pouta. Bylo nás dvanáct, kdo jsme u té klády vyvázli životem."

Sigurdu Buessonovi se dostalo veliké pochvaly za jeho vyprávění a všichni velebili chytrý způsob, jak využil svých vlasů. Nad stolem se teď rozvinul živý hovor o jeho příběhu a příznivém osudu i o štěstí Vagnově; a Orm řekl Sigurdovi:

„Mnohé z toho, co vědí druzí, já ani Toke neznáme, když jsme byli

tak dlouho v cizině. Kde je teď Vagn a jak se mu vedlo od té doby, co vyvázl životem od té klády?

Z tvého vyprávění vyrozumívám, že měl větší štěstí než kdokoliv jiný, o němž jsem až dosud slyšel.

„Soudíš správně," odpověděl Sigurd; „jeho štěstí se opravdu nezastavilo v půli cestě. Stoupl vysoko v přízni Erika Jarla a po čase vyhledal dceru Thorkela Leiry a poznal, že je ještě krásnější, než se domníval; a ona také neměla námitek, aby splnil i druhou polovinu slibu, a teď jsou svoji a dobře se jim vede. Vagn zamýšlí vrátit se s ní domů na Bornholm, jak jen bude mít čas; ale když jsem o něm slyšel naposledy, byl ještě v Norsku a naříkal, jak dlouho mu to trvá, než se odtamtud vypraví. Dostal totiž s děvčetem tolik statků a k tomu tak velkou výbavu, že nestačí všecko rázem prodat za slušnou cenu; a Vagn nemá právě ve zvyku, aby zbytečně prodával lacino."

„V tvém vyprávění mi jedna věc nejde z mysli," řekl Toke Sigurdovi; „a to je pokladnice tvého otce Bua, s níž se vrhl přes palubu. Vylovil jsi ji, nežli jsi opustil Norsko, nebo ji vytáhl někdo jiný? Jestli ještě leží na mořském dně, vím, co udělám, až se tam jednou dostanu: budu ji hledat a

nepovolím, dokud ji nedostanu nahoru, neboť Buovo stříbro jistě za nějakou tu svízel a obtíž stojí."

„Mnozí již pokladnici lovili," řekl Sigurd, „Norové i my, kdo jsme zůstali z Buových bojovníků. Nejeden se ji snažil vytáhnout železnými háky, ale nic se na ně nechytilo; a jeden muž z Vikenu se dokonce ponořil s provazem a více se neukázal. Potom již všichni uvěřili, že Bue je z mužů, kteří dovedou udržet svou pokladnici tam dole i po smrti a tvrdě se popadnout do křížku s každým, kdo by se jí chtěl dotknout. Bue byl silný muž a na své stříbro si velmi potrpěl. A lidé, kteří leccos znají, se shodují v mínění, že síla mrtvých daleko předčí sílu živých; a tak tomu bude i s Buem, i když nesedí v mohyle, nýbrž na dně mořském vedle své truhlice."

„Věčná škoda toho stříbra," povzdechl si Toke; „ale jinak zas je pravda, že ani ten nejzdatnější muž si nemůže přát, aby ho pod vodou objaly Buovy paže."

Tím tento večer skončil; a příští večer chtěl král Harald slyšet o Styrbjörnových příhodách mezi Vendy a Kuronci. Styrbjörn doznal, že sám není valný vypravěč; ale místo něho se chopil slova jakýsi Islanďan z jeho průvodu. Jmenoval se Björn Ásbrandsson a byl to proslulý válečník a přitom veliký pěvec a básník, tak jako všichni plavci z Islandu; a ačkoliv měl poněkud v hlavě, přednesl nejdříve s neobyčejnou obratností verše na počest krále Haralda v metru zvaném töglag. To byla nejnovější a nejtěžší míra verše, jíž básnili islandští skaldové; jednotlivé verše byly tak umně skloubeny, že jen málokdo pochopil jejich obsah. Všichni naslouchali, tváříce se, jak dovedli nejchytřeji, protože nepůsobilo dobrým dojmem, nevyznal-li se někdo v poezii; a král Harald velebil báseň do oblak a dal skaldovi zlatý prsten. Toke se opíral o stůl, hlavu v dlaních, a jen vzdychal; teď prý už nahlíží, doznával, že sám jaktěživ nedokáže skládat verše, jež básníku vynášejí zlaté prsteny.

Muž z Islandu, jejž někteří nazývali Björn Bredvikinský hrdina a který strávil dvě léta u Styrbjörna, vyprávěl potom o Styrbjörnových výpravách a o podivuhodných věcech, které se na nich udály; mluvil dobře a dlouho, aniž kdo z posluchačů pocítil únavu; a všichni věděli, že to, co jim vykládá, je holá pravda, protože sám Styrbjörn tam seděl jako posluchač. Věděl toho spoustu o odvážných podnicích a neobyčejném Styrbjörnově štěstí a rovněž o pokladech, které získali jeho lidé. Ukončil své vyprávění přednesem staré básně o Styrbjörnových předcích, počínaje

bohy a konče jeho strýcem Erikem, dlícím nyní v Uppsale; a poslední sloku přidal sám:

„V chladný svět
těch vrcholů smělých
Styrbjörn veď
sto lodí dál;
mužů květ,
řad vítězů skvělých
pak v svůj pozval sál."

Verše byly přijaty s nesmírným jásotem; a mnozí vyskakovali z lavic a připíjeli na Styrbjörnovo štěstí. Styrbjörn dal přinést drahocenný pohár a odevzdal jej pěvci se slovy:

„Tohle není plná odměna, jaká se dává básníkům tvého řádu; až zasednu v Uppsale na trůn, obdržíš víc. Tam se najde bohatá mzda pro každého z mého průvodu, neboť můj strýc Erik je šetrný muž a shromáždil mnohé, co se nám hodí. Zjara se tam vydám, abych zotvíral jeho truhlice, a kdo mne bude chtít doprovodit, bude vítán."

Mezi muži krále Haralda i krále Svena byli mnozí, které jeho slova podnítila; bez váhání volali, že půjdou s ním, neboť poklady krále Erika byly proslulé, a od doby Ivara Výbojného nebyla Uppsala nikdy vydrancována. Jarl Sibbe z Malých ostrovů byl opilý a sotva udržel hlavu i konvici s pivem; ale také volal mocným hlasem, že doprovodí Styrbjörna s pěti loděmi; prý se začíná cítit churavý a unavený, vysvětloval, ale raději zemře mezi bojovníky než na slámě jako kráva. Král Harald podotkl, pokud se jeho týče, je prý už příliš starý na táboření s vojskem; a svých mužů má zapotřebí doma, aby drželi na uzdě nepokojné živly; ale nenamítá nic proti tomu, dodal, dát své muže a lodi Styrbjörnovi na pomoc.

Král Sven si zamyšleně odplivl, trochu se napil a chvíli si pohrával se svým vousem; pak řekl, že je mu zatěžko přispět vojskem a loděmi, když teď potřebuje všecka svá plavidla proti Sasům a Obodritům.

„A zdá se mi víc na místě," končil, „aby tato pomoc vyšla od otce, neboť nyní, kdy zestaral, nemají jeho bojovníci co dělat, jen bdí nad hostinami a naslouchají kněžským žvástům."

To krále Haralda velmi pobouřilo, až se z toho zvedl v síni neklid; řekl, že je nabíledni, že by ho Sven nejraději viděl bezbranného.

„Ale stane se, jak pravím," rozkřikl se všecek rudý v tváři; „já jsem král dánský a nikdo jiný; a ty, Svene, dáš Styrbjörnovi muže i lodi."

Při jeho výbuchu seděl král Sven mlčky, neboť se obával otcova hněvu; bylo však vidět, že mnozí z jeho mužů by šli rádi do Uppsaly. Vtom promluvil Styrbjörn:

„Těší mě, že vidím, jak oba dychtíte po tom, abyste mi pomohli; a tak bude asi pro mne nejlepší, když ty, Haralde, na místě rozhodneš, kolik má Sven poslat, a ty, Svene, blíž vysvětlíš, v čem by měla záležet pomoc tvého otce."

Jen domluvil, mnozí propukli v smích a vzájemná shoda se zase zlepšila; a nakonec bylo rozhodnuto, aby Harald se Svenem přispěli Styrbjörnovi každý dvanácti loděmi, ovšem s dostatečnou posádkou, kromě lodí a mužstva, které obdrží od Skåňanů; a za to měli mít Harald i Sven podíl na pokladech krále Erika. A s tím tento večer skončil.

Příštího dne byly vánoční vepřové hody u konce; na jejich místo nastoupila zelná polévka se skopovým masem a kdekdo si liboval, že je to příjemná změna. Ten večer vyprávěl jeden muž z Hallandu o veliké svatbě, na níž byl hostem ve Finnvedenu u divokých Smålanďanů. Vznikla tam jakási neshoda pro nějaký obchod s koňmi a nevěsta a družičky se daly do smíchu a tleskaly a podněcovaly protivníky. Ale když nevěsta, jež byla z vážené rodiny, potom viděla, jak jejímu strýci jeden z ženichových příbuzných vypíchl oko, strhla ze stěny pochodeň a udeřila jí ženicha přes hlavu, že mu chytily vlasy; naštěstí jedna pohotová družička popadla svou sukni, hodila mu ji na hlavu a přitiskla, a tím mu zachránila život, ačkoli tuze křičel a byl ožehnut do černá a jediný příškvar, když zase hlavu vystrčil. Od něho však oheň přeskočil na slámu na podlaze; a jedenáct opilých a poraněných uhořelo; od té doby prý všichni lidé ve Finnvedenu považují tuto svatbu za velkou svatbu, jednu z největších, která stojí za to, aby se o ní mluvilo. A nevěsta prý si teď šťastně žije se svým ženichem, ačkoliv mu místo těch shořelých již nikdy nenarostly nové vlasy.

Když byl tento příběh u konce, poznamenal král Harald, že rád slýchá takové zábavné historky o životě mezi Smålanďany; jsou prý už od přirozenosti šelmové a zlovolníci; a biskup Poppo prý by měl děkovat

Bohu, kdykoliv mu zbude volná chvíle, že se dostal k slušným lidem v Dánsku, a ne k té ničemné hordě lupičů ve Finnvedenu nebo Värendu.

„A nyní," pokračoval král Harald, „bych byl rád, kdybychom zítra slyšeli něco o zemi andaluské a o všech těch podivuhodných věcech, které zažili na svých cestách Orm a Toke; jsem přesvědčen, že nás tím všecky pobaví a potěší."

To byl závěr tohoto večera; a příštího jitra se Orm a Toke radili, kdo z nich by měl vyprávět.

„Jsi náš náčelník," řekl Toke; „a proto bys měl mluvit ty."

„Byl jsi s Krokem, ještě než jsem se já k vám dostal," mínil Orm; „a máš lepší výřečnost než já. A také je už na čase, aby ses vymluvil dosyta; dobře jsem si všiml, jak ti bývá někdy nemilé, máš-li sedět mlčky, zatímco druzí vyprávějí."

„Řeči jsem se jaktěživ nebál," souhlasil Toke; „a myslím, že co do jazyka se vyrovnám téměř každému. Ale přesto je v tom pro mne jakýsi háček; nedovedu mluvit, nemám-li k tomu moře piva, protože jinak mi vysychá v hrdle; a tohle bude dlouhé vyprávění. Po čtyři večery to se mnou dopadlo šťastně, že jsem pokaždé vstával od králova stolu střízlivý a klidný, a přece mi to leckdy bylo zatěžko, ačkoliv jsem neměl mnoho co říci. A bylo by škoda, kdybych na samý konec měl upadnout ve své špatné zvyky a vysloužil si jméno výtržníka, zrovna když sedím u královské tabule."

„Doufejme v nejlepší," chlácholil jej Orm; „a i kdyby ses při vyprávění opil, pochybuji, že z tak znamenitého piva bys začal být vzpurný a násilnický."

„No, uvidíme," řekl Toke, pochybovačně potřásaje hlavou. Ten večer vyprávěl tedy Toke o Krokově výpravě a o všem, co se na ní událo: jak se mezi ně dostal Orm a jak z moře vytáhli Žida, a o velkém drancování pevnosti v Ramirově říši; a potom o boji s Andalusany, a jak se jim vedlo na galejích, i o Krokově smrti. Nakonec pověděl, jak byli osvobozeni od veslování a zmínil se o Židově přátelství, i jak dostali meče od Zubajdy.

Když dospěl ve svém vyprávění až sem, chtěli se král Harald a Styrbjörn na meče podívat; a Orm a Toke poslali tedy Modrý jazyk i Červený zobák kolem stolu. Král Harald a Styrbjörn je vytáhli z pochvy, vážili je v ruce a zevrubně si je prohlíželi; a oba si přizvukovali, že jaktěživi lepší meče neviděli. Potom šly meče kolem celého stolu, neboť mnozí byli zvědavi na takové zbraně; a Orm byl všecek neklidný, dokud se k nim zase nevrátily, neboť bez Modrého jazyka si připadal nesvůj a polonahý.

Šikmo proti Ormovi a Tokovi seděli dva bratři, kteří se jmenovali Sigtrygg a Dyre a byli z družiny krále Svena; Sigtrygg se plavil přímo na jeho lodi; byl veliké, hrubé postavy a měl široký, rozcuchaný vous, který mu trčel téměř k očím. Dyre, jeho bratr, byl mladší, a rovněž pokládán za jednoho z nejlepších bojovníků krále Svena. Orm si povšiml, že Sigtrygg již hodnou chvíli zle zahlíží na něj i na Toka, a několikrát se zdálo, jako by už už chtěl promluvit; a když nyní meče došly až k němu, bedlivě si je prohlížel a pokyvoval hlavou a tvářil se, jako by je ani nechtěl dát z ruky.

Král Sven, který rád naslouchal vyprávění o cizích zemích, pobídl teď Toka, aby pokračoval; a Toke, jenž si ve chvíli oddechu zatím pilně hleděl džbánu, prohlásil, že hned bude mluvit dál, jen co muži naproti nim přestanou civět na jeho a Ormův meč. Sigtrygg a Dyre odložili tedy meče, aniž hlesli, a Toke se ujal slova.

Nyní vyprávěl o al-Mansúrovi a jeho moci a bohatství, a jak se dostali do služby v jeho tělesné stráži a museli s druhými uctívat jeho Proroka klaněním a odříkáním různých věcí, i o polních taženích, kterých se zúčastnili, a o kořisti, již na nich získali. Došel až k jejich tažení Prázdnou zemí a vzhůru k hrobu svatého Jakuba a pověděl i o tom, jak Orm zachránil al-Mansúrovi život a dostal za odměnu těžký zlatý řetěz. Tu jej král Harald přerušil:

„Máš-li ještě ten řetěz, Orme, byl bych rád, kdybys nám jej ukázal; neboť je-li mezi klenoty tím, čím jsou vaše meče mezi zbraněmi, pak věru stojí za podívanou."

„Mám jej," odpověděl Orm, „a mám v úmyslu si jej ponechat; ale soudil jsem, že bude nejmoudřejší, budu-li jej ukazovat co nejméně, neboť je to klenot toho druhu, jaký by snadno vzbudil žádostivost u každého kromě králů a nejpřednějších velmožů. Ale nebylo by na místě, kdybych se zdráhal ukázat jej tobě, pane králi, i králi Svenovi a králi Styrbjörnovi a jarlům; ale snad by bylo lépe, kdyby se nedával prohlížet kolem všem ostatním."

Pak si Orm rozepjal kabátec a sňal řetěz, který měl kolem krku, a podal jej Sigurdu Buessonovi. Sigurd jej podal stolníku Hallbjörnovi, který seděl napravo od něho; a ten jej dal dál přes místo biskupa Poppa králi Haraldovi, neboť biskupovo místo bylo prázdné; biskup totiž zemdlel vánoční pitkou a ležel na loži, ošetřován bratrem Willibaldem.

Král Harald si prohlížel řetěz a zvedal jej proti světlu, aby lépe viděl jeho krásu. Řekl, že po celý život sbíral klenoty a drahocenné věci, a přece neví, že by byl spatřil něco krásnějšího. Řetěz byl vyroben ze silných destiček světlého zlata; každá destička byla protáhlá, délky dobrého palce, a uprostřed, kde byla nejširší, měřila asi nehet; k oběma koncům se úžila, tam byly kroužky, které ji upevňovaly k další destičce. Celkem se skládal z třiceti šesti článků a každý měl ve středu střídavě červený nebo zelený drahokam.

Když se řetěz dostal do rukou Styrbjörnovi, poznamenal, že je to jistě práce Vaulundurova*, ale že je přesvědčen, že se šperky nemenší krásy nacházejí i v pokladnicích jeho strýce; a králi Svenovi se zase zdálo, když klenot došel až k němu, že je to poklad z těch, pro které by válečník rád dal svou krev a dcery královské své panenství.

Když si řetěz prohlédl Thorkel Vysoký vychvaluje jej jako druzí, podával jej napříč přes stůl Ormovi. Vtom se Sigtrygg natáhl kupředu a sáhl po něm, ale Orm byl rychlejší a vzal jej sám.

„Co po něm saháš?" řekl Sigtryggovi. „Neslyšel jsem, že bys byl král nebo jarl, a nikdo jiný se ho nesmí dotknout."

„Chci se s tebou o ten klenot bít," řekl Sigtrygg.

„Možná že chceš," přikývl Orm; „skoro bych řekl, že jsi muž žádostivý majetku a ne právě slušného chování. Ale radím ti, abys dal prsty pryč a nechal řádné lidi na pokoji."

„Bojíš se se mnou zápasit," vykřikl Sigtrygg; „ale buď se budeš bít, nebo se vzdáš toho řetězu; máš u mne vrub už z dřívějška, a ten řetěz žádám jako pokutu."

„Nejspíš asi nesnášíš pivo, neboť se zdá, že mluvíš z cesty," řekl Orm; „až do této hostiny jsem tě okem nespatřil, a proto nic proti mně nemůžeš mít. A teď," pokračoval, jak se ho začínala zmocňovat netrpělivost, „uděláš nejmoudřeji, budeš-li zticha, než požádám krále Haralda, abych ti směl na místě zakroutit nos. Jsem pokojný člověk a nerad bych se dotkl rypáku, jako je tvůj; ale tak se mi zdá, že si přímo říkáš o malé ponaučení i od toho nejtrpělivějšího."

Sigtrygg byl obr mohutné postavy, obávaný pro svou sílu i násilnickou povahu; nebyl zvyklý, aby s ním někdo takhle mluvil. Vyskočil, zařval jako býk a pak vykřikl nějakou nadávku; ale ještě mocněji zazněl teď hlas krále Haralda, hněvivě nařizující ticho a ptající se, co ten výstup znamená.

„Tenhle muž, pane králi," řekl Orm, „se patrně pomátl na rozumu z tvého znamenitého piva a ze své chtivosti; křikem se dožaduje mého řetězu a tvrdí, že proti mně něco má, ačkoliv jsem ho jaktěživ v minulosti nespatřil."

Král Harald si posteskl, že Svenovi lidé vždycky působí potíže, a zeptal se přísně Sigtrygga, proč se nedovede udržet na uzdě, když přece slyšel, že v této síni vládne mír Kristův i jeho, Haraldův.

„Pane králi," odpověděl Sigtrygg, „povím ti, jak to všecko je, a ty jistě shledáš, že jednám v právu. Před sedmi lety jsem utrpěl škodu a teď právě jsem uslyšel, že tihle dva muži byli při tom, když mi bylo ublíženo. Toho léta jsme se vraceli z jižních zemí se čtyřmi loděmi, Bork z Hvenu, Silverpalle, Faravid Svensson a já; tu jsme potkali tři lodi právě vyplouvající a hovořili s nimi, a z vyprávění tohoto Toka nyní vím, kdo to byl. A na mé lodi byl tehdy otrok z Hispánie, černovlasý a žluté pleti; skočil za našeho rozhovoru do moře a strhl s sebou mého švagra Oskela, řádného muže, a žádného z nich jsme už nespatřili. A teď jsme všichni slyšeli, že tento otrok byl vytažen na jejich loď a byl tím, jejž nazývají Židem Salamanem a od něhož měli velký užitek. Ti dva muži, kteří tu nyní sedí, Orm a Toke, jej vytáhli z vody; a to jsme slyšeli z vlastních úst jednoho z nich. Takový otrok by mi byl vynesl nesmírný zisk; a tento Orm je dnes náčelníkem těch, kdo zůstali z Krokovy výpravy, a proto je jen na místě, aby pykal za škodu, kterou jsem utrpěl. Proto žádám nyní od

tebe, Orme, abys mi vydal řetěz v náhradu za otroka mého švagra; buďto mi jej dáš dobrovolně, nebo se se mnou utkáš v souboji někde venku na udusané půdě, se štítem a mečem, a bez prodlení. Zabít bych tě musel tak jako tak, když jsi řekl, že bys mi zakroutil nosem; neboť mně, Sigtryggovi, synu Stigandovu, soukmenovci krále Svena, ještě nikdo nevrhl v tvář urážku, aby ji přežil byť o jediný den."

„Dvě věci jsou mi útěchou, jak tě tak slyším," pravil Orm. „Jedna, že řetěz je můj a můj zůstane, ať už před sedmi lety skočil z tvé lodi do moře kdokoli. A druhá, že já a Modrý jazyk také máme co říci k tomu, kdo z nás dvou přežije druhého. Ale nejprv si vyslechněme, co nám k tomu poví král Harald."

Všichni v hodovní síni měli radost, že dojde k souboji, neboť zápas mezi dvěma takovými muži, jako byli Orm a Sigtrygg, sliboval vzácnou podívanou. I král Sven a Styrbjörn soudili, že to bude příjemná změna ve vánoční pitce; ale král Harald tu seděl zamyšlen a hladil si vousy a tvářil se nerozhodně.

Nakonec promluvil:

„To je těžká věc, má-li být posouzena správně; a nejsem si zcela jist, má-li Sigtrygg skutečně právo požadovat od Orma náhradu za škodu, kterou utrpěl bez Ormovy viny. Ale naopak zase je pravda, že nikdo z nás neztratí rád dobrého otroka a švagra, aniž za takovou škodu žádá pokutu. A když už došlo k urážkám, nikdy by boji mezi těmi dvěma tak jako tak nešlo zabránit, jakmile by se octli z mého dosahu; a řetěz, jako je Ormův, patrně asi už zavinil nejednu vraždu a ještě jich způsobí víc. Proto na tom nesejde, utkají-li se v souboji zde, k vyražení nás všech; a ty Hallbjörne, přihlédni k tomu, aby bojiště zde před dvorcem, kde je půda nejrovnější, bylo dobře udusáno a umeteno. A dej rozestavit pochodně a louče a pověz mi, až bude všecko připraveno."

„Pane králi," řekl vtom Orm zarmouceně, „nechce se mi do toho souboje."

Všichni se na něj zahleděli s údivem, a Sigtrygg a mnozí z mužů krále Svena se rozchechtali. Král Harald potřásl hlavou a pravil:

„Bojíš-li se bojovat, nevidím jiného východiska, než abys mu řetěz nechal, ať na něm lpíš sebevíc. Ale myslel jsem, že se více cítíš."

„Nemyslím na souboj," řekl Orm, „nýbrž na zimu. Odjakživa jsem byl choulostivého zdraví a chladno snáším ze všeho nejméně; a nic mi není tak nebezpečné, jako mám-li vyjít z tepla a od piva do večerního

chladu, zvlášť teď, když jsem byl tak dlouho na jihu a odvykl zimám. A zdá se mi málo vhodné, abych se kvůli tomuto Sigtryggovi vláčel celý zbytek zimy s kašlem; takové nastuzení ve mně vždycky uvázne nadlouho, a moje máti často říkávala, že kašel a bolesti na prsou budou jednou má smrt, nebudu-li se mít jaksepatří na pozoru. A kdybych o tom mohl rozhodovat, pane králi, snad by bylo nejlépe, kdybychom zápasili uvnitř před tvým stolem, kde je místa dost. A ty sám bys mohl přihlížet boji bez jakéhokoliv nepohodlí."

Mnohým byla Ormova úzkost k smíchu; jen Sigtrygg se dlouho nesmál, nýbrž rozkřikl se zuřivě, že Ormovi ušetří každou obavu před kašlem. Orm však na něj nedbal; seděl obrácen ke králi Haraldovi, čekaje, jak rozhodne. Král Harald řekl:

„To je zlé, když mládež začíná být změkčilá a není již, jak bývala. Lodbrokovi synové nemysleli na zdraví a počasí a já za svých mladých let také ne; ale mezi mladými neznám kromě Styrbjörna pomalu žádného, kdo by byl našeho druhu. Ale to je pravda, že pro mne při mých letech bude lepší, budu-li se dívat na souboj odtud, kde sedím. A také dobře, že biskup právě odpočívá na loži, protože by měl asi námitky, ačkoliv soudím, že mír hodovní síně nebude porušen tím, k čemu sám dávám souhlas; a myslím, že ani Kristus by nezavrhoval takový souboj, bude-li se konat podle pravidel a obyčeje. Proto ať se Orm a Sigtrygg bijí zde na prostranství před mým stolem, s mečem a štítem, s přílbou a v brnění; a nikdo jim nesmí pomáhat, leda tím, že jim zapůjčí výstroj. A bude-li jeden z nich zabit, bude všecko v pořádku; ale kdyby jeden se již neudržel na nohou nebo odhodil meč nebo se uchýlil pod stůl, nesmí jej druhý již tít; on sám tím zápas ovšem prohrává a řetěz s ním. A já a Styrbjörn a stolník Hallbjörn již dohlédneme, aby se všecko dálo, jak náleží.

Muži teď odešli Ormovi a Sigtryggovi pro výstroj; a hodovní síň zabouřila výkřiky těch, kdo na sebe volali. Lidé krále Haralda pokládali Orma za lepšího; ale bojovníci krále Svena velebili Sigtrygga a tvrdili, že porazil v souboji devět mužů, aniž sám utržil ránu, která by se musela obvázat. Mezi nejvýmluvnějšími byl Dyre; ptal se Orma, jestli se nebojí, že bude kašlat v hrobě, a pak se obrátil k bratrovi a prosil jej, aby se pro svou osobu spokojil řetězem a jemu, Dyrovi, ponechal Ormův meč.

Toke seděl od té chvíle, co přerušil vyprávění, zasmušilý a jen si cosi bručel a pil; ale když uslyšel, co Dyre říká, vjel do něho život. Zabodl svůj nůž, jímž si krájel maso, do stolu před Dyra, že uvázl ve dřevě až po

střenku, a pak mrštil svým mečem v pochvě vedle nože; nato se vrhl přes stůl tak rychle, že Dyre nemohl uhnout, a popadl jej za uši a vous na skráních a přitiskl mu obličej ke zbrani a řekl:

„Tady vidíš meč, který si s Ormovým v ničem nezadá; ale máš jej získat sám, stojíš-li o něj, a ne se dožebrávat druhých." Dyre byl silný chlap; sevřel Tokova zápěstí a prudce jimi trhl; ale to vyvolalo prudkou bolest v jeho vousech a uších, zasténal a nemohl se uvolnit.

„Hovořím tu s tebou přátelsky," řekl Toke, „neboť nechci být zde v sále rušitelem králova míru. Ale nejpustím tě dřív, dokud neslíbíš, že se budeš se mnou bít; Červenému zobáku nesvědčí nečinnost, je-li jeho bratr v práci."

„Pusť mě," vyrážel Dyre s ústy na stole, „pak tě zabiju tak rychle, jak jen na tebe dosáhnu."

„Už jsi slíbil," řekl Toke; a pustil jej a odfoukl z dlaní zbytky vousů, které mu vytrhl. Dyre byl kolem uší rudý, ale jinak mu obličej zbělel zuřivostí; v první chvíli vypadal, jako by nebyl mocen slova. Pak se zvedl a spustil:

„Skoncuji s tebou co nejdřív; a bude tak nejlépe, protože tím já a můj bratr získáme po španělském meči. Pojďme teď ven a společně se vymočíme; ale nezapomeňme si vzít s sebou meče."

„To bylo dobře řečeno," pochválil si Toke, „neboť mezi námi není třeba obřadností. A za to ti zachovám vděčnost, co budu živ; a jak dlouho to bude, uvidíme."

Kráčeli každý po své straně králova stolu a pak odbočili za příčný stůl a vyšli jedněmi a týmiž dveřmi v kratší stěně sálu. Král Sven se za nimi díval a zlehka se usmíval; líbilo se mu, že se jeho muži nedají a šíří kolem sebe čím dál větší obavy a strach.

Orm a Sigtrygg se právě oblékali k zápasu; pak byla podlaha tam, kde se měli bít, čistě zametena, aby neuklouzli na slámě nebo na kostech, které sem hodovníci odhazovali psům krále Haralda. Muži z obou konců síně se tlačili kupředu, aby lépe viděli; stoupali si těsně vedle sebe na lavice a příčné stoly po obou stranách volného prostranství, i za stůl krále Haralda a podél stěny na čtvrté straně. Král Harald byl teď v nejutěšenější náladě a hořel dychtivostí vidět už zápas; a když se obrátil a zahlédl několik svých žen, jak zvědavě nakukují skulinou mezi dveřmi, poručil, aby jeho ženy a dcery vešly a také se dívaly; zdálo se mu, že by bylo kruté, kdyby jim odepřel takovou podívanou. Některým z nich udělal místo v křesle po svém boku a na biskupově prázdném místě; a dvě jeho nejkrásnější dcery směly usednout vedle Styrbjörna a pranic si nestěžovaly, že je jim tam těsno; smály se polichoceně, když jim nabídl pivo, a statečně si přihýbaly. Ženám, které se nevešly do křesel, postavil lavici za stůl, kde jim trůn nebránil ve výhledu.

Stolník Hallbjörn dal zatroubit na roh, vyžádal si ticho a oznámil, že při zápasu má každý zachovat mlčení a klid, nevolat na zápasníky své rady anebo házet nějaké předměty na bojiště. Oba soupeři byli již připraveni a vyšli na prostranství proti sobě; a když se ukázalo, že Orm svírá meč levou rukou, ozvalo se horečné bručení; boj mezi levákem a pravákem byl obtížný pro oba, neboť rány tu přicházely z opačné strany, takže štíty hůře kryly.

Na obou bylo vidět, že jsou to zápasníci, s nimiž se jen málokdo utká dobrovolně, a na žádném z nich se nezračila sebemenší úzkost. Orm byl o půl hlavy vyšší než Sigtrygg a měl delší paže; ale Sigtrygg byl mohutnější postavy a zdálo se, že je silnější. Štíty drželi před sebou na prsou, dost vysoko, aby si rychle mohli krýt hrdlo, a nespouštěli oči z protivníkova meče, aby byli připraveni na jakoukoli ránu. Jakmile se k sobě přiblížili, Orm ťal Sigtryggovi po noze; ale Sigtrygg rychle uskočil a vrátil ránu tvrdým úderem, který pronikavě třeskl na přilbě. Pak už byli oba ostražití a zachycovali rány štíty; a král Harald vykládal svým ženám, že je vzácná podívaná na zkušené zápasníky, kteří se ani neukvapí, ani nedohalují nekrytá místa, neboť takto požitek trvá déle.

„A i tomu, jenž mnoho viděl, je těžko říci, kdo tu vyhraje," pravil; „ale ten s těmi zrzavými vousy mi připadá jako jeden z nejjistějších zápasníků, jakého jsem kdy spatřil, třebaže se bojí nachlazení; není ani vyloučeno, že Sven přijde o jednoho soukmenovce."

Král Sven, který tak jako oba jarlové usedl na kraj svého stolu, aby byl obličejem k zápasníkům, se jen opovržlivě usmál a poznamenal, že nikdo, jenž zná Sigtrygga, nepotřebuje mít takové obavy.

„A třebaže se moji muži nevyhýbají soubojům," dodal, „stane se jen málokdy, že bych takto některého ztratil, leda když se bijí mezi sebou."

Toke se v tu chvíli vrátil do hodovní síně. Kulhal a bručel si nějaké verše; a když lezl přes lavici na své místo, bylo vidět, že mu po stehně stéká krev.

„Jak to dopadlo s Dyrem?" zeptal se tiše Sigurd Buesson.

„Trvalo to," odpověděl Toke; „ale už se vymočil."

Všichni měli teď oči jen pro souboj; zdálo se, že Sigtrygg chce zápas rázem ukončit. Zaútočil prudce a pokoušel se dostat Ormovi na nohy a obličej a na prsty jeho levice, svírající meč. Orm se jeho ranám dobře bránil, ale zdálo se, že sám už mnoho nedokáže, a také bylo vidět, že má potíže se Sigtryggovým štítem. Byl větší nežli jeho a z houževnatého dřeva, potažen silnou koží, a jen vypouklina v jeho středu byla ze železa; bylo nebezpečné, když meč uvázl v okraji štítu, protože se snadno mohl zlomit nebo vysmeknout z ruky. Ormův štít byl železný, s jediným ostrým hrotem. Sigtrygg se na Orma ušklíbl a zeptal se, je-li mu už dost teplo. Po Ormově tváři stékala krev po první ráně přes přilbu, a kromě toho byl bodnut do nohy a na ruce měl řeznou ránu; Sigtrygg byl dosud nezraněn. Orm neodpověděl, jen ustupoval stopu za stopou podél jednoho z

příčných stolů. Sigtrygg se krčil za svůj štít a hned se vymršťoval vpřed, hned zase stranou, a útočil prudčeji a prudčeji, až se většině diváků zdálo, že se kvapem blíží jeho vítězství.

Najednou Orm skočil kupředu a zachytil mečem Sigtryggovu ránu a celou silou srazil svůj štít s jeho, takže hrot pronikl koží i dřevem a pevně v něm uvázl. Tlačil teď oba štíty k zemi takovou silou, že jejich držadla praskla; Orm a Sigtrygg od sebe odskočili; rázem měli meče volné a ťali oba najednou. Sigtryggova rána přišla ze strany, pronikla Ormovým brněním a zasáhla do hloubky; ale Ormova ťala do hrdla; a hodovním sálem zazněl jediný nesmírný výkřik, když hlava odletěla, odrazila se o okraj stolu a spadla do bečky s pivem na jeho konci.

Orm se zapotácel a opřel se o stůl; otřel si meč o koleno a zastrčil jej do pochvy, shlížeje přitom na bezhlavé tělo u svých nohou.

„Tak vidíš," řekl, „čí je řetěz."

(**X.**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

JAK ORM PŘISEL O
SVŮJ NÁHRDELNÍK

noho se mluvilo o souboji o náhrdelník v králově dvoře, v hodovní síni i v kuchyni a v komnatách žen. Všichni, kdo byli svědky zápasu, si bedlivě ukládali v paměť všecko, co se při něm mluvilo i událo, až to budou jednou vyprávět druhým. Nesmírně si pochvalovali, jak Orm ulovil protivníkův štít; a Styrbjörnův Islanďan přednesl příštího večera verše v Ijödaháttru, šestiřádkových slokách, o tom, jak je nebezpečné, když někomu spadne hlava do bečky piva. Všichni se shodovali v mínění, že ani u krále Haralda nebývají tak slavné vánoce každým rokem.

Ale Orm a Toke museli se svými ranami zůstat na loži a po nějaký čas měli málo zábavy a potěšení, ačkoliv je bratr Willibald pečlivě ošetřoval, mazaje je svými nejlepšími mastmi. Tokovi rána zhnisala, takže chvílemi blouznil v horečce a stával se nebezpečným a čtyři muži jej museli držet, když se mu měla rána ošetřit; a Orm, který měl přeťata dvě žebra a ztratil mnoho krve, byl slabý a ochablý a nechutnalo mu jíst jako obyčejně. To pokládal za špatné znamení a klesal na mysli.

Král Harald jim vykázal pěknou komnatu, kde oba leželi; bylo tam teplo ze zděného krbu a v postelích měli místo slámy seno. Mnozí z královských a Styrbjörnových mužů sem prvního dne zašli, aby si pohovořili o souboji a zažertovali nad hněvem krále Svena; komnata byla plná lidí a hluku, až bratr Willibald ostrým hlasem vyhnal všecky ven; a Orm a Toke si nebyli jisti, kdy je jim hůř: když mají společnost, nebo když jsou sami. Už se také rozloučili se svými druhy, kteří chtěli domů, jakmile bylo po vánoční hostině, všichni až na Rappa, jenž byl psancem ve svém kraji, a proto raději zůstal. Po několika málo dnech, když se zvedl vítr a led povolil a král Sven mrzutě odrazil od břehu, sotva s kým prohodiv pár slov, i Styrbjörn se rozloučil s králem Haraldem, neboť měl naspěch, aby co nejrychleji objel a svolal lidi na svou výpravu; a

Ormovým bojovníkům se dostalo přeplavby na jeho lodi za to, že vypomohou u vesel. Styrbjörn by byl rád uvítal Orma i Toka mezi svými válečníky; sám zašel do jejich světnice a řekl jim, že znamenitě přispěli k vánočnímu veselí a že by neměli dlouho prodlévat na loži a takhle se piplat s těmi pár škrábanci.

‚A až se jeřábi vydají na svůj tah, ať vás uvidím na Bornholmu," dodal; „neboť pro tak zdatné bojovníky mám vždycky místo na přídi své lodi."

Odešel, aniž vyčkal odpovědi, pln horlivosti a spěchu; a to byla celá jejich rozmluva se Styrbjörnem. Chvíli leželi mlčky; pak se ozval Toke:

„Nastokrát vítán buď den,
z lodi až uvidím zas,
jeřáb a husa a čáp
jak míří na sever v letu."

Ale Orm se dlouze zamyslil a pak odpověděl zasmušile:

„Bláhový, ošidný sen.
Jarní než nadejde čas,
krtkův a hrabošův dráp
navždy mne ukryjí světu."

Když valná část hostí odjela a v kuchyni měli méně nakvap, dával bratr Willibald oběma raněným vařit dvakrát denně masitou polévku, aby je posílil; a některé z králových žen jim ji ze zvědavosti samy donášely do komory. Nikdo je přitom nerušil, neboť král Harald teď po vánočním hodování neopouštěl lože, a bratr Willibald a bratr Matthias u něho prodleli většinu času spolu s biskupem, modlíce se a podávajíce mu léky pročišťující krev a střeva.

Kdo k nim první strčil hlavu, byla mladá Maurka, kterou viděli, když poprvé předstoupili před krále Haralda; Toke hlasitě vykřikl, když ji uviděl, a prosil ji, aby přistoupila blíž. Vešla do světnice s miskou polévky a lžící a usedla k Tokovi a začala ho krmit; a s ní přišla i druhá, která usedla u Orma. Byla to mladá dívka vysoké a urostlé postavy a bledé pleti, s šedivýma očima a velkými, půvabnými ústy; měla tmavé

vlasy a v nich jantarovou čelenku. Orm ji až dosud nespatřil, ale zdálo se, že nepatří ke služebnictvu.

Ormovi bylo obtížné polykat, protože si kvůli své ráně nemohl sednout, a tak mu první lžíce zaskočila do koláčové dírky, až se rozkašlal. Tu ho začalo píchat v ráně, pocítil nevolnost a zasténal. Dívka se trochu ušklíbla a Orm se na ni zamračil. Když kašel polevil, vyjel si na ni:

„Neležím tu nikomu pro posměch. Kdo jsi?"

„Jmenuji se Ylva," odpověděla; „a že jsi tak trochu k smíchu, to jsem až do této chvíle nevěděla. Jak můžeš bědovat pro lžíci polévky, ty, který jsi porazil nejlepšího bojovníka mého bratra Svena?"

„To nebylo kvůli polévce," bránil se Orm. „Žena by ostatně měla pochopit, že rána, jako je moje, bolívá. Ale jsi-li sestra krále Svena, jak mi vůbec můžeš přinést tak mizernou polévku? Ani trochu mi nechutná. Přišla jsi snad proto, aby ses pomstila za škodu, kterou jsem způsobil tvému bratrovi?"

Dívka vstala a odhodila lžíci a misku ke krbu, až se polévka rozstříkla, a hněvivě se na Orma zahleděla; ale pak její výraz změkl; zasmála se a znovu usedla na pelest.

„Nebojíš se ukázat, že máš strach," řekla, „to vysvědčení ti musím dát; ale není tak jisté, kdo z nás je na tom s rozumem hůř. Dívala jsem se, když ses bil se Sigtryggem, a byl to dobrý boj; a také věz, že nikdo nevzbudí mé nepřátelství, způsobí-li škodu bratru Svenovi. A Sigtrygg si tu chodil beztrestně až příliš dlouho. Na dálku mu páchlo z úst, a se Svenem jednali o tom, abych se stala jeho chotí. Kdyby to bylo došlo až tam, nebyl by přežil mnoho nocí ve svém manželství, protože já se nepřátelím s kdekým. Ale tobě jsem povinna nesmírným díkem, žes mi v tom pomohl."

„Jsi vzpurná a beze studu a snad nepoddajnější než většina děvčat, která znám," řekl Orm; „ale takové to asi s královskými dcerkami bývá. A nepopírám, že se mi zdáš až příliš dobrá pro chlapa, jako byl Sigtrygg. Ale sám jsem v tom boji utrpěl velikou škodu a stále ještě nevím, jak to se mnou skončí."

Ylva vtiskla špičku jazyka mezi zuby a jen pokyvovala hlavou a zamyšleně hleděla před sebe.

„Možná že je jich víc než jen ty a Sigtrygg a Sven, kdo v tom boji utrpěli škodu a ztráty," řekla. „Slyšela jsem o tvém náhrdelníku, který si Sigtrygg žádal; prý jsi jej obdržel od krále Jižní země a má to být

nejkrásnější ze všech klenotů. Byla bych ráda, kdybys mi jej ukázal; a nepotřebuješ se bát, že jej popadnu a uteču s ním, ačkoliv mohl být můj, kdyby byl Sigtrygg zvítězil."

„Je to neštěstí, má-li člověk něco, co každý chce brát do ruky," poznamenal Orm zachmuřeně.

„Proč jsi jej tedy nepřenechal Sigtryggovi?" zeptala se Ylva. „Byl by ses zbavil starostí."

„Jedno už vím," řekl Orm, „ačkoliv tě neznám dlouho: ten, kdo se s tebou ožení, nebude mít často poslední slovo."

„Nemyslím, že tě někdo požádá, aby ses přesvědčil, hádáš-li dobře," odsekla Ylva; „alespoň ne, jak vypadáš teď, i kdybys měl pět náhrdelníků. Proč jsi někomu neřekl, aby ti umyl vlasy a vousy? Vždyť vypadáš hůř než nějaký Smålanďan. Ale řekni mi: ukážeš mi náhrdelník, nebo ne?"

„Není to od tebe hezké, srovnávat nemocného muže se Smålanďanem," řekl Orm s výčitkou. „Jsem z dobrého rodu po otci i po matce; a Sven Myší čenich v Göinge byl nevlastní bratr strýce mé babičky z matčiny strany, a sám byl po babičce z rodu Výbojného. A jen ta moje churavost má na svědomí, že s tebou vůbec vyjednávám a rovnou tě nevykáži ven. Ale je pravda, že bych byl rád, kdyby mě někdo umyl, přestože jsem teď tak ubohý; a prokážeš-li mi tu službu, uvidím, dovedeš-li to lépe než krmit raněného polévkou. Jenže dost možná, že královské dcery tak užitečné věci ani nedokáží."

„Ukládáš mi tu práci pro službu," řekla Ylva, „a až dodneška by se byl nikdo neodvážil takové smělosti; snad je to proto, že jsi z rodu Vítězného. Ale přiznávám se, že bych tuze ráda viděla, jak vypadáš umytý; a přijdu k tobě zítra ráno a pak uvidíš, obstojím-li při tom hůř než kdokoli jiný."

„Také bych byl rád, kdybys mě učesala," poznamenal Orm; „a když to všecko vykonáš k mé spokojenosti, ukážu ti náhrdelník."

U Tokovy postele bylo zatím živo. Toke mohl již sedět na lůžku a polévka a blízkost ženy znamenitě pozvedly jeho náladu. Hovořili jejím jazykem, a to ovšem Tokovi valně nešlo; zato byl mnohem obratnějších rukou a snažil se přitáhnout dívku k sobě. Bránila se a tloukla jej přes prsty lžící, ale neuhýbala víc, než bylo nutné, a také se netvářila nijak pohoršeně; a Toke velebil její půvaby, jak dovedl, a proklínal churavou nohu, která jej poutala na lože.

Orm a Ylva se po nich ohlédli, když už dováděli příliš nahlas; Ylva se pousmála, ale Orm byl pobouřen a okřikl Toka, aby měl rozum a nechal ženu na pokoji.

„Co myslíš, že by řekl král Harald," napomenul jej, „kdyby se doslechl, že jsi hladil jeho ženu až nad koleny?"

„Snad by řekl stejně jako ty, Orme," pravila Ylva, „že je to neštěstí, má-li člověk něco, čeho se kdekdo chce dotknout. Ale ode mě se nic nedozví, neboť na své stáří má žen víc než dost, a tahle chudinka mezi námi užije málo zábavy a často si asi popláče a bývá k neutěšení, protože rozumí jen málu z toho, co se jí říká. Proto si tím nelam hlavu, jestli si trochu zažertuje s člověkem, s nímž si může od srdce popovídat a který vypadá na šikovného chlapa."

Ale Orm trval na svém, že se Toke v těchto věcech musí krotit tak dlouho, dokud budou královými hosty.

Toke se už trochu uklidnil a svíral ženě už jen jeden pletenec vlasů. Zdálo se mu, že se Orm zbytečně rozčiluje.

„Tak jako tak sotva může dojít k něčemu, o čem by se mohly roznášet klepy," tvrdil, „dokud jsem na tom tak bledě s nohou; a sám jsi přece slyšel, Orme, jak ten kněžík vykládal, že král nařídil, aby učinili všecko k našemu potěšení už za tu mrzutost, kterou jsme způsobili králi Svenovi. A o mně přece kdekdo ví, že bez žen pro mne žádné potěšení není; a tahle mi připadá bez jediné chybičky, přestože jsem nemocen, a je pro mne také nejlepším lékem - vidíš, už teď je mi lépe. Řekl jsem jí, aby sem přicházela, jak často může, aby mi pomohla zase na nohy, a nezdá se mi, že by se mě bála, i když jsem ji trochu polaskal."

Orm na to jen nevrle zabručel; ale výsledek byl, že si ujednali, že obě ženy přijdou příštího rána a umyjí jim vlasy a vousy. Vtom už se přihnal ve spěchu bratr Willibald, aby jim ošetřil rány; vykřikl hněvivě nad rozlitou polévkou a vyhnal obě ženy ze světnice; a dokonce ani Ylva si mu netroufala odmlouvat, protože všichni se bojí těch, kdo vládnou nad jejich životem a zdravím.

Když Orm s Tokem osaměli, hodnou chvíli leželi mlčky a oba měli nač myslet. Potom se ozval Toke: „Od té doby, co k nám přišly ty ženy, se naše štěstí vůčihledě lepší. Jako by mi srdce okřívalo."

Ale Orm řekl:

„Naopak, jsme blízci neštěstí, jestliže ty, Toke, neudržíš na uzdě svůj chtíč. A bylo by mi lépe, kdybych si mohl být jist, že to dokážeš."

Toke tvrdil, že doufá, že se mu to povede, jestliže se bude doopravdy snažit.

„Ale pravda je," dodal, „že by se asi příliš nezdráhala, kdybych byl zdráv a stál na svém. Starý král jistě mnoho neznamená pro takovou ženu, jako je ona, a od té doby, co sem přišla, ji tu drželi jako na řetěze. Jmenuje se Mira a pochází z Rhondy a je z dobrého rodu; unesli ji Seveřané, kteří tam vpadli za noci; uloupili ji s mnoha jinými a prodali ji králi z Corku. A ten ji zase dal darem králi Haraldovi, že byla tak krásná. Říká, že by si té cti cenila víc, kdyby ji byl daroval někomu, kdo je mladší a s nímž by si mohla promluvit. Neviděl jsem mnoho žen tak půvabných, tak krásné postavy a něžné pleti. Ale i ta, která seděla u tebe, si zaslouží veškerou chválu, ačkoliv ti možná připadá až příliš štíhlá a hubená. Zdá se, že je ti nakloněna; a i v tom se ukazuje, že nejsme chlapi k zahození, když i v nemoci dovedeme získat přízeň takových žen."

Ale Orm prohlásil, že nemá ani pomyšlení na lásku žen, protože je den ze dne ochablejší a bědnější a snad si tu už ani dlouho nepobude.

Příštího dne ráno, sotva se rozednilo, přišly ženy podle úmluvy a přinesly si teplý louh a vodu a ručníky; a Ormovi a Tokovi nesmírně pečlivě umyly vlasy i vousy. S Ormem byla potíž, protože se nemohl posadit; ale Ylva jej podpírala a zacházela s ním tak opatrně a zhostila se své úlohy tak čestně, že mu louh nepřišel ani do očí, ani do úst, a přece byl čistý jako sklo. Pak usedla v hlavách jeho lože, položila si jeho hlavu na kolena a začala jej česat. Ptala se, jestli se mu neleží špatně; ale Orm ji ujistil, že nemůže odpočívat lépe. Nesnadno pronikala houštím jeho vlasů; byly silné a nepoddajné a po umytí se zcuchaly; ale rozčesávala je tak trpělivě, že se jim opravdu ještě nedostalo jemnější péče. Rozmlouvala s ním teď důvěrně, jako by byli staří přátelé; a Orm cítil, že je mu lépe, když ji má u sebe.

„Snad vás ostříhají, ještě než vstanete z lože," řekla, „neboť biskup a jeho pomocníci rádi křtí nemocné, a je ku podivu, že u vás ještě nebyli. Udělali to tak i s mým otcem, tenkrát když byl těžce nemocný a už ani nedoufal, že ještě někdy vstane. A lidé většinou soudí, že je nejlépe být pokřtěn v zimě, nebo když člověk stůně; neboť tu mu kněží lijí vodu jen na hlavu; ale jinak by ses musel ponořit do moře od hlavy až k patě, a kdo by o to stál, když je voda jako led? Však ani kněží to nemívají snadné; bývají ve tváři celí promodralí, když musí stát po kolena ve vodě, a zuby jim cvakají tak, že sotva ze sebe vypraví své požehnání. Proto křtí nejraději ty, kdo právě leží v posteli, zejména v zimě; ale mne křtil biskup o letním slunovratu, v den, který nazývají svátkem Křtitelovým, a to nebylo nijak nepříjemné. Seděly jsme kolem něho na bobku v košilích, já a moje sestry, zatímco se nad námi modlil; a když zvedl ruku, stiskly jsme si každá nos a ponořily se; a já byla pod vodou nejdéle ze všech, a proto se můj křest považuje za jeden z nejlepších. Potom jsme dostaly posvěcené šaty a každá křížek okolo krku; a ani jedna to neodstonala."

Orm odpověděl, že zná všelijaké podivné obyčeje, neboť byl už v Jižní zemi, kde nikdo nesmí jíst vepřové maso, a u mnichů v Irsku, kteří ho také přemlouvali, aby se dal pokřtít.

„Jenže to u mne trvá zpravidla dlouho," doznával, „než pochopím, k jakému užitku jsou lidem tyto věci anebo k jaké radosti bohům. A rád bych viděl toho biskupa nebo vůbec nějakého kněze, který by mne přiměl, abych si sedl do studené vody až po uši, ať by to bylo v zimě, nebo v létě. A také po tom ani trochu netoužím, aby mi lili vodu na hlavu a přitom se

nade mnou modlili. Jsem přesvědčen, že se každý má mít na pozoru před zaříkáním a zaklínáním všeho druhu.

Ylva mu svěřila, že někteří z mužů krále Haralda si po křtu naříkali na ustřel a chtěli za to od biskupa náhradu a bolestné, ale jinak že to nikomu neuškodilo; a teď naopak mnozí soudí, že křest zdraví jen prospívá. Proti vepřovému zdejší kněží nic nenamítají, jak Orm sám mohl pozorovat o vánocích, a vůbec se celkem nestarají o to, co lidé jedí. Jen když jim někdo nabídne koňské maso, odplivují si a křižují se, a také se už dali slyšet, že by lidé vůbec neměli jíst maso v pátek; ale takové řeči si její otec zakázal jednou provždy. Sama prý nemůže říci, že by měla z nového učení nějaké nepříjemnosti. Ale někteří tvrdí, že úroda teď bývá horší a mléko krav že jaksi řidne od té doby, co začali zanedbávat své bohy.

Přitom mu pomalu probírala vlasy hřebenem a ten pak podržela proti světlu a bedlivě jej prohlížela.

„Nemohu pochopit," řekla, „že nemáš ve vlasech jedinou veš."

„To není možné," vrtěl hlavou Orm; „to máš asi špatný hřeben. Přitlač trochu."

Bránila se, že je to znamenitý hustý hřeben, a tlačila teď na něj tolik, až ho kůže bolela. Ale po vších ani památky.

„Už je to se mnou bledé," řekl Orm, „horší, než jsem si myslil. To už mi nemoc přešla do krve."

Ylva mínila, že snad nebude tak zle, ale Orm si to bral tuze k srdci. Až do konce česání ležel mlčky a jen se bolestně usmíval jejímu povídání. Zato Toke a Mira si toho měli říci tím více a zdálo se, že je jim spolu čím dál lépe. Konečně byl Orm učesán, vlasy i vousy měl v pořádku, a Ylva si spokojeně prohlížela své dílo.

„Teď už nevypadáš jako hastroš, spíš jako velmož," řekla. „Málo žen by tě nyní přehlédlo, a za to máš co děkovat mně." Sňala ze stěny jeho štít a vyleštila jej rukávem tam, kde byl nejméně poškrabán; pak mu jej přidržela k obličeji. Orm se v něm chvíli zhlížel a pak přikývl.

„Hezky jsi mě učesala," řekl, „líp, než bych se byl od královské dcery nadál. Ale možná že jsi mezi nimi čestná výjimka. A teď si zasloužíš, abych ti učinil po vůli, co se týče toho klenotu."

Rozepjal si u krku kazajku, sňal náhrdelník a podal jí jej. Ylva vykřikla, když se jí octl v rukou. Potěžkávala jej a prohlížela bedlivě všecky jeho krásy; i Mira opustila Toka a kvapně k nim přiběhla. Ani ona

se neubránila nadšenému výkřiku. Orm řekl Ylvě, aby si jej zavěsila na krk. Učinila tak. Náhrdelník byl dlouhý a visel jí přes šněrování na živůtku; honem postavila štít na lavici při stěně a zhlížela se v něm.

„Je dost dlouhý, aby mi stačil dvakrát kolem krku," řekla a nemohla od něho odtrhnout oči ani prsty. „Jak vlastně se má nosit?"

„Al-Mansúr jej měl v truhlici," vysvětloval Orm, „a tam ho nikdo neviděl. A od té doby, co byl můj, jsem jej nosil pod kazajkou, kde mi leckdy dřel kůži, a zbytečně jsem ho nikomu neukazoval, až teď o vánocích. A hned mi přinesl škodu a trápení. Nikdo nemůže popřít, že se teď dostal na lepší místo; a od této chvíle, Ylvo, je tvůj a nos si jej tak, jak ti bude libo."

Sevřela náhrdelník oběma rukama a zahleděla se na něj, oči dokořán.

„Zbláznil ses?" vydechla. „Co jsem pro tebe udělala, že mi dáváš takový dar? Nejvznešenější královna by ulehla na lože s berserkem pro nepatrnější klenot!"

„Pěkně jsi mě učesala," usmál se na ni Orm. „A my, kdo jsme z rodu Výbojného, dáváme buď krásné dary, nebo nic."

Mira by si také ráda byla zkusila náhrdelník, ale Toke ji okřikl, aby se k němu vrátila a nestarala se o šperky.

„Snad bych si jej měla ukrýt pod živůtek jako ty; vždyť mi mé sestry a všecky ženy v královském dvorci kvůli němu oči vyškrábou. Ale pořád ještě nechápu, proč mi jej dáváš, ať už jsi z rodu Výbojného, nebo ne."

Orm si povzdechl a řekl:

„K čemu mi bude, až nade mnou poroste tráva? Vím, že umřu, když se ani vším na mně nedaří; však jsem to tušil už dávno. Třeba bych ti jej byl dal, i kdybych nebyl poznamenán smrtí; ale to bych si asi vyžádal nějakou odměnu. Zdá se mi, že jsi hodna takového klenotu, a věřím, že si už nějak poradíš, kdyby ti někdo chtěl vyškrabat oči. A pro mne by bylo lépe, kdybych žil a viděl, jak ho nosíš."

(**XI:**)

DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA

O HNĚVU BRATRA WILLIBALDA, A JAK SE ORM POKUSIL O NÁMLUVY

etrvalo dlouho a stalo se, jak Ylva předpověděla: biskup se vytasil s přáním, aby se oba zranění dali pokřtít; ale neuspěl ani u jednoho. Orm byl brzy netrpělivý a prohlásil, že nechce ani slyšet o takových věcech, když přece tak jako tak co nevidět zemře; a Toke řekl, že co se jeho týče, nic takového nepotřebuje, neboť cítí, že brzy bude zase zdráv. Biskup uložil bratru Matthiasovi, aby je hleděl získat trpělivostí a pilně je poučoval o Kristově zákoně; a když se pak bratr znovu a znovu pokoušel naučit je vyznání víry a nedbal na jejich výzvy, aby je nechal na pokoji, dal Toke přinést do světnice pěkný oštěp s úzkým listem a nabroušený jako břitva, a když bratr Matthias příště přišel na hodinu náboženství, opřel se v posteli o loket a významně vážil oštěp v ruce.

„Je sice zlá věc, poruší-li někdo mír v králově dvoře," pravil, „ale nikdo proti tomu nemůže nic namítat, udělá-li to nemocný v sebeobraně. A také není nic hezkého zasvinit tuhle světnici takovým tlusťochem, jako jsi ty, neboť, jak se zdá, máš množství krve; ale tak si myslím, že kdybych tě tímhle oštěpem připíchl ke zdi, ani bys snad tolik nekrvácel. Nebyla by to sice hračka pro člověka upoutaného na lože, ale rád učiním, co jen bude v mých silách; a pokusím se o to hned, jakmile otevřeš hubu k těm žvástům, o nichž jsme ti už tolikrát říkali, abys nás jich ušetřil."

Bratr Matthias tu stál celý bledý, dlaně vztažené před sebou, a jako by chtěl něco říci; pak mu tělem proběhlo chvění a on pozpátku vyrazil ze světnice a přibouchl za sebou dveře. Od té doby je už neobtěžoval. Ale bratr Willibald, který nikdy neprojevil sebemenší známku strachu, přišel jako obyčejně, ošetřil jim rány a vyčetl jim, že bratra Matthiase poděsili.

„Ty jsi aspoň celý chlap, třeba jsi takový skrček," řekl Toke; „a je ku podivu, že tě mám raději než kohokoliv jiného tvého povolání, ačkoliv jsi nezdvořák a vztekloun. Ale snad je to proto, že se nepokoušíš nás obracet na křesťanskou víru a spokojíš se ošetřováním našich ran."

Bratr Willibald mu na to odsekl, že dlí déle než ostatní v této zemi temnoty, a proto že dospěl tak daleko, že se už oprostil od takových pošetilostí.

„Zpočátku," vyprávěl, „jsem byl zrovna takový horlivec jako kdokoliv jiný z Benediktova bratrstva a snažil jsem se pokřtít kdejakého pohana. Ale teď už vím, co je k užitku a co není než marnost. V této zemi se mají křtít děti, snad i ženy, které ještě nadobro nepropadly hříchu, pokud se takové vůbec najdou; ale muži patří jen a jen ďáblu, a protože je Bůh spravedlivý, všichni musí shořet v pekelném ohni, i kdyby byli desetkrát pokřtěni; na ně žádné vykoupení nestačí. Taková je moje víra, protože jsem je dokonale poznal. A proto také neplýtvám časem, abych se pokoušel obrátit vás dva."

Hovořil stále prudčeji, pohlížeje hněvivě z jednoho na druhého, a nakonec začal šermovat rukama a rozkřikl se na ně: „Vlkodlaci, vrahové a zločinci, kurevníci a prasata gerasenská, Belzebubovy zřítelnice, Satanovo bylí, zmijí a baziliščí plemeno, vy že byste měli být obmyti křtem a stanout potom bílí jako sníh mezi božími světci? Ne, pravím, nikdy! Zestaral jsem v tomto domě a viděl jsem už příliš mnoho, ano, já vás znám lépe než kdokoliv jiný; proto také mne žádný biskup a žádný církevní Otec nepřiměje, abych uvěřil ve vaše vykoupení. Jak by to dopadlo, kdybychom pouštěli Seveřany do nebeského království? Jen byste sahali po svatých pannách neřestnými slovy, pozvedali byste válečný pokřik proti serafínům a archandělům a skučeli byste po pivě před vlastní tváří boží. Ne, ne, vím dobře, co říkám: peklo je jediné místo pro vás, ať jste pokřtěni nebo ne, buď za to Všemohoucí pochválen až na věky věkův, amen!"

Rozčileně se přehraboval ve svých schránách a obvazech a pak šel přiložit mast na Tokovu ránu.

„Proč tedy děláš, co můžeš, abys nás uzdravil," zeptal se Orm, „když k nám chováš takovou zášť?"

„To dělám proto, že jsem křesťan a umím zlé odplácet dobrým," zavrčel; „ale to je víc, než vy kdy pochopíte. Copak nemám na hlavě jizvu, jak mě Harald udeřil svatým krucifixem? A přece denně a s

veškerou pečlivostí ošetřuji jeho prohnilé tělo. A kromě toho může být jen na prospěch, když takoví velcí bojovníci, jako jste vy, zůstanou v této zemi naživu; neboť pošlete mnohé a mnohé svého druhu do pekla, nežli tam odejdete sami, jak jsem to viděl na vlastní oči teď při vánoční hostině. Jen ať vlk trhá vlka, alespoň bude mít beránek boží úlevu."

Když je zase nechal o samotě, Toke poznamenal, že se mu zdá, že se ten mužíček pomátl od prasklé lebky, jak ho tenkrát král natřel křížem, neboť většina z toho, co na ně křičel, nemá za mák smyslu; a Orm s ním souhlasil. Ale oba doznávali, že v lékařském umění nezná bratr Willibald únavy a že na jejich ošetřování vynakládá nesmírnou péči. Tokovi bylo pomalu lépe a brzy již mohl kulhat po světnici i po domě, a Orm pak tu ležel sám a nudil se kromě těch chvil, kdy za ním přišla Ylva. Když seděla u jeho lože, myslíval méně na to, že umře, protože byla vždycky samý hovor, živá a veselá, a on jí rád naslouchal; ale zůstával nedůvěřivý, když mu tvrdila, že vypadá svěžeji a brzy že bude zase zdráv. O tom, tvrdil, ví sám nejlépe. Ale záhy mohl usednout na lůžku, aniž cítil přílišnou únavu; a když ho Ylva příště česala a našla mu veš, velikou a čerstvou a napitou krví, zamyslel se a řekl, že neví, co si o tom myslet.

„A pro náhrdelník také truchlit nemusíš," ujišťovala ho Ylva. „Dal jsi mi jej, neboť jsi byl přesvědčen, že umřeš, a když teď vidíš, že zůstaneš naživu, je ti ho líto, viď? Ale já ti jej ráda vrátím, ačkoliv je krásnější než cokoli jiného, co je v naší zemi k spatření. Nechci, aby se o mně říkalo, že jsem to zlato na tobě vylákala, když jsi byl slabý od svých ran. A slyšela jsem to už víc než jednou."

„Je pravda, že by bylo docela hezké, kdyby takový klenot zůstal v rodě," řekl Orm; „ale nejlepší by pro mne bylo, kdybych si mohl nechat tebe i náhrdelník, a jinak bych jej zpátky ani nechtěl. Ale než uslyším, co o tom soudí tvůj otec, rád bych věděl, jak by se to líbilo tobě. Když jsme spolu mluvili poprvé, řekla jsi mi, žes měla v úmyslu vrazit do Sigtrygga nůž hned na svatebním loži, kdyby mu tě byli dali; a tak bych rád věděl, jestli o mně smýšlíš laskavěji."

Ylva se rozesmála a řekla, že by si tím neměl být tak jistý.

„Jsem zlostnější, než by ses nadál, a také se tak snadno nepoddám. A královské dcery bývají horší než jiné, jakmile se provdají, a občas dovedou svého krále i zahubit, když se jim znelíbí. Copak jsi neslyšel, jak to za starých časů dopadlo s Agnem, švédským králem, když získal královskou dcerku od východního pobřeží proti její vůli? Spal s ní první

noc ve stanu pod stromem; a když tvrdě usnul, přivázala mu provaz k náhrdelníku - a byl to silný kruh - a pověsila jej na strom, ačkoliv to byl velký král a sama měla ku pomoci jen služebnou. Proto si to dobře rozmysli, než se budeš o mne ucházet."

Nachýlila se vpřed, pohladila mu čelo a pak ho štípla do ucha a s úsměvem se mu zahleděla do očí; a Ormovi bylo v tu chvíli lépe než kdy předtím.

Ale pak zvážněla, zamyslila se a řekla, že jsou to všecko marné řeči, dokud nevyřkne své mínění otec; a vyslovila obavu, že bude asi těžké získat jeho souhlas, dokud Orm nepředstihne většinu druhých nápadníků co do majetku, dobytka a zlata.

„Často si naříká, že má tolik neprovdaných dcer," řekla; „ale když mu to vždycky tak dlouho trvá, než najde pro některou z nás muže, který by byl podle jeho soudu dost bohatý a vážený. Být královskou dcerou není tak příjemné, jak si lidé myslí, neboť mnoho mladých mužů na nás sice potajmu vrhá milostné pohledy a bere nás kolem pasu, když to nikdo nevidí, ale jen málokterý si troufne promluvit s otcem; a ti, kdo se toho odváží, vrátí se z této rozmluvy zpravidla se schlíplýma ušima. Věčná škoda, že je tak lakomý, že chce, abychom se provdaly bohatě; ačkoliv sama musím doznat, že chudý muž by se ke mně také špatně hodil. Ale ty, Orme, který můžeš darovat takový náhrdelník a jsi z rodu Výbojného, ty přece jsi jeden z nejbohatších velmožů ve Skåne, viď?"

Orm odpověděl, že doufá, že se s králem Haraldem dohodne, už proto, že je u něho dobře zapsán jak pro zvon svatého Jakuba, tak i pro onen souboj.

„Ale jaké je mé bohatství doma ve Skåne," řekl, „to vlastně sám nevím, protože tomu bude pomalu sedm let, co jsem odtamtud odešel; od té doby jsem o své rodině nezaslechl ani slůvka. Možná že je jich dnes naživu méně, než když jsem je viděl naposledy, a že můj dědický podíl za ten čas hodně vzrostl. Ale vezu domů z Jižní země víc zlata než ten náhrdelník; a i kdybych měl jen to, co si vezu odtamtud, nebyl bych žádný ubožák. A mohu získat i víc, tak jako jsem získal toto."

Ale Ylva starostlivě pokyvovala hlavou a prohlásila, že to nezní nijak slibně, bere-li v úvahu otcovu přísnost; a Toke, který vešel za jejich rozmluvy do světnice, soudil nejinak a mínil, že by věru potřebovali moudré rady.

„Ale naštěstí vám mohu říci," dodal, „jak muž nejbezpečněji získá bohaté děvče vznešeného rodu, je-li otec proti tomu, ačkoliv dívka sama souhlasí. Můj děd z matčiny strany se jmenoval Tönne z Näsu a byl to muž, který obchodoval se Smålanďany; měl malý statek a dvanáct krav a mnoho chytrosti; a když byl jednou na obchodní cestě ve Värendu a uviděl tam dívku jménem Gyda, dceru tamního velmože, rozhodl se, že ji získá, jednak aby zvýšil svou vážnost mezi lidmi, jednak proto, že se mu zalíbila její krásná postava a silné copy ryšavých vlasů. Jenže její otec - jmenoval se Glum - byl pyšný muž a prohlásil, že mu Tönne není dost dobrý jako zeť, ačkoliv dívka sama soudila jinak. Ale Gyda a Tönne se neoddali zármutku nad starcovou zlovůlí a záhy si dovedli poradit; setkali se v lese, když si děvče vyšlo s družkami na oříšky; a mělo z toho být děcko a Tönne se podvakrát bil s jejím bratrem, že oba nesli stopy těch soubojů až do smrti. A když potom Gyda porodila dvojčata, starý usoudil, že se mu nevyplatí déle jim bránit; a tak se vzali a snášeli se znamenitě a měli ještě sedm dětí; a všichni lidé v osadě velebili dědovu moudrost a štěstí, a jeho vážnost vzrůstala rok od roku. A což teprve, když mu ještě připadlo pěkné dědictví po starém Glumovi. A kdyby můj děd nebyl tehdy připadl na tak chytré východisko, které mu dopomohlo ke sňatku, teď bych tu neseděl a nedával vám užitečné rady, neboť moje máti byla z oněch dvojčat, která si tehdy přinesli z ořeší."

„Musí-li to být právě dvojčata, aby to nějak prospělo," mínila Ylva, „pak se tato rada snadněji vysloví, než provede. A kromě toho je rozdíl mezi sedlákem z Värendu a dánským králem, a proto není tak jisté, že by takový pokus posloužil i nám."

Ormovi se také zdálo, že něco tu mluví pro Tokovu radu a něco proti ní, ačkoliv churavý a bezmocný muž tak jako tak nemá valný výběr; ale nejdřív prý se musí postavit na nohy a pak si promluví s králem Haraldem.

Potrvalo ještě nějaký čas, než k tomu došlo; ale nakonec byl zdráv, jeho rána zhojena, a pomalu nabýval sil; to už se zima chýlila ke konci. I král Harald byl zase svěží a dobré mysli a měl plné ruce práce s výzbrojí lodí; chystal se na Skanör, aby přijal daň ze sleďů a poslal Styrbjörnovi lodi, které mu slíbil. Orm si tedy k němu zašel a přednesl mu svou věc. Král Harald nedal sice najevo žádnou nelibost nad jeho žádostí, ale hned se ho zeptal, jak si stojí, že si troufá pomýšlet na tak vysoký sňatek. Orm

mu tedy vysvětlil, jak je to s jeho rodinou a původem i s majetkem jeho otce, a co sám si veze domů z ciziny.

„A nadto jsou tu pozemky v Göinge, které měla zdědit moje matka," řekl, „ale o tom teď nevím zhola nic. Také mi není známo, jak to nyní dopadá s mou rodinou, ani kolik jejích členů ještě žije, neboť za těch sedm let se mohlo doma přihodit leccos."

„Ten klenot, který jsi děvčeti dal, toť dar hodný velmože," řekl král Harald; „a mně jsi také prokázal dobré služby, a já ti je nezapomenu. Ale sňatek s dcerou dánského krále je to nejvyšší, oč kdo může usilovat; a ještě nikdo ke mně v té věci nepřišel, aniž vlastnil mnohem víc, než jsi mi tu vyjmenoval ty. K tomu máš ještě bratra mezi sebou a statkem svého otce. A žije-li a má syny, jak se potom míníš postarat o mou dceru? Já už pomalu stárnu, i když to na mně ještě není moc znát, a tak bych rád viděl dcery dobře provdané, dokud jim k tomu mohu pomoci. Sven pro ně mnoho neučiní, až já tu nebudu."

Orm musel doznat, že opravdu nemá mnoho, čím by se vykázal, jde-li o námluvy tak vznešené.

„Ale je docela možné, že celé dědictví bude moje, až se vrátím domů," řekl. „Otec valem stárl již před sedmi lety; a můj bratr Odd byl v Irsku léto co léto a neměl nejmenší chuť usadit se doma. A slyšel jsem, že naši mají v posledních letech, od té doby, co tam vládne král Brian, v Irsku zlé časy."

Král Harald přikývl, že král Brian skutečně v Irsku zahubil mnoho Dánů a také nejednoho mořeplavce brousícího kolem irského pobřeží, a tím že mu vlastně v lecčem prospěl, protože mezi těmito lidmi byli mnozí, kdo doma v Dánsku byli jen na obtíž.

„Jenže tomuto Brianovi, králi z Munsteru," pokračoval, „stouply jeho úspěchy nějak do hlavy a žádá už nejen daň od krále Olofa z Corku, který je mým přítelem, nýbrž i od krále Sigtrygga z Dublinu, mého bratrance. Taková rozpínavost nepatrného irského krále je zhola nemístná, a až přijde čas, pošlu mu tam válečné loďstvo, aby mu trochu spadl hřebínek. Bylo by znamenité, kdyby se nám podařilo jej zajmout a přivést ho sem a postavit ho v řetězech u dveří hodovní síně, nejen pro vyražení mých mužů, až budou sedět při pivě, ale i proto, aby se mu dostalo ponaučení v křesťanské pokoře a aby posloužil výstrahou ostatním králům. Neboť odjakživa jsem byl přesvědčen, že dánský král je mezi králi tím, jemuž přísluší nejvyšší úcta."

„I já soudím, ty že jsi největší ze všech králů," řekl Orm; „dokonce i mezi Andalusany a mouřeníny jsou muži, kteří znají tvé jméno a hrdinské činy."

„Teď jsi promluvil dobře," přikývl král Harald, „ale jinak mi prokazuješ malou úctu, když si přijdeš a žádáš mne o jednu z mých nejkrásnějších dcer, aniž víš, jak to s tebou dopadá co do dědictví a majetku. Ale nechci ti to přičítat k tíži, protože jsi ještě mladý a nerozvážný. Avšak na tvou žádost neodpovídám teď ano, a také nepravím nikoli, nýbrž mé rozhodnutí zní takto: Přijď zase na podzim, až se vrátím a ty budeš lépe vědět, jak na tom jsi; a shledám-li potom, že tvé bohatství postačí, dostaneš dívku pro přátelství, které k tobě chovám; a jinak můžeš vždycky obdržet dobrou službu mezi mými lidmi. A do té doby buď trpělivý."

Ylva byla zarmoucená, když jí Orm pověděl, jak rozmluva dopadla; slzy jí vstoupily do očí a začala křičet, že dědkovi za to jeho lakomství a tvrdohlavost vytrhá vousy a potom že se hned zařídí podle Tokovy rady. Ale když se zas ovládla, nahlédla, že udělá nejlépe, když ten plán pustí z hlavy.

„Nebojím se jeho hněvu," řekla, „ani tehdy ne, když řve jako tur a hází po mně pivními džbány, neboť jsem na něj příliš rychlá a ještě nikdy mě netrefil; a pak, vztek ho brzy přejde. Ale je to s ním takové, že když se mu doopravdy vzdoruje ve věci, o níž jednou rozhodl, bývá ve své zášti vytrvalý a nikdy se neopomine pomstít. Bude proto nejmoudřejší, když ho zbytečně nebudeme dráždit, protože pak by zanevřel na nás na oba a provdal by mě za kohokoliv ze svých mužů, který by mu zrovna padl do rány, jen proto, aby nám způsobil trápení a ukázal, kdo tu rozhoduje. Ale jedno věz, Orme, že nechci jiného než tebe; a stojíš mi za to, abych na tebe čekala až do podzimku, i když to bude dlouhé k nepřečkání. A bude-li nepřístupný i pak, nebudu čekat dál a půjdu s tebou, kam si budeš přát."

„Už je mi lépe, když jsi tohle řekla," odpověděl Orm.

(**XII.**)
DÍL PRVNÍ / DLOUHÁ CESTA
JAK SE ORM VRÁTIL ZE SVÉ DLOUHÉ CESTY

 rál Harald vystrojil na svou výpravu dvacet lodí. Dvanáct z nich mělo plout k Styrbjörnovi a s ostatními chtěl zakotvit u Skanöru, kde bylo třeba silného doprovodu při vymáhání daně ze sleďů. Vybíral si svou posádku pečlivě; a každý by se byl raději dostal na lodi určené k plavbě se Styrbjörnem, protože tam kynula bohatá kořist.

Do Jellingu přišli mnozí lidé, aby se přihlásili do Haraldova válečného loďstva, a Orm a Toke se ohlíželi mezi těmi, kdo zbyli, aby si najali veslaře pro cestu domů na své lodi; jenže veslaři byli tou dobou drazí a jim se výdaje zdály přílišné, neboť teď, když byli již tak blízko domova, rádi by byli pořídili cestu co nejlevněji. Aby nemuseli nic platit, dohodli se nakonec s mužem z Fynu jménem Åke, že od nich dostane loď s tím, že opatří posádku a doveze je oba domů, Orma na Kullen a Toka do Listeru, a také se jim postará cestou o živobytí. Dlouhé bylo obchodní jednání a málem by bylo skončilo bitkou mezi Tokem a Åkem, neboť Toke žádal nadto ještě nějaké peníze, protože loď byla podle jeho mínění sice malá, ale skoro nová, pevná a znamenitě vybavená. Åke nechtěl nic přidat, tvrdě, že je to cizí loď, zle zřízená a celkem bez ceny, takže se obává, že na tom obchodu prodělá. Nakonec si přibrali stolníka Hallbjörna, aby je rozsoudil, a tak byl obchod uzavřen bez boje, ale s malým výdělkem pro Orma a Toka.

Žádnému z nich se k Styrbjörnovi nechtělo, protože oba měli teď v hlavě jiné věci; a Ormovi se vracely síly jen pomalu, až se obával, že bude mít újmu na zdraví po celý život. Také ho tížilo, že se má rozloučit s Ylvou; a král Harald teď ustanovil dvě stařeny, aby ji hlídaly, aby snad si předem nevzali nějakou zálohu. Ale ačkoliv byly obě ženy zdatné a čilé, naříkaly, že jim král dal úlohu až příliš těžkou pro jejich staré nohy.

Když bylo loďstvo připraveno k odplutí, biskup se souhlasem krále Haralda všem lodím požehnal; ale s sebou jej král vzít nechtěl, protože byl přesvědčen, že každého kněze provází nepřízeň počasí. Biskup byl by rád do Skåne, aby dohlédl na své podřízené a tamní kostely a spočítal obrácené na víru, ale král Harald mu řekl, že to zatím musí počkat, až se

tam lodi vypraví příště: sám neměl v úmyslu brát s sebou na moře ani obyčejného kněze, natož biskupa.

„Jsem už příliš starý, abych si takhle zahrával s nebezpečím," řekl; „a každý námořník ví, že duchové a mořští trollové a vůbec všecky mořské mocnosti nikoho nemají v takové nenávisti jako právě vyholené; ty hledí utopit, jakmile je zvětří. Zlatý Harald, můj synovec, se jednou plavil z Bretaně domů s mnoha právě zajatými otroky u vesel, a přišla na ně bouře a smršť a vůbec ta nejhorší nepohoda, ačkoliv to bylo v časném podzimu; a když už se jeho loď málem potápěla, vykonal zevrubnou prohlídku a našel mezi veslaři dva vyholené; a jakmile je hodili přes palubu, hned měli po celý zbytek cesty to nejlepší počasí. Mohl to ovšem udělat, protože sám byl pohan; ale mně by špatně slušelo, kdybych hodil biskupa do moře, abych utišil bouři, a proto ať raději zůstane zde."

Toho rána, kdy mělo loďstvo vyplout a Orm a Toke současně s ním, se na cestě k lodním můstkům objevil král Harald v bílém plášti a stříbrné přílbě, kráčeje na svou loď, a s ním veliký průvod; před ním nesli jeho prapor. Když došel tam, kde kotvil Orm, zastavil se, své průvodce nechal čekat a sám se odebral k němu na loď, aby s ním ještě promluvil.

„Chtěl jsem ti prokázat tuto poctu," řekl, „aby každý poznal, že jsme přáteli, a aby si nikdo nemyslel, že mezi námi došlo k neshodě, když jsem ti ještě nedal svou dceru Ylvu. Je teď zamčena u žen a hádá se s nimi; protože jaká už jednou je, snadno by ji mohlo napadnout, aby se rozběhla na tvou loď, jakmile bych se k ní obrátil zády, a sváděla by tě, abys ji vzal s sebou; a to by jen ublížilo tobě i jí. Teď se tedy na čas rozloučíme; a nemám pro tebe žádný dar, abych se ti odměnil za ten zvon; ale snad se to bude lépe hodit na podzim."

Bylo krásné jarní jitro s jasným nebem a vlahým vánkem, a král Harald byl ve znamenité náladě. Prohlédl si loď a zvlášť si všímal její cizokrajné stavby; vyznal se ve všem a rozuměl palubním obkladům i vidlicím vesel zrovna jako stavitel lodí a při prohlídce shledal leccos, co bylo hodno zmínky. Zatím přišel na loď i Toke, skláněje se pod velikou truhlou. Byl všecek udiven, když viděl krále Haralda; postavil truhlu na palubu a pozdravil jej.

„Máš pěkný náklad," poznamenal král. „Co v tom je?"

„Jen tak nějaké maličkosti, které vezu naší stařence, své matce, jestli je ještě naživu," řekl Toke. „Sluší se, aby jí člověk něco přivezl, když byl tak dlouho pryč jako já."

Král Harald přikývl; zdálo se mu, že je jen v pořádku, jsou-li mladí lidé k rodičům pozorní a laskaví; sám prý, poznamenal, mnoho lásky od svých děti nepoznal.

„A teď," řekl, usedaje na truhlu, „mám žízeň a rád bych si s vámi vypil nějaký ten doušek piva, než se rozloučíme."

Truhla pod jeho tíží zapraštěla a Toke jaksi zneklidněl - mimoděk přistoupil blíž; ale truhla držela. Orm načepoval z vědra do konvice pivo a podal je králi, který jim připil na šťastnou cestu. Otřel si pěnu z vousů a poznamenal, že je to kupodivu, že pivo nejlépe chutná na moři; a proto ať prý mu naplní konvici ještě jednou. Dostal nové pivo a pomalu z něho upíjel; pak jim pokývl na rozloučenou a zamířil na břeh a odtud na svůj velký královský koráb, kde už zatím jeho lidé zavěsili jeho vlajku z červeného hedvábí s dvěma černými vyšívanými havrany s rozpjatými křídly.

Teď teprve pohlédl Orm na Toka.

„Co že jsi tak bledý?" zeptal se.

„Mám své starosti jako každý jiný," utrhl se na něj Toke.

„Však ty také nevypadáš jako vtělené zdraví."

„Vím, od čeho odjíždím," řekl Orm; „ale sebevětší mudrc mi nepoví, k čemu se vrátím, anebo dopadne-li všecko tak, jak očekávám."

Spustili všechny lodi na moře a zamířili různými směry. Král Harald se svým válečným loďstvem k jihu mezi ostrovy, kdežto Ormova loď se plavila podél pobřeží vzhůru, aby se dostala na sever od Sjællandu. Královy lodi měly příznivý vítr, že byly brzy kdovíkde. Toke stál a díval se za nimi, dokud plachty nezmizely na obzoru; potom zahučel:

„Až jsem zbled,
jak prve na víko truhly
břicháč král
složil svou vznešenou tíž.
Než se zved,
leknutím údy mi tuhly;
byl bych řval:
kdy pod ním praskne to již?"

Přistoupil k truhle a otevřel ji a vyndal z ní jakýsi ranec - byla to Maurka. Byla všecka zemdlelá a zbědovaná, protože v truhle bylo těsno k

zadušení, a ona v ní byla zavřena hodnou chvíli. Když ji Toke postavil na nohy, zhroutila se slabostí a ležela tu, slabounce naříkajíc a všecka se třesouc, téměř polomrtvá, dokud ji Toke znovu nezvedl. Tu se dala do pláče a plaše se rozhlížela kolem.

„Už se nemusíš ničeho bát," chlácholil ji Toke. „On už je kdovíkde."

Seděla tu bledá, oči dokořán, a jen zírala na loď a na posádku, aniž pronesla slovo; a muži u vesel také vyvalovali oči a ptali se druh druha, co to znamená. Ale nejsinalejší a nejvíc ustrnulý byl z nich Orm; tvářil se, jako by ho bylo potkalo veliké neštěstí. Kapitán Åke zamyšleně klonil hlavu a poškubával se za vousy.

„O tom ses nezmínil, když jsme spolu sjednávali obchod," řekl Ormovi, „že povezeme ženu. A nejmenší, co mohu od tebe žádat, je, abys mi řekl, kdo to je a proč jste ji dopravili na palubu v truhle."

„To se tě netýká," odbyl ho Orm zachmuřeně. „Starej se o loď a nás nech starat se o své věci."

„Kdo nechce odpovědět, skrývá nebezpečné věci," řekl Åke. „Jsem v Jellingu cizinec a mnoho nevím o tom, jak to tam chodí; ale slepý by poznal, že tohle není v pořádku a že by mne to snadno mohlo přivést do pěkné kaše. Komu jste ji ukradli?"

Orm zíral na svinuté lano, ruce sepjaté na kolenou, obrácen zády k Åkovi; odpověděl klidně, aniž otočil hlavu:

„Můžeš si vybrat mezi dvěma možnostmi. Buďto budeš mlčet, nebo tě hodím po hlavě do moře. Vyber si, co chceš, ale hned; ňafáš jako vzteklý pes a mne to vyrušuje."

Åke se spěšně obrátil a jen si cosi hučel a plival do vln; a bylo vidět, jak tam stál u kormidla, že všecek potemněl v tváři od chmurných úvah a mrzutosti. Ale Orm seděl jako prve, zíraje zadumán přímo před sebe.

Když se Tokova žena poněkud vzpamatovala a trochu posilnila jídlem, obratem byla stižena mořskou nemocí a visela naříkajíc přes brlení, nedbajíc ani v nejmenším na Tokova útěšná slova. Nechal ji tedy být, uvázal ji na provaz, aby nespadla, a šel si sednout vedle Orma.

„Nejhorší je už za námi," řekl; „ale nedá se popřít, že to stojí člověka hodné obtíží a úzkosti, chce-li si opatřit ženu tímto způsobem. Každý by se toho neodvážil, ale kdoví, není-li i moje štěstí větší než štěstí většiny ostatních."

„Jistě je lepší než moje, v tom ti dávám za pravdu," řekl Orm.

„To není tak jisté," odporoval Toke, „protože tvé štěstí až dosud nikdy neselhalo; a znamená mnohem víc získat dceru královu než to, co jsem získal já. A nevěš hlavu, žes to s ní nemohl udělat jako já; bylo by to bývalo nad tvé síly, když ji tak bedlivě střehli."

Orm se jen zachechtal sevřenými rty. Ještě chvíli seděl mlčky a pak poručil Rappovi, aby převzal kormidlo od Åka, aby se mu od naslouchání nenatáhly uši.

„Myslil jsem," řekl pak Tokovi, „že přátelství mezi námi stojí na pevných základech, když už spolu držíme tak dlouho; ale staří měli pravdu, když říkávali, že je třeba dlouho zkoumat muže; a v tomhle šíleném kousku, do něhož ses pustil, jsi jednal tak, jako bych já tu vůbec nebyl nebo jako bych ti nestál za jedinou myšlenku."

„Máš jednu vlastnost, která není hodna náčelníka," řekl Toke, „a to je tvá nedůtklivost. Kdekdo by mě za to velebil, že jsem ukradl ženu na vlastní pěst, aniž jsem jiného obtěžoval svými těžkostmi; ale tobě se zdá, že jsem ti projevil nevážnost, když jsem tě od začátku do všeho nezasvětil. Já pokládám za nejlepší takové přátelství, které se nad takovou maličkostí nepohorší."

Orm na něj zíral bledý vztekem.

„Je to těžká věc, spojí-li se člověk s hlupákem, jako jsi ty," řekl. „Co je mi do toho, čeho ses musel odvážit, aby ses zmocnil své ženy, anebo jak dalece jsi všecko držel v tajnosti? Na čem mi záleží, je, že jsi učinil z krále Haralda našeho zarytého nepřítele a z nás psance v jeho zemi. Ty sis svou ženu vzal, a mně jsi uzavřel cestu k mé. K tomu není potřebí žádné nedůtklivosti, aby člověk zapochyboval o takovém přátelství."

Toke celkem neměl, čím by se hájil, neboť musel doznat, že na tohle nepomyslil. Pokoušel se uchlácholit Orma poukazem na královu churavost a na to, že už asi nebude dlouho živ; ale to bylo Ormovi chabou útěchou; a čím dále pluli, tím se mu zdála Ylva nedosažitelnější a tím prudší byl jeho hněv. Když na noc zakotvili při pobřeží v chráněné zátoce, zažehli dva ohně. U jednoho usedl Orm se svými společníky, u druhého Åke a námořníci. U Ormova ohně žádnému nebylo do řeči, zato kolem druhého měli Åke a jeho muži plná ústa hovoru. Rozmlouvali spolu tlumeně, aby je u Ormova ohně neslyšeli.

Když se navečeřeli, usnula žena u ohně, zabalena do pláště. Orm a Toke seděli mlčky kus od sebe; zvolna se snášel soumrak. Moře šedlo, šleháno chladným větrem, a na západě vyvstávala bouřková mračna. Orm přes tu chvíli vzdychal a prudce se potahoval za bradu; Toke se šťoural v zubech.

Oba byli plni hněvu.

„Nejlépe by bylo, kdybychom to skoncovali," řekl Orm.

„Jen řekni, jak si to přeješ," vybídl ho Toke.

Rapp poodešel pro nějaké dříví na oheň; jak se vracel, zaslechl, co říkají. Byl to tichý, mlčenlivý muž, který se jen málokdy míchal do věcí druhých. Ale teď promluvil:

„Bylo by dobře, kdybyste s rvačkou počkali, protože teď nám asi kyne jiná práce. Námořníků je čtrnáct a my jen tři, a to je pořádný rozdíl."

Zeptali se ho, kde vzal tyhle noviny.

„Mají v úmyslu nás přepadnout kvůli té ženě," odpovídal Rapp; „slibují si od toho velký prospěch. Slyšel jsem je, když jsem prve obcházel mezi stromy a sbíral dříví."

Orm se zasmál.

„Je to čím dál tím lepší, a máme ti věru zač děkovat," řekl Tokovi.

Toke jen potřásl hlavou a zasmušile zíral na spící ženu. „Už se stalo," řekl; „a teď nezbývá než najít dobrou radu. Podle mého by bylo nejlepší,

kdybychom na ně udeřili hned teď, jak tam sedí v klidu a míru a smlouvají se na nás. Je jich mnoho; ale kam se na nás hrabou!"

„Zdá se, že se žene nějaký nečas," poznamenal Rapp; „a proto by nebylo záhodno, abychom jich kdovíkolik zabili; potřebujeme je na lodi, nemáme-li tu uvíznout. Ale nejlépe bychom udělali, kdybychom se do toho pustili hned, nebo to dopadne s naším dnešním spánkem bledě."

„Jsou to samí prosťáčkové z Fynu," řekl Toke; „a jen co zabijeme Åka a ještě některého k tomu, ostatní si už dají říci a budou poslouchat. Ale je na tobě, Orme, abys rozhodl, co učiníme; snad by bylo lépe, kdybychom je přepadli, až usnou."

Ormovi bylo hned veseleji, když měl co dělat. Vstal a odvrátil se, aby se vymočil, a přitom se chtěl nenápadně podívat k druhému ohni.

„Je jich kolem ohně dvanáct," hlásil, když zase usedl; „a to znamená, že dva byli nepozorovaně posláni kamsi do vnitrozemí vyžádat si pomoc. To asi budeme mít co nevidět na krku celý zástup, a proto bude nejlépe, když to s nimi skoncujeme hned. Jsou to lidé bez rozvahy a je v nich málo smělosti, protože jinak by se o tebe, Rappe, byli pokusili, už když jsi prve sám obcházel pod stromy. Ale my je naučíme, že si musejí dávat pozor, mají-li co dělat s námi. Rád bych, abyste vy dva přišli tiše za mnou, až k nim dojdu a dám se s nimi do hovoru a oni budou upírat oči na mne; a bijte rychle a ostře, má-li to dobře dopadnout. Půjdu k nim bez štítu, ale jiná pomoc není."

Vzal do ruky konvici, v níž měli pivo k večeři, a zamířil k Åkovu ohni, aby si ji naplnil z vědra, které tam stálo nedaleko na břehu. Několik mužů kolem ohně se již uložilo ke spánku, ale většinou ještě seděli a upírali oči na Orma. Když si naplnil konvici, odfoukl pěnu a pořádně se napil.

„Máš vědro z mizerného dřeva," řekl Åkovi. „Pivo je po něm cítit."

„Pivo, které bylo dost dobré pro krále Haralda, obstojí snad i před tebou," odpověděl Åke nevrle. „Ale slibuji ti, že už z téhle várky nebudeš muset pít."

Muži se jeho slovům zasmáli, ale Orm mu podával konvici jakoby nic. „Ochutnej sám, jestli nemám pravdu," řekl.

Z místa, kde seděl, přijal Åke konvici. Jakmile ji přiložil k ústům, kopl Orm do jejího dna, až se Åkovi vyvrátily čelisti a brada mu spadla na prsa.

„Tak chutná po dřevě, nebo ne?" řekl Orm; a už měl meč z pochvy a ťal po muži, který seděl nejblíž a právě vstával.

Muži u ohně všichni zkoprněli a sotva stačili vytasit zbraně, než se na ně zezadu vrhli Toke a Rapp; a pak už jim nezbylo mnoho času, aby ukázali, co dovedou. Kromě Åka byli čtyři usmrceni, dva utekli do lesa a pět zbylých se uchýlilo na loď a tam se připravovali k obraně. Orm na ně zavolal, aby odhodili zbraně, že ušetří jejich životy. Zírali na něj nerozhodně.

„Kdo může vědět, jestli dodržíš slovo?" ptali se.

„To je pravda," přisvědčil; „ale máte aspoň naději, že nejsem tak věrolomný jako vy."

Chvíli se radili a zdálo se jim, že jim jeho slova nedávají valnou jistotu; raději prý by odešli se svými zbraněmi a nechali Ormovi loď a všecko ostatní.

„Tak vám tedy zaručuji," řekl Orm, „že všichni budete zabiti na místě, jestli okamžitě neposlechnete. To vám snad bude milejší."

Vystoupil na loď a vykročil proti nim, aniž čekal na Toka a Rappa. Byl prostovlasý, jak mu prve kámen srazil přílbu; oči mu jiskřily hněvem a v ruce svíral zakrvácený Modrý jazyk; šel proti nim, jako by šel zpráskat psy, a tu ho poslechli a odhodili zbraně, spílajíce přitom Åkovi; ztratili odvahu, když viděli, že všecko dopadlo docela jinak, než jim sliboval. Bylo již husté šero a vál svěží vítr, ale Orm usoudil, že bude rozumnější, nebudou-li tu déle prodlévat. Neboť jinak, řekl, se co nevidět objeví půl vesnice Sjællanďanů a vrhnou se na nás, aby převzali majetek krále Haralda. Proto prý by se měli raději pokusit o štěstí na moři, i když je tma a bouřka na spadnutí a mají málo rukou k veslům, neboť to, co přijde, by jistě dlouho cítili.

Měli teď naspěch, aby dopravili na loď truhlu s jídlem a bečku piva; žena tichounce plakala a jektala zuby při pomyšlení na takovou cestu, ale podvolila se bez odmluvy. Orm stál nad zajatci s mečem v ruce, když je usazovali k veslům, zatímco Toke a Rapp se plahočili, vlekouce na loď bečku; Tokovi všecko padalo z ruky a Orm na ně volal, aby si pospíšili.

„Pořád mi to klouže a prsty mi povolují," stěžoval si Toke; „mám ruku vedví."

Orm ho ještě neslyšel tak naříkat. Měl pravici rozťatou u prostředníku, že mu prsty trčely od sebe dva a dva. „Copak krve mám

dost," řekl Toke; „jenže se mi dnes bude s tou rukou špatně veslovat, a to je zlé, protože musíme pořádně zabrat, máme-li se dostat ze zátoky."

Opláchl si ruku ve vodě a obrátil se k ženě.

„Chudinko malá," řekl. „Už jsi mi pomohla v nejedné věci, i když tvůj podíl byl možná o něco menší než můj; ale teď mi ukaž, jestli mi dovedeš pomoci i v tomhle."

Žena si osušila slzy a přistoupila k němu. Tiše zanaříkala, když viděla, co utrpěl, ale hbitě se měla k dílu, aby jej ošetřila. Byla by potřebovala víno na vymytí rány a pavučiny, aby zastavila krvácení, ale když toho nebylo, spokojila se vodou a trávou a rozžvýkaným chlebem a pak mu ruku pevně ovázala kusem plátna, které si utrhla z košile.

„I to nejzbytečnější bývá někdy k užitku," řekl Orm; „a jsme teď oba leváci."

Na hlase mu bylo znát, že jeho hněv vůči Tokovi už polevil.

Odrazili se sedmi veslaři a s Tokem u kormidla; a od té doby, co se Orm plahočil u vesel jako galejní otrok, se nenadřel tolik jako teď, když se chtěli dostat ze zátoky a obeplout mys na závětrné straně. Vedle sebe měl oštěp, aby jím poznamenal prvního ze zajatců, který by nekonal svou práci; a když jedno veslo strhla vlna do hlubiny, že se jeho majitel převalil na záda, okamžitě si zase sedl a honem se ho chopil znovu. Žena se choulila u Tokových nohou a ve své bídě a úzkosti si zakrývala oči. Toke ji strčil nohou a poručil jí, aby se chopila vědra a vylévala vodu; ale ačkoliv se snažila poslechnout, nezmohla nic; a loď už byla do půli potopena, když konečně obepluli mys, napjali plachty a mohli začít s vyléváním.

Pak ujížděli celou noc před bouří a Orm stál u kormidla sám. Nemohl však dělat nic jiného než se držet severozápadním směrem a doufat, že loď neztroskotá, než se rozední. Žádný z nich neměl valnou naději, že přežijí takový nečas; bylo to horší než tehdy, když se plavili do Irska; tu Rapp poznamenal:

„Máme na palubě pět zajatců; jsou bezbranní a zcela v našich rukou. Budou-li nám u vesel k většímu užitku než dosud, je víc než pochybné; ale mohli by nám prospět tím, že by utišili bouři, kdybychom je obětovali mořským duchům."

Toke soudil, že je to dobrý a správný nápad, ale že by snad měli nejdřív hodit do moře jen jednoho nebo dva a přesvědčit se, jestli to pomůže.

Orm však odmítl; nic takového prý zajatcům neučiní, neboť jim slíbil život.

‚A chceš-li ty, Toke, stůj co stůj dát mořskému božstvu nějaký dar," řekl, „nevím si jiné rady, než abys tam hodil tu svou ženu. A snad by prospělo nám všem, kdybychom se zbavili té, která nám způsobila tolikeré neštěstí."

Ale Toke prohlásil, z toho že nebude nic, dokud sám žije a zbývá mu aspoň jedna ruka, která je s to zvednout meč. Víc již o tom nemluvili. Za ranního šírání se přihnal liják, že se kolem nich jen kouřilo, ale bouře ponenáhlu utichala. Když se vyjasnilo, spatřili hallandské pobřeží a unaveni se s lodí plnou vody a s rozedranými plachtami doplížili až k ústí nějaké řeky.

„Tyhle trámy mě donesly od hrobu svatého Jakuba až sem," řekl Orm, „a domů již odtud není daleko. Ale vracím se bez náhrdelníku a bez zvonu Jakubova; a valně mi neprospělo, že jsem se jich zřekl."

„Přiváží si z cesty meč a loď," utěšoval ho Toke, „a meč a ženu si vezu já; a s leckterým z těch, kdo se tehdy vydali s Krokem na výpravu, to tak dobře neskončilo."

„Také si vezeme hněv velikého krále," připomněl Orm; „a sotvakdo si může vézt osudnější kořist."

Nejhorší svízele cesty, které jim způsobila bouře, měli nyní za sebou; pět zajatců vysadili na břeh a nechali je běžet; a když si řádně odpočinuli a dali loď i plachty do pořádku, najednou dostali krásné počasí; i plavili se za mírného větru dál podél pobřeží. Pomalu se i Tokova žena rozveselila a v lecčems jim pomáhala, že se s ní Orm začal smiřovat.

Schylovalo se k večeru, když přistáli u Tostových balvanů, kde tehdy kotvily Krokovy lodi, když to místo viděli naposledy; vystoupili a pustili se stezkou vzhůru ke statku. Orm šel napřed. O něco výš vedla cesta přes prudký potok; tam našli můstek ze tří klád. Orm řekl:

„Podívej se na tu kládu nalevo. Je celá ztrouchnivělá."

Dlouze se na ni zahleděl a pokračoval:

„Byla ztrouchnivělá dlouho předtím, než jsem se dostal na moře, a kdykoli tudy otec šel, pokaždé říkal, že se to co nejdřív musí opravit. A ještě to opravené není a ani to nespadlo - a přece se mi zdá, že jsem byl pryč kdovíjak dlouho. To bude možná i starý ještě naživu."

O kus dál bylo na vysokém stromě čapí hnízdo; v hnízdě stál čáp. Orm se zastavil a zahvízdal a čáp zamával křídly a zaklapal zobákem.

„Poznává mě," zaradoval se Orm, „je to náš starý čáp. A tak mi připadá, jako by to bylo včera, co jsme si naposledy spolu takhle povídali."

Pak prošli brankou do ohrady. Orm řekl: „Dobře za sebou zavři, matka se tuze zlobí, když ovce vyběhnou; a zlobí-li se, bývá horší večeře."

Psi se rozštěkali, a když došli ke statku, stáli už na zápraží domácí lidé, vyhlížejíce do šera. Nějaká žena se prodrala hloučkem mužů a rozběhla se proti nim. Byla to Åsa. Byla pobledlá, ale jinak se zdála stejně svěží jako dřív.

„Tak už jsem zase tu," řekl Orm.

„Orme!" vydechla a hlas se jí zachvíval. Pak dodala: „Bůh mě vyslyšel, i když si dal na čas."

„Začíná teď vyslýchat mnohé," poznamenal Orm; „ale toho bych se byl nenadál, že z tebe bude křesťanka."

Byla jsem tak sama," povzdechla si Åsa; „ale už je zase všecko dobré."

„Copak tví chlapi už vypluli?" zeptal se Orm.

„Nemám už nikoho," řekla. „Odd zůstal na moři rok po tobě; a Toste zemřel před třemi lety, té zimy, co tudy přešel velký dobytčí mor. Ale já zůstala naživu a všecko jsem to vydržela, když jsem poznala křesťanskou pravdu, protože jsem věděla, že se mi pro mé modlitby vrátíš."

„Musíme si toho spoustu povědět," řekl Orm, „ale snad bude lépe, začneme-li s jídlem. Tohle jsou moji muži; ale žena je cizinka a nenáleží mně."

Åsa řekla, že Orm je tu teď pánem a jeho přátelé že jsou milí i jí, a pak je hostila co nejlépe; měla slzy v očích, když přinášela jídla, o nichž věděla, že je má Orm nejraději. A bylo tolik vyprávění, že to vyplnilo mnoho večerů; ale ani slovo nepadlo o tom, jak Toke získal svou ženu, neboť Orm nechtěl hned po svém příchodu zkalit matce radost. Åse se Toke ihned zalíbil; ošetřovala mu rozseknutou ruku s nesmírnou péčí, takže se mu brzy začala hojit; a k Miře se chovala mateřsky a něžně, ačkoliv si toho mnoho nepověděly, a vychvalovala její krásu i její černé vlasy. Jen litovala, že Orm a jeho druzi nechtějí spolu s ní děkovat Bohu za šťastný návrat; ale byla příliš potěšena, aby si tím dala kalit radost, a usoudila, že Orm i ostatní z toho budou mít lepší rozum, jen co dospějí do zralejšího věku.

Ormovi bývalo zpočátku nějak divně před Åsou, před její radostí a něhou; teprve šestého dne uslyšel její ostrý jazyk, když plísnila děvečky; a tu shledal, že zase začíná být, jak bývala dřív.

Mezi Ormem a Tokem vládl teď mír, a o Ylvě se prostě nemluvilo. Když Åse vyprávěli, co všecko prožili od doby, co Krokova výprava vyplula, pocítil Orm k Tokovi staré přátelství a našel mnohé, co by pověděl k jeho chvále; ale jakmile začal myslet na Ylvu, jeho nálada se rázem změnila a pohled na Toka a jeho ženu ho v takových chvílích valně netěšil. Mira byla teď každým dnem krásnější a smála se a zpívala od rána do večera; žilo se jim s Tokem tak blaženě, že si málo všímali zármutku a starostí druhých. Åsa mínila, že by spolu mohli mít krásné děti, a tu se Mira rozesmála jako sluníčko a ujistila ji, že dělají, co jen mohou. Åsa se jí přiznala, že má teď co nejdřív v úmyslu poohlédnout se Ormovi po nevěstě, ale Orm odpověděl se zachmuřenou tváří, že není proč spěchat.

Jak to teď dopadalo, nemohl Toke pokračovat v cestě domů po moři, dokud král Harald kotvil u Skanöru; rozhodl se proto, že se odebere do Listeru po souši, jen sám se ženou (neboť Rapp měl zůstat u Orma), a koupil si na cestu koně. Časně ráno jednoho dne vyrazili, a Orm je na kus cesty vyprovázel, aby jim ukázal, kde mají odbočit.

„Tak tady se rozloučíme," řekl. „A jediné, co ti mohu přát, je šťastná cesta. Je těžko uhádnout, co přijde potom; neboť král Harald tě najde, ať se uchýlíš kamkoliv."

„To už je tak náš osud," mínil Toke, „že s králi nemáme žádné štěstí, ani ty, ani já, ačkoliv nejsme o nic vzpurnější než druzí. Al-Mansúr, král Sven a král Harald: u všech jsme dopadli stejně, a ten, kdo by jim přinesl naše hlavy, byl by asi bohatě odměněn. Přesto se pokusím, abych si tu svou podržel."

A s těmi slovy se rozloučili. Toke s Mirou zamířili na východ a záhy zmizeli mezi stromy; a Orm jel zpátky na statek, aby pověděl Åse, jaké nebezpečí jim hrozí z hněvu krále Haralda.

DÍL DRUHÝ / V ŘÍSI KRÁLE ETHELREDA

O BOJI, KTERÝ BYL SVEDEN U MALDONU, A CO Z NĚHO POŠLO

oho jara se na norském pobřeží stavělo mnoho lodí a natíraly se dehtem i koráby, které dlouho ležely na souši; zátoky a zálivy vyvrhovaly válečná loďstva s králi a jejich hněvem na palubě; a v létě, které následovalo, vládl na moři velký nepokoj. Styrbjörn se záhy vydal na Baltské moře s mnoha loděmi, které měly posádky z Jomsborgu, Bornholmu a Skåne, a zastavil se na jezeře Mälarenu a dospěl až na rovinu u Uppsaly; tam došlo k bitvě mezi ním a králem Erikem. Tam také padl, hned na začátku boje, a vyprávělo se, že padl, řehtaje se z plna hrdla. Neboť když viděl, jak švédské vojsko postupuje vpřed, seskupené po starodávném způsobu za koňskými hlavami nesenými vysoko na tyčích a se samým králem Erikem ve starém posvátném válečném voze taženém voly vprostřed oddílu bojovníků, zvrátil hlavu dozadu a propukl v nevázaný chechtot; a vtom zasvištělo mezi jeho vousem a okrajem štítu kopí a zasáhlo jej do krku. Tu klesla odvaha jeho mužů, a někteří se neprodleně dali na útěk; a tak dosáhl král Erik velikého vítězství.

Potom připlul král Sven Vidlí vous s loděmi z Fynu a Jutska mezi dánské ostrovy, aby zaskočil krále Haralda, který kotvil ve Skanöru, počítaje daň ze sleďů, neboť král Sven již měl dost toho, že otec ne a ne umřít. Ale král Harald odtud unikl na Bornholm a tam znovu shromáždil své loďstvo; a mezi těmi dvěma došlo k mnoha lítým bojům, až se král Harald, zraněn, uchýlil na Jomsborg. Tehdy zavládl rozkol v nejednom kraji v Danavelde, protože jedni se přidržovali krále Haralda, druzí krále Svena; a jiní zase jen chtěli zkusit své štěstí, když tu země ležela mezi válčícími králi bez pána.

Ale v plné nádheře léta připlavil se z Uppsaly sám král Erik, a s vojskem větším, než jaké kdy Švédové na moři spatřili, a hnal před sebou

všechny, kdo zůstali ze Styrbjörnova loďstva, jež zatím kotvilo, drancujíc, na jeho pobřeží, aby pomstilo pád svého pána. Král Erik chtěl ukojit svou pomstu na králi Haraldovi a králi Svenovi za to, že přispěli Styrbjörnovi; a mnohým se zdálo, že by bylo pramálo slibné vzdorovat tomu, jenž přemohl Styrbjörna a začínal být nyní nazýván Vítězný. Pronásledoval krále Svena, když ustoupil k ostrovům a Jutsku, a kamkoliv přišel, dosazoval vlastní jarly. Brzy se rozšířila zpráva, že král Harald jako vyhnanec zemřel na svá zranění v Jomsborgu, oklamán štěstěnou, která jej až dosud vždycky provázela; mezi zbývajícími dvěma se však bojovalo dál. Král Erik měl převahu, ale král Sven se tvrdošíjně bránil. Říkalo se, že královský dvůr v Jellingu je hned v rukou jednoho, hned zas druhého; ale nejpravděpodobnější bylo, že to byl král Sven, kdo se prvý dostal do truhlic, v nichž král Harald přechovával své stříbro.

Ve Skåne sídlili tou dobou velmožové, kteří neměli valně chuť se do toho všeho míchat a raději nechali krále, aby si to vyřídili mezi sebou, zatímco se sami zabývali tím, co se vyplácelo lépe. Mezi těmito velmoži byl i Thorkel Vysoký, který by byl jen nerad chtěl patřit mezi poddané krále Svena, ale ještě menší chuť měl k tomu, aby se dostal s okleštěnou mocí pod krále Erika. Poslal proto vzkaz náčelníkům a velkým sedlákům, že zamýšlí odplout do ciziny, do Fríska a Anglie, najde-li vhodný doprovod. Mnozí přistoupili na jeho nabídku, neboť Thorkel byl oblíbený mezi velmoži a všeobecně se soudilo, že jej provází štěstí už od té doby, co vyvázl životem z Hjörungavågu. Bojovníci bez pána, kteří zbyli ze Styrbjörnova vojska, uniknuvše králi Erikovi, se k němu také přidávali, a brzy kotvil s dvaceti loděmi v zálivu u ostrova Hvenu; ale ještě se nepovažoval za dostatečně silného, aby se odhodlal vyplout.

Jedním z těch, kdo se k němu přidružili, byl i Zrzavý Orm, Tostův syn z Kullenu, s velikou lodí vybavenou početnou posádkou; Thorkel jej znal z vánoční hostiny u krále Haralda a přivítal jej s radostí.

S Ormem to záhy dospělo tak daleko, že se mu zmrzelo věčné sedění doma a vláda nad kravami a pacholky; a bylo mu zatěžko trávit celý ten dlouhý čas spolu s Åsou, ačkoliv pro něho vždycky chtěla jen to nejlepší. Pro ni byl stále ještě výrostek, a ustavičně ho pronásledovala dobrými radami, jako by měl sám málo rozumu, aby mohl jednat na vlastní pěst. Mnoho nepomohlo, když jí vykládal, že už dlouho je zvyklý rozhodovat za sebe i za jiné; a její horlivost přivést ho ke křesťanství a k sňatku mu také spokojenosti nepřidávala. Zpráva o skonu krále Haralda jim oběma

přinesla úlevu, neboť když se Åsa dověděla, jak vlastně to bylo s Tokem a jeho ženou, propadla úzkosti a naléhala, aby prodali statek a odstěhovali se na její dědičný dvorec nahoře v lesích při smålandské hranici, kde by byli před ramenem krále Haralda bezpečnější. Tato úzkost ovšem pominula s královým koncem; ale Orm se nemohl zhostit myšlenek na Ylvu, a v tom spočíval největší jeho zármutek. Často v duchu přemítal, jak asi se jí vede po otcově smrti; jestli nad ní teď rozhoduje král Sven, nechce-li ji provdat za některého ze svých zuřivých bojovníků; nebo jestli snad padla do rukou Švédů, což mu nepřipadalo o nic lepší. Nenacházel cesty, jak by ji našel, když měl v králi Svenovi zapřísáhlého nepřítele, tím méně, že mezi ostrovy zuřila válka.

Åse se o Ylvě slůvkem nezmínil, aby ušel marným výkladům, bez nichž by se to bylo neobešlo. Ale nic tím nezískal, neboť Åsa znala v osadě mnoho panen, které by se pro něj hodily, a jejich matky soudily jako ona a přicházely se svými dcerkami na návštěvu a předváděly mu je čistě umyté a s rudými hedvábnými šňůrkami v copech. Panny přicházely ochotně a sedaly tu s vysokými prsy a ověšené zvonivými klenoty a po očku po něm neustále pokukovaly; ale Orm se nedokázal rozehřát, protože žádná z nich se nepodobala Ylvě, ani nebyla tak veselá a švitořivá jako ona; Åsa už začínala být netrpělivá a bručela, že ani Odd nebyl neochotnější, aby se jí zavděčil.

A proto jakmile přišla zpráva, že se Thorkel chystá do ciziny na velkou výpravu, Orm mnoho nedbal Åsiných slz, nýbrž si okamžitě opatřil dobrou loď a sháněl po kraji posádku. Všichni o něm věděli, že je zkušený a zcestovalý muž a že si přivezl domů pěkné jmění, a proto neměl potíž vybrat si námořníky. Åse řekl, že sotva bude tentokrát z domova tak dlouho jako prve a pak že už se tu usadí natrvalo a bude doopravdy sedlákem. Åsa plakala a prohlašovala, že nemůže být živa v takových starostech a sama jako kůl v plotě; ale Orm ji přesvědčoval, že ho ještě přežije a pomůže vyplácet metlou i jeho vnoučata. Tu se rozplakala ještě víc, a tak se rozloučili a Orm odplul k Thorkelovi.

Zatímco Thorkel ještě dlel na místě, vyčkávaje příhodného větru, objevilo se od jihu loďstvo o dvaceti osmi lodích a podle štítů a vaznic se zdálo, že jsou to Švédové. Bylo poklidné počasí, vhodné k boji, a obě strany si chystaly zbraně; ale Thorkel dříve zavolal na cizince, prohlásil se, kdo je, a že by rád mluvil s jejich velitelem. Měli velitele dva, navzájem sobě rovné; jeden se jmenoval Jostein a byl z Upplandu, druhý

slul Gudmund a pocházel z Östergötlandu.* Přišli, aby pomohli králi Erikovi drancovat v Dánsku, a ptali se Thorkela, co by si ještě přál zvědět.

„Budeme-li se bít," odpověděl Thorkel, „bude to malý zisk pro vítěze a velká ztráta na lidech pro nás pro všecky, třebaže je nejvýš pravděpodobné, že to budu já, kdo zvítězí."

„Máme přece o pět lodí víc než ty," namítali příchozí.

„Jenže moji lidé jsou odpočatí a právě se nasnídali," řekl Thorkel, „a vaši jsou vyčerpáni veslováním, a tu se budou špatně ohánět oštěpem a mečem. Ale mohli bychom udělat něco jiného, co by bylo na prospěch nám všem; vím o místech, kde se drancování vyplatí víc než v Dánsku."

„Ale když my jsme připluli na pomoc králi Erikovi," namítali cizinci.

„To je možné," řekl Thorkel; „a budu-li se s vámi bít, pomohu tím zase já králi Svenovi. Ale nebudeme-li spolu bojovat, nýbrž vyplujeme společně tam, kde lze mnoho získat, prokážeme svým králům službu nemenší, než kdybychom se tu navzájem pobíjeli; pak budeme pryč všichni; a je v tom přece jen jakýsi rozdíl, zůstaneme-li naživu, majíce vyhlídku na bohatství."

„Volíš dobře svá slova," řekl Gudmund, „a je moudrost v tom, co říkáš; a snad by stálo za to, promluvit si o tom blíž."

„Slyšel jsem o vás dvou jako o velikých náčelnících a počestných mužích, a proto se nebojím šalby, setkáme-li se k společné rozmluvě," řekl Thorkel.

„Znám tvého bratra Sigvalda," pravil Jostein; „ale slyšel jsem od mnohých, že ty, Thorkele, nejsi jako on."

Pak se dohodli, že se sejdou na ostrově k rozmluvě, a sice na pobřeží pod srázem, na dohled lodí; Jostein a Gudmund, každý v doprovodu tří mužů, a Thorkel s pěti bojovníky, všichni s meči, bez kopí a oštěpů. Tak se stalo; a z lodí bylo vidět, jak zpočátku stojí na kus cesty od sebe, a těsně za nimi jejich bojovníci. Ale pak dal Thorkel podávat pivo a k tomu uzené maso a chléb; a záhy bylo vidět, jak sedí všichni v jednom hloučku a důvěrně spolu rozmlouvají. Čím víc Jostein a Gudmund uvažovali o Thorkelově návrhu, tím víc se jim zamlouval; a Gudmund byl záhy pro. Jostein ze začátku tvrdě odporoval, že král Erik nikdy neodpouští těm, kdo mu projevili neposlušnost; ale Thorkel toho věděl tolik o zlatých časech, které kynou plavcům, pustí-li se na západ, a Gudmund mínil, že je dost času znepokojovat se pro hněv krále Erika, až toho skutečně bude potřeba. Nakonec se dohodli, kdo bude mít moc a velení cestou a jak se

rozdělí o kořist, aby nedošlo k svárům a hádkám; a Gudmund prohlásil, že uzené maso a hovor vyvolávají důkladnou žízeň, a velebil Thorkelovo pivo. Thorkel potřásal hlavou a omlouval se, že pro tuto chvíli je to sice nejlepší, co jim může nabídnout, ale že se ani zdaleka nevyrovná pivu v Anglii, kde mají nejlepší slad; a Jostein s ním souhlasil doznávaje, že ta země opravdu stojí za návštěvu. Pak si na to podali ruce, že budou postupovat společně a stát si v slovu; a když se zase vrátili na lodi, byly na přídi náčelnických lodí poraženy tři ovce v oběť obyvatelům moře, aby je na cestě provázelo příznivé počasí. Všichni byli naprosto spokojeni s tímto rozhodnutím; a Thorkelova obliba, již tehdy značná mezi jeho lidmi, jen ještě stoupla, když se ukázalo, jak je moudrý.

Zatím připlulo Thorkelovi ještě několik lodí, ze Skåne i z Hallandu; a jakmile se zvedl příhodný vítr, loďstvo odrazilo, pětapadesát mohutných korábů, a toho podzimu plenili ve Frísku a tam i přezimovali.

Orm se vyptával Thorkela i druhých, nevědí-li, jak to dopadá s rodinou a domácností krále Haralda. Někteří se doslechli, že Jelling lehl popelem, jiní, že biskup Poppo utišil moře žalmy a unikl, ačkoliv král Sven by ho byl rád zajal; ale nikdo nevěděl, co se stalo s královskými ženami.

(2)

Anglii už zase začínalo být tak, jak bývalo za časů synů Lodbrokových, a to od té doby, co se vlády ujal král Ethelred. Když dospěl a sám se ujal vlády, záhy byl znám pod jménem Nerozhodný; a Seveřané plavící se po moři se rádi shlukovali kolem jeho břehů, pomáhajíce mu, aby byl svého jména opravdu hoden.

Nejdřív přicházeli jen v malých hloučcích a záhy zase táhli dále, neboť jakmile vzplanuly na pobřeží strážné ohně, hned vyrazily dobré hlídkové čluny a bily se s vetřelci přes své široké štíty. Ale král Ehelred jen zíval u svého stolu a vysílal proti Seveřanům modlitby a pilně líhal se ženami svých pohlavárů; hněvivě pobíhal po komnatě, když se dověděl,

že se dlouhé čluny vrátily zpět navzdory jeho modlitbám; naslouchal unaveně nesčetným radám a stěžoval si, co s tím má práce a námahy a že už neví, co si počít. A hloučky loupeživých lodí houstly v zástupy a připlouvaly častěji a častěji, když hlídkové čluny začaly špatně konat svou povinnost; a teď už leckdy pronikly větší oddíly drancovníků hodný kus do vnitrozemí a lidé se vraceli na své lodi shrbení pod nákladem; a šířila se pověst, a mnozí jí naslouchali, že co do hojnosti stříbra se žádná říše nevyrovná zemi krále Ethelreda, jde-li o smělé plavce přicházející v hojném počtu. Však již dávno se v Anglii nedrancovalo jinak než podél pobřeží.

Žádné velké loďstvo však ještě nikdy nepřišlo a žádný pohlavár se dosud nenaučil vybírat výpalné v ražené minci z pokladnic krále Ethelreda; až léta Páně 991 nadešla tato chvíle, a pak už nebyla nouze o následovníky, dokud král Ethelred byl naživu a mohl platit.

Hned po velikonocích toho roku, jenž byl pátým, co Ethelred vládl jako pravoplatný král, vzplanuly strážné ohně podél kentského pobřeží; lidé zírali pobledlí v ranním šírání přes moře a pak se rozběhli domů, aby poukrývali, co se dalo, zahnali dobytek do lesů a sami se s ním uchýlili do skrýší; a poslové se rozjeli, co jen koním nohy stačily, aby oznámili králi Ethelredovi a jeho jarlům, že největší ze všech loďstev, jaké tu bylo za mnoho let spatřeno, se přiblížilo k pobřeží a pohané že se již začali brodit na zem.

Když se konečně shromáždila obrana, nic nezmohla proti cizincům, kteří procházeli krajem v silných oddílech a plenili a sháněli všecko, co jen v okolí spatřili. Zavládlo nesmírné zděšení, že se teď vetřelci pustí i do vnitrozemí, a arcibiskup canterburský se neprodleně odebral ke králi, žádaje na něm pomoc pro své město; ale když cizinci po nějaký čas řádili při pobřeží, odnášejíce na své lodi vše, co se jim uzdálo vhodnou kořistí, zase odrazili a zamířili podél pobřeží vzhůru. Pak zakotvili u východních Sasů a počínali si u nich nejinak.

Král Ethelred a jeho arcibiskup, který se jmenoval Sigerik, vysílali teď k nebesům modlitby delší než jindy; a když zanedlouho potom slyšeli, že pohané, zpustošivše řadu měst, zase odpluli, dali rozdělit četné dary kněžím, kteří se modlili nejhorlivěji, a oba byli přesvědčeni, že jsou tohoto krutého navštívení navždy zbaveni. Hned nato však Seveřané připluli k městu Maldonu při samém ústí řeky Panty a utábořili se na ostrově mezi říčními rameny a chystali se napadnout město. Jarl

východních Sasů se jmenoval Byrhtnoth. Byl proslulý ve své zemi, postavou převyšoval druhé a vědělo se o něm, že je to pyšný muž, který nezná bázně. Ihned svolal silný oddíl obránců a v jeho čele se vydal proti vetřelcům, aby je zastavil něčím jiným než modlitbami; dorazil k Maldonu a táhl mimo město k jejich ležení, až obě vojska dělila jen říční ramena. Ale teď nastala obtíž, jak se dostat k Seveřanům za řekou, a právě tak těžké bylo i pro ně, aby napadli jej. Přišel příliv a naplnil říční rameno až po okraj; nebylo širší, než kam bojovník dohodí oštěpem, a mohli na sebe pokřikovat, ale zdálo se, že nic jiného nelze podniknout, a tak za hravé jarní pohody stála vojska proti sobě a vyčkávala.

Hlasatel z průvodu Thorkela Vysokého, muž výřečný, vystoupil na břeh, zvedl štít a zavolal přes vodu:

„Chrabří mořeplavci mě vyslali, abych vám řekl toto: ‚Dáte-li nám stříbro a zlato, darujeme my vám mír. Jste bohatší nežli my a bude pro vás lépe, koupíte-li si mír za svoje poklady, než abyste se museli utkat s bojovníky, jako jsme my, kopím a mečem. Jste-li dost bohatí, není třeba se navzájem zabíjet. A vykoupíte-li si svobodu a získáte-li pro sebe mír a pokoj, a nejen pro sebe, nýbrž i pro své rodiny a statky a všecko, co vám náleží, budeme vám přáteli, vrátíme se na své lodi s výkupným a odplujeme odtud a dodržíme, co jsme slíbili."

Ale teď vystoupil sám Byrhtnoth, zamával oštěpem a zavolal na druhý břeh:

„Poslyšte, námořní lupiči, naši odpověď! Toto jsou poklady, které vám nabízíme: hroty oštěpů a ostré meče. Bylo by zle, kdyby takový jarl jako já, Byrhtnoth, Byrhthelmův syn, na jehož pověsti není poskvrny, nebránil svou zemi a zemi svého krále. Mezi námi se rozhodne jedině hrotem a ostřím, a budete muset tvrdě udeřit, než uslyšíte jinou odpověď."

Tak stáli proti sobě, dokud nenastal odliv a voda nezačala klesat; tu znovu zavolal hlasatel vikingů přes řeku:

„Stáli jsme nečinně již dost dlouho. Přejděte k nám, a poskytneme vám bojiště; nebo nám věnujte místo na svém břehu a my přejdeme k vám."

Jarlu Byrhtnothovi připadalo nemoudré, aby se sami brodili přes řeku, neboť tam byly chladné, divoké proudy, a jeho muži snadno mohli ztuhnout zimou a tíhou své zbroje. Ale toužil již dát se do boje, než jeho muži pocítí únavu a hlad. Proto zavolal v odpověď: „Připravíme vám

místo zde: přejděte bez meškání řeku a dejte se do boje. Bůh jediný ví, kdo z nás opanuje pole."

A tak praví pěvec Byrhtnothův, který se zúčastnil boje a vyvázl životem:

„Námořní lupič se neleká lázně,
přes Pantu brodí se záští svou zpit.
Lesklými proudy vod stoupá prost bázně,
o břeh již opírá lipový štít."

Byrhtnothovi muži stáli jako nerozborná hradba štítů a jejich vůdce jim poručil, aby nejdříve vrhli oštěpy a pak aby postupovali s mečem v ruce a zahnali pohany pozpátku do řeky. Ale Seveřané se rychle seskupili podél příkrého břehu, tak jak vystupovali nahoru, posádka každé lodi v hloučku, a pak vyrazili válečný pokřik a rozběhli se vpřed, v čele jednotliví velitelé korábů. Zasypaly je roje oštěpů a způsobily, že mnohý z nich klesl a již nevstal, ale přesto postupovali rychle kupředu, až se s nepřítelem srazili štít proti štítu. Teď nastalo tvrdé klání, provázené řevem a vřavou; vpravo i vlevo byli Seveřané zle tísněni a zatlačování zpět.

Ale Thorkel Vysoký a dva velitelé lodí, kteří mu byli nejblíž - Orm byl první a druhý byl Faravid Svensson, proslulý náčelník ze Sjællandu, jejž král Harald prohlásil v celém Danavelde psancem a který byl se Styrbjörnem u Fyrisu - se vrhli proti vlastní Byrhtnothově hradbě štítů a prolomili ji. Thorkel zavolal na své bojovníky, aby srazili toho vysokého muže se stříbrnou přílbou, pak že bude vítězství jejich; a tam pak se rozpoutal nejprudší boj a lidé drobného vzrůstu se marně hleděli prodrat lokty kupředu. Faravid si proklestil cestu vpřed a srazil muže, který nesl Byrhtnothův prapor, a potom ťal po Byrhtnothovi a zranil jej, ale v tu chvíli padl sám s oštěpem ve vousech. Teď padali muži z nejpřednějších jeden za druhým na obou stranách; a Orm uklouzl po odhozeném štítu, lepkavém krví, a upadl střemhlav přes muže, jejž právě zabil. Dostal ránu palcátem do týla, jak klesal, ale okamžitě byl zakryt štíty, které na něj navršili nejbližší z jeho lidí, aby mu chránili záda.

Když se vzpamatoval a postavil se zase na nohy za pomoci Rappovy, bylo již téměř po boji a Seveřané vítězili. Byrhtnoth padl a mnozí z jeho mužů prchali; ale někteří se shlukli do těsného kruhu, a ačkoliv byli

obklíčeni, ještě se bránili. Thorkel na ně zavolal, přehlušuje bitevní vřavu, že jim daruje život, odhodí-li zbraně; ale odpověděli mu ze svého kruhu:

„Čím je nás méně, tím lépe musíme mířit, tím tvrději bít, a se smělejší myslí!"

Bojovali dále, až tu leželi všichni společně s mnoha protivníky kolem mrtvoly svého pána. Jejich odvaha byla potom mezi Seveřany všeobecně velebena; ale tento boj u Maldonu, tři neděle před svatodušními svátky léta Páně 991, byl těžkou porážkou pro krále Ethelreda a osudovým neštěstím pro jeho říši; země byla teď široko daleko otevřena postupu cizinců.

(3)

 yní Seveřané pochovali své mrtvé a připili jejich památce i svému vítězství. Vydali Byrhtnothovu mrtvolu zarmouceným poslům, kteří si pro ni přišli, aby ji pochovali po křesťansku, a poslali posly do Maldonu a jiných měst, aby výpalné a výkupné bylo zaplaceno co nejdřív, chtějí-li ujít horším věcem. Radovali se při pomyšlení na bohatství, které již pokládali za své, a jal je proto vztek, když dny míjely, aniž se někdo objevil, doznávaje svou porobu a přinášeje bernou minci. Tu odpluli až k saménu Maldonu a od řeky zapálili kolové hradby a pak vzali město útokem a vydrancovali je, a potom truchlili, že skoro všecko lehlo popelem a jen málo zůstalo k rozdělení. Umínili si, že příště budou s ohněm opatrnější, protože dychtili po stříbře, a nikoli po zkáze, při níž by stříbro přišlo nazmar; a pilně teď shromažďovali z celého kraje koně, aby se rychleji dostali do krajů, kde je neočekávali. Brzy se rozptýlily hloučky jezdců do všech koutů a vracely se do ležení s bohatým nákladem; a zděšení v zemi bylo nyní tak veliké, že se po Byrhtnothovi již nenašel jiný náčelník, který by si troufal utkat se s nimi v boji. Zajatci vyprávěli, že král Ethelred sedí za svými zdmi, mumlá s kněžími modlitby a neví si rady.

V kostele v Maldonu, který byl z kamene, zůstali lidé, kteří při útoku na město uprchli na věž, kněží a ženy i jiní, a pak za sebou vytáhli

žebříky, takže se k nim nikdo nedostal. Mezi Seveřany se rozšířilo mínění, že na věž bylo dopraveno množství pokladů, a proto konali četné pokusy dostat lidi z věže dolů a zmocnit se toho, co tam skrývají. Ale ani ohněm, ani zbraněmi se nedalo nic pořídit; a lidé na věži měli s sebou jídlo a pití a zpívali žalmy a zdálo se, že jsou dobré mysli. Když Seveřané přišli k věži, aby se s nimi dohodli a přiměli je sejít dolů a vzdát se svých pokladů, zasypali jejich hlavy kamením, kletbami a nečistotou a hlasitě jásali, když někoho zasáhli. Všichni Seveřané se shodovali v přesvědčení, že kamenné kostely a jejich věže patří k nejobtížnějším a nejodpornějším místům, jde-li o dobývání.

Jostein, který byl drsný starý muž a nesmírně dychtil po pokladech, prohlásil, že ví jen jediné, co by tu pomohlo: shromáždit před kostelem zajatce a zabíjet jednoho po druhém, až by se ti tam nahoře při té podívané poddali a změkli. Někteří s ním souhlasili, protože byl ve veliké oblibě pro svou moudrost; ale Gudmundovi a Thorkelovi se zdálo, že by to bylo počínání málo hodné bojovníků, a nechtěli s tím nic mít. Raději, mínil Thorkel, bychom se o to měli pokusit lstí: zná prý dobře kněze a ví, jak si má člověk vůči nim počínat, aby od nich dostal, co chce.

Dal sejmout veliký kříž, který viděl v kostele nad oltářem. Dva muži jej před ním nesli; a pak se postavil pod věž a zavolal nahoru, že potřebuje kněze k ošetřování raněných a ještě víc proto, aby sám byl poučen o křesťanské víře. V poslední době prý pociťuje neodolatelnou touhu po Kristu, prohlásil. A zachová prý se vůči nim tak, jako by už byl křesťan, a postará se, aby žádný z těch, kdo jsou ve věži, nedoznal úhony.

Když dospěl ve své řeči až sem, přiletěl z věže kámen a zasáhl jej do levé paže u samého ramene, že klesl se zlomenou rukou. Oba jeho průvod upustili kříž a pomáhali mu do bezpečí; a bylo slyšet, jak lidé na věži jásají radostí a uspokojením. Jostein, který se na to díval, stáhl ústa a poznamenal, že to s válečnou lstí nebývá vždycky tak jednoduché, jak si představují nerozumní mladí lidé.

Všechny Thorkelovy lidi jal teď vztek, když viděli, že jejich velitel byl poraněn, a šípy jen pršely do okének věže. Ale nic tím nezískali a situace byla čím dál trapnější. Tu se ozval Orm: v Jižní zemi prý několikrát viděl, jak al-Mansúrovi lidé křesťany z kostelní věže prostě vykouřili; ihned bylo rozhodnuto, že se o to pokusí. Navršili dříví a vlhkou slámu v kostele i kolem věže a zažehli oheň; ale věž byla vysoká a

vítr odvál valnou část dýmu; a nakonec to všecky omrzelo i rozhodli se, že vyčkají, až ti tam nahoře pocítí hlad.

Thorkela rmoutilo, že se jeho lest nezdařila, a také se obával, že teď uslyší lecjakou pichlavou narážku na svůj nezdar. Kromě toho bylo zlé, doznával, že nějaký čas nebude moci vyjíždět s ostatními, nýbrž bude v Maldonu hlídat ležení; žádal, aby k němu přišli ti, kdo se vyznají v léčení, a prohlédli si jeho zranění. Také Orm k němu přišel. Thorkel seděl u ohně, popíjeje horké pivo; zlomená paže mu bezvládně visela; mnozí ohmatávali zlomeninu, ale nikdo si nevěděl rady, jak ji nejlépe obvázat.

Thorkel se zle šklebil při každém doteku a nakonec se rozkřikl, aby už nechali těch pokusů a obvázali mu paži, jak dovedou, ať už s dlahami nebo bez nich.

„Aspoň vidíte, že jsem mluvil pravdu," dodal, „že kněze potřebuji nejvíc ze všeho, neboť kněží se v takových věcech vyznají."

Orm přikyvoval, že kněží jsou opravdu znamenití lékaři. Vyprávěl raněnému, že po vánoční hostině u krále Haralda, kde sám utrpěl zranění daleko horší než nyní Thorkel, byl také léčen knězem; a teď prý by ho také potřeboval zrovna jako on, dodal, neboť rána do lebky, již mu zasadil palcát, mu působí neustálou bolest, až si někdy myslí, že se mu v hlavě něco zlomilo.

„Pokládám tě za nejchytřejšího ze svých velitelů," řekl Thorkel, když osaměli; „a od té doby, co padl Faravid, i za nejlepšího bojovníka, ale poznal jsem, že jsi z těch, kdo snadno pozbývají odvahy, když je něco potká, i tehdy, nestojí-li to za řeč."

„Se mnou je to takové," doznával Orm, „že jsem muž, jejž opustilo štěstí. Dřív mě provázelo všudy, že jsem beze škody prošel těžšími nebezpečími než většina mých druhů a ve všem jsem měl úspěch. Ale od té doby, co jsem se vrátil z Jižní země, se mi všecko hatí; přišel jsem o svůj zlatý náhrdelník, o svou nevěstu i přítele, s nímž jsem se nejlépe snášel; a v boji to teď se mnou dopadá tak, že sotva vytasím meč, už přijdu ke škodě. A vyslovím-li radu, aby vykouřili kostelní věž, ani to se nepovede."

Thorkel mínil, že už viděl horší nešťastníky, než je Orm; ale Orm jen vrtěl hlavou a poručil Rappovi, aby vedl jeho lidi na drancování sám; sám zůstal s Thorkelem ve městě; nejraději však sedával o samotě a přemýšlel o svých starostech.

Jednoho rána se dlouho ozývalo z věže zvonění a lidé tam pilně vyzpěvovali žalmy, až na ně zdola zavolali a ptali se jich, proč tolik lomozí. Nahoře neměli již žádné kamení, které by mohli házet dolů na pohany; ale odpověděli jim, že jsou svatodušní svátky a ty že jsou pro ně dnem radosti.

Všichni se podivili té odpovědi; a někteří se ptali, z čeho se radují a jak jsou na tom s masem a pivem. Odpovídali, na tom že jim nesejde: prý se radují, neboť mají na nebesích Krista, a ten jim pomůže.

Thorkelovi muži pekli nad ohni tučné skopce, a vůně pečeného masa stoupala až na věž, kde jistě všichni hladověli. Muži volali nahoru, aby přece měli rozum a šli dolů a pochutnali si na pečínce s nimi; ale ti tam nedbali jejich volání a znovu se dali do zpěvu. Thorkel a Orm seděli vedle sebe a jedli, naslouchajíce zpěvu, který k nim zaznával z věže.

„Zpívají dnes nějak chraplavěji než obyčejně," poznamenal Thorkel; „jaksi jim začíná vysychat v krku. Už to asi dlouho nepotrvá, než sejdou dolů, jsou-li na dně s pitím."

„Jsou na tom hůř než já, a přece zpívají," řekl Orm, dívaje se zasmušile na pěkné sousto skopoviny, než je dal do úst.

„Z toho je vidět," usoudil Thorkel, „že by ses špatně hodil za kostelního zpěváka."

(4)

 Téhož dne o polednách se vrátil Gudmund z vyjížďky po krajině. Byl to vysoký usměvavý muž s tváří zbrázděnou starými stopami po medvědích drápech; přijížděl opilý a rozjařen, přes ramena drahocenný šarlatový plášť, kolem pasu dva těžké váčky se stříbrem a v žlutých vousech široký úsměv.

„Tohle," volal, jakmile spatřil Thorkela, „je země podle mého vkusu; její bohatství převyšuje každý pomysl." Po všecky dny života bude prý Thorkelovi vděčný, že ho sem vylákal. Plenil v devíti osadách a vydrancoval jedno tržiště a ztratil při tom čtyři muže; koně podklesávali v kolenou pod svými břemeny, ačkoliv s sebou brali jen to nejlepší, a za nimi prý přijíždějí volské povozy se silným pivem a jinými věcmi. Bylo prý by nejvýš záhodno, připomínal, aby se včas poohlédli po nějakých lodích, na nichž je dost místa, aby pobrali domů všecko, co lze v téhle zemi hojnosti shromáždit a ukořistit s námahou tak nepatrnou.

„Kromě toho jsem našel na cestě hlouček lidí," pokračoval: „dva biskupy a jejich průvod. Říkali, že jsou posly krále Ethelreda, tak jsem jim nabídl pivo a vzal je s sebou. Biskupové jsou už staří, a takoví jezdívají obyčejně pomalu, ale tentokrát tu byli, než by se otočil; a co nám chtějí, to si můžeme spočítat na prstech. Říkali, že nám přinášejí mír od svého pána; ale jsme to přece my, kdo rozhodneme, kdy má být mír, a ne on. Možná že nás chtějí obracet na křesťanskou víru; ale sotva nám asi zbude tolik času, abychom si je poslechli, když se dá všude kolem drancovat a plenit jedna radost."

Thorkel se rázem rozveselil, prohlašuje, že kněží jsou to, co právě potřebuje nejvíc ze všeho, aby mu napravili paži; a Orm by si také rád promluvil s nějakým knězem o své bolavé hlavě.

„Ale snad je pravá příčina jejich příchodu ta, že chtějí vykoupit na svobodu zajatce a ty lidi ve věži," hádal Thorkel.

Biskupové přišli ve chvíli. Byli to důstojní muži s holemi a kápěmi a s četným průvodem. Měli s sebou hlasatele a kněze, hofmistra, číšníky a pištce; a hlásali boží mír každému, s kým se setkali. Thorkelovi muži, pokud byli ve městě, se kolem nich seběhli a civěli na ně; ale někteří se rozprchli, když k nim biskupové vztáhli ruce; a lidé ve věži propukli v hlasitý jásot, když je shlédli, a znovu začali vyzvánět.

Thorkel a Gudmund se k nim chovali s příkladnou pohostinností; a když si odpočinuli a poděkovali Bohu, že šťastně dojeli, přednesli, proč přicházejí.

Ten z biskupů, jenž vypadal starší a kterého jmenovali biskup od hrobu svatého Edmunda, oslovil Thorkela a Gudmunda i ostatní, kteří si ho přišli poslechnout. Řekl, že časy jsou zlé a že Krista i jeho církev nesmírně rmoutí, že lidé nedovedou žít navzájem v míru, snášenlivosti a lásce. Přesto však se to zde v Anglii uspořádalo tak šťastně, že země má krále, jenž miluje mír z celého srdce, ačkoliv má nesmírnou moc a legiony bojovníků, které může kdykoliv povolat. A tento král by raději získal oddanost svých nepřátel, než aby je potřel mečem. Král Ethelred pohlíží prý na Seveřany jako na horlivé a učenlivé mladíky bez učitele, kteří nevědí, co je pro ně nejlepší; a když si poslechl některé své rádce, došel k názoru, že pro tentokrát bude lépe, nevystoupí-li proti nim přísně, nýbrž je místo toho uvede na pravou cestu laskavým slovem. Proto k nim vyslal toto poselstvo, aby vyzkoumalo, jak by se šlechetní náčelníci ze Severu a jejich bojovníci dali získat pro mír, a přimělo je opustit nebezpečné cesty, po nichž kráčejí. Král Ethelred si prý žádá toto: aby se vrátili na své lodi, opustili jeho pobřeží a napříště zůstali již doma, ve vlastní zemi, a tam si žili v míru a štěstí; a aby jim to ulehčil a provždy získal jejich přátelství, dá prý jim takové dary, že všichni budou naplněni radostí a vděkem. Snad se tím jejich srdce obměkčí tak, že se naučí milovat zákon boží a Kristovo evangelium. Pak bude radost dobrého krále Ethelreda vpravdě nesmírná a jeho láska k nim poroste každým dnem.

Biskup byl již nachýlen stářím a neměl zuby, a tak jen málokdo porozuměl tomu, co říká; ale vzdělaný kněz z jeho průvodu tlumočil jeho slova a všichni, kdo tu naslouchajíce stáli kolem, pohlíželi druh na druha, jako by se ptali, co takovému poselství říká. Gudmund seděl na pivním sudu opilý a rozjařený a třel si o rukáv zlatý křížek, aby jej vyleštil; když pochopil, co biskup říká, začal se spokojeně a pobaveně kolébat dopředu

a dozadu. Zavolal na Thorkela, že na tak krásnou řeč by měl odpovědět sám.

Thorkel se tedy dvorně ujal slova a prohlásil, že to, co tu slyšeli, si jistě zaslouží bedlivé úvahy. V Danavelde si již král Ethelred získal skvělou pověst; ale jak se zdá, je ještě lepší, než se kdo domníval; a jeho úmysl obdarovat je prý se dokonale shoduje s tím, v co sami již od začátku doufali.

„Neboť jsme řekli jarlu Byrhtnothovi, když jsme s ním mluvili přes řeku, že vy v této zemi jste bohatí a my, chudobní mořeplavci, že se chceme stát vašimi přáteli, pokud se s námi o své poklady rozdělíte. Je nám proto nejvýš příjemné, když slyšíme, že král Ethelred smýšlí jako my; a při svém bohatství a moci a při své moudrosti se jistě ukáže jako muž štědrý a velkomyslný. Jak mnoho nám míní dát, jste nám ještě neřekli; ale je potřebí mnoho, má-li nás to naplnit radostí, neboť jsme z kmene zasmušilého; a nejlépe bude, když nám to vyplatí ve zlatě a raženém stříbře, neboť tak se nám to lépe bude počítat a snáze to dopravíme domů. A než bude všecko připraveno, rádi bychom tu byli nerušeni; co potřebujeme k živobytí i pro své potěšení, to už si seženeme v tomto kraji sami. Ale je tu muž, který o tom rozhoduje tak jako Gudmund a já, a to je Jostein. Je právě s mnoha muži někde za kořistí, a než se vrátí, musíme vyčkat s rozhodnutím, jak veliký má být králův dar. Jedno však bych rád věděl hned, totiž je-li ve vašem průvodu kněz, který se vyzná v ranhojičství, neboť mám poraněnou paži, která potřebuje ošetření."

Druhý biskup odpověděl, že s sebou mají dva muže zběhlé v lékařském umění a ti že rádi Thorkelovi zranění prohlédnou. Ale na oplátku by rád, aby ti uzavření ve věži mohli sestoupit dolů a bez úhony odejít, kam jim bude libo; je prý pro něj těžké, dodal, ví-li, že je trápí hlad a žízeň.

„Pro mne za mne ať sejdou třeba hned," řekl Thorkel. „Hledíme je k tomu přimět již od té chvíle, co jsme zabrali město; ale ačkoliv jsme jim dobře radili, vzpírali se tvrdošíjně, a oni to byli, kdo mi přerazili paži. Polovinu pokladů, které mají ve věži, musejí ovšem přenechat nám; je to jen nepatrná pokuta za mou paži a za všecky nesnáze, které nám způsobili. Ale pak ať si jdou každý po svém."

Zanedlouho sešli všichni z věže dolů, bledí a vyzáblí. Někteří z nich plakali a vrhali se biskupům k nohám; jiní volali po vodě a jídle.

Thorkelovi muži byli mrzutí, když shledali, že je ve věži jen málo cenností; ale dali hladovým najíst a nijak jim neubližovali.

Orm šel právě kolem napajedla, kde stáli mnozí z těch, kdo byli ve věži; dychtivě pili. Byl mezi nimi drobný holohlavý mužík v kněžském plášti, s dlouhým nosem a rudou jizvou na temeni. Orm na něj v údivu vytřeštil oči, pokročil k němu a popadl jej za rukáv.

„Tebe opravdu vidím rád," řekl; „však jsem ti ještě povinen díkem za naše poslední setkání. Ale kdo by se byl nadál, že se tu setkám s lékařem krále Haralda? Jak ses sem dostal?"

„Sem jsem přišel z věže," zavrčel bratr Willibald vztekle; „tam jsem musel sedět čtrnáct dní kvůli těm násilníkům a pohanům."

„Je toho spousta, o čem si s tebou musím promluvit," řekl Orm. „Pojď se mnou a dostaneš jíst i pít."

„Nemám, o čem bych s tebou mluvil," odpověděl bratr Willibald. „Čím méně Dánů vidím, tím je mi lépe; alespoň tolik jsem se už naučil. A jídlo a pití dostanu jinde."

Orm se polekal, že od něho kněžík ve svém hněvu uteče a zmizí; popadl jej proto a odnášel si ho s sebou, slibuje mu, že mu nebude ublíženo. Bratr Willibald se divoce vzpíral a hněvivě ječel, ať ho pustí a že malomocenství a hnisavé rány jsou nejmenší trest pro toho, kdo vztáhne ruku na kněze; ale Orm si jej odnesl do domu, který si vybral po dobytí města a v němž teď leželo několik raněných z jeho posádky, které ošetřovaly dvě stařeny.

Na kněžíkovi bylo vidět, že je tuze vyhladovělý; ale když před něj postavili maso a pivo, chvíli seděl před konvicí a mísou nehnutě a rozhořčeně pohlížel na to, čím jej uhostili. Pak si povzdechl, cosi zahučel, pokřižoval pokrm i nápoj a teprv se dal dychtivě do jídla. Orm mu naléval do konvice a trpělivě čekal, až ukojí hlad. Ani dobré pivo však ho nedokázalo naladit vlídněji, a jeho hlas se také neumírnil; ale přece jen odpovídal na Ormovy otázky a brzy se horlivě rozhovořil.

Unikl z Dánska společně s biskupem Poppem, když do Jellingu vtrhl zlý a nekřesťanský král Sven, aby tam zahubil všecky boží služebníky; a biskup teď sedí slabý a churavý u opata z Westminsteru a truchlí nad svým zmařeným dílem mezi Dány. Ale nad tím, mínil bratr Willibald, ani není třeba mnoho truchlit, když se na to člověk dívá správně; vlastně prý všecko, co se stalo, bylo jen znamením od Boha, že lidé na Severu vůbec nestojí za to, aby byli obráceni na víru. Měli je nechat raději na pokoji, až se sami navzájem vyhubí svou zlobou, která je opravdu bezmezná. A sám prý se už nikdy nebude plahočit u tohoto lidu s obracením na víru; to prý ochotně při Kristově kříži a umučení prohlásí komukoliv, kdo se ho na to zeptá, i kdyby to byl sám brémský arcibiskup.

Vyprázdnil konvici a v očích mu zajiskřilo; pak zamlaskal a řekl, že tomu, kdo dlouho hladověl, pivo prospěje víc než maso. Orm mu honem nalil znovu, a kněz vyprávěl dál.

Když biskup Poppo uslyšel, že dánští vikingové přistáli na východním pobřeží, rád prý by si byl opatřil spolehlivé zprávy z Danavelde; jsou-li tam ještě někteří křesťané naživu a je-li pravdivá pověst, která tvrdí, že král Harald zemřel, a jiné takové věci. Ale sám se prý cítil příliš slabý na tak nebezpečnou cestu, a proto musel jet bratr Willibald.

„Neboť biskup mi řekl, že já budu vystaven menšímu nebezpečí mezi pohany, i kdyby zuřili sebevíc; budu jim vítán jako lékař, a snad prý si mě budou vážit i ti, kdo mě viděli na dvoře krále Haralda. Myslel jsem si o tom své, protože vás znám lépe, než on vás kdy pozná, neboť je až příliš dobrý pro tento svět; ale v takových věcech se nesluší biskupovi odporovat, a proto jsem učinil, jak si přál. Jednou večer jsem přišel unaven do tohoto města a po večerní modlitbě jsem ulehl ke spánku v kostelní noclehárně; a tam mě probudil křik a hustý dým požáru, a v záři ohně pobíhali zmateně polonazí lidé a volali, že se na nás hrnou ďáblové. Nebyli to však ďáblové, nýbrž tvorové daleko horší; a tu se mi zdálo, že by mi málo prospělo, kdybych jim vyšel vstříc s pozdravy od biskupa Poppa. Uchýlil jsem se raději s druhými nahoru na věž; a tam bych byl zahynul a všichni ostatní se mnou, kdyby nás v tento posvátný svatodušní den sám Bůh nebyl vysvobodil z tísně."

Několikrát pokývl hlavou, napil se a zahleděl se na Orma unavenýma očima.

„Trvalo to čtrnáct dní, a za tu dobu jsme toho mnoho nenaspali. A tělo je slabé... nikoli, slabé není, naopak, je silné, právě tak silné jako duch, ale všecko nevydrží."

„Potom se vyspíš," řekl Orm netrpělivě. „Víš něco o Ylvě, dceři krále Haralda?"

„Vím jen tolik," odpověděl bratr Willibald bez váhání, „že pro svou vzpurnost a zlobnou mysl přijde rovnou do pekla, jestli se co nejdřív nepolepší. A kdo může očekávat, že by se dcera takového krále napravila?"

„Tak ty se zlobíš už i na ženy?" zasmál se Orm. „Copak ti udělala?"

„Na tom nesejde, co udělala mně," řekl kněžík trpce; „ačkoliv musím říci, že mi nadávala do starých vypelichaných sův, když jsem jí hrozil trestem božím."

„Tys jí hrozil, ty, kněz?" řekl Orm, pomalu se zvedaje. „A proč jsi jí hrozil?"

„Křičela, že udělá, co sama bude chtít, a vezme si pohana, i kdyby se proti tomu vzepřeli všichni biskupové na světě." Orm si vjel prsty do vousů a vyvalil na něj oči a pak zase usedl.

„To za mne se má provdat," řekl tiše. „A kde je?"

Ale na tu otázku Orm toho večera již odpověď nedostal, neboť bratr Willibald se pomalu složil na stole a s hlavou na lokti usnul tak, jak seděl.

Orm se ho pokoušel probudit, ale nepodařilo se mu to; tak ho nakonec odnesl na kavalec a tam ho uložil a přikryl. Pozoroval s úžasem, že má toho vzteklého a zavilého kněžíka docela rád; ale když pak seděl hodnou chvíli sám nad svým pivem, aniž cítil, že by se mu sebeméně chtělo spát, jeho netrpělivost vzrostla k nesnesení; znovu pokročil k lavici a drsně spáčem zalomcoval.

Ale bratr Willibald se jen ve spaní otočil na druhý bok a zaskuhral:

„Horší než ďáblové!"

(5)

 dyž se kněžík příští den ráno probudil, byl v náladě poněkud vlídnější a nezdálo se, že by se mu dařilo zrovna špatně; a Orm neotálel s otázkami, co všecko o Ylvě ví. Uprchla prý raději společně s biskupem, než by byla zůstala doma pod vládou bratra Svena; a teď s ním strávila zimu a nemůže se dočkat, až se zase vrátí do Dánska, jakmile odtamtud dojdou dobré zprávy. Ale nedávno k nim dospěla zvěst, že král Harald ve vyhnanství zemřel; tu začala Ylva pomýšlet na cestu na sever k sestře Gunhildě, která je provdána v Northumberlandu za dánského jarla Pallinga. Biskup nechtěl, aby se vydala na tak nebezpečnou cestu; spíš prý by se měla provdat za některého velmože v zemi, při jehož volbě by jí byl nápomocen. Ale jen o tom začal, pobledla zlostí a byla samé odmluvy, i když jí to doporučoval sám biskup.

To bylo vše, co kněžík o Ylvě věděl. Orm rád slyšel, že unikla králi Svenovi a jeho lidem, ale jinak mu bylo těžko, neboť si nevěděl rady, jak by se k ní dostal. Také mu dělala starosti rána na hlavě a bolesti, které mu po ní zůstaly; ale bratr Willibald nad tím jen opovržlivě stáhl rty a mínil, že takovéhle lebky vydrží něco víc. Pak mu za uši nasadil pijavky a po nich se mu brzy ulevilo. Tu se mu začaly vracet myšlenky na Ylvu víc a víc; nejraději by byl přiměl Thorkela a ostatní, aby se vydali na velkou loupežnou výpravu do samého Londýna a Westminsteru, aby se k ní dostal. Ale mezi náčelníky vikingů a posly bylo teď dlouhé vyjednávání o

daru krále Ethelreda; a celé vojsko zatím nečinně vyčkávalo a jen jedlo a pilo za nekonečných úvah o tom, kolik vlastně by tak veliký král měl zaplatit.

Oba staří biskupové se činili, seč byli, aby dosáhli co nejvýhodnějších podmínek, a neustále odmítali výši výpalného, jež velitelé pokládali za přiměřené; rádi prý by je poučili, opakovali znovu a znovu, že jsou cennější věci než stříbro, ale ty že nejsou z tohoto světa; a že muži, který má veliké bohatství, je obtížnější dostat se do království nebeského, než by bylo volu, který by chtěl prolézt komínem. Náčelníci je vyslechli a řekli, že jsou ochotni vzít na sebe škodu spolu s užitkem, a proto že musí zůstat při obnosu, který požadují; a je-li pravda, co tu biskupové vyprávějí o nebeské říši a komínu, jsou přesvědčeni, že tedy králi Ethelredovi vlastně pomohou, když převezmou část jeho tíživého bohatství.

S nekonečným vzdycháním zvýšili tedy biskupové svou nabídku, a nakonec se přece jen na výši výpalného dohodli. Každý muž z loďstva měl obdržet šest marek stříbra kromě toho, co již získal drancováním.Velitel oddílu měl dostat dvanáct marek a velitel lodi šedesát; a Thorkel a Gudmund a Jostein měli dostat po třech stech. Biskupové prohlašovali, že je to pro ně den smutku a že sami nevědí, co tomu řekne král, neboť je to o mnoho víc, nežli má současně vyplatit vyjednavačům norského náčelníka Olafa, syna Tryggvova, který se svým loďstvem plení jižní pobřeží. Není prý jisté, zda vůbec poklady krále Ethelreda na to na všecko postačí.

Když tohle náčelníci uslyšeli, polekali se, jestli nežádali příliš málo. Také se obávali, aby je Norové nepředešli. Když se o tom poradili, ohlásili biskupům, že pevně trvají na tom, jak bylo rozhodnuto, ale že by si teď biskupové měli pospíšit ke králi a přinést stříbro, neboť by pokládali za urážku, kdyby Norové dostali své dřív než oni.

Biskup londýnský, laskavý a usměvavý muž, přikývl a slíbil, že oba učiní, co jen bude v jejich moci.

„Ale je ku podivu," řekl, „když člověk vidí tak statečné náčelníky, jak se znepokojují pro nějakého norského velitele, jehož loďstvo je daleko menší než vaše. Nebylo by pro vás vlastně výhodné odplout k jižnímu pobřeží, kde se ten pohlavár zdržuje, přepadnout jej a získat tak jeho poklady? Přišel sem z Bretaně s krásnými loděmi a říká se, že tam získal tuze mnoho. Tu vám kyne příležitost, abyste značně zvýšili lásku, kterou

k vám můj pan král chová; a pak by mu také bylo lehko odevzdat vám ten velký dar, když by tu neměl toho Nora, jejž rovněž musí penězi přimět k míru."

Thorkel pokyvoval a tvářil se nerozhodně, ale Gudmund se zasmál a prohlásil, že by se o tom dalo uvažovat.

„Sám jsem se ještě s Nory nestřetl," řekl; „ale kdekdo mi tvrdí, že při prvním setkání s nimi by došlo k pěknému boji, o němž by se dlouho mluvilo. Doma kolem Bråávikenu mnozí říkají, že se sotva najde někdo jiný kromě Östergötlanďanů, kdo by je předčil; a tak bychom to vlastně měli jednou vyzkoušet. A já mám mezi svými lidmi berserky z Ålandu a ti už beztoho začínají bručet, že tahle výprava jim sice přináší slušnou kořist a znamenité pivo, ale jen málo příležitosti k boji; a na to prý oni nejsou zvyklí."

Thorkel poznamenal, že se sice už s Nory utkal, ale že není proti tomu, střetnout se s nimi znovu, jen kdyby měl paži v pořádku, neboť tím by se dala získat sláva i bohatství. Ale Jostein se rozchechtal na celé kolo, strhl si klobouk z hlavy a hodil jej před sebe na zem. Nosil neustále starý červený klobouk se širokou střechou, nebyl-li právě v boji, neboť přílba prý jej tlačí do holé lebky.

„Podívejte se na mne," řekl, „jsem starý a holohlavý; a kde je stáří, tam bývá i moudrost, to se teď ukázalo nejlépe. Vás oba, Thorkele a Gudmunde, může takový páter ošálit, ale nikoli mne, neboť jsem přinejmenším tak chytrý jako on. Jemu i jeho králi by ovšem náramně prospělo, kdyby nás zlákali k bitce s Norem, abychom se navzájem povraždili; tak by se nás zbavil a nemusel by plýtvat stříbrem na ty, kdo by zůstali. Ale z toho nebude nic, pokud tu rozhoduji já."

Gudmund i Thorkel museli doznat, na to že nepomysleli a že Jostein je z nich nejmoudřejší; tu poslové najednou shledali, že nemají, co by jim řekli. Chystali se proto, že se vrátí ke králi Ethelredovi, aby mu pověděli, jak se věci vyvinuly, a mohli co nejdřív složit výpalné.

Ale předtím se ještě oblékli v nejkrásnější bohoslužebná roucha a se svým průvodem se odebrali na pole, kde došlo k boji. Tam se pomodlili nad mrtvými, kteří tu leželi jen zpola zakryti bujnou trávou, zatímco vrány a havrani nad nimi kroužili v nesčetných hejnech a mrzutě křičeli, že byli vyrušeni.

(**II. – 1**)

DÍL DRUHÝ / V ŘÍŠI KRÁLE ETHELREDA

O VĚCECH
DUCHOVNÍCH

 ojsko propuklo v nadšený jásot, když se rozneslo, k jaké dohodě došlo mezi náčelníky a poselstvem. Všichni své velitele za tento obchod velebili a vychvalovali i krále Ethelreda jako nejlepšího ze všech králů, když se tak dobře zachoval k chudobným mořeplavcům ze Severu. Žertovalo se a pilo a nastala velká sháňka po tučných skopcích a mladých ženách; a zkušení muži sedávali zamyšleně u ohňů, kde se peklo maso, a pokoušeli se vypočíst, kolik obdrží každá jednotlivá loď a kolik to bude pro veškeré loďstvo. Šlo jim to ztěžka, a co chvíli docházelo k půtce, čí výpočet je pravdě nejblíž; ale všichni se shodovali v mínění, že by se byl nikdo nenadál, že je na světě tolik stříbra, leda snad u císaře v Miklagárdu. Některým ale připadala jedna věc zvlášť pozoruhodná, totiž že kormidelníci dostanou tak velký podíl, ačkoliv jejich práce je snadná, neboť nikdy nemusí sedět u vesel; kormidelníkům se naopak zdálo, že každý rozumný člověk musí nahlédnout, že oni jsou přece jediní, kdo by si zasloužili víc.

Ačkoliv piva byla hojnost, a pěkně silného, a hluk byl k nepopsání, přece jen nedocházelo k půtkám často; neboť všichni se teď pokládali za boháče a radovali se ze života, a proto byli méně zbrklí než jindy, když měli sáhnout po zbrani.

Jen Orm seděl vedle kněžíka zahloubán v úvahy a mračil se a zdálo se mu, že jen málo lidí je na tom tak bledě jako on. Bratr Willibald měl plné ruce práce, protože tu bylo mnoho raněných, které musel prohlédnout, a tomu on se věnoval opravdově a horlivě. Prohlédl také Thorkelovu paži a nešetřil jedovatými poznámkami o lékařích obou biskupů a o způsobu, jak jej ošetřovali, neboť mu bylo zatěžko přiznat někomu jinému, že se také vyzná v lékařském umění a rozumí mu. Prohlásil, že má v úmyslu odejít společně s biskupy, ale Orm o tom nechtěl ani slyšet a že ho ani za nic od sebe nepustí.

„Je vždycky dobře, má-li člověk po ruce lékaře, a máš asi pravdu, když tvrdíš, že jsi z nejlepších svého oboru. Sice bych tě rád poslal se vzkazem k Ylvě, dceři krále Haralda, neboť o jiném poslu nevím; ale to bych tě asi už nikdy nespatřil, když nás Seveřany chováš v takové

nenávisti, a tak bych se také nedověděl její odpověď. Proto tu tak sedím a nevím si rady, až mě z toho začíná opouštět chuť k jídlu i spánek."

„To mě tu chceš držet jako zajatce?" vyjel si bratr Willibald nevrle. „Tvrdíte přece často, že se vaše spolehlivost, s níž držíte dané slovo, vyrovná vaší statečnosti; a my, co jsme byli ve věži, jsme od vás dostali slib, že si budeme moci jít, kam nám bude libo. Ale na to jsi patrně zapomněl?"

Orm zíral zachmuřeně před sebe a pak řekl, že on tak snadno nezapomíná.

„Ale je mi těžko tě propustit," pokračoval, „protože mi připadá, jako bys mi pomáhal, i když mi ve skutečnosti nemůžeš ničím prospět. Jsi chytrý muž, kněžíku, a proto poslyš, co ti řeknu: kdybys byl v mé kůži a byl na tom tak jako já, co bys učinil?"

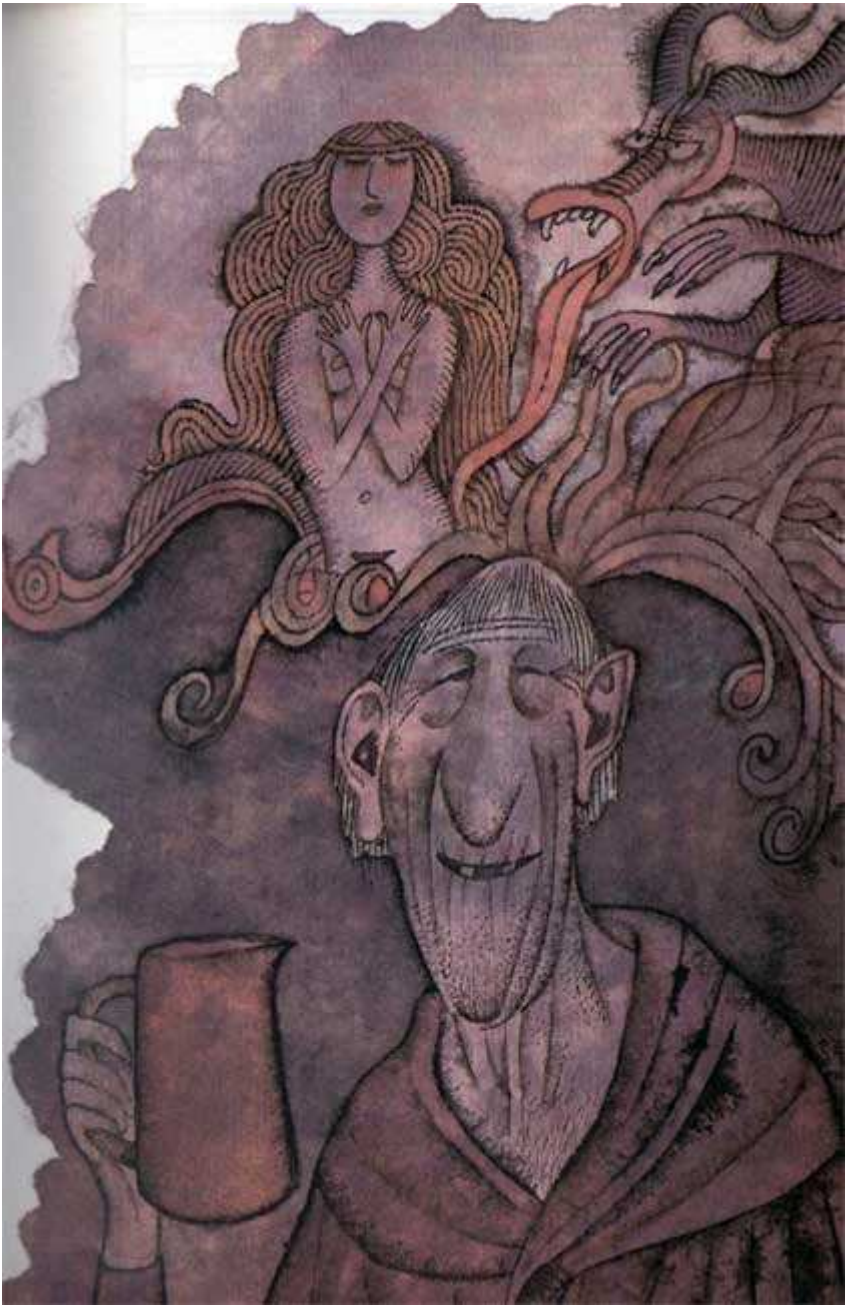
Bratr Willibald se usmál, vlídně pohlédl na Orma a pak potřásl hlavou.

„Tak se mi zdá, že příliš lpíš na té mladé ženě, přes její ničemnou povahu," řekl; „a to je věru ku podivu, neboť vy bezbožní násilníci si rádi berete ženy tak, jak to náhoda přinese, aniž pro některou věšíte hlavu. Je to snad proto, že je dcerou královskou?"

„Žádné dědictví přece nemůže očekávat, když to s jejím otcem tak dopadlo," odpověděl Orm; „a z toho bys mohl poznat, že neusiluji o její bohatství, nýbrž o ni samu. Ale že je z dobrého rodu, to ovšem neškodí; sám jsem také z dobrého rodu."

„Možná že ti dala nápoj lásky," usoudil bratr Willibald, „a ten že dodává tvé zamilovanosti stálosti."

„Jednou mi dala napít," doznával Orm, „ale pak již nikdy; bylo to tehdy, když jsem ji uviděl poprvé, a byla to masová polévka. Ale stěží jsem z ní něco požil, protože se tenkrát rozzlobila a hodila misku i s polévkou do ohně. A byl jsi to přece ty, kdo nařídil, aby mi tu polévku vařili."

„Nehlídal jsem je, když ji vařili a donášeli," řekl bratr Willibald zamyšlen; a mladý člověk ani nepotřebuje mnoho takového nápoje, když žena sama je mladá a pěkná. Ale jestli ti do polévky dala nějaké kouzlo, pak se nedá nic dělat; neboť proti nápoji lásky není jiného léku kromě lásky samé, jak tvrdí všichni nejučenější lékaři starých časů."

„To právě je ten lék, který hledám," řekl Orm; „a teď se tě ptám, máš-li pro mne nějakou radu."

Bratr Willibald zvedl ukazovák a otcovsky promluvil:

„Lze učinit jen jedno, je-li člověku těžko a neví si rady; a ty, ubohý uctívači model, jsi na tom opravdu bledě. Neboť jediné, co se dá dělat, je modlit se o pomoc k Bohu, ale to ty nemůžeš."

‚A tobě pomáhá často?" zeptal se Orm.

„Pomáhá mi, když jej prosím o rozumné věci," odpověděl bratr Willibald rozhodně; „a to je víc, než činí tví bohové pro tebe. Nevyslyší mě, když si mu stěžuji na maličkosti, o nichž soudí, že je unesu; a sám jsem viděl, jak svatý sluha boží biskup Poppo tehdy, když jsme prchali přes moře, úpěnlivě volal k Bohu i k svatému Petrovi, aby mu pomohli proti mořské nemoci, a nebyl vyslyšen. Ale když jsem byl s ostatními nahoře ve věži a když jsme ve své bídě volali k Bohu, byli jsme vyslyšeni, ačkoliv mezi námi nebyl nikdo, jenž by byl tak dobrý před Bohem jako biskup Poppo. Tehdy přišlo poselstvo k naší záchraně; je sice pravda, že je poslal král Ethelred k náčelníkům, ale přesto to bylo poselstvo vyslané od Boha, aby nám pomohlo pro naše mnohé modlitby."

Orm pokyvoval hlavou a doznával, že tomu tak asi bude, protože sám viděl, jak se všecko událo.

„A teď už také lépe rozumím, proč jsme vás nemohli vykouřit," řekl; „patrně to byl Bůh, anebo třeba někdo jiný, k němuž jste se modlili, jenž způsobil, že se zvedl vítr a dým odvál."

Bratr Willibald dotvrdil, o tom že není nejmenší pochybnosti: jen boží prst tehdy způsobil, že takové ďábelství vyšlo naplano. Orm seděl zamyšlen a probíral se ve vousech.

„Z mé matky se teď na stará kolena také stala křesťanka," řekl. „Naučila se dvěma modlitbám a často si je odříkává a tvrdí, že obě jsou dobré. Je přesvědčena, že to modlitby způsobily, že jsem zůstal naživu a vrátil se k ní po těch mnoha nebezpečenstvích, ačkoliv snad i Modrý jazyk a já sám jsme na tom měli podíl, a ty také, kněže. Teď bych měl věru sto chutí sám poprosit Boha o pomoc, když se o něm říká, že je tak

účinlivý. Ale nevím, co by za to ode mne chtěl na oplátku, a také nemám potuchy, jak bych k němu měl mluvit."

„Nemůžeš prosit Boha o pomoc dřív, než se staneš křesťanem," řekl bratr Willibald; „a křesťanem se nemůžeš stát, dokud nejsi pokřtěn; a pokřtěn nemůžeš být, dokud se nezřekneš svých falešných bohů a nepřiznáš se k Otci i Synu i Duchu svatému."

„Tolika kejklů není potřeba, chce-li člověk mluvit s Alláhem a jeho prorokem," řekl Orm mrzutě.

„S Alláhem a jeho prorokem?" opakoval kněžík udiveně. Co ty o nich víš?

„Byl jsem ve světě dál než ty," odpovídal Orm; „a když jsem byl u al-Mansúra v Andalusii, vzývali jsme Alláha a jeho proroka dvakrát denně, a někdy i třikrát. A ještě ty modlitby umím, jestli si je snad chceš poslechnout."

Bratr Willibald zděšeně vztáhl paže.

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!" zvolal. „Ochraňuj nás od díla ďáblova a od lsti Mohameda, toho proklatce! S tebou je to horší než s kýmkoli jiným, protože vyznávat Mohameda je nejtěžší hřích. A ještě věříš v jeho učení?"

„Držel jsem se ho tak dlouho, dokud jsem byl u al-Mansúra, protože mi to poručil," řekl Orm; „a al-Mansúr byl muž, jemuž nebylo radno odporovat. Pak už jsem neměl žádného boha, a snad proto to se mnou dopadalo čím dál tím hůř."

„Je ku podivu, že se o tom biskup Poppo nedověděl, dokud jsi byl u krále Haralda," řekl bratr Willibald. „Kdyby byl slyšel, že vyznáváš učení toho černého podvodníka, byl by tě okamžitě pokřtil, jak už je zbožný a pln účinlivé lásky, i kdyby si byl musel zavolat na pomoc dvanáct nejlepších bojovníků krále Haralda, aby tě drželi. Je záslužným a požehnaným dílem spasit z temnot a slepoty obyčejnou duši a sem by se měli možná počítat i Seveřané, ačkoliv je mi těžko tomu uvěřit, po všem, co jsem u nich zažil; ale všichni svatí mužové jsou zajedno v mínění, že je sedmkrát záslužnější spasit někoho, kdo propadl Mohamedovi, neboť nic jiného ďábla tak nedopálí jako právě to."

Orm se teď začal vyptávat na ďábla a bratr Willibald ho o něm horlivě poučoval.

„Tak se mi zdá, že se mnou to bylo takové," řekl Orm, „že jsem ďábla vydráždil, aniž jsem o tom věděl, prostě tím, že jsem se přestal

držet Alláha a jeho mocného proroka; a z toho asi vzešly všecky moje pozdější svízele."

„Je to tak," přisvědčil kněžík; „a můžeš být rád, že začínáš docházet k správnému názoru. Jak na tom jsi teď, sotva to kdo může mít horší, neboť ďábel tě pronásleduje svým hněvem, a od Boha dosud ochranu čekat nemůžeš. Ale dokud ses držel Mohameda - budiž proklet! - byl ti ďábel přítelem, a proto se ti tehdy dařilo dobře."

„Tak jsem to prve myslel," vysvětloval Orm, „když jsem říkal, že málokdo je na tom tak bledě jako já. A člověk toho má opravdu proti sobě až příliš mnoho, není-li po chuti ani Bohu, ani ďáblu." Chvíli seděl zamyšlen.

„Teď bych rád, kdybys šel se mnou k těm poslům," řekl potom. „Chtěl bych si promluvit s těmi, kdo jsou mocní před Bohem."

(2)

iskupové se vrátili z bojiště, kde byli požehnat mrtvé, a chystali se, že se příštího dne vydají na cestu domů. Starší z nich byl unaven a šel si lehnout, ale biskup londýnský si pozval do své hospody Gudmunda a seděl s ním a popíjel; byl to jeho poslední pokus získat ho pro křesťanství. Od svého příchodu do Maldonu se biskupové snažili, seč byli, aby obrátili vikinské náčelníky na křesťanskou víru; tak jim poručil král Ethelred a jeho arcibiskup, neboť králova sláva by tím byla nesmírně získala před Bohem i před lidmi. S Thorkelem se daleko nedostali; odpovídal jim tvrdošíjně, že jeho válečné štěstí je dost dobré, ba lepší než štěstí křesťanů, a proto prý nikterak netouží po nových bozích. Ani s Josteinem se jim nedařilo lépe; seděl němý a naslouchal, ruce opřené o svou válečnou sekeru, kterou všude s sebou nosil a již nazýval Vdovin žal, a zíral na ně zpod svraštělého obočí, když mu vykládali o Kristu a království božím. Pak se ho zpravidla zmocnil smích, hodil svůj klobouk na zem a zeptal se jich, jestli ho mají opravdu za takového blázna.

„Sedmadvacet zim jsem byl knězem u velkých krvavých obětí v Uppsale," řekl; „a prokazujete mi malou čest, když ke mně přicházíte s takovým žvástem, dobrým leda pro děti a staré báby. S touhle sekerou, jak ji tu vidíte, jsem zabíjel ty, co byli obětováni za dobrou úrodu; potom jsme je věšeli v posvátném háji před chrámem; a byli mezi nimi i křesťané a také kněží; nazí se po kolena brodili sněhem za nářku a bědování; a řekněte mi, jaký měli prospěch ze svého Boha?"

Tu se oba biskupové otřásli a poznamenali křížem a pochopili, že skutečně takového muže nemá smysl přemlouvat.

Ale v Gudmunda doufali dál, protože byl vlídný a jasné mysli a rád jim naslouchal; někdy, když měl v sobě mnoho piva, jim dokonce dojatě děkoval, že tak krásně mluví a tolik se starají o jeho blaho. Přesto však jim až dosud nic neslíbil; a londýnský biskup vyrukoval teď s nejlepším, co měl ve džbánu i na míse, aby ho přiměl k rozhodnutí.

Gudmund do sebe ochotně soukal všecko, co mu nabídli; nato mu biskupův pištec vyhrával tak krásné melodie, až se mu ve vousech třpytily slzy. Pak teprve ho začal biskup přemlouvat svým nejněžnějším hlasem a slovy volenými s obzvláštní pečlivostí. Gudmund naslouchal a pokyvoval hlavou a doznával, že je u křesťanů mnoho věcí, které se mu zamlouvají.

„Jsi dobrý muž," řekl biskupovi; „jsi pohostinný a zkušený a pít umíš jako chlap, a je radost tě poslouchat. Proto bych ti rád byl po vůli, ale není to málo, co po mně žádáš; až se vrátím domů, bylo by pro mne zlé, kdyby se mi domácí i sousedé vysmáli, že jsem se dal zlákat kněžským žvástem. Ale přesto jsem přesvědčen, že takový muž jako ty má velikou moc a zná nejedno tajemství; a tady mám něco, co jsem nedávno našel, a rád bych, abys mi to posvětil."

Vyňal z kazajky zlatý křížek a podržel jej biskupovi před očima.

„To jsem našel v domě jednoho boháče; stálo to život dvou mužů, ale krásnější hračku jsem neviděl. Dám to svému maličkému, až se vrátím domů. Jmenuje se Folke, ale ženy mu říkají Filbyter. Je to statečný chlapíček a po stříbře a po zlatě celý divý, a co popadne, tomu nevezmeš, dělej co dělej. Už ho vidím, jak natahuje po křížku ruce. A kdybys do té hračky mohl vložit trochu štěstí, dobře bys udělal, protože bych rád, aby byl jednou bohatý a mocný, aby byl na statku ve vážnosti a viděl, jak tnu pole oplývají bujnou úrodou a dobytek tuční, a nemusel se, jen aby něco zahospodařil, potloukat po mořích a zkoušet mezi cizinci a od jejich zbraní."

Biskup se pousmál, vzal křížek a cosi nad ním zahučel, a Gudmund jej spokojeně zase uložil.

„Vrátíš se domů na svůj statek jako boháč," řekl potom biskup, „díky nesmírné štědrosti krále Ethelreda; ale věř tomu, co ti teď povím: tvé štěstí by bylo ještě větší, kdyby ses obrátil ke Kristu."

„Štěstí nemůže mít člověk nikdy dost," mínil Gudmund, potahuje se zamyšleně za bradu. „Vím již, kterou půdu koupím od sousedů a jak bude vypadat nový dvorec; vystavím jej rozlehlý a z nejlepších dubových trámů. Padne na to mnoho stříbra, než bude všecko takové, jak to chci mít. A ať už teď udělám cokoliv, sotva se mi bude doma někdo vysmívat, jen když budu dost bohatý a v truhlici budu mít nějaké stříbro. Proto se staň, jak si přeješ; pokřti si mě, a já se i nadále přidržím Krista, zvýšíš-li můj podíl o sto marek stříbra."

„Takhle," řekl biskup mírně, „nesmýšlí právě člověk, jenž má být přijat do Kristova společenství. Ale nechci ti to vytýkat, protože nemůžeš vědět, že je psáno: blaze chudým; a trvalo by dlouho, než bych ti tuto pravdu vysvětlil. Ale pamatuj, že dostaneš veliké bohatství od krále Ethelreda, větší, než by ti byl mohl darovat kdokoli jiný; je to jistě veliký a mocný král, ale i jeho pokladnice mají dno. Proto již ti nemůže darovat víc, i když by to jistě rád učinil. Mohu ti slíbit jako křestný dar dvacet marek, protože jsi veliký náčelník; ale to už je krajní mez; a snad i to se mu bude zdát příliš. Ale teď ochutnej nápoj, který právě přinášejí a jejž snad vy ve vaší zemi ani neznáte; je to horké víno, do něhož bylo přidáno medu a zvláštního koření z Východní země, které se jmenuje skořice a kardamom. Lidé v těchto věcech zkušení tvrdí, že není nápoje lahodnějšího jazyku ani užitečnějšího k tomu, aby rozptýlil temné úvahy a těžkomyslnost."

Gudmund shledal, že je to nápoj znamenitý a občerstvující; ale přesto se mu biskupova nabídka zdála příliš nízká; za tak malý peníz prý nedá v sázku své dobré jméno v rodné obci.

„Ale pro veliké přátelství, které k tobě chovám, udělám to za rovných šedesát. Laciněji mě už nedostaneš."

„I já jsem ti přátelsky nakloněn," řekl biskup; „a tak veliká je má touha přivést tě ke Kristu a učinit tě účastným království nebeského, že ti rád věnuji něco z vlastního majetku, abych tě uspokojil. Ale nejsem bohatý pozemskými statky, a deset marek je vše, co mohu přidat."

Gudmund na to jen zavrtěl hlavou a ospale zamžoural. Dostali se až sem, když tu se ozval za dveřmi hluk; vešel Orm, pevně drže pod paží bratra Willibalda, a za nimi dva dveřníci; ti chytali Orma za šaty a křičeli, že biskup nesmí být vyrušován.

„Svatý biskupe," řekl, „jsem Orm, Tostův syn z Kullenu ve Skåne, jeden z velitelů lodí Thorkela Vysokého. Chci, abys mě pokřtil a vzal mě s sebou do Londýna."

Biskup na něj užasle zíral a zprvu se zdálo, že má strach. Ale když poznal, že Orm není ani opilý, ani rozzuřen, chtěl vědět, co to znamená; nebyl zvyklý, že by se k němu Seveřané zrovna tlačili se žádostí o křest.

„Chci se dostat pod ochranu boží," oznamoval Orm, „protože je to se mnou horší než s kýmkoli jiným. Ale tenhle kněz ti všecko vysvětlí líp než já."

Bratr Willibald požádal biskupa za odpuštění, že se zúčastnil tohoto vpádu; nebylo to z jeho vůle, nýbrž donutila jej k tomu barbarská prudkost a síla, že sám neví, jak se sem dostal kolem stráže u dveří, ačkoliv slyšel, že se tu projednávají důležité věci.

Biskup jej vlídně chlácholil, na to aby už nemyslel. Ukázal na Gudmunda, který s pomocí poslední dávky kořeněného vína právě blaženě usnul tak, jak seděl.

„Měl jsem s ním hroznou práci, než jsem ho přemluvil, aby se stal křesťanem," řekl biskup, „a ještě se mi to zcela nepodařilo, protože jeho duše je nadobro připoutána k pozemským věcem. Ale teď mi Bůh posílá jiného, který přichází nevolán. Buď vítán, náčelníku! Jsi pevně rozhodnut?"

„To jsem," odpovídal Orm; „dřív jsem sloužil proroku Mohamedovi a jeho bohu, ale teď jsem poznal, že nic není nebezpečnější než právě to."

Biskup vytřeštil oči, třikrát se pokřižoval a zavolal, aby mu honem podali svěcenou vodu.

„Mohamedovi a jeho bohu?" řekl užasle bratru Willibaldovi. „Jak je to možné?" Jeden přes druhého se teď pokoušeli vysvětlit to biskupovi. Církevní hodnostář prohlásil, že už viděl mnoho hříchů a tmářství, ale ještě prý se nesetkal s člověkem, který sloužil Mohamedovi. Když mu přinesli svěcenou vodu, vzal svazek větviček a namočil jej do ní a pokropil Orma, odříkávaje modlitby na vymítání zlých duchů. Orm přitom silně pobledl; vyprávěl později, že to kropení bylo k nesnesení; prý mu to projíždělo celým tělem a jako by se mu vlasy v týle ježily. A

biskup pilně kropil a kropil, až toho nakonec přece nechal, prohlašuje, to že už postačí.

„Když se ti neukázala pěna u úst, ani jsi neklesl k zemi v křečích, a dokonce ani nebylo cítit, že by z tebe vycházel odporný zápach, zdá se, že tě zlý duch již opustil; a za to můžeš blahořečit Bohu."

Postříkal teď trochu i Gudmunda; ten vyskočil, jako když ho píchne, a zařval, aby strhli plachty, ale hned se zase zhroutil na lavici a chrápal dál.

Orm si otřel krůpěje z obličeje a zeptal se, jestli to působí tolik jako křest.

„V tom je velký rozdíl," vysvětloval biskup; „tak prosté to se křtem není, zvláště ne pro toho, kdo sloužil Mohamedovi."

„Nejdřív se musíš zříci svých falešných bohů," řekl, „a vyznat, že věříš v Otce i Syna i Ducha svatého. A kromě toho musíš být řádně vycvičen v křesťanském učení."

„Nemám žádné bohy, kterých bych se musel odříkat," řekl Orm, „a Boha a jeho syna i s jejich duchem se od nynějška přidržím, to ti slibuji. A poučování o křesťanské víře jsem se už naposlouchal až až; nejdřív u mnichů v Irsku, potom u krále Haralda a nakonec doma u matky, pokud tomu ovšem sama rozuměla, a nakonec ještě u tohohle kněžíka, který je můj přítel a mnoho mi vykládal o ďáblu. Proto myslím, že v téhle věci si s druhými nezadám."

Biskup přikývl a poliboval si, to že rád slyší; prý se člověk nesetká tak často s pohanem, který by měl za sebou tolikeré vyučování v posvátných věcech. Pak se chvíli škrabal na nose a bylo vidět, že o něčem uvažuje; pohlédl na Gudmunda, který spal jako o půlnoci, a z něho na Orma.

„Pak je tu ještě jedna věc," řekl zvolna a vážně. „Ty jsi propadl horším bludům než kterýkoli jiný člověk, s nímž jsem se kdy setkal, protože jsi sloužil falešnému prorokovi, a to je nejčernější pohlavár ďáblův. A když se nyní po takové hanebnosti chceš dostat do ochrany živého Boha, je záhodno, abys věnoval jemu a jeho církvi nějaký dar na důkaz, že to myslíš vážně a že ses ve svém srdci polepšil."

Orm odpověděl, že není než spravedlivé, aby člověk něco obětoval, chce-li zlepšit své vyhlídky a získat od Boha ochranu. A hned se vyptával, kolik by to tak asi měl zaplatit za své obrácení, aby to nebylo mnoho ani málo."

„To záleží na tom, jakého kdo je rodu a zámožnosti a jak velký je hříšník," řekl biskup. „Křtil jsem jednoho dánského velmože, který získal v této zemi dědictví; dal boží církvi pět volů a bečku piva a dvacet liber vosku. Ale ve starých písmech se dočteme o mužích vysokého rodu, kteří dávali deset marek stříbra, a snad i dvanáct, a kromě toho každý z nich vystavěl kostel; jenže ti se dávali křtít s celou svou domácností."

„Nechci být horší než druzí," prohlásil Orm; „však jsem z rodu Výbojného. Postavím kostel, až se vrátím domů, a ty mi pokřtíš celou lodní posádku, a nadto dostaneš patnáct marek z mého stříbra; ale zato chci, aby ses za mne pořádně přimluvil u Boha.

„Ty jsi vpravdě velmož," řekl biskup radostně, „a učiním pro tebe, co jen budu moci." Oba byli teď nadmíru spokojeni; ale biskup se ještě zeptal, myslí-li to Orm doopravdy, že se všichni na jeho lodi dají pokřtít.

„Když sám budu křesťan," řekl Orm, „nemohu mít přece na lodi pohany; co by si o mně Bůh pomyslil? Jen ať jsme na tom všichni stejně. A když já něco řeknu svým lidem, tak to platí. Mám jich na lodi několik, kteří již pokřtěni jsou, některý jednou, jiný dvakrát; ale o křest víc nebo míň - to přece nemůže škodit."

Žádal, aby příštího dne oba biskupové a celý jejich průvod přišli na jeho loď, pak prý je sám odveze do Londýna a Westminsteru. A tam je mohou pokřtít všecky najednou.

„Mám velikou a dobrou loď," chlubil se. „To se ví, když přijde tolik hostů, bude tam trochu těsno; ale cesta není dlouhá, a máme teď stálé a příznivé počasí."

Byl horlivost sama; ale biskup řekl, že o tak důležité věci nemůže rozhodovat sám, dokud se neporadí se svým bratrem v Kristu a s druhými. Orm se tedy musel až do zítřka obrnit trpělivostí; a s mnoha díky se s biskupem rozloučil a s bratrem Willibaldem se vrátil do svého příbytku. Bratr Willibald toho před biskupem mnoho nenamluvil; zato teď se zrovna svíjel smíchem.

„Z čehopak máš takové potěšení?" zeptal se Orm.

„Co všecko jsi ochoten učinit, jen abys dostal dceru krále Haralda," řekl kněžík. „Ale řekl bych, že děláš dobře."

„Jestli to dobře dopadne, také tě odměna nemine," sliboval Orm; „zdá se mi, že od chvíle, co jsem se tu s tebou setkal, se mé štěstí začíná obracet k lepšímu."

Když biskup osaměl, chvíli seděl zamyšlen a s úsměvem na rtech a pak řekl sluhovi, aby probudil Gudmunda. Konečně se to podařilo, ačkoliv bručel zle, že ho vyrušují.

„Mnoho jsem myslel na to, o čem jsme spolu prve mluvili," řekl biskup; „a tak ti s boží pomocí mohu slíbit čtyřicet marek, dáš-li se pokřtít."

Teď teprve se Gudmund doopravdy probudil; a po chvíli se shodli na pětačtyřiceti; ale biskup měl k tomu přidat libru toho koření, které se dává do vína.

(3)

 říštího dne se u Thorkela mnoho uvažovalo o Ormově záměru a odjezdu biskupů. Gudmund ohlásil, že s nimi také odpluje; když prý mu kyne taková příležitost, aby se svezl s poselstvem, a když teď přece má být uzavřen mír mezi nimi a králem Ethelredem, rád by byl při tom, až se bude odvažovat královo stříbro, aby se všecko provedlo po právu a spravedlnosti a nikdo nebyl zkrácen. Thorkel mínil, že to je zcela v pořádku a že by také jel s nimi, kdyby na tom byl lépe se svou paží. Ale Jostein usoudil, že jeden za tří velitelů je na cestu víc než dost; darmo prý by tím mohli zlákat nepřítele, aby je přepadl, a proto by se neměli oslabovat zde v táboře, než se stříbro octne v jejich rukou.

Že bylo tak krásné počasí, biskupové neměli námitek, aby se cesta vykonala po moři, jen když se nebudou muset obávat námořních lupičů; a tak bylo nakonec rozhodnuto, že Gudmund a Orm, každý se svou lodí, doprovodí biskupy do Westminsteru. Tam se vynasnaží, aby výplatu peněz co nejvíc uspíšili; a bude-li tam král, poděkují mu za jeho dar a pohrozí mu, že budou drancovat znovu a hůř než předtím, jestli bude nějak otálet.

Orm tedy svolal své lidi a sdělil jim, že odplují do Westminsteru se štítem míru a s sebou že povezou svaté poselstvo krále Ethelreda.

Většinu z jeho lidí to velmi znepokojilo. Namítali, že je na pováženou plavit se s kněžími na palubě, jak dobře ví každý mořeplavec, a s biskupy že to bude asi ještě horší. Ale Orm je chlácholil a ujišťoval, že všecko dobře dopadne, protože tito sluhové boží jsou prý tak svatí, že nějakou škodu nemohou utrpět, i kdyby se veškeré mořské mocnosti o to pokoušely. Pak mluvil dále:

„A až přijdeme do Westminsteru, dám se pokřtít, neboť po rozmluvě s těmi svatými muži jsem došel k přesvědčení, že je ze všeho nejlepší, když se člověk přidrží Krista, a to míním od nynějška dělat. Pro každou loď je nejdůležitější, aby na ní vládla shoda a jednota a aby to, co platí pro jednoho, platilo pro všecky; a proto je mým přáním, abyste se všichni dali pokřtít se mnou. I pro vás tak bude nejlépe, na to se můžete spolehnout, neboť vám to říkám já, a já to vím. A jestli s tím někdo nesouhlasí, ať to řekne hned teď; pak ovšem musí opustit loď se vším, co mu náleží, a nebude již členem mé posádky."

Někteří z mužů po sobě rozpačitě pokukovali a drbali se za ušima; ale Rapp Jednooký, který byl kormidelníkem a jehož se skoro všichni obávali, stál v čele jejich hloučku a klidně přikyvoval Ormově řeči a zřejmě souhlasil, neboť něco podobného už jednou zažil. Proto nikdo neměl námitek.

„Vím, že jsou mezi vámi někteří, co již byli pokřtěni doma ve Skåne," pokračoval Orm; „snad tehdy dostali za svou námahu košili nebo kazajku, nebo možná i křížek, aby jej nosili kolem krku; ti mi asi namítnou, že z toho nekyne valný prospěch, je-li někdo pokřtěn. Jenže ten jejich křest byl laciný, jaký se hodí leda pro ženy a děti; teď budeme pokřtěni jinak, a od světějších mužů, takže tím získáme boží ochranu a naše štěstí se zlepší pro celý život. Proto by se ani nepatřilo, abychom něco takového chtěli zadarmo; já sám za to zaplatím hrůzu peněz; a každý z vás musí dát dva öre."

Tu začali muži bručet a reptat. Bylo slyšet, jak někteří říkají, to že je novinka, že se má za něco takového ještě platit, a dva öre že nejsou žádná maličkost.

„Však nikoho nenutím," řekl Orm. „Komu se to zdá mnoho, může si uspořit své grošíky, jestli se se mnou utká v souboji, jakmile budeme pokřtěni. Vyhraje-li, nemusí platit nic; a prohraje-li, ujde placení tak jako tak."

Většina mužů mínila, to že bylo dobře řečeno, a hned také začali pokřikovat na ty spořivé, jen aby se ukázali. Ale oslovení se plaše ušklibovali, že by to byl asi pochybný zisk.

Gudmund a Orm se potom rozdělili o boží služebníky, takže starší biskup se svým průvodem vstoupil na Gudmundovu loď a biskup londýnský na Ormovu; s ním byl také bratr Willibald. Biskupové požehnali obě lodi, pomodlili se za šťastnou cestu a vztyčili své korouhve; a pak lodi vypluly. Měli příznivý vítr a počasí takové, že si lepší nemohli přát, a tak plavci začali pohlížet na biskupy s větší a větší úctou; za přílivu pak vpluli do ústí řeky Temže. Zde také přenocovali; a příštího dne ráno, za jasného východu slunce, začali veslovat po řece vzhůru.

Lidé s nedůvěřivými obličeji stáli u svých chatrčí mezi křovinami vroubícími říční břehy, a rybáři na řece se honem klidili z cesty, jakmile zahlédli oba koráby, ale upokojili se, když spatřili biskupské prapory. Místy bylo vidět vypálená města, jak tu leží po návštěvě Seveřanů pustá a prázdná; a výše proti proudu připluli k místu, kde byla řeka přehrazena čtyřnásobnou kolovou hradbou, s jediným úzkým průchodem uprostřed. Kotvily tu tři velké hlídkové čluny, plné ozbrojených mužů; a obě lodi byly zadrženy, neboť hlídkové čluny zahradily průchod a jejich posádky se chystaly k obraně.

„Jste slepí, nebo jste se zbláznili?" zavolal na ně Gudmund. „Copak nevidíte, že přicházíme se štítem míru a vezeme svaté biskupy?"

„Nás neošálíte," ozvalo se v odpověď z hlídkových člunů. „Tudy žádní loupežníci neproklouznou!"

„Vždyť vezeme poselstvo vašeho krále," volal Gudmumd.

„Však my vás známe," odpovídali. „Jste samý úskok a ďábelská šalba."

„Jdeme se dát pokřtít," vykřikl Orm netrpělivě.

Tu se ozval na hlídkových člunech chechtot a nějaký hlas zavolal:

„Už vás omrzel ďábel, váš otec a pán?"

„Ano," odpověděl Orm vztekle, a nato se ozval chechtot ještě hlučnější.

Už se zdálo, že dojde k boji, neboť Orma ten smích pobouřil tak, že poručil Rappovi, aby vyrazil a napadl nejbližší člun, kde se smáli nejvíc. Ale biskupové si zatím honem navlékali bohoslužebná roucha a s berlami nad hlavou volali, aby všichni zachovali klid. Orm uposlechl jen nerad, a

Gudmundovi se také zdálo, že se tu na něm žádá příliš. Biskupové se teď dali sami do řeči se svými krajany a promlouvali k nim tak důrazně, že brzy pochopili, že svatí mužové jsou opravdu ti, za které se vydávají, a nikoli zajatci nebo převlečení loupežníci. Lodi byly tedy propuštěny a z

boje nebylo nic kromě ostré slovní šarvátky mezi oběma stranami, když lodi proplouvaly kolem strážných člunů.

Orm tu stál s oštěpem v ruce a ještě celý bledý hněvem zíral na hlídkové čluny.

„Ty chlapy bych rád naučil způsobům," řekl bratru Willibaldovi, kte rý stál vedle něho a nevypadal nijak zvlášť znepokojeně, když se prve zdálo, že dojde k boji.

„Kdo s mečem zachází, mečem schází," odpověděl kněžík. „Tak stojí psáno ve svaté knize, kde je veškerá moudrost. Jak by ses dostal k dceři krále Haralda, kdyby ses teď pustil do boje s loděmi krále Ethelreda? Ale jsi zkrátka násilník a násilníkem zůstaneš, a sám na to doplatíš nejhůř."

Orm jen povzdechl a odložil oštěp.

„Až ji dostanu, bude ze mne učiněný beránek," sliboval.

Ale kněžík jen pochybovačně zavrtěl hlavou. „Copak může rys změnit svou srst?" řekl. „Nebo snad změní mouřenín svou kůži? I to stojí psáno ve svaté knize. Ale děkuj Bohu a svatým biskupům, že ti pomohli."

Zanedlouho obepluli záhyb řeky a po pravé straně uviděli Londýn. Byl to pohled, který naplnil plavce úžasem; neboť město bylo tak veliké, že z řeky nedohlédli jeho konce; a kněží říkali, že podle mínění zkušených bydlí v tomto městě víc než třicet tisíc duší. Mnozí z plavců nemohli pochopit, proč jen všichni ti lidé žijí v takové tlačenici, bez polí a bez krav. Ale zkušenější jim vysvětlili, že tito obyvatelé města jsou zlé a zákeřné plemeno, které si šalbou a podvodem opatřuje dobré živobytí od počestných venkovanů, aniž samo dovede vzít do ruky pluh nebo cep. Proto je jen dobře, vykládali ti zkušení, když smělí mořeplavci občas navštíví lidi tohoto druhu a vezmou jim, co bezectně nashromáždili.

A všichni zamyšleně zírali na město, zatímco zvolna veslovali proti proudu, a každý si v duchu říkal, tady že by se jistě našlo mnoho, co by stálo za kořist.

Ale Orm a Rapp Jednooký tvrdili, že už viděli větší města a tohle že se krásou ani velikostí Córdobě nevyrovná.

Pomalu dopluli k velikému mostu, který byl postaven z mohutných trámů; největší koráby pod ním propluly jen tehdy, když sklonily stěžeň. Jakmile se objevili, seběhlo se ke břehům množství lidí a nejeden ozbrojenec hlasitě vykřikoval o pohanech a ďáblech; ale všichni propukli v jásot, když na ně jejich biskup zavolal mocným hlasem, že všecko je v pořádku a že byl s mořeplavci sjednán mír.

Když se lodi přiblížily, stály už na mostě husté zástupy lidí, kteří přišli, aby si je prohlédli zblízka; a jakmile plavci spatřili několik hezkých mladých žen, horlivě na ně volali, jen aby se nebály a směle skočily dolů; prý jim tu na lodích kynou znamenité svatby, stříbro a veselí a zdatní muži, a kněží je tu také dost, aby jim na místě co nejlépe a po křesťansku požehnali. Některé mladé ženy se úlisně usmívaly. Odpovídaly, že mají sto chutí to zkusit, ale že je to na ně moc vysoko; načež je důstojní příbuzní ihned popadli za vlasy, slibujíce jim za takové nestoudné žvásty s pohany výprask na holý zadek.

Bratr Willibald nad tím vrtěl hlavou prohlašuje, že s mládeží začíná být teď kříž i u samých křesťanů. A Rapp u kormidla také kroutil hlavou, když loď proplouvala pod mostem, a mínil zamračeně, že asi všecky ženy světa jsou si podobné svými jalovými šplechty.

„Měly by držet hubu," řekl, „a raději skočit, když jsme je už jednou vyzvali."

Blížili se teď k Westminsteru a viděli, jak se za hradbou stromů začínají vynořovat vysoké věže. Biskupové se opět oblékli v obřadní roucho s veškerými náležitostmi; a kněží z jejich průvodu pak zanotovali starou hymnu, kterou zpívával svatý Columbanus, kdykoliv křtil pohany:

„Loď hříšníků zmítá se v bouři a tmách –
kde záchrana kyne jí?
Již nedopusť, Pane, by zhubil je strach,
dej víru jim, naději!
Viz, ke kříži zvedají matný hled,
tvé jméno jich pobledlý šeptá ret,
už nenech je vrátit se k ďáblu zpět,
dej víru jim, naději!"

Zpěv se líbezně nesl přes řeku jasným podvečerem; a když muži u vesel zachytili rytmus, dobře se s ním shodli a usoudili, že se podle téhle písně docela hezky vesluje. A jakmile byl hymnus u konce, zabočili vpravo a přistáli u přístavního můstku pod červenými zdmi Westminsteru.

(**III. – 1**)

DÍL DRUHÝ / V ŘÍŠI KRÁLE ETHELREDA

O SVATBÁCH A KŘTU A STŘÍBŘE KRÁLE ETHELREDA

rál Ethelred Nerozhodný seděl zasmušile ve Westminsteru, obklopen kruhem rádců, a vyčkával, jak skončí jeho vyjednávání se Seveřany. Obklopil se válečníky jednak pro vlastní obranu v těchto těžkých dobách, jednak proto, aby držel na uzdě londýnský lid, který po porážce u Maldonu začínal projevovat nespokojenost. Měl u sebe k pomoci a útěše svého arcibiskupa, ale ten mu tuze prospět nemohl; a králův nepokoj teď vzrostl tou měrou, zejména od doby, co odeslal k nepříteli své posly, že už ani nejezdil na hony a nebavily ho ani mše, ani ženy. Většinou vysedával s plácačkou na mouchy, s níž dovedl zacházet velmi obratně.

Když nyní uslyšel, že se poselstvo vrátilo a že byl uzavřen se Seveřany mír, vytrhl se ze své těžkomyslnosti; a jeho radost ještě vzrostla při zprávě, že poselstvo doprovázejí vikinští náčelníci i s posádkami, aby se dali pokřtít. Ihned poručil vyzvánět všemi zvony a přijmout cizince co nejlépe; ale vzápětí se znovu znepokojil, když mu řekli, že připluly dva velké koráby s množstvím námořníků, neboť nevěděl, má-li se toho strachovat, nebo z toho mít radost. Potahoval se za bradu a vyptával se svých kněží, dvořanů a komorníků, co oni o tom soudí; a tak nakonec bylo rozhodnuto, aby se Seveřané utábořili na pastvině před městem, ale dovnitř aby nebyli puštěni; a na hradbách aby byly zesíleny stráže; zároveň však mělo být vyhlášeno ve všech kostelích, že se tu shromáždilo mnoho pohanů ke křtu a k polepšení, a za to ať lid velebí Boha a díky činí jemu i svému králi.

‚A zítra ráno," rozhodl král, když se poněkud uklidnil a odpočinul si, „ať se ke mně poselstvo dostaví a přivede s sebou náčelníky, kteří mají být pokřtěni."

Seveřané se odebrali na své tábořiště a královi úředníci jim neprodlené opatřili vše, co potřebovali jako královi hosté. Brzy vzplanuly ohně a rozlehl se řev poráženého dobytka; a ze všech stran se ozývalo volání po bílém chlebu, tučném sýru, medu, smažených vejcích, čerstvé vepřovině a takovém pivu, jaké bývá v konvicích králů a biskupů. Ormovi muži hlučeli nejvíc a nejtíže se dali upokojit, protože se jim zdálo, když už mají být pokřtěni, že si zaslouží, aby se jim věnovala co největší péče.

Ale Orm měl v hlavě jiné věci než hoštění svých lidí; pospíchal, už aby byl tam, kam jej srdce táhlo, i s bratrem Willibaldem, od něhož se nechtěl odloučit. Byl téměř nemocen starostmi o Ylvu a nemohl ani uvěřit, že ji tu opravdu najde, přes všecky řeči a ujišťování, jimiž ho bratr Willibald zahrnoval. Spíš by byl uvěřil, že se provdala nebo že odtud utekla, nebo dokonce byla uloupena; nebo také že králi, o němž se vyprávělo, že si na ženy tuze potrpí, náhodou padla do oka, takže ji vzal k sobě.

Prošli městskou branou, aniž je kdo zastavil, neboť stráže nechtěly bránit cizinci přicházejícímu s knězem; a bratr Willibald zamířil k rozsáhlému klášteru, kde bydlel biskup Poppo jako opatův host. Právě se vracel od večerních bohoslužeb. Vypadal teď starší a hubenější, než když ho Orm viděl naposledy u krále Haralda, ale jakmile spatřil bratra Willibalda, tvář se mu rozzářila radostí.

„Za to musím poděkovat Bohu," řekl. „Byl jsi dlouho pryč, až jsem se obával, že tě cestou potkalo neštěstí. Mám tolik otázek, že ani nevím, s čím bych začal; ale koho mi to přivádíš?"

„Seděli jsme u téhož stolu u krále Haralda," řekl Orm, „tehdy, jak jsi nám vyprávěl o královu synu, který zůstal viset za vlasy. Ale sedělo jich tam tenkrát mnoho, a také se mnohé od té doby událo. Jmenuji se Orm, Tostův syn, a jsem na této výpravě velitelem lodi pod Thorkelem Vysokým. A sem jsem přišel proto, abych se dal pokřtít a odvedl si svou nevěstu."

„Dříve sloužil Mohamedovi," vysvětloval bratr Willibald horlivě. „Ale teď se chce odříci ďábla. To je ten, jejž jsem léčil po poslední vánoční hostině u krále Haralda, tenkrát jak se bili mečem v hodovní síni před opilými králi; a byl to on a jeho druh, co ohrožovali bratra Matthiase kopím, aby nemuseli poslouchat o Kristově učení. Ale teď chce sám pokřtít."

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého!" zvolal biskup. „Že sloužil Mohamedovi, pravíš?"

„Biskup londýnský už z něho ďábla vymítal a zaříkal jej a kropil svěcenou vodou," chlácholil biskupa kněžík. „Ale už v něm žádný zlý duch nebyl."

„Přišel jsem si pro Ylvu, dceru krále Haralda," vysvětloval Orm. „Zaslíbila se mi a zaslíbil mi ji také král Harald."

„Ten je teď mrtev," vpadl kněžík; „a pohané se v Dánsku mezi sebou rvou."

„Svatý biskupe," přerušil jej Orm, „rád bych se s ní setkal hned teď."

„Je toho na mne mnoho," bránil se biskup vybízeje hosty, aby usedli.

„Přišel sem proto, aby se dal pokřtít s celou posádkou, a to všecko jen kvůli ní," spustil bratr Willibald znovu.

„A předtím sloužil Mohamedovi!" řekl biskup. „To je veliké a podivuhodné znamení; Bůh mi tedy přece ještě dopřál nějakou radost, třebaže tu sedím jako psanec bez domova, jehož celoživotní dílo přišlo nazmar."

Dal přinést pivo a začal se jich vyptávat, co vědí o Dánsku a jak to bylo u Maldonu. Bratr Willibald měl mnoho co vyprávět; a Orm mu při tom pomáhal, pokud dovedl, přes veškerou svou netrpělivost; biskup byl mírný a úctyhodný stařec, a bylo těžko nebýt mu po vůli a nepovědět mu, nač se vyptával s takovou dychtivostí.

Konečně vyslechl biskup všecky novinky, které přinášeli. Tu se znovu obrátil k Ormovi:

„A teď si přijdeš a chceš mi odvést mou křtěnku Ylvu. Nemíříš právě nízko, když usiluješ o dceru královskou. Ale už jsem o tom slyšel od ní samé; a po pravdě musím říci, že to děvče ví, co chce - Bůh nám všem pomoz!"

Potřásl hlavou a maličko se usmál.

„Taková svěřenka dokáže, že vedle ní starý muž stárne rychleji, než si žádají jeho léta," řekl. „A dovedeš-li ji ovládnout, pak umíš víc, než uměl nebožtík král Harald a nežli dovedu já. Ale cesty Páně jsou podivuhodné; a až budeš pokřtěn, nemám, co bych proti tomu namítal. Beztoho s jejím sňatkem spadne z mé staré šíje těžké břemeno."

„Dost dlouho jsme byli odloučeni, ona i já," řekl Orm. „Proto mi už dovol, abych ji uviděl."

Biskup byl zřejmě na rozpacích. Řekl, že taková dychtivost sluší sice mládí, ale že je již pozdní hodina a že snad bude lépe, když se shledáním vyčkají, až bude po křtu. Ale nakonec se přece dal přemluvit a zavolal diákona ze své družiny, poručil mu vzít čtyři muže, vyřídit paní Ermentrudě jeho biskupský pozdrav a požádat ji jeho jménem, aby sem přesto, že je tak pozdě, dala přivést dceru krále Haralda.

„Snažil jsem se, aby byla pod dobrou ochranou," vysvětloval, když diákon odešel; „a takové ochrany je věru zapotřebí, jde-li o pannu, jako je Ylva, a v místě, jako je toto, zvlášť když sem teď přišel král a jeho dvořané i veškerý ozbrojený průvod. Dívka bydlí u jeptišek blahoslavené královny Berthy nedaleko odtud; a je opravdu obtížným hostem, ačkoliv ji všechny jeptišky milují. Podvakrát se již pokusila o útěk, neboť se příliš nudila, jak se potom sama přiznala; a jednou - není tomu dávno - svedla dva mladé muže z dobrého rodu, kteří ji viděli v sadě a mluvili s ní přes zeď, aby se časně ráno vyšplhali dovnitř se služebníky a průvodem a zápasili spolu mečem mezi záhony v květnici jeptišek o to, který z nich se má o ni ucházet, zatímco ona seděla v okně a dívala se na ně a hlasitě se smála, dokud je oba neodnesli celé zkrvavené s těžkými ranami. Je to zlé, když tropí takové věci v ženském klášteře, neboť by tím duše zbožných sester mohly utrpět vážnou úhonu. Ale po pravdě musím říci, že to všecko dělá spíš z nerozvážnosti než ze zlé vůle."

„Zemřeli oba?" ptal se Orm.

„Uzdravili se, přestože jejich zranění byla těžká," pravil biskup. „Sám jsem jim pomáhal k uzdravením modlitbami. Byl jsem tehdy právě nesmírně unavený a churavý, a proto na mne těžce doléhalo, že mám takovou svěřenku; napomínal jsem ji potom důtklivě a žádal, aby se provdala za některého z těch dvou, když pro ni tak statečně bojovali a jsou oba dobrého rodu. Řekl jsem jí, že zavřu oči spokojeněji, budu-li vědět, že je vdaná. Ale tu se na mne rozkatila a prohlásila, že když ti dva mladíci zůstali naživu, nebylo to s jejich soubojem tak vážné; a že už o nich nechce ani slyšet. A ještě řekla, že se jí lépe zamlouvají takoví muži, kteří nepotřebují ani obvazy, ani modlitby, když se bijí. A tehdy jsem poprvé uslyšel o tobě."

Biskup vlídně pokynul Ormovi a pobídl jej, aby nezapomínal na své pivo.

„Měl jsem s tím i jiné trápení," pokračoval; „neboť pro tento souboj chtěla abatyše, zbožná paní Ermentruda, vyplatit Ylvu metlou na holou

kůži. Ale poněvadž má ubohá křtěnka a svěřenka je v klášteře jen hostem a nadto dcerou královskou, podařilo se mi tomu zabránit, ačkoliv jen s velkou námahou, neboť abatyše nerady poslouchají mínění druhých a málo důvěřují mužské moudrosti, i když to člověk dotáhl až na biskupský stolec. Nakonec zůstalo při třech dnech modliteb a půstu, a jsem přesvědčen, tak že to bylo lépe. Zbožná paní Ermentruda je jistě žena silné vůle a mocných paží, a v prsou širší než kterákoli jiná, ale přesto ví jen Bůh, koho by byla víc svědila kůže, kdyby byla provedla svou a pokusila se vyplatit mou svěřenku metlou. Tu opravdu mohly být věci poslední horší prvních."

„Když jsme spolu mluvili poprvé, ona a já," řekl Orm, „také mě napadlo, že asi nikdy neokusila metly, ačkoliv by to tuze potřebovala. Ale pak už jsem na to nikdy nemyslel, když jsem ji viděl; a tolik v sebe věřím, že ji zvládnu i v budoucnu, i když s ní budou občas nějaké potíže."

„Takto pravil moudrý král Šalomoun," pravil biskup; „krásná žena bez kázně je jako zlatý kroužek na rypáku vepře. A bude to asi pravda, neboť moudrý král Šalomoun dobře znal ženy; a leckdy jsem ve svém soužení vzpomínal těchto slov, když mi Ylva způsobila nějaký zármutek. Ale co je ku podivu, že přes to přese všecko jsem se na ni nikdy nedovedl opravdu hněvat. Proto bych také rád uvěřil, že vším je vinna jen ta její mladická nerozvážnost a pošetilost; a může být, že ty ji dokážeš zkrotit bez citelného trestání, až budete svoji."

„A ještě něco musíme mít na paměti, čeho jsem si nejednou povšiml," řekl bratr Willibald. „Po třech čtyřech dětech se takové ženy zpravidla usadí. Slyšel jsem, jak ženatí muži říkají, že kdyby to nebyl Bůh tak moudře zařídil, opravdu by to leckdy nebylo k vydržení."

Orm i biskup souhlasně přikyvovali; ale již se za dveřmi ozvaly kroky a dovnitř vstoupila Ylva. V komnatě bylo šero, neboť ještě nezažehli světlo; ale poznala Orma okamžitě a s hlasitým výkřikem se k němu vrhla. Přes své stáří byl biskup v tu chvíli na nohou a postavil se mezi ně s rozpřaženýma rukama.

„Ne tak, ne tak!" volal důtklivě. „Uklidni se, proboha! Přece se mu nebudeš věšet na krk před očima kněží a v posvátných místnostech kláštera. A ještě není pokřtěn, na to také nesmíš zapomínat!"

Ylva se pokoušela biskupa odstrčit, ale bránil se statečně; a bratr Willibald mu přispěchal na pomoc a popadl ji za ruku. Nakonec se přece poddala a blaženě na Orma pokukovala přes biskupovo rameno.

„Orme!" vydechla. „Viděla jsem lodi, jak veslují vzhůru po řece, a na nich byli muži od nás z domova. A na jedné z nich jsem viděla vedle kormidelníka chlapíka se zrzavou bradou, a tu jsem se dala do pláče, neboť vypadal jako ty, a já přece věděla, že ty to být nemůžeš. A ta stará bába mě nechtěla pustit ven."

Přitiskla tvář biskupovi na rameno a rozvzlykala se.

Orm přistoupil a pohladil ji po vlasech; ale nevěděl, co jí říci, protože se málo vyznal v ženském pláči.

„Když budeš chtít, tak tu bábu zmlátím," řekl, „jen nebuď smutná."

Biskup se snažil, aby ho od ní oddálil, a ji zas hleděl přimět, aby usedla, pronášeje k ní slova útěchy.

„Ubohé děťátko, jen mi neplač," opakoval. „Byla jsi osamělá mezi cizinci, ale Pán je k tobě dobrý. Sedni si tady na lavici, dostaneš trochu teplého vína s medem. Willibald je hned přinese a dá ti tam hodně medu; a krásné svíčky také rozsvítíme. A pak ochutnáš ty znamenité oříšky z Jižní země, co jim říkají mandle, dostal jsem je od bratra opata. A můžeš jich sníst, kolik budeš chtít."

Ylva usedla a otřela si rukávem obličej a najednou propukla v hlaholný smích.

„Ten náš bláznivý děda je zrovna takový hlupáček jako ty, Orme," řekla, „ačkoliv je nejlepší ze všech světců. Myslí, že jsem smutná, a chce mne utěšit oříšky. Ale snad ani v nebi, kde bydlí svatí, by se nenašlo mnoho takových, kteří by byli tak dokonale šťastni jako teď já."

Přinesli do komnaty rozžaté voskovice, nesmírně krásné a zářivé; a už tu byl i bratr Willibald s horkým vínem. Nalil je do poháru ze zeleného skla, oznamuje přísným hlasem, že se musí vypít neprodleně, má-li se využít veškeré jeho síly a lahodné chuti; a v těchto věcech ho nikdo nedokázal neposlechnout. Orm řekl:

„Krásný je třpyt
rozžatých svíček,
laskavý svit
kněžových víček,
krásnější však,
když slzou v řase
děvčátka zrak
zas usmívá se.

A tohle jsou první verše, které mě zase napadly po dlouhé a dlouhé době," dodal.

„Kdybych to dovedla," řekla Ylva, „taky bych ráda složila básničku o této chvíli. Ale když já to neumím; vím to od té doby, co jsem tři dny seděla zavřená o modlitbách a postu; a celý ten čas jsem se pokoušela složit posměšnou písničku o abatyši, ale nedokázala jsem to. A přece se otec leckdy pokoušel mě to naučit, skoro vždycky, když byl v dobré náladě. Sám sice také nedovedl skládat verše, ale aspoň věděl, jak mají vypadat. A to právě mě tenkrát nejvíc zlobilo, že jsem tu posměšnou písničku za nic na světě nedokázala složit. Ale na tom nesejde, protože mě už nikdy báby hlídat nebudou."

„Ano, s tím bude konec," sliboval Orm.

Na mnoho věcí by se jí byl rád dopodrobna vyptal; a biskup a Ylva měli zase mnoho co vyprávět o tom, co se událo v poslední době jejich pobytu v Dánsku a na útěku před králem Svenem.

„A ještě něco jsem udělala," přiznala se Ylva, „když byl Sven nablízku a já nevěděla, jestli se mi podaří od něho utéci, schovala jsem náhrdelník. A pak už nebyl čas, abych si pro něj došla, než jsme odešli na loď. Asi tě to zarmoutí, Orme, ale nic jiného se nedalo dělat."

„Je lépe, že tě mám bez náhrdelníku, než kdybych měl náhrdelník bez tebe," řekl; „ale je to královský klenot a myslím, že jeho ztrátu pociťuješ tíže než já. Kam jsi jej schovala?"

„To ti ráda povím," odpověděla, „protože tu není nikdo, kdo by o tom vykládal. Kousek cesty od velké brány je stránka s jalovcovým houštím a vřesem, je to vpravo při samé cestě dolů k mostu; a na tom kopečku leží vedle sebe v křoví tři kameny. Dva jsou veliké a vězí hluboko v zemi, že z nich není mnoho vidět, ale proti nim leží třetí, trochu nakloněný a jen tak velký, že jsem ho dokázala vyvrátit. Zabalila jsem náhrdelník do šátku a šátek do kusu kůže a položila jsem to pod ten kámen. Bylo mi těžko, když jsem to tam musela nechat, protože to bylo to jediné, co jsem od tebe měla. Ale jsem přesvědčena, že je tam náhrdelník v bezpečí a jistě lépe uložen, než kdyby mě byl provázel do cizí země; na ten kopeček nikdo nepřijde, dokonce ani krávy."

„Pamatuji se na ty kameny," ozval se bratr Willibald. „Trhal jsem na tom místě kociánek a mateřídoušku, když jsem sbíral léčivé byliny proti pálení žáhy."

„Snad je to dobře, žes jej ukryla před hradebním příkopem," řekl Orm; „ačkoliv i tak bude těžké jej odtamtud přinést, když je tak blízko vlkovu doupěti."

Když si Ylva v této věci ulevila, rozveselila se ještě víc; a najednou popadla biskupa kolem krku a nacpala mu do úst hrst mandlí a začala žebronit, aby jim hned teď požehnal a oddal je. Biskupovi leknutím zaskočila jedna mandle; div se neudusil a chvíli šermoval oběma rukama, než zase vydechl.

„V tom s ní souhlasím," řekl Orm, „Bůh sám nám pomohl, abychom se zase setkali, a nemáme nejmenší chuť se znovu rozloučit."

„Vždyť sami nevíte, co říkáte," zděsil se biskup. „To vám musel vnuknout sám ďábel!"

„K té bábě se už nevrátím," prohlásila Ylva, „a tady zůstat taky nemohu. Půjdu s Ormem. A proto by bylo lepší, kdybys nám dřív požehnal."

„Ale on přece ještě není pokřtěn," zvolal biskup v zoufalství. „Copak mohu tebe, svou křtěnku, sezdat s pohanem? A je to věru hanba, vidět mladé děvče, jak se žene do vdavek. Copak ses nikdy neučila studu?"

„Neučila," odpověděla Ylva rozhodně. „Můj otec toho uměl hodně, v čem mě mohl poučit, ale o studu asi mnoho nevěděl. A copak je na tom něco zlého, že se chci vdávat?"

Orm vyňal ze svého váčku šest zlaťáků, z těch, které si přivezl z Andalusie, a položil je na stůl před biskupa.

„Jednomu biskupovi zaplatím, aby mě pokřtil," řekl. „A nejsem na tom tak zle, abych nemohl zaplatit i druhému za to, že mě oddá. A jestli se za mne přimluvíš u Boha a koupíš za ten peníz svíčky do jeho kostela, jakýpak je v tom rozdíl, jestliže se nejdřív ožením a pokřtěn budu až potom?"

„Je z rodu Výbojného," řekla Ylva hrdě. „A je-li ti zatěžko oddat nepokřtěného člověka, proč bys ho nemohl pokřtít hned teď? Dej sem přinést vodu a pokřti jej, jako jsi křtil doma nemocné. Co na tom, že ho potom pokřtí ještě jednou před králem? Dvojí křest nemůže být horší než jeden."

„Nesmíme zneužívat svátostí," poučil ji biskup mírně. „A kromě toho nevím, je-li dokonale připraven."

„Připraven je," potvrdil bratr Willibald. „A snad by mohl být aspoň primsignován*, i když se to za našich dnů často nedělá. A s primsignovaným mužem smí přece křesťanská žena vejít v manželství."

Orm a Ylva udiveně pohlédli na bratra Willibalda a biskup sepjal úlevou ruce a začal se tvářit veseleji.

„Je vidět, že jsem už starý, protože začínám zapomínat," řekl. „Nebo je to možná tím dobrým vínem, ačkoliv je jinak nesmírně zdravé. Dřív bývalo docela běžné, že primsignovali toho, kdo se ještě nechtěl dát pokřtít, ale přece měl Krista v úctě. A je to znamenité pro nás pro všecky, že tu máme takového pomocníka, jako je bratr Willibald."

„Už dávno jsem jeho přítel," doznával Orm, „a pro tuhle jeho radu se mé přátelství k němu věru nezmenší. Od té chvíle, co jsem se s ním setkal, mě štěstí provázelo ve všem všudy."

Biskup tedy poslal pro opata a pro několik kanovníků, kteří přišli s náramnou ochotou, jednak aby mu pomohli, jednak aby viděli cizího náčelníka. Když si biskup oblékl obřadní roucho, namočil si prsty ve svěcené vodě a poznamenal Orma křížem na čele, na prsou a dlaních, odříkávaje přitom požehnání.

„Jak se zdá, začínám si zvykat," řekl Orm, když bylo po všem; tohle už ani zdaleka nebylo tak zlé, jako když mě ten druhý kropil svazkem větví."

Všichni duchovní byli zajedno, že nelze oddat nepokřtěného člověka v klášterní kapli, a proto že se sňatek musí uzavřít v biskupově komnatě. Orma s Ylvou pak vyzvali, aby poklekli na klekátko před biskupem.

„Tomuhle asi nejsi zvyklý," mínila Ylva.

„Naklečel jsem se víc než kdo jiný," řekl Orm, „když jsem byl mezi Andaluskými; ale jsem rád, že přitom nemusím bít čelem o zem."

Když biskup dospěl v obřadu tak daleko, že je začal napomínat a vybídl je, aby se množili a snášeli se spolu po celý život, oba souhlasně přikyvovali. Ale když nařizoval Ylvě, aby byla svému muži poddána, jen na sebe významně pohlédli.

„Učiním, co budu moci," slíbila Ylva.

„Ze začátku to asi bude všelijaké," mínil Orm, „protože si na to musí teprv zvykat. Ale budu jí pomáhat, kdykoli to bude potřeba, aby na tohle přikázání nezapomínala."

Když bylo po obřadu a všichni jim popřáli štěstí a mnoho dětí, začal se biskup znepokojovat, jak to bude s jejich svatební nocí. V klášteře se nic takového odbývat nemohlo, dokonce ani v klášterní hospodě ne, a ve městě také neznal žádné místo, kde by se mohli ubytovat.

„Půjdu zkrátka s Ormem," rozhodla Ylva. „Co je dost dobré pro něj, je dobré i pro mne."

„Nemůžeš s ním přece spát mezi muži u táborového ohně," namítal biskup úzkostlivě.

Ale Orm řekl:

„I bludný poutník
dalekých moří,
potulný oráč
zčeřených lích
najde své lože,
láskou když hoří,
nevěstě měkce
ustele v nich."

Bratr Willibald je dovedl k městské bráně, aby jim pomohl vyjednat průchod brankou. Tam se s ním oba s upřímnými díky rozloučili a odešli dolů na pobřeží k lodním můstkům. Rapp nechal na lodi dva strážce, aby ji hlídali před zloději; strážci asi ve své osamělosti pilně popíjeli, takže už zdaleka bylo slyšet jejich chrápání. Orm je však rázně přivedl k životu a poručil jim, aby mu pomohli dostat loď na vodu; a ačkoliv jim v rozespalosti práce padala z ruky, přece se jim to nakonec podařilo. Pak spustili kotvu a loď postavili proti proudu.

‚A teď už vás tu nepotřebuji," řekl Orm.

„Ale jak se odtud dostaneme na břeh?" ptali se úzkostlivě.

„Takový kousek zdatní chlapi snadno uplavou," odbyl je.

Marně namítali, že jsou opilí a voda že je studená.

„Jenže já nemohu čekat tak dlouho, až se obojí zlepší," řekl.

A s těmi slovy popadl jednoho v týle a za pás a po hlavě jej hodil do řeky; a druhý jej následoval, ani nečekaje na další výklady. Ve tmě bylo slyšet, jak kašlajíce a funíce plavou ke břehu.

„A teď už nás nikdo nevyruší," řekl Orm.

„Proti takovémuhle svatebnímu loži nic nenamítám," odpověděla Ylva.

Usínali toho večera pozdě a spalo se jim královsky.

(2)

 dyž příštího dne předstoupilo poselstvo před krále Ethelreda v doprovodu Gudmundově a Ormově, byl král v nejlepší náladě a vlídně je všecky přivítal. Vychvaloval oba náčelníky za jejich touhu po křtu a chtěl vědět, zda se jim ve Westminsteru líbí. Gudmund si předešlého dne pořídil nádhernou opici a jazyk se mu ještě trochu pletl; ale oběma se zdálo, že klidně mohou na královskou otázku odpovědět ano.

Oba biskupové museli teď podat zprávu o svém poslání, a jak všecko ujednali s cizinci, a všichni přítomní v královské síni bedlivě naslouchali. Král seděl na trůně pod nebesy, korunu na hlavě a žezlo v ruce. Orm si pomyslel, že tohle je docela jiný král, než jaké až dosud viděl, když jej srovnával s al-Mansúrem a králem Haraldem. Král Ethelred byl vysoký a statný muž, oděný v sametový plášť, měl bledou pleť, řídký hnědý vous a veliké oči.

Když biskupové došli ve své zprávě až k té spoustě stříbra, co musí zaplatit, udeřil král Ethelred najednou vší silou žezlem do opěradla trůnu, že se každý v sále přikrčil.

„Podívej se!" řekl arcibiskupovi, který seděl vedle něho v nižším křesle: „Čtyři mouchy jednou ranou; a ke všemu ještě takovouhle nemožnou plácačkou!"

Arcibiskup mínil, že by se asi nenašlo mnoho králů, kteří by to dokázali po něm, a že to svědčí nejen o nesmírné obratnosti, ale i o zvláštním štěstí. Král se spokojeně zasmál; a poselstvo pak pokračovalo ve své zprávě a přítomní opět pozorně naslouchali.

Když skončili, král jim poděkoval, vychvaluje do nebes jejich moudrost a horlivost, a pak se zeptal arcibiskupa, co soudí o tom, co bylo ujednáno. Arcibiskup mínil, že je to jistě těžké břemeno, ale beze sporu to nejlepší, co se mohlo učinit; a král opět blahovolně přikývl.

„A co je na tom zvlášť dobré," pokračoval arcibiskup, „a nesmírně povzbuzující pro všecky křesťany a jistě nejvýš příjemné i Bohu, že se

našemu zbožnému poselstvu podařilo získat Kristu veliké náčelníky a tolik vojska; a z toho se všichni musíme jen radovat."

„Tak jest," přisvědčil král.

Vtom pošeptal biskup londýnský Gudmundovi, teď že je řada na nich, aby promluvili, a Gudmund ochotně předstoupil. Poděkoval králi za jeho pohostinství a štědrost a prohlásil, že teď bude jeho sláva sahat až k Östergötlandu a ještě dále. Ale jedno prý by se rád dověděl, aby nevzešlo žádné nedorozumění, totiž jak dlouho to asi potrvá, než budou mít stříbro v ruce.

Král z něho nespouštěl oka, dokud hovořil, a pak se ho zeptal, od čeho je tak poznamenán v tváři.

Gudmund odpověděl, že to jsou stopy po drápech medvěda, kterého kdysi napadl tak neprozřetelně, že medvěd zlomil násadu oštěpu, když byl zasažen do hrudi, a zle jej potrhal svými drápy, nežli ho stačil dobít sekerou.

Král se při těch slovech zamračil.

„V naší zemi medvědi nejsou," řekl, „a to je veliká škoda. Ale můj bratr král Hugo Francouzský mi poslal dva medvědy, kteří zpočátku dovedli tančit k nesmírné naší zábavě, a ty bych ti rád ukázal. Jenže teď to dopadá tak zle, že můj nejlepší medvědář vytáhl s Byrhtnothem do pole a padl v boji. A není to malá ztráta, kterou jsem tím utrpěl, neboť nyní medvědi tančí jen málo nebo nic."

Gudmund s ním plně souhlasil, že je to veliké neštěstí. „Každý však máme nějaký ten zármutek," řekl; „ale otázka, kterou s vámi máme projednat, zní: kdy dostaneme stříbro?" Král Ethelred se potahoval za bradu a významně se zahleděl na arcibiskupa.

„Je to veliký peníz," začal arcibiskup, „a ani mocný král Ethelred nemá teď tolik stříbra ve svých pokladnicích. Proto musíme vyslat posly po celé zemi, aby sebrali, kolik je zapotřebí. To může trvat dva měsíce, a snad i tři."

Gudmund nevrle potřásl hlavou.

„Teď mi musíš pomoci ty, muži ze Skåne, neboť by to bylo pro nás tuze dlouhé čekání a já už jsem se tu namluvil tolik, že mi z toho vyschlo v krku."

Orm tedy předstoupil a řekl, že je sice mladý a málo významný, aby mluvil před tak vysokým pánem a muži tak moudrými; ale řekne prý to, jak dovede nejlépe.

„Je to obtížná věc," řekl, „mají-li naši náčelníci i mužstvo čekat tak dlouho na to, co jim bylo slíbeno. Jsou to muži, jež dobrá nálada snadno opustí; a také je v nich málo zbožné mysli, a může se stát, že brzy zemdlí nečinným čekáním, když tu měli takový úspěch ve svém podnikání a vědí, že všude, kam se obrátí, jim kyne bohatá kořist. I tento Gudmund, jejž tu vidíte před sebou, je mírný a veselý muž, dokud se mu všecko děje po vůli; ale v hněvu je postrachem i nejstatečnějším válečníkům celého baltského pomoří a sráží na potkání medvědy i muže; a má ve svém komonstvu berserky, zuřivé bojovníky, a ti jsou skoro tak nebezpeční jako on sám."

Všichni teď upřeli oči na Gudmunda, který zrudl a rozpačitě odkašlával; ale Orm již hovořil dál:

„A Thorkel a Jostein jsou muži téhož druhu, a jejich válečníci jsou stejně nespoutaní jako Gudmundovi. Proto by bylo dobře, kdyby nám aspoň polovina slíbeného stříbra byla vyplacena hned. Tu by snad jejich trpělivost vystačila tak dlouho, dokud neshromáždíte zbytek."

Král přikývl, pohlédl na arcibiskupa a přikývl znovu.

„A poněvadž se Bůh i ty, pane králi, tak upřímně radujete nad těmi, kdo sem přišli, aby se dali pokřtít, snad by bylo jen moudré, kdybyste nám alespoň tuto část slíbeného stříbra vyplatili co nejdřív, pak by asi i mnozí jiní došli k přesvědčení, že je to znamenitá věc, když se člověk stane křesťanem."

Gudmund do toho vykřikl, to že mu mluví přímo z duše.

„A stane-li se, jak bylo nyní řečeno," dodal, „mohu ti slíbit, že každý muž, kterého jsem sem přivedl, přijme křesťanství zároveň se mnou."

Arcibiskup si pochvaloval, to že rád slyší, a slíbil, že se neprodleně postará o dobré učitele, kteří by je připravili ke křtu. Pak bylo rozhodnuto, že všichni, kdo přišli sem ke králi, dostanou své stříbro hned po křtu; a vojsku tábořícímu u Maldonu bude bez meškání odeslána třetina a zbytek za šest týdnů.

Když bylo po královském slyšení a všichni odcházeli, nemohl Gudmund Ormovi ani dost poděkovat za jeho pomoc.

„Z úst takového mladíčka jsem dosud neslyšel moudřejší slova," tvrdil; „a není pochyby, že jsi rozený náčelník. Je to pro mne nesmírná výhoda, že dostanu všecko stříbro již teď; neboť se může stát, že se ke konci na mnohého nedostane. Za to se ti rád odměním, a jakmile dostanu své, máš mít ode mne pět marek."

„Jednoho jsem si povšiml," řekl Orm, „a to je, že jsi při vší své moudrosti až příliš skromný muž. Kdybys byl obyčejný bezvýznamný velitel takových pěti šesti lodí, bylo by jen v pořádku, kdybys mi za tu službu vyplatil mizerných pět marek. Ale muži tak proslulému po celé říši švédské by to neposloužilo ke cti a neposloužilo by to ani mně, kdybych to přijal. Tím by naše vážnost jen poklesla."

„Snad máš pravdu," souhlasil Gudmund. „A jak bys to udělal ty, kdybys byl na mém místě?"

„Znal jsem muže, který by dal za takovou službu přinejmenším patnáct," řekl Orm. „Alespoň Styrbjörn by to byl učinil. A Thorkel by dal aspoň dvanáct. Ale znám i takové, co by nedali nic. Jenže v tomhle ti nechci radit, a zůstaneme přáteli, ať to uděláš tak nebo tak."

„Není snadné, aby člověk sám o sobě věděl, kam až jeho sláva sahá," řekl Gudmund zkormouceně a odešel zamyšlen.

Příští neděli byli všichni pokřtěni ve velkém kostele. Většina kněží si přála, aby se křest odbýval u řeky, jak bývalo odpradávna zvykem při křtech pohanů. Ale Gudmund i Orm rozhodně odmítli, že se s nimi nic takového provádět nebude a potápět že se neníní. Oba kráčeli do kostela v čele, prostovlasí a oděni v dlouhé bílé pláště s vyšitým červeným křížem na prsou; za nimi následovali jejich muži a také měli pláště, pokud se na ně dostalo, když jich bylo tolik. Nikdo neodložil zbraň; Orm i Gudmund prohlásili, že se jen málokdy odlučují od svých mečů, a v cizí zemi už teprve ne. Sám král seděl na kůru a kostel byl plný lidu; a mezi diváky stála i Ylva. Orm se bál někomu ji tu ukázat, protože se mu zdálo, že je den ze dne krásnější, a obával se, aby mu ji někdo neuloupil. Ale prohlásila rozhodně, že chce do kostela proto, aby se přesvědčila, jak dalece dokáže být Orm bohabojný, až mu studená voda poteče po zádech. Seděla vedle bratra Willibalda, který si ji pro tu chvíli vzal na starost a zakázal jí jakékoliv posměšky nad bílými plášti; biskup Poppo také křtil, ačkoliv mu poslední dobou nebylo valně. Sám pokřtil Orma, kdežto Gudmunda křtil biskup londýnský; na pomoc si přibral ještě šest kněží a všichni křtili, jak dovedli nejrychleji. Po křtu se Gudmund s Ormem dostavili ke králi. Dal každému z nich zlatý prsten s přáním, aby je Pán provázel i nadále, a zval je, aby se brzy přišli podívat na jeho medvědy, kteří v poslední době začínají tančit trochu lépe.

Příštího dne královi písaři a pokladníci vypláceli pokřtěným stříbro a všichni z toho měli náramnou radost. Jen Ormovi muži se radovali

poněkud méně, protože každý z nich musel za křest zaplatit svému náčelníkovi dva öre, ale nikdo z nich si nezvolil cestu lacinější, aby se s ním místo toho bil. „Postavím za to u nás doma kostel," prohlásil Orm, ukládaje peníze do své pokladnice.

Pak oddělil patnáct marek do váčku a s nimi si došel k londýnskému biskupovi a přijal za to od něho zvláštní požehnání; a později odpoledne se objevil na Ormově lodi Gudmund s týmž váčkem v ruce, opilý, jak zákon káže, a všecek rozjařen. Řekl, že už si to všecko propočítal a rozdělil, ale že to byla ohavná robota a zabrala mu celý den.

„A hodně jsem myslel na to, cos mi říkal," doznával, „a měl jsi docela pravdu, že já při své pověsti ti nemohu dát mizerných pět marek. Tak tedy ti dávám místo toho patnáct, a to je spíš na místě, když Styrbjörn už nežije."

Orm řekl, že tolik ani nečekal, ale že přece nemůže odmítnout přátelský dar muže tak proslulého. A na oplátku daroval Gudrnundovi svůj andaluský štít, týž, který jej chránil v souboji se Sigtryggem v hodovní síni krále Haralda.

Ylva se netajila radostí, že má Orm tak šťastnou ruku při získávání stříbra; byla si vědoma, že sama se mu v tom nevyrovná, a usuzovala z toho, že zato budou mít hodně dětí.

Ten večer seděli Orm s Ylvou u biskupa Poppa a loučili se s ním, protože pospíchali, aby co nejdřív odpluli domů. Ylva plakala a bylo jí těžko opustit biskupa, jejž nazývala svým druhým otcem, a také stařec měl v očích slzy.

„Kdybych nebyl tak churavý," řekl, „hned bych šel s vámi, protože ve Skåne bych možná přece ještě něco užitečného vykonal. Ale mé staré nohy už nic nezmohou."

„Máš zdatného zástupce ve Willibaldovi," odpověděl Orm, „a s tím se snášíme oba znamenitě, Ylva i já. A bylo by skvělé, kdyby nás chtěl doprovodit, když ty sám nemůžeš, aby nás posiloval v křesťanské víře, a jiné snad také. Věčná škoda, že je proti Severanům tak zaujatý."

Biskup poznamenal, že Willibald je nejmoudřejší z jeho kněží a jeho horlivost že nezná mezí.

„V obracení na víru je prostě nepřekonatelný," svědčil, „i když ve své nesmírné horlivosti a obětavosti snadno vzplane hněvem nad hříchem a slabostí. Nejlépe bude, když se ho na to sami zeptáte, neboť bych vám nerad dal s sebou kněze, který by vás provázel proti své vůli."

Když Willibald přišel a dověděl se, oč jde, zeptal se nevrlým hlasem, kdy mají v úmyslu vyplout. Orm mu řekl, že hned příštího dne, pokud pohoda potrvá.

„Je to od vás ničemnost, ponechat mi na přípravu tak krátkou dobu," zavrčel. „Musím mít přece s sebou dostatek mastí a léků, když se mám vydat do země násilníků a temnoty. Ale s boží pomocí to všecko stihnu, když si pospíším, protože s vámi dvěma pojedu rád."

(IV.)

DÍL DRUHÝ / V ŘÍŠI KRÁLE ETHELREDA

JAK BRATR WILLIBALD
UČIL KRÁLE SVENA
JEDNOMU SLOVU Z PÍSMA

rm zašel ke Gudmundovi a prosil jej, aby od něho pozdravoval Thorkela a vyřídil mu, že se nemůže vrátit zpět k vojsku, protože má v úmyslu odjet nyní domů. Gudmunda to mrzelo a pokoušel se jej přemluvit; ale Orm mu řekl, že v poslední době měl už příliš mnoho štěstí, aby to mohlo potrvat.

„V této zemi nemám už co dělat," vysvětloval. „A kdybys ty měl na palubě ženu, jako je Ylva, také bys s ní dobrovolně nešel mezi nudící se vojáky, kteří se mlsně ohlížejí za každou sukní. To by bylo mnoho soubojů i na mne, a já bych s ní teď rád užil trochu klidu a míru. A ona si také nic jiného nepřeje."

Gudmund musel doznat, že každý muž, který jen na chvíli Ylvu spatří, chtěj nechtěj ztratí hlavu aspoň zpolovice. A má-li být upřímný, svěřoval se, sám by se teď nejraději plavil domů do Bråvikenu, protože tolik stříbra na lodi mu dělá jen starost a obavy. Ale musí prý se vrátit k ostatním svým mužům, a také je třeba, aby pověděl Thorkelovi a Josteinovi, jak bude se stříbrem.

„Moje muže zdejší čiperné žínky odírají až hanba," vysvětloval; „kupí se kolem jejich pokladů a hledají jim stříbro v nohavicích i v kazajkách, jakmile se opijí. Proto bude nejlépe, když vyrazím společně s tebou, jestli se mi ovšem podaří shledat všecky včas."

Společně se pak odebrali ke králi Ethelredovi a k arcibiskupovi, aby se s nimi rozloučili, a museli se jít podívat i na medvědy, jak podivně tančí na zadních nohách. Pak dali zatroubit na polnice a muži usedli k veslům. Zpočátku jim hodnou chvíli šla práce všelijak - pro únavu, i že měli v hlavě. Brzy dospěli k ústí řeky, a tentokrát jim hlídkové čluny nezahradily cestu, ačkoliv si obě mužstva vyměnila nejednu dobrou radu hlasy ne zrovna sladkými. Přenocovali u samého ústí; a tam se také Orm s Gudmundem rozloučili a zamířili každý svým směrem.

Ylva snášela plavbu statečně, ale přesto si přála, aby cesta dlouho netrvala, protože jí na lodi bylo těsno. Orm ji těšil, že touto roční dobou bývá počasí co nejlepší, a že se proto s návratem jistě nezpozdí.

„A jinak nám už zbývá jen ta zacházka na kopeček u Jellingu," připomněl, „ale tím se dlouho nezdržíme."

Ylva byla na pochybách, je-li moudré chtít si zajet pro náhrdelník hned teď, dokud žádný neví, jak to v Jutsku dopadá, ani kdo nyní vládne v Jellingu. Ale Orm prohlásil, že si to chce odbýt všecko najednou.

„A ať už v Jellingu vládne kdokoliv," řekl, „ať je to král Sven, nebo král Erik, je málo pravděpodobné, že by tam seděl touto roční dobou, kdy se kdejaký král někde bije. Přistaneme v noci, a jestli půjde všecko hladce, nikdo nás nemusí vyrušit."

Bratru Willibaldovi se na lodi líbilo, ačkoli by byl docela rád viděl, kdyby se byla objevila nějaká nemoc, aby měl co dělat. Rád sedával u Rappa, když stál u kormidla, a vyptával se ho na Jižní zemi, a co všecko tam zažil; a ačkoliv Rapp nikdy nebýval tuze od řeči, zdálo se, že se z těch dvou stávají nerozluční přátelé.

Obepluli Jutský poloostrov a zamířili na jih, aniž potkali nějakou loď; jenže teď měli vítr proti sobě, a to jim vyneslo těžké plahočení u vesel; jednou dokonce museli zakotvit, vystoupit na břeh a počkat na lepší počasí. Za noční tmy postupovali pak k ústí řeky u Jellingu, ale již se pomalu rozednívalo, a proto Orm s lodí zakotvil kus cesty opodál. Poručil, aby jej bratr Willibald a Rapp s dvěma dobrými muži doprovodili; ale Ylva měla zůstat na lodi. Nebylo jí to sice valně po chuti, ale Orm tentokrát žádné námitky nestrpěl.

„V takovýchhle věcech rozhoduji já," řekl, „ať už se to potom vyvine jakkoliv. Bratr Willibald zná to místo tak dobře jako ty; a narazíme-li na nějaké muže a dojde-li k boji - však se již rozednívá -, bude nejlépe, když zůstaneš zde. Vrátíme se co nevidět."

Vystupovali po břehu vzhůru ke královskému dvorci a dál přes pole po jeho jižní straně. Bratr Willibald tvrdil, že už mají k pahorku jen několik kroků, když pojednou zazněl zdola od mostu z levé strany dusot a volání mužských hlasů.

„Uděláme nejlépe, když je zabijeme," řekl Rapp potěžkávaje oštěp v ruce.

Bylo to stádo dobytka, poháněné hloučkem mužů.

Bratr Willibald jej však popadl za rameno a přísně mu zakázal zbytečné násilnosti vůči lidem, kteří mu ničím neublížili. Orm také soudil, že to snad nebude nutné, jestliže si pospíší. Rozběhli se tedy vzhůru na pahorek a muži provázející dobytek zůstali stát a v údivu za nimi zírali.

„Kdo je váš pán?" zavolali na ně.

„Král Harald," odpověděl Orm.

„Kněžík!" vykřikl vtom jeden z honáků. „To je ten kněžík, co býval u krále Haralda! Jsou to nepřátelé! Utíkejte a vzbuďte kdekoho!"

Rapp a oni dva muži, které měl s sebou, se nyní vrhli za pastevci; ale byl jim v cestě dobytek, a tak prchající získali značný náskok. Orm se rozběhl nahoru na pahorek s bratrem Willibaldem a kněz mu bez váhání ukázal ony tři kameny. Náhrdelník tam ležel tak, jak jej Ylva uložila.

„A teď se trochu proběhneme," pravil Orm, pečlivě jej ukládaje.

Z královského dvorce již zazníval hluk a křik; a když doběhli k Rappovi a jeho průvodcům, Rapp si jim mrzutě stěžoval, že honáky nedostihli včas. V rozhořčení prý mrštil kopím po jednom z nich, a ten zůstal ležet před branou. „Ale nic jsem tím nezískal, bručel, darmo jsem přišel o dobrý oštěp."

Hnali se teď, co jim síly stačily, dolů přes pole, a brzy za sebou uslyšeli volání a dusot podkov. Rapp svým jediným okem viděl neobyčejně daleko; spolu s Ormem se v běhu co chvíli ohlíželi přes rameno.

„Je to sám král Sven," řekl Orm. To pro ně byla nemalá čest.

„A jak má naspěch," dodal Rapp; „vždyť si zapomněl zaplést vousy!"

Bratr Willibald nebyl už tak mladý jako druzí; ale utíkal na svých krátkých nožkách jako jelen, kněžskou kutnu vysoukanou až nad kolena.

„Už je tu máme!" vykřikl Orm. „Poznamenejte je oštěpem!"

A sám se zastavil a mrštil po nejbližším oštěpem; byl to muž na vysokém koni a hnal se přímo před králem Svenem. Muž strhl koně na zadní nohy, když proti němu zasvištěl oštěp; ten se zaryl hluboko do hrudi koně, že klesl a převrátil se, jezdce pod sebou. Muži provázející Rappa vrhli své oštěpy proti králi Svenovi, ale nezasáhli jej; a už jim byl v patách, a oni jiný oštěp neměli.

Bratr Willibald se sehnul, zvedl pořádný kámen a ze vší síly jej po něm hodil.

„Miluj bližního svého," zařval jako tur.

Kámen zasáhl krále Svena přímo do úst. Zadunělo to, král vztekle zakřičel a zhroutil se; svezl se z koně k zemi.

„Tomuhle říkám kněz, jak má být," řekl Rapp.

Ostatní z pronásledovatelů se honem vrhli ke králi Svenovi, a Orm a jeho muži zatím doběhli dolů k lodi, téměř bez dechu, ale jinak nezranění. Orm křikl na veslaře, aby spěšně odrazili, zatímco se k nim brodili a byli vytaženi na loď; a byli již hodný kus cesty od břehu, když se objevili jezdci. S jitrem zase zadul vítr, a protože teď foukal správným směrem, postupovali rychle vpřed pomocí vesel i plachet.

Orm odevzdal Ylvě náhrdelník a pak jí vyprávěl, jak se měli; i Rapp byl tentokrát méně skoupý na slovo než obyčejně, zvláště když se rozhovořil o kněžíkově zásahu.

„Doufám, že to dostal pořádně," řekla Ylva.

„Měl hubu samou krev, když padal," hlásil Rapp. „To jsem viděl na vlastní oko."

„Kněžíku," řekla Ylva, „tak bych měla sto chutí tě za tu trefu políbit!"

Orm se zachechtal.

„Toho jsem se vždycky nejvíc obával," řekl, „že se ve své zbožnosti začneš nakonec miliskovat s pátery."

Ale bratr Willibald prohlásil s veškerým důrazem, že si nepřeje být políben; nezdálo se však, že by mu všecka ta chvála, kterou ho zahrnovali, byla proti mysli.

„Na tenhle polibek král Sven tak brzy nezapomene," ujišťoval Orm; „ale také nemá ve zvyku nechat něco takového nepomstěno. Jestli se šťastně dostaneme domů, aby matka honem začala balit, protože nám

bude nejbezpečněji nahoře v lesích, kam se žádný král nedostane. A tam si také postavím svůj kostel."

A o dalších Ormových osudech, kdy žil v zemi lesů při samé severní hranici, si snad ještě jednou povíme: také o tom, jak se bratru Willibaldovi dařilo obracení na víru; o jejich nesnázích se Smålanďany a potyčkách s nimi; i jak se vrátili divocí tuři.

DOMA A ZNOVU NA LODI

(I.)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

JAK ORM VYSTAVĚL DŮM I KOSTEL A O JEHO ZRZAVÝCH DCERÁCH

 yla tomu už tři léta, co Orm chvatně prodal otcovský statek u Kullenu, a aby se vyhnul hněvu krále Svena, vydal se s celou svou domácností, s ženou i s matkou, s čeledí i s kněžem, s koňmi i dobytkem a se vším, co jen se dalo naložit na koňský hřbet, k pohraničním oblastem na severu. Åsin dědičný dvorec se jmenoval Gröning. Byl zpustlý a zchátralý, s propadlými střechami a zarostlými pozemky. Jedinými živými tvory, kteří se naskytli pohledu příchozích, byli stařičký šafář se ženou a hejno hubených hus. Orma ten pohled pramálo potěšil; usoudil, že to není statek vhodný pro muže, jako je on, a pro dceru krále Haralda.

A Åsa běhala od stavení k stavení, prolévala slzy nad vší tou spouští, volala k Bohu a tvrdými slovy se obořila na oba stařečky, neboť statek neviděla od dob své mladosti, kdy tam v dostatku a hojnosti hospodařil její otec, dokud nepadl s oběma svými syny v bitce.

Ylva však mínila, že právě zde už budou dostatečně daleko od krále Svena a jeho přívrženců.

„A mně se tu určitě bude líbit," řekla, „jen jestli ty, Orme, prokážeš právě takovou zručnost při stavbě domu, jakou jsi prokazoval v boji a při vedení lodi."

První zima za mnoho nestála, stravy bylo poskrovnu pro lidi i zvířata. A sousedé byli nerudní. Orm poslal několik svých mužů k jednomu velkému sedlákovi v kraji, ke Gudmundovi z Uvabergu, kterému se říkalo

Uřvaný Gudmund a který byl proslulý svárlivostí i velikým bohatstvím, aby od něho nakoupili seno a sladovnický ječmen. Muži však byli odbyti zkrátka a vrátili se s prázdnou. Přistěhovalce, který se přidržuje víry Kristovy, nebude prý muž jako Gudmund brát příliš vážně. A tak Orm sám sedl na koně, a doprovázen Rappem Jednookým a třemi jinými dobrými muži, vydal se na Uvaberg. Dorazili na samém rozbřesku dne. Bez větších obtíží vnikl Orm do domu, vyzdvihl Gudmunda z postele, vynesl ho ven a za nohu ho podržel nad studní, zatímco Rapp s ostatními muži se vzepřeli zády o dveře, aby je zevnitř nikdo nerušil. A když si Orm s Gudmundem nad studní krátce popovídali, byla koupě dohodnuta a Orm měl dostat seno i ječmen za přiměřenou cenu. Obrátil tedy Gudmunda, a aniž použil násilí, postavil ho zase na nohy. Hněv Uřvaného nebyl o mnoho větší než úcta, jakou nyní pojal k Ormovi, a sotva tak veliký jako jeho údiv, že vůbec vyvázl životem.

„Neboť já, abys věděl," řekl, „jsem nebezpečný, třebaže jsi mne tentokrát přemohl, a potrvá možná dlouho, než se o tom sám přesvědčíš. Málo je těch, kdo se odvážili ponechat mě naživu, když se ke mně předtím zachovali tak, jako ses zachoval ty. Ani nevím, jestli bych se toho sám odvážil, být na tvém místě. Ale možná že nemáš tolik rozumu co síly."

„Já se naučil víc než ty," odpověděl Orm, „neboť se přidržuji Krista a dobře znám jeho učení. A Kristus chce, abychom k svému sousedu přistupovali s mírností, byť nám jen ubližoval. Proto mu hleď poděkovat, stačíš-li na to svým rozumem; protože ta tvá studna mi připadala dost hluboká. Ale jestliže přes to přese všecko zamýšlíš být mým nepřítelem, taky si budu vědět rady. A ty se pak měj na pozoru před možnými konci, neboť já už se setkal s horšími protivníky, než jsi ty, a nebyl jsem to já, kdo při tom došel největší úhony."

Gudmund řekl, že za tuto příhodu strží mnoho posměchu a že jeho váženost velmi utrpí; že si kromě toho pochroumal nohu, když visel nad studní, a že k dovršení všeho se právě dověděl, že jeden z jeho mužů, který mu s mečem v ruce spěchal na pomoc, když ho Orm vynášel z domu, leží v péči žen s ramenem rozdrceným Rappovou sekyrou. Rád by se tedy dověděl, co o tomhle všem míní Orm i Kristus, a jestli snad tak veliké újmy nejsou v jejich očích ničím?

Orm se zamyslel a pak odpověděl, že muž, kterému bylo rozdrceno rameno, si za to může sám a že za jeho újmu on nic nedá.

„Měl ve svém nerozumu ještě štěstí," řekl, „protože Rapp je právě tak dobrý křesťan jako já. jinak už by o něho tvé ženy nemusely pečovat. A s tím se musí spokojit. Ale nebude na škodu, když se ti za ostatní způsobené škody dostane patřičného zadostučinění. Proto ti nabízím, abys šel se mnou ke svatému muži, který přebývá v mém domě. Je nejlepším z lékařů a brzy tvé zranění vyléčí. Jeho svatost je taková, že pochroumaná noha ti po jeho ošetření bude sloužit lépe než ta druhá. A tobě bude k největší cti a velice poslouží tvé váženosti, až vejde ve známost, že tě vyléčil muž, který dlouhá léta ošetřoval krále Haralda ve všech jeho neduzích a pokaždé dokázal podivuhodné věci."

Hodnou chvíli se dohadovali, ale nakonec Gudmund s Ormem šel. Otec Willibald mu namazal nohu hojivou mastí, ovázal ji a Gudmund se ho přitom přemnoho vyptával na krále Haralda. Ale když chtěl kněz zavést řeč na Krista a nablahodárnost křtu, Gudmund velice zneklidněl a rozkřičel se, že o tom on nechce nic slyšet. Protože za tohle by ho lidé haněli a posmívali by se mu ještě víc než za to, že visel za nohu nad studní. A je špatné, říkal, že ho někdo vůbec může považovat za tak prostoduchého a schopného sednout na lep jalovým řečem.

Když dostal zaplaceno za své zboží a loučil se s Ormem, řekl: „Nechť mezi námi dvěma nedojde k žádnému krvavému sporu. Ale jestli se někdy naskytne příležitost oplatit ti pohanu, kterou jsi mi způsobil, neopominu se jí chopit. Uplyne třeba hodně času, ale věz, že jsem muž s dobrou pamětí."

Orm na něho pohlédl a ušklíbl se.

„Vím, že jsi nebezpečný muž," odpověděl, „sám jsi to řekl. Ale buď jak buď, myslím, že mě tvůj slib sotva připraví o klidné spaní. Pamatuj si, jestli mi uškodíš, dám tě pokřtít, ať už tě přitom budu muset přidržovat za uši, nebo za nohy!"

Willibald se trápil, že tentokrát s obracením na víru neuspěl, a vyčítal si, že nedostál svému úkolu. Ale Ylva ho těšila, že se mu určitě povede lépe, až zde bude stát Ormův kostel. Orm řekl, že kostel postaví, jak slíbil, ale nejprve že musí znovu vystavět statek. A s tím nehodlal nijak otálet. Brzy se pustil s vervou do práce a kázal svým lidem pilně kácet stromy a tahat domů okleštěné kmeny, jež pak vlastnoručně otesával. Vybíral

velice pečlivě a uznával za vhodné jen silné kusy bez vady; neboť jeho dům, říkával, musí být pevný i okázalý, žádné obyčejné lesní doupě. Dvorec se rozprostíral v širokém ohbí řeky, ze tří stran chráněn vodou a na dobré, pevné půdě, kde nikdy nedocházelo k záplavám. Bylo tam dost místa pro všechna stavení, která chtěl sroubit. A dílo se mu dařilo tak dobře, že čím víc už vybudoval, tím větší chuť měl stavět dál. Postavil dům se zděným ohništěm a dýmníkem s posuvným krytem, jaký viděl u krále Haralda, střechu vztyčil z loupaného mladého jasanu, který pokryl nejprve pláty březové kůry a pak hustými drny. Postavil ještě varnu piva a chlév a zásobárnu, všechno prostorná a v zdejších končinách nevídaná stavení. Teprve potom měl za to, že to nejnutnější už vykonal, a že tedy brzy přijde řada na kostel. Toho jara nastal čas, kdy měla Ylva slehnout. Åsa s otcem Willibaldem byli u ní, měli plné ruce práce a ve své horlivosti klopýtali jeden přes druhého. Ylva zakoušela velké bolesti, křičela, jako by ji na nože bral, a zapřísahala se, že by raději byla jeptiškou, než rodila děti; ale otec Willibald jí položil na břicho krucifix, modlil se nad ní svým kněžským jazykem a nakonec také všechno dobře dopadlo a Ylva porodila dvojčata. Byla to dvě děvčátka, a jak Åsa, tak Ylva se pro to zpočátku trápily. Když však přinesli novorozeňátka Ormovi a položili mu je do klína, neshledal na nich vady. A všichni se shodovali, že křičí a třepají ručkama i nožkama zrovna tak čiperně jako chlapci. Jakmile jim Ylva přivykla, znovu nabyla veselé mysli a slíbila Ormovi, že příště dostane syna. Když se brzy nato ukázalo, že obě děvčátka budou zrzavá, řekl Orm, že je to pro ty drobečky špatné znamení, neboť budou-li mít stejnou barvu vlasů jako on, budou mu možná i jinak podobné, což on svým dcerám naprosto nepřeje. Ale Åsa i Ylva ho okřikly, aby přestal s těmi neblahými řečmi, protože tak zle se ani jedné z jeho dcer nemusí vést a rezavé vlasy že přece nejsou na škodu.

Když přišlo na to, jaká jména jim dát, rozhodl Orm, že jedna se bude jmenovat Oddny po jeho babičce z matčiny strany, z čehož se Åsa velmi radovala.

„Ale tu druhou bychom měli pojmenovat po někom z tvého rodu," řekl Ylvě. „Sama jí urči jméno."

„Je těžké určit jméno správně a co nejšťastněji," odpověděla Ylva. „Má matka sem byla zavlečena. Zemřela, když mi bylo sedm let. Jmenovala se Ludmila a byla dcerou obodritského náčelníka. Unesli ji z její vlastní svatby. Neboť podle slov všech válečníků, kteří se v tu stranu

dostali, bylo nejlépe přepadat Obodrity a jiné Vendy,* když slavili velké svatby a byli opilí. Protože pak muži sotva dokázali pozvednout zbraň a ti, co byli určeni držet stráž, leželi zpiti silnou medovinou, takže s malou námahou bývalo možné získat velkou kořist, poklady i mladé ženy. Neviděla jsem v životě krásnější ženy, než byla ona. A otec vždycky říkal, že to byla šťastná žena, i když zemřela mladá. Neboť tři roky mu byla nejmilejší ze všech - a to je pro Obodritku velká pocta, říkával, dostat se do lože krále všech Dánů a porodit mu dceru. Ale ona sama byla asi jiného názoru. Protože když umřela, zaslechla jsem, jak si služky šeptají, že hned když k nám přišla, pokusila se oběsit. Říkaly, že asi proto, že viděla, jak jí zabili ženicha, když ji chytili a vlekli na loď. Měla jsem ji velmi ráda, ale nevím, zda by bylo šťastné pojmenovat po ní dítě."

Åsa mínila, že na to je nejlépe vůbec nepomýšlet; neboť není většího neštěstí než být unesen nájezdníky. A kdyby dítěti ono jméno dali, mohl by ho potkat i ten nešťastný osud.

Orm však prohlásil, že v té věci není tak jednoduché rozhodnout správně.

„Já sám jsem byl kdysi unesen nájezdníky," řekl, „a dnes to nepovažuji za žádné neštěstí. Protože kdyby toho nebylo, nikdy bych se nestal, kým jsem, a nikdy bych nezískal meč a zlatý řetěz, a Ylvu taky ne. A kdyby Ludmila nebyla unesena, král Harald by nikdy neměl dceru, která tu dnes sedí."

Těžko jim bylo dospět k dohodě. A třebaže by Ylva ráda zachovala jméno své krásné a dobré matky, nerada by jedné své dceři přisoudila, aby ji unesli Smålanďané nebo někdo jiný. Ale když do jejich sezení zavítal otec Willibald, ihned prohlásil, že Ludmila je dobré a šťastné jméno, které za panování starého císaře Oty* patřívalo jedné svaté kněžně v zemi zvané Morava. A tak zůstali při Ludmile. Všichni sloužící předpovídali, že dítě, které dostalo tak zvláštní a dosud neslýchané jméno, bude mít jistě podivuhodný osud.

Když byly dívenky dost silné, otec Willibald je za velikého pláče pokřtil. Obě pak rostly a prospívaly a brzy se batolily po podlaze a hrály si s velkými irskými psy, které Orm přivezl s sebou, nebo se tahaly o panenky a zvířata, které jim vyřezali Rapp a otec Willibald. Åsa je velmi milovala a měla s nimi větší trpělivost než kdo jiný. Ale Orm s Ylvou by někdy sotva dokázali říci, která z nich bude zlostnější a paličatější. Ludmila často slýchala, že má jméno světice, ale nezdálo se, že by si to

brala příliš k srdci. Obě držely při sobě, ačkoliv si nezřídka vjely do vlasů; a když jedna okoušela metly, stála druhá vedle ní a vřískala stejně pronikavě. V létě příštího roku dokončil Orm stavbu kostela. Stál na samém ostrohu, zaštítěn ostatními staveními, a byl tak veliký, že v něm na lavicích mohlo sedět na šedesát lidí - ačkoliv nikdo nevěděl, kde by se tam tolik lidí vzalo. Napříč ostrohem navršil Orm pevný val s dvojitou řadou kůlů a s mohutnou bránou uprostřed. Neboť jak ubíhal čas a on budoval nová a nová stavení, čím dál tím víc se strachoval o bezpečnost svého dvorce a chtěl být připraven bránit jej jak před pohraničními lupiči, tak před muži, které za ním možná vyšle král Sven.

Když to bylo všechno hotovo, způsobila Ylva sobě i ostatním velikou radost: porodila syna. Åsa řekla, že tak Bůh požehnal Ormovi za postavení kostela, a Orm s ní souhlasil a měl to za velmi pravděpodobné.

Novorozený syn byl shledán bez vady a měl hned od počátku silný hlas. Všichni byli zajedno, že v něm vpravdě budou vladařské vlohy, když vzešel z rodu krále Haralda a samého Ivara Výbojného. Poté, co ho ukázali otci, sundal Orm ze zdi svůj meč Modrý jazyk, vytáhl jej z pochvy a dal na jeho čepel nasypat mouky a pár zrnek soli. Åsa pak opatrně přidržela dítě nad mečem, až se jazyk a ústa dotkly ostří. Otec Willibald zachmuřen přihlížel, udělal nad děckem znamení kříže a prohlásil, že takový pohanský obřad vykonávaný ještě k tomu nad tasenou vražednou zbraní je zavrženíhodná špatnost, ale v tomto názoru s ním nikdo nesouhlasil. Dokonce i Ylva, dosud unavená a slabá, na něho nepřestávala volat, že v této věci se mýlí.

„U urozených lidí je to tak zvykem," řekla, „a ten zvyk přináší dítěti vladařské vlohy a neohroženou mysl, štěstí ve zbrani a dar dobře volit svá slova. A podle toho, co jsi vyprávěl, se mi nezdá, že by Kristus neměl takové dary dítěti dopřát."

„Je to odvěký obyčej," prohlásil Orm. „A naši předkové znali mnoho moudrého, třebaže dosud neznali Krista. Sám jsem za svou první krmi dostal líznout ostří meče a můj syn a vnuk krále Haralda na tom nebude o nic hůř."

A tak se i stalo, třebaže otec Willibald vrtěl hlavou a bručel si něco o tom, jak jen je ďábel v téhle zemi zpupný a vytrvalý.

(**II.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

JAK SE KONALY PŘÍPRAVY KE SLAVNÝM KŘTINÁM VNUKA KRÁLE HARALDA

outo dobou byl Orm v lepší náladě než kdy předtím, neboť mu pod rukama všechno jen kvetlo. Pole dávala utěšenou úrodu, dobytek tučněl, zásobárny i stodoly byly plné. A měl nyní i syna a mohl jich očekávat víc, a Ylva i děti se těšily dobrému zdraví. Sám od časného rozbřesku nabádal své čeledíny střežit se lenosti, Åsa zas nespustila oka z děveček v mléčnici a u tkalcovských stavů, Rapp obratně truhlařil a otáčel se kolem kovářské výhně a vyznal se také v čižbě a lovu zvěře. A otec Willibald na ně na všechny každého večera svolával boží požehnání. Jediné, co Orma někdy mrzelo, bylo, že bydlí daleko od moře, neboť jak říkával, muž jako on pociťuje občas prázdnotu, když široko daleko kolem sebe slyší jen šumění lesa a nikdy mu nedolehne k sluchu hlas letního moře a nedolétne mu k nozdrám slanost jeho větru. Někdy jej navštěvovaly zlé sny. Spával tak neklidně, že s ním Ylva musela zatřást, aby se dověděla, tlačí-li ho noční můra nebo co se vlastně děje. Když se pak probudil a posilnil pivem, vyprávěl jí, že se ve snu zase octl na oné maurské lodi, kde musel veslovat ze všech sil, kde práskaly rány bičem, ozývalo se sténání a nad vesly se hrbila zkrvavělá záda mužů. Nazítří po takovém snu sedával pak obvykle vedle Rappa (kterému se v noci jaktěživo nic nezdálo), pomáhal mu při práci s dřevem a oba v družném hovoru vzpomínali na onu dobu.

Horší však mu připadaly sny, které se mu několikrát zdály o králi Svenovi. Neboť ona maurská loď byla už jen vzpomínkou, kdežto s králem Svenem a jeho touhou po pomstě tomu bylo jinak, a sny mohly být předzvěstí nadcházejícího neštěstí. Po takovém snu pociťoval Orm velikou úzkost; do všech podrobností vylíčil všechno, co se mu zdálo,

Åse i otci Willibaldovi a žádal, aby mu pomohli sen vyložit. Jednou viděl ve spaní krále Svena, jak se zlým úsměškem na rtech stojí na přídi mocné lodi, která se nezadržitelně blíží, zatímco on sám, jen s několika muži u vesel, se marně snaží uniknout. Podruhé ležel bezmocně v temnotě a slyšel Ylvino volání a nářek, když ji odvlékali; pak uviděl v záři ohně krále Svena, jak k němu míří, meč Modrý jazyk v ruce, a vtom se probudil. Åsa i otec Willibald mínili, že takové sny mohou něco znamenat, a Åsa se rozplakala, když vyslechla obsah druhého snu. Jakmile se však nad ním na chvíli zamyslela, uklidnila se.

„Možná že jsi po mně zdědil dar jasnozřivých snů," řekla, „a o takový dar věru není co stát. Neboť jsem z něho nikdy neměla užitek, jen víc trápení a úzkosti než druzí. Cítím však útěchu v tom, že sama jsem nepozorovala nic, co by pro nás mohlo být varováním před neštěstím. Neboť věru že tvoje neštěstí by bylo i mým neštěstím, a kdyby něco hrozilo tobě a tvému domu, určitě bych se to ve snu dověděla."

„Já myslím," řekl otec Willibald, „že král Sven má dost co dělat jinde a málo času pátrat po tobě v těchhle pustinách, Orme; a pak taky nezapomeň, že si má co vyřizovat hlavně se mnou, protože ho srazil kámen vržený mou rukou, právě tak jako pohana Goliáše srazil k zemi kámen božího člověka Davida. A mně se přesto nezdálo nic. Je ovšem pravda, že cesty zla jsou spletité a dlouhé a nejlepší že je být připraven." V tom s ním byl Orm zajedno. Bedlivě dohlížel, aby palisády kolem jeho valu pevně držely a mohutnou bránu uzavíraly silné závory. Doufal, že pak bude klidněji spát. A zanedlouho už tolik nemyslel na své sny, ale spíš se obíral velikou hostinou, kterou chtěl uspořádat na oslavu křtin svého syna.

Se jménem pro novorozené dítě si hlavu nelámal. Chlapec se měl jmenovat Harald.

„Může se stát, že na něho vložím veliký osud, dám-li mu jméno krále. Ale málo lidí mělo v životě takové štěstí nebo došlo takové slávy jako král Harald. Ze všech náčelníků, které jsem kdy poznal, vím jen o jednom - a to byl al-Mansúr z Andalusie -, který se mu vyrovnal moudrostí. Proto bych se k svému synovi zachoval špatně, kdybych mu odepřel jméno, jež patřívalo jeho dědovi."

„Jen jednoho se obávám, když mu dáš to jméno," řekla Ylva, „a sice toho, že jeho touha po ženách bude nenasytná, stejně jako tomu bylo u

mého otce, který kolem sebe nikdy neměl dost milostnic. Něco takového si ovšem může dovolit král, ale sotva kdo jiný."

„Bude silný a ztepilý," řekla Åsa, „to myslím na něm vidím už teď. A bude-li mít kromě toho veselou mysl, budou za ním ženské běhat, ať ho pojmenujete jménem krále nebo ne. Tak tomu bylo i s mým synem Arem, který kvůli tomu přišel do neštěstí. Když na některou zamrkal nebo ji zatahal za copy, žádná mu neodolala - samy mně to pak pověděly. Měl usměvavé oči a bezstarostnou mysl a hned po Ormovi byl nejlepším z mých synů. A nechť Bůh nedopustí, abys ty, Ylvo, poznala takový žal, jaký jsem prožila já, když se Are pro ženskou lásku dostal do neštěstí, musel prchnout ze země až někam k Miklagårdu a tam zmizel."

„Doufám, že nedopustí," řekla Ylva. „Ale když se tak rozmýšlím, věru že bych byla raději, kdyby to můj syn se ženami uměl, až tak dalece dospěje, než kdyby byl zakřiknutý a nesmělý."

„V tom ohledu se věru nemůžeš nadít zklamání," podotkl Orm, „neboť zakřiknutost tvůj syn v rodu určitě nemá."

A začaly se konat přípravy k veliké hostině, na kterou měli být pozváni hosté z široka daleka. Orm si přál, aby se na ničem nešetřilo, ani na pečivu, ani na pivu či mase. Nechť lidé ze zdejších hvozdů po tři dny okoušejí náčelníkovy pohostinnosti. Za hodovní síň měl posloužit kostel, protože tam bylo nejvíc místa; a třetího dne, stanovil Orm, až budou hosté hojným jídlem a pitím dobře naladěni, udělá jim otec Willibald kázání a možná že se jich pak mnoho dá pokřtít.

Otec Willibald nechtěl zpočátku ani slyšet, že by se hostina, na níž bude mnoho povykujících pohanů, měla konat v jeho novém kostele, kde právě nedávno dokončili oltář a vztyčili krásný kříž, ale když si pomyslel, že přitom nejednu duši možná získá pro víru pravou, nakonec povolil. Ylva se znepokojovala dvěma věcmi: aby nenavařili pivo příliš silné, když jejich hosty budou lesní divoši a u jednoho stolu zasednou muži i ženy, a potom si nevěděla rady, co se zlatým řetězem, má-li si ho na hostinu vzít nebo ne.

„Když se posledně objevil na hostině, zablýskly se meče," řekla. „A zdejší lidé určitě lačněji po zlatě ještě víc než ti v Jellingu."

„Má rada je, aby sis řetěz vzala," řekl Orm; „protože chci, aby bylo vidět, že jsi vznešenější než ostatní. A ze šperku, který leží jen v truhlici, je přece pramalá radost."

Všichni teď měli s přípravami na hostinu plné ruce práce. Navařili mnoho várek piva, pekli pečivo a Orm každý den ohmatával dobytčata určená na porážku, zkoumal, jak tučnějí, a dával je zvlášť dobře krmit.

Jednoho dne se z jižního hvozdu vynořil muž s dvěma nákladními koňmi a zamířil k Ormovu dvorci. Dobře ho přijali a pozvali dál. Jmenoval se Ole a byl to starý muž, který už dlouhá léta jezdil v rozlehlých pohraničních oblastech od statku ke statku a obchodoval s kůžemi a solí. Proto se mu říkalo Solný Ole a všude ho znali. Nikdo mu nikdy neublížil, třebaže jezdil sám, neboť byl divné povahy a trochu prý i bláznil. Kůžím však rozuměl dobře a nedal se jen tak ošidit, a se svou solí byl pokaždé vítaným hostem u těch, kdo si mohli dovolit kupovat tak drahé zboží. Ormovi velicí psi se rozštěkali, ale Ole o ně příliš nedbal a jeho staří koně taky ne; avšak na prahu domovních dveří se zastavil a nechtěl jít dál, dokud se nedověděl, že v domě není otec Willibald, protože z něho měl hrůzu.

„Náš kněz nekouše," řekla Åsa rozmrzele, když Olovi předkládala jídlo. „A dnes se s Rappem vydal na ryby, takže se s ním ani nesetkáš. Ostatně jen takový slaboduchý třasořitka, jako jsi ty, se může obávat božího kněze. Ale buď jak buď, jsi nám vítán. A posaď se a jez, starý. Věru že s tou svou solí přicházíš právě včas. Budeme už co nevidět na dně. A na tu naši hostinu padne pořádné množství soli, jestliže má být všechno tak, jak si to přeje Orm, aby si každý host mohl nabrat do tří prstů mleté bílé soli a posolit si maso i jitrnice a taky kaši, i když si hosté většinou řeknou, že i pro lidi našeho majetku je to přepych a že na sebelepší hostině postačí podat ke kaši máslo a med."

Stařec seděl u stolu a pojídal chléb, který si nadrobil do kysaného mléka; při Åsiných slovech zavrtěl hlavou.

„Sůl je nade vše," řekl. „A člověk má solit, kolik může. Sůl dává zdraví a sílu a dlouhý život. Vyhání z těla všechno neřádstvo a čistí krev. Sůl má každý rád. Jen se podívej!"

Dvojčata stála opodál, držela se za ruce a s vážnou tváří ho pozorovala. Ole vyňal z opasku dva kousky soli, položil si je na dlaň a vlídně broukaje natáhl ruku k oběma dívenkám.

Váhavě se k němu blížily, ale nakonec si sůl vzaly a hned ji strčily do úst.

„Vida," řekl stařec spokojeně. „Sůl nikdo neodmítne."

Ale když se najedl, napil piva a vypověděl všechny novinky a Ylva s ním chtěla sjednat koupi, ukázalo se, že už mu v měších skoro žádná sůl nezbývá. Bílou sůl, zvanou císařská, kterou chtěl Orm podávat při hostině, neměl vůbec žádnou, a hnědé už jen pomalu. Åsa mu pohrozila.

„Tos měl říct hned, uvítala bych tě podle toho. Ale jak já vždycky říkám: staré dědky, trolly a vysloužilé voly krmí člověk zbůhdarma."

Ole však byl sytý a spokojený a řekl, že nemají zoufat, že se všechno napraví.

„Míří sem další obchodníci," prohlásil. „Míjel jsem je včera, když odpočívali u Göklidenu. Bylo jich jedenáct mužů, jeden chlapec a čtrnáct koní. A měli hřebíky i látky a sůl. Říkali, že sem přišli přes Dlouhá břevna a že mají v úmyslu pokračovat dál do Smålandu. Neznám je, třebaže jsem si myslel, že znám všechny lidi, jenže už stárnu a přicházejí sem pořád noví. Ale tihleti mají namířeno k vám, to vím, protože jejich náčelník se ptal po tobě, Orme."

Orm právě odpočíval po obědě ve své komoře, ale přišel teď za ostatními, aby si poslechl, co Solný Ole vypráví.

„Po mně?" zeptal se Orm. „A kdo byl ten náčelník?"

„Jmenoval se Östen z Öre a byl z Finnvedenu.* Zdejší kraje vůbec neznal, dlouhá léta se plavil po cizích mořích, ale teď všechnu svou kořist naložil na vůz, aby i ze zpáteční cesty něco vyzískal."

„Ale proč se ptal po mně?" opakoval Orm.

„Slyšel, že jsi bohatý a slavný muž, takový, ke kterému obchodníci rádi zavítají. Má prý mezi svým zbožím i stříbrné šperky a dobré šípy a tětivy."

‚A jenom po mně se ptal?" chtěl vědět Orm.

„Zajímal se taky, jsou-li tu i jiní velmoži, kteří nemají hluboko do kapsy, neobracejí každý peníz dvakrát a nesmlouvají. Ale nejvíc se mluvilo o tobě, protože slyšel, že jsi nejbohatší."

Orm seděl chvíli mlčky a tvářil se zadumaně.

„Říkals jedenáct mužů?" zeptal se.

‚A malý chlapec. Na ochranu tak velikého nákladu je zapotřebí spolehlivých mužů, a toho chlapce měli ke koním."

„Možná," řekl Orm. „Ale stejně je dobře být včas varován, když sem směřuje tolik cizích návštěvníků."

„Nezdálo se mi, že by přicházel ve zlém," řekl Ole. „Je však nepochybně neohrožený, protože jsem mu řekl, že máš ve svém domě kněze, ale on o to vůbec nedbal."

Těm slovům se všichni zasmáli.

„Proč máš strach z našeho kněze?" zeptal se Orm.

Na to však stařec nedovedl odpovědět. Zavrtěl jen hlavou, na tváři zchytralý výraz, a mumlal si do vousů něco o tom, že není tak hloupý, aby nevěděl, že takoví lidé jsou horší než trollové. A chvatně se začal sbírat k odjezdu.

„Za sedm týdnů budu pořádat hostinu," řekl Orm, když se s ním loučil. „A budeš-li tou dobou v zdejším kraji, rád tě uvítám; neboť dnes jsi mi možná prokázal dobrou službu."

(**III**.)

DÍL PRVNÍ / ORM
NA GRÖNINGU
O CIZÍCH NÁVŠTĚVNÍCH
S NÁKLADEM SOLI
A O TOM, JAK KRÁL SVEN
PŘIŠEL O HLAVU

 říštího večera dorazili cizinci ke Gröningu. Začalo pršet a muži i koně zůstali stát kus od brány, zatímco jeden z nich předstoupil, zeptal se po Ormovi a požádal o nocleh. Psi včas zaštěkali a Orm už stál před branou spolu s Rappem, knězem a pěti čeledíny, všichni až na otce Willibalda dobře ozbrojení. Cizinec, který předstoupil, byl vysoký hubený muž zahalený v široký plášť. Vytřel si dešťovou vodu z očí a řekl:

„Takovýhle déšť je pro obchodníka veliká svízel, protože jej nezadrží ani pytle, ani kožené měchy. A já vezu sůl a látky, ty se s vlhkostí špatně snášejí. Proto ačkoliv jsem cizinec, prosím tě, Orme, o kus přístřešku pro své zboží a o střechu nad hlavou pro mne i pro mé muže. Nevznáší k tobě prosbu žádný pobuda. Jsem Östen, Uggův syn, a pocházím z Örestadu ve Finnvedenu z rodu Dlouhého Grima. A můj strýc z matčiny strany byl Moudrý Styr, toho zná z vyprávění každý."

Orm si ho za jeho řeči ostře měřil.

„Máš velký doprovod," poznamenal.

„A přesto si někdy myslím, že je malý," odpověděl Östen, „neboť vezu drahocenné zboží a tyto kraje nejsou pro obchodníky právě nejbezpečnější. Ale zatím šlo všechno dobře a kéž je tomu tak i nadále. Ostatně v mých zavazadlech se možná najde ledacos, co byste si rádi koupili, ty i tvoje paní."

„Jsi pokřtěn?" zeptal se otec Willibald.

„Ne, to ne," pospíšil si s odpovědí Östen. „Ani já, ani žádný z mých mužů. Všichni jsme řádní a počestní lidé."

„Mluvíš, jak ti rozum stačí," řekl Orm přísně. „U nás jsme všichni pokřtěni a ten, kdo se tě ptal, je Kristův kněz."

„To je těžko vědět cizinci," řekl Östen smířlivě; „ale teď si vlastně vzpomínám, že mi jeden pocestný říkal, že tu máte ve dvoře kněze. Vypadlo mi to však z paměti, protože nejvíc mluvil o tobě, Orme, o tvé pohostinnosti a o tvé slávě."

Déšť se zatím změnil v liják a v dálce zahřmělo. Osten se ohlédl na svůj povoz a tvářil se ustaraně. Jeho muži vyčkávali u koní, zády proti větru, pláště přehrnuté přes hlavu, a déšť je zahaloval jako dým.

Rapp se ušklíbl.

„Teď asi bude sůl lacino k mání," poznamenal.

Orm však řekl:

„Dost možná, že jsi dobrého rodu, Smålanďane, a nechci si o tobě myslet vůbec nic špatného; ale mít v dvorci přes noc jedenáct ozbrojených cizinců se mi zdá přece jen příliš, třebaže bych se jen nerad projevil jako špatný hostitel. A myslím, že mě za má slova nebudeš odsuzovat. Sám však teď musíš rozhodnout mezi dvěma možnostmi: buď pojedete dál a nocleh si opatříš, kde to půjde, anebo se můžeš se svými muži a se svým zbožím uchýlit do mé lázně, když nejprve zde u brány všichni odevzdáte zbraně."

„Je to těžká podmínka," řekl Östen, „vždyť tak ti vydám všanc sebe i celé své jmění, a to nikdo nečiní rád. Ale zdáš se mi příliš ušlechtilý, abys přitom pomýšlel na nějaké úklady, a já právě nemám na vybranou. Proto nechť je po tvé vůli."

Odepjal meč, odevzdal jej a zavolal na své muže, aby pospíšili se zbožím pod střechu. Kvapně se dali do práce a všichni pak odevzdali své zbraně, než vešli do dvora. Koně uvázali na louce u řeky, neboť touto roční dobou bylo ještě bezpečno před vlky. Když tak všechno uspořádali, pozval je Orm, aby se najedli a napili u jeho stolu. Pak s Östenem jednal o koupi soli i látek a shledal, že je poctivý kupec, který za své zboží nežádá o mnoho víc, než mohou soudní lidé považovat za přiměřené. Svorně koupi zapili a Östen pak řekl, že jeho lidé za sebou mají perný den a že jsou unaveni. Poděkovali za pohoštění a odebrali se k místu, jež jim bylo vyhrazeno k noclehu.

Venku nyní bouřilo ještě víc a dobytek držený na noc v ohradě blízko obytného stavení se rozeřval. Rapp s honákem, který měl na starosti krávy, se šli podívat, jestli neklidná zvířata neprorazila ohradu a nerozutekla se. Byla tma, kterou jen občas prošlehl blesk, a Rapp s honákem obešli celou ohradu a shledali ji v pořádku. Vtom se ze tmy ozval hlásek:

„Jsi Zrzavý Orm?"

„Ne tak úplně," odpověděl Rapp, „ale skoro. Co mu chceš?"

Při světle blesku uviděl, že ho oslovil chlapec, kterého s sebou měl kupec.

„Chci vědět, co by mi dal za svou hlavu," řekl chlapec.

Rapp se rychle shýbl a popadl ho za rameno.

„S čímpak obchoduješ?" zeptal se.

„Když mu všechno vypovím, třeba mi něco dá," překotně mluvil chlapec. „Östen prodal jeho hlavu králi Svenovi a teď si pro ni přijel."

„Pojď," řekl Rapp.

Běželi zpátky do domu. Örm ležel oblečen, jak kvůli bouřce, tak kvůli cizincům, a ihned procitl, když se dověděl, co se chystá. Zakázal rozžít světlo a chvatně si navlékl drátěnou košili. „Že by mě přece obelstili? Vždyť mám jejich zbraně."

„V balících mají schované meče i sekyry," vysvětloval chlapec. „Říkali, že tvoje hlava jim stojí za sebevětší námahu. Ale já nedostanu nic, a vyhnali mě do deště dohlédnout na koně, a proto ať se teď sami napálí. Já k nim nepatřím. Ale teď už brzy přijdou."

Všichni Ormovi muži byli už vzhůru a ozbrojeni. S Ormem a Rappem jich bylo celkem devět, ale někteří byli dost v letech a v boji se s nimi nedalo příliš počítat.

„Nejlepší bude hned se připlížit k jejich dveřím," řekl Orm. „Jestli se nám to podaří, vykouříme je."

Rapp pootevřel dveře a vyhlédl ven. „Máme štěstí," oznamoval, „vyjasňuje se. Lépe se do nich strefíme oštěpy, kdyby chtěli utíkat."

Bouřka už se přehnala a mezi mraky nejistě vykukoval měsíc. Ylva muže vyprovázela k dveřím.

„Už abyste to měli za sebou," povzdychla si.

„Buď dobré mysli" řekl Orm, „a dej zatím ohřát pivo. Leckdo se možná rád napije, až se vrátíme."

Potichu přešli dvůr a kolem dřevníku se chtěli dostat k sousední lázni. K dřevníku došli, ale vtom se v lázni pomalu otevřely dveře, vyhlédlo z nich několik mužů a zaleskly se zbraně. Z Ormova hloučku ihned vylétla kopí, ale bylo přece jen špatně vidět. Zazněl bojový pokřik a u dveří nastala tlačenice, když se cizinci kvapem chtěli dostat ven. Orm se shýbl a popadl špalek stojící před dřevníkem; zdvihl ho, třebaže mu v pažích zapraštělo, rozběhl se k lázni a vší silou vrhl špalek do otvoru dveří. Muži vpředu stačili uhnout, ale ostatní dostali plný zásah a s řevem se káceli jeden přes druhého.

„To nebylo špatné," poznamenal Rapp.

Cizinci si počínali udatně, třebaže se věci zběhly jinak, než předpokládali. A všichni, kdo vůbec dokázali stát na nohou, se vyřítili z lázně na dvůr, kde pak došlo k tuhému boji a k velikému zmatku; neboť když se měsíc ukryl za mraky, nebylo snadné rozeznat přítele od nepřítele. Orm se bil se dvěma muži a jednoho ihned složil; ale druhý, podsaditý a hrubých údů, na něho naběhl se skloněnou hlavou jako kanec, porazil ho a dlouhým nožem ho bodl do stehna. Orm pustil meč a jednou paží se mu zaklesl kolem krku. Druhou rukou si držel nůž od těla a vší silou tiskl muže k zemi. Tak se hodnou dobu váleli v kalužích dešťové vody, neboť muž měl krátký krk a sílu jako medvěd a Ormovi bylo, jako by cloumal trollem. Nakonec se převalili až ke stěně lázně. Tam se Orm jaksepatří vzepřel nohama, zesílil stisk a muž začal chroptět. Pak mu zapraštělo v týlu a už zůstal ležet bez hnutí. Orm se zvedl, sebral meč a mrzel se nad bodnou ranou v noze, neboť jen stěží dokázal udělat krok a přitom slyšel, že dva z jeho mužů volají o pomoc.

Vtom však se ozval štěkot přehlušující všechnu vřavu a zpoza rohu se vyřítil otec Willibald s oštěpem v ruce a obklopen Ormovými velkými

psy, které pustil z kotce. Byli rozzuřeni všichni čtyři a s pěnou u huby se mohutnými skoky vrhli na cizince. Ty zachvátil děs, neboť psi velicí jak čtyřměsíční telata pro ně byli nečekaným zjevením. Rozutekli se k řece, se psy a Ormovými muži v patách; několik jich bylo dostiženo a zabito, ale tři se v řece zachránili. Orm se belhal za nimi, jak jen to svedl, a strachoval se, aby mezi těmi, co unikli, nebyl Östen. Ale když se vrátil domů, shledal na dvoře Rappa, jak sedí na kusu dřeva, a opřen o násadu sekyry, prohlíží si muže nataženého u svých nohou.

„Tady máš svého kupce," řekl Rapp, když uviděl Orma. „Ale jestli je živ nebo ne, to ti nepovím. Bil se však dobře, mám-li to sám říct."

Östen ležel naznak, zsinalý a samá krev, přilbu rozťatou sekyrou. Orm se posadil vedle Rappa a zahleděl se na poraženého; a ten pohled ho tak rozradostnil, že úplně zapomněl na vlastní ránu. Vtom však už přispěchaly Ylva s Åsou, šťastné i plné úzkosti, a hned chtěly dostat Orma dovnitř, aby se o něho mohly náležitě postarat a obvázat ho. Ale Orm seděl dál, díval se na Östena a něco si pro sebe mumlal. Nakonec pravil:

Vím, co sláti
Svenu svakovi,
Dostane
dar důstojný.
Však handlíři, věz:
hlavu obdrží,
ne však Ormovu.
Odseknu tvou.

Vrátil se i otec Willibald, prohlédl Ormovi ránu a poručil, aby se ihned odebral do domu nebo aby ho tam Rapp s ženami odnesli. Potom se sklonil nad Östenem a díval se, kam ho zasáhla Rappova sekyra.

„Žije," prohlásil, „ale jak dlouho, nevím."

„Jeho hlavu dostane král Sven," řekl Orm.

Ale otec Willibald přísně odpověděl, že o něčem tak pošetilém nechce ani slyšet a jen ať dají Östena odnést dovnitř jako každého jiného raněného.

„Budu mezi nimi mít ještě dlouho co dělat," prohlásil.

Otec Willibald jednal vždycky rázně, ale nejrázněji, když šlo o nemocné a raněné; pak se mu nikdo neodvážil odporovat. A tak všichni, kdo vůbec byli k potřebě, museli teď všeho nechat, pomáhat raněným pod střechu a pečovat o ně.

Orm upadl v spánek, když ho odnesli dovnitř a ošetřili mu ránu, neboť utrpěl velkou ztrátu krve. Nazítří však už se cítil lépe, než se vůbec dalo čekat. S uspokojením myslel na to, jak se všechno zběhlo, a řekl, že ten malý chlapec zůstane od nynějška u něho a všichni s ním budou zacházet stejně dobře, jako kdyby patřil k rodině. Dověděl se nyní, že ztratil dva muže a že dva další, jakož i jeden pes, byli zle posekáni, ale otec Willibald mínil, že oba muži i pes se s boží pomocí ze svých ran vyhojí. Orma velice mrzeli oni dva padlí, ale říkal si, že to mohlo dopadnout i hůř. Z cizinců zůstali naživu Östen a další dva muži, kromě těch tří, co se spasili v řece. V lázni pak našli dva muže, které srazil vržený špalek; jeden byl mrtvý s promáčklými žebry, druhý měl přeraženou nohu a rozdrcené chodidlo. Otec Willibald dal odnést všechny raněné do kostela, kde je uložil na slámu a kde se jim dostalo nejlepšího ošetření. Na drobném kněžíkovi bylo znát, jak mu všechna ta namáhavá práce s raněnými jde k duhu; neboť poslední dobou neměl mnoho příležitosti zabývat se lékařským uměním a občas míval i dlouhou chvíli.

Orm byl brzy opět na nohou, aniž bodná rána v stehně zanechala následky. A jednou v poledne přisedl ke stolu otec Willibald s výrazem úlevy v tváři a prohlásil, že i Östen, který byl nejvážněji zraněn, se zřejmě začíná zotavovat. Rapp při jeho slovech potřásl hlavou:

„Pak tedy jsem ťal hůř, než jsem si myslel," řekl.

A Orm podotkl, že nad touhle novinkou se věru není co radovat.

(**IV.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

JAK ORM UČINIL KÁZÁNÍ OBCHODNÍKOVI SE SOLÍ

boji na Gröningu se záhy dovědělo celé okolí; a Gudmund z Uvabergu s celým zástupem vzdálených sousedů, které Orm předtím jaktěživ neviděl, přijel na návštěvu, aby si poslechl, jak se to všechno zběhlo.

Zhluboka si přihýbali Ormova piva a řvali nadšením nad tím, co se dověděli o průběhu boje. Tak se to patří, volal jeden přes druhého, jen tak bude kraji zachována odvěká váženost. Mnoho pochvalných slov měli i pro Ormovy veliké psy a chtěli si zamluvit jejich potomky; a při pohledu na množství soli a štůčků látek, které Orm získal, vzdychali, že na ně se podobné štěstí neusmálo. Ve vší shodě pak taky sjednali koupi koní, protože Orm jich teď měl víc, než potřeboval, a měl za to, že nemusí požadovat nejvyšší cenu, když jde o válečnou kořist. Pak nejsilnější z hostí zkoušeli sílu na Ormově špalku, ale třebaže přihlížející jmenovali několik mužů, tou dobou již mrtvých, které znávali v dětství a kteří by se snadno zhostili těžších siláckých kousků, než byl tento, přece se žádnému nepodařilo hodit špalek tak daleko a takovou silou jako Orm. To Orma velmi dobře naladilo a řekl jim, aby se kvůli tomu tolik netrápili.

„Neboť sám myslím, že podruhé už bych to sotva dokázal, leda by mi zas pomohl veliký hněv."

Všichni byli zvědavi na Östena a velice se podivovali, že ho Orm nechal naživu. Nůž do krku, prohlašovali svorně, je na takovéhle lidi vždycky nejlepší prostředek. A se vší vážností pak Ormovi radili, aby ani sobě, ani jiným nezpůsobil těžkosti tím, že by Östenovi daroval život. Neboť z toho by mohlo vzejít mnoho trpkosti, ujišťovali Orma, znají přece Smålanďany a vědí, že jsou to lidé, kterým porážka dlouho nesejde z mysli. Několik hostí se chtělo jít do kostela na Östena podívat a promluvit si s ním; prý že by se ho rádi zeptali, co si teď myslí o získávání hlav mezi Göinskými. Ale otec Willibald měl dveře zamčené a

ničím se nedal pohnout. Do kostela ať přijdou, až nastane čas a bude to vůle boží, řekl jim, ale ne aby si tam dělali blázny z raněného, který sotva dokáže pozvednout hlavu.

Tím se museli spokojit. Než se však vydali na cestu domů, při džbánu piva na rozloučenou jeden přes druhého volali, že teď je všem zřejmé, že Orm je mezi Göinskými náčelníkem, vpravdě krev krve Svena Myšího čenichu, ačkoliv se dal pokřtít, a že v boji, který možná nastane, se rádi postaví po jeho bok. Orm dal každému jako dárek na rozloučenou a na utvrzení dobrého sousedství odměrku soli a muži odjeli z Gröningu za veselého pobízení koní, kymácejíce se v sedlech a pokřikujíce jako sojky v lese.

Cizí chlapec zneklidněl, když mu došlo k sluchu, že se Östen uzdraví, a řekl, že to pro něho bude mít zlé následky. Neboť Östen prý ho zabije, jakmile jen bude moci. Orm však mu řekl, jen aby byl klidný, že se mu nic nestane, ať už se to Östenovi bude líbit nebo ne. Chlapec se jmenoval Ulf a Åsa s Ylvou ho hned od počátku velice rozmazlovaly a dělaly mu pomyšlení za velikou službu, kterou jim všem prokázal. Åsa se rozhodla, že mu ušije lepší oblečení, a ona i otec Willibald byli zajedno, že v tom, co pro ně tenhle ubohý chlapec udělal, je vidět prst boží a že to vypadá, jako by k nim byl poslán zachránit je z osidel zla. Vyptávali se ho, jak se vůbec k obchodníkům dostal. A on jim řekl, že utekl od svého padoušského příbuzného na pobřeží, u kterého od doby, kdy byl ještě úplně malý a oba rodiče se mu utopili při rybolovu, vytrpěl mnoho nouze; u obchodníků pak měl na starosti hlídání koní.

„Jenže s jídlem na mně hodně šetřili," řekl, „a tak to nejlepší, co jsem kdy snědl, bylo to, co jsem sám ukradl na statcích. A v noci jsem musel dohlížet na koně a dostal jsem bití, když se jim něco stalo. Ale nejhorší ze všeho bylo, že jsem skoro nikdy nesměl do sedla, a ať jsem byl unaven sebevíc, musel jsem běhat za vozem. Přesto jsem se u nich měl líp než tam, kde jsem byl dřív. K Östenovi ani k ostatním jsem ale žádnou lásku nechoval a je dobře, že jsem se jich teď zbavil. Protože tady jsem dostal, co jsem nikdy dřív neměl - hojnost jídla i postel na spaní. A proto chci u vás navždycky zůstat, jestli mě nevyženete. A nebojím se ani křtu, jestli myslíte, že bude zapotřebí dát mě pokřtít."

Otec Willibald řekl, že toho zapotřební bude, o tom že není pochyby, a že ho pokřtí, jen jak ho aspoň trochu vzdělá v Kristově učení. Ylva mu dala na starost Oddny a Ludmilu, které už začaly běhat a snadno utekly z

domu. Jednou je dokonce k všeobecnému zděšení našli až dole u řeky. Chlapec zastával svou práci se ctí a nespustil děvčátka z očí. Tohle je lepší než hlídat koně, říkal si. Uměl hvízdat lépe než kdokoli jiný a mnoha různými způsoby, dovedl také napodobovat zpěv ptáků a děvčátka si ho hned od počátku oblíbila. Pro jeho veselou povahu se mu pak začalo říkat Veselý Ulf.

Östen a oba jeho muži se už zotavili natolik, že se dokázali pohnout; přestěhovali je teď do lázně, dali k nim ozbrojeného hlídače a otec Willibald už se pokusil promluvit k nim o křesťanském učení. Ormovi však řekl, že jejich srdce skýtají pro sémě milosti žalostně chudou půdu, což se ostatně dalo čekat.

„Nejsem posedlý pýchou," řekl, „ani nebažím po cti a slávě. Je však jisté, že bych se cítil odměněn za přemnohou námahu, kdybych byl první, komu by se podařilo pokřtít Smålanďana. Neboť nikdo ještě neslyšel, že by se kdy něco takového stalo. A v nebesích by nad tím nepochybně zavládla veliká radost. Je však nejisté, zda u těchto mužů uspěju, neboť jejich zarputilost je víc než veliká. Bylo by dobře, kdybys mi, Orme, pomohl a napomenul Östena k povolnosti."

Orm shledal knězovu myšlenku dobrou a správnou a souhlasil s tím, že mu pomůže.

„A slibuji ti," řekl, „že než je z Gröningu pustíme, přijmou křest."

„Ale nejprve musí vyslechnout mé poučení," řekl otec Willibald, „a to bude asi nejtvrdší oříšek."

„Poučím je sám," prohlásil Orm.

Odešli spolu do lázně a Orm s Östenem si poprvé od boje pohlédli do očí. Östen ležel a spal, ale vzbudil se, když vstoupili. Hlavu měl obtočenou obvazy, které mu otec Willibald každý den vyměňoval. Posadil se, a drže hlavu v dlaních, díval se na Orma.

„Tohle je pro mě dobré setkání," řekl Orm, „neboť moje hlava obstála líp než tvoje a tobě mám co děkovat za tolikeré bohatství, které jsi dovezl až k mým dveřím. Jenže ty sis to takhle nepředstavoval."

„Všechno by dopadlo jinak," řekl Östen, „kdyby mě byl chlapec nezradil."

Orm se zasmál.

„Je věru krásné poslouchat řeči o zradě od muže, jako jsi ty. Pokusil ses dostat mou hlavu; kdo však má teď největší právo na tvoji?"

Östen seděl chvíli beze slova. Pak řekl:

„Štěstí se tentokrát ode mne odvrátilo. Víc se o tom říct nedá."

„Přesto se od tebe štěstí mohlo odvrátit ještě víc," poznamenal Orm, „nebýt tohoto svatého muže, kterému jsi zavázán největším díkem. Když jsem se dověděl, že si král Sven přál ze zdejších končin dostat jednu hlavu, pomyslel jsem na to, poslat mu tvoji. Ale tento Kristův kněz mě od toho odradil. Zachránil ti život a zhojil tvoje rány, ale tím se nespokojil. Chce teď zachránit i tvou špatnou smålandskou duši. Proto jsme rozhodli, že z tebe uděláme křesťana a z tvých mužů taky. A ty do toho nemáš co mluvit, neboť tvoje hlava náleží mně a já si s ní udělám, co budu chtít."

Östen na ně na oba temně zíral.

„Můj rod je velký a mocný," řekl, „a nikdo, kdo k němu patří, nezůstane nepomstěn. Proto věz, že tohle ti přijde draho, a nejdráž, přinutíš-li mě k nějakým hanebnostem."

„Nikdo tě nebude nutit," řekl Orm. „Sám se svobodně rozhodneš. Chceš, aby ti svatý muž, který ti nečiní než dobro, polil hlavu vodou? Nebo chceš raději, abychom ji strčili do pytle a poslali králi Svenovi? Slibuji ti, že ji pečlivě zabalíme a v pořádku doručíme, aby viděl, komu náležela. Nejlíp možná bude poslat ji nasolenou, protože u mne teď není o sůl nouze."

„Nikdo z mého kmene jakživ nebyl pokřtěn," řekl Östen. „Jen mezi našimi otroky jsou křesťané."

„Jenže Kristus sám řekl, že všichni lidé musí být pokřtěni, dokonce i Smålanďani, abys věděl. Otec Willibald ta jeho slova zná."

„Takto pravil Kristus," řekl otec Willibald: „Jděte do celého světa a kažte mé učení všem lidem a křtěte je.' A ještě toto pravil: ‚Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen; kdo však neuvěří, přijde do pekla.'"

„Tak to slyšíš," řekl Orm, „je to, jak ti povídám:

V plameny pekelné
půjdeš bezhlavý,
nebo se v svěcenou
vodu dáš vnořit."

„Tvůj hřích je veliký a zloba černá," řekl otec Willibald. „Ale tak je tomu u většiny lidí v téhle zemi. Budeš-li však pokřtěn, možná že tě Kristus skrze své milosrdenství přičte k spravedlivým, až vstoupí na nebesa, aby soudil všechny smrtelníky. A ta chvíle už není daleko."

‚A věz," dodal Orm, „že jakmile budeš pokřtěn, boží ruka bude s tebou. A ta ruka je silná, jak ses mohl sám přesvědčit, když ses pokusil jít proti mně a mým lidem. Nikdy se mi ve všem nevedlo tak dobře jako poté, co jsem se začal přidržovat Krista. A nemusíš udělat nic jiného než se zříci starých bohů a místo toho prohlásit: ‚Není Boha kromě Boha a Kristus je jeho prorok.'"

„Ne jeho prorok, jeho syn," opravil ho otec Willibald přísně.

„Jeho syn," řekl honem Orm. „Tak je to. Já to dobře vím. Mluvil jsem v horlivosti a jazyk mi ujel kvůli té falešné víře, kterou jsem vyznával u mého pána al-Mansúra z Córdoby, když jsem mu sloužil v andaluské zemi. Ale to bylo kdysi a teď už jsou tomu čtyři roky, co mě pokřtil jeden svatý biskup v Anglii. A po celou tu dobu mně je Kristus nanejvýš nápomocen. Nepřátele mi vydává do rukou, takže nejenom muži jako ty jsou proti mně bezmocní, ale i sám král Sven. A přispěl mi i mnohým jiným. Narodil jsem se obdařen dobrým štěstím, ale přesto v tomto ohledu pociťuji velký rozdíl."

„Že je tvoje štěstí lepší než moje," poznamenal Östen, „nemohu popřít."

„Tak dobře jako nyní je mi však teprve od té doby, co jsem se dal pokřtít," řekl Orm. „Neboť dřív, kdy jsem znal jen starou víru, jsem se často octl ve veliké nouzi a dva roky jsem jako otrok seděl v al-Mansúrově lodi, přikován železy k veslařské lavici. Je sice pravda, že jsem získal tento meč, který vidíš a který je nejskvělejší mezi zbraněmi, takže sám Styrbjörn, jenž toho převelice mnoho věděl o mečích a jenž jej u krále Haralda podržel v ruce, prohlásil, že lepší jaktěživ neviděl, ale sotva mohu říci, že mi ten meč byl náležitou odměnou za tolikeré strádání a újmy. Později jsem se přidržoval andaluské víry, jak mi přikázal můj pán al-Mansúr. A tehdy jsem získal zlatý řetěz, velikou drahocennost. Ale kvůli tomu řetězu jsem byl téměř smrtelné zraněn při souboji v hodovní síni krále Haralda, ačkoliv jsem měl na sobě dobré andaluské brnění. A nebýt pomoci tohoto kněze, znalého lékařství, byl bych na své zranění zemřel. Pak však jsem byl konečně pokřtěn a dostal se pod vládu Kristovu. Tehdy jsem získal dceru krále Haralda, kterou považuji za svůj největší poklad. A ty sám jsi teď viděl, jak mi Kristus dopomohl ke všemu, co jsi přivezl na voze. Máš-li tedy dost důvtipu, jistě je ti z toho všeho jasné, že křtem nic neztratíš, naopak, že mnoho získáš, i když ti moc nezáleží na tom, zůstane-li ti hlava na krku."

To bylo nejdelší kázání, které kdy od Orma kdo slyšel; a otec Willibald později prohlásil, že se ho Orm nezhostil špatně, uváží-li se, že je v oboru nováčkem.

Östen se na chvíli zamyslel, když Orma vyslechl. Potom řekl: „Jestli je pravda, co říkáš, pak souhlasím, že ti křesťanská víra nebyla ke škodě, ale spíš k užitku. Neboť získat dceru krále Haralda není maličkost a ode mne jsi rovněž získal nemálo. Jenže křesťanští otroci u nás doma nic takového říct nemohou. A jak by to bylo se mnou, mi připadá nejisté. Jedno však chci vědět předem: svolím-li k tomu, co si přeješ, jak se mnou potom zamýšlíš naložit?"

„Chci tě propustit a nechat tě odjet," odpověděl Orm. ‚A tvoje muže s tebou."

Östen se zatvářil pochybovačně, ale nakonec přikývl.

„Když to říkáš před námi všemi, musím ti věřit," řekl. „A ať se tedy stane podle tvé vůle. Jenže mi pořád nejde na rozum, jaký budeš mít z mého křtu užitek."

„Bude přece jen správné, udělám-li Bohu a jeho synovi radost, když oni pro mě vykonali už tolik," prohlásil Orm.

(**V.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

O SLAVNÝCH KŘTINÁCH A O TOM, JAK BYLI POKŘTĚNI PRVNÍ SMÅLANĎANÉ

dyž se přestaly rojit včely a první seno bylo pod střechou, nastal čas, kdy se na Ormově dvorci konaly slavné krtiny. Trvaly tři dny, jak si to Orm přál, a od počátku se o nich mluvilo jako o zvláštní slavnosti, při níž neokrvavěla žádná zbraň, ačkoliv večer co večer

byli všichni hosté zpiti, jak jen si lze na hodokvasu zámožného velmože přát. Jediná nehoda se přihodila prvního večera dvěma mladým mužům, kteří zčerstva opojeni vešli k Ormovým velikým psům, aby si s nimi pohráli. Jeden z mladíků vzápětí rychle vyběhl, aniž utrpěl jinou újmu než několik škrábanců a potrhaný oděv; ale druhého, kterého psi porazili a který se dal do velikého křiku, muselo zachránit několik děveček, které psi znali, a odvléci ho ven s pokousanými pažemi a rukama a s utrženým uchem. Mezi hosty z toho bylo mnoho smíchu a psy chválili jako chloubu celého kraje. Hrát si s nimi však už nešel nikdo.

Åsa s Ylvou měly starost, kam všechny hosty uložit, neboť jich přišlo víc, než čekali, a s nimi mnoho dospělé mládeže. A i když mnozí ze starších každý večer usnuli na lavici, kde seděli, nebo se rovnou svalili na podlahu a zůstali tam ležet celou noc, aniž byli na obtíž, přece jen bylo všude těsno. Mládež se mezi sebou uměla srovnat; dívky spaly v jednom seníku a mládenci v druhém, na novém, pěkném seně. A i když se ukázalo, že mnohému z nich je zatěžko trefit do správného seníku nebo zůstat v tom, do kterého patří, neozvaly se v tomto ohledu žádné stížnosti. Dívky si ráno ctnostně šeptaly se svými matkami o tom, k jakým nedopatřením na seně v noci došlo, a dostávalo se jim napomenutí, aby příští noci dávaly dobrý pozor, aby k nim nezavítal někdo jiný, neboť to by jim na dobré pověsti nepřidalo. A mnozí z rodičů pak spolu vyjednávali, a než křtiny skončily, byla u sedmi nebo osmi mladých párů téměř ruka v rukávě. Orma s Ylvou to těšilo, neboť taková věc nasvědčovala tomu, že je hostům, mladým i starým, na jejich slavnosti dobře. A otec Willibald si jen tiše něco bručel, ale nijak se do těchto záležitostí nemíchal.

Jinak však měl otec Willibald na této oslavě mnoho co říci. A hned prvního dne, kdy všechny hosty usadili v kostele a na uvítanou jim dali zavdat piva, rozžal před oltářem ozdobeným křížem tři krásné svíce, jež sám s Åsou ulil, a promluvil k shromážděným o svatosti místa, kde právě seděli.

„A Bůh, který zde vládne," pravil, „a který je jediný a pravý, je Bohem moudrosti, síly i štěstí; a jeho dům, kamž vám bylo dovoleno vstoupit, je domem pokoje. Neboť tak je tomu s tímto Bohem, že přebývá ve velikém míru a pokoji a z nich naděluje těm, kdo k němu přicházejí. Vy jste sem přišli v nevíře a z veliké temnoty, abyste chvíli poseděli v jeho blízkosti; a k nevíře a temnotě se znovu vrátíte, až odtud odjedete,

abyste si v hříchu cpali břicha a bujně provozovali svá ďábelství do posledního dne života a Bůh vás zařadil mezi cizáky. Ale i vám je Kristus, syn boží, přátelsky nakloněn, třebaže mu dennodenně skoro ve všem odporujete, a proto jste směli vejít pod jeho střechu. Neboť on si vpravdě přeje dobro pro všechny smrtelníky. Když ještě putoval po zemi, proměnil vodu v dobrý hodovní nápoj, aby svým přátelům udělal radost. Teď však se věci mají tak, že pro ty, kdo se od něho odvrátí, doba jeho přátelství co nevidět pomine. A těm, kdo pocítí jeho hněv, se povede zle, hůř než tomu náčelníkovi, o kterém zpívají pěvci a který skončil v hadí jámě.* Všichni snad chápete, že by bylo dobré vyhnout se takovému osudu. Dosud se Kristus obrací k všem, nabízí jim svou ochranu a zve je mezi své služebníky, když se dají pokřtít. Avšak ti, kdo nebudou chtít, ať potom sami pykají za své neštěstí." Shromáždění naslouchali slovům otce Willibalda a mumlali si mezi sebou, že mnohé, co řekl, zní docela rozumně, ačkoliv v mnohém je zas těžké se vyznat. Zřejmě nejpozorněji vyslechli otce Willibalda starší hosté; mladší, ať už muži, nebo ženy, se nejvíc zajímali o Ylvu. Však také stála za podívanou. Rozvila se nyní do plné krásy, spokojenost z ní jen zářila a ke všem byla vlídnost sama. Měla na sobě nové šaty s živůtkem pošitým hedvábím a stříbrem, nejskvělejším, jaké se našlo v Östenových balících, a kolem krku měla andaluský řetěz. Na mnohých pohledech bylo znát, že taková žena a takový klenot se hned tak někde neuvidí, a Orm se kvůli těm obdivným pohledům taky nijak nemrzel.

Jakmile kněz domluvil, pokusil se Orm přimět několik svých rozšafných hostů k poznání, že chytří lidé udělají nejlíp, dají-li se pokřtít, ale neuspěl víc, než že dva z nich prohlásili, že si to ještě nechají projít hlavou. A nechtěli slíbit nic víc, ani když den už pokročil a pivo jim stouplo do hlavy.

Nazítří byla neděle. A otec Willibald kázal shromážděným o tom, jak Bůh pracoval a odpočíval, což považovali za pěkný příběh, a o tom, jak tohoto dne vstal Kristus z mrtvých, což jim připadalo už méně věrohodné. Poté byl v kostele pokřtěn Harald Ormsson. Ke křtu ho nesla Åsa, a otec Willibald si počínal tak slavnostně, jak jen to šlo, provázeje obřad latinskými modlitbami, jimiž přehlušoval chlapcův křik a z nichž se shromážděným hrůzou roztřásla kolena. Po křtu se pronášely přípitky na novorozencovo štěstí a na paměť slavných reků Haralda Modrozuba,

Svena Myšího čenichu a Ivara Výbojného, jejichž krev kolovala v žilách dítěte.

Pak všichni vyšli v zástupu z kostela, aby se podívali, jak budou dole u řeky křtít Smålanďany. Östen a oba jeho muži byli vyvlečeni z lázně a zahnáni z břehu do vody. Tam stanuli v řadě, prostovlasí a zachmuření, a otec Willibald se před nimi tyčil na prací lávce, maje po boku Rappa, třímajícího dva oštěpy a dohlížejícího, aby je snad nenapadlo vzít do zaječích. Otec Willibald se nad nimi modlil a hlas se mu chvěl horlivostí i blaženstvím, neboť pro něho byl dnešek velikým dnem. Pak jim poručil sklonit hlavy a jednoho po druhém polil z naběračky. Když to bylo hotovo, po řadě jim požehnal, s rukama na jejich hlavách, a pak se shýbl a každému vtiskl na čelo bratrské políbení. Všechno si dali líbit s nehybnou tváří, jako by otce Willibalda a jeho konání sotva vnímali a jako by vůbec neviděli nikoho z přihlížejících na břehu.

Když byli opět na souši, řekl jim Orm, že jsou volní a že si mohou jít, kam budou chtít.

„Ale než ode mne odejdete," dodal, „ještě jednou vám ukážu, jak jedná křesťan. Neboť stojí psáno, že my, kdo patříme Kristu, máme prokazovat dobrou vůli i svým nepřátelům, dokonce i těm, kteří nám ukládali o život. A v tom nechci být horší než kdo jiný."

Dal jim nachystat dobrou výslužku z hostiny, aby měli jídlo na cestu, a z jejich vlastních spřežení dal každému koně.

„A teď jeďte s pokojem," pravil, „a nezapomeňte, že náležíte Kristu."

Östen se na něj podíval a poprvé toho dne přešla přes jeho rty slova:

„Já nejsem zapomnětlivý." Řekl to zvolna a hlas mu zněl, jako by byl velmi unaven.

Vsedl na koně, aniž už kdo promluvil, a spolu se svými muži vyjel z brány a zmizel v lese.

Všichni se zas posadili a hodovali dál, vesele a hlučně. A když jim chtěl otec Willibald vyprávět víc o křesťanském učení, jen stěží se mu podařilo přimět je k pozornosti. Říkali, že by si radši poslechli o Ormových dobrodružstvích v cizích zemích a o jeho nepřátelství s králem Svenem. A v tom jim byl Orm po vůli. Král Sven byl v těchto končinách pramálo oblíben, neboť obyvatelé hraničních oblastí obvykle vynášeli mrtvé krále do oblak, ale zřídkadky měli dobré slovo pro krále dosud žijící. A když teď Orm vyprávěl, jak jednou otec Willibald zasáhl krále Svena do tváře kamenem, až mu zkrvavil ústa a vyrazil zuby, ozval se

veliký jásot a všichni si honem nabírali do džbánků, aby kněžíkovi připili. Mnozí se mohli na lavicích umlátit, jak se smáli s ústy dokořán a se slzami řinoucími se z očí; jiní pro smích nebyli ani s to spolknout svůj doušek piva a vyprskli jej před sebe; a každý křičel a volal o překot, že to tu ještě nebylo, aby takový mrňous dokázal něco tak znamenitého.

„Duch boží na mne sestoupil," řekl otec Willibald. „Král Sven je Bohu nepřítelem, proto byl zasažen mou slabou rukou."

„Slyšeli jsme," řekl vážený muž jménem Ivar Kovář, který seděl poblíž Orma, „že král Sven křesťany nenávidí, a nejvíc prý jejich kněze, které zabíjí, jak jen se mu dostanou do rukou. A to se dá snadno pochopit, když utržil z ruky tohoto kněze takovou ránu. Neboť to musí být pro krále nesmírná potupa, na kterou těžko zapomene."

„Zvlášť když přitom přišel o zuby," poznamenal jiný bodrý sedlák jménem Černý Grim z Fjäle. „Neboť kdykoliv žvýká kůrku chleba anebo ohlodává skopové stehno, připomene si utrpěnou újmu."

„Pravda pravdoucí," dodal třetí, který se jmenoval Uffe Dřevěná noha. „Vždyť mně se vedlo nejinak, když jsem přišel o nohu, tehdy, když jsem se nepohodl se svým sousedem Thorvaldem z Långaledu. Sekl po mně uprostřed řeči a já nestačil vyskočit dost vysoko; a ještě dlouho potom, co se mi pahýl zahojil a já se naučil chodit s dřevěným špalíkem, cítil jsem se ustavičně unaven a bez síly, ať jsem stál, seděl, nebo třeba ležel v posteli. To vám dosvědčí i moje žena, neboť dlouhou dobu jí bylo trudno, jako by byla vdova. Ale když se nakonec štěstí obrátilo, a já před sebou uviděl ležet Thorvalda na žebříku s mým vlastním šípem v krku, přeskočil jsem ho tak bujaře, že jsem si málem zlomil svou zdravou nohu - tak jsem se cítil zase při síle. A od té doby mi nic nechybí."

„Můj bratr Sven nezabíjí křesťany kvůli otci Willibaldovi," podotkla Ylva, „nenávidí je odjakživa a nejvíc od té doby, kdy je můj otec začal brát v ochranu a sám se dal pokřtít. I na svatého biskupa Poppa, který byl nejmírumilovnější mezi všemi lidmi, pořád vrčel a reptal, ale dokud byl otec u moci, ničeho víc se neodvážil. Teď však zabíjí biskupy a jiné křesťany, jak jen se jich zmocní, ty zvěsti se donesly až k nám. Bylo by dobře, kdyby už jeho život netrval dlouho."

„Život zlotřilců sice často trvá dlouho," řekl otec Willibald, „ale jedno přetrvá ještě déle, a to je trest boží."

U jednoho konce stolu, kde seděla mládež a kde bylo zvlášť veselo, se teď začaly skládat verše. A právě toho večera vznikla posměšná píseň,

která se potom v lesním kraji dlouho zpívala při hodokvasech i při mlácení obilí nebo drhnutí lnu a které se časem začalo říkat stará píseň o Svenovi. Začal ji mladík jménem Gisle, syn Černého Grima. Byl to urostlý

mladý muž, černovlasý a bledé pleti; a třebaže s jeho rozumem bylo všechno v pořádku, měl tu zvláštnost, že se ostýchal před děvčaty, a přitom ho děvčata ráda vídala. Všichni jeho příbuzní si říkali, že to je divný neduh, ale ani ti nejchytřejší z nich na něj neznali lék. Tentokrát Gisle opět seděl u stolu tichý a zakřiknutý a ze všeho nejvíc se zajímal o jídlo a pití, i když bylo dobře známo, že mu jinak vyřídilka dobře slouží, zrovna jako ostatním. Naproti sobě měl dívku, která se jmenovala Rannvi, kvetoucí pannu s ohrnutým nosíkem a s dolíčkem na bradě, jíž už mladí muži věnovali nejednu myšlenku. Gisle na ni od samého začátku hostiny kradmo pokukoval, ale neodvážil se na ni promluvit a všecek se polekal, kdykoliv se střetl s jejím pohledem. Dívka ho několikrát škádlivě popíchla pro jeho málomluvnost, ale nic to nepomohlo. Až nyní mu dobré pivo dodalo odvahy, a když se dost nasmál příběhu o bitce mezi králem Svenem a otcem Willibaldem, začal se na lavici kolébat dopředu dozadu a z ničehonic hlasitě pronesl:

„S kněžem kdysi ses bil,
králi Svene,
leč z koně rázem
po hlavě zřítil ses na zem."

„To tu ještě nebylo," volali jeho nejbližší sousedé u stolu. „Gisle je skald. Skládá píseň o králi Svenovi. Ale tohle je jen půlka. Jak bude znít zbytek?"

Mnozí teď pomáhali píseň dokončit, jenže to nebylo tak snadné; a nakonec to byl opět Gisle, kdo přišel na to, jak má píseň znít, aby se dala zpívat na starý známý nápěv:

Slavný a mocný jsi král, Svene
Kámen však na tě vrh' kněz,
Týrovi rovným ses
zdál, Svene.
Kámen však na tě vrh' kněz,
hned z koně dolů ses svez'
na zem, kdes
lál, Svene!"

„Gisle je skald! Složil opravdovou píseň!" křičeli ti, kdo mu seděli nejblíž. A nejhlasitěji ze všech křičela Rannvi.

„Poslyšte, co to tam ti mladí mají," volali starší. „Našel se mezi nimi skald! Syn Černého Grima složil píseň! Kdo by to do něho řekl! To po tobě, Grime, má takové vlohy? Nebo snad po někom jiném?"

„Poslechněme si tu píseň," řekl Orm. A Gisle musel své dílo přede všemi přednést. Začal nejistým hlasem, ale když viděl, že se posluchačům jeho verše líbí a že sám Orm mu přátelsky kyne, strach z něho spadl. A ani už se nebál střetnout se s Rannvinými zraky.

„Takových písní dokážu složit víc, a lepších," řekl jí pyšně, když se zas posadil.

Černý Grim, jeho otec, se spokojeně pochechtával. Řekl, že sám v sobě zamlada pociťoval básnické nadání; jenže pak prý mu do toho ledacos přišlo.

„Ale stejně je to zvláštní," dodal ještě, „neboť chlapec je plachý, a největší strach má před děvčaty, i když by sám byl rád, aby tomu bylo jinak."

„Z děvčat už strach mít nemusí, to mi věř, Grime," řekla Ylva. „Protože když teď ukázal, že je skald, padne mu jich kolem krku tolik, pro kolik jen bude místo. Nejednou jsem slýchala slova svého otce - a ten byl moudrý ve všem všudy -, že stejně jako mouchy, které obletují všechno, co je k jídlu, rády okusí od všeho, ale všeho nechají, jakmile ucítí vůni hrnce s medem, tak se zachovají i mladé dívky, když se nablízku ocitne skald."

Orm seděl se zachmuřenou tváří, upíral oči do své pivní konvice a neslyšel, co se kolem něho povídá. Åsa se ho zeptala, co mu je, ale Orm jen roztržitě něco zabručel a nic jí neodpověděl.

„Jestli ho znám dobře, tak skládá verše," řekla Ylva. „To pak pokaždé takhle vyhlíží. Neboť skaldi už mají tu vlastnost, že když jsou dva spolu a jeden z nich něco složí, nedá si druhý pokoj, dokud nesloží verše, které se mu zdají být lepší."

Orm se opíral rukama o kolena a kolébal se na lavici dopředu dozadu. Zhluboka vzdychal a dutým hlasem si něco pro sebe mumlal. Ale pak konečně se mu verše povedly. S úlevou pokývl hlavou a udeřil pěstí do stolu, aby si zjednal v té vřavě ticho. Pak pronesl toto:

„Svým přítelem sotva mě

zveš, Svene.
Jen osočovat mě
chceš, Svene.
Však věz, že ochránci věrní tu jsou,
všemocný Bůh i meč mi pomohou.
Marně stále se
štveš, Svene."

Verše byly přijaty s velikým potleskem všech, kdo byli dosud s to rozumět, co vlastně Orm přednáší. A Orm si zhluboka přihnul a zase nabyl dobré míry.

„Podařila se nám dobrá věc," řekl, „píseň, která obveselí všechny, ale pramálo potěší krále Svena. A že na této hostině byli dva skaldové, vejde ve všeobecnou paměť, neboť skaldů je v našich končinách pomálu. A třeba si v skaldském umění nejsme rovni, přece jsi, Gisle, složil pěkné verše, a proto si s tebou chci připít."

Ale když se Orm snažil dohlédnout dýmem z nadehtovaných loučí na konec stolu, nebyl Gisle k nalezení. Nebyl ani mezi těmi, kdo už spadli pod stůl. Poněvadž však i místo panny Rannvi bylo prázdné, shledali jejich rodiče pravděpodobným, že na oba současně přišla dřímota a že jako dobře vychovaní mladí lidé odešli, aniž tím koho chtěli rušit.

Toho večera získal otec Willibald s Åsinou a Ylvinou pomocí od čtyř žen slib, že brzy dají pokřtít svá kojeňátka, jen stane-li se tak stejně slavnostně a v stejné kádi, v které byl pokřtěn Harald Ormsson. Za vlastní osobu však žádný z hostů nechtěl slíbit nic určitého, třebaže byli vším znamenitým jídlem a pitím dobře naladěni. A tak se tím otec Willibald musel spokojit, i když v hloubi srdce doufal ve větší úspěch.

Příštího dne, který byl posledním dnem Ormovy slavnosti, se pilo nejvíc. Neboť Orm měl dosud v zásobě množství uzeného skopového, skoro celého čerstvě poraženého vola, dvě bečky nejlepšího piva a soudek silné medoviny z lipového medu a prohlásil, že by ani jemu, ani jeho hostům nesloužilo ke cti, kdyby z toho na konci hostiny něco zbylo. Všichni hosté byli ovšem dbalí jak vlastní, tak Ormovy cti a slíbili, že učiní, co bude v jejich silách, a skutečně se už v časných ranních hodinách s vervou pustili do jídla i pití. S důvěrou taky prohlásili, že teď půjde o to, aby i hostitel a jeho malý kněz skončili pod stolem dřív, než se vypije poslední doušek. Orm si pak vzal otce Willibalda stranou, aby se

ho na něco zeptal. Chtěl by prý vědět, řekl, zda by před Bohem obstáli, kdyby křtili pohany zpité do bezvědomí.

„Neboť jak to vypadá, myslím, že kvečeru bychom mohli mít plné ruce práce."

Otec Willibald odpověděl, že to je těžká otázka, jež mezi svatými muži konajícími záslužné dílo obracení na pravou víru byla často předmětem pochybností.

„Někteří tvrdí," pravil, „že je to dovoleno v případech, kdy je ďábel zvlášť zarputilý. Opírají se přitom o velikého císaře Karla. Ten když křtil divoké Sasy, kteří se sveřepě drželi své staré ďábelské víry, dal občas ty nejtvrdošíjnější ubezdušit několika ranami holí, když je vlekli ke křtu, aby zvládl jejich divokost a rouhačské řvaní. Nikdo nemůže popřít, že s ďáblem bylo i tehdy mnoho nesnází, a ubezduší-li se vzpurníci holí nebo pivem, v tom už přílišný rozdíl nebude. Ale svatý biskup Piligrim salcburský za dnů starého císaře Otty přece jen v této věci smýšlel jinak a napsal o tom moudrostí oplývající pastýřský list; a můj zbožný učitel biskup Poppo pokaždé říkal, že jeho názor je správný. Neboť je jistě pravda, říkával, že ďábel dojde vždycky úhony, třeba jsou pohané křtěni, aniž o tom sami vědí, ale tato úhona nemá dlouhého trvání. Neboť když se pokřtění proberou a dovědí se, co se s nimi dělo, nikdo na nich navzdory udělené svátosti nepozoruje ani špetku lásky k Bohu. Místo toho pohané ihned zase otevřou svá srdce ďáblu, a to ještě ochotněji než dřív, a sočí proti Kristovi a jeho služebníkům hůř než kdykoliv předtím. Takže tímto způsobem nelze dojít ani úspěchu, ani požehnání, a proto nejen tito svatí mužové, které jsem jmenoval, ale i mnozí jiní zastávají názor, že takovýmito prostředky by k žádnému křtu docházet nemělo."

„Jistě tomu je tak, jak pravíš, když to máš od samého biskupa Poppa," řekl Orm posmutněle, „neboť ten takovým věcem nejlépe rozumí. Ale věčná škoda, že tomu tak musí být."

„Musí tomu tak být z vůle boží," prohlásil otec Willibald a zamyšleně pokýval hlavou. „Měli bychom to příliš snadné, kdybychom si pohany mohli koupit pivem. Je k tomu však zapotřebí více: přemlouvání, dobrých skutků a veliké trpělivosti. To poslední je nejtěžší."

„Mým přáním je sloužit Bohu co nejlépe," řekl Orm, „ale jak podpořit jeho věc mezi těmihle mými sousedy, je víc, než na co můj rozum stačí."

Dál už pak o tom nemluvili a pitka na Gröningu pokračovala vesele a hlučně dál. Když den poněkud pokročil, ale většina hostí se dosud držela na nohou, odebraly se vdané ženy k Ylvinu synovi, aby mu podle starého zvyku přinesly dary a popřály mu do života. Muži pak, kterým se zdálo, že musí trochu na vzduch, pustili se na travnatém svahu do různých her a zkoušeli navzájem svou sílu. Přetahovali se zaháknutými prsty, zápasili spolu, s napjatými koleny vzpírali těžká břemena, provázejíce své kousky výskotem, veselím a mnoha krásně provedenými kotouly; ti nejodvážnější zkoušeli ve dvojicích chlapskou hru pro opravdové siláky, které říkali zvedání pařezů. Nikdo se při ní naštěstí nenamohl, ani si nenatrhl sval, ani nezlomil vaz.

A právě uprostřed této zábavy přišli na Gröning oni čtyři podivní žebráci.

(**VI.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

O ČTYŘECH PODIVNÝCH ŽEBRÁCÍCH A O TOM, JAK MISTŘI Z ERINU PŘISPĚLI NA POMOC OTCI WILLIBALDOVI

ypadali, jako žebráci většinou vypadají, a připutovali pěšky s mošnou a holí, aby na Gröningu poprosili o jídlo a pití. Ylva právě seděla na lavičce před obytným stavením, zabrána do důležité rozmluvy s matkami Gisla a Rannvi. Oba mladí lidé za ní totiž rozradostněni ráno přišli, řekli, že je jim spolu velice dobře, a prosili ji, aby za ně u jejich rodičů ztratila slovo, protože by se rádi vzali - čím dříve, tím lépe. A Ylva jim ochotně slíbila v té věci pomoc. Když jí bylo

oznámeno, že u brány stojí žebráci, dala zavolat Orma. Neboť Orm nakázal, aby bez jeho rozhodnutí nebyl nikdo cizí do statku vpuštěn.

Orm si pocestné důkladně prohlédl a oni ochotně zodpověděli všechny jeho otázky. Přesto se mu zdálo, že jsou nějací jiní, než obvykle žebráci bývají. Jejich mluvčí byl urostlý tělnatý muž širokých plecí, s prokvetlým vousem a pronikavýma očima pod širokým kloboukem. Při chůzi vlekl jednu nohu, kterou měl zřejmě ztuhlou v koleni. Mluvil dunivým hlasem a po řeči se poznalo, že je z kraje Sveů. Řekl, že přicházejí ze Sjællandu a mají namířeno na sever přes hranici. Přes Sund je přeplavil jakýsi rybář a z Landöre jdou žebrotou.

„Dnes však jsme ještě neměli v ústech," dodal, „protože tady jsou dvorce daleko od sebe. A při poslední zastávce jsme s sebou do mošen nedostali nic."

„Na žebráka však jsi pěkně při těle," poznamenal Orm.

„V dánských a skånských lívancích je síla," odvětil muž s povzdechem, „jenže teď už prý budou čím dál hubenější, takže než dorazíme do kraje kolem jezera Mälaren, zhubnu i já."

Po jeho boku stál mladší muž, útlý a bledé pleti. Tváře a brada se mu černaly krátkým, velmi hustým vousem. Orm se na něho zadíval.

„Člověk by si myslel, že tě oholili na kněze," řekl potom.

Hubený muž se smutně usmál.

„Vousy mi ohořely, když jsem si jednou večer při silném větru opékal nad ohněm kousek masa, a od té doby mi ještě nedorostly."

Nejpozorněji si však Orm prohlížel oba zbývající cizince a o těch už vůbec nevěděl, co si myslet. Vypadali jako bratři: oba byli malí a vychrtlí, s dlouhýma ušima a velkými nosy, a oba na něho pohlíželi chytrýma hnědýma veverčíma očkama. Třeba však byli tak malých postav, přece se zdálo, že jsou silní a šlachovití. Stáli, hlavu nachýlenou, a naslouchali štěkotu Ormových velikých psů. Najednou si jeden z nich strčil prsty do úst a zahvízdal, měkce, chvějivě a ve zvláštní tónině. Psi nechali štěkání, jako když utne, a z ohrady se místo toho ozvalo přátelské kňučení.

„Jste snad trollové, nebo jen umíte čarovat?" zeptal se Orm cizinců.

„Ne tolik, kolik bychom si přáli," odpověděl jeden z těch malých mužů, „neboť jídlo si vyčarovat neumíme, ať jsme jak chceme hladoví."

Orm se usmál.

„Jídlo vám neodepřeme," řekl, „a vaše čáry budou sotva nějak nebezpečné za bílého dne. Ale takové žebráky, jako jste vy, jsem jaktěživ

neviděl. Umlčet moje psy nikdo cizí nedokáže a ani mně samému se to někdy nepodaří."

„My tě to naučíme," řekl druhý muž malé postavy, „jen jak dostaneme kus jídla do břicha a dva kusy do mošny. Jsme pocestní bez pána a ve psech se vyznáme líp než kdo jiný." Orm řekl, že od něho určitě neodejdou s prázdnou, a pozval je dál.

„Přišli jste k nám ve šťastnou chvíli, uprostřed hodokvasu," řekl, „a tak tu pro vás bude lívanců i jiného jídla dost. Pro mé hosty však by bylo nejlepší, kdybys ty, co umíš tak dobře hvízdat, uměl taky hrát."

Oba mužíčci si vyměnili pohledy, mrkli na sebe, ale neřekli nic. Pak se všichni odebrali za Ormem na dvůr a Orm zavolal na Ylvu:

„Máš tady čtyři poutníky, velké i malé, a každému z nich by přišla vhod mísa tvého slavnostního jídla." Ylva dosud seděla na lavičce zabrána v rozmluvu, a tak jen vzhlédla a roztržitě přikývla; vtom jí však padl zrak na ony dva malé muže. Překvapením se jí oči rozšířily, vyskočila a zvolala:

„Mistři z Erinu!* Felimid a Ferdiad! Kejklíři mého otce! A vy jste ještě naživu! Ve jménu božím, ubozí přátelé, proč tudy chodíte žebrotou? Jste už snad pro své umění příliš staří?"

Také oba mužíky toto setkání překvapilo. Pak však se usmáli. Žebrácké hole a mošny odložili na zem, pokročili o několik kroků k Ylvě a oba současně udělali přemet. Jeden pak zůstal stát na rukou a vesele pokřikuje běhal tak sem a tam. Druhý se schoulil do klubka a metal kozelce až k Ylviným nohám. Pak zas oba svižně vyskočili a s klidnou tváří přistoupili k Ylvě, aby jí složili svou poklonu.

„Ještě nejsme příliš staří," řekl jeden z nich, „sama ses o tom přesvědčila, nejkrásnější z dcer krále Haralda. Neboť věz, že takovým mistrům, jako jsme my, se stáří vyhýbá. Ale přece jen je tomu už hodně dávno, cos seděla otci na koleni a poprvé přihlížela našim kouskům. Tentokrát však máme větší hlad než kdy dřív."

Přispěchalo k nim teď mnoho hostů, mužů i žen, aby se podívali na podivuhodné lidi, co umějí chodit po rukou. Ale Ylva prohlásila, že příchozí se nejprve musí v klidu najíst a napít a být právě tak váženými hosty jako všichni ostatní. Sama je zavedla do domu a dala jim předložit nejlepší jídlo a pití a pak už věru nebylo třeba poutníky pobízet, aby si brali, co hrdlo ráčí. Dvojčata a jejich malý opatrovník vešli do domu s nimi a stáli teď mlčky v koutě a čekali, až mužíčci znovu začnou

předvádět své kousky. A Orm vykládal zvědavcům za dveřmi, kdo jsou ti dva divní žebráci.

„Bývali kejklíři krále Haralda," řekl, „a teď jsou bez pána. Pocházejí z Irska a jsou proslulí široko daleko. Viděl jsem je, když jsem se u krále zúčastnil vánoční hostiny, jenže tehdy byli pestře oděni a ozdobeni peřím, proto jsem je dnes nepoznal. Proč obcházejí světem jako žebráci, je těžko říci, ale až se zase posadíme k pivu, jistě se dovíme víc."

Když se noví hosté dosyta najedli, nezpěčovali se oba kejklíři přisednout k pijácké společnosti, která teď po krátkém odpočinku znovu ožila. Ale jejich dva druhové seděli zamlklí u dojedených mís a pak řekli, že se po útrapách cesty a po dobrém jídle cítí velmi unaveni. Otec Willibald je zavedl do vlastní komory, aby tam mohli nerušené spát. Pak si vzalstranou oba kejklíře a hodnou chvíli s nimi poseděl ve vážné rozmluvě beze svědků. Znal se s nimi ještě ode dvora krále Haralda a kejklíři i on měli ze shledání radost.

Když se pak znovu všichni usadili v kostele, dostali kejklíři místo vedle otce Willibalda. Zpočátku se ze všech stran ozývaly otázky ohledně nových příchozích a všichni by nejraději hned spatřili něco z jejich umění. Ale oba mužíci jen seděli, střídmě upíjeli piva a přání ostatních zřejmě nedbali. Orm tedy řekl:

„Bylo by od nás špatné naléhat na vás, abyste ukázali něco ze své dovednosti, neboť právem můžete být po cestě unaveni a my zde za pohostinnost nic nevyžadujeme oplátkou. Je však pravda, že bychom všichni rádi využili toho, že na naši oslavu přišli takoví mistři. Neboť vím dobře, že oba jste slavní široko daleko. A vždycky jsem slýchal, že žádní kejklíři na celém světě se nemohou měřit s těmi, kteří pocházejí z Irska."

„Náčelníku," odpověděl jeden z nich, „slyšel jsi dobře. A mohu ti povědět, že ani v Irsku samém nenajdeš dva muže tak proslulé v našem umění, jako jsem já, Felimid O'Flann, a zde můj bratr Ferdiad, který je právě takový mistr. V našem rodě jsme královskými kejklíři už od dob, kdy náš praděd Flann Dlouhouchý obveseloval za starých časů krále Cochonbara MacNessa z Ulsteru a hrdiny Rudé větve, kteří s ním byli v Emain Macha. Pro nás, potomky Flanna Dlouhouchého, se pak už stalo obyčejem a nepsaným zákonem, že od chvíle, kdy dokonale ovládneme své umění a získáme právo nazývat se mistry, sloužíme jen královské krvi. A vězte všichni, že my, kdo obveselujeme krále, máme povolání nejen velice těžké, ale zde na zemi také nejprospěšnější. Neboť mrzutý král a bojovníci užírající se nudou jsou nebezpeční všem. Když však jim dobří kejklíři poskytnou zábavu, s rozesmátou tváří sedí u piva, spokojeně uléhají k spánku a sousedům a poddaným dopřejí pokoje. Hned po kněžích jsme to tedy my, kdo má na světě nejdůležitější povolání; neboť kněží skýtají lidem prostřednictvím svého vlivu u Pánaboha blaženství nebeské a my skýtáme svým vlivem na rozmary králů blaženství pozemské. A jelikož v Irsku je králů mnoho, jsou tamější kejklíři nejlepší na světě a znají mnoho oborů: jsou mezi nimi metači kozelců a šašci a břichomluvci, napodobovatelé zvířat, žabí muži a pitvořitelé tváří, polykači mečů, tanečníci na vejcích i ti, kdo dokáží nozdrami chrlit oheň. Opravdový mistr je však ten, kdo neovládá pouze jedno nebo dvě z těchto umění, ale ten, kdo je ovládá všechna. A moudří lidé v Irsku mají za to, že ti nejlepší z nás se téměř vyrovnají třem kejklířům krále Conaira blahé paměti. O těch se vypráví, že nikdo, kdo je viděl, se nedokázal zdržet

smíchu, ba ani ten ne, kdo seděl u svého právě zesnulého otce nebo matky."

Kolem stolu bylo ticho a všichni horlivě naslouchali, co mužík říká, anebo vyvalovali oči na jeho bratra, který seděl s lhostejnou tváří a zvolna hýbal dopředu dozadu svýma velikýma ušima. Všichni byli toho názoru, že takové lidi ve zdejších končinách jaktěživ nikdo neviděl.

„Mluvíš dobře," pravil Gudmund z Uvabergu, „a přece není snadné uvěřit všemu, co říkáš. Neboť jestliže jste ve vlastní zemi tak znamenitými mistry, proč jste přišli k nám na Sever, kde je od krále ke králi daleko?"

Felimid se usmál a pokývl hlavou.

„Právem se ptáš," řekl, „protože Irsko je země, kterou nikdo neopouští dobrovolně; a já ti rád povím, proč jsme odtamtud odešli, třebaže to, co budu vyprávět, bude možná znít jako samochvála. Já i můj bratr jsme totiž, abyste věděli, museli opustit Irsko pro něco, co by asi nedokázal vykonat nikdo jiný než my. Bylo to tak: jako dosud úplně mladí, ale již dokonalí ve svém umění jsme byli kejklíři u dobrého krále Domnalla Loughlinského. Byl to muž, který měl rád veselí i hudbu, boží slovo i pověsti o hrdinech, verše skaldů, krásu žen i moudrost starců. Nám prokázal nemalou poctu a odměnil nás stříbrem i krávami a skvělou pastvinou. Proto jsme ho velice milovali, bylo nám u něho dobře a jedinou naší starostí bylo neztloustnout ze všeho toho blahobytu, neboť to je při našem povolání to nejhorší, co může člověka potrefit. Jeho sousedem byl král Colla Kilkennský. Byl to nebezpečný muž, velmi samolibý a pyšný, a rád vymýšlel, kde a jak by podnikl výpad proti svým sousedům. Pak nastaly svatodušní svátky, kdy se u krále Domnalla měla konat veliká slavnost a kdy měli plné ruce práce jeho kněží, skaldi i my, neboť král se oženil s Emerou, dcerou krále z Cashelu. Vypadala, jak má královská dcera vypadat, měla jasné oči, tváře krev a mléko, vysoká ňadra, štíhlý pas a široké boky a copy měla tak dlouhé, že si na nich mohla sedět. Ani ty, Ylvo, bys asi nedovedla říci, která z vás je krásnější, kdybyste se setkaly. Všichni se z té svatby radovali, nejen král Domnall, a veselí bylo veliké. Druhého dne večer, kdy jsme byli do jednoho opilí, nás přepadl král Colla. Král Domnall byl zabit, když se nahý oháněl mečem u dveří své komnaty, a mnoho jeho mužů padlo s ním. A královna byla vyzdvižena ze svatebního lože a odvezena spolu s ostatní kořistí. Jati jsme byli i já a můj bratr, třebaže náš věhlas byl veliký. Při pohledu na

královnu Emeru král Colla zálibně pomlaskával a smál se od ucha k uchu, nás dva však dal hlídat ve dvoře až do té doby, než se měla konat svatba s tou, kterou unesl. Vzkázal nám, že na té svatbě budeme předvádět hostům své umění. To jsme nechtěli, protože jsme truchlili pro svého zabitého pána. Ale když jsme se dověděli, že nás zpráskají rákoskou, odmítneme-li, řekli jsme ano a slíbili jsme předvést mu svůj nejlepší kousek. A ten slib jsme splnili, to by nemohl popřít."

Felimid se sám pro sebe zamyšleně usmál, zatímco se posilňoval ze svého džbánku. Všichni mu hned připili a volali, že je dobrý vypravěč a že jsou na ten podivuhodný čin velice zvědaví. Felimid přikývl a pokračoval:

„Seděl na svém královském stolci, když jsme předstoupili, a byl už trochu opilý. A nikdy jsem neviděl, že by někdo vypadal spokojeněji se sebou samým i se vším ostatním, než vypadal on. Když nás uviděl, všem v hodovní síni hlasitě oznámil, že teď vystoupí oba mistři z Loughlinu a předvedou, jaké veselé a žertovné kousky dovedou. Emer seděla vedle něho ustrojená jako nevěsta a ani ona se netvářila nijak nespokojeně, neboť mladé ženy si rychle zvyknou na nového muže a kdoví, zda se jí král Colla nezdál být ještě lepším ženichem než náš pán, král Domnall. Začali jsme jednoduchými žertíky a kousky, které pro nás byly docela běžné. A král Colla byl v dobré míře a hned se začal smát. Všichni v síni se rozesmáli taky. A když se Ferdiad postavil na hlavu a pískal na flétnu, zatímco já jsem hlasitě bručel a neohrabanými kroky tančil kolem něho medvědí tanec, propukla v síni bouře veselí, král se na vladařském stolci zaklonil a s ústy dokořán řval smíchy. Ze džbánku mu vystříkla medovina královně rovnou na šaty a král lapal po dechu a vykřikoval, že takové kejklíře ještě jakživ neviděl. Zbystřili jsme sluch, začali přemýšlet a potají jsme si šeptali; neboť jestliže král dosud nikdy neviděl kejklíře, jako jsme my, my zase jsme nikdy neslyšeli smích, jako byl jeho, a to jsme stále předváděli jen snadné kousky. Začali jsme tedy s říznějšími šprýmy a těžšími kejkli a král se teď řehtal na celé kolo. Hned jsme se cítili líp a dali se do předvádění nejtěžších čísel a šprýmů, jimž nikdo nedokázal odolat a které otřásaly bránicemi a vyvracely čelisti z kloubů i těm, kdo byli sklíčeni žalem nebo utýráni nemocí. A smích krále Colly burácel ještě víc, až zněl jako divoký jek deváté vlny tříštící se za přílivu o donegalské břehy; a najednou král zčernal v tváři, zřejmě praskl zevnitř, spadl ze stolce na zem a už nevstal. Pohlédli jsme s Ferdiadem na sebe a

přikývli si navzájem, neboť teď jsme pro svého pána, krále Domnalla, udělali, co jsme mohli. Královna se dala úzkostí do křiku a všichni v hodovní síni se rozběhli ke králi. My však se odplížili ke dveřím, a než jsme se dostali ven, slyšeli jsme volání, že je král mrtev. Na víc už jsme nečekali, utekli jsme z královského dvora a prchali přes vřesoviště k severu stejně rychle, jako prchal biskup Asaph přes pole u Magh Slechtu, když ho tehdy pronásledovala rudá strašidla. Dospěli jsme až ke králi Sigtryggovi Dublinskému a mysleli jsme si, že u něho jsme v bezpečí. Vyslanci královny Emer s tasenými meči nám však už byli v patách a králi Sigtryggovi na její příkaz namluvili, že jí náležíme dědictvím po jejím bývalém manželovi, králi Domnallovi, že jsme teď v ďábelské zlobě připravili o život jejího nového manžela a tím jí samé i její pověsti způsobili velikou újmu, a že proto máme být zprovozeni ze světa. Unikli jsme však na jedné obchodní lodi a dostali se ke králi Haraldovi Dánskému, u něhož jsme zůstali a měli se dobře. Ale pokud byl naživu, nikomu jsme neřekli, co jsme učinili králi Collovi, aby se to král Harald nedoslechl. Neboť pak by se možná obával, že ho někdy přimějeme k stejně nebezpečnému smíchu."

U stolu bylo velmi hlučno, když Felimid skončil své vyprávění, neboť mnoho stolovníků bylo už opilých a jeden přes druhého křičel, že je sice Felimid dobrý vypravěč, ale oni že už mají řečí dost a raději by chtěli zhlédnout některé z těch kousků, jimiž se král Colla uchechtal k smrti. Sám Orm se k žadatelům přidal.

„Už jste přece slyšeli," řekl kejklířům, „že od počátku byli všichni moji hosté velice zvědaví, a nyní, když vyslechli váš příběh, jejich zvědavost ještě vzrostla. A zde se nemusíte obávat, že byste někoho usmáli k smrti. Každý si může sám za sebe, a kdyby někdo smíchy praskl, má slavnost by tím jen získala a dlouho by se o ní mluvilo v celém kraji."

„A je-li tomu tak, jak říkáte," pravila Ylva, „že můžete vystupovat jen před osobami královské krve, tak já snad vám jsem stejně dobrá jako ti malí králové v Irsku." „Jistěže ano," pospíšil si Felimid s odpovědí, „nikdo není královštějšího původu než ty. Je tu však pro nás jiná překážka, a máte-li se mnou ještě trpělivost, povím vám, jaká. Víte snad, že můj předek z osmého kolena, Felimid Kozí bradka, po němž mám své jméno, byl nejproslulejší ze všech kejklířů v dobách, kdy býval vrchním králem Irska Finachta Hodomilný, a tento Felimid byl první z našeho rodu, kdo se stal křesťanem. Jednou, když byl právě na cestách, setkal se

v krčmě se svatým Adamnanem a pro tohoto svatého muže vzplál velikou úctou a nadšením a shledal ho vznešenějším člověkem než kdekterého krále. A tak na jeho počest uspořádal představení, a když onen svatý seděl u stolu a jedl, bavil ho svými nejlepšími a nejtěžšími uměleckými kousky, a to tak horlivě, že si při jednom cviku zlomil vaz a zůstal ležet na zemi jako mrtvý. Jakmile svatý muž uviděl, co se stalo, přistoupil k Felimidovi, dotkl se jeho šíje a mocnými slovy se nad ním začal modlit. A můj předek hned zase ožil a byl čilý, i když mu od té doby zůstala hlava trochu na stranu. Z vděčnosti za toto uzdravení se pak v našem rodě stalo zvykem, že nevystupujeme před nikým jiným než před králi a před těmi, kdo pocházejí z královské krve. Své umění můžeme taky předvádět arcibiskupovi cashelskému a arcibiskupovi armaghskému a dále opatovi z Iony a opatovi z Clonmacnoisu. Nesmíme však vystupovat před nikým, kdo není pokřtěn. Proto vám nemůžeme vyhovět, jakkoliv rádi bychom chtěli." Orm na něho při těch slovech vyvalil oči, neboť z oslavy vánoc u krále Haralda dobře věděl, že to je lež. Už se chystal to vyslovit, když se střetl s břitkým pohledem otce Willibalda. A tak nechal jazyk za zuby.

„Možná že tomu Bůh sám tak chtěl," pronesl s klidnou tváří druhý kejklíř, „neboť bez vychloubání můžeme říci, že mnoho z nejlepších mužů krále Haralda přijalo svátost křtu jen proto, aby nemuseli opustit hodovní síň, když jsme měli králi předvést své umění."

K tomu chtěla něco poznamenat Ylva, ale Orm i otec Willibald i oba kejklíři jí ihned skočili do řeči, a kolem stolu byla už teď taková vřava opilých a zklamaných hlasů, že by ji stejně nikdo neslyšel. Orm řekl:

„Doufám však, že oba mistři u nás ještě nějaký čas zůstanou, abychom se v mém dvorci všichni dosyta vynadívali na jejich umění, neboť my tu jsme do jednoho dobří křesťané."

Někteří z mladých hostí však nyní začali volat ještě naléhavěji, že chtějí vidět, co kejklíři dovedou, ať už pro to bude nutno udělat cokoliv.

„Tak nás tedy pokřtěte, když to jinak nejde," zvolal jeden, „a to hned a bez dlouhých cavyků."

„Ano, ano," volali jiní, „tak to bude nejlepší a pospěšte si."

Někteří ze starších se smáli, ale jiným to připadalo na pováženou a nerozhodně po sobě pokukovali.

Gisle, syn Černého Grima, vyskočil na lavici a křikl: „Kdo s námi nesouhlasí, ať si jde hned lehnout do sena a nepřekáží tady."

Horlivý křik a volání se ozývalo čím dál hlasitěji. Otec Willibald seděl předkloněn a něco si pro sebe mumlal a oba kejklíři s klidnou tváří upíjeli piva. Černý Grim prohlásil:

„Teď se mi zdá, že křest je celkem maličkost a není třeba se ho obávat; to proto, že jsem dnes vypil s přáteli množství silného piva a slavnostní veselí mě dostalo do ráže. Ta však ze mne brzy opadne a bude třeba myslet na výsměch a jízlivé narážky sousedů."

„Tvoji sousedé jsou zde," řekl Orm, „a kdo se ti bude posmívat a dělat jízlivé narážky, když na tom všichni budete stejně? Dřív se ty a ostatní budete po dnešním dni smát nepokřtěným, neboť těm brzy dojde, jak velice se křtem zlepšilo vaše štěstí."

„Asi máš pravdu," přisvědčil Grim, „neboť nikdo nemůže říci nic jiného, než že tvoje štěstí je jedno z nejlepších."

Otec Willibald nyní vstal a s rozpřaženýma rukama nad nimi pronášel latinská slova, takže všichni seděli zticha a bez hnutí a nemálo žen zbledlo a začalo se chvět. Dva z mužů, kteří byli nejvíc opilí, ze zvedli a poručili svým ženám, aby s nimi okamžitě odešly pryč a neposlouchaly takové
zaříkání. Ale když dotyčné zůstaly sedět, jako by pranic neslyšely, a oči i

uši měly dál jen pro otce Willibalda, oba muži si opět sedli, jako by už vykonali, co bylo v jejich moci, a s truchlivým výrazem v očích si znovu začali přihýbat. Všem se velice ulevilo, když otec Willibald skončil s latinou, která jejich uším zněla jako úděsné drmolení. Promlouval k nim teď jejich řečí o Kristovi a jeho moci a dobrotě a o jeho ochotě vzít pod svou ochranu všechny smrtelníky, dokonce i cizoložnice a lotry.

„A proto," řekl, „mezi námi není nikdo, kdo by nemohl být obdařen dobrem, jež Kristus rozdává; neboť on je náčelník, který k své hostině zve každého a pro všechny má bohaté dary."

Posluchače jeho slova těšila a mnozí se dali do smíchu; neboť každého rozjařilo a každý souhlasně přikyvoval, když slyšel, že se o jeho sousedech mluví jako o cizoložnicích a lotrech, ale on sám se nemusí počítat k jedněm ani k druhým.

„A nyní doufám pevně," pokračoval otec Willibald, „že se Krista chcete přidržovat po celý život a že je vám jasné, co máte dělat, aby se

vaše chování zlepšilo podle jeho přání, a že se už nikdy neobrátíte k žádnému jinému bohu."

„Ano, ano," netrpělivě volali mnozí, „všechno je nám jasné. A pospěš si, ať už jsme hotovi a zbude nám čas taky na jiné věci."

„Berete na sebe ještě jeden závazek, na který nesmíte zapomínat," mluvil dál otec Willibald, „a sice že od nynějška budete za mnou chodit do tohoto božího kostela každou druhou neděli, nebo aspoň každou třetí, a budete naslouchat vůli boží a vzdělávat se v Kristově učení. Slibujete mi to?"

„Slibujeme," křičeli horlivě. „A nech už těch řečí. Čas kvapí a co nevidět se začne smrákat."

„Pro vaše duše by bylo nejlepší, kdybyste všichni přicházeli každou druhou neděli. Ale ti, kdo to mají daleko, mohou chodit jen každou třetí."

„Zavři už konečně hubu, kněže, a pokřti nás!" zařvalo několik nedočkavců, jimž došla trpělivost.

„Ticho," zahřměl otec Willibald mocným hlasem. „To poťouchlí ďáblové vaší nepravé víry vás nabádají řvát a skákat mi do řeči, neboť doufají, že tím vzbudí u Boha nelibost a budou si vás moci podržet. Já se však na vás neobracím zbytečnými slovy, když mluvím o Kristu a božích přikázáních, ale slovy, jimž musíte naslouchat pozorně a v tichosti. A nyní nechť vás veškeré ďáblovství opustí, abyste byli hodni přijmout svátost křtu."

A opět spustil něco latinsky, tentokrát pomalu a přísným hlasem, takže několik starších žen začalo naříkat a slzet. Z mužů se žádný neodvážil říci ani slovo, všichni na něho uděšeně zírali s vyvalenými zraky a otevřenými ústy; dvěma z nich však brzy poklesávala hlava čím dál blíž ke konvici s pivem a nakonec se tiše svezli pod stůl, odkud se vzápětí počalo linout táhlé chrápání.

Otec Willibald nyní všem poručil přistoupit ke křticí kádi, kde byl pokřtěn i Harald Ormsson, a třiadvacet mužů a devatenáct žen, mladých i starých, přijalo křest. Orm s Rappem vytáhli zpod stolu oba spáče a pokusili se je probudit; a když se jim to nepodařilo, odnesli je ke kádi a pevně je drželi, dokud je otec Willibald nepolil právě tak jako ostatní. Pak je uložili do kouta, kde mohli nerušené spát dál. Všichni, muži i ženy, teď vesele hlaholili, když si ždímali vodu z vlasů a vraceli se na svá místa u stolu. A když se otec Willibald pokusil zakončit své dílo slavnostním požehnáním, nebylo v tom hluku z jeho slov moc slyšet.

„Takové trošky vody my se nelekneme!" pokřikovali pyšně a zubili se jeden na druhého. „Tak to máme za sebou!"

„A teď hola, kejklíři, ukažte nám, co umíte!"

Kejklíři se usmáli a ochotně vstali od stolu. Okamžitě se rozhostilo hrobové ticho. Kejklíři nejprve dvorně pozdravili Ylvu, jako by chtěli vystupovat jen pro ni. A pak po dlouhou dobu poutali pozornost shromážděných, že buď ani nedutali překvapením, nebo řvali smíchy. Bez pomoci rukou dělali přemety dopředu i nazad a pokaždé dopadli na plná chodidla; napodobovali hlasy ptáků i jiné zvěře, ve stoji na rukou hráli písničky na drobné píšťalky, pohazovali pivními konvicemi, noži i meči; a ze svých mošen vyndali dvě veliké loutky, oblečené v pestrých hadřících a s vyřezanými babskými obličeji, drželi je v rukou, Felimid jednu a Ferdiad druhou, a ty loutky spolu z ničeho nic začaly mluvit; ženy obešla hrůza a zuby se jim rozjektaly, a také muži zbledli a rychle sahali po zbraních; ale Ylva a otec Willibald, kteří ten výstup znali z dřívějška, je chlácholili, že to není nic nebezpečného a že všechno spočívá jen v obratnosti obou kejklířů. Orm sám málem nevěděl, co si o tom myslet, ale rychle se vzpamatoval. A když kejklíři zavedli loutky těsně jednu k druhé a babky se začaly hádat a za peprných nadávek šermovaly rukama, jako by si užuž chtěly vjet do vlasů, rozchechtal se Orm z plných plic, až se k němu Ylva naklonila a prosila ho, aby pomyslel na to, jak to dopadlo s králem Collou. Orm si utřel slzy smíchu z očí a pohlédl na ni.

„Není snadné pamatovat na všechno, když se člověk baví. Ale myslím, že Bůh nedopustí, aby se mi něco stalo, když jsem mu k tak velkému užitku."

Přesto však na něm bylo vidět, že si vzal Ylvino varování k srdci; neboť s Ormem tomu odjakživa bylo tak, že lehko propadl obavám o své zdraví.

Pak kejklíři předvedli poslední kousek, třebaže je diváci nepřestávali pobízet k pokračování. A představení skončilo, aniž se kdo usmál k smrti. Otec Willibald poděkoval Bohu za všechno, čeho se jim dostalo, a za všechny duše, které z milosti boží přivedl ke Kristu, a Ormova veliká křticí hostina skončila. Příštího dne za svítání všichni hosté z Gröningu odjeli a ještě cestou si vyprávěli o tom, jak milé pohostinnosti se jim dostalo a jak se nasmáli všem těm podivuhodným kouskům obou kejklířů.

(**VII.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

O MUŽI, KTERÝ NESL KRÁLOVSKÝ MEČ SVEŮ.* A O MAGISTROVI Z CÁCH A JEHO HŘÍŠÍCH

dyž bylo po všem a ve dvorci, kde už zůstali z hostí jen oni čtyři žebráci, opět nastal klid, Orm i všichni domácí říkali, že slavnost proběhla lépe, než se vůbec dalo čekat, a že Haraldu Ormssonovi se dostalo křtin, jež budou jemu i celé rodině k veliké cti. Jen Åsa se tvářila všelijak. Řekla, že ti nenajedení hosté spořádali většinu zásob jídla i pití, takže teď nebude v domě o starosti nouze. „Pekárna je prázdná," řekla, „až asi na jednu truhlu s chlebem, a v zásobárně to vypadá, jako by tam zavítala smečka vlků. A to vám povídám, budete-li mít mnoho synů a pro každého uspořádáte takovéhle křtiny, brzo promrháte všechen svůj majetek. Přesto však nechci příliš naříkat nad tím, co se vyplýtvalo tentokrát, neboť je správné, aby se prvorozenému synovi dostalo tak velké cti. Ale jídlo se teď bude zapíjet jen slabým pivem, dokud nebude k mání nový sladovnický ječmen."

Orm utrousil, že toho špačkování pro nějaký ten žvanec snad už bylo dost.

„Ale já vím, že to myslíš dobře," řekl Åse, „a že takhle hudruješ nejspíš jen ze starého zvyku. Ostatně slabé pivo prý se taky dá pít."

„Musíš uvážit, Åso," pravil otec Willibald, „že tato slavnost nebyla jako jiné. Podpořila Kristovu věc a přiměla pohany ke křtu. Už proto nelze lamentovat nad její bohatostí. Konečně Bůh ti to všechno desateronásobně oplatí."

Åsa uznala, že tím se dá všechno omluvit; neboť otci Willibaldovi obvykle neodporovala, i když byla v zlostné náladě. Nejšťastnější ze všech byl otec Willibald, kterému za této slavnosti bylo dopřáno vykonat

tak veliké věci: nejenže ze všech hostů učinil křesťany, ale jako prvnímu ze služebníků božích se mu podařilo pokřtít Smålanďany.

„Vpravdě teď mohu prohlásit, že trpělivost přinesla ovoce a že jsem s vámi nešel do této země nadarmo. Během tří dnů přijalo křest z mé ruky pětačtyřicet duší. Je sice pravda, že za mnou dosud nikdo nepřišel z popudu pravé touhy po Kristu, třebaže jsem o Kristovi hovořil tolika slovy. Naši hosté se dali nalákat na mistry kejklíře z Irska a oni muži ze Smålandu byli pokřtěni nuceně. Mám však za to, že kdyby některý ze služebníků božích se založenýma rukama čekal, až v srdcích těchto lidí procitne pravá touha, načekal by se dlouho. A z toho, co zde bylo vykonáno, může vzejít mnoho dobrého. Ale že mi všechno tak dobře hrálo do ruky, není zásluha moje, nýbrž těchto mistrů kejklířů z Irska; a nepochybně to byl čirý boží zázrak, že sem byli vysláni právě včas, aby napomohli svatému dílu."

„I slepý vidí, že tomu bylo, jak říkáš," přisvědčila Åsa.

„Teď však je načase," řekl Orm oněm čtyřem příchozím, „abychom se dověděli něco bližšího o vás, kdož jste k nám přišli jako žebráci. Rádi bychom se dověděli, proč vy, mistři kejklíři, putujete od místa k místu v tomto přestrojení a také kdo jste vy dva ostatní a v jaké záležitosti jste se vydali na cestu."

Vysoký muž s prošedivělým vousem se rozhlédl kolem sebe a zvolna přikývl. Pak promluvil smutným hlasem: „Spjalle je mé jméno a domovem jsem v Uppsale. Účastnil jsem se s králem Erikem* všech jeho tažení a býval jsem mu nejblíž jako jeho štítonoš, protože jsem veliký a silný. Nyní však už mu nesloužím. Mým úkolem je jediné: přestrojen za žebráka dostat se do Uppsaly, s mečem uvázaným k noze."

Odmlčel se a všichni na něho pohlíželi s údivem.

„A proč máš k noze uvázaný meč?" zeptala se Ylva.

„O tom a o lecčem jiném by se dalo mnoho vyprávět," odpověděl, „ale možná že už jsem beztak řekl příliš, protože vím, paní, že jsi sestra krále Svena. Ale jedna zvěst je zdaleka největší a nejhorší, a sice ta, že král Erik, jenž býval zván Vítězný, je mrtev."

Všichni souhlasili, že to je věru veliká novina, a prahli po tom, dovědět se víc.

„A mne se nemusíš obávat, třebaže jsem sestra krále Svena," řekla Ylva. „Neboť naše vzájemná láska není větší, než že k nám Sven právě nedávno vyslal své muže, aby nás pobili. To on zabil krále Erika?"

„Ne, ne," odvětil rozmrzele Spjalle, „to už bych nebyl mezi živými. Jsem přesvědčen, že král Erik zemřel účinkem kouzla, ať už je na něho seslali bohové, nebo jeho královna, zlá Västergötlanďanka** Sigrid, dcera Tosta ze Skoglu - nechť se převaluje v podsvětí mezi ostřími mečů a jedovatými hady! Král právě s velikým loďstvem drancoval ostrůvky v jižních dánských vodách a zamýšlel už co nevidět vyplout proti králi Svenovi, který se usadil na severním Sjællandu; a všem nám bylo veselo a radovali jsme se ze svého díla. Ale když jsme zakotvili v lodním táboře na Falsteru, začalo se projevovat naše neštěstí: tam král propadl poblouznění a celému vojsku dal oznámit, že se chce dát pokřtít. Řekl, že jestliže se to stane, jeho štěstí vůči králi Svenovi se zlepší, takže s ním skoncuje jednou provždy. K tomuto rozhodnutí ho přemluvili kněží, kteří přišli ze saské země a neustále mu našeptávali své rady. Vojsku se to moc nezamlouvalo a rozumní muži mu otevřeně řekli, že na krále Sveů se pramálo sluší obírat se takovými nicotnostmi, které snad jsou vhodné pro Sasy a Dány, ale ne pro něho. Král se však na původce těchto řečí nevraživě podíval a odpověděl jim drsnými slovy; a poněvadž všichni byli zvyklí, že král ví všechno nejlépe a nejraději dělá, co sám chce, nikdo z jeho mužů už s ním v této záležitosti nepromluvil. Ale jeho královna, ta bláznivá Væstergötlaňdanka, která se tažení zúčastnila se všemi loděmi, jež zdědila po otci, chovala ke Kristu a všem jeho lidem takové záští, že se nedala králem umlčet. Došlo mezi nimi k velikému sváru a netrvalo dlouho a po celém vojsku se rozkřikla její slova, že si neumí představit muže tak ubohého, jakým by byl pokřtěný král, a králova slova, že jí napráská, otevře-li v téhle věci ještě jednou ústa. Bylo však už pozdě mluvit s ní o výprasku, toho měla okusit dříve a nejednou. Z toho všeho pak ve vojsku vznikly rozbroje, takže my, Sveové, a přívrženci královnini jsme na sebe zle zahlíželi, častovali se mnoha jízlivostmi a sahali jsme po zbrani, kdykoliv jsme se potkali. Zlé kouzlo však už mělo krále pevně v moci, takže onemocněl a bezvládně ležel na lůžku. A jednou časně ráno, kdy vojáci většinou ještě spali, odplula šílená dcera Tosta ze Skoglu se všemi svými loděmi pryč. Mnozí měli za to, že se chce dostat ke králi Svenovi, a na to také pomyslel král, když se dověděl, co se stalo; ale toto neštěstí už se nedalo odčinit a král byl teď tak slabý, že ani příliš nevládl jazykem. Tábora se zmocnil děs, všichni velitelé lodí chtěli co nejrychleji odtud a vznikaly prudké hádky o královy pokladnice a o to, jak si je rozdělit, aby nepadly do rukou králi Svenovi. Mne však si dal král zavolat k loži a

přikázal mi, abych domů, jeho synovi, donesl jeho meč. Je to starý meč uppsalských králů, který pochází od samého Freye* a je jejich největší drahocenností. ‚Dones ten meč domů, Spjalle,' řekl, ‚a neztrať jej, neboť v něm spočívá štěstí našeho rodu.' Pak požádal, aby mu dali napít vody, z čehož jsem poznal, že už mu mnoho života nezbývá. A on, kterého lid nazýval Vítězný, brzy nato bídně zemřel na loži. Tehdy už nás bylo tak málo, že jsme mu sotva dokázali vystavět hranici. Snažili jsme se však, seč jsme byli, a pobili jsme jeho otroky a dva z kněží a položili jsme mu je na hranici k nohám, aby nepředstoupil před bohy tak sám a beze vší okázalosti. Ještě když z hranice šlehaly plameny, vrhli se však na nás v počtu mnoha mužů a za válečného pokřiku ostrované. Tehdy jsem kvůli královu meči rychle utekl a s těmito třemi muži jsem se v rybářském člunu přeplavil do Skåne. Meč mám přivázaný k noze a schovávám jej pod šaty, jak jen se dá. Jen mi nejde na rozum, jak to teď, po králově smrti, ve světě bude; neboť on byl nejvznešenější ze všech vladařů, třebaže kvůli té zlé ženské nakonec spočinul na falsterském břehu a nad jeho popelem ani nebyla vztyčena mohyla."

Takový příběh vypověděl Spjalle a nad jeho novinkami všichni potřásali hlavou.

„Králům nastaly zlé časy," pravil Orm. „Nejprve stihly Styrbjörna, který byl nejsilnější, potom krále Haralda, který byl nejmoudřejší, a nyní krále Erika, který byl nejmocnější. A není tomu tak dávno, co jsme se doslechli, že zemřela i veliká císařovna Theofano,* ta, která sama vládla Sasům a Lombarďanům. Jen král Sven, můj švagr, který víc než kdo jiný přetéká záštím, nezemře, ale naopak prospívá a mohutní čím dál víc. To bych rád věděl, proč Bůh nezahubí jeho a lepší krále nenechá žít."

„Až přijde čas, udeří Bůh i na něho," řekl otec Willibald, „jako udeřil na Holoferna, kterému usekla hlavu žena jménem Judita, nebo na Sancheriba, asyrského vládce, kterého před tváří jeho modly ubili jeho synové. Někdy však je zlo velice sveřepé a v těchto severních zemí je ďábel silnější než jinde. Právě jsme o tom vyslechli strašlivý doklad: zde tento Spjalle klidně vypráví, že se účastnil vraždění služebníků Kristových při pohřební hranici svého krále. Takové ďáblovství se nikde ve světě nevidí, jen zde a mezi nejhoršími Vendy. A mně není lehko vědět, jak mám zakročit proti takovým činům a proti jejich původcům. Mohl bych ti říci, Spjalle, že za tohle budeš navěky okoušet plamenů

pekelných, ale to bych ti toho mnoho neřekl, protože se do pekla dostaneš tak jako tak."

Spjalle se zaraženě ohlížel po přítomných.

„Vyzradil jsem ve svém nerozumu příliš mnoho," řekl potom, „a vzbudil hněv tohoto kněze. Avšak to, co jsme učinili, byl jenom starý obyčej, jaký se uplatňuje pokaždé, když Sveům zemře král. A přitom jsi mi ty, paní, řekla, že u vás nejsem mezi nepřáteli."

„Mezi nepřáteli nejsi," pravil Orm, „a nic zlého se ti u nás nestane. Nesmíš se však divit, že my, kdo se přidržujeme Krista, považujeme zabíjení kněží za špatný čin."

„Vstoupili nyní v řady svatých mučedníků," pronesl otec Willibald.

„A mají se tam dobře?" zeptal se Spjalle.

„Sedí v nejjasnější blaženosti boží a mají se mnohem lépe, než lidský rozum dokáže pochopit."

„Pak tedy si svůj úděl zlepšili," prohlásil Spjalle, „neboť u krále Erika se počítali mezi otroky."

Ylva propukla v smích.

„A ty si teď myslíš, že spíš zasloužíš pochvalu než výtky, protožes jim k cestě do věčné blaženosti dopomohl," řekla.

Otec Willibald na ni přísně pohlédl a prohlásil, že tak lehkomyslná slova ho zarmucují.

„Takhle bys snad mohla mluvit jako bláhové mladé děvče," řekl. „Nyní však už bys mohla mít rozum, když se z tebe stala rozvážná paní domu se třemi dětmi a dostalo se ti tolikerého vyučování."

„To mám po svém otci," odpověděla Ylva. „A nic mi není známo o tom, že by se byl polepšil, jakkoliv mnoho měl dětí a jakkoliv mnoho vyučování se mu dostalo od tebe i od biskupa Poppa."

Otec Willibald potřásl hlavou a pomalu si přejel dlaní po temeni, což dělal, kdykoliv přišla řeč na krále Haralda. Na temeni měl dosud znát místo, kam jej zasáhl krucifix, kterým ho král jednou v podrážděnosti udeřil do hlavy.

„Zajisté byl král Harald veliký hříšník," řekl otec Willibald, „a když mě tehdy udeřil, málem jsem se už odebral mezi mučedníky. V mnohém však byl podoben králi Davidovi - to je nejlépe vidět, srovnáme-li ho s králem Svenem. Ale sotva by se mu bylo zamlouvalo, aby jeho dcera vtipkovala o pobíjení kněží."

„Hříšníci jsme všichni, dokonce i já," řekl Orm, „neboť jsem nejednou vztáhl ruku na kněze, když jsme útočili na kastilská a leonská města a vypalovali kostely. Bojovali s námi statečně, kopími i meči, a můj pán al-Mansúr vždycky rozkazoval, aby se kněží zabíjeli první. Ale to bylo tehdy, dokud jsem nic lepšího neznal, a proto věřím, že Bůh nehledí na to, co jsem dělal v té době, tak přísně."

„Vidím, že jsem se dostal do lepší společnosti, než jsem si myslel," prohlásil Spjalle.

Čtvrtý z cizinců, bledý mladý muž s krátkým černým vousem, seděl se zachmuřenou tváří a dosud nepromluvil. Nyní však se s povzdechem ujal slova.

„Všichni lidé jsou hříšní, to je pravda," řekl. „Ale nikdo z vás nenese tak těžké břemeno hříchu jako já. Jsem Rainald, nehodný kněz boží, a jsem kanovníkem u biskupa Eckarda ve Šlesviku. Narodil jsem se však v Zülpichu v Lotrinsku a býval jsem magistrem na katedrální škole při

korunovačním chrámu v Cáchách. A sem jsem se dostal skrze svůj hřích a své neštěstí."

„Lepší žebráky aby pohledal, to se musí nechat," prohodil Orm. „Všichni máte k svému putování nějaký důvod. Je-li tvůj příběh zajímavý, rádi si jej vyslechneme."

„Příběhy o hříších jsou vždycky zajímavé," pravila Ylva.

„Jen tehdy však, naslouchámeli jim s vážností a snahou poučit se z nich," poznamenal k tomu otec Willibald.

„Můj příběh je celý vážný," řekl magistr posmutněle, „neboť od dvanáctého roku svého věku jsem pronásledován neštěstím. Víte možná, že v lesním doupěti u cesty mezi Zülpichem a Heimbachem žije jasnozřivá věštkyně Radla. K ní mě zavedla moje matka, když se chtěla dovědět, bude-li se mi dobře dařit, když mě dá do školy pro kněze. Neprahl jsem totiž po ničem tak silně jako po tom, stát se služebníkem Kristovým. Jasnozřivá vzala mé ruce do svých a dlouho seděla se zavřenýma očima, kolébajíc tělem a sténajíc, takže jsem div neumřel strachy. Konečně promluvila a řekla, že ze mne bude dobrý kněz a v mnohém že se mi bude dařit. ‚Neseš však v sobě neštěstí,' pravila. ‚Třikrát těžce zhřešíš. Tvůj druhý hřích bude těžší než první a třetí hřích bude nejtěžší. Je to tvůj osud a nikdy mu neunikneš.' Taková byla její slova a víc už povědět nechtěla. Matka i já jsme plakali, když jsme se od ní vraceli. Oba jsme si přece přáli, aby se ze mne stal svatý muž, a ne hříšník. Šli jsme se ještě poradit s naším starým knězem a ten řekl, že kdo dokáže projít životem jen s třemi těžkými hříchy, může se nazývat šťastným. Mne však jeho slova příliš nepotěšila. A pak jsem tedy nastoupil do kněžské školy v Cáchách a nade mne nebylo úslužnějšího, pilnějšího a bohabojnějšího žáka. Byl jsem nejlepší v latině i liturgii, a když mi bylo jedenadvacet let, uměl jsem evangelia i žaltář zpaměti a kromě toho i valnou část listů k Tesalonickým a Galatským, které mnohým jiným připadaly příliš těžké. Kapitulní vikář Rumold mě proto velice chválil a vzal si mě za vlastního jáhna. Kapitulní vikář Rumold byl starý muž s hřímavým hlasem a velikýma vystouplýma očima, takže mnozí se před ním třásli. Kromě Kristovy církve miloval nade všechno na světě dvě věci: kořeněné víno a vědu. Byl zběhlý i v naukách tak těžkých a neznámých, že jen málokdo zná jejich názvy, totiž v astrologii, mantice a v algoritmu; a dokonce prý uměl rozmlouvat s císařovnou Theofano v jejím rodném byzantském jazyce. Neboť za dnů svého mládí pobýval na Východě spolu s učeným

biskupem Liutprandem Cremonským a uměl o tom vyprávět podivuhodné věci. Po celý život shromažďoval knihy a měl jich na sedmdesát svazků. A večer, když jsem mu do komnaty přinesl svařené víno, mě často vyučoval vědám anebo mě nechával předčítat z děl dvou starých skaldů, která měl v knihovně. Jeden se jmenoval Statius a velmi nevšedními slovy opěval dávné boje starých Byzantinců u města zvaného Théby. Druhému, který se jmenoval Ermoldus Nigellus, bylo lépe rozumět. Opěval zbožného císaře Ludvíka, syna velikého císaře Karla, a jeho tažení proti pohanům ve Španělsku. Kapitulní vikář často křičel nebo se po mně ohnal holí, když jsem ve Statiovi četl něco špatně. Říkal, že mám Statia milovat a bedlivě číst jeho slova, protože to byl první římský skald, který se stal křesťanem. Chtěl jsem být kapitulnímu vikáři po vůli a vyhnout se úderům jeho hole, a proto jsem předčítal, jak nejlépe jsem uměl. Ale milovat tohoto skalda se mi příliš nedařilo, i když jsem se o to pokoušel. Kapitulní vikář však vlastnil i dílo jiného skalda a ta kniha byla svázána v krásnějších deskách než ostatní. Občas jsem ho vídal, jak si v ní polohlasně čte, a tehdy vypadal nadmíru spokojeně a posílal mě pro další víno. Z té knihy mě však nikdy předčítat nenechal. Tím moje zvědavost vzrůstala čím dál víc a jednou večer, když byl kapitulní vikář na hostině u biskupa, vstoupil jsem do jeho komnaty, hledal onu knihu a nakonec jsem ji taky našel v malé truhle pod nástěnnou lavicí. Na začátku svazku byla nejprve Regula Magistri, což je naučení svatého Benedikta k bohulibému životu, pak chvalořeč na cudný život od zbožného Angličana jménem Aldhelmus a pak následovala dlouhá báseň napsaná krasopisně a s největší péčí. Jmenovala se Ars Amandi, to jest Umění milovati, a napsal ji starořímský skald, který se zval Ovidius a který se určitě nikdy nestal křesťanem."

Magistr zkormouceně pohlédl na otce Willibalda, když ve svém vyprávění dospěl až sem, a otec Willibald zamyšleně přikývl.

„Slyšel jsem o tom spisu," pravil, „a vím, že mezi pošetilými mnichy a učenými jeptiškami je velmi známý."

„Jako by jej napsal sám Belzebub," řekl magistr, „a přece je nad med sladší. Bylo mi zatěžko porozumět mu do všech podrobností, poněvadž je v něm nesčetně slov, která se nevyskytují ani v evangeliích, ani v listech, a u Statia taky ne; ale zvědavost vyvážila můj strach. O obsahu té knihy tu mluvit nebudu, jen vám povím, že v ní bylo plno mazlivých slov, libých vůní, rozkošných melodií a všemožných neřestných her, jaké jen se mezi

mužem a ženou dají provozovat. Nejprve jsem si myslel, že číst něco takového musí být těžký hřích, ale pak jsem se rychle rozmyslel, jak mi to našeptal sám ďábel, a řekl jsem si, že co může číst kapitulní vikář, nemůže být přece hříšné čtení ani pro mě. Ten zhýralý Ovidius byl totiž opravdu veliký skald, třebaže nesporně sloužil ďáblovi. A bylo podivné, že mi jeho verše samy od sebe ulpívaly v paměti, mnohem snáze než třeba list ke Galatským, třebaže s jejím učením jsem se tolik nadřel. Četl jsem, dokud jsem před domem nezaslechl vikářovy kroky; toho večera jsem tvrdě okusil jeho hole, neboť jsem úplně zapomněl, že mu mám přijít naproti se svítilnou a podpírat ho cestou domů. Výprask však mě tolik nemrzel, protože jsem měl v hlavě jiné věci. A ještě podvakrát, když byl kapitulní vikář z domu, vešel jsem do jeho komnaty a dočetl báseň až do konce. Tou četbou jsem se úplně proměnil, takže jsem nemyslel na nic jiného než na hříšné věci a na krásné verše. Pro svou učenost jsem se nyní stal magistrem na kapitulní škole a vedlo se mi dobře, dokud jsem jednou nebyl předvolán před biskupa. Řekl mi, že bohatý kupec Dudo z města Maastrichtu, jenž slyne neobyčejnou zbožností a již mnohokrát obdařil chrám velkými dary, si přeje zbožného a učeného kněze, aby vyučoval jeho syna v křesťanských ctnostech a nejraději ho také naučil psát a počítat. A k té službě vybral biskup mne, jelikož kapitulní vikář mne měl za nejlepšího mezi mladými kněžími a věděl také, že jsem jediný, kdo něco ví o nesnadném umění počtářském. A abych u kupce mohl sloužit i mši, učinil mě dobrý biskup presbyterem s právem zpovědníka. Hned poté jsem se odebral do města Maastrichtu, kde už mě očekával ďábel."

Mladík se nyní oběma rukama držel za hlavu a hlasitě sténal.

„Tvé vyprávění zatím za mnoho nestálo," řekl Orm, „ale třeba se teď zlepší. Pověz nám tedy, co se dělo, když ses setkal s ďáblem."

„Nesetkal jsem se s ním v jeho tělesné podobě," pokračoval magistr, „ale bylo to zlé i beztoho. Kupec Dudo bydlel ve velkém domě u řeky. Vlídně mne přijal a já jsem se každé ráno a večer modlil za jeho domácnost. Pilně jsem vyučoval jeho syna a Dudo sám s námi občas seděl a poslouchal, neboť byl vpravdě zbožný muž a často mi přikazoval, abych nešetřil metly. Jeho manželka se jmenovala Alchmunda a v domě žila i její sestra, která se jmenovala Apostolica a byla vdova. Obě byly dosud mladé a krásné. Chovaly se ctnostně a mravně, chodily volným krokem a se sklopenými zraky a při modlitbách neprojevoval nikdo větší zbožnost než ony. Ale třebaže v mé duši stále ještě ulpíval onen neřestný Ovidius,

netroufal jsem si příliš se na ně dívat a nikdy jsem s nimi nepromluvil. A všechno šlo dobře až do té doby, kdy se kupec vydal z domu na velkou obchodní cestu na jih a do Lombardie. Před odjezdem se vyzpovídal a slíbil církvi bohaté dary, jestli se šťastně navrátí. Všechny napomenul k dobrému chování a já musel slíbit, že se za něho denně budu modlit. Pak odjel se svými muži a komoňstvem. Jeho manželka a švagrová při loučení ronily hojné slzy, ale jejich pláč brzy ustal a obě byly jako vyměněné. Při modlení, kde bylo i služebnictvo a čeleď, se dosud tvářily pobožně; ale často teď přicházely za mnou, aby si poslechly mne i mého žáka, a sedávaly vedle sebe a šeptaly si s očima upřenýma na mě anebo poručily, aby si dítě už odpočinulo a šlo si hrát, že se se mnou chtějí poradit o důležitých věcech. Nemohly pochopit, že jsem při své mladosti takový vážný, a paní Apostolicu zajímalo, je-li pravda, že všichni mladí kněží se bojí žen. Řekla, že obě se nyní mohou považovat za ubohé truchlící vdovy a že věru je jim zapotřebí útěchy i povzbuzení. Řekly, že by se před velikonocemi obě chtěly vyzpovídat ze svých hříchů, a Alchmundá se zeptala, mám-li právo udílet rozhřešení. Odpověděl jsem, že biskup mi to právo udělil, jelikož jejich domácnost slyne tak velkou zbožností, že její členové téměř nebudou mít z čeho se zpovídat. Obě spráskly ruce radostí a se mnou si ďábel začal nyní zahrávat doopravdy. Myšlenky mi čím dál víc kroužily kolem těchto žen. Kvůli dobré pověsti nesměly nikdy vyjít samy do města, to Dudo velmi přísně zakázal, a svému správci nařídil, aby nad tím zákazem bedlivě bděl, a tak začaly házet očima po mně a svádět mě k hříchu. Měl jsem být neochvějnější a napomenout je, anebo se jim ihned klidit z cesty, jako to učinil sluha boží Josef v domě Potífarově. Jenže Josef určitě nikdy nečetl Ovidia, a proto na tom byl lépe než já. Když jsem na ty ženy pohlédl, nebyla už v mých očích cudnost a zbožnost, nýbrž jen hříšná žádost, takže jsem se rozechvěl, když se ocitly v mé blízkosti. Přesto však jsem se pro své mládí a nezkušenost ničeho neodvážil. Zato těm ženám, plným hříšných myšlenek právě tak, jako jsem jich byl pln já, ale mnohem troufalejším, nechyběla odvaha. Jedné noci, když jsem spal ve svém pokojíku, jsem procitl a zjistil, že ke mně do postele uléhá žena. Nebyl jsem v stavu říci jediné slovo, tak veliký byl můj strach i má radost. Ale žena mi šeptala, že se blíží bouřka a ona že se bouřky velice bojí. A při těch slovech mě objala a začala mě vášnivě líbat. V záři blesku jsem uviděl, že je to Apostolica. A třebaže se jinak sám bouřky velmi bojím, tenkrát jsem neměl čas věnovat jí ani myšlenku. Po

chvíli, když jsem s Apostolicou užil rozkoší lásky mnohem příjemnějších než všechno, co ve své básni opěvá Ovidius, uslyšel jsem, že se bouřka skutečně přihnala až k nám, a zachvátil mě veliký strach. Čekal jsem, že mě Bůh co chvíli zasáhne svým bleskem. Ale nestalo se nic. A příští noci, kdy ke mně přišla Alchmundá, stejně rozdychtěná jako její sestra, žádná bouřka nebyla a mne přemohla vášeň tak silná, že jsem se oddal hříšným radovánkám s veselou myslí a neohlížeje se na nic. Obě tyto ženy byly milé a dobromyslné. Nikdy se nehádaly, ani se mnou, ani jedna s druhou, a kromě chlípnosti se jim nedalo nic vytknout. Také však je vůbec netrápila žádná lítost nebo strach, kromě velikého strachu z toho, že na jejich hříšné spády přijdou služky. Ďábel však stál věrně při nich, neboť co taky pro něj může být radostnějšího než způsobit pád služebníka Kristova? Když nastaly velikonoce, všichni z Dudova domu se ke mně po pořádku přišli zpovídat, a jako poslední i Alchmunda a Apostolica. Obě s vážnou tváří vypověděly, k čemu mezi námi došlo, a já jsem jim musel dát plné rozhřešení. Bylo to pro mě strašné, neboť i když teď všechna vina spočinula na mých bedrech, stejně mi připadalo, jako bych chtěl Pánaboha podvést."

„Doufám, že od té doby ses už polepšil," řekl přísně otec Willibald.

„I já v to doufám," odvětil magistr. „Ale je to můj osud, vždyť jasnovidka mi předpověděla tři těžké hříchy. Přesto jsem neuvízl v ďáblových tenatech docela, neboť každý den jsem se za kupce modlil, jak jsem slíbil, a vyprošoval pro něho ochranu před vším nebezpečenstvím na cestě a

šťastný návrat, a nakonec jsem se modlil i dvakrát denně, abych ulevil své veliké lítosti a strachu. Ale strach ve mně přesto vzrůstal čím dál víc, až už jsem to nemohl vydržet a v noci po vzkříšení Páně jsem z Dudova domu a města potají utekl a jako žebrák táhl podél cest, dokud jsem nedošel k své matce. Byla zbožná, a když jsem jí všechno vypověděl, velice plakala. Pak mě však začala utěšovat a řekla, že není divu, že ženy při pohledu na mě ztratí hlavu a že takové věci se stávají častěji, než by si kdo myslel. Jediné, co však teď mohu udělat, řekla mi, je vrátit se k hodnému kapitulnímu vikáři a říci mu, jak k tomu všemu došlo. Dala mi své požehnání a já se vydal na cestu, abych učinil, co mi poradila. Kapitulní vikář na mě překvapen vyvalil své velké oči a zeptal se mě, proč jsem se vrátil. A já mu v slzách všechno pověděl, od začátku až do konce a podle pravdy. Zlostně zabručel, když uslyšel, že jsem bez jeho svolení četl Ovidia. Ale když jsem se dostal k tomu, co se mi přihodilo s těmi dvěma ženami, uhodil se dlaněmi do kolen a propukl v bouřlivý smích. Podrobně se na všechno vyptával a zajímal se, zda se mnou byly ženy spokojeny. Pak si povzdechl a řekl, že mládí je stejně nejlepší lidský věk a sebevyšší církevní hodnost v celém císařství je nenahradí. Ale když jsem vyprávěl dál, chmuřila se jeho tvář čím dál víc a nakonec udeřil pěstí do stolu a vykřikl, že jsem se těžce zpronevěřil svému poslání a že v této záležitosti musí rozhodnout sám biskup. Když jsme stanuli před biskupem a všechno jsem vypověděl, řekl biskup, že je zajedno s kapitulním vikářem, že jsem těžce zhřešil a selhal ve svém kněžském úřadu, a to ve dvou bodech: utekl jsem z místa, na které mě sám vyslal, a porušil jsem zpovědní tajemství tím, že jsem pověděl své matce, k čemu mezi mnou a oběma ženami došlo. Mé smilnění, řekli, je ovšem vážná věc, přesto však nikterak neobvyklá a nestojí ani za zmínku vedle mých druhých dvou provinění, která lze odčinit jedině přísným pokáním. Jelikož však jsem jednal z nerozumu, a ne ze zlé vůle, chtěli vůči mně postupovat tak mírně a blahosklonně, jak jen to bylo možné, a dali mi na vybranou tři různá pokání: být po dobu jednoho roku duchovním ve velkém špitálu pro malomocné v Jülichu, nebo se vydat jako poutník do Svaté země a přinést zdejšímu korunovačnímu chrámu olej z hory Olivové a vodu z řeky Jordánu, anebo odejít mezi Dány a dát se mezi nimi do díla obrácení na pravou víru. Cítil jsem se posilněn jejich mírností a přímo jsem prahl po odčinění svých hříchů, a tak jsem si zvolil to nejtěžší pokání. Krátce nato jsem byl poslán k biskupu Eckardovi do Hedeby. Vlídně mě přijal a brzy

mě pro mou učenost ustanovil kanovníkem. A u něho jsem setrval dva roky. Přičiňoval jsem se v službě Bohu, a na škole, kterou biskup zřídil, jsem působil jako magistr až do té doby, dokud mě opět nedostihl můj osud. Pak jsem spáchal svůj druhý hřích."

„Ty jsi mi nějaký divný kněz," řekl Orm, „s těmi svými hříchy a ztřeštěnými ženskými. Ale ještě jsme se nedověděli, proč jsi přišel sem."

„Proč ses jako rozumný člověk neoženil," zeptala se Ylva, „je-li tvá touha po ženách tak veliká?"

„Někteří mají za to, že kněz má zůstat svobodný," odpověděl magistr. „Zde váš kněz taky žije bez manželky, i když je nepochybné, že je svatější než já a odolnější vůči pokušením."

„Já měl jiné věci na práci než myslet na ženy," řekl otec Willibald. „A nyní, buď Bohu dík a chvála, jsem už tak starý, že mi takové pokušení nehrozí. Ale v této věci zastávali už svatí apoštolově rozdílné názory. Svatý Petr sám byl ženatý a brával si manželku s sebou i na výpravy k pohanům. To však nijak netěšilo svatého Pavla, který zůstával svobodný, a možná proto měl čas na delší cesty a na sepsání mnoha spisů. Svatí mužové se už odpradávna domnívali, že svatý Pavel má pravdu, a opati svatého Benedikta ve Francii dodnes doporučují, aby kněz nevstupoval v manželství a nejraději žil v úplně zdrženlivosti tělesné lásky. Já sám však myslím, že to ještě nějakou dobu potrvá, než na to všichni kněží přistoupí."

„Pravdu díš," přisvědčil magistr. „Je mi znám výrok franckého opata Oda a jeho učedníků, který praví, že manželství není pro služebníka Kristova nic dobrého, naopak, a já jejich názor považuji za správný. Ďáblových úskoků je však nezměrně mnoho a velice chytrých; a jak mě dnes před sebou vidíte, stal jsem se vyvržencem a poutníkem v pustině jen proto, že jsem odmítl vstoupit v stav manželský. To je onen druhý hřích, který mi jasnovidka předpověděla. A hrůza mě obchází při pomyšlení, jaký asi bude ten třetí."

Všichni se teď chtěli dovědět, co se mu přihodilo, a když mu Ylva nalila posilňujícího nápoje, začal vyprávět o svém druhém hříchu.

(**VIII.**)

DÍL PRVN Í/ ORM
NA GRÖNINGU
O DRUHÉM HŘÍCHU
HŘÍŠNÉHO MAGISTRA
A O POKÁNÍ, JEŽ MU
BYLO ULOŽENO

tím vším pak souvisí, že nedaleko Hedeby žije žena jménem Thordis," řekl magistr smutným hlasem. „Je to velice vážná osoba a v kraji patří k nejbohatším - vlastní rozlehlé polnosti a početná stáda. Narodila se však a vyrostla v pohanství. Třebaže je dosud mladá, pro svou mohovitost byla už třikrát vdaná. Všichni její mužové zemřeli násilnou smrtí při válečných taženích nebo v bitkách. Když byl zabit třetí, ženu to rozzlobilo a o vlastní vůli přišla k biskupu Eckardovi a řekla, že hodlá hledat pomoc u Boha. Biskup sám jí tedy poskytl vyučování a pokřtil ji a ona od té doby často přijížděla na mši, sama v sedle a s velkým doprovodem a pokaždé s takovou pompou a řinkotem zbraní, jako by přijížděl vojevůdce. Byla velmi pyšná a zpupné povahy a zpočátku nechtěla dovolit, aby její průvodci odkládali před vstupem do kostela zbraně; neboť to by vskutku vypadalo uboze, říkala. Ale biskup ji nakonec přemluvil a nám přikázal mít s ní ve všem všudy trpělivost, poněvadž by církvi boží mohla být velice prospěšná. A je pravda, že nejednou zašla za biskupem s pěknými dary. Přesto se s ní jen těžko dalo vyjít a nejhůř jsem u ní pochodil já. Neboť jak mě spatřila, její chtíč vzplanul a jednou po mši si na mě sama počkala v chrámové předsíni a požádala mě o požehnání. Toho se jí dostalo, ale žena na mě upřela zrak, prohlížela si mě od hlavy k patě a pak řekla, že kdybych si dal narůst vlasy a vousy, jak se na muže sluší, hodil bych se k jiné práci než k odříkávání mše. ‚A u mne jsi kdykoliv vítán a své návštěvy nebudeš litovat,' řekla mi. Přitáhla si mě přitom za uši, bez ostychu mě políbila, ačkoliv můj jáhen stál vedle, a zanechala mě zrudlého studem a úplně

zděšeného. Já jsem nyní s boží pomocí ženám odolával a byl jsem rozhodnut kráčet životem v cudnosti - a kromě toho se tato žena svou krásou vůbec nemohla měřit s oněmi dvěma, které mě svedly v Maastrichtu. Proto jsem neměl obavu, že bych s ní zhřešil, ale bál jsem se její prudké povahy. Nešťastná náhoda tomu chtěla, že dobrý biskup Eckard byl právě pryč, neboť odjel na církevní sněm do Mohuče. Poručil jsem jáhnovi, aby pomlčel o tom, co viděl, neboť on, hlupák, se tomu velice smál, a toho večera jsem se vroucně modlil k Bohu, aby mi od téhle ženy pomohl. Modlitba mě podivuhodně posílila a jako bych pochopil, že mi Thordis zkřížila cestu jen proto, abych dokázal, jak dovedu odolávat tělesným svodům. Avšak když příště přijela do kostela, znovu jsem pocítil veliký strach; a jak bylo možno nejrychleji, když ještě doznívaly chrámový zpěv, prchl jsem do sakristie, jen abych se s ní nesetkal. Ale ona se na nic neohlížela, běžela za mnou a dostihla mě, ještě než jsem stačil z kostela zmizet, a zeptala se mě, proč jsem se neukázal u ní doma, když mě přece pozvala. Odpověděl jsem, že jsem zaneprázdněn mnoha důležitými úkoly. ‚Nic není důležitějšího než toto,' řekla, ‚neboť jsi ten, za kterého se chci vdát, třebaže jsi vyholený. A myslela jsem si, že máš dost rozumu, abys mě nenechal čekat po tom, co jsem ti posledně naznačila.' Byl jsem úplně zmaten a nedokázal jsem ze sebe vypravit nic víc, než že kvůli mnoha okolnostem nemohu opustit kostel, dokud je biskup nepřítomen. Ale pak jsem si dodal odvahy a vážně jsem jí řekl, že je nejlépe, zůstávají-li služebníci boží svobodní a že všichni svatí církevní Otcové se shodují v tom, že je zcela zavrženíhodné, aby žena počtvrté vstupovala v svazek manželský. Zbledla při mých slovech a přistoupila ke mně, aniž mě nechala domluvit. Jsi snad vykleštěný jako vůl?' řekla. Anebo si myslíš, že jsem pro tebe stará?' Vyhlížela v svém hněvu nebezpečně a já uchopil krucifix, vztáhl jej proti ní a začal odříkávat modlitby na vymítání zlého ducha. Ona však mi kříž vytrhla z ruky takovou silou, až zavrávorala, upadla naznak a udeřila se do hlavy o velikou šatní truhlu. Ihned však byla zas na nohou a z plna hrdla začala křičet o pomoc; a já, aniž jsem věděl, co dělám, jsem začal křičet taky. A tím se naplnil můj osud, před nímž není úniku. Neboť v boji, který se rozpoutal v kostele, v kostelní předsíni i venku mezi jejími průvodci, kteří jí přispěchali na pomoc, a dobrými muži z města, kteří chtěli pomoci mně, došlo na obou stranách k ztrátám. Padl i jeden podjáhen, jenž byl zabit mečem, a kanovník Andreas, přispěchavší z biskupova domu zabránit boji

a zasažený kamenem do hlavy tak těžce, že příštího dne zemřel. Konečně jsme ženu i s muži zbylými z jejího doprovodu zahnali, ale mé zoufalství bylo veliké, když jsem spatřil všechnu tu spoušť a kněze zabité kvůli mně. Když se vrátil biskup Eckard a všechno se dozvěděl, shledal, že největší část viny spočívá na mně; vždyť přikázal, aby se s ženou Thordis zacházelo trpělivě, a já ten příkaz hrubě porušil. Řekl, že by bývalo správné být jí po vůli. Žádal jsem ho o co nejpřísnější potrestání, protože jsem uznával svůj hřích, i když nebylo v mých silách se mu vyhnout. Řekl jsem mu o jasnovidčině předpovědi, a jak to, k čemu nyní došlo, je druhý ze tří hříchů, které mi osud určil. Biskup pravil, že by byl nerad, abych v Hedeby zůstal až do doby, kdy spáchám svůj třetí těžký hřích. A nakonec vymyslel způsob mého pokání. Přikázal mi vydat se na sever k divokým Smålanďanům a vykoupit horlivého sluhu božího otce Šebestiána, který mezi ně byl před třemi lety vyslán, aby jim zvěstoval evangelium, a který u nich od té doby úpí v těžkém otroctví. Putuji tedy na sever, takový je můj úkol. A teď o mně a o mých neštěstích víte právě tolik co já sám."

Těmi slovy skončil své vyprávění. A Ylva se zasmála a dolila mu piva.

„Máš to zřejmě se ženami těžké, ať se k nim zachováš tak či onak," řekla, „a to přestože sis v knize přečetl, jak je milovat. Myslím však, že u nás se ti s nimi sotva povede lépe."

Ale magistr Rainald odevzdaně odpověděl, že s veškerou takovou nicotností už skoncoval.

„Nejen v zacházení se ženami, ale i v jiných věcech musíš být muž značně prostoduchý," řekl Orm, „a tvůj svatý biskup taky, domníváte-li se, že se vrátíš s vykoupeným knězem nebo vůbec vyvázneš životem, neseš-li s sebou pro Smålanďany stříbro a zlato."

Magistr zavrtěl hlavou a smutně se usmál.

„Zlato a stříbro s sebou nenesu," odpověděl, „neboť za ně otce Šebestiána vykoupit nelze. Já sám se mám stát otrokem místo něho. Jsem mladší a silnější, a proto by s výměnou neměly být obtíže. A tím bych si odpykal aspoň něco z provinění, jímž jsem způsobil smrt dvou kněží."

Všichni ustrnuli a zpočátku ani nevěřili, že to myslí vážně.

Ale magistr trval na svých slovech.

„Považuji se za právě tak dobrého křesťana, jako jsou jiní," řekl Orm, „ale přesto bych se raději dopustil všech hříchů, než se sám vydal do otroctví."

Otec Willibald prohlásil, že k takovému křesťanskému činu se každému nenaskytne příležitost a že magistr jedná zcela správně.

„A tvé otroctví dlouho nepotrvá," řekl mu, „neboť podle výpočtů, jež většina učených mužů považuje za správné, chybí do nového příchodu Kristova pouhých pět let. A vystříháš-li se žen a nedostaneš-li se kvůli nim do neštěstí, možná že než ten den nastane, stihneš pokřtít mnoho Smålanďanů. Pak můžeš klidně stanout před soudnou stolicí boží."

„Pravdu díš," přisvědčil magistr, „sám jsem tak uvažoval. Nejhorší však je, že mi zbývá spáchat onen třetí hřích. A jasnovidka předpověděla, že ten bude ze všech tří nejtěžší."

Na to už nikdo neznal útěchu, ale Orm řekl, že snad lze doufat, že ten třetí hřích na sebe ještě dá nějaký čas čekat.

„Neboť bych nerad viděl," řekl, „abys jej spáchal, dokud budeš mým hostem. Všichni však, i ty, kněže, a ty, Spjalle, a vy oba, irští mistři, můžete zůstat pod mou střechou, jak dlouho vám bude libo."

„Totéž říkám i já," pravila Ylva.

Všichni poděkovali, ale Spjalle prohlásil, že má v úmyslu zůstat už jen několik dní.

„Neboť se nemohu cestou příliš zdržovat," vysvětlil, „když mám v opatrování štěstí švédských králů."

Oba kejklíři řekli, že půjdou se Spjallem, jelikož mají namířeno do Uppsaly stejně jako on. A kdyby se jim tam nelíbilo, mají na vybranou jiné krále.

„Pak bychom možná zamířili do Norska," řekli, „neboť tam nyní vládne král Olav Tryggvason,* z kterého prý se stal dobrý křesťan. Anebo bychom se vydali na Východ ke králi Valdemarovi v Gårdarike,** který slyne mocí a bohatstvím a štědře obdarovává umělce."

„K němu je však daleko," řekl Orm.

„Jsme poutníci bez domova," odpověděli, „a rádi jdeme kamkoliv, kde jsou králové, neboť u všech bývá vítáni. A dále za Gårdarike vládne císař Basileios, který se zove Bulharobijce*** a který je teď, když zemřeli král Harald a král Erik, nejmocnější ze všech vládců na světě. Ačkoliv tohle by asi nerad slyšel mladý císař německý, a král Brian u nás doma taky ne. Od zcestovalých mužů jsme se dověděli, že císařští kejklíři v Miklagårdu požívají veliké vážnosti a že dokáží velmi nesnadné věci, a zejména jsme se doslechli o jednom kousku, který předváděli vyslanci starého německého císaře v dobách, kdy v Miklagårdu vládl císař Nikeforos.**** Podivuhodným způsobem prý šplhali po tyči - toto umění my neovládáme, třebaže jinak si myslíme, že umíme víc než jiní. Proto by

stálo za to, přesvědčit se o jejich zručnosti a ukázat jim, co zas dokáží mistři z Erinu. A bylo by pro nás zajisté velkou ctí vystupovat před císařem Basileiem a pro něho by zároveň bylo ctí mít nás v svém domě. Nejprve však chceme do Uppsaly, k tamějšímu mladému králi, a bude nejlépe, půjdeme-li se Spjallem. Neboť s ním se dobře jde žebrotou."

A tak se i stalo. Po několika dnech, když Spjalle cítil, že se mu síly vrátily, uvázal si k noze královský meč, do rukou uchopili jak on, tak oba mistři kejklíři mošnu a žebráckou hůl a chystali se k odchodu. Åsa s Ylvou jim na cestu připravily tolik jídla, že všichni tři prohlásili, že nemají naději setkat se na svém putování ještě jednou s pohostinností, jaké se jim dostalo zde.

„A uvidíme-li se ještě někdy," řekl Felimid Ormovi při loučení, „pamatuj, že v nás vždycky budeš mít dobré přátele."

„Rád bych se s vámi zase uviděl," řekl Orm, „ale stočíte-li své kroky až k Miklagårdu, zůstane asi jen při přání. Neboť já už jsem se usadil, pozoruji, jak se rodí děti a roste osení, a na žádnou dalekou cestu už se patrně nikdy nevypravím."

„Kdo ví? Kdo ví?" řekli mužíčci s dlouhýma ušima.

A s těmi slovy pokývli na rozloučenou, otec Willibald jim dal požehnání a oni se vydali se Spjallem na cestu. Magistr Rainald však u Orma ještě nějaký čas zůstal, neboť tak to v jeho případě bylo nejmoudřejší. Všichni se shodovali v názoru, že se nemůže pustit na vlastní pěst přes hranici hledat otce Šebestiána, neboť dávno předtím, než by stačil cokoliv vykonat, by byl zcela zbytečně zajat nebo zabit. Proto bylo ujednáno, že na Gröningu zůstane až do velikého sněmu pohraničních krajů u Krakova kamene, který se bude konat v dohledné době. „Neboť tam," řekl Orm, „by se snad pro podporu jeho věci dalo něco podnikout."

(IX.)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

JAK MAGISTR HLEDAL JALŮVKY A SEDĚL NA TŘEŠNI

 talo se, jak Orm řekl, a magistr Rainald směl na Gröningu zůstat přes celé léto. Pomáhal otci Willibaldovi při bohoslužbách pro domácí lidi a pro ony nové křesťany z kraje, kterým stálo za námahu dostát svému slibu a chodit na mši. Zakrátko proslul svým zpěvem, krásnějším, než jaký kdo kdy slyšel. Novokřtěnci zpočátku neprojevovali velkou ochotu přicházet do kostela, ale když se rozneslo jak krásně magistr zpívá, začínalo jich chodit čím dál víc. Ženy při jeho zpěvu ani nedutaly a v očích měly slzy. Otci Willibaldovi byla magistrova pomoc velmi vhod, neboť sám žádný velký zpěvák nebyl.

Jinak však to bylo s magistrovými schopnostmi zlé. Orm ho chtěl ve všední dny postavit k nějaké práci a zajímal se, co nejlépe umí. Bylo však těžké najít pro magistra Rainalda zaměstnání, kde by byl skutečně něco platný. Neuměl nic a obě ruce měl levé. Orm řekl:

„To je chyba; neboť zakrátko budeš ve Smålandu otrokem, a nebudeš-li umět nic jiného než zpívat, asi se ti dobře nepovede. Pro tebe samého by bylo nejlepší, kdyby ses něčemu naučil, dokud jsi u nás, neboť tím bys svá záda ušetřil mnoha ran."

Magistr povzdychl a souhlasil s Ormovými slovy. Zkoušeli to s ním tedy u všelijaké lehké práce, ale pokaždé marně. Když mu dali kosit trávu, byl na něho žalostný pohled, neboť nedokázal pochopit, jak se brousí kosa. I v truhlařině byl bezradný, třebaže ho s velikou trpělivostí učil Rapp i sám Orm. Když měl nasekat klestí pro pekařskou pec, sekl se do nohy a čeledíni ho našli ležet na zemi zakrváceného a naříkajícího. A když se mu rána zhojila a poslali ho ještě s jedním mužem prohledat rybářské šňůry v řece, lekl se velikého úhoře, který se mu obtočil kolem paže, a porazil dubový kůl, takže veškerý úlovek byl ten tam a oba muži se sotva dostali na břeh. A tak byl magistr v kostele považován za hrdinu a rád vídán v kruhu domácích lidí za večerů, kdy všichni seděli s nějakou drobnou prací v rukou a on jim vyprávěl o světcích a císařích, ale ve všem jiném konání platil za ubožáka, jakému není rovno a který nemá ani zdání o tom, co musí umět každý muž. Přesto byl oblíben a bylo znát, že

všechny ženy, Åsou a Ylvou počínaje a nejmladší děvečkou konče, mají o něho starost a pokaždé mnoho slov na jeho omluvu.

Časně zjara si Rapp Jednooký vzal za manželku kvetoucí selskou dceru jménem Torgunn, kterou navzdory tomu, že měl jen jedno oko, bez obtíží získal pro svou velikou váženost zcestovalého a v zbrani pohotového muže. Torgunn se na Rappův příkaz ihned dala pokřít a ani jednou od té doby nezameškala služby boží. Byla pilná a pracovitá, všichni ji měli rádi a s Rappem si žili spokojeně, i když Rapp občas bručel, že je těžké donutit ji, aby byla chvíli zticha, a taky že si dává nějak načas s otěhotněním. Ylva si ji velmi oblíbila a často spolu sedávaly v důvěrné rozmluvě, aniž se jim kdy nedostávalo dechu či slov.

Jednou se stalo, že se všichni museli vydat do lesa hledat zatoulaný dobytek, a bylo to dlouhé hledání. Kvečeru, když se Rapp z lesa vracel, aniž našel jedinou jalůvku, uslyšel z březového mlází jakési zvuky; a když přišel blíž, uviděl v trávě u velikého balvanu ležet Torgunn a nad ní skloněného magistra Rainalda. Víc skrze husté křoví neviděl a ti dva taky rychle vstali, když zaslechli jeho kroky. Rapp zůstal oněmělý stát, ale Torgunn k němu přiskákala po jedné noze a jazyk jí hned jel jako obvykle. To mám štěstí, žes právě přišel. Pomůžeš mi domů," řekla. „Uklouzla jsem po kořenu a zvrtla jsem si koleno a on přišel,když jsem volala o pomoc. Neměl sílu mě nést, ale aspoň se mi nad kolenem modlil, takže už tolik nebolí."

„K čemupak tedy bylo všechno to modlení?" pronesl Rapp temně.

Položili Torgunn do postele a otec Willibald se na ni přišel podívat. Rapp si ihned vzal Orma a Ylvu stranou, pověděl jim, co se stalo a co on si o tom myslí. Orm s Ylvou prohlásili, že to je nepříjemná věc a že by byla veliká škoda, kdyby kvůli ní mělo dojít mezi Rappem a Torgunn k neshodě.

„Ještě dobře, že pokaždé dřív myslíš, než jednáš," řekl Orm. „Jinak bys ho možná zabil, a to by bylo moc špatné, je-li nevinen. Neboť zabitý kněz by na nás na všechny přivolal boží trest."

„Já mám o Torgunn lepší mínění než ty, Rappe," řekla Ylva. „Zvrtnout si koleno není nic divného, leze-li se přes padlé kmeny a kamení. A sám přece říkáš, žes nic neviděl."

„Co jsem viděl, mi stačí."

„Je moudré nesoudit v takových věcech příliš ukvapeně," řekl Orm. „Sám si snad ještě pamatuješ, jaký rozsudek vynesl tehdy córdobský

soudce mého pána al-Mansúra, když se Toke Gråguллesson vkradl do ženské komory u egyptského cukráře, který bydlel v uličce Kajícníků, a vítr odhrnul z okna záclonu, takže čtyři cukrářovi přátelé, co šli právě přes dvůr, uviděli Toka s cukrářovou ženou na divanu."

„Pamatuji se na to dobře," přisvědčil Rapp, „ale to bylo mezi pohany."

„Chci si poslechnout, jak to dopadlo s tou ženou," řekla Ylva.

„Cukrář se dostavil před soudce v rozedraných šatech a se svými čtyřmi svědky a žádal, aby byli Toke a jeho žena ukamenováni jako cizoložníci. A můj pán al-Mansúr sám přikázal, aby se ta věc posuzovala přísně podle zákona, třebaže Toke patřil k jeho tělesné stráži. Soudce se tedy oněch čtyř svědků bedlivě vyptával, kolik viděli, a tři z nich pod přísahou vypověděli, že zřetelně viděli všechno; ale čtvrtý byl stařec se slabým zrakem a ten řekl, že nemohl rozeznat všechno tak jasně jako ostatní. Zákon proroka Muhammada, psaný vlastním prstem Alláhovým v jejich svaté knize, ovšem praví, že je třeba čtyř očitých svědků, kteří všechno viděli zřetelně a jasně, aby byl někdo odsouzen pro cizoložství. Proto soudce rozsoudil, že Toke i ta žena jsou bez viny a že cukráři budou pro křivé nařčení našlehána chodidla."

„V té zemi to věru mají ženy dobré," podotkla Ylva, „neboť už musí dojít k mnohému, než se některá nechá vidět hned čtyřmi svědky najednou. Ale cukrářův úděl byl podle mého názoru tvrdý."

„On sám postupem času získal opačný názor," řekl Orm. „Neboť po této události se s ním všichni členové tělesné stráže chtěli seznámit a často zašli do jeho krámku, aby si s ním zažertovali a popili jeho sladké syrské medoviny, takže jeho tržba den ze dne vzrůstala a on blahořečil Alláhovi za své štěstí. Ale Toke měl od té doby na paměti, že ačkoliv pro něho tato příhoda skončila dobře, byla přece jen důrazným varováním, a proto už se k té ženě nikdy neodvážil vkročit."

Vtom se k nim vrátil otec Willibald a řekl, že Torgunn má koleno opravdu zhmožděné.

„A nepotrvá dlouho a bude mít koleno tak oteklé," řekl Rappovi, „že to uznáš i ty."

Všichni si mysleli, že Rapp si při této zvěsti oddychne. Ale on seděl s chmurnou tváří a zamyšlen a nakonec řekl:

„Pak tam tedy magistr ležel hodně dlouho a držel ji za to koleno oběma rukama, anebo možná jen jednou. Těžko je mi však uvěřit, že zůstal pouze při tom, když nám přece sám řekl, že je po ženách jako divý a že se z vlašských spisů naučil, jak nejlépe si s nimi počínat. Já si nedám vymluvit, že dělal ještě něco jiného, než že se modlil nad jejím kolenem; jinak by jí to koleno ani neoteklo, stojí-li za něco jako kněz."

Byla to nejdelší řeč, jakou kdy od Rappa kdo slyšel, a nikdo ho nedokázal přesvědčit, aby v této věci změnil mínění. Pak však řekla Ylva:

„Nejprve ti bylo podezřelé, že koleno neoteklo, a nyní zas, že oteklo. Ale tomu se není co divit, neboť takoví jste, vy muži, když vám vleze něco do hlavy. Já si teď půjdu s Torgunn promluvit mezi čtyřma očima. Jsme dobré přítelkyně a mně ona svěří, jak to všechno bylo. A i kdyby nechtěla se vším ven, přece jen přijdu na to, co skrývá. Neboť žena ihned pozná, mluví-li jiná žena pravdu, nebo lež, což se o mužích říci nedá - budiž za to Bohu chvála."

A s těmi slovy odešla. O čem si pak s Torgunn povídaly, nikdo neslyšel.

„Takže můžeš být klidný, Rappe," řekl Orm, „neboť teď se dozvíš, jak se věci mají. Chytřejší ženu, než je Ylva, na celém světě nenajdeš, to mi věř. Sám jsem to poznal hned poprvé, jak jsem se s ní setkal."

Rapp souhlasně zavrčel. A pak začali mluvit o třech zaběhnutých jalovicích, které se dosud nenašly, a o tom, kde by bylo nejlépe je nazítří hledat.

Ylva byla dlouho pryč. A když se vrátila, zaťala Rappovi pěst pod nosem.

„Teď vím všechno," řekla, „a je to tak, jak jsem si myslela. A ty se nemusíš znepokojovat, Rappe, neboť tomu jejich setkání v lese nelze nic vytknout. Mrzuté je na tom jen to, co jsi z toho sám udělal. Torgunn hned pláče a hned se zas musí smát, když pomyslí na tvé podezření a tvrdá slova. A řekla mi, že teď skoro lituje, že kněze nesvedla, když už se naskytla příležitost. ‚Než Rapp přišel, byli bychom ledaco stihli,' řekla mi, ‚mám-li stejně mít ostudu a mrzutosti, mohla jsem si rovnou popřát i potěšení.' To mi řekla. A jsi-li tak chytrý, jak si o tobě myslím, Rappe, jediným slůvkem už se o téhle příhodě nezmíníš, neboť pak by mohla být Torgunn nebezpečná, to ti povídám. Ale budeš-li k ní hodný, myslím, že už od ní o tom nikdy neuslyšíš. A bylo by dobře, kdybys jí co nejdřív udělal dítě, protože pak by tě veškerý strach z toho chudáka nešťastného magistra přešel."

Rapp si pohladil temeno a zamumlal něco o tom, že dobré snahy by mu nechybělo. Bylo znát, že mu Ylvina slova přinesla velkou úlevu, a poděkoval jí, že vše tak pěkně srovnala.

„A je dobře, že i já jsem dost chytrý," pravil, „třebaže ne tak chytrý jako ty, Ylvo. Neboť kdybych byl magistra zabil, měl bych teď dlouhý nos a vy oba byste se na mě hněvali. Teď však se jdu udobřit s Torgunn."

Když Orm s Ylvou osaměli a odebrali se na lůžko, ještě před spaním o celé té záležitosti chvíli mluvili.

„Proběhlo to lépe, než se dalo čekat," řekl Orm, „a je to tvoje zásluha. Neboť kdybych já měl v té věci rozsoudit, řekl bych asi, že v lese dělali něco jiného, než se obírali jejím kolenem."

Ylva ležela chvíli mlčky. Pak řekla:

„Soudil bys býval dobře, Orme, ale to nesmíš nikdy nikomu říci. Slíbila jsem jí, že o všem pomlčím a Rappovi že domluvím; a tak se nikdo nesmí nic dovědět, ani otec Willibald, z toho by měli velikou újmu Rapp i Torgunn i ten chudák záletný kněz. Ale tobě řeknu pravdu, a ta je, že se ti dva víc zabývali jinými věcmi než odříkáváním modliteb nad bolavým kolenem. Torgunn říká, že pro magistra horovala hned od počátku pro jeho krásný zpěv i pro jeho nešťastný osud a že svatému muži nakonec

nedokázala odolat. Že prý se po celém těle roztřásla jak lapený netopýr, když tam tak ležela a on se dotýkal jejího kolena. Vůbec prý si přitom nepočínal nějak neohrabaně, ale naopak, čile se měl k dílu. Brzy oba vzplála stejnou touhou, a za to prý ona nemůže. Když se zas vzpamatovali, magistr naříkal a proléval slzy a konečně se začal nad jejím kolenem modlit, ale modlil se jen velmi krátce, když přišel Rapp; a proto jí teď koleno tolik oteklo, neboť správně se nad ním měl modlit třikrát. Ale co živa bude, nepřestane prý děkovat Bohu, že Rapp nepřišel o chvilku dřív. A jestli tohle někdy Rappovi nebo komu jinému povíš, učiníš mě nešťastnou a ostatní taky."

Orm se dal do smíchu, když to vyslechl, a ochotně slíbil, že před Rappem ani před jinými nikdy nic nevyzradí.

„Jestli se Rapp nikdy nedoví, jak byl napálen, bude škoda malá nebo vůbec žádná," řekl. „Ale ten magistr je mi divný: nehodí se k ničemu, co jinak muži umějí, ale s ženami to věru umí dobře. S Torgunn by se však zřejmě neměl příliš často setkávat o samotě, to by mohlo špatně skončit, neboť Rapp se víc než jednou ošálit nedá. Proto mu musím vymyslet práci, která by ho od Torgunn vzdálila a ji zase od něho. Protože možná není jisté, u koho z těch dvou je touha po novém setkání větší."

„Nebuď však k němu tvrdý," řekla Ylva, „neboť na utrpení má chudák vždycky dost času, až se dostane mezi Smålanďany. Sama dohlédnu, aby se s Torgunn k sobě nedostali." Příští den ráno si Orm magistra zavolal a oznámil mu, že mu našel vhodnou práci.

„Ve všem, co jsme dosud zkoušeli, jsi příliš neuspěl," řekl, „ale teď nám budeš k užitku. Podívej se na tuto třešni, je nejlepší z mých stromů; a to si nemyslím jenom já, ale taky vrány. Na ni si vylezeš, a nejlépe vezmeš-li si s sebou jídlo a pití, a zůstaneš tam, dokud vrány a straky neodlétnou k nočnímu odpočinku. A budeš tam sedávat den co den, a od časného rána, neboť vrány se vracejí už za svítání. Doufám, že třešně uhlídáš, jestli jich ovšem sám příliš mnoho nespořádáš."

Magistr smutně zdvihl zrak a pohlédl do koruny stromu. Plody na něm byly větší než na obyčejných třešních a rděly se dozrávající červení. Všichni ptáci na ně měli obzvlášť spadeno a nijak nepomáhalo, že se Rapp i otec Willibald pokoušeli třešně uchránit střelbou z luků.

„Děje se mi po zásluze," řekl magistr, „ale bojím se lézt tak vysoko."

„Zvykneš si," řekl Orm.

„Snadno se mě zmocňuje závrať."

„Pevně se drž, pak ti závrať vadit nebude. A jestli si na tuhle práci netroufneš, všichni tě znectí a ženy nejvíc."

„Věru že se mi děje po zásluze," opakoval magistr smutně. Nakonec se na strom s velikým úsilím vyšplhal, ale Orm zůstal stát dole a vybízel ho, jen aby lezl ještě výš. Konečně dosáhl s modlitbou na rtech příhodné rozsochy, která se rozkymácela pod jeho tíhou, a tam mu Orm poručil zůstat, protože tak na něho ptáci nejlépe uvidí.

„Sedíš pevně a bezpečně," řekl mu, „a blíž nebesům než my ostatní. A můžeš jíst a pít z toho, co máš s sebou, a rozmlouvat s Bohem o svých hříších."

A magistr tedy seděl na třešni a ze všech stran se k sladkým plodům kolem něho slétaly vrány, ale zděšeně prchaly, když uviděly v koruně stromu člověka. Mrzutě krákaly, když přelétaly kolem, a straky, které se usadily v blízkém křoví, rozzlobeně křičely.

Šestého dne odpoledne, kdy bylo veliké vedro, však magistr z třešně spadl. V horku usnul a včely, rojící se kolem stromu, si za místo odpočinku vybraly právě jeho hlavu. Všecek zděšen se probudil, rozkřičel se, začal se ohánět rukama a spolu s včelami, třešněmi a polámanými větvemi spadl na zem. Ten veliký povyk přilákal dvojčata a ostatní děti, které si s nimi hrály; udiveně hleděly na magistra a chlapec Ulf se zeptal, proč spadl. Všichni lidé ze statku byli u řeky a sbírali rákos, takže přispěchala jen Ylva a několik děveček, pomohly magistrovi na nohy a odvedly ho do postele v tkalcovské jizbě. Když jim pověděl, jak se mu nehoda stala, propukly děvečky v takový smích, že to Ylvu pohněvalo, dala každé pohlavek a poručila jim ihned přivést otce Willibalda, který byl u řeky spolu s ostatními.

Ylva měla s magistrem soucit, dělala pro něho, co mohla, a dala mu na posilněnou napít svého nejlepšího piva. Včely magistrovi neublížily, ale zdálo se mu, že si při pádu zlomil klíční kost. Ylva řekla, že kdo ví, netrestá-li ho tak Bůh za jeho počínání s Torgunn v lese. Magistr přisvědčil, že by tomu tak vskutku mohlo být.

„Ale kolik vlastně víš o tom, co bylo v lese?" zeptal se.

„Vím všechno," odpověděla Ylva, „neboť Torgunn mi to sama pověděla. Nemusíš se však bát, že se to doví někdo jiný, protože ona i já umíme držet jazyk za zuby, je-li třeba. A budiž ti útěchou, že Torgunn měla mnoho slov k tvé chvále a že nelituje ničeho, k čemu mezi vámi došlo, třebaže to málem špatně skončilo."

„Já toho však lituji," řekl magistr, „i když vím, že mi to není moc platné. Neboť jsem v zajetí božího prokletí a nedokáži být s mladou ženou o samotě, aniž se ve mně ihned vznítí žádost. A nepomohlo mi ani těch několik dní na stromě, neboť jsem tam spíš myslel na hříšné touhy těla než na Boha."

Ylva se zasmála.

„Ale ten roj včel a pád ze stromu ti zřejmě pomohl," poznamenala. „Neboť nyní jsi se mnou o samotě, hodnou chvíli nás ještě nikdo nevyruší a řekla bych, že nevyhlížím hůř než Torgunn, a přece si myslím, že se na žádný hřích nezmůžeš, chudáčku."

„Ty nevíš, jak silné je mé prokletí," řekl chmurně magistr a natáhl k ní ruku.

K čemu mezi těmi dvěma došlo potom, nikdo s určitostí neví. Když však přispěchal otec Willibald, aby prohlédl magistrovo zranění, mladý kněz spal a ze spaní slabě pofňukával, zatímco Ylva seděla za stavem a pilně tkala.

„Je příliš dobrý na to, aby lezl po větvích," prohlásila toho večera Ormovi a ostatním, když seděli u večeře a velice se bavili tím, jaký konec vzala magistrova služba na stromě.

„O tom, jak je dobrý, mnoho nevím," řekl Orm, „ale že neumí vylézt na strom, v tom s tebou souhlasím. K čemu se vlastně hodí, mi není známo, ale to už z něho Smålanďané sami nějak vypáčí. Ostatně třešně už jsou skoro všechny zralé a mohou se otrhat, než nám je ptáci odnesou, takže naše škoda nebude veliká. Ale je dobře, že do sněmu už není dlouho."

„A do té doby o něho budu pečovat sama," řekla Ylva rozhodně, „neboť nechci, aby byl tupen a aby trpěl v tyto poslední dny, kdy je dosud mezi křesťany."

„Ten kněz si vždycky dovede získat ženy na svou stranu," utrousil Orm. „Ale dělej si, jak chceš."

Všichni na statku se prohýbali smíchy, jakmile jen přišla řeč na magistra a jeho roj včel. Åsa však pravila, že včely jsou pro něho dobrým znamením; neboť často slýchala od starých moudrých lidí, že usadí-li se komu na hlavě včely, znamená to pro něho dlouhý život a mnoho dětí. Otec Willibald řekl, že za svých mladých let slýchal od učených mužů na císařském dvoře v Goslaru totéž. Není však jisté, mínil, platí-li to znamení zplna taky na kněze.

Otec Willibald neshledal na magistrově bolavém rameni přílišnou újmu. Magistr však přesto zůstal několik dní na lůžku a i potom se ponejvíc držel v tkalcovské jizbě. Ylva o něho velice svědomitě pečovala, podstrojovala mu a dbala, aby se k němu nedostala ani jedna z mladých žen na dvorci. Orm s ní o tom žertoval a říkal, že kdo ví, zda se do magistra taky nezbláznila. Kromě toho se trochu zlobil kvůli všemu tomu dobrému jídlu, které se do jizby nosilo. Ale Ylva vážně odpověděla, aby se do toho Orm nepletl; ten chudák že věru potřebuje dobře jíst, aby aspoň trochu ztloustl, než se bude muset odebrat k pohanům. A pokud jde o dívky, chce ho jen uchránit pokušení a nemístného vtipkování.

Tak Ylva prosadila svou vůli. A čas ubíhal, až nastal den, kdy obyvatelé krajů po obou stranách hranice vsedli na koně a vydali se ke Krakovu kameni.

(**X.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU
O ŽENSKÝCH REJDECH
U KRAKOVA KAMENE
A O TOM. JAK BYLO
POZNAMENÁNO OSTŘÍ
MODRÉHO JAZYKA

aždého třetího roku v pozdním létě, při prvním úplňku poté, co rozkvetl vřes, se u kamene zvaného Krakův kámen scházeli podle starého zvyku muži ze skånských a smålandských pohraničních krajů, aby jednali o míru, anebo si vzájemně vyhlásili boj až do příštího setkání. Dostavili se tam náčelníci a zvolení mužové z Finnvedenu, z Värendu* i ze všech krajů göinských. Neboť i v době míru bylo třeba mezi obyvateli pohraničí urovnávat mnoho sporů: sváry o právo lovu či lesní pastvy a ztráty životů s tím spojené; spory o ukradený dobytek, unesené ženy a

otroky uprchlé přes hranici. Všechno bylo na sněmu za účasti moudrých mužů z obou stran hranice zváženo a rozsouzeno, někdy zcela po dobrém, měla-li se smrt splatit smrtí a loupež loupeží, někdy s citelnými pokutami. Když však si umínění protivníci postavili hlavu a nedalo se dospět k žádnému řešení, rozhodla se pře svářících se soků soubojem na rovném palouku před kamenem. To se považovalo za výbornou kratochvíli a sněm u Krakova kamene se čítal k nevydařeným, když z bojiště nebyli odneseni aspoň tři mrtví. Obvykle si však tento sněm získával dobrou pověst, takže všichni odjížděli spokojeni a měli po návratu domů o čem vyprávět.

Na sněmu se také hodně obchodovalo - s otroky, zbraněmi i s voly, s kujným železem a látkami, s kůžemi, voskem a solí, takže někdy tam přicházeli kupci až z Hedeby a z Gotlandu. Kdysi sem přicházeli i vyslanci králů, z Dánska i od krále uppsalského, aby na sněmu hájili královské právo a pátrali po zbězích. Tyto vyslance však sedláci pobili, jejich hlavy vyudili v kouři z jalovčí a poslali králům zpátky na znamení, že obyvatelé pohraničních krajů se o sebe nejraději starají sami. Ale velitelé lodí skånských a västergötlandských jarlů se na sněmu občas ukázali, když chtěli najmout dobré bojovníky pro své výpravy do cizích zemí.

Proto byl sněm u Krakova kamene pro všechny obyvatele pohraničí velkou a slavnou událostí a mnozí podle sněmů počítali čas.

Kámen prý za dávných dob vztyčil Rolf Krake, když táhl těmito končinami. A ani králové, ani zdejší lidé se od těch časů neopovážili pohnout s tímto hraničním kamenem, oddělujícím pozemky Dánů a Sveů. Byl to vysoký, mohutný kámen, takový, jaký dokázali vztyčit jen mužové dávných dob. Stál na pahorku v širé pláni, ve stínu hlohu, považovaného za svatý strom a prý stejně starého jako kámen sám. V předvečer sněmu tam Värenďané za podivného kouzelného obřadu pokaždé obětovali dva kozly, jejichž krev nechali vsáknout do země. Tato krev, jakož i krev prolitá kolem kamene za soubojů, dodávala prý stromu zvláštní síly, takže se mu přes vysoký věk dařilo a nejbohatěji prý kvetl vždy druhým rokem po konání sněmu. Málo však bylo těch, kdo jej viděli kvést, kromě ptáků v jeho větvích a orlů a luňáků a divé zvěře; neboť na míle daleko kolem Krakova kamene se rozprostírala pustina bez lidí.

Když se nyní Orm chystal na sněm, přijíždělo na Gröning mnoho sedláků, aby se na cestu vydali s ním. Byl mezi nimi i Gudmund z

Uvabergu, Černý Grim a jiní. Rappa nechal Orm doma, aby dohlížel na hospodářství, ale vzal s sebou oba kněze a ještě dva muže z čeledi. Všechny ženy velice bědovaly, že magistr teď bude muset do otroctví; on sám však říkal, že je to tak správné. Åsa s Ylvou mu ušily nové šaty - kazajku, kabát a kožené kalhoty. A Orm souhlasil, aby ho takto vybavily, neboť je snadnější vyměnit otroka s pěknými šaty, které se pak mohou hodit i jeho pánovi.

„Abyste si nemysleli, že on sám jich dlouho užije," řekl.

Torgunn přinesla magistrovi na cestu truhličku z březové kůry plnou dobrého jídla, které sama připravila. Rapp na to zle zahlížel a křivil ústa, ale Torgunn prosadila svou a řekla, že ten dárek dává magistrovi za to, jak jí pomohl s kolenem, a také proto, aby jí oplátkou požehnal. Magistr, všecek bledý, seděl na koni a požehnal jí i ostatním slovy tak procítěnými, že jedno ženské oko nezůstalo suché. Otec Willibald, taky už vysoko v sedle, předříkal modlitbu za šťastnou cestu a na ochranu proti divé zvěři, lupičům a všem jiným nebezpečenstvím, jimž jsou vystaveni pocestní, a pak jezdci vyrazili na sněm, dobře ozbrojeni a v početném houfu. Dojeli ke kameni chvíli před soumrakem a spolu s jinými hloučky sněmovníků se utábořili na obvyklém místě Göinských, u potoka, který se vinul mezi kře

vinami a břízami jižně od kamene; dosud tam byly patrny stopy ohnišť z dřívějších sněmů. Za potokem se usídlili Finnveďané a z jejich tábořišť se ozýval veliký lomoz a povyk. Říkalo se, že je pro ně větším odříkáním než pro jiné zasedat kolem Krakova kamene bez piva, a proto se u nich odedávna stalo zvykem přijíždět na sněm už v podroušeném stavu. Göinští i Finnveďané tábořili hodný kus od potoka a k vodě chodili jen tehdy, když bylo třeba napojit koně nebo naplnit kotlíky; neboť od dávných dob mezi oběma kmeny platilo, že je lepší nepřibližovat se k sobě zbytečně, má-li být uchován sněmovní mír.

Jako poslední se dostavili Värenďané. Bylo na nich vidět, že jsou z jiného rodu, který se ostatním nepodobá. Byli statní, v uších nosili stříbrné kroužky a jejich meče byly delší a těžší než meče ostatních. Měli oholené brady a dlouhé kníry, které jim visely po obou stranách úst, jejich oči hleděly lhostejně a jejich řeč byla úsečná. Mezi sousedy se povídalo, že jsou pyšní a povýšení proto, že nechtějí, aby na nich cizí poznali, že jsou ve skutečnosti pod vládou žen. Málo však bylo těch, kdo se odvážili přeptat se na to Värenďanů samých. Tábořili u houštiny východně od kamene, kde byl potok nejširší. Tam byli stranou od ostatních, jak jim to

taky nejlépe vyhovovalo. Jako jediní ze sněmovníků s sebou měli ženy. Neboť Värenďané odpradávna věřili, že nejlepší lék na neplodnost najdou ženy u Krakova kamene, kde se podrobí tomu, co doporučuje prastará moudrost. Proto mladé ženy, které zůstávaly v manželství s výbornými muži neplodné, pokaždé velmi rády přijížděly na sněm. Tajemný obřad se měl konat právě nyní, za úplňku. Všichni Göinští i Finnveďané věděli, že tohoto večera patří kámen pouze Värenďanům, kteří ostatně přísně dbali, aby nikdo cizí nespatřil, co budou po východu měsíce jejich ženy dělat. Neboť nejednou už se stalo, že pro ty, kdo se ze zvědavosti ke kameni příliš přiblížili, byl letící oštěp nebo napřažený meč tím posledním, co na tomto světě viděli, dřív než stačili spatřit co jiného. Avšak mladí zvědavci mezi Göinskými i někteří Finnveďané, kteří nebyli úplně zpiti, si přesto troufali nenechat si ujít očekávanou podívanou. Jakmile se nad krajem lesa vyhoupl měsíc, vyšplhali na stromy, odkud měli dobrý rozhled, nebo se ke kameni plížili mlázím a křovinami, jak blízko se jen odvážili.

Otci Willibaldovi bylo toto vše velice proti mysli. Nejnespokojenější však byl s mladými muži z Ormovy družiny, které za veliké oslavy pokřtil a kteří k němu občas přišli do kostela, ale kteří teď stejně jako ostatní horlivě usilovali o to, uvidět z těch ženských rejdů kolem kamene co nejvíc.

„Všechno je to dílo ďáblovo," řekl, „a to prý ty ženy běhají kolem kamene v nestydaté nahotě. Každý, kdo přijal křest, by se měl proti takovýmto hanebnostem obrnit silou Kristovou. Lépe byste udělali, kdybyste společně přitesali kříž, který bychom vztyčili zde před ohništěm, aby nás dnešní noci ochránil před ďábelskými úklady. Sám už jsem na to starý a mezi stromy špatně vidím."

Odpověděli mu však, že všechny kříže a všechna svěcená voda na světě jim nezabrání podívat se, co mají värendské ženy za lubem. Magistr Rainald seděl vedle Orma v kruhu kolem kotlíku s jídlem. Seděl přikrčen, hlavu sklopenou, a kolébal se dopředu dozadu. Chléb a uzené skopové dostal jako všichni ostatní, ale jedl s pramalou chutí. Tak tomu s ním bylo pokaždé, když přemítal o svých hříších. Jakmile však uslyšel, co řekl otec Willibald, zvedl se.

„Dejte mi sekyru, udělám kříž."

Muži kolem kotlíku s jídlem se zasmáli. Jak prý by to dokázal? Ale Orm řekl:

„Je správné, že se o to chceš pokusit. A třeba ti to prospěje víc než lezení na stromy."

Magistr dostal sekyru a šel si vyhledat vhodné dřevo.

Měsíc se chvílemi ukrýval za mraky, takže nastala úplná tma, ale zvědavci přece jen občas viděli, co Värenďané u kamene dělají. Shromáždilo se tam mnoho mužů. Někteří odrýpávali dlouhý a široký pruh drnu, který pak nadzdvihli a podepřeli tyčemi. Jiní snášeli na čtyři veliké hromady kolem kamene klestí. Když s tím byli hotovi, všichni se zas chopili zbraní a poodešli směrem k tábořištím Göinských a Finnveďanů, a zády obráceni ke kameni tam zůstali na stráži; několik se jich odebralo k potoku.

Vtom se ozvalo mečení a z tábora Värenďanů vyšly čtyři stařeny, vedouce dva kozly, a s nimi malý holohlavý stařík s bílými vousy, velmi starý a shrbený a s dlouhým nožem v ruce. Za ním kráčely v zástupu ženy. Všechny byly zahalené v pláštích.

U kamene svázaly babice kozlům nohy a kolem zadních nohou jim upevnily dlouhé provazy. Pak kozly společnými silami zvedly na vrchol kamene a pevně je uvázaly tak, aby leželi z obou stran napříč a hlavami dolů. Maličký stařík šermoval rukama a křičel, dokud kozli neleželi, jak si přál. Když byl konečně spokojen, sám se dal s velikou námahou vyzdvihnout na kámen. Stařeny mu tam podaly jeho nůž a on se roznožmo posadil mezi kozly. Pozdvihl paže a hromovým hlasem zavolal na ženy:

„Toto je první příkaz: projděte zemí!"

Ženy se obracely jedna k druhé, začaly něco brebentit a rozpačitě se strkaly. Konečně odložily pláště a stanuly nahé. V řadě za sebou přistupovaly k nadzvednutému pruhu drnu a jedna po druhé jej podlézaly. Vtom se z dálky od Finnveďanů ozvala v tichu noci rána a pak bylo slyšet řev a naříkání následované kol dokola hlaholivým smíchem; neboť pod tíhou mnoha zvědavců se zlomil a padl starý nahnutý strom a několik mladíků pod sebou rozdrtil. Ženy však podlézaly drnový pruh dál, až jej podlezly všechny. Pak stařík znovu pozdvihl paže a zvolal:

„Toto je druhý příkaz: projděte vodou!"

Ženy sešly k potoku a vstoupily do vody. V místě, kde bylo nejhlouběji, si dřeply, zakryly si tváře rukama a s úzkostnými výkřiky se potopily, až se jim vlasy rozestřely po hladině. Rychle však zase vyšly z

vody ven. Stařeny mezitím zapálily hromady klestí kolem kamene. A když se ženy vrátily od potoka, zvolal stařík ještě jednou:

„Toto je třetí příkaz: projděte ohněm!"

A ženy začaly běhat kolem kamene a čile přeskakovat ohně. Stařík nyní oba kozly podřízl, aby jejich krev stékala po kameni k zemi, a začal odříkávat slova svatého obřadu. Devětkrát musely ženy oběhnout kámen a devětkrát okusit krve, která jim měla dodat životní sílu a pomoci k plodnosti.

Měsíc na chvíli zakryl veliký mrak, ale ve světle plápolajících ohňů bylo stále ještě vidět, jak ženy poskakují a tančí kolem kamene. Pak zazněl zpěv, ozýval se slovy, jimž nikdo nerozuměl, ale když měsíc opět vyplul z oblaků, objevil se na cestě vedoucí ke kameni magistr Rainald. Přebrodil potok, aniž si ho strážní všimli, neboť se ve tmě obrátili, aby se dívali, jak ženy tančí. Vrbovým proutím svázal dvě březové větve do tvaru kříže, který nyní držel před sebou, a rychlými kroky se ubíral ke kameni.

Stařeny začaly vřeštět z plna hrdla, leknutím i hněvem, stařík na kameni poskakoval jako pominutý, třímaje zkrvavený nůž, a řval velikým hlasem. Ženy zvolnily krok a nakonec zůstaly stát bez hnutí, nevědouce, co dělat. Magistr však prošel jejich kruhem, pozdvihl proti staříkovi kříž a zvolal:

„Odstup, Satane! Ve jménu Ježíše Krista odejdi, nečistý duchu!"

Stařík se zatvářil poděšeně, když mu magistr pohrozil křížem. Uhnul, uklouzla mu noha a on spadl z kamene naznak a zůstal ležet se zlomeným vazem.

„Zabil našeho kněze!" ječely babice, až uši zaléhaly.

„Já jsem kněz," zvolal magistr, „a lepší, než byl on."

Vtom však se ozvaly kroky a jakýsi drsný hlas chtěl vědět, co je to tu za křik. Magistr se všecek zachvěl. Oběma rukama uchopil svůj kříž a opřel se zády o kámen. Tiskl kříž k sobě a se zavřenýma očima začal velmi rychle a jednotvárným hlasem odříkávat:

„Jsem připraven. Kriste Pane a všichni svatí mučedníci, přijměte mě do říše blaženosti! Jsem připraven. Jsem připraven."

Strážní stáli dosud na svých místech a nic nedbali vřeštění stařen. Jejich úkolem bylo dohlížet, aby nepřiběhli Göinští nebo Finnveďané a nepokoušeli se o nemístné žertování se ženami. Ostatně ani jim samým nebylo radno přiblížit se na otevřené prostranství k nahým ženám jiných mužů, neboť z toho by mohlo vzejít mnoho vády.

Nyní však už bylo vidět, že sem z tábora Värenďanů přichází muž vysoké, mohutné postavy, který se zřejmě přítomnosti nahých žen neobává. Měl široký klobouk, modrý kabátec z drahocenné látky a na řemeni rudý štít. Z širokého stříbrného opasku mu visel meč. Ženy se před ním trochu ostýchaly a pokoušely se zakrýt, jak jen to bylo možné. Některé si trávou otíraly rty. Ale všechny zůstaly na místě.

Příchozí na ně pohlédl a pokývl hlavou:

„Nebojte se mě," řekl vlídně. „Já se hned tak nesplaším, leda by bylo jaro. Pak ovšem by ty, které bych stiskl v náručí, nemusely skákat přes plameny. Když vás však vidím takhle zblízka, nemohu popřít, že nejedna z vás vyhlíží lépe bez šatů než oblečená. Tak tomu má taky být. Ale co je tohle za utřinosa, co před vámi zavírá oči? Netěší ho takový pohled?"

„Křesťanský kněz!" vykřikly stařeny. „A zabil Styrkara!"

„Kněží jsou tu od toho, aby se svářili, to já říkám odjakživa," pravil muž klidně a přikročil k mrtvému. Zůstal stát s palci za opaskem, díval se na stařík a obrátil ho nohou.

„Mrtvý jako pařez," řekl. „Tak tu ležíš, Styrkare, se vším tím svým čarováním a kouzelnými obřady, a myslím, že nebude mnoho těch, kdo tě budou oplakávat. Byl jsi kus hovada, starý zlomyslný neřád, to jsem ti řekl nejednou, třebaže nikdo nepopře, že jsi byl obratný kněz a mnoho jsi věděl. Teď však si táhni ke všem trollům, kam patříš, protože bohové by

tě vykopli, kdyby ses pokoušel dostat k nim. Ale co vy, moje milé, co tu ještě postáváte nezahalené v nočním chladu? Tak si nijak neposloužíte."

„Dosud jsme neskončily," odpověděly ženy. „Poslední úkol jsme stačily splnit jen zpolovice. A co teď máme vůbec dělat, když už kněz Styrkar nežije? Musíme odtud odejít nevyslyšeny, když už jsme podstoupily všechnu tu námahu? Vůbec si nevíme rady."

„Asi bude muset zůstat při starém," řekl muž. „A nermuťte se proto, neboť já věřím v jiné léky než v tyhle starodávné rejdy kolem kamene. Když mi krávy nevrhají telata, vyměním býka. To zpravidla pomůže."

„Ne, ne," smutnými hlasy huhlaly ženy. „Mýlíš se, mýlíš. Nejsme tak prostoduché, jak si myslíš. Tento obřad už je poslední východisko, jež nám zbývalo."

Muž se zasmál, otočil se a přitáhl si k sobě magistra. „Já si tu stojím a planě klábosím, a je přece o mně jinak známo, že jsem nejbystřejší z mužů. Kněz Styrkar je mrtev, ale zde máme místo něho křesťanského kněze. A kněz jako kněz, všichni jsou stejní, věřte mi - já jich viděl spousty a všech druhů."

Popadl magistra za krk a za jednu nohu a jedním rázem ho vyhodil na kámen.

„Tak spusť," řekl, „máš-li kněžskou vyřídilku. Vzchop se a odříkávej ta svá zaklínadla, jak nejlíp umíš, ať vidíme, máš-li zemřít nebo ne. Jde o to, přičarovat värendským ženám děti, tak použij nejsilnějšího kouzla. A jestli to svedeš, přičaruj každé třeba dvojčata."

Magistr stál vzpřímen na kameni, všecek se třásl a zuby mu jektaly. Muž pod ním nyní třímal vytasený meč a vypadal hrozivě. Proto magistr s křížem před sebou honem začal odříkávat modlitby; a když se dostal do ráže, hlas mu zněl čím dál zvučněji.

Muž stál, poslouchal a pak přikývl.

„Je to opravdový kněz," řekl, „slýchal jsem takovou řeč už dřív a vím, že mnoho zmůže. Tak se zas pusťte do díla, než kněz umdlí a plameny ulehnou!"

Ženy si tedy dodaly odvahy a znovu začaly obíhat kámen a skákat přes plameny. A když se magistr vzpamatoval z největšího úděsu, cítil se docela dobře, skláněl svůj kříž k ženám, když přibíhaly ke kameni olíznout kozlí krve, a žehnal jim nejúčinnějšími slovy. Ženy se chvěly, když se jich kříž dotýkal. A když bylo po všem, svorně tvrdily, že tento kněz je dobrý a že jeho svatou sílu pociťovaly více než Styrkarovu.

„Ať zůstane naživu," řekly, „a ať jde s námi a stane se Styrkarovým nástupcem."

„Budiž tedy po vašem," řekl muž. „A kéž s ním pochodíte lépe než se Styrkarem."

Vtom však se zdola od potoka ozval mocný hlas:

„Sem s mým knězem!"

Orm a jeho mužové viděli, jak stařík spadl z kamene, a brzy nato spatřili, že je na jeho místě magistr. To je naplnilo údivem.

„On se snad zbláznil," řekl otec Willibald, „ale možná také, že byl puzen duchem božím. Vždyť drží v ruce kříž."

„Snadno se dá pudit tam, kde jsou ženy," pravil Orm temně, „ale byla by pro nás hanba vidět, že ho podřezávají jako kozla."

Vzali s sebou několik mužů a vydali se podél potoka. Měsíc se znovu skryl za mraky, a když Orm zavolal svou výzvu, nebylo mnoho vidět. Ženy se už vracely do tábora a magistr na kameni také nebyl. Ale muž v širokém klobouku spolu s několika värendskými strážemi jim vykročil vstříc.

„Kdo to tu řve?" zeptal se muž.

„Vrať mi mého kněze," řekl Orm přísně.

„Co jsi zač, křikloune?" zavolal v odpověď muž.

Na takové oslovení nebyl Orm zvyklý. Zmocnil se ho hněv tak silný jako málokdy.

„Někdo, kdo tě naučí způsobům," zavolal zpátky, „a to hned."

„Pojď sem k nám, ať poznáme, kdo se naučí víc."

„Tvůj doprovod mě nechá s pokojem?" zeptal se Orm.

„S pokojem," řekli Värenďané klidně.

Orm vytasil meč a přeskočil potok.

„Sem ses dostal lehce, ale zpátky tě ponesou," řekl muž.

Orm vyrazil a jejich meče se střetly, až odlétly jiskry. Muž řekl:

„Červený zobáku,
zkalená oceli,
jiskrami potvrdils
svůj tvrdý dotyk."

Orm zachytil štítem rychlý výpad a zcela pozměněným hlasem odpověděl:

„Zavčasu vyslovils
slova svá, příteli.
Vím: Červený zobák dnes
pozdravil Modrý jazyk."

Sklonili meče a stanuli bez hnutí.

„Buď vítán, Orme Tostessone, náčelníku mořeplavců! Kde se tu bereš v zástupu Göinských?"

„Buď vítán, Toke Grågullessone, reku Listerských! Kde se tu bereš mezi Vårenďany?"

Oba mluvili současně a oba se smáli. Neboť přátelství mezi nimi bylo veliké a dávno se neviděli.

„Máme si mnoho co vyprávět," řekl Toke. „A je dobře, že stále ještě umíš skládat verše, jak jsem tě to naučil. Jinak bychom se mohli bít až příliš dlouho a k vlastnímu neprospěchu.

Ačkoliv tvoje verše se mým zcela nevyrovnají."

„V té věci se vskutku můžeš považovat za lepšího, aniž se budu cítit dotčen," řekl Orm.

„Od té doby, co se naše cesty rozešly, jsem taky vyšel ze cviku."

Toke přejel prstem po ostří Červeného zobáku. „Poznamenaly se, když se střetly," řekl. „Toto je první jizva na mém meči."

Také Orm zkusil ostří svého meče.

„Modrý jazyk je na tom stejně. Výrobek andaluských zbrojířů mohl být poznamenán zase jen andaluským ostřím." „Doufám, že tyto dva meče už se nebudou muset nikdy bít," řekl Toke.

„V tom přání se shodujeme," řekl Orm.

„Zdalipak je ještě naživu ta, co nám je darovala," zavzpomínal Toke. „A jak se asi vede mému pánu al-Mansúrovi, kde před ním nesou jeho bojový prapor a zdali dosud nepominulo jeho štěstí?"

„Kdo ví," odpověděl Orm. „Je už to všechno daleko a dávno; ačkoliv musím říci, že na něho často myslím. Ale teď musíš se mnou, abychom si pohovořili v klidu. Škoda jen že tě nemohu jaksepatří uvítat pivem."

„Že ne?" rychle opáčil Toke. „Jak bychom mohli rozmlouvat bez piva? Pivo je mezi přáteli nejlepším přítelem."

„Kdopak má s sebou na sněmu pivo?" řekl Orm. „Pivo bývá původcem svárů, to přece víš právě tak dobře jako ostatní."

„Dnes večer nám štěstí přeje oběma," řekl Toke, „ale tvoje štěstí je přece jen lepší. Neboť já, abys věděl, s sebou pivo mám. Jsem ve Värendu velikým kupcem, nejvíc obchoduji s kožešinami. A bez piva se žádná koupě neuzavře. Pět mých nákladních koní přivezlo na sněm pivo a nic z něho se neponese zpátky; půjdou-li obchody dobře, povezu samé kožky. Proto musíš ty se mnou."

„Ať je tedy po tvém," souhlasil Orm. ‚A možná že u vás někde najdu svého kněze."

„Toho s sebou vzaly ženy," řekl Toke. „Prohlásily, že jsou s jeho obřadem spokojeny, takže mu zle nebude. Je to, zdá se, rázný muž, zabil svým křížem kněze Styrkara. Ale co s ním bude dál, rozhodne sněm."

„Mám s sebou ještě jednoho kněze," řekl Orm, „znáš ho ze starých časů."

Otec Willibald se přebrodil přes potok, aby se dověděl, co je s magistrem.

Toke ho radostně pozdravil. „Dobře se na tebe pamatuji," řekl, „a teď musíš s námi, ochutnáš mého piva. Jsem ti povinován velikým díkem za

to, jak jsi mi tehdy u krále Haralda zhojil nohu, líp než by to dokázal kdo jiný. Ale co děláš tady, tak daleko od dvora dánského krále?"

„Jsem božím knězem u Orma," odpověděl otec Willibald, „a mou prací je obracet v tomto zapomenutém koutě světa pohany na pravou víru. A třebaže si pamatuji, jak velice jsi bezbožný, dojde taky na tebe, proto jsme tě tu našli."

„To ještě není tak jisté," řekl Toke. „Jisté však je, že spolu teď v přátelství posedíme u konve piva. Bismiláhi, ar-Rahmáni, ar-Ráhími, jak jsme říkávali, když jsme sloužili mému pánu al-Mansúrovi."

„Cože?" zeptal se otec Willibald. „Jakou řečí to mluvíš? Taky jsi snad propadl kouzlům?"

„To je hispánská řeč," odpověděl Toke. „Ještě ji umím, protože moje žena pochází z té země a dosud ráda mluví vlastní řečí, zvlášť když se jí zmocní hněv. Proto jsem ji nezapomněl."

‚A já ti jeho slova přeložím," řekl Orm. „Znamenají: Ve jménu Boha a Slitovného a Milosrdného. Ten slitovný je Kristus, to ví každý, a ten milosrdný musí být Duch svatý, neboť kdo může být milosrdnější než on? Z toho plyne, že Toke už je skoro křesťan, i když to na sobě nedává znát."

Otec Willibald nedůvěřivě zamručel. Víc však už se o tom nemluvilo a všichni tři se vydali do tábora Värenďanů.

(XI.)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU

O TOKU GRÅGULLESSONOVI A O SMŮLE, JEŽ HO POSTIHLA: A O ZLÉM DARU FINNVEĎANŮ

eděli s Tokem u piva až dlouho do noci a mluvili o všem, co se přihodilo od té doby, co se Orm s Tokem viděli naposled. Orm vyprávěl o výpravě do Anglie s Thorkelem Vysokým, o velké bitvě u Maldonu a o tom, co všechno ukořistili i jak se shledal s otcem Willibaldem, stal se křesťanem a znovu našel dceru krále Haralda (zde kněžík sám pilně zasahoval do vyprávění), a o velikém množství stříbra, jímž se u vojska musel vykoupit anglický král Ethelred. Pak Orm vyprávěl o cestě domů, o návštěvě v Jellingu a o setkání s králem Svenem, o tom, co z něho vzešlo a jak se potom kvapně odebral na dědičný statek své matky v hraničním kraji, aby unikl králově pomstě.

„Ale jeho paměť je dobrá a jeho rámě dosáhne daleko," řekl Orm. „A i zde po mně jde pro onu ránu, kterou mu při našem setkání uštědřil na pamětnou tento dobrý kněz. Letos na jaře jsem se na vlastním dvoře musel bít s pocestným, kterému jsem poskytl přístřeší; byl to muž z Finnvedenu jménem Östen z Örestadu, který se kdysi plavil s Dány. Přijel s početným doprovodem, aby mě zákeřně zabil a poslal pak králi Svenovi mou hlavu. Přišel však o mnoho mužů, koní i zboží a sám vyvázl z boje s rozbitou lebkou. Však se o tom jistě bude mluvit na sněmu. Neboť když se mu lebka zhojila, nechal jsem ho živého odejít a několik jeho mužů s ním. Nejprve jsem ho však donutil přijmout křesťanskou víru. Stalo se tak hlavně proto, že otec Willibald, kterému jen nerad odporuji, si přál, aby z nich spíše byli křesťané než mrtvoly."

„I nejchytřejší muži se občas minou s rozumem," řekl Toke. „Ten, kdo svému nepříteli daruje život, ať si nese následky sám, a určitě bude

svého činu litovat. Vím, že křesťané si tak občas počínají, aby se svému bohu zalíbili. Ale v zdejších končinách jsou staré zvyklosti pořád ještě lepší. Příště budeš mít možná dost co dělat, abys muže, jehož jsi pustil na svobodu, zabil, neboť je jisté, že za všechno, co ztratil, a za pohanu utrpěnou křtem se pokusí pomstít."

„Učinili jsme, co bylo jedině správné," řekl otec Willibald; „a ďábel a jeho pomocníci ať si dělají, co umějí."

„A boží rámě je možná silnější, než si myslíš," dodal Orm. „Ale teď už je načase poslechnout si, jak se zatím vedlo tobě."

Toke se tedy dal do vyprávění o svých osudech. Řekl, že nepodnikl žádnou dlouhou cestu do ciziny ani nebyl účasten velikých dobrodružství jako Orm, ale přesto že si bojů užil právě tolik, nebo i možná více.

„Neboť vrátit se domů do Listeru bylo jako spadnout do hadí jámy," řekl. „Sotva jsem se dostal na statek svého otce, pozdravil se s rodiči a ženu i zboží uložil za dveře, spěšně přiběhlo několik mužů a vzápětí jsem byl zapleten do sporu, který tehdy hýbal celým krajem."

Byl to spor, který rozpoutali Ormovi muži Ögmund a Halle a ještě dva další hned poté, co se na Styrbjörnově lodi vrátili do vlasti od dvora krále Haralda, kde Orm a Toke leželi se svými zraněními. Po návratu zjistili, že nejsou jediní z Krokovy výpravy, kdo vyvázli životem. Už sedm let před nimi se s jednou svou lodí dostal domů Berse, s pouhými dvaatřiceti muži u vesel, ale s těžkým nákladem nejdrahocennějších pokladů z markraběcí tvrze, které byly na obou jeho lodích tehdy, když je přepadlo andaluské loďstvo.

„Berse byl neobyčejně chytrý muž, a zároveň muž, kterému přálo štěstí, to se nedá popřít," řekl Toke, „třebaže je taky pravda, že se brzy po návratu ujedl k smrti. Neboť v jídle byl kromobyčejně nestřídmý a jeho žravost ho nakonec zmohla, když seděl zazobaný s rukama v klíně. V boji s Andalusany přišel o tolik mužů, že mu zbyli veslaři jen pro jednu loď, a sotva pro ni. Ale na tuto loď přeložil z lodi, kterou musel zanechat vlnám, všechnu nejdrahocennější kořist a podařilo se mu šťastně doplout domů. Jeho muži se u vesel udřeli skoro k smrti, ale přesto byli po celou plavbu veselé mysli. Neboť čím méně jich zůstávalo naživu, tím větší díl kořisti na každého připadal. Před Krokovou výpravou nejeden z nich louskal doma cvrčky, ale když se vrátili, nebylo v Listeru bohatství, které by se dalo měřit s jejich. A tak si seděli v nadbytku až do té doby, co se vrátili naši a všechno to uviděli."

„Ale naši muži nebyli přece chudí, ani stříbrem, ani zlatem," poznamenal Orm.

„Chudí nebyli, ani zdaleka ne," řekl Toke, „neboť všichni byli rozumní, takže si toho z Hispánie hodně přivezli, kromě všeho toho, co dostali jako podíl za asturské veslaře, které jsme prodali v Jellingu. A do doby, než přišli domů, považovali své štěstí za velmi dobré a se vším byli úplně spokojeni. Když se však dověděli o tom, jak se vede Bersovým mužům, a na vlastní oči je spatřili jako majitele rozlehlých pozemků, tučného dobytka a bytelných lodí, a k tomu tak bohaté, že i jejich otroci odcházeli sotva dechu popadajíce od nedojedených mís, pak se jejich nálada změnila. S temnou myslí začali kdekomu vykládat o všech protivenstvích, jež jim bylo zakusit za těch sedm let v andaluské zemi, a přitom je čím dál víc naplňoval hněv vůči Bersovým mužům, kteří se v Hispánii sotva otočili a hned sedli za vesla a vyrazili k domovu s lodí plnou stříbra a zlata. Seděli shrbeni na lavičkách, zamyšleně plivali před sebe a připadalo jim, že ani pivo nemá ten správný říz."

„Takoví jsou lidé, ať už jsou pohané, nebo pokřtění," řekl otec Willibald. „Spokojeni se svým jsou jen potud, pokud jejich soused nemá víc."

„Nejlepší však je být bohatý, to je pravda," řekl Orm.

„Gunne byl jediný, kdo mohl myslet na něco příjemného," pokračoval Toke. „Ještě před Krokovou výpravou býval ženatý. Ale když se vrátil Berse a všichni ostatní byli považováni za mrtvé, jeho žena se znovu vdala a měla teď už se svým novým mužem houf dětí. Zestárla, říkal si Gunne, a pro muže, který sloužil v al-Mansúrově tělesné stráži, není moc přitažlivá. A byl rád, že si teď bez meškání bude moci vybrat mladší a krásnější ženu, které by navlékl své krásné stříbrné náramky. Ale ani jemu tato útěcha dlouho nevydržela. Všichni čtyři se tedy dohodli, že se nesmíří s bohatstvím Bersových mužů jen tak beze všeho. Jali se obcházet krajem, provázeni zástupem ozbrojených příbuzných, a požadovali spravedlivý podíl z pokladů, které na zbylé živé připadly po smrti všech ostatních členů Bersovy posádky. Všude však se setkávali jen s odmítavými odpověďmi, zavřenými dveřmi a napřaženými zbraněmi. Tím jejich nevole ještě vzrostla a začalo jim připadat, nejen že jim Bersovi muži dluží mnoho marek stříbra, ale že jsou také nectní, neboť zbaběle ujeli a Kroka spolu s námi se všemi nechali v úzkých, když tehdy byly jeho lodě jaty."

„Nemohli nám přece vůbec nijak pomoci," poznamenal Orm, „když jich po bitvě zbylo tak málo. Pouta přikovaná k veslům byla naším osudem."

„Asi to tak bylo," řekl Toke. „Jenomže Krok měl v kraji početné příbuzenstvo a všichni teď začali uvažovat stejně jako naši muži a žádali, aby jim byl vyplacen jeho náčelnický podíl. Skončilo to tím, že obě strany sáhly po zbraních, a od té doby co chvíli docházelo k urputným šarvátkám. Když jsem se vrátil domů, leželi Halle i Grinulf zraněni po nedávném přepadu. Ale byli dobré mysli a hned si se mnou oba chtěli promluvit. Několik nepřátel už bylo tou dobu zabito a Ögmund a jeden Krokův bratr sami spálili dva nepřátele v jejich domě. Někteří z Bersových mužů, zhýčkáni blahobytem, zaplatili, co se na nich požadovalo, jen aby zas měli pokoj. Ale jiní se velice rozlítili a chtěli, aby byli Ögmund, Halle, Gunne a Grinulf prohlášeni psanci - a já taky, kdybych jim snad přišel na pomoc."

„Snadno teď uhodnu jednu věc," pravil Orm, „a sice, žes tehdy nezůstal dlouho sedět se založenýma rukama."

Toke zamyšleně přikývl a řekl, že by nejraději býval užíval klidu a míru se svou ženou, neboť jim bylo spolu dobře a tak tomu je dosud, ale že svým přátelům nemohl odmítnout pomoc, protože tím by utrpěla jeho váženost mezi nimi. Proto se k nim bez meškání přidal. Po čase však, při Gunnově svatbě s novou ženou, ho stihl zlý osud: výsměch, hanba a smůla mu přivodily těžké starosti a mnoha mužům přinesly smrt.

„A oba vězte," řekl, „že až vám dnes povím, co mě potrefilo, můžete se beze všeho dát do smíchu a já na vás nevytasím meč, ačkoliv jsem nejednoho muže zabil, byť se mé příhodě jen usmál. Stalo se mi toto: opilý jsem se večer odebral na ono místo, a jak jsem tam tak seděl, usnul jsem, což už se stalo nejednomu hostu na vydařené hostině. Vtom z úkrytu za stěnou vylezli dva muži a bodli mě svými oštěpy. Vyletěl jsem, v okamžení bdělý a střízlivý, a myslel jsem si, že jsem utrpěl smrtelné zranění. A ti dva si to zřejmě mysleli taky, neboť jsem slyšel, jak se spokojeně smějí, když utíkali pryč. Ale oštěpy, pro takovou příležitost možná opatřené dlouhým ratištěm, nemířily dost přesně, takže jsem vyvázl s menším zraněním, než jsem se zprvu domníval. Přesto jsem musel dlouhou dobu strávit na lůžku a stále ležet na břiše. A ještě déle trvalo, než jsem si opět mohl pohovět vsedě na lavici. Ze všeho, co mě v

životě potkalo, bylo tohle nejhorší, horší než být otrokem přikovaným k veslu andaluské lodi."

,,A ty, co tě tak pobodali, jsi ještě nedopadl?" zeptal se Orm.

„Dopadl jsem je," odpověděl Toke, „neboť to nevydrželi a pochlubili se svým ženám; tak to vešlo ve známost po celém kraji. Jmenovali se Alf a Steinar a byli to nadutí muži z dobrého rodu, synovci Ossura Tlamatého, který byl kormidelníkem na Bersově lodi a který se vždycky holedbal, že po matce pochází od krále Alfa Záletného z Möre. Dověděl jsem se to, ještě když jsem na lůžku čekal, až se mi zhojí rány. A tehdy jsem učinil slib, že se nedotknu piva ani ženy, dokud je neprobodnu. A věřte mi nebo ne, ten slib jsem dodržel. Od chvíle, kdy jsem se znovu postavil na nohy, jsem po nich den co den pásl, a nakonec mi štěstí podalo pomocnou ruku a já je zastihl, právě když se vraceli z rybolovu. Málem jsem zaslzel radostí, když jsem je uviděl přirážet ke břehu. A tam jsme se taky střetli s meči v rukou a Steinara jsem zabil. Druhý vzal do zaječích, ale já mu byl v patách.

Byl to nádherný běh, a oba jsme běželi dobře, křovisky vzhůru přes pastviny a louky k jeho rodnému statku. Byl rychlý a věděl, že mu jde o život. Mně však šlo o život taky a kromě toho mě poháněla touha smýt ze sebe potupu a vymanit se konečně z pout svého slibu. Nedaleko statku jsem ho dostihl, to už mi srdce tlouklo až v krku, a před zraky ženců jsem ho zabil. Nikdy jsem se necítil tak dobře, jako když tam přede mnou ležel. Nerušen jsem se vrátil domů, celý den jsem pil pivoa své ženě jsem řekl, že to nejhorší mám už za sebou. Ale tak dobré to zas nebylo."

„A co tě ještě tížilo, když jsi dosáhl tak skvělé odvety?" zeptal se Orm.

„Lidé v kraji, přátelé i nepřátelé, nezapomněli, jak jsem přišel ke svým ranám," odvětil Toke zachmuřeně, „a vtipkování nebralo konce. Myslel jsem, že má pomsta učiní těm řečem přítrž, když jsem sám v otevřeném boji zabil dva. Ale jako by to téměř nikdo nevzal na vědomí. Nejednoho muže jsem musel s Červeným zobákem odnaučit úsměvu. Ale

ani to nepomáhalo, a dokonce i ti, kdo se tvářili vážně, začali vzbuzovat můj hněv, neboť jsem věděl, nač myslí. Složil jsem trefnou píseň o tom, jak jsem Alfa a Steinara zabil, ale netrvalo dlouho a dověděl jsem se, že krajem kolují tři písně o tom, jak jsem přišel k svým ránám, a že lidé na statcích se při nich mohou potrhat smíchy. Tehdy jsem seznal, že v svém rodném kraji už nikdy nebudu žít v pohodě, a spolu s ženou a veškerým svým majetkem jsem se hlubokými hvozdy odebral do Värendu. Měl jsem v tom kraji příbuzné a koupil jsem si tam statek. Od té doby tam spokojeně žiji a jsem dnes bohatší, než když jsem se přistěhoval, protože můj obchod s kožešinami utěšeně vzkvétá. A mám tři syny, z kterých, jak se zdá, budou jednou dobří mužové, a dceru, o kterou se budou ženiši rvát, až přijde čas. Avšak o zlém osudu, který mě vyhnal z Listeru, jsem se před nikým ani nezmínil. Jen tobě, Orme, a tobě, kněžíku, jsem to dnes řekl, protože se mohu spolehnout, že od vás se to nikdo nedoví. Neboť pak by se znovu začalo s posměšky a vtipkováním, třebaže už uplynuly čtyři roky od doby, co mě stihla ta smůla."

Orm řekl, že to byl zajímavý příběh a že se Toke nemusí obávat, že by jej někomu vyžvanil. „Ale rád bych si poslechl ty písničky o tobě," poznamenal, „i když je pravda, že hanlivé popěvky o sobě samém nikdo moc rád nezpívá."

Otec Willibald dopil svůj džbánek a prohlásil, že poslech příběhů, jako byl tento, pojednávajících o závisti a šarvátkách a bodáni oštěpy tam i onde, o pomstě a hanlivých popěvcích a podobných věcech, mu nepůsobí přílišné potěšení, ať už si o tom Orm myslí, co chce.

„A buď ujištěn, Toke," pravil, „že plané řeči já neroznáším, neboť mohu mluvit o lepších věcech. Abych ti však posloužil ještě lépe, povím ti, že z toho, co se ti přihodilo, bys měl získat poučení. Podle toho, co jsem viděl na královském dvoře i co o tobě vyprávěl Orm, vím, žes byl odjakživa dobrý a nebojácný muž, veselý i sebejistý. A přesto, když se ti stala taková mrzutost, která prosťáčkům zavdala příčinu k smíchu, tě opustily síly, všecek ses rozklepal strachy a utekl dokonce z rodného kraje, když jsi poznal, že síla tvé paže není s to učinit přítrž posměškům. My křesťané jsme na tom lépe, neboť je-li naše víra opravdová, nezajímá nás, co si o nás myslí lidé, ale jen to, co si o nás myslí Bůh. Jsem starý muž a mých sil je pomálu, a přesto jsem silnější než ty. Neboť mě posměšky nikdo nezastraší a má mysl se pro něco takového nezkalí. Ten,

kdo má za sebou Boha, neuhýbá před planými tlachy a nemusí se obávat lidských pošklebků a hloupých slov."

„Vyslechl jsi rozumnou řeč, jež stojí za úvahu," řekl Orm. „Neboť věz, Toke, že tento kněz je moudřejší než ty i já a že se vyplatí poslechnout jeho rady."

„Pozoruji, že už na vás oba začíná působit pivo," řekl Toke, „když na mě jdete s takovými žvásty. Zamýšlíš, kněžíku, udělat ze mne křesťana?"

„Zajisté," odpověděl otec Willibald neochvějně. „Ukládáš si veliký úkol," řekl Toke, „a obtížnější, než s jakým ses dosud v svém křesťanském díle setkal."

„Stát se křesťanem by pro tebe nebyla žádná ostuda," podotkl Orm, „když vidíš, že já už křest přijal. Mysl mi tím nezměkla ani ruka nezeslábla, a od toho dne, kdy jsem se dal pokřtít, jsem si nemusel stěžovat na své štěstí."

„Dobrá, dobrá," řekl Toke, „ale ty neobchoduješ s kožešinami jako já. Žádný obchodník s kožešinami nemůže být v téhle zemi křesťanem. U všech lovců, u kterých nakupuji, by to vzbudilo podezření. ‚Střídá své bohy?' řekli by Värenďané, ‚to na něj nebude spolehnutí ani v jiných věcech.' Ne, ne, z přátelství pro tebe mohu udělat mnoho, Orme, i pro tebe, kněžíku, ale tohle ne. A Mirah, má žena, by řádila jako zběsilá, neboť ukrutná nenávist, kterou si přinesla z domova vůči všem křesťanům, ji dosud neopustila. A podle mne už je Mirah dost ostrá beztak, ani ji takovými výmysly nemusím dráždit. Proto by ses se mnou zbytečně namáhal, kněžíku, i když jsem tvůj přítel a míním jím zůstat."

Tak Toke zahnal do úzkých i otce Willibalda. Orm zívl a řekl, že noc už velmi pokročila a že je čas jít spát. Rozloučili se s Tokem velice přátelsky. Oba chválili své štěstí, že se opět shledali, a řekli si, že v budoucnu se budou setkávat často.

Pak se Orm s otcem Willibaldem vrátili do tábora. Všude byl klid a ticho a ve světle měsíce bylo pod proužky bledého kouře z vyhaslých ohňů vidět ležící a chrápající muže. Jeden z Ormových mužů však nespal, seděl na zemi, a když se Orm s otcem Willibaldem přiblížili, zvedl hlavu.

„Byla tu po vás po obou sháňka," řekl ospale. „Pohleďte na tenhle pytel. Co jsem ho dostal, sovy ještě nezmlkly. Byl jsem se u potoka napít, když přišel z tábora Finnvedských muž a ptal se po tobě, Orme. Řekl jsem, že jsi odešel k Värenďanům. Hodil tedy přes potok tenhle vak, aby mi dopadl k nohám, a řekl, že to je pozdrav Ormovi z Gröningu a jeho

nosatému knězi. Zeptal jsem se ho, co ve vaku je. ‚Zelné hlávky,' řekl, zasmál se a odešel. Já však si myslím, že je to něco jiného a horšího. Tady máte ten pytel, tkanice jsem se ani nedotkl."

Položil vak Ormovi k nohám, lehl si a ihned usnul.

Orm zahlížel na vak s chmurnou tváří a pak pohlédl na kněze. Oba zavrtěli hlavou.

„V tom bude dozajista nějaké ďáblovo dílo," řekl otec Willibald. „Nic jiného."

Orm rozvázal tkanici a vytřásl obsah. Na zem se vykutálely dvě lidské hlavy a otec Willibald s výkřikem padl na kolena.

„Oba jsou vyholení," řekl, „jsou to Kristovi kněží zavraždění pohany! Jakpak má lidský rozum zplna pochopit vůli boží, když ďábel jásá nad takovým činem?"

Sklonil se k hlavám, aby si je lépe prohlédl, a vztáhl pak ruce k nebi.

„Znám je, znám je oba," řekl. „Toto je otec Šebestián, nesmírně zbožný muž, kterého měl vykoupit z otroctví náš potrhlý magistr. Nyní ho vykoupil sám Bůh a usadil ho vysoko v nebesích mezi svatými mučedníky. A toto je bratr Nithard z Remeše, který byl kdysi s biskupem Poppem u krále Haralda. Pak se dostal do Skåne a už o něm nikdo nikdy neslyšel. Určitě taky skončil v otroctví. Poznávám ho podle jeho ucha. Vždycky planul pro víru a byl velikým horlivcem za pravé učení. Na císařském dvoře však přišel o ucho. Ukousl mu ho v hádce o původu Ducha svatého jeden z mnichů císařovny Theofano, který přišel z Cařihradu, z města, jež Seveřani nazývají Miklagård. Nithard pak říkával, že obětoval ucho v boji proti bludařství a že by v boji proti pohanství rád obětoval i hlavu. A to se mu teď splnilo."

„Jestli si to opravdu přál, je dobře," řekl Orm. „Ale já myslím, že Finnveďané nezkrátili tyto boží muže o hlavu proto, aby vyhověli jejich přání, ať byli jakkoliv svatí. A věřím, že nám dnes jejich hlavy poslali jen proto, aby nás potupili a jaksepatří dopálili. To máme za to, že jsme Östena a jeho dva muže pokřtili a nechali je odejít, místo abychom je zabili, když už jsme je měli v hrsti. Teď toho musíš litovat stejně jako já."

„Dobrý skutek je vždycky dobrý a není třeba ho litovat, ať s sebou přinese cokoliv," prohlásil otec Willibald. „Tyto svaté hlavy pohřbím doma v svém kostele, neboť z nich vzejde převeliká síla."

„Už teď z nich vychází puch," řekl Orm zachmuřen. „Ale možná že máš pravdu."

A na příkaz otce Willibalda pomáhal trhat trávu a hustě olistěné větévky, kterými vystlali vak. Pak do něho opatrně uložili obě hlavy a zavázali tkanici.

(**XII.**)

DÍL PRVNÍ / ORM NA GRÖNINGU
SNĚM U KRAKOVA KAMENE

 říští den ráno bylo z každého kmene, vårendského, göinského i finnvedského, zvoleno po dvanácti mužích, kteří se odebrali na svá odvěká místa v polokruhu před Krakovým kamenem, každá skupina zvlášť. Za nimi kráčeli ostatní, aby naslouchali slovům moudrých mužů. Dvanáctka Värenďanů seděla uprostřed a jejich náčelník se zvedl

první. Jmenoval se Koktavý Ugge, syn Oarův. Byl to starý muž a slynul jako nejmoudřejší z celého Vårendu. Odjakživa mluvil jen s obtížemi, ale všichni svorně prohlašovali, že o to lépe myslí. A vyprávělo se, že moudrost se u něho projevuje už od časů jeho raného mládí, kdy občas po celé tři dny vysedával na sněmu a nepronesl ani slovo, jen tu a tam zvolna pokývl hlavou.

Ugge se nyní odebral ke kameni, obrátil se k sněmovníkům a začal mluvit.

„Moudří muži," řekl, „se tu dnes sešli. Velice moudří muži, z Värendu, Göinge a Finnvedenu, po starém obyčeji svých otců. A to je dobře. Zdravím vás a vyhlašuji mír našim úradkům. Kéž je vaše moudrost ku prospěchu všech. Přišli jsme sem, abychom se radili o míru. S lidmi už to tak bývá, že jedni myslí to a jiní zase ono. Já už jsem starý, mnoho jsem prožil a vím, co si myslím. Myslím si, že mír je dobrá věc. Lepší než boj, lepší než požáry, lepší než vraždění. Nyní mezi námi všemi po celé tři roky vládl mír a žádná škoda z toho nevzešla. A žádná škoda nevzejde ani z toho, potrvá-li tento mír i nadále. Ti, kdo mají stížnosti, budou vyslechnuti a rozsouzeni. Ti, kdo si přejí jeden druhého zabít, nechť tak učiní podle sněmovního řádu a obyčeje zde u kamene. Ale ze všeho nejlepší je mír."

Värenďané se rozhlíželi kolem dokola, když Ugge skončil svou řeč, neboť byli hrdí na svého náčelníka a na jeho moudrost. Potom se zvedl sněmovní náčelník Göinských. Jmenoval se Jasnozřivý Sone a byl tak starý, že když měl vstát, uchopili ho oba jeho sousedé v podpaží a chtěli ho podpírat. On však je nevrle odstrčil a zčerstva sám škobrtal ke kameni a postavil se vedle Ugga. Byl to sukovitý muž vysoké postavy, suchý a shrbený stářím, s dlouhým nosem a s řídkými prameny vousu, jenž hrál všemi barvami, a třebaže bylo pěkné počasí a podletní slunce teple svítilo, měl na sobě kožich po kolena a na hlavě huňatou čepici z liščí kůže. Vyhlížel nesmírně moudře a jeho pověst byla odedávna veliká. Všichni znali jeho jasnovidecké schopnosti: uměl nacházet skryté poklady, nahlížet do budoucnosti a věštit nadcházející neštěstí. Kromě toho byl sedmkrát ženat a měl třiadvacet synů a jedenáct dcer a říkalo se, že prý se dosud snaží, seč je, aby u obojích dosáhl celých tuctů. Proto požíval u všech Göinských nejvyšší úcty.

Taky on vyhlásil mír sněmu a krásnými slovy promlouval o velké mírumilovnosti Göinských, kteří za celé čtyři roky nepodnikli proti

Värenďanům ani Finnveďanům žádný ozbrojený výpad. Lidé neznalí věci, řekl, si to možná vyloží tak, že mezi Göinskými začíná bujet lenost a jejich síla že ochabuje. Ale ti, kdo tak smýšlejí, se mýlí, neboť Göinští jsou, stejně jako bývali jejich otcové, stále připraveni ostrými čepelemi vykázat do patřičných mezí každého, kdo by jim chtěl způsobit újmu, jak může dosvědčit nejeden z těch, kdo se o to pokusili. Byla by však chyba domnívat se, že stávající mír je důsledkem dobrých let, která prožili, let s bohatými sklizněmi, žírnou pastvou a zdravými stády dobytka; neboť sytý Göinský by nebyl horším bojovníkem než hladový a nijak by nepoklesl na duchu. Všechno totiž vyplývá z jediné věci: že jsou mezi nimi moudří a rozumní muži a že se popřává sluchu jejich radám.

„A pokud mezi námi takoví muži budou," řekl, „všechno se nám bude dařit. Lety jich však ubývá a z těch naprosto spolehlivých tu na sněmu kromě Ugga a mne nebude pomalu žádný. Proto je potřebnější než kdy jindy, aby mladí muži ve výborech, kteří dosud nemají ve vousech jedinou šedinu, naslouchali našim slovům a přiučili se tak moudrosti, jíž sami
dosud mnoho nemají. Neboť je dobré, aby starci vládli a mladí aby si uvědomovali, že jejich rozumu je pomálu."

Jako třetí vystoupil náčelník Finnveďanů a postavil se vedle obou předchozích. Jmenoval se Olof Motýl, a třebaže byl dosud dost mladý, provázela ho veliká pověst. Byl to urostlý muž, snědý, bystrého pohledu a hrdého vystupování. Byl na Východě a sloužil jak u knížete kyjevského, tak u císaře v Miklagårdu, a vrátil se domů s velikým bohatstvím. Jméno Motýl dostal po návratu, protože vždy chodil oblečen v nádherných šatech krásných barev. A jemu samému se to jméno velice líbilo.

Všichni Finnveďané, ať už členové výboru, nebo ostatní, co seděli za nimi, nadšeně volali a jásali, když Olof kráčel ke kameni, neboť vskutku vyhlížel jako náčelník. A když stanul vedle obou starých náčelníků, byl rozdíl mezi nimi a jím veliký. Měl na sobě zelený plášť prošívaný zlatými nitěmi a na hlavě nablýskanou stříbrnou přilbu.

Když i on vyhlásil sněmu mír, řekl, že jeho víra v moudrost starých mužů není možná tak docela velká jako víra starců samých. Podle jeho názoru se zdravý rozum najde i mezi mladými, a možná nejspíš mezi nimi. Přesto však nechce starcům odporovat v tom, že mír je dobrá věc. Všichni však by si měli uvědomit, že je dnes čím dál obtížnější udržet mír

mocí, a to hlavně kvůli nepokojům, které všude rozdmýchávají křesťané svou zlobou a potměšilou mazaností.

„Vím, o čem mluvím," pravil, „když mluvím o křesťanech. Neboť všem je vám známo, že jsem pět let pobýval v Miklagårdu a sloužil oběma tamějším císařům, Basileiovi a Konstantinovi. A tam jsem také poznal, jací jsou křesťané ve své zlobě, třebas týrali jen jeden druhého. Pro úplné maličkosti si ostrými kleštěmi navzájem uštipují nosy i uši anebo ze sebe dělají kleštěnce. Mladé ženy, i ty, které jsou krásné, zamykají často do kamenných domů a zakazují jim stýkat se s muži, a která neposlechne, je zaživa zazděna do kamenné zdi a tam musí zemřít. Někdy se stane, že se jim znelíbí jejich císař anebo jsou jim proti mysli jeho příkazy. Pak ho i s jeho syny zajmou a těsně u obličeje mu přidržují rozžhavená železa tak dlouho, dokud mu žárem neoslepnou oči. To všechno dělají pro své křesťanství, neboť považují za menší újmu člověka zmrzačit než ho zabít. Takže si dovedete představit, jací lidé to jsou. Když se takto chovají k sobě navzájem, jak potom by zacházeli s námi, nekřtěnými, kdyby jim bylo dovoleno zmnožit své síly? Každý se tedy musí včas rozmyslet a učinit takovému nebezpečí přítrž dřív, než vzroste ještě víc. Či jsme snad nebyli právě všichni svědky, jak se křesťanský kněz prodral až sem k tomuto kameni a spáchal zde vraždu, před očima vårendských žen? Přivedli ho sem Göinští, možná že ve zlém úmyslu, a ta záležitost se tedy musí rozhodnout mezi nimi a Vårenďany, nás Finnveďanů se netýká. Ale nepochybně by bylo dobře, kdyby náš sněm rozhodl, že všichni křesťanští kněží, kteří přijdou ke Göinským, Vårenďanům či Finnvedským, mají být bez prodlení zabiti a nedrženi už naživu jako otroci a že jim nemá být dovoleno nerušené provozovat kejkle a přednášet jalové tlachy. Tím by se učinila přítrž mnoha nešvarům a snadněji by se udržel mír a pokoj." Tak hovořil Olof Motýl a mnozí jeho slovům rozšafně přikyvovali.

Olof spolu s ostatními dvěma se nyní posadil na tři náčelnické kameny, které ležely na trávníku před Krakovým kamenem, a sněm začal. Bylo starým zvykem vzít na pořad nejdříve spory, k nimž došlo na sněmovním prostranství, a tak se magistrova věc začala probírat první. Ugge žádal pokutu za zabitého Styrkara a chtěl vědět, komu tento Kristův kněz náleží a co má co pohledávat na tomto sněmu. Orm, který zasedal ve výboru, se zvedl a odpověděl, že snad lze říci, že kněz náleží jemu, i když je to svobodný člověk, a ne otrok.

„A mírumilovnějšího muže abyste pohledali," řekl. „Není žádný násilník a jediné, co umí, je číst, co je psáno, zpívat a získávat přízeň žen. A sem ho přivedlo poslání, jež však je už stejně zhaceno."

Orm pak vyložil, co věděl o magistrovi a jeho úkolu, o tom, jak byl vyslán z Hedeby nastoupit namísto kněze, kterého Finnveďané drželi v otroctví, ale kterého nyní zabili.

„O tom může být řeč ještě později. Ale jak došlo k Styrkarově smrti, musí dosvědčit ti, kdo to viděli. Sám zastávám názor, že tento kněz by nikoho zabít nedokázal."

Jasnozřivý Sone také usoudil, že by se měli vyslechout svědci. „Ale ať už to s touto záležitostí dopadne jak chce, nesmějí z ní vzejít žádné sváry mezi Vårenďany a Göinskými. Ty, Ugge, si rozsuď v této věci sám. Onen muž je bez valných schopností a ještě k tomu křesťan; proto nebude nikomu chybět, ať rozsoudíš jakkoliv. Od nás Göinských však nepožaduj pokutu za vraždu spáchanou mužem, jenž je nám cizí."

Nyní došlo k výslechu svědků. Mnoho jich vidělo, jak se Styrkar s hlasitým výkřikem pozpátku zřítil z kamene. Zda ho však zasáhla rána z opačné strany kamene, nikdo neviděl. Ani Toke Grågullesson, který seděl v dvanáctce Värendských a který první přispěchal ke kameni, se o tom nemohl s určitostí vyjádřit. Řekl však, že kříž, který onen křesťanský kněz držel v rukou a který byl jeho jedinou zbraní, sestával z tak slabých dřívek, že by jimi snad dokázal zamáčknout veš, ale takovému houževnatému starému lišákovi, jako byl Styrkar, by jimi sotva ublížil. Proto že je toho názoru, že stařík uklouzl a pádem z kamene si zlomil vaz. Ale nejlépe prý budou o všem vědět ženy, které u kamene právě byly, jsou-li ovšem nakloněny mluvit pravdu.

Ugge seděl zamyšlen a nakonec řekl, že asi nebude zbytí než si poslechnout, co o tom vědí ženy.

„Podle našeho starého zákona jsou ženy plnoprávnými svědky," řekl, „třebas už dnes nikdo neví, jak se něco takového mohlo ustanovit. My je, pravda, předvoláme, jen když není zbytí. Neboť dopátrat se pravdy může být u muže stejně nesnadné jako chtít najít v hlubokém lese kukačku. Ale dopátrat se pravdy u ženy je jako chtít najít pouhou ozvěnu kukaččina volání. V tomto případě jsou však ženy jediné, kdo viděly, k čemu vlastně došlo. A zabití kněze na posvátném místě je něco, o čem se musí rozsoudit po řádné úvaze. Nechť tedy jsou vyslechnuty ženy."

Ženy už na zavolání čekaly a nyní předstoupily, celý zástup najednou, mladé, co tančily kolem kamene, i stařeny, které pomáhaly. Všechny si oblékly to nejlepší, co měly, a ozdobily se náramky, náhrdelníky a širokými přezkami a hlavy si ovinuly pestrými závoji. Zpočátku se zdálo, že se ostýchají, když se octly v blízkosti soudců a členů výborů. Magistra měly s sebou. Vyhlížel uboze: ruce spoutané a kolem krku provaz, za který ho vedly dvě stařeny, stejně jako nedávno vedly ke kameni obětní kozly. Při pohledu na něj se členové výborů i ostatní účastníci sněmu upřímně rozesmáli.

Ugge nachýlil hlavu, poškrábal se za uchem a pohlížel na ně s ustaranou tváří. Požádal ženy, aby mu pověděly, jak tomu bylo se Styrkarovou smrtí, zda jejich zajatec vztáhl na Styrkara ruku ve vražedném úmyslu nebo ne. A že mají mluvit jen o tom, co se skutečně stalo, o ničem jiném. „A bylo by dobře," dodal, „kdyby pokaždé vypovídaly jen dvě nebo tři najednou."

Ženy se nejprve bály zvuku vlastního hlasu, šeptaly si a nebyly s to se dohodnout, která začne. Záhy však si dodaly odvahy a začaly vypovídat doopravdy. Jejich zajatec prý kráčel přímo ke kameni, hlasitě něco volal a uhodil Styrkara po hlavě svým křížem, takže stařec bolestí vykřikl. Pak prý mu tento muž přitiskl kříž na břicho a shodil ho z kamene dolů. V tom se shodovaly všechny; některé však tvrdily, že křesťanský kněz udeřil jen jednou, jiné zas říkaly, že udeřil dvakrát, a tak mezi nimi došlo k prudké výměně slov. Když magistr tato svědectví vyslechl, zděšením i údivem zbělel v tváři. Vztáhl své spoutané ruce k nebi a velikým hlasem volal: „Ne, ne!" Nikdo však nedbal o to, co chtěl ještě říci, a stařeny trhaly provazem, aby ho umlčely.

Ugge nyní prohlásil, že tyto svědecké výpovědi jsou více než dostačující, jelikož svědectví žen je nutno považovat za věrohodné, když jich tolik vypovídalo shodně. A jestli vrah udeřil jednou, nebo dvakrát, už na věci samé nic nemění. Jde o jasný případ vraždy kněze na posvátném místě.

„Tento zločin," pravil, „se od věků počítá mezi nejtěžší ze všech. Dochází však k němu zřídka, takže mnohý muž zasedal na sněmu po celý život, aniž měl možnost takový zločin soudit. A trest za něj, který pochází z prastarých dob, nikdo kromě nás, Soneho a mne, už patrně nezná. Ačkoliv ty, Olofe, který se považuješ za chytřejšího, než jsme my, jej možná přece jen znáš?"

Na Olofovi Motýlovi bylo vidět, že mu ta otázka není po chuti; ale hbitě odpověděl, že často slýchal, že tento zločin ukládá pověsit vraha za nohy z nejnižší větve stromu tak, aby hlavou zůstal trčet v mraveništi.

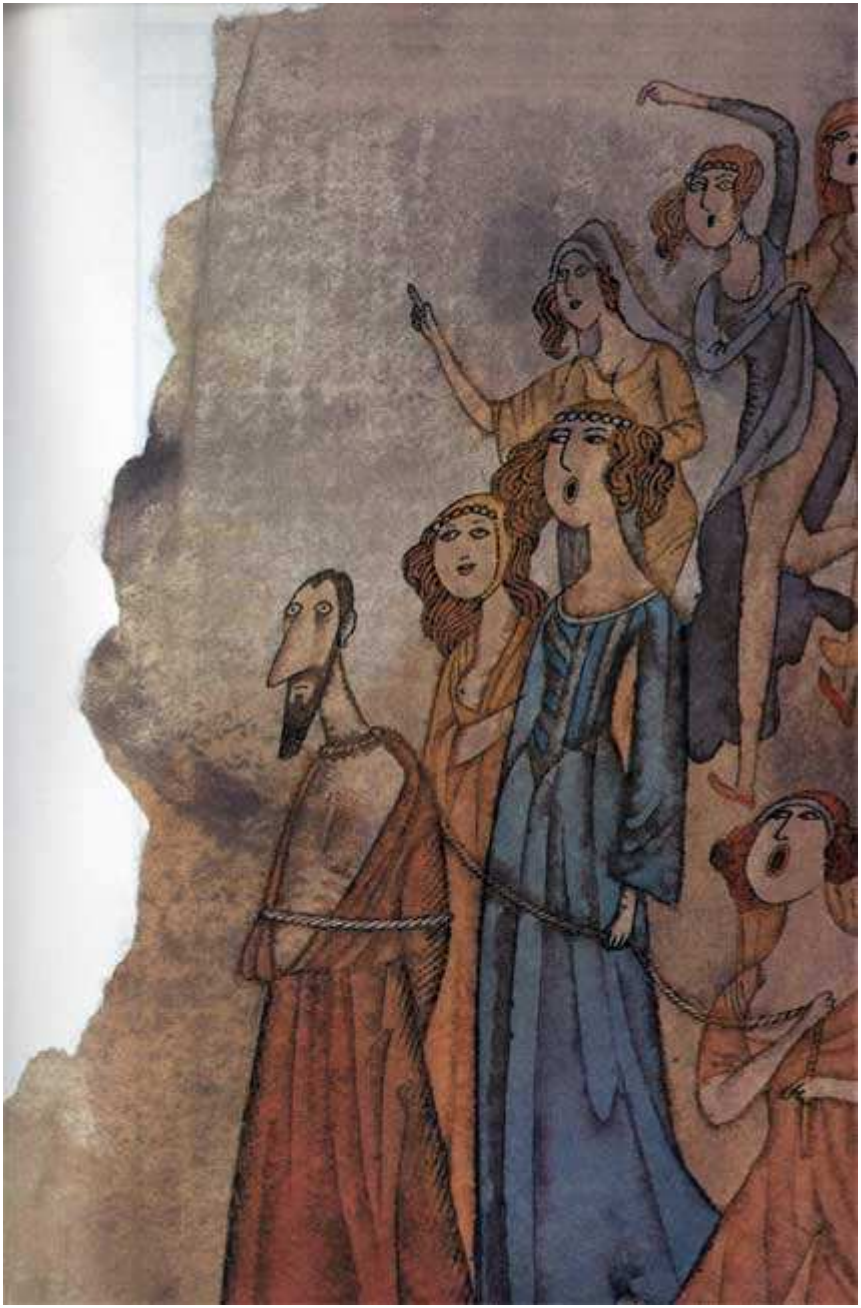
Ugge a Sone se této odpovědi spokojeně usmáli.

„Ani se nedalo čekat nic jiného, než že o tom nebudeš mít ponětí, když jsi tak mladý; neboť dosáhnout moudrosti a učenosti trvá delší dobu, než ty si myslíš. Správný trest však ukládá odevzdat vraha Yggovi, jak za starých časů nazývali naši předkové Ódina. A Sone teď poví, jak se to dělá."

„Vezme se dvacet dobrých oštěpů s ratišti ze zdravého dřeva a na každý oštěp se hned pod kováním přibije příčka. Pak se jeden oštěp těsně vedle druhého a špicemi vzhůru zatluče na polovinu své délky do země. A na tyto oštěpy se hodí vrah a nechá se tam nabodnut tak dlouho, dokud jeho hnáty neodpadnou na zem."

„Tak je to," řekl Ugge. „Ještě jsi zapomněl dodat, Sone, že se má vrah hodit na oštěpy tak, aby spočinul na zádech, tváří k obloze."

Shromážděním proběhl spokojený šum, když vyslechlo ustanovení tohoto trestu, tak starého a vzácného, že jej nikdo nepamatoval. Magistr se už uklidnil; stál se zavřenýma očima a něco si mumlal. Zato mezi ženami se rozpoutala vřava. Pronikavě křičely, že tohle je přece nesmysl a že takhle to nemyslely. A dvě z nich, Uggovy příbuzné, se protlačily až k němu, nazvaly ho plesnivým dědkem a chtěly vědět, proč jim tohle neřekl dříve, než svědčily. Vyjádřily prý se tak jen proto, aby si mohly křesťanského kněze ponechat. Líbí se jim, považují ho za lepšího kněze, než byl

Styrkar, a domnívaly se, že by jinak byl propuštěn na svobodu a odešel pak s Göinskými. Nejvíc však křičela jedna ze stařen, která byla Styrkarovou neteří, a ženy nakonec zmlkly, aby si poslechly její slova. Babice byla vysoká a mohutné postavy, a jak tak stála před Uggem, celá se chvěla zlostí. Řekla, že ve Vårendu nedosáhnou pořádku, dokud soudit nebudou ženy a muži nebudou posláni domů hrát si na dvorku se špalíky dřeva.

„Mnoho let jsem tomu neřádovi Styrkarovi vedla domácnost," řekla, „a měla tak zabezpečenou obživu. Z čeho však mám být živa teď, když je mrtev? Slyšíš, co ti povídám, dědku? A teď k nám přijde jiný kněz, krásný mladý muž, který se zdá chytrý i povolný a způsobí Styrkarovi smrt - nikdo nepopře, že už bylo načase. A co ty mi nabídneš náhradou? Hodit tohoto mladého muže na ostří oštěpů, což nikomu na světě neprospěje, ani co by se za nehet vešlo! Ale já ti povídám, že ho soud musí přiřknout mně místo Styrkara, o kterého jsem přišla. Je to schopný kněz, závěr tance kolem kamene řídil k všeobecné spokojenosti a za devět měsíců se celý Vårend bude moci přesvědčit, jak jeho kouzlo zapůsobilo. K takovému knězi se mnoho lidí utíká a přináší mu darem ledacos dobrého, co poskytne obživu i mně, ať už si ho vezmu za muže, nebo za otroka. Co má on co dělat na oštěpech? Polož se na ně sám, když už tě stáří a učenost připravily o rozum! Jestli je na světě nějaká spravedlnost, dostanu ho jako náhradu za zabitého já. Slyšíš, co ti povídám?"

Šermovala Uggovi před nosem zaťatými pěstmi a vypadala, že na něho chce plivnout.

„Má pravdu, má pravdu! Katla má pravdu!" volaly ženy. „Chceme si ho nechat místo Styrkara! Potřebujeme kněze, jako je on!"

Ugge se ošíval oběma rukama a ze všech sil volal, aby ženy umlčel; a Olof Motýl vedle něho se div nesvalil z kamene radostí nad tím, do jakých nesnází se to Ugge dostal.

Avšak nyní povstal Jasnozřivý Sone a promluvil hlasem, jenž všechny umlčel.

„Tomuto shromáždění byl vyhlášen mír," řekl. „A moudří mužové mívají se ženami velikou trpělivost. Bylo by zlé, kdybychom byli nuceni prohlásit, že mír byl porušen, a nejhorší by to bylo pro vás, ženy, neboť pak bychom vás mohli odsoudit k výprasku před očima všech a našlehat vám březovou metlou či lískovými pruty. Byla by to pro vás těžká pohana. Do konce vašich dní by se při pohledu na vás každý potutelně

usmál a to si jistě žádná z vás nepřeje. Proto už zanechte křiku a hubování. Ale než odtud odejdete, odpovězte mi na jedinou otázku: Udeřil ten křesťanský kněz Styrkara, nebo ne?"

Ženy teď ztichly. A pak svorně odpověděly, že se kněz Styrkara ani nedotkl, jen něco volal a pozdvihl svůj kříž, načež se stařec hned skácel z kamene nazad a zemřel.

„A toto," řekly, „je čirá pravda." Neboť prý umějí mluvit pravdu jako kdo jiný, jen když vědí, k čemu jim bude.

Ženy tedy směly odejít, i stařena Katla se svým zajatcem, a Ugge se zatím radil s členy svého výboru. Někteří zastávali názor, že by měli dát kněze zabít, neboť je jasné, že svými kouzly připravil Styrkara o život, a křesťanského kněze je třeba se zbavit raději dříve než později. Ale jiní byli proti tomu a říkali, že ten, kdo dokázal svým kouzlem zbavit Styrkara života, si zaslouží zůstat naživu; neboť i ženám byl nepochybně k užitku. Kromě toho bylo nutné myslet i na to, co řekla Katla, zvlášť když se od Göinských nemůže vymáhat pokuta za vraždu. Nakonec Ugge rozsoudil tak, že Katla si směla křesťanského kněze ponechat jako otroka až do čtvrtého zasedání sněmu a během té doby ho užívat k jakékoli službě. Ani Sone, ani kdo jiný neměli proti tomuto rozsudku námitek.

„Sám bych nebyl rozhodl lépe," řekl Orm otci Willibaldovi, když o tom spolu mluvili; „a magistr ať už se s tou babou srovná jak chce. Stejně by jinak musel do otroctví k Smålanďanům."

„Při vší té jeho ubohosti ho musel osvítit Duch svatý, když mu dal vykročit proti pohanskému knězi a hanebnostem páchaným kolem kamene," řekl otec Willibald. „Nyní náš magistr možná vykoná veliké věci ke cti a slávě boží."

„To je možné," přisvědčil Orm. „Ale nejlepší podle mne je, že se ho konečně zbavíme. Muž se musí umět těšit z žen, i z jiných, než ze své vlastní, účastní-li se právě tažení, proti tomu není co namítat. Ale muž, jako je tenhle, je mi proti mysli, zvlášť když je to darebák a Kristův kněz, do kterého se všechny ženy zblázní, jakmile ho uvidí. Připadá mi to nespravedlivé a proti přírodě."

„Mnoho bude pykat," řekl otec Willibald, „až ho ta stařena dostane do spárů. A jisté je, že bych byl raději se svatým prorokem Danielem, o němž jsem ti vyprávěl, s hladovými šelmami v jámě lvové než v jeho kůži. Ale děje se jen vůle boží."

„Kéž je nám i nadále vlídně nakloněna," dodal Orm.

Sněm pak trval čtyři dny a bylo rozsouzeno mnoho případů. Uggovu i Sonovu moudrost chválili všichni kromě těch, kdo byli postiženi jejich rozsudky; a dokonce i Olof Motýl se projevil jako dobrý soudce, přes své mládí znalý mnoha věcí, takže sám Ugge dal nejednou najevo, že časem by z Olofa mohlo něco být. U těžkých případů, kdy bylo nemožné dosáhnout mezi stranami smíru a kdy se mínění soudců a členů jejich výborů rozcházela, byl podle starého zvyku přibírán soudce třetí, který měl napomáhat k dosažení jednotného rozsudku. Olof Motýl byl takto zván jako nezaujatý třetí soudce ve sporech mezi Vårenďany a Göinskými a pokaždé se svého úkolu zhostil se ctí.

Potud probíhalo všechno dobře. Mezi prostými účastníky sněmu však ponenáhlu vzrůstal neklid, neboť stále nedocházelo k žádnému souboji. Druhého dne konání sněmu se sice stalo, že ve věci krádeže koně přednesené jedním Finnveďanem proti jednomu Göinskému bylo rozhodnuto vyřešit spor soubojem, poněvadž se nenašli žádní svědkové a obě strany byly stejně neústupné a stejně vynalézavé ve lžích; ale když proti sobě protivníci na bojišti vyrazili, počínali si tak nešikovně, že jeden druhému vzápětí prohnal tělem meč a oba se skáceli mrtvi k zemi - každý na svou stranu, jako dvě půlky prasklého hliněného džbánu - a tak z tohoto souboje nikdo nic neměl. Diváci se tvářili kysele a říkali, že tento sněm se patrně nevydaří.

Avšak třetí den pozvedl náladu, neboť na pořad přišel těžký případ, který se zdál slibovat mnoho.

Předstoupili dva Värenďané jménem Askman a Glum, oba požívající dobré pověsti, a přednesli svou stížnost na únos dvou žen, svých dcer, zralých panen v plném rozpuku krásy, kterých se zmocnili dva göinští lovci vyder v pustinách východně od Velkého volského brodu. Únosci byli známi, jeden se jmenoval Agne ze Slevenu, syn Uhořelého Kolbjörna, a druhý Slatte, zvaný Lišák Slatte, synovec Gudmunda z Uvabergu, který zasedal ve výboru Göinských. K únosu došlo před rokem a ony mladé ženy prý jsou dosud v moci svých únosců. Askman a Glum nyní žádali trojnásobné výkupné za každou dívku a zároveň přiměřenou náhradu vdově Gudny, Glumově sestře, která s dívkami byla, když došlo k únosu, a která tím utrpěla takový otřes, že ještě hodnou dobu potom byla napůl bez sebe. Tuto vdovu prý s sebou vzali na sněm, aby byla připravena svědčit; všude je známa svou pravdomluvností, a jelikož

mnoho lidí může dosvědčit, že už je znovu při zdravém rozumu, byla by její výpověď v této věci nejlepší.

Zavolali tedy vdovu Gudny, aby předstoupila. Byla to tělnatá, stará žena, ale dosud ne tak stará, aby odstrašovala muže. Jasně a vážně vypověděla, jak se všechno zběhlo. Vydala se s dívkami do pustiny hledat léčivé byliny a byly venku celý den, poněvadž tyto byliny jsou už pomalu vzácností. Dostaly se dál, než zamýšlely, a znenedání je překvapila hrozná bouřka s hromobitím a kroupami a lijavcem. Byly strachy bez sebe, promokly na kůži a nakonec zabloudily. Dlouho chodily, aniž se jim podařilo najít pěšinu nebo stopy, ale pak uviděly chýši, zbudovanou v hlinitém břehu řeky, a tam se schovaly. Byly už velice vyčerpané chladem, únavou i hladem. V chýši byli dva muži, lovci, kteří tam chytali vydry, a ji poněkud uklidnilo, když viděla, že nevypadají zle. Muži je vlídně přijali, posadili je k ohni a dali jim najíst a napít horkého piva. Všechny tři zůstaly v chýši, dokud se bouřka nepřehnala, a to už byla černá noc.

Do té doby, řekla vdova, prý se obávala jen bouřky a píchání v zádech, které ji sužovalo, když tak dlouho stydla v mokrých šatech. Potom však se začala bát o dívky, a to byl horší strach. Neboť muži si teď velice libovali a říkali, že nic lepšího je nemohlo potkat a že je tomu už dávno, co viděli ženy. Štědře nalévali piva, které měli v soudku, a víc a víc ho ohřívali, aby zahnali chlad, takže dívkám se v jejich mladistvé nezkušenosti zanedlouho začala z vypitého piva motat hlava. Vdova se pilně vyptávala na cestu zpátky a taky se jí dostalo rady, jinak však se muži zajímali jen o to, sedět u dívek a zkoušet, nakolik už oschly. A netrvalo dlouho a došlo to tak daleko, že Lišák Slatte podržel v dlani dvě dřívka a řekl, aby teď dívky vytáhly los, kterému z nich budou ležet blíž. Tehdy přísně prohlásila, že dívky musí domů, však že cestu už najdou. Ale ona sama že musí pro silné píchání, co dostala z mokra, zůstat vevnitř.

„A to jsem řekla proto, že jsem si myslela, že se snad muži poddají a nechají dívky odejít s pokojem, zůstanu-li u nich já. Zdálo se mi nejlepší vzít na sebe kvůli dívkám tento úděl, neboť já bych nedošla takové újmy, ať už by se mnou muži provedli cokoliv. Muži však místo toho začali řádit jako pominutí, nadávali mi nejhorších jmen a oba mě popadli a vyhodili mě ven. Křičeli přitom, že mi ještě pomohou šípem a napjatou tětivou, jestli rychle nezmizím. Celou noc jsem pak chodila lesem ve

strachu před divou zvěří a příšerami; a když jsem konečně přišla domů a řekla, co se stalo, a když lidé doběhli do chýše oněch dvou lovců a shledali ji prázdnou, bez mužů, bez dívek i bez vydřích kožek, dlouho jsem ještě ležela zbědovaná a téměř bez sebe po tom všem, co jsem od těch zlých mužů zkusila."

Tak vypověděla vdova Gudny a ke konci jí hlas tonul v slzách. Nyní se zvedl Gudmund z Uvabergu a řekl, že promluví jménem obou těch mladých mužů. Neboť jednak je možná rozumnější než oni, takže bude lépe volit slova, a jednak už nejednou vyslechl, jak se v tomto případě všechno zběhlo, řekl mu to i jeho synovec Slatte, i Agne ze Slevenu, a nakonec i ženy samy. Proto o celé té věci ví právě tolik co oni, nebo možná víc. A k tomu, co sněm právě vyslechl od vdovy Gudny, by řekl asi tolik, že v její výpovědi sice bylo mnoho pravdy, ale většinou že to byla lež.

„Slatte i Agne," pravil, „prohlásili, že seděli ve své chýši, poněvadž se přihnala bouře tak silná, že se sotva odvažovali udržet oheň. A když zvenčí slyšeli pláč a nářek, vylezl Slatte ven a uviděl v dešti tři stvoření se sukněmi přehrnutými přes hlavu. Nejprve se bál, že jsou to snad lesní trollové. Totéž si myslely ženy o něm, když uviděly, jak se z díry v zemi souká jeho hlava, a polekaly se a daly se strachy do křiku. Tak Slatte pochopil, že jsou to lidské bytosti, přistoupil k nim a upokojil je. Ochotně ho pak následovaly, posadily se k ohni a dívky únavou poplakávaly. Vdova však neplakala a nebyla prý na ní ani znát přílišná únava. Seděla u ohně, sušila se a nespouštěla z nich oči. Chtěla, aby jí třeli záda a všude možně hřáli vydřími kůžemi. Jejich horkým pivem se napájela jako kůň, až jí stouplo do hlavy, rozveselila se a odložila téměř všechno, co měla na sobě. Neboť tak prý je cítit teplo víc, a ona že se potřebuje zahřát.

Slatte s Agnem byli sice mladí," pokračoval Gudmund, „ale nebyli hloupější, než jinak muži bývají. A nač vdovy nejspíš myslí při pohledu na muže, pro ně nebyla žádná novinka. Proto se měli na pozoru a vyměnili si pohledy, když vdova řekla, že děvčata si lehnou do kouta a ona že bude bdít nad jejich spánkem a bezpečím. Svěřili mi oba, Agne i Slatte, že kdyby k nim bývala přišla sama, rádi by jí byli vyhověli. Ale takto se jim zdálo, že by nebylo dost mužné dělit se o vdovu, když jsou po ruce dvě dívky, a možná stejně ochotné jako ona; neboť všichni soudní lidé by se jim vysmáli, až by se o tom doslechli. Proto si k dívkám sedli, tiše s nimi rozmlouvali a pomáhali jim rozehřívat u ohně nohy. Když se dívky najedly, napily a zahřály, hned jim bylo lépe, ale na oba muže se sotva odvážily pohlédnout a jen sem tam prohodily slůvko. Mužům se proto líbily Čím dál víc, neboť to všechno svědčilo o jejich cudnosti a dobrém vychování. Jejich obdiv byl nakonec tak velký, že se rozhodli zavčas o ně losovat, aby nevznikly nějaké dohady a každý už měl svou. Když však k tomu došlo, vyskočila vdova, která dosud seděla u ohně a nikdo si jí nevšímal, a začala křičet a vyvádět jako pominutá. Řekla, že dívky musí ihned domů, jinak že dojde k velikému neštěstí, a že jsou mladé a cestu lesem vydrží, kdežto ona musí poprosit, aby ji u sebe nechali přes noc, jinak že by určitě zhynula únavou a bolestmi. Muži se nad tím pozastavili a zeptali se jí, zda snad chce dívky zahubit, neboť to by se jistě stalo, kdyby je za tmy a deště vypudila do černého hvozdu mezi všelijakou nebezpečnou havěť, která se tam zdržuje. A řekli jí, že o

tak kruté ženě, jako je ona, jakživi neslyšeli. Že však z jejích příkazů nic nebude, neboť už se rozhodli zachránit tyto dívky před jejími šílenými spády. Dbali přitom ovšem i o vlastní životy, proto u sebe nechtěli mít takovou všeho schopnou bytost, vždyť až by usnuli, kdo ví, co by se jim mohlo stát. Proto ji vykázali ze dveří. Připadala jim silná jako býk, takže jí přílišné nebezpečí nehrozilo. A kdyby potkala medvěda nebo vlka, jistě by se před ní dali na útěk. Vyzdvihli ji tedy, vystrčili ven a šaty hodili za ní. Příští den ráno však považovali za moudré odejít. Dívky je ochotně následovaly a pomáhaly jim nést lovecké náčiní i kůže. A zde na sněmu jsou svědkové, kteří to slyšeli takto vyprávět z úst dívek samých. Dnes jsou obě vdané a spokojené a mají už děti.

Takže podle mého názoru," řekl závěrem Gudmund, „nelze mluvit o únosu. Ve skutečnosti zachránili muži oběma mladým ženám život, a to ne jednou, nýbrž dvakrát. Nejprve když je přijali ve své chýši a poskytli jim přístřeší a teplo, a potom když zabránili, aby byly vyhnány do lesa, jak chtěla prosadit ta ukrutná vdova. Proto jsou hotovi zaplatit za nevěsty, jak je obvyklé, ale nikoli víc."

Tak pravil Gudmund a jeho slova odměnili Göinští potleskem. Värenďané však neprojevili spokojenost a Askman i Glum trvali na svém požadavku. Kdyby prý lovci unesli vdovu, mohli ji dostat lacino. Ale s mladými pannami je to jiné, to přece nahlédne každý, a žádný rozumný muž nemusí příliš věřit tomu, co Gudmund uvedl na obhajobu únosců. A že by vdova Gudny měla dostat náhradu za všechno, co vytrpěla, jim připadá naprosto spravedlivé, neboť ji dobře znají a vědí, že nikdy nebyla tak chtivá mužů, jak ji ve své řeči vypodobnil Gudmund. Přesto jsou v jejím případě ochotni spokojit se s tím, co bude nabídnuto. Pokud však jde o unesené dívky, nemůže být ani řeči o nějakém smlouvání.

Byli tedy vyslechnuti svědci obou stran, ti, kteří slyšeli, co o té události vyprávěly samy dívky, i ti, kdo slyšeli, co řekla vdova Gudny, když se vrátila domů. Ugge i Sone shledávali tuto při těžkou a lidé už se začínali těšit. Neboť bude-li se vše náležitě vyvíjet, dojde možná k souboji čtyř mužů.

Ugge řekl, že má sto chutí nechat v této záležitosti soudit Sona samotného pro jeho velikou moudrost a jejich staré přátelství. Ale členové jeho výboru s ním nesouhlasili, a tak byl za třetího soudce v této při přibrán Olof Motýl. Řekl, že z této pocty přílišnou radost nemá, neboť zde jde o mnoho, ať už o stříbro, nebo krev, takže soudce se může od

ledaskoho nadít mrzutostí a zlých slov, ať rozhodne sebespravedlivěji. Nejprve se pokusil urovnat spor požadavkem dvojnásobného výkupného za nevěsty místo trojnásobného, ale ani Göinští, ani Värenďané o tom nechtěli slyšet.

„Slatte nemá peněz nazbyt," řekl Gudmund, „neboť kdo se živí lovem vyder a bobrů, nenashromáždí při dnešních cenách kůží velký majetek. A Agne ze Slevenu přišel o celé dědictví, když jeho otce upálili. Mohou si tedy nanejvýš dovolit zaplatit za nevěsty, co je obvyklé, a bez pomoci druhých sotva to." Členové výboru Värendských však tvrdili, že Glum a Askman vůbec nepožadují víc, než co je přiměřené.

„Neboť my Värenďané od věků chováme ženy v obzvláštní úctě," řekli, „a naši sousedé si proto nikdy nesmějí myslet, že se naše panny dají chytat v lese jako laciná kořist."

Někteří si přáli, aby mezi protivníky raději došlo k boji, a mínili, že Askman i Glum přes rozdíl věku vyjdou z takového střetnutí se ctí. Hodnou chvíli se tak dohadovali, ale jak Sone, tak Ugge byli proti tomu, aby se rozhodlo mečem.

„Nikdo přece nemůže tvrdit," pravil Ugge, „že by některá z uloupených žen nesla na té věci jakoukoli vinu. A bylo by špatné vynést rozsudek, který by jim přinesl takové neštěstí, jako je ztráta muže nebo otce."

„Máme-li v této při dospět k jednotnému soudu," řekl Olof Motýl, „musíme nejprve stanovit, zda vůbec šlo o únos nebo ne. Já sám o tom mám své mínění, ale nechť nejprve promluví ti, kdo jsou starší."

Ugge řekl, že pro něho není v té věci žádných pochybností: to, k čemu došlo, je nutno označit za únos.

„Nic není platno namítat, že mladé ženy následovaly muže dobrovolně," řekl. „Neboť k tomu došlo ráno, poté, co s těmito muži v noci spaly; že tomu tak skutečně bylo, víme podle toho, že o ně muži tahali los. A každý, kdo má rozum v hlavě, ví, že mladá žena vždycky ochotně následuje muže, s nímž sdílela lože, a zvláště, je-li to její první muž."

Sone se svým míněním otálel, ale nakonec řekl:

„Soudce musí mluvit pravdu, třeba to bylo jeho vlastním lidem na škodu. Ale toto je únos, to se nedá popřít. Když muži vyhodili vdovu z chýše, násilně tak ony mladé panny odloučili od jejich opatrovnice a vytrhli je z její péče."

Mnozí Göinští začali bědovat, když uslyšeli jeho slova, ale žádný neodmlouval, na to požíval Sone příliš veliké úcty.

„Až potud se tedy shodujeme," pravil Olof Motýl, „neboť i já tento případ hodnotím jako únos. A shodujeme se i v tom, že je nutno odsoudit muže k větší pokutě, než jakou nabídl Gudmund. Ale dosud nejsme u konce. Neboť jak přimějeme svářící se strany, aby se spokojily s naším rozsudkem, když jim ani dvojnásobek výkupného nebyl dost? Můj názor je, že má-li se někomu vyhovět, pak tedy Värenďanům."

Orm seděl doposavad mlčky, ale nyní se dotázal, jak Värenďané počítají výkupné, zda v počtu volů nebo kožešin, a kolik by to dělalo ve stříbře.

Ugge odpověděl, že ve Värendu se za nevěsty odedávna platilo v kožešinách: šestatřicet kuních kožek stojí řádná selská dcera na vdávání, čilá a zdravá a bez jakékoli hany nebo vady; a ty kožky musí být dobré zimní jakosti a nepoškozené šípy. Anebo třicet bobřích kožek, taktéž velmi dobré jakosti. Nevěsta přitom nemusí přinést věnem víc než to, co má na sobě, a pak ještě novou lněnou košili do svatebního lože, kostěný hřeben, tři jehly s očkem a nůžky.

„To tedy bude osmnáct tuctů kuních kožek, počítáme-li dvakrát trojnásobek," řekl. „Anebo přibližně patnáct tuctů bobřích kůží, jestli jsem to spočítal správně. To je veliké množství kůží a přepočítat jejich hodnotu na stříbro by bylo obtížné i pro nejobratnějšího počtáře."

Několik zkušených mužů mu přišlo pomoci, mezi nimi i Toke Grågullesson, který byl zvyklý počítat v kožešinách a stříbře. A když si chvíli namáhali hlavu, svorně prohlásili, že trojnásobné výkupné za dvě mladé nevěsty činí sedm a čtvrt marky stříbra a ani o chlup víc nebo míň.

„Aby nám to takto beze zbytku vyšlo," řekl Toke, „odpočítali jsme jeden a tři osminy öru za košile, těch prý není tak nevyhnutelně třeba."

Když Gudmund z Uvabergu tu vysokou cenu uslyšel, vybuchl v smích.

„Ne, ne," volal, „na to já vám nepřistoupím. Myslíte, že jsem se minul s rozumem? Ať se tedy bijí; bude to nejlacinější, ať už to dopadne jak chce."

„Ať se bijí!" přidávaly se hlasy i ze zástupu posluchačů.

Orm nyní vstal a řekl, že přišel na myšlenku, jak by se možná dalo s tímto svízelným případem pohnout, neboť ani podle jeho názoru by nebylo dobré řešit spor soubojem.

„Gudmund má pravdu," řekl, „zaplatit sedm a čtvrt marky stříbra je mnoho, a tak veliká pokuta by mrzela leckoho. Je málo mužů, kteří vůbec kdy měli takové množství stříbra najednou v rukou, nepočítám-li ty, kdo se zúčastnili tažení proti Frankům, nebo byli při tom, když můj pán al-Mansúr v Andalusii dělil kořist nebo když anglický král Ethelred splácel náhradu, nebo když pominu ty, kdo sloužili u císaře v Miklagårdu. Ale vezměme z toho třetinu a dostaneme dvě a jednu třetinu marky a jednu dvanáctinu k tomu. A rozdělme tuto třetinu napolovic a dostaneme jednu a jednu šestinu a jednu čtyřiadvacetinu marky k tomu. Všichni jsme slyšeli, že Agne ze Slevenu i Slatte jsou hotovi zaplatit za nevěsty, co se obvykle žádá; tím máme dvě šestiny odbyté. A myslím, že by pro příbuzné a sousedy těchto mužů nebyla naprosto žádná hanba, kdyby stejnou částkou přispěli oni. Znám Gudmunda z Uvabergu a nechce se mi věřit, že by byl lakotnější než druzí. A jedna a jedna šestina a jedna čtyřiadvacetina marky k tomu pro něho přece mnoho neznamená, i kdyby to měl zaplatit sám. Jistě však se najde víc mužů, kteří budou stejně jako on ochotni pomoci Slattovi, a podobně tomu bude i v Agnově rodině. Takže pak už by byly splaceny ony čtyři šestiny a zbývala by jen poslední třetina. A s tou jsem mínil naložit takto: Zde ve výborech zasedají mužové, kteří by rádi něco udělali pro dobré sousedské vztahy a taky pro vlastní váženost a úctu. Sám bych si přál být bohatší, než jsem, ale přesto jsem ochoten přispět přiměřenou částkou; a kdyby se našli tři čtyři nebo ještě lépe více mužů, kteří by se zavázali k témuž, splatila by se i ta poslední třetina a všechno by bylo odčiněno."

Když Orm skončil a opět si sedl, ohlíželi se členové výborů jeden po druhém a leckteří souhlasně broukali. Jasnozřivý Sone se první ujal slova.

„Jsem rád, že slyším, že rozumní lidé nevymřou Uggem a mnou," řekl. „Přes své mládí jsi promluvil moudře, Orme. A já s tvým návrhem nejen souhlasím, ale sám jsem hotov pomoci splatit poslední třetinu. Mnohým se to možná bude zdát divné, neboť všichni vědí, jak veliký houf dětí mám - ale to může být často k užitku. I když z té třetiny budu muset zaplatit celou čtvrtinu, budu si vědět rady. Neboť svůj podíl prostě vyberu od svých šestnácti dospělých synů, kteří se většinou potloukají po lesích. A vezmu-li si od každého pouhé dvě kůže, zaplatím svůj díl a ještě mi kůže zbudou. A těmi pomohu Agnovi ze Slevenu, neboť jeho matka byla vzdálená sestřenice mé čtvrté manželky. Nechť tedy se nikdo

neostýchá, přihlásí se o slovo a před celým naším shromážděním si získá čest a uznání."

Pak se ihned zvedl Toke Grågullesson a řekl, že nemá ve zvyku zůstat mezi štědrými skrblíkem.

„A říkám to, třebaže jsem jen obchodník, ze kterého každý dere kůži a který ani nemá velké bohatství, ani je nikdy nezíská, což velmi dobře vědí všichni, kdo ode mne za své špatné kožky berou drahé peníze. Tolik však ještě mám, abych se spolu s Ormem a Sonem přidal ke sbírce. A co dají oni, dám i já."

Koktavý Ugge teď začal koktat, což se mu nejčastěji stávalo, když pro něco vzplanul. Nakonec však ze sebe vypravil, že tato sbírka bude ke cti jak Göinským, tak Värenďanům, že on na ni taky chce přispět a že složí stejně tolik co ostatní.

Dva muži z výboru Göinských, Černý Grim a Thorkel Zaječí slech, teď začali volat jeden přes druhého, že se v této věci nedají předčit Värenďany a že se taky chtějí zúčastnit sbírky. A Olof Motýl prohlásil, že nemá v úmyslu přenechat tu čest někomu jinému, a proto že se rozhodl věnovat jednou tolik co kdo jiný.

„A radím," řekl, „abychom všechno stříbro vybrali hned teď, dokud jsme v ráži. Zde je má přilba, do té budeme sbírat. A ty, Toke Grågullessone, nám jako obchodník jednotlivé příspěvky zvážíš."

Toke poslal pacholka pro vážky a mezi členy výboru Värenďanů i mezi dvanáctkou Göinských nyní začali vstávat další a další, aby taky přispěli svým dílem. Neboť když už se přihlásilo tolik přispěvatelů, podíly se zmenšily a oni teď mohli získat slávu a čest o to laciněji. Olof Motýl však ještě řekl, že nikdo dosud neslyšel, že by se Gudmund z Uvabergu vyjádřil o tom, jakým dílem přispěje on sám i ostatní Slattovi a Agnovi příbuzní.

Gudmund váhavě vstal, ustaraně se rozhlédl kolem a pak řekl, že taková věc se musí rozvážit; neboť na něho a jeho rod připadá jedna šestina požadované částky.

„Je pravda, že mne nelze považovat za lakomce," řekl, „ale žel, jsem chudý člověk - v tom ohledu mě Orm z Gröningu přecenil. Stříbra se v mém domě shledá pomálu a stejně tak je tomu u ostatních Slattových příbuzných. Takové břemeno bychom tedy sotva unesli, ale kdyby stačila polovina oné šestiny, tak tu bychom dali. Sedí zde všude kolem tolik mocných a vážených mužů s opasky naditými stříbrem, že by sotva

pocítili, kdyby se vybrala ještě polovina šestiny navíc, kromě té třetiny, kterou již vzali na svá bedra. Jejich čest by tak ještě vzrostla a mně by bylo pomoženo v mé nuzotě."

Po jeho slovech však soudci i členové výborů, a dokonce i prostí účastníci sněmu za nimi propukli v ohlušující řev a smích, neboť všichni věděli, že jediné, co u Gudmunda předčí jeho bohatství, je jeho lakota. Když tedy Gudmund shledal, že nezíská ničí souhlas, nakonec se poddal; a dva muži, kteří mluvili za Agnův rod, řekli, že i oni odevzdají svou šestinu.

„A nyní by bylo nejlépe," řekl Sone Gudmundovi, „abys ihned vybral svůj díl, neboť prý máš mezi posluchači mnoho příbuzných a přátel. Agnovy příbuzné obejdu sám."

Toke měl již vážky připraveny a začal teď počítat.

„Je nás třináct," řekl, „a každý zaplatí svůj díl, kromě Olofa Motýla, který zaplatí dvojnásob, takže budeme počítat se čtrnácti díly. Jenže kolik může dělat čtrnáctina třetiny ze sedmi a čtvrt marky stříbra, by stěží spočítal i největší mistr počtář z Gotlandu. Chytrý si však poradí, a tak přepočítáme-li to na kožky, hned nám to půjde snadněji. Takže to bude čtrnáctina ze šesti tuctů kuních kožek čili sedmina ze tří tuctů. Musíme počítat celé kůže, neboť něco vždycky provážím, to už vím odedávna. Každý

tedy odevzdá ve stříbře tolik, kolik stojí šest kožek, a třináct mužů přijde lacino k veliké cti. A zde máte mou váhu i závaží a každý nechť si je prohlédne, než začnu vážit."

Věci znalí muži tedy váhu bedlivě prohlédli, neboť obchodnické váhy byly často seřízeny tak záludně, že se vyplatilo je přezkoušet. Závaží však mohli vyzkoušet jen podle citu, a když několik mužů vyjádřilo pochybnost o jejich správnosti, prohlásil Toke, že je ihned ochoten vybojovat souboj s každým, kdo by na své pochybnosti trval.

„Neboť náleží k povolání obchodníka bít se za svá závaží," řekl. „A ten, kdo se toho neodváží, nezaslouží velké důvěry."

„O tohle se přít nebudeme," řekl Ugge důrazně. „Všechno stříbro, co se shromáždí v přilbici, se vzápětí odevzdá Glumovi a Askmanovi; a co by z toho Toke měl, kdyby šidil na váze, když přece bude vážit i vlastní stříbro?"

Každý nyní vyňal z opasku stříbro a Toke jeho díl převážil. Někteří odevzdávali malé stříbrné kroužky, jiní spletený stříbrný drátek a jiní zase stříbro nasekané do čtyřhranných kousků. Většinou však se odevzdávaly mince. Byly to mince ze všech koutů světa a z říší tak vzdálených, že nikdo ani nedokázal vyslovit jejich jméno. Orm zaplatil andaluskými mincemi, neboť jich měl ještě hojnost; a Olof Motýl zas krásně

zdobenými byzantskými penízy, na nichž byl vyobrazen veliký císař Jan Cimiskés.*

Když bylo stříbro shromážděno, přesypal je Toke do plátěného váčku a zvážil je najednou. Ukázalo se, že váha souhlasí, takže nyní měli plnou třetinu, a ještě něco stříbra zbylo.

„Tak malé množství nebudu dělit a vracet," řekl Toke, „na to nemám váhu."

„Tak co s tím budeme dělat?" řekl Ugge. „Zdá se mi zbytečné dát Glumovi a Askmanovi víc, než žádali."

„Odevzdejme to stříbro vdově Gudny," řekl Orm. „Tak dostane i ona zaplaceno za své starosti a újmu, kterou utrpěla."

S tím všichni souhlasili; a netrvalo dlouho a vrátili se taky Sone a Gudmund s šestinami vybranými u příbuzných a přátel mezi prostými účastníky sněmu. Šestina, kterou přinesl Sone, byla v pořádku, ale Gudmundovi nemálo stříbra chybělo, třebaže přivlekl na doplnění svazek kůží a dva měděné kotlíky. Hlasitě hořekoval a říkal, že je ochoten odpřisáhnout, že víc nedokázal sehnat, a že by si přál, aby mu některý zámožný člen výboru půjčil, co chybí. K tomu se však nikdo neměl, neboť všichni věděli, že půjčit stříbro Gudmundovi je totéž jako je hodit do moře.

„Jsi umíněný, Gudmunde, to o tobě víme," řekl nakonec Jasnozřivý Sone. „Ale jistě je možné tě přemluvit jako kohokoliv jiného. Napadá mě, že jsem slyšel vyprávět, jak tě přemluvil Orm Tostesson z Gröningu, když se právě přistěhoval do našeho kraje a tys mu nechtěl za příslušnou cenu prodat osivo a krmení. Vzpomínám si, že přitom byla řeč o studni, ale většinu jsem zapomněl, začínám už stárnout. A tak zatímco ty, Gudmunde, budeš v klidu přemýšlet, jak bys doplnil svou šestinu, bylo by dobré, kdyby nám Orm pověděl, jak to všechno bylo, když tě tehdy přemlouval. Takový příběh může být pro všechny poučný."

Tento návrh všichni přijali souhlasným voláním a Orm se zvedl a prohlásil, že ten příběh vypoví v krátkosti a snadno.

Vtom však už vyskočil Gudmund a křičel, že o tom nechce slyšet ani slovo.

„Už dávno jsme se s Ormem smířili," volal, „a je zbytečné teď o tom mluvit. Mějte jen malou chvilku strpení, napadlo mě, že jsem na jednoho muže zapomněl. Hned tu budu zpátky se vším, co chybí."

A pospíšil pryč. Mnozí teď znovu začali volat, že se o tom přemlouvání chtějí něco dovědět, ale Orm řekl, že se budou muset zeptat někoho jiného.

„Neboť je pravda, co říká Gudmund," pravil, „že totiž už jsme se kvůli té věci dávno smířili. Proč bych ho tedy měl zbytečně dráždit, když ze strachu, že se o tom začne mluvit, už pro to stříbro odběhl? Vždyť jen proto se o tom moudrý Sone vůbec zmínil."

Dál se nedostali, neboť vtom už ze svého tábořiště přisupěl Gudmund s chybějícím stříbrem. Toke stříbro zvážil a zjistil, že množství souhlasí. A Ugge ony dvě třetiny Slattovy a Agnovy pokuty odevzdal do rukou Glumovi a Askmanovi, kteří tím uznali únosce svých dcer za své dobré a bezúhonné zetě. Na splacení vlastní třetiny dostali pak Slatte i Agne odklad do konce zimy, kdy měli zaplatit v kožkách.

Když to však bylo všechno vyřízeno, ozval se Olof Motýl, že by si teď rád poslechl, co bylo slíbeno, totiž jak Orm přemluvil Gudmunda. A všichni členové výborů se hlasitě dožadovali téhož, a sám Ugge se ujal slova.

„Vždycky je dobré poslechnout si poučný příběh," řekl, „a tenhleten jsem dosud nikdy neslyšel. Gudmund ať je třeba proti tomu, abychom si příběh vyslechli. Ovšem musíš si, Gudmunde, uvědomit, žes nám v této věci způsobil značné obtíže a že jsme za tebe zaplatili plnou třetinu, třebaže bys ji nepochybně mohl zaplatit sám. Za takové množství stříbra teď snad sneseš, aby se zde příběh vyprávěl. Je-li ti to však milejší, můžeš jej přednést sám a Orm Tostesson bude připraven ti pomoci, kdyby ti snad vynechala paměť."

Gudmund se však rozzuřil a dal se do řvaní; byl to jeho starý zvyk, a proto se mu taky občas říkalo Uřvaný Gudmund. Stáhl hlavu mezi ramena, roztřásl se po celém těle, zatínal ruce v pěst, pozdvihoval je k tvářím a vyl přitom jako vlkodlak. Doufal, že bude působit jako berserk, který se chystá k záchvatu zuřivosti, a za dob jeho mladosti se mu tím občas podařilo někoho zastrašit. Nyní však už neuspěl, a čím víc vyl, tím víc se lidé smáli. Najednou zmlkl a rozhlédl se kolem sebe.

„Jsem nebezpečný muž," řekl. „Mě ať nikdo nedráždí, sic bude litovat."

„Toto je porušení sněmovního míru," řekl Toke. „Kdo výhrůžkami či hanlivými slovy, výtržnictvím z opilství nebo pohoršlivými zvuky ruší

shromáždění, zaplatí na pokutě... kolik vlastně zaplatí? Jiní to budou vědět lépe než já."

„Soudce i výbor ho ze sněmu vykáží," řekl Sone. „Ale bude-li se vzpouzet nebo se vrátí, zaplatí svým vousem. Tak praví dávný zákon."

„Jen dvakrát v životě jsem byl u toho, když se členovi výboru stříhal vous," pravil zadumaně Ugge. „A žádný tu hanbu dlouho nepřežil."

Na Gudmunda měl nyní zlost kdekdo. Ne proto, že řval, o to nikdo příliš nedbal, ale proto, že čest, kterou získali svou štědrostí, je stála tolik stříbra; neboť za to dávali vinu Gudmundovi. Proto na něho zlostně křičeli, aby odešel, nechce-li přijít o svůj vous. Gudmund měl dlouhý, krásný a zřejmě pečlivě pěstěný plnovous, a tak poslechl a raději opustil výbor, než by uvedl svůj vous v nebezpečí. Když však odcházel, bylo slyšet, jak si mumlá:

„Mě ať nikdo nedráždí, sic bude litovat."

Ormovi nyní nezbylo než se pustit do vyprávění o svém prvním setkání s Gudmundem a o tom, jak ho držel nad studní, zatímco ho přemlouval. Posluchači mu naslouchali s nemalým potěšením, ale Orm sám z toho přílišnou radost neměl a řekl, že asi nepotrvá dlouho a od Gudmunda se bude moci ledasčeho nadít.

Tím se onen svízelný případ únosu žen uzavřel. Mnozí při něm získali čest a slávu, ale všichni měli za to, že největší chválu za rozřešení případu zaslouží Olof Motýl a Orm z Gröningu.

Po celou dobu sněmu čekal Orm, že se od Finnveďanů něco doví o Östenovi z Öre a o oněch dvou hlavách, které prvního večera hodil kdosi přes potok. Když však se nikde nic neproslechlo, rozhodl se sám zjistit, jak se věci mají, a večer třetího dne sněmu se odebral do tábora Finnvedských. Šel sám, neboť mu zaručili mír, a chtěl si mezi čtyřma očima promluvit s Olofem Motýlem.

Olof jej přijal, jak se na náčelníka sluší. Dal rozestřít na lavici beraní kůže, nabídl mu opékaná jelita, kysané mléko a bílý chléb a poručil svému pacholkovi, aby přinesl hodovní džbán. Byl to vysoký hliněný džbán s uchem, štíhlého hrdla a uzavřený olověnou zátkou. Pacholek jej opatrně postavil na udusanou půdu mezi nimi a každému dal malý stříbrný pohár.

„Je vidět, že jsi náčelník, na sněmu i zde," řekl Orm.

„Není dobré sedět bez piva," řekl Olof Motýl. „A když velmož hostí velmože, má nabídnout k pití něco jiného než jen vodu z potoka. Jsi

zcestovalý muž, právě tak jako já, a možná žes tento nápoj už okusil. U nás však se nepodává často."

Vytáhl zátku a nalil do pohárků. Orm přikývl.

„To je víno," řekl, „vlašský nápoj. Občas jsem ho okusil v Andalusii, kde ho lidé potají hodně pijí, třebaže jim to jejich prorok zakázal. A pil jsem ho i později, u anglického krále Ethelreda."

„V Cařihradu, který my nazýváme Miklagård, pijí víno všichni, ať je ráno, nebo večer," řekl Olof Motýl. „Nejvíc však kněží, kteří je ředí vodou a vypijí ho třikrát tolik co ostatní. Považují víno za posvátný nápoj, já však říkám, že pivo je lepší. Teď ti ale připíjím na uvítanou."

Oba se napili.

„Sladké lahodí hrdlu, když člověk právě snědl slanou uzenku," řekl Orm váhavě. „Přesto bych ti neodporoval v tom, co jsi řekl o pivu. Je však načase začít mluvit o tom, kvůli čemu jsem přišel a co jsi už možná sám uhodl. Chtěl bych se dozvědět, jestli ony dvě hlavy hozené přes potok byly od tvého příbuzného Östena z Öre. Hlavy patřily dvěma Kristovým kněžím, kteří u vás upadli do otroctví. A rád bych taky věděl, znamenají-li, že mi tento Östen dosud ukládá o život. Jestli tomu tak skutečně je, ukládá mi o život bez důvodu a jen proto, že jsem ho tehdy, když jsem ho měl ve své moci, nechal naživu a dovolil mu odejít, poté co se lstivě vloudil do mého dvorce, aby mě zkrátil o hlavu, jak si dohodl s králem Svenem. Ty víš, že jsem pokřtěný a přidržuji se Krista, a já zas vím, že ty máš všechny křesťany za zločince od té doby, cos jich tolik viděl v Miklagårdu. Mohu ti však povědět, že nejsem z těch, jaké jsi tam viděl. A zde na sněmu jsem poznal, že ani ty nejsi muž, kterému by zloba a mrzkost činily potěšení. Proto jsem k tobě přišel; jinak bych asi na takovou návštěvu šeredně doplatil."

„Jak ses mohl stát křesťanem, je víc, než dovedu pochopit," řekl Olof Motýl, „neboť vím, že jsi spravedlivý a dobrý muž. A v tom tvém plešatém kněžíkovi je taky těžko se vyznat, neboť se dovídám, že zde na sněmu pomáhá všem nemocným, kteří se na něho obrátí, a nic za svou námahu nežádá. Vás oba tedy považuji za stejně dobré, jako byste se s nějakým křesťanstvím jakživi ani nedostali do styku. Přesto musíš uznat, Orme, že jak ty, tak tvůj kněz jste se zachovali k mému příbuznému Östenovi tvrdě, když jste ho donutili přijmout křest. Östen se samou hanbou pomátl na rozumu - dost možná ovšem, že mu k tomu napomohla i ona rána sekerou do hlavy. Straní se teď lidí, většinou se potuluje po lese

nebo leží v komoře a potichu naříká. Nechtěl s námi na sněm, ale za drahé peníze vykoupil oba ony kněze držené v otroctví, ihned jim usekl hlavy a po svém pacholkovi je poslal sem a poručil odevzdat jako pozdrav tobě a tvému kněžíkovi. Avšak za zločin, o nějž se vůči tobě pokusil, ho vpravdě stihl krutý trest, když musel přijmout křest a přijít nejen o všechno bohatství, které jsi na něm získal, ale ještě k tomu i o rozum. A třebaže je můj příbuzný, nechci tvrdit, že byl potrestán víc, než si zasloužil, neboť na to, aby se propůjčil k takové věci a dojednal si s králem Svenem tak špinavý obchod, byl příliš zámožný a vážený muž. Taky jsem mu to sám řekl a dodal i to, že pro tebe kvůli němu žádná soudní pře nevzejde. Je však jisté, že kdyby se mu naskytla příležitost, rád by tě zabil. Věří že by se uzdravil a opět nabyl dobré mysli, kdyby se mu podařilo zabít tebe a tvého kněžíka."

„Děkuji ti za tvá slova," řekl Orm. „Teď vím, na čem jsem. Pro ony dva kněze, které Östen zkrátil o hlavu, už nelze nic udělat a nemám vůči nim povinnost pomsty. Sám se vynasnažím mít se před Östenem na pozoru, kdyby ho šílenství dohnalo k novému pokusu."

Olof Motýl přikývl a znovu nalil do pohárků vína.

V táboře bylo nyní ticho a kromě oddychování a chrápání spících mužů se odnikud nic neozývalo. Houštím proběhl lehký poryv větru a zašelestilo listí osik. Orm s Olofem si znovu přihnuli, a když Orm pil, uslyšel v křoví za sebou zapraskat větévky. Jak se shýbl, aby postavil pohár na zem, ozval se chraplavý zvuk, jako by někdo chtěl vykřiknout. Orm se napůl otočil, zahlédl, že se v houštině něco pohnulo, a stačil se sehnout ještě víc.

„Naštěstí dobře slyším, a rychle jsem uhnul," vyprávěl potom, „neboť oštěp prolétl tak těsně vedle mne, že mi způsobil šrám vzadu na krku."

Z houštiny se nyní ozval řev a vyřítil se odtamtud muž s taseným mečem. Byl to Östen z Öre. Hned bylo vidět, že je šílený, neboť ve vytřeštěných očích měl strnulý pohled jako strašidlo a kolem úst mu stála pěna.

Orm nestačil ani vytasit meč, ani vstát, vrhl se tedy stranou a rukama popadl šílence za nohy, takže ten se přes něho svalil. Současně Orm ucítil sečnou ránu v boku. Pak se ozvala nová rána a s ní kvílivý zvuk. A když se Orm konečně zvedl, uviděl Olofa Motýla s mečem v ruce a na zemi Östena, který dosud ležel, jak upadl. Rána jeho příbuzného jej zasáhla do

šíje a byl již mrtvý. Začínali se sbíhat muži probuzení řevem. Olof Motýl stál bledý a pohlížel na mrtvého u svých nohou.

„Zde leží zabitý mou rukou," řekl, „třebaže byl můj příbuzný. Nedopustím však, aby byl přepaden můj host, i když je útočníkem šílenec. Kromě toho mi jeho oštěp rozbil hodovní džbán, a už kvůli tomu bych každého zabil."

Ze džbánu zbyly jen střepy a Olofa pro tu ztrátu všichni velmi litovali, neboť podobnou drahocennost bylo těžko znovu získat.

Olof svým mužům přikázal odnést mrtvého do bažiny, potopit jej tam a zašpičatělými kůly přibít ke dnu; jinak se šílenci po smrti často zjevují a patří pak mezi strašidly k nejhorším. Orm tedy vyvázl se šrámem na šíji a sečnou ranou v boku. Rána však nebyla nebezpečná, neboť ostří meče se svezlo po jídelním noži a lžíci, které nosil za pasem. Proto se bez pomoci mohl vrátit do svého tábora. A když se s Olofem Motýlem loučili, podali

si ruce. „Přišel jsi o krásný džbán," řekl Orm, „a to je zlé. Získal jsi však přítele, je-li ti to útěchou.

A bylo by dobře, kdybych já sám získal také tolik."

„Už se stalo," řekl Olof Motýl. „Ty i já jsme získali nemálo."

Od té doby z nich byli velcí přátelé. Nazítří se sněm usnesl, že až do příštího zasedání má být zachován všeobecný mír, a tím taky tento sněm u Krakova kamene skončil. A dost bylo těch, kdo tvrdili, že za mnoho nestál, když při něm nebyl vybojován jediný pořádný souboj. Otec Willibald zašel ještě do tábora Vårenďanů poohlédnout se po magistrovi a dát mu sbohem. Ale stará Katla prý už si ho odvedla.

Orm chtěl vzít s sebou domů na návštěvu Toka, ale ten byl příliš zaneprázdněn svými obchody s kůžemi. Domluvili se však, že se jednou do roka budou navštěvovat a nikdy nedají uvadnout svému přátelství.

Všichni účastníci sněmu se nyní rozjeli do svých domovů. A Orm se cítil navýsost spokojen, že se zbavil jak magistra, tak svého nepřítele Östena z Öre. O vánocích uvítal na Gröningu Toka i s jeho andaluskou manželkou Mirah. A všechno to, o čem si vyprávěli Orm a Toke, nebylo ničím ve srovnání s tím, co si toho napovídaly Mirah s Ylvou.

Když se začalo hlásit jaro, porodila Rappova manželka Torgunn chlapce. Rapp měl velkou radost, ale když si spočítal měsíce pozpátku, přece jen v něm trochu začalo hlodat podezření, neboť mu docela dobře vycházela doba, kdy se magistr modlil nad Torgunniným pochroumaným kolenem.

Všichni domácí, muži i ženy, děcko vychvalovali a zdůrazňovali, jak je podobné otci. Rapp v jejich slovech nacházel útěchu, ale přece jen nedokázal být úplně klidný. Jediný, na koho se ve všem zcela spoléhal, byl Orm, a proto ho požádal, aby se přišel na dítě podívat a řekl, jak dalece je mu podobné.

Orm tedy přišel a bedlivě si maličkého prohlédl. Potom řekl:

„Věru je mezi vámi veliký rozdíl, toho si každý všimne na první pohled. A sice ten, že tvůj syn má dvě oči a ty jenom jedno. Ale bylo by od tebe nepěkné stěžovat si na to, protože ty sám jsi měl zpočátku taky dvě oči. Jinak však jsem nikdy neviděl dítě podobnější otci, než je toto."

Po těch slovech se Rapp uklidnil a velice se ze svého syna radoval. Chtěl, aby mu otec Willibald dal při křtu jméno al-Mansúr. Když však se kněz vzpěčoval dát dítěti pohanské jméno, zůstalo nakonec při tom, aby se chlapec jmenoval Orm, a Orm sám ho také nesl ke křtu.

Čtrnáct dnů po narození tohoto dítěte porodila Ylva svého druhého syna. Byl černovlasý a snědé pleti; křičel jen zřídkakdy a rozhlížel se kolem sebe vážnýma očima; a když mu přiložili k ústům ostří meče, olízl je dychtivěji než před časem Harald Ormsson. Všichni se shodovali v tom, že se zrodil veliký bojovník, a nemýlili se. Ylva by si bývala přála, aby se podobal Zlatému Haraldovi, synu bratra krále Haralda, kterého si z dob útlého dětství pamatovala jako mocného vikinga. Ale v tom jí Åsa odporovala a říkala, že se nejspíš podobá Svenovi Myšímu čenichu, který má právě tak snědou pleť. Chlapec však nemohl být pokřtěn ani Sven, ani Harald, a tak mu Orm dal nakonec jméno Svarthöfde.* Při křtu byl chlapec tichý a vážný a kousl otce Willibalda do palce. Rodiče ho ze všech svých dětí milovali nejvíc a stal se z něho největší bojovník v hraničních krajích. A když uplynulo mnoho let a mnoho se událo, nebylo v družině Knuta Velikého, krále dánského a anglického,** bojovníka, jehož by provázela větší pověst než králova příbuzného Svarthöfda Ormssona.

(**I.**)

DÍL DRUHÝ/ BULHARSKÉ ZLATO

O ZÁNIKU SVĚTA A O TOM, JAK VYROSTLY ORMOVY DĚTI

Přišel rok, kdy měl nastat konec světa. Orm tehdy dovršil pětatřicátý rok svého věku a Ylva osmadvacátý. Křesťané věřili,

že toho roku, tisícího po Kristově pozemském narození, přijde král nebes se svými skvoucími vojsky a bude soudit všechny lidi a pošle je do nebe, nebo do pekla. Orm o tom od otce Willibalda slyšel tolikrát, že už si na to pomyšlení zvykl. Ylva si nikdy nebyla jista, věří-li tomu nebo ne; zato Åsa byla blažená, že se toho všeho bude moci účastnit živá a ve slavnostních šatech, místo aby přišla z říše mrtvých, oblečena pouze v rubáši. Orma však znepokojovaly dvě věci. Jedna z nich byla, že Toke se stále ještě vzpěčoval svátosti křtu. Při poslední návštěvě se Orm sice se vší vážností pokoušel ho přemluvit a vypočítával mu všechny výhody, které zanedlouho každý sezná, ale Toke tvrdošíjně setrvával na svém a Ormovu horlení se jen usmíval.

„Bude nám možná v nebeské říši dlouhá chvíle, nedostane-li se tam Toke s námi," nejednou říkával Orm Ylvě. „Pozbudu ostatně i mnoha jiných velkých mužů, které jsem znával a kteří se do nebe nikdy nedostanou - jako například Kroka a al-Mansúra, Styrbjörna i Olofa Motýla. Z lidí, na kterých mi záleží, tam kromě nás dvou a našich dětí bude jen má stará matka, otec Willibald, Rapp a naše čeleď; a pak ještě biskup Poppo a král Harald, a to je dobře. Kdyby však tam s námi byl i Toke, bylo by to lepší. To jeho žena mu zbraňuje."

„Jen je nech, ať si své záležitosti řeší po svém," řekla Ylva. „Třeba to ještě všechno dopadne jinak, než si myslíš. Možná že Bůh nebude mít tolik naspěch, aby zničil tento svět, který s takovou námahou stvořil. Otec Willibald říká, že prý nám narostou křídla; ale když si představím otce Willibalda s křídly, nebo tebe nebo Rappa, musím se dát do smíchu. Já žádná křídla nechci, ale chtěla bych si vzít svůj náhrdelník, jenže to prý sotva půjde. Proto po království nebeském tolik netoužím, a dřív než v ně uvěřím, ráda bych je spatřila na vlastní oči."

Druhou Ormovou starostí byla setba. Ptal se, v kterou roční dobu Kristus přijde, ale o tom už otec Willibald nevěděl vůbec nic. Orm byl tedy na pochybách, zda se letos vyplatí sít, když úrodu už možná nebudou nikdy potřebovat, byť by dozrála ještě před příchodem Krista. Tuto starost se mu však záhy podařilo sprovodit ze světa.

Od samého počátku onoho roku byly všechny mladé křesťanky žádostivější lásky než kdy dříve. Nevěděly, jak to v nebeské říši s milováním bude, a tak raději zavčas chtěly užít, čeho se užít dalo; neboť ať už jim v budoucnu nebeská říše uchystá cokoliv, pozemský způsob se jim přece jen zdál nejlepší. Dosud neprovdaná děvčata nebyla k udržení a

běhala za mužskými, jak jen měla chvilku času. I na provdaných ženách byl znát rozdíl, třebaže se počestně přidržovaly vlastních mužů; věděly, že nic jiného taky není radno, když je boží soud v dohlednu. A tak se stalo, že už zjara toho roku byla většina žen na Ormově dvorci s útěžkem. Když se Orm dověděl, že je tomu tak s Ylvou a potom i s Torgunn a dalšími, ulevilo se jeho mysli a poručil, aby se začalo sít jako obvykle.

„Neboť v nebi se děti nerodí," řekl, „proto se musí narodit na zemi. Tyto ženy však neslehnou letošního roku, nýbrž až počátkem příštího. Takže sluhové boží se určitě přepočítali, anebo se Kristus sám ještě rozmyslel. A já teď aspoň vím, co bude spolehlivou známkou jeho příchodu: až žádná žena po devět měsíců neprokáže svou plodnost, pak můžeme očekávat Kristův návrat na zemi a připravit se na něj. Dřív to však nutné nebude."

Otec Willibald nemohl tento Ormův závěr nikterak zvrátit, a jak rok ubíhal, začínaly i v něm hlodat pochybnosti. Řekl, že boží úradek se patrně změnil, když na zemi zbývá dosud tolik hříšníků, jimž ještě nikdo nestačil zvěstovat evangelium. Toho podzimu procházel hraničními kraji houf cizinců z východu. Byli to bojovníci, všichni měli na těle stopy po zbraních a některým rány dosud krvácely. Bylo jich jedenáct a táhli od statku k statku a prosili o jídlo a nocleh, a kde se jim dostalo obojího, zůstali den nebo dva a pak zase táhli dál. Říkali, že jsou z Norska a že mají namířeno domů, ale víc o sobě nepověděli. Byli mírumilovní, nedopouštěli se žádného násilí, a když jim byl někde odepřen nocleh, beze slova šli dál, jako by se jich něco takového ani příliš nedotklo. Přišli na Gröning a Orm s otcem Willibaldem jim vyšli v ústrety. Když muži uviděli kněze, padli na kolena a ze srdce ho prosili, aby jim požehnal. Otec Willibald jim rád vyhověl. Zdálo se, že mají radost, že se dostali na křesťanský dvorec, ale nejvíc je zřejmě těšilo, že se setkali s knězem. Jedli a pili jako hladoví muži; a když se nasytili, seděli s vážnou tváří, upřeně hleděli před sebe a nezajímali se příliš o to, co se mluví kolem, jako by měli jiné starosti. Otec Willibald jim ošetřil rány, ale muži prahli jen po jeho požehnáních a stále se dožadovali nových. Když se dověděli, že příští den je neděle, prosili, aby směli zůstat a zúčastnit se mše a kázání. To jim Orm rád povolil, třebaže poněkud nelibě nesl, že o sobě nechtějí nic říci.

Byla krásná neděle a do kostela přijelo mnoho těch, kdo při křtu otci Willibaldovi slíbili, že budou navštěvovat služby boží. Ale zcela vpředu

dostali místa oni cizí poutníci a pozorně naslouchali všemu, co otec Willibald říkal. Jako obvykle tento rok mluvil o tom, že co nevidět se dá čekat konec světa, třebaže o tom nikdo neví nic jistého, ale že by přesto bylo nejlépe, kdyby byl každý křesťan připraven. Při těchto slovech se několik cizích poutníků smutně pousmálo, jak si lidé všimli, ale ostatním se po tvářích řinuly slzy. Po mši si znovu vyprosili velké požehnání a otec Willibald jim vyhověl.

„Jsi dobrý muž," řekli mu potom, „ale patrně ti není známo, že konec světa už nastal. Kristus k sobě povolal krále a my zůstali zapomenuti."

Nikdo nechápal, co tím chtějí říci, ale bylo těžké dostat z nich víc. Nakonec však přece jen promluvili a vypověděli, co je potkalo. Hovořili stručně a lhostejným hlasem, jako by pod sluncem nebylo už nic, co by pro ně něco znamenalo.

Řekli, že jejich král Olav Tryggvason Norský, kterého hned po Kristovi považovali za nejskvělejšího mezi všemi, kdo vůbec kdy žili na zemi, padl ve veliké bitvě s Dány a Svey. Sami byli zajati, když jejich lodi podlehly veliké přesile Sveů a oni zůstali v sevření štítů a pro četné rány nedokázali už ani pozdvihnout paže. Ti, kterým štěstí přálo více, následovali svého krále ke Kristovi. Je však spolu s mnoha jinými vsadili Sveové na jednu ze svých lodí a plavili se s nimi domů. Bylo jich celkem čtyřicet zajatců. Jedné noci kotvili u ústí řeky, o níž jim kdosi řekl, že se nazývá Svatá.* To jméno jako by jim dodalo sil i povzbuzení. A tak kdo jen mohl, zpřetrhal svá pouta a na palubě lodi se pak se Svey utkali v boji. Všechny nakonec pobili, ale z jejich vlastního oddílu se většina odebrala za králem. Zbylo jich celkem šestnáct, a pokud jim síly stačily, opřeli se do vesel a pustili se s lodí proti proudu řeky. Pět mužů, kteří utrpěli nejtěžší rány mečem, zemřelo u vesel - s úsměvem na rtech. Zbývajících jedenáct se vyzbrojilo zbraněmi Sveů, opustili loď a vydali se napříč pevninou směrem k Hallandu a odtud do Norska. Neboť prý pochopili, že musí být nejhorší z královych mužů, když byli zanecháni na zemi, zatímco všem ostatním bylo dovoleno krále následovat. Vlastní životy si netroufali vzít z obavy, že by se k nim pak král nechtěl znát. Měli za to, že jim tento osud byl uložen jako pokání a že se nyní mají odebrat do Norska

a zvěstovat tam, co se stalo s králem. Den co den prý odříkávají všechny modlitby, které umějí, jenže jich žel není tolik, kolik by si přáli, a jeden druhému připomíná všechna přikázání pro křesťanské bojovníky, která kdy slyšeli krále vyslovit. Nyní jsou rádi, že se setkali s knězem, účastnili se mše a dostalo se jim požehnání. Je však čas putovat dál, neboť nesmějí meškat, aby v Norsku oznámili, k čemu všemu došlo. Věřili, že potom jim možná sám král vyjeví, že jsou hodni k němu přijít, třebaže byli z jeho mužů nejhorší.

A tak když Ormovi i otci Willibaldovi poděkovali za všechno, čeho se jim dostalo, pokračovali v své pouti. A na Gröningu už ani o nich, ani o konci světa nikdy nic neslyšeli.

Když rok dospěl ke konci, aniž kdo zaznamenal jakékoliv nebeské znamení, nastalo v hraničních krajích údobí nezvyklého klidu. Mír se Småland'any nebyl porušen a mezi Göinskými nedošlo k ničemu, co by vůbec stálo za zmínku, ledaže při hostinách občas někdo někoho zabil a v sousedských různicích někdo někoho upálil v jeho domě. Na Gröningu bylo všechno při starém. Otec Willibald pracoval pro Kristovu věc a nezřídka si stěžoval, že ať se snaží sebevíc, shromáždění věřících vzrůstá pod jeho péčí jen pomalu. Zejména popouzelo jeho mysl, přišel-li někdo za ním a řekl, že by byl ochoten dát se pokřtít, kdyby ovšem oplátkou dostal tele nebo jalůvku. Často však se zas utěšoval, že by všechno mohlo být ještě horší, a věřil, že aspoň někteří z těch, které obrátil na pravou víru, nejsou ve své zlobě zdaleka tak zavilí, jako byli před křtem. Åsa mu stále pomáhala, jak nejlépe mohla; a třebaže už začínala stárnout, byla dosud čilá a hodně se nastarala kolem děveček a dětí. S Ylvou se dobře snášely a hádaly se jen málokdy; neboť Åsa si většinou uvědomovala, že její snacha pochází z královského rodu, a když Ylva projevila svou vůli, Åsa se poddala, i když na ní občas bylo vidět, že je jí to zatěžko.

„Neboť je jisté," řekl Orm Ylvě, „že matka je ještě panovačnější než ty, a to už něco znamená. Je tedy dobře, že to dopadlo, jak jsem od počátku doufal, že totiž si na tebe nikdy doopravdy netroufne."

Orm a Ylva spolu stále vycházeli dobře. Když se o něco přeli, neměl ani jeden z nich ve zvyku vážit svá slova; ale přeli se zřídkakdy a jen krátce a oba zlost rychle přešla. Orm měl tu vlastnost, že svou manželku nikdy nebil. Ovládal se, i když ho přepadl veliký vztek, a nikdy nezašel dál, než že převrátil stůl nebo vyrazil dveře. Postupem času však vypozoroval něco zvláštního, že totiž jeho hádky s Ylvou končí pokaždé stejně. Že z nich má největší nesnáze vždycky on sám, když musí spravovat, co ve vzteku rozbil; a hádka nakonec stejně vždycky dopadla tak, že Ylva prosadila svou vůli, a nemusela přitom ani převracet stoly, ani vylamovat dveře, a jen jednou mu hodila do tváře hadr a jindy před ním rozbila o zem hliněnou mísu. Když se takto poučil, shledal, že přít se s Ylvou se mu nevyplácí, a někdy uběhly celé roky, aniž jejich manželskou shodu narušila tvrdá slova.

Narodily se jim ještě dvě děti: syn, který dostal jméno Ivar po Ivaru Výbojném a který, jak Åsa doufala, se jednou měl stát knězem, a dcera, kterou pojmenovali Sigrun. Ke křtu této dcery byl jako nejvýznamnější host pozván Toke Grågullesson. To on jí určil jméno, i když se předtím

dlouho dohadoval s Åsou, která by nejraději byla viděla, aby děvčátko dostalo křesťanské jméno. Ale Toke neznal pro dívku krásnější a v starých písních opěvovanější jméno než Sigrun, a protože jak Orm, tak Ylva mu chtěli prokázat veškerou čest, stalo se podle jeho přání. Až přijde čas, řekl Toke, vdá se Sigrun za některého z jeho synů; na žádnou z obou starších Ormových dcer totiž pomýšlet nemohl, jelikož pro ně jeho syni neměli přiměřený věk. A to je věru velká škoda, uvažoval Toke, když se tak díval na Oddny a Ludmilu.

Obě začaly dospívat a nikdo nemusel být dlouho na pochybách, jaké budou, až vyrostou. Obě byly zrzavé a ztepilé, a záhy k sobě přitahovaly zraky mužů. Rozdíl mezi nimi byl přesto patrný. Oddny byla mírné povahy, povolná a brzy ovládala různé ženské ruční práce. Ochotně poslouchala své rodiče a jen zřídka způsobila Ylvě nebo Åse mrzutost. A když už se to někdy stalo, pokaždé to bylo kvůli sestře, protože tu Oddny odmalička ve všem poslouchala. Ludmile bylo zatěžko poslouchat, ale o to snadněji dovedla poroučet. Když dostávala bití, vřískala spíš zlostí než bolestí a v duchu se utěšovala, že už brzy bude dost velká, aby dokázala rány vracet. Jen nerada stloukala máslo či seděla za tkalcovským stavem a mnohem raději střílela z luku; v tomto umění byla záhy stejně zručná jako její učitel Veselý Ulf. Orm ji neuměl krotit a jejím smělým kouskům a vzdoru se většinou jen smál. A když si mu Ylva stěžovala na Ludmilinu nepoddajnou mysl a na to, že s lukem v ruce věčně jen běhá po lese s Veselým Ulfem a s Haraldem Ormssonem, řekl pouze:

„A co jiného jsi čekala? Ozývá se v ní královská krev. Má jí v žilách spoustu, jak svůj vlastní podíl, tak i Oddnyin. To hříbě nepůjde snadno zkrotit a musíme jen doufat, že to nebudeme my, ale někdo jiný, kdo s tím bude mít největší obtíž." Za zimních večerů, kdy všichni sedávali kolem ohně a zabývali se ručními pracemi, držela se Ludmila občas na uzdě, a někdy dokonce pilně předla, vyprávěl-li se právě nějaký poutavý příběh - ať už mluvil Orm o svých dobrodružstvích v cizích zemích, nebo Åsa o dávných předcích, nebo otec Willibald o velikých věcech, jež se děly za časů Jozue a krále Davida, nebo Ylva o králi Haraldovi. Nejvíce se jí líbilo, když na Gröning zavítal Toke, neboť ten vyprávěl dobře a rád a znal i staré písně a mnoho příběhů o dávných recích. A když se někdy zdálo, že už chce skončit, Ludmila pokaždé první pospíšila dolít mu do konvice piva a prosila ho, aby vyprávěl dál. A Toke měl málokdy to srdce, aby jí nevyhověl. Neboť s Ormovou dcerou Ludmilou tomu od

jejího časného mládí bylo tak, že jí muži jen těžko dokázali odolat. Měla bílou pleť v úzké tváři a tmavé obočí; a třebaže její oči měly touž šedou barvu jako oči mnoha jiných, mužům, kteří se jim přiblížili a střetli se s jejich pohledem, se zdávalo, že takové oči se u žádné jiné panny v hraničních krajích nevidí.

Svou první zkušenost s muži učinila toho léta, kdy dovršila čtrnáctý rok. Tehdy přijel na Gröning Gudmund z Uvabergu se dvěma mladými čeledíny, které chtěl Ormovi nabídnout k službám.

Gudmund se poté, co ho Orm na sněmu tolik dopálil, na Gröningu neobjevil a ani se od té doby nedostavil na žádný další sněm. Nyní však přijel ve vší přátelskosti a řekl, že chce Ormovi prokázat službu, aby se zapomnělo na všechnu starou zášť.

„Mám s sebou nejlepší dva pacholky, jaké si kdo může přát, a nabízím ti je k službě. Jsou to svobodní muži a každý z nich zastane práce za dva, ne-li víc. Proto je to ode mne velice přátelská služba, když ti je nabízím. Je ovšem pravda, že prokážeš službu i ty mně, jestli si je ponecháš. Oni jsou totiž oba nesmírní jedlíci; sloužili u mě čtyři měsíce, ale déle už si je ponechat netroufám. Nemohu si dovolit tolik co ty, a živit je začíná už na mě být příliš. Kdybych je v jídle omezil, byli prý by nebezpeční, sami to říkají. Neboť se každý den v poledne a večer musí dosyta najíst, jinak prý se jich zmocní zuřivost. Ale pro toho, kdo je dokáže uživit, pracují ochotně, a nikdo neviděl větších dříčů."

Ormovi byla tato nabídka podezřelá a bedlivě se na všechno vyptával jak Gudmunda, tak mužů samých. Ti se nijak netajili svými nedostatky a po pravdě řekli, jak to s nimi je a jaká mají přání. A protože Orm silné čeledíny potřeboval, vzal je nakonec k sobě do služby a Gudmund spokojeně odjel.

Muži se jmenovali Ullbjörn a Greip. Byli mladí, protáhlých tváří a plavých vlasů a jejich síla byla patrná už na první pohled. Chytrostí však příliš nevynikali. Po jejich řeči se dalo poznat, že jsou zdaleka. Říkali, že přišli ze země ležící až za Västergötlandem a zvané Järnbäraland.* V té zemi prý dorůstají muži a medvědi stejné síly a potýkají se spolu se stejným štěstím. Nyní však tam nastal hladomor, a proto se vydali k jihu, až do krajů, kde se jim naskýtá možnost dosyta se najíst. Sloužili prý už na mnoha místech ve Västergötlandu a Smålandu, a když se jim zdálo, že hospodář začíná na jídle šetřit, zabili ho a šli zase dál.

Orm řekl, že museli pokaždé narazit na nějaké moc mírné hospodáře, kteří se jen tak beze všeho nechali zabít. Ale muži se na něho vážně podívali a žádali, aby si jejich slova dobře zapamatoval.

„Přepadne nás záchvat zuřivosti," řekli, „a pak se nám nikdo neubrání. Ale když dostaneme pořádně najíst, jsme mírnost sama a hospodáři ve všem vyhovíme. Tak tomu zkrátka s námi je."

„Jídla dostanete, kolik jen sníte," řekl Orm. „A jste-li tak dobří pracovníci, jak říkáte, zasloužíte vrchovaté mísy. Máte-li však v úmyslu řádit jako berserkové, pak tedy jste u mne na nepravém místě. Neboť s takovými muži já vůbec nemám trpělivost."

Zasmušeně na něho pohlédli a zeptali se, jak dlouho je ještě do oběda. „Neboť každou chvilku můžeme dostat hlad," řekli. Náhoda tomu chtěla, že právě tou dobou už se neslo na stůl, takže dál s Ormem v rozmluvě nedospěli. Ukázali se však být hodni svých slov a jedli tak hltavě a nenasytně, že všichni zírali údivem.

„Oba jste se teď najedli za tři," řekl Orm; „tak bych rád viděl, abyste každý pracoval aspoň za dva."

„Uvidíš," odpověděli. „Neboť jsme se u tebe najedli dobře a dosyta."

Orm jim nejprve uložil kopat studnu. Zakrátko zjistil, že nepřeháněli, když vykládali, co dokáží, neboť netrvalo dlouho a studna byla vyhloubena, široká a hluboká a celá vyztužená kameny. Když Ullbjörn s Greipem pracovali, děti často postávaly kolem nich. Muži toho moc nenamluvili, ale bylo vidět, že co chvíli spočinou pohledem na Ludmile. Ta se jich nebála a naopak chtěla vědět, jak takový záchvat zuřivosti vypadá, ale nedostalo se jí odpovědi.

Potom dal Orm mužům vystavět dole u řeky přístřešek pro lodě. I této práce se zhostili hbitě a se ctí. Ylva zakázala svým dcerám chodit na stavbu, pokud tam budou pracovat ti cizí muži - kdo ví, co takové divouse může napadnout, řekla.

Když byl přístřešek hotov, uložil Orm mužům vyčistit chlév. Všechen dobytek už vypustili na pastvu a jen býk stál uvázán vevnitř, neboť byl příliš zlý, aby ho mohli pustit ven s ostatními zvířaty. V stáních se vršil hnůj za celou zimu, takže tam měli Ullbjörn s Greipem těžkou lopotu.

Děti i všichni ostatní na statku se obou mužů pro jejich sílu i podivnou povahu tak trochu báli. Ani jeden, ani druhý nikdy s nikým kloudně nepromluvili; jen občas, když se jich někdo přímo zeptal, krátce

pověděli o svých siláckých kouscích a o tom, jak zardousili lakotné hospodáře nebo jim holýma rukama zlomili vaz.

„Na nás je každý krátký," opakovali. „Ale tady se najíme dosyta a máme se dobře. Takže pokud to takhle půjde dál, žádné nebezpečí nehrozí."

Jedině Ludmila z nich strach neměla. Často chodila do chléva a dívala se, jak pracují. Někdy s sebou měla sourozence, ale jindy přicházela sama. Muži si ji pokaždé prohlíželi a ona, třebaže ještě tak mladá, dobře věděla, na co asi myslí.

Jednoho dne, kdy tam stála sama, řekl Greip:

„Pro mne bys byla jako stvořená."

„Pro mne taky," řekl Ullbjörn.

„Jestli se nebojíš, půjdeme si spolu hrát na seno," řekl Greip.

„Já si s tebou budu hrát na seně líp než Greip," řekl Ullbjörn.

Ludmila se smála.

„Oběma se vám líbím?" řekla. „To je zlé, protože já jsem panna a z královského rodu a nevezmu zavděk kdejakým pobudou. Ale možná že jeden z vás se mi líbí víc než ten druhý."

„Jsem to já?" zeptal se Ullbjörn a odhodil koště.

„Víc se mi líbí ten, který je silnější," řekla Ludmila. „A teď bych ráda viděla, který to je."

Oba mladíci už nedočkavostí jen hořeli. Stáli bez hnutí a měřili se pohledy.

„Který z vás přemůže druhého, bude se mnou možná smět chviličku posedět u řeky," řekla Ludmila tiše.

Vtom muži zavyli jako vlkodlaci a popadli se do křížku. Oba byli zřejmě stejně silní a obratní a zdálo se, že jeden druhého nepřemůže. Zato trámy a stěny ve chlévě praštěly pod jejich vahou a údery. Ludmila ustoupila ke dveřím, aby jim nepřekážela. Tam stála, když šel kolem Orm.

„Co je to tu za povyk?" zeptal se. „Co to tam vyvádějí?"

Ludmila se k němu otočila a usmála se.

„Perou se," řekla.

„Perou?" opakoval Orm a přišel blíž. „A o co se perou?"

„O mne," řekla Ludmila s uspokojením v hlase. „A teď se jich určitě zmocnil záchvat zuřivosti."

Hbitě uskočila, když na Ormově tváři spatřila výraz tak velikého hněvu, jaký dosud nepoznala.

O stěnu chléva stálo opřeno staré pometlo. Orm z něho vytrhl násadu, pevně ji uchopil a s touto zbraní vešel dovnitř a zavřel za sebou dveře. Mocným hlasem přehlušil vytí obou mužů, a v chlévě se na chvíli rozhostilo ticho. Vzápětí však zavyli soupeři znovu a ještě silněji. Děvečky vyběhly z domu, ale zůstaly stát na dvoře a poslouchaly. Žádné se nechtělo otevřít dveře do chléva a podívat se, co se tam děje. Někdo volal Rappa a dožadoval se jeho sekery, ale Rapp tam právě nebyl. Vtom se jedny dveře rozlétly, vyrazil z nich vyděšený býk, přervaný provaz kolem krku, a uháněl k lesu. Všichni se při tom pohledu dali do křiku; a Ludmila teď dostala strach a rozplakala se, neboť viděla, že se věci vyvinuly hůř, než zamýšlela.

Konečně v chlévě všechno ztichlo a Orm vyšel ven. Těžce oddychoval a rukávem si utíral čelo. Kulhal, šaty na něm visely v cárech a na jedné líci měl vytržený chomáč vousů. Děvečky se kolem něho sběhly, volaly a vyptávaly se. Orm na ně pohlédl a řekl, že dnes k večeři nemusí Ullbjörnovi a Greipovi nic chystat.

‚A později taky ne," dodal. „Jenže co bude s mou nohou, nevím." A odbelhal se do domu, aby mu Ylva s otcem Willibaldem pomohli a ošetřili ho.

V chlévě bylo rozbito kdeco a oba berserkové leželi v jednom koutě. Greip měl hrdlo prokláté špičatým koncem násady od koštěte a Ullbjörnovi visel jazyk z úst. Oba byli mrtví. Ludmila se teď obávala velikého výprasku. A Ylva říkala, že by si jej vskutku zasloužila, když šla sama k mužům do chléva. Ale Orm se do toho vložil, takže Ludmila

vyvázla lépe, než by si byla pomyslela. K čemu v chlévě došlo, vysvětlila tak, že jí samé se nic vytknout nedalo. Když Orm shledal, že zranění na noze je jen nepatrné, byl nakonec s průběhem věcí spokojen. Neboť třebaže nyní pokládal za jisté, že celou tu záležitost s oběma muži je nutno považovat za pokus o pomstu, kterou mu tak chtěl Gudmund z Uvabergu nastrojit, přece jen byl rád, že se mu povedl veliký čin, aby sám a bez pomoci kovaného ostří přemohl dva berserky.

„Chytře sis počínala, Ludmilo," řekl, „žes je proti sobě poštvala, když si na tebe dovolovali, neboť kdo ví, zda bych je přemohl, kdyby už nebyli předem trochu unavení zápasem. Proto radím, Ylvo, aby Ludmila tentokrát nedostala bití, že byla tak nerozumná a vešla k nim sama do chléva. Je ještě moc mladá, aby úplně pochopila, jaké myšlenky mohou muže napadnout, když ji vidí."

Ylva nad tím pochybovačně kroutila hlavou, ale stalo se, jak si Orm přál.

„Všechno přece skončilo dobře," řekl. „Nikdo nepopře, že se ti dva rváči ukázali hodni své pověsti a že od té doby, co přišli, zastali spoustu práce. Já teď mám studnu i přístřešek na lodě a moje váženost vzrostla. A Gudmund má jenom dlouhý nos. Proto je všechno v pořádku. Ale vzkážu mu, že jestli si ještě jednou se mnou něco začne, ztrestám ho tak, že už potom ani nehlesne."

„A já půjdu s tebou," řekl Svarthöfde vážným hlasem, když vyslechl, co si rodiče povídají.

„Jsi ještě moc malý, neuneseš meč," namítl Orm.

„Rapp mi přece ukoval sekeru. Říká, že seker s lepším ostřím, než má ta moje, by se na světě moc nenašlo."

Orm i Ylva se zasmáli, ale otce Willibalda ta slova popudila. Podle jeho názoru nebylo nic pěkného slyšet takhle mluvit křesťanské dítě.

„Pravím ti, Svarthöfde," řekl, „a slyšels to od mne už pětkrát, ne-li desetkrát, že máš méně myslet na zbraně a víc se učit modlitbě, která se jmenuje Pater noster a kterou jsem ti mnohokrát vykládal a snažil se, aby sis ji zapamatoval. Tvůj bratr Harald tu modlitbu uměl, už když mu bylo sedm let, a tobě je dvanáct, a neumíš ji."

„Harald se umí modlit za nás za oba," odpověděl Svarthöfde klidně. „Mně kněžská mluva neuteče."

Tak plynul na Gröningu čas a málo bylo událostí, jež by byly nějak význačné. Orm si nepřál nic jiného než až do konce svých dnů žít v klidu

na svém statku. Ale rok poté, co zabil ony dva berserky, ho došla zvěst, jež ho přivedla na třetí dalekou výpravu.

(**II.**)

DÍL DRUHÝ / BULHARSKÉ ZLATO
O MUŽI Z VÝCHODU

doprovodu deseti jezdců přijel na Gröning Olof Motýl a všichni ho rádi uvítali. Zůstal na dvorci tři dny, neboť přátelství mezi ním a Ormem bylo veliké. Řekl však, že má namířeno až k východnímu pobřeží do Kiviku, kam občas připlouvají gotlandské lodě, a že tam chce nakoupit sůl. Když to Orm uslyšel, rozhodl se, že pojede pro sůl s ním. Nastaly totiž časy, že sůl skoro nebyla k dostání, ať za ni lidé byli ochotni zaplatit sebevíc, a tím byl vinen dánský král Sven, jehož dosud na každém kroku provázelo štěstí. Neboť král Sven se plavil po mořích s větším loďstvem, než o jakém kdy kdo slyšel, a divoce napadal každého, kdo mu přišel do cesty. Vyplenil Hedeby a celé je zpustošil a ve Frísku prý vydrancoval kdeco; a bylo známo, že zamýšlí dobýt celou Anglii, a pokud by to stihl, i jiné země. Obchod a kupectví pro něho neznamenaly nic, zajímal se jen o dlouhé lodě a dostatek bojovníků v nich. A dospělo už to tak daleko, že ze západu v poslední době nepřiplouvaly žádné solné lodě, neboť se k severským břehům vůbec neodvážily. K mání tedy bývala jedině sůl, kterou přiváželi z Wendenu* Gotlanďané, a o tu se obyvatelé pomoří bili tak horlivě, že do vnitrozemí se jí dostalo jen málo nebo žádná.

Orm si s sebou vzal osm jezdců a spolu s Olofem Motýlem vyjeli do Kiviku. Dlouho tam čekali, připluje-li nějaká loď, a za tu dobu se tam shromáždilo velké množství lidí, kteří přijeli za týmž účelem. Nakonec se objevily dvě gotlandské lodě; byly těžce naložené a zakotvily hodný kus před přístavištěm. Neboť hlad po soli byl nyní takový, že s ní Gotlanďané obchodovali velmi opatrně, aby je zákazníci samou horlivostí nakonec nepobili. Jejich lodi byly veliké, s vysokými bočnicemi a početnou posádkou, a kupující k nim museli připlouvat v malých člunech a na palubu byli vpouštěni vždy jen po dvou. Olof Motýl a Orm si najali rybářský člun a dvěma veslaři se dali dopravit k lodi. Měli na sobě rudé

pláště a lesklé přilbice a Olof reptal, že musí vstoupit do tak malé loďky, neboť by raději býval plul okázaleji. Když na ně přišla řada, vystoupili na tu z gotlandských lodí, nad níž byl vztyčen náčelnický prapor. Jejich veslaři, jeden z Olofových mužů a jeden z Ormových, velikým hlasem vyvolali jejich jména, aby bylo Gotlanďanům hned jasné, že přicházejí náčelníci. „Olof Styrsson Nádherný, náčelník Finnveďanů, kterého mnozí nazývají Olof Motýl," vyvolal jeden.

„Orm Tostesson Zcestovalý, náčelník mořeplavců, většinou zvaný Zrzavý Orm," vyvolal druhý.

Mezi muži na lodi zavládlo vzrušení, když uslyšeli tato jména, a několik se jich protlačilo kupředu, aby se s Olofem a Ormem pozdravili. Byli to muži, kteří znali Olofa z let jeho pobytu na Východě, a dva, kteří se účastnili plavby Thorkela Vysokého do Anglie a pamatovali se z té doby na Orma. U boku lodi, těsně u místa, kde Orm s Olofem vstoupili na palubu, seděl jakýsi muž. Usilovně začal sténat a jednou rukou po nich šátral. Byl to statný muž s huňatým vousem, trochu už prošedivělým. Přes obličej měl obvaz zakrývající oči, a když nyní vztahoval k oběma příchozím paže, bylo vidět, že mu chybí pravá ruka.

„Podívejte se na slepého," upozorňovali lodníci, „něco chce."

„Vypadá to, že jednoho z vás zná," řekl náčelník lodi. „Jazyk mu totiž taky chybí, takže nemůže mluvit, a my nevíme, kdo je. Přivedl ho sem jeden východní kupec, když jsme kotvili u tržiště Kuronců na řece Dvině, a říkal, že se ten mrzák chce dostat do Skåne. Vzal jsem ho na loď, protože za sebe může zaplatit ve stříbře. Dobře rozumí, co se mu říká, a po dlouhém vyptávání jsem pochopil, že má ve Skåne příbuzné. Víc však o něm nevím, ani jeho jméno neznám."

„Jazyk a oči a pravá ruka," řekl Olof Motýl, „to nasvědčuje nejspíš tomu, že ho tak zřídili Byzantinci."

Slepý jeho slovům přikývl.

„Já jsem Olof Styrsson z Finnvedenu a sloužil jsem v tělesné stráži císaře Basileia. Znáš snad mne?"

Slepý zavrtěl hlavou.

„Pak snad znáš mne," řekl Orm, „ačkoliv nevím, kdo bys mohl být. Jsem Orm, syn Tosta, syna Thorgrimova, který sídlil v Grimstadu u Kullenu. Jsem to já, koho znáš?"

Muž nyní horlivě přikyvoval a z hrdla se mu draly jakési zvuky.

„Možná žes byl s námi, když jsme se s Krokem plavili do Hispánie? Nebo do Anglie s Thorkelem Vysokým?"

Muž na obě tyto otázky odpověděl záporným znamením a Orm se zamyslel.

„Pocházíš snad sám z kraje kolem Kullenu?" zeptal se. Slepý opět přikývl a všecek se rozechvěl.

„Už je tomu dávno, co jsem se z toho kraje odstěhoval," řekl Orm. „Ale když mě znáš, museli jsme tam žít současně. Byl jsi dlouho v cizích zemích?"

Muž zvolna pokývl hlavou a zhluboka si povzdychl. Pak natáhl zdravou ruku, roztáhl na ní všech pět prstů a zase ji sevřel v dlaň. To opakoval pětkrát a nakonec vztyčil čtyři prsty.

„Tato rozmluva se daří lépe, než by se dalo čekat," řekl Olof Motýl. „Chce říci, že byl v cizině devětadvacet let, rozumím-li mu dobře."

Slepý přikývl.

„Devětadvacet let," opakoval Orm zamyšleně. „Takže mně bylo třináct roků, když jsi odjížděl, a měl bych si tedy vzpomenout, zda tou dobou z našeho kraje odjel někdo na Východ."

Slepý se teď zvedl a stál proti Ormovi. Rty se mu kroutily a pohyboval rukou, jako by chtěl Orma přimět k dalším otázkám. Vtom ze sebe Orm vypravil změněným hlasem:

„Jsi Are, můj bratr?"

Slepcovou tváří se kmitlo cosi jako úsměv, když na Ormovu otázku odpověděl přikývnutím. Pak se však zapotácel, klesl na lavici a roztřásl se po celém těle.

Všichni na lodi s údivem přihlíželi tomuto shledání a říkali si, že takový zážitek bude stát za vyprávění. Orm stál zahloubán a pohlížel na slepého.

„Nebyla by to pravda, kdybych tvrdil, že tě poznávám," řekl, „na to jsi příliš zbědovaný a je tomu dávno, co jsem tě viděl naposled. Ale dostaneš koně a pojedeš teď se mnou domů, kde je někdo, kdo ihned pozná, jsi-li ten, za koho se vydáváš. Neboť matka je dosud naživu a ještě pořád o tobě mluvívá. Tvé kroky věru musel řídit sám Bůh, když jsi poslepu našel cestu ke mně a k ní."

Orm i Olof se však teď museli soustředit na nákup soli a ani jeden, ani druhý se nestačili divit, jak ziskuchtivými se ukázali Gotlanďané, jakmile se řeč stočila na otázky obchodu. Mnoho členů posádky mělo na

lodi i na jejím nákladu svůj podíl a všichni byli stejní, dobromyslní ve všem ostatním, ale ostří jako nože, pokud šlo o obchod.

„Nikoho nenutíme," říkali, „ani do soli, ani do ničeho jiného. Ale ten, kdo k nám přijde nakupovat, musí zaplatit, co požadujeme, jinak nedostane nic. Jsme bohatší než ostatní a chceme udělat všechno pro to, abychom zbohatli ještě víc. Neboť my Gotlanďané máme nejbystřejší rozum. Nejsme lupiči a vrazi jako mnozí jiní, nýbrž opatřujeme si zisk čestným obchodem, a jakou cenu má v dnešní době sůl, víme lépe než vy. Čest a chvála budiž králi Svenovi, který nám umožnil požadovat vysoké ceny."

„Kdo chválí krále Svena, ať se neholedbá svým rozumem," poznamenal Orm trpce. „A mně připadá snadnější dohadovat se s lupiči a vrahy než s vámi."

„Taková slova slýcháme často," řekli Gotlanďané, „ale přesto nejsou pravdivá. Pohleď jen na svého ubohého bratra, s kterým ses u nás shledal: má v opasku stříbro, a není ho málo. A nikdo z nás se ho ani nedotkl. Vzali jsme si jen tolik, kolik stačilo na dopravu a stravu. Jiní by mu stříbr-

ro sebrali a jeho samého hodili do moře. My však máme čest v těle, i když je mnoho těch, kdo to nechtějí pochopit. Kdyby však měl u sebe zlato, vedlo by se mu hůř, neboť zlatu neodolá nikdo."

„Začínám znovu toužit po moři," řekl Orm, „když pro nic jiného, tedy proto, abych tam potkal takovou loď, jako je tato."

„To už napadlo leckoho," řekli Gotlanďané se smíchem, „ale každý, kdo se pokusil střetnout se s námi, musel pak hojit těžké šrámy. Neboť věz, že jsme silní, a je-li třeba, necouvneme před bojem. Styrbjörna jsme se obávali, ale po něm už nikoho. A teď se konečně vyslovte, jak to s vámi bude, chcete-li kupovat nebo ne. Neboť tu čeká ještě spousta zájemců."

Olof Motýl zaplatil za své pytle soli celkem bez dalších dohadů, ale Orm stále ještě reptal, když odpočítával mince. Jeho bratr se ho dotkl rukou. Držel v ní hrst stříbrných mincí, které pečlivě vložil Ormovi do dlaně.

„Pohleďte," řekli Gotlanďané, „je to, jak jsme pravili: stříbra má dost. A ty nyní nemusíš být na pochybách, je-li skutečně tvým bratrem."

Orm chvíli váhal. Díval se na stříbro a pak řekl:

„Od tebe, Are, peníze přijmu. Ale nechci, aby sis myslel, že jsem snad skoupý nebo chudák. Mám majetku tolik, že vystačí pro tebe i pro mne. Ale platit kupcům je vždycky mrzuté, a nejmrzutější, jsou-li takoví jako tito."

„Zde jsou silnější než my," řekl Olof, „a my sůl nutně potřebujeme, ať stojí kolik chce. Ale věru že musí být člověk boháč, chce-li nakupovat od Gotlanďanů."

Pak dali Gotlanďanům krátce sbohem, přeplavili se s nakoupenou solí na břeh a vydali se k domovu. Orm vlastně nevěděl, má-li se radovat, nebo mrzet, že s ním domů jede jeho znovunalezený, ale tak nesmírně zmrzačený bratr.

Během cesty, když spolu sedávali v tábořištích, pokoušeli se Orm i Olof mnoha otázkami dovědět něco o osudu, který Ara stihl. Olof Motýl, který sám sloužil v císařově tělesné stráži v Miklagårdu, se tam s Arem nikdy nepotkal, ale vyptáváním nakonec přece jen pochopil, že Are byl náčelníkem jedné císařovy válečné lodi. Zmrzačen nebyl za trest, ale poté co byl jat v boji. Zmrzačili ho ovšem Byzantinci, tolik bylo jisté. Víc však

už se ani Orm, ani Olof nedokázali dovědět, ať to zkoušeli se sebedůmyslnějšími dotazy. Neboť Are dovedl naznačit jen ano a ne a bylo na něm vidět, jak velmi trpí tím, že nejsou s to připadnout na správné otázky a že on jim v tom naprosto nijak nemůže pomoci. Muselo se mu přihodit něco zvláštního, tolik jim bylo jasné, něco kolem zlata a jakési zrady; a vyšlo taky najevo, že Are ví o něčem, co jim chce sdělit. Pak však už byla všechna jejich námaha marná.

„Musíme mít strpení," řekl mu nakonec Orm. „Nemá cenu dál tě trápit jalovými dohady, neboť stejně se netrefíme do černého. Až přijedeme domů, vezmeme si na pomoc našeho kněze a pak si možná poradíme. Ale jak, to zatím nevím." „Nic člověku nemůže jít méně na rozum, než jak se tento ubožák zcela bez pomoci dokázal dostat až k domovským břehům. A když se mu to přesto podařilo, myslím, že můžeme doufat, že i my najdeme východisko a dovíme se, co nám chce říci. A je jisté, že z Gröningu nebudu chtít odjet dřív, dokud se o tom nedovím víc."

Are vzdychl, utřel si z čela pot a seděl bez hnutí.

Když byli blízko Gröningu, předjel Orm ostatní, aby Åsu připravil; neboť se obával, že by na ni radosti i leknutí mohlo být příliš. Když Åsa vyslechla Ormovu zvěst, byla zpočátku všecka zmatena a dala se do srdcervoucího pláče. Potom však padla na kolena a s hlavou opřenou o lavici děkovala Bohu, že jí znovu daroval syna, jehož tak dlouhou dobu považovala za ztraceného. Jakmile Ara spatřila, vrhla se mu naříkajíc kolem krku a nechtěla ho pustit. A hned začala hubovat Orma, že zpočátku pochyboval, je-li to skutečně Are. Jak jen však se trochu vzpamatovala, řekla, že mu ušije lepší pásku přes oči, a když jí pověděli, že má Are hlad, hned nabyla lepší mysli a vlastníma rukama mu šla připravit krmi, kterou, jak si dosud pamatovala, míval nejraději. Několik dní pak chodila jako zmámená a nedokázala myslet na nic jiného než na Ara a na to, jak by mu podstrojovala. A když s chutí jedl, šťastna seděla vedle něho a dívala se na něj. Jednou jí Are pohladil ruku, aby jí poděkoval za dobré jídlo, a tehdy se Åsa radostí rozplakala. Když ho občas unavila svým povídáním, jež jako by nikdy nemělo vzít konce, a Are si zdravou rukou i pahýlem zacpával uši a hlasitě sténal, poslušně zmlkla a hodnou chvíli byla zticha, než začala nanovo.

Všichni na statku měli s Arem soucit a byli mu nápomocni, jak mohli. Děti se ho zpočátku bály, ale brzy se naučily mít ho rády a

pomáhaly mu. Are se rád dával za jitra odvést k řece, kde pak seděl a rybařil, když tam s ním někdo byl a pomáhal mu obstarávat návnadu a nahazovat. Na rybách s sebou nejraději míval Svarthöfda a taky Rappa, který přišel, jakmile jen se mohl uvolnit. A bylo tomu tak patrně proto, že ti dva nejspíš dovedli sedět zticha jako on sám.

Od samého počátku však všichni pláli zvědavostí dovědět se víc o jeho neštěstí, poté co jim Orm pověděl to málo, co vyšlo najevo, když se vraceli domů. Olof Motýl poslal své lidi s nákladem soli domů a nechal si u sebe jenom dva muže. Ylvě řekl, že by na Gröningu rád zůstal, dokud se jim nepodaří dovědět se od Ara víc, neboť prý má dojem, že půjde o důležité zprávy. Ylvu jen potěšilo, že u nich chce zůstat; líbil se jí a vždycky ho jako hosta ráda viděla. Kromě toho se jí zdálo, že jeho oči čím dál častěji spočívají na Ludmile, která už dorostla v patnáctiletou pannu a den ze dne byla krásnější.

„Dobře že zůstaneš," řekl taky Orm, „neboť bez tvého přispění se s Arem jakživi nedostaneme dál. Tys přece jediný, kdo zná Miklagård a tamější lidi."

Ale ať se všichni snažili jak chtěli, a pomáhaly přitom i ženy a otec Willibald, nedařilo se jim zjistit z Arova příběhu víc. Jediné, co se dověděli, bylo, že k jeho neštěstí došlo u Dněpru, v zemi Pečeněgů,* při dlouhé převlace poblíž prahů. Olof Motýl však nad tím kroutil hlavou a říkal, že nechápe, co by tam měli co pohledávat Byzantinci. A tak se opět octli na mrtvém bodě.

Jednoho dne dostal Orm nápad, který by podle jeho názoru mohl velmi pomoci. Are byl znalý run. A tak dal Orm zhotovit z lipového dřeva tabulku, bílou a hladkou, kde měl Are zdravou rukou zkoušet kouskem uhlu kreslit slova. Are ochotně souhlasil a dlouho to zkoušel. Ale levou rukou se mu psalo velmi špatně, a protože byl slepý, psal jednu runu přes druhou, takže pak nikdo nerozluštil, co vlastně napsal. Nakonec Ara popadla zlost, tabulku i uhel zahodil a nechtěl pak už pokračovat.

Rapp s otcem Willibaldem však přišli na lepší nápad, když spolu seděli a mluvili o tom. Rapp přitesal trámek, zarovnal jej a uhladil. A do něho vyryl runy, po pořádku všech šestnáct, a udělal je veliké a zřetelné a každou jednotlivou runu oddělil hlubokou čárou. Položili trámek před Ara a požádali ho, aby si jej ohmatal. A když Are pochopil, co na něm chtějí, bylo vidět, že se jeho mysli velice ulevilo. Vyhmatával teď zbylou rukou runu za runou, až složily slova, která chtěl říci. Otec Willibald seděl vedle

něho s vydělanou skopovicí a s perem v ruce, a zapisoval znaky, tak jak je Are postupně ukazoval. Zpočátku jim to moc nešlo, ale brzy se to zlepšilo a všichni byli plni radostného očekávání, když se na skopovici začala objevovat srozumitelná řeč. Každého večera otec Willibald předčítal, co během dne zapsal. Všichni napjatě poslouchali a po třech týdnech pilného snažení byl celý příběh sepsán. Jeho první část, pojednávající o tom, kde je skryto zlato, však otec Willibald přečetl jen Ormovi.

(**III**.)

DÍL DRUHÝ/
BULHARSKÉ ZLATO
PŘÍBĚH O BULHARSKÉM ZLATU

 sem nejchudší mezi všemi. Neboť jsem přišel o oči, o jazyk, o pravou ruku i o syna, kterého zabil správce pokladu. Mohu se však taky zvát nejbohatším z lidí, neboť vím, kde je ukryto bulharské zlato. Povím nyní, kde se nalézá, abych nezemřel dřív, než to bude řečeno. A ty, kněže, to přečteš mému bratrovi, a nikomu jinému. On pak ať sám rozhodne, mají-li se to dovědět i další.

V řece Dněpru, u dlouhé převlaky hned pod třetím prahem počítáno od jihu, při pravém břehu, přesně mezi místem, kde Pečenězi shromažďují nepřátelské lebky, a malým skaliskem v řece, na němž rostou tři šípkové keře, pod vodou v úzké skalní průrvě, ukryto pod velkými kameny, kde skála vyčnívá nad hladinu, takže na dno není vidět, leží bulharské zlato. A já jsem jediný, kdo ví, že tam leží. Co by dva muži unesli zlata, je tam uloženo ve čtyřech malých truhlicích opatřených císařovou pečetí. A k tomu stříbro v pěti kožených vacích, a ty vaky jsou těžké. Tento poklad patřil nejdřív Bulharům, kteří jej postupně shromáždili mnoha loupežemi. Pak náležel císaři. Pak jej ukradl správce

pokladu Theofilos Lakenodrako. A potom byl můj. Já jsem jej ukryl tam, kde teď leží.

Povím, jak to všechno bylo. Když jsem přišel do Miklagårdu, dostal jsem se nejprve do císařovy tělesné stráže, kde sloužívají Seveřané. Je tam mnoho Sveů, a dokonce i Dánů a mužů z Norska a z Islandu, z nejzazší výspy v moři. Služba je tam dobrá a žold vysoký. Přišel jsem však příliš pozdě, než abych se po smrti císaře Jana Cimiskése zúčastnil vyplenění paláce. Plenilo se tam dobře a výnosně a dlouho se pak o tom ještě vyprávělo. Je totiž starým zvykem, že zemře-li císař, členům jeho tělesné stráže je dovoleno vyplenit palác. Mohl bych vyprávět mnoho, kněže, ale povím jen to, co je nezbytné; neboť mě unavuje toto šátrání po dřevě. Sloužil jsem v tělesné stráži dlouhou dobu, dal jsem se tam i pokřtít a oženil jsem se. Má žena se jmenovala Karbonopsina, což v naší řeči znamená „hnědá jako uhel", a byla podle byzantských měřítek z dobrého rodu, neboť její otec byl bratrem manželky druhého opatrovníka prádla tří byzantských princezen.

V Miklagårdu je tomu totiž tak, že tam kromě císaře Basileia, který je bezdětný, mají ještě Konstantina, jeho bratra, a toho taky nazývají císařem. Pravý císař je však Basileios. Spravuje říši a potlačuje vzpoury a každý rok táhne do pole proti Arabům a Bulharům. A Konstantin, jeho bratr, sedí v paláci a nechává se rozptylovat svými poklady a dvořany a kleštěnci, kteří ho obklopují. Když mu některý z nich řekne, že je stejně dobrý jako jeho bratr, ne-li lepší, klepne ho do hlavy svou černou hůlkou se zlatým ptákem. Udeří však jen lehce a pak dotyčného obdaří dárky. V něčem ale bývá přísný, neboť je vrtkavé mysli, a nejhorší, když se opije.

To on je otcem oněch tří princezen. Říká se, že hned po obou císařích jsou princezny vznešenější než kdokoliv jiný na světě, neboť jsou jedinými pokračovatelkami císařského rodu. Jmenují se Eudokia, ta je hrbatá a poďobaná od neštovic, a proto je držena v ústraní, Zóe, ta je jednou z nejkrásnějších mezi ženami a od časného mládí je jako posedlá po mužích, a Theodóra, ta je mdlého rozumu a zbožná. Všechny tři jsou neprovdané, neboť podle názoru obou císařů není ženicha, který by pro ně byl dost dobrý. Což je pro Zóe už dlouhou dobu veliká nesnáz.

My členové tělesné stráže jsme střídavě sloužili císaři v poli a jeho bratru v paláci. Na mnoho si vzpomínám, ale tento způsob sdělení je pro mě příliš pomalý. Budu nyní mluvit o svém synovi.

Žena mu říkala Georgios, kteréžto jméno mu dala i při křtu, protože já jsem byl právě s císařem, když se chlapec narodil. Napráskal jsem jí za to, když jsem se vrátil, a pojmenoval jsem syna Halvdan, což pro něho bylo dobré jméno. Když povyrostl, slyšel na obě jména. S matkou a s ostatními mluvil řecky, neboť to je řeč žen a kněží. Se mnou však mluvil naším jazykem, třebaže mu to šlo pomaleji. Když mu bylo sedm let, přejedla se žena ústřic a umřela. Žádnou jinou ženu jsem si pak už nevzal. S manželkami cizích plemen bývá potíž a ženy z Miklagårdu vůbec za moc nestojí; jakmile se vdají, zlenivějí, myslí jen na samé hlouposti a po dětech zestárnou a ztloustnou a ještě ke všemu začnou být neposlušné. A když dostanou bití, s křikem běží za kněžími a biskupy. Nejsou jako naše ženy, které mají rozum v hlavě, pilně pracují a jejich kráse rození dětí jen prospívá. V tělesné stráži jsme se o tom přesvědčili všichni, mnozí střídali manželky rok co rok, a stejně nikdy neuspěli.

Syn však byl mou radostí. Byl ztepilý a mrštný, hovorný a veselý. Ničeho a nikoho se nebál, ani mne. Byl tak hezký, že se za ním ženy na ulici otáčely, když byl malý, a ještě pilněji se otáčely, když vyrostl. To bylo jeho neštěstí, jemuž však nikdo nemohl odpomoci. Nyní je mrtev, ale myšlenky na něho mě jen zřídkakdy opouštějí. Nedokážu myslet na nic jiného než na něho a na bulharské zlato. Kdyby se tehdy všechno zdařilo, bývalo by to zlato jeho.

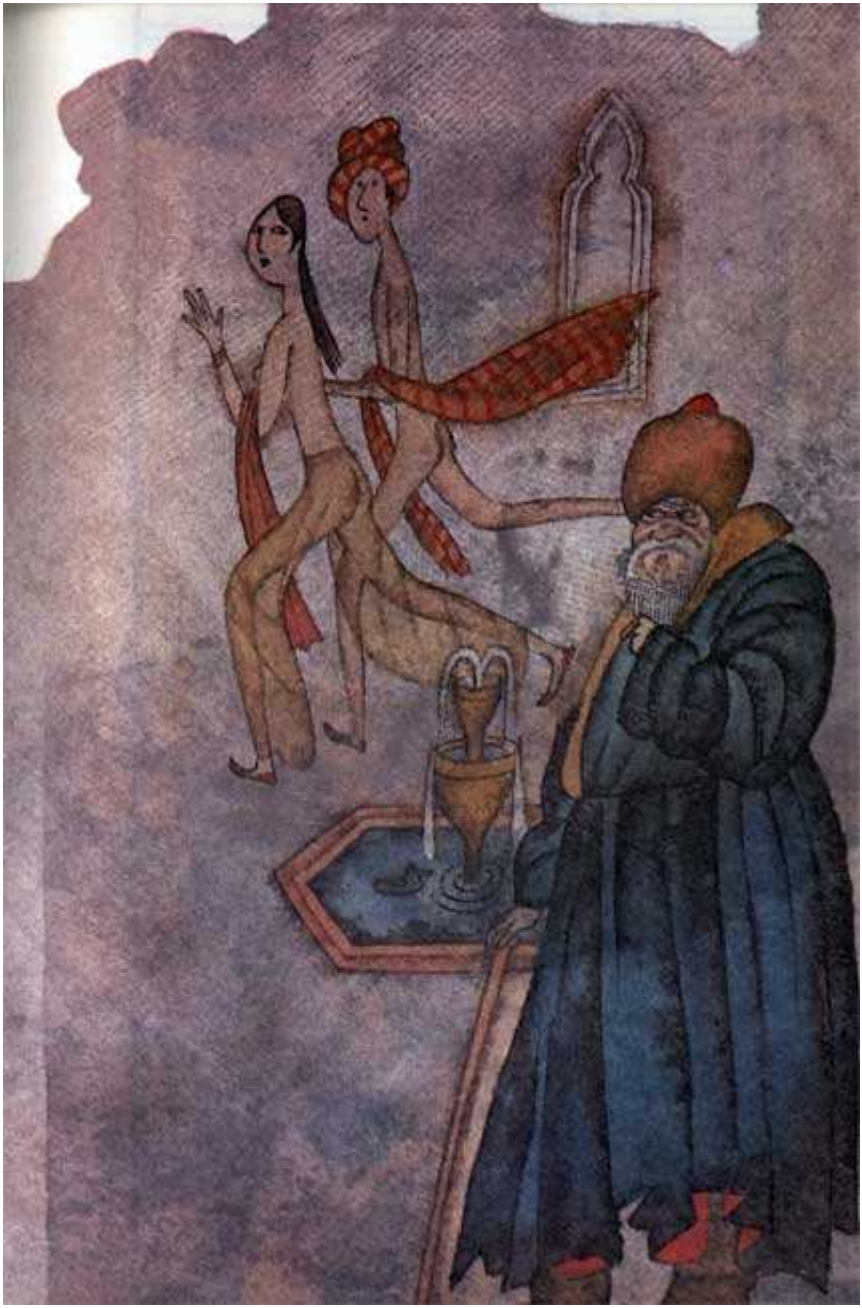
Když žena umřela, prodléval můj syn velmi často u jejích příbuzných, u opatrovníka prádla Symbatia a jeho manželky. Byli oba staří a děti neměli, neboť opatrovník prádla, který vykonával službu v ženských komnatách, byl kleštěnec. Přesto se oženil, jak je to mezi kleštěnci v byzantských zemích zvykem. Oba stařící Halvdana milovali, i když ho nazývali Georgios, a byl-li jsem s císařem v poli, starali se o něho. Jednou go mém návratu přišel za mnou stařík a rozplakal se radostí. Řekl, že můj syn se spřátelil s princeznami, že si s ním všechny tři hrají, a nejvíc Zóe, že se s princeznou Zóe už i popral a že si byli rovnými soupeři, neboť ona je o dva roky starší než on. A třebaže se takto střetli, prohlásila Zóe, že si mnohem raději bude hrát s ním než s neteřemi metropolity Lea, které pokaždé padly na kolena a daly se do pláče, když jim roztrhala šaty, nebo se synem protovestiaria* Nikéfora, který měl zaječí pysk. Symbatios vyprávěl, že sama císařovna Helena pohladila chlapce po hlavě, nazvala ho malým varjagem** a řekla, že nesmí tahat Její císařské Veličenstvo princeznu Zóe za vlasy, když na něho bude zlá.

Chlapec na ni překvapeně upřel oči a zeptal se, kdy tedy to smí dělat. Načež se císařovna vlastními ústy nejmilostivěji zasmála a stařec mi řekl, že to byla nejšťastnější chvíle jeho života.

Jsou to dětinskosti, ale vzpomínky na ně jsou dnes jedinou radostí, která mi zbyla. Časem však se všechno změnilo. Mnoho věcí pomíjím, jinak by mé vyprávění bylo příliš dlouhé. Ale asi pět let poté jsem se stal velitelem oddílu tělesné stráže. A tehdy přišel Symbatios do mé jizby podruhé a opět s pláčem; tentokrát však neslzel radostí. Odebral prý se toho dne do nejzazší šatny, kde se uchovávají korunovační roucha a kam málokdy někdo vstoupí, a chtěl se přesvědčit, nejsou-li tam krysy. Místo krys však našel Halvdana a Zóe, jak si spolu hrají jakousi novou hru, které se nadmíru zhrozil. Ustlali si na zemi mnoha korunovačními rouchy, jež vytahali z truhel. Rychle popadli vlastní šaty a zmizeli, zatímco stařec tam stál oněmělý leknutím uprostřed rouch z purpurového hedvábí pocházejícího ze země Sérů* a nyní ošklivě zmačkaného. Uhladil roucha, jak jen se dalo, a pečlivě je uložil na místo. Jestli však tato příhoda vyjde najevo, řekl, může očekávat jen jediné: že přijde o hlavu. Ještě štěstí že císařovna byla nemocná, takže všechny vznešené dvorní dámy byly v její komnatě a nikdo nemyslel na nic jiného než na to, jak se císařovně daří. Proto ovšem se taky stalo, že na princezny se jaksepatří nedohlíželo, takže Zóe se s mým synem naskytla příležitost. Neboť zajisté že to všechno byla její vina, vždyť nikoho by přece nenapadlo, že by třináctiletý chlapec sám od sebe připadl na takové myšlenky. Ale co se stalo, nedalo se už odčinit, a starý Symbatios řekl, že toto neštěstí je nejhorší ze všech, která ho dosud postihla.

Smál jsem se jeho vyprávění a v duchu jsem si říkal, že chlapec věru má být po kom. Pokoušel jsem se starce upokojit tím, že Halvdan je ještě příliš mladý, aby princeznu Zóe obdařil malým císařem, byť to zkoušel sebeusilovněji. Ale stařík nebyl k utišení. Říkal, že všem nám jde o krk, jemu, jeho ženě, mému synovi i mně. Neboť kdyby se císař Konstantin dověděl, co se stalo, hned by nás dal zabít. Nikdo však ať si nemyslí, že se Zóe lekla, když ji s Halvdanem přistihl. Bylo jí patnáct let a připomínala spíš ohnivou ďáblici než stydlivou pannu. Proto prý je jasné, že se o Halvdana co nejdřív pokusí znovu, neboť jinak má kolem sebe jen samé ženy a kleštěnce. A pak nepotrvá dlouho a všechno vyjde najevo. Princezně Zóe udělí biskup napomenutí a Halvdan spolu s námi ostatními přijde o život.

Při jeho slovech se mne zmocnil strach. Pomyslel jsem na všechny, kdo byli za dobu mé služby v tělesné stráži zmrzačeni a zabiti, když je postihl císařův hněv. Vyhledali jsme tedy mého syna a vyčinili mu za to,

co provedl. On však nechápal, proč by měl svého počínání litovat. Nebylo to poprvé, řekl, a není prý dítě, které by bylo třeba nějak svádět, nýbrž zná tu hru právě tak dobře jako Zóe. Pochopil jsem, že už je od sebe nikdo neodtrhne, a bude-li to pokračovat, neštěstí nás nemine. Proto jsem ho zamkl v Symbatiově obydlí a zašel za hlavním velitelem císařovy tělesné stráže.

Jmenoval se Zacharias Lakenodrako a byl nazýván nejvyšším nosičem meče, což je u Byzantinců vysoká hodnost. Byl to starý muž, krásný a statný, s rudými a zelenými drahokamy na prstech, a mluvil vždy moudře a vážně. Přitom byl velice vychytralý, jako všichni, kdo v Miklagårdu dosáhnou vysokého postavení. Uctivě jsem se mu poklonil a řekl jsem, že se mi v tělesné stráži už tak dobře nevede a že ho prosím, aby mě na dobu, jež mi v císařských službách ještě zbývá, přeložil na některou válečnou loď. Zamyslel se a řekl, že to asi bude těžké. Nakonec však byl ochoten mi vyhovět, jestliže mu na oplátku udělám určitou službu. Přál si, aby archimandrita* Sofron, zpovědník císaře Konstantina, dostal pořádný výprask. Byl to jeho nejhorší nepřítel, který ho poslední dobou začal u císaře pomlouvat. Nepřeje prý archimandritovi krvavé rány způsobené zbraní, nýbrž jen výprask holemi, které by ho citelně poznamenaly. Nejlépe prý by se k tomu hodilo místo za císařskými zahradami, kudy se archimandrita každý večer ubírá domů na svém bílém mezku.

Odpověděl jsem, že jsem už dlouhou dobu křesťan a že je nepochybně veliký hřích zbít svatého muže. Otcovsky mě však poučil, že v tomto ohledu se mýlím. Neboť archimandrita Sofron prý je kacíř, který lživě vykládá obě přirozenosti Kristovy. Kvůli tomu prý se ostatně znepřátelili. Takže výprask bude naopak dobrým skutkem. ‚Těžko však bys na něho sám stačil,' řekl, ‚musíš si s sebou vzít dva spolehlivé pomocníky. Než se totiž Sofron stal mnichem, velel hordě lupičů v Anatolii a dodnes snadno zabije muže holou pěstí. Proto mu dokáží jaksepatří napráskat jen statní příslušníci tělesné stráže. A od tvé síly a bystrosti si hodně slibuji. Jen si neopomeň vzít dobré hole a silné pomocníky.'

Tak mluvil protospatharios** Zacharias a tak mě obalamutil a svedl ke hříchu. Boží trest mě pak neminul za to, že jsem ztloukl onoho svatého muže, neboť to dozajista byl zlý člověk, ale svatosti mu nechybělo. Ale to jsem tehdy nepochopil. Vybral jsem si dva muže, na něž jsem se mohl

spolehnout. Jmenovali se Ospak a Skule. Dal jsem jim víno i peníze a řekl jsem jim, že půjdeme zbít jednoho muže, který lživě vykládá Kristovy přirozenosti. Divili se, proč máme být tři, když výprask má dostat jen jeden, ale když jsme se s archimandritou popadli do křížku, už se nedivili. Hned jak jsme se na něho vrhli, kopl mě jeho mezek. Skule zas dostal do spánku takovou ránu růžencem, který archimandrita nosil kolem zápěstí a v němž byly těžké olověné kuličky, že se skácel a už nevstal. Ale Ospak, bodrý Ölanďan, silný jako medvěd, strhl Sofrona ze sedla a povalil ho na zem. A teď už do nás vjel vztek a tloukli jsme ho s větší silou, než bychom ho tloukli jinak. Proklínal nás z plna hrdla a řval o pomoc, ale nikdo nepřišel. Neboť v Miklagårdu je tomu tak, že když se ozve volání o pomoc, všichni utíkají jinam, aby nebyli dopadeni jako viníci. Nakonec jsme uslyšeli, že se blíží jezdci, a věděli jsme, že to jsou chazarští* lučištníci z městské stráže. Archimandrita už sotva lezl, a tak jsme ho nechali být a zmizeli jsme. Skuleho jsme však museli nechat na místě.

Příštího dne jsem šel k nosiči meče Zachariasovi znovu. Byl navýsost spokojen a zachoval se proto ke mně čestně. „Všechno se povedlo skvěle,' řekl mi se smíchem. ‚Když přišla stráž, byl už Skule mrtvý, a na archimandritu byla teď uvalena žaloba pro výtržnictví a vraždu. Je naděje, že nebude propuštěn a že mu za trest budou ustřiženy uši; neboť císař Konstantin se bojí svého bratra, který je vůči nepokojným mnichům vždycky velmi přísný a nemá rád, když někdo zabíjí muže sloužící v jeho tělesné stráži.' A tak na sebe jeho odměna nedala dlouho čekat. Mluvil už s několika svými vysoce postavenými přáteli, kteří měli styky v námořním loďstvu, a zakrátko jsem se stal velitelem jedné z červených lodí, které se považují za nejlepší.

Stalo se tedy, jak slíbil, neboť i byzantští velmoži dokáží občas stát v slovu. Dostal jsem dobrou loď, a tak jsme se synem unikli nástrahám hrozícím v paláci. Brzy jsme vypluli k západu, do země zvané Apulie; tam jsme bojovali s Mohamedovými služebníky ze Sicílie a okolních zemí. Byli jsme tam dlouho a zažili tolik, že to nelze v krátkosti vypovědět. Můj syn dorostl do krásy i síly. Přidělil jsem ho k lučištníkům na své lodi. Na moři se mu líbilo a tam nám spolu bylo nejlépe. Avšak na pevnině byl nerozumný, pokud šlo o ženy, jak už tak mladící bývají, a občas jsme se kvůli tomu nepohodli. Když jsme kotvili v císařových přístavech, jako v Bari a Tarentu v apulijské zemi nebo v řeckém Modonu a Nepantu, kde jsou veliké loděnice a kde se vyplácí žold, bývalo tam k

mání mnoho žen, neboť kam přijdou mořeplavci s kořistí a žoldem, tam se obvykle shlukují ženy. V těchto přístavech však byli i císařští váleční hejtmani zvaní stratégové a námořní důstojníci s holenicemi kovanými stříbrem a vysocí úředníci zvaní sekretici a logothetové, kteří spravovali žold, daně a jiné věci. Ti s sebou měli manželky, útlé ženy cukrující jako hrdličky, s bílýma rukama a podmalovanýma očima, ale jinak učiněné ďáblice. Takové ženy nejsou pro mořeplavce, říkával jsem Halvdanovi často.

V tomto ohledu mě však pramálo poslouchal. Bylo už mu zkrátka souzeno, aby k sobě přitahoval oči žen. Ale on, který se miloval s dcerou samého císaře, považoval za dost dobré jen ty nejlepší z nich. Zde je nutno říci, že byzantské ženy jsou vášnivých povah, a když je posedne touha, dlouho se nerozpakují podvést své manžele. Těm se to ovšem vůbec nelíbí a ti z nich, kteří zaujímají vysoká postavení, často dávají zavraždit mladíky, na které mají podezření, a své manželky někdy s nimi, aby se mohli znovu oženit a doufat, že jim štěstí bude přát více. Sám jsem Halvdanovi vždycky radil, aby nechal vdané ženy na pokoji a vybíral si jen mezi svobodnými. Kdyby mě byl poslechl, nic z toho, co se později přihodilo, by se nebylo stalo. Nebyl by dnes mezi mrtvými a ani já bych nevypadal tak, jak mě nyní vidíte. A o správci pokladu Theofilovi a o bulharském zlatu bych neměl co vyprávět. Bylo by tak bývalo lépe.

Přesto nepřišel o život kvůli ženám, ale kvůli zlatu. Rozdělila nás však žena a z toho vyplynulo všechno ostatní.

A pak se stalo, že protospatharios Zacharias Lakenodrako vyplivl při svatém přijímání chléb Páně přímo do tváře svému nepříteli, archimandritovi Sofronovi, který už opět požíval císařovy přízně. Hlasitě přitom volal, aby ho všichni dvořané slyšeli, že archirnandrita mu do chleba Páně přidal jedu. Za to byl archimandrita zmrskán a zavřen do odlehlého kláštera. Protospatharios Zacharias však byl za trest, že vůči Kristovi projevil takovou neúctu, zbaven svého úřadu a byly mu odstřiženy uši. Neboť zbožný křesťan má tělo Kristovo s důvěrou spolknout, když už je má jednou na jazyku, a nic nedbat, že do něho byl třeba přimíšen jed. Tak se to považovalo za jedině správné. Velmi jsem se smál, když se k nám z Miklagårdu tato zvěst dostala. Neboť jsem věru nevěděl, který z těch mužů je horší, a přesto se jim povedl ten dobrý skutek, že jeden druhému dal odstřihnout uši.

Zacharias však měl syna, který se jmenoval Theofilos. Bylo mu už třicet let a zastával úřad u dvora. Když byly nyní jeho otci ustřiženy uši a byl zapuzen, šel Theofilos za oběma císaři a vrhl se před nimi na tvář.

Řekl, že otcův hřích je vpravdě těžký a trest za něj je tak mírný, že kdykoliv si na to vzpomene, musí zaplakat. A chválil dobrotu obou císařů tak horlivě, že ho císař Basileios zanedlouho učinil správcem pokladu námořního loďstva. Pak měl Theofilos pod dohledem rozdílení veškeré kořisti a vyplácení všech žoldů.

Připluli jsme s červeným loďstvem do modonské loděnice, kde se měly důkladně prohlédnout kýly našich lodí a kde nám měl být vyplacen žold. Správce pokladu Theofilos tam byl tehdy taky a měl s sebou svou ženu. Nikdy jsem ji neviděl, ale můj syn ji spatřil hned a ona jeho. Poprvé se viděli v kostele. A třebaže on byl jen mladý lučištník a ona vznešená žena, netrvalo dlouho a začali se tajně scházet a užívat spolu rozkoše. Nic jsem o tom nevěděl, dokud za mnou Halvdan sám nepřišel a neřekl, že už má služby na moři dost a že by mohl dostat lepší zaměstnání v družině správce pokladu. Ona žena to zařídila tak, aby se správce pokladu dověděl, že Halvdan je synem muže, který kdysi pomohl jeho otci pomstít se archimandritovi. Získal tedy nejen přízeň oné ženy, ale taky velikou náklonnost jejího muže.

Když jsem se toto vše dověděl, řekl jsem mu, že si může rovnou proklát hruď mečem, zamýšlí-li skutečně učinit to, co mi oznámil. A taky jsem mu řekl, že by to od něho nebylo správné, kdyby mě zanechal samotného jen kvůli ženě s namalovanýma očima. On však si postavil hlavu a rozumné domluvě nepopřával sluchu. Ta žena prý je jako plamen a ve všem všudy skvělá a on prý by ji nemohl jakživ opustit. Kromě toho tvrdil, že ve službách správce pokladu dosáhne větší váženosti a bohatství, než kdyby zůstal na lodi jako chudý lučištník. Nebezpečí, že by se prozradil a byl zabit, prý mu naprosto nehrozí; řekl mi, ať si uvědomím, že je z poloviny Byzantinec, a proto prý mnohému, jako třeba ženám a jiným věcem, rozumí lépe než já. Zmocnil se mě hněv nad těmito jeho slovy, proklel jsem jeho matku a tak jsme se rozešli.

Byl to pro mne veliký zármutek. Ale v duchu jsem se utěšoval, že až se ho žena nabaží nebo on jí, vrátí se zpátky, a až mi skončí služba, říkal jsem si, půjde se mnou domů a u nás si najde manželku a brzy zapomene na svou byzantskou krev.

Čas plynul a císař Basileios, jenž je největší z reků, kteří kdy v Miklagårdu žili, se znovu pustil do bojů s Bulhary. Ti jsou dobří válečníci a velicí lupiči. Sužují své sousedy a nejednomu císaři působí mrzutosti. Císař Basileios však se zapřísáhl, že jejich říši rozdrtí, skoncuje s nimi

jednou provždy a jejich krále dá v řetězech pověsit na městskou bránu. S velikým vojskem vtrhl do jejich říše a červené loďstvo vyplulo na jeho rozkaz do Černého moře, aby pustošilo bulharské břehy. Avšak dvanáct nejlepších lodí bylo vybráno k zvláštnímu úkolu, a moje loď byla mezi nimi. Vzali jsme na palubu tolik vojáků, kolik jen se jich na loď vešlo, a pod napnutými plachtami jsme vyrazili podél pobřeží k severu, až k ústí řeky Dunaje, která je největší ze všech řek. Velitel všech těch dvanácti lodí se jmenoval Bardas. Byl na největší z nich, a když jsme na tři lodní šířky pluli vedle sebe proti proudu řeky, doslechl jsem se, že je s ním i správce pokladu loďstva. Potěšilo mě to a doufal jsem, že se shledám se svým synem, je-li dosud naživu. Ale proč s námi pluje správce pokladu, nedovedl nikdo vysvětlit.

Uslyšeli jsme troubení polnic a na břehu jsme uviděli bulharskou tvrz. Stála za vysokými valy a kolovou hradbou na vršku nedaleko řeky. Kolem byly jen bažiny, pustina a rákosí a kromě ptáků nikde stopy života. Všichni jsme se divili, proč nás císař poslal právě sem. Ale vojáci a lučištníci z lodi zde byli vysazeni na břeh, aby vzali tvrz útokem. Bulhaři na valech se bili statečně, takže se nám podařilo získat převahu až druhý den. Byl jsem zasažen do paže šípem a vrátil jsem se na svou loď. Tam mi šíp vytáhli a ránu ošetřili, a když se snesla noc, usadil jsem se na palubě a viděl, jak tvrz hoří a jak se lidé správce pokladu vracejí spolu se zajatci, kteří nesou nějaký těžký náklad. Loď, na níž se plavil Bardas a správce pokladu, kotvila po proudu nejníž a nejblíž k tvrzi, za ní kotvily další dvě, pak moje a za ní řada ostatních. Chvíli po setmění bylo z některé z dolejších lodí slyšet hluk a nepokoj a z ostatních lodí se ozývalo volání, co se děje. Řekl jsem si, že to asi Bardas dává trestat drancovníky. Brzy však všechno ztichlo a rozhostil se klid, jen vlci větřící potravu vyli na břehu a mně bolesti v paži nedávaly spát.

Vtom připlaval k boku lodi muž. Slyšel jsem ho ve vodě, ale nic jsem neviděl. Uchopil jsem oštěp a zeptal se, kdo je, neboť Bulhaři byli schopni přijít na ledacos. Ale z odpovědi jsem se zaradoval, neboť zazněl hlas mého syna. Když jsem ho vytáhl na palubu, seděl chvíli udýchán. Řekl jsem mu: Jsem rád, že tě zas vidím. Už jsem v to ani příliš nedoufal.' Odpověděl mi tichým hlasem: ‚Bardase na lodi zabili a mnoho mužů s ním. Správce pokladu a jeho otec prchají se zlatem. Tolik zlata jakživ nikdo neviděl. Musíme za nimi a to zlato jim vzít. Máš na lodi lučištníky?'

Dal jsem mu napít, aby popadl dech, a odpověděl jsem, že mám na lodi asi patnáct lučištníků, ale ostatní že jsou dosud na břehu. Chtěl jsem se však o tom zlatě dovědět víc, neboť o žádném zlatém pokladu mi nebylo nic známo.

Halvdan začal horlivě vysvětlovat: ‚To zlato patřilo bulharskému králi, který je tu měl ukryto. Císař se to však dověděl a poslal nás sem spolu se správcem pokladu, jemuž zcela důvěřuje. Viděl jsem to zlato, když je přinesli na loď, a pomáhal jsem je pečetit císařskou pečetí. Správce pokladu však císaře nenávidí, protože kdysi potupil jeho otce. Otce má s sebou a spolu s ním všechno vymyslel. Muže ze své družiny do jednoho přemluvil, a když se setmělo, byl Bardas se svými hejtmany zabit a lučištníci, kteří zůstali na lodi, zemřeli taky. Šlo to snadno, protože vůbec nic netušili. Já jsem si však pomyslel: donedávna patřilo zlato císaři a nikdo, kromě těch zločinců, se ho nesměl dotknout. Nyní je správcovo. A čí bude, jestliže se správci pokladu vezme? Takové byly mé myšlenky. A když mě nikdo neviděl, vrhl jsem se do vody a plaval jsem. Jistě jsou přesvědčeni, že jsem byl zabit a klesl ke dnu. Ale ty mi teď odpověz: Čí bude zlato, jestliže se jim vezme?'

Odpověděl jsem: ‚Tak proto tedy dal správce pokladu zakotvit svou loď nejníž ze všech, aby za tmy mohla nejsnáz uniknout. A jestliže už odrazili, bude zlato náležet tomu, kdo se ho dokáže zmocnit a uchovat si je. Tak tomu na moři bylo odjakživa. Zločinci se teď nejprve nechají bezhlučně unášet proudem a zaberou vesly, až budou zcela z doslechu. S prvním rozbřeskem pak napnou plachty a při tomto větru se možná zanedlouho octnou na širém moři. Bylo by ovšem dobré vědět, kam mají namířeno. Tahle věc se musí důkladně promyslet a já nepodniknu nic, dokud nebudu vědět, co bude nejlepší.'

Halvdan řekl: ‚Správce pokladu mi důvěrně sdělil, že uprchneme do Tmutorokaně* naproti Krymu. Tam že si poklad rozdělíme a pak odejdeme k Chazarům, abychom byli v bezpečí. A od nich že už se každý může odebrat, kam bude chtít. Tak to řekl i ostatním, z čehož se s jistotou dá usuzovat, že tím směrem se nepustí. Ale těsně předtím, než jsme se vydali na tuto plavbu a právě se dostavili poslové s čerstvými zprávami, zaslechl jsem, jak si něco potichu povídá s otcem. A zaslechl jsem starého, jak říká, že by pro ně bylo dobře, kdyby velkokníže kyjevský opět začal plodit děti se souložnicemi a přestal prokazovat čest své vznešené manželce, císařově sestře, čímž by přátelství mezi císařem a jím

značně utrpělo. To jsem zaslechl z jeho vlastních úst. Proto si myslím, že zamíří do Kyjeva.'

Řekl jsem: ‚Halvdane, máš hlavu na pravém místě a myslím, že v této věci hádáš správně. A jestliže zlosyni zamíří do Kyjeva, zamíří směrem, který je pro nás nejvýhodnější, a pomohou nám dopravit zlato hodný kus cesty domů. Necháme-li je doplout až tam, v Kyjevě určitě najdeme dobré pomocníky, kdyby jich proti nim bylo zapotřebí. Nyní však nemáme nijak naspěch, neboť na moři se jim nemůžeme objevit na dohled, to bychom je vyplašili a oni by se stočili jiným směrem. Ale chvíli před rozedněním odtud bez hluku vyplujeme. V té době na lodích spí i ty nejbdělejší stráže. Trápil jsem se, žes mě opustil, Halvdane, ale třeba to bylo to nejlepší, co se mohlo stát, a zdá se, že to pro nás pro oba nakonec bude veliké štěstí.'

Tak jsem to ve své pošetilosti řekl. Je však známo, že žádný bůh nerad slyší, jak si někdo předčasně pochvaluje štěstí.

Zeptal jsem se Halvdana na onu ženu, která ho svedla. Odpověděl, že správce pokladu už jí měl dost a dal ji zavřít do kláštera, jelikož si zvykla bránit se, když jí dával výprask. ‚A když jsem sám přišel na to,' řekl Halvdan, ‚že vyhledává kratochvíle i u jiných mladých mužů, začal jsem jí mít dost taky.'

To jsem shledal správným a slíbil jsem mu mnohem lepší ženy, až se šťastně dostaneme se zlatem domů.

V určenou dobu jsme zvedli kotvy a s vytaženými vesly a s veslaři spícími na lavicích jsme odrazili doprostřed řeky a klouzali po proudu dolů, aniž na nás kdo zavolal. Když se lodníci a lučištníci probudili, poručil jsem, aby dostali lepší jídlo než obvykle a hojnost pití, a řekl jsem jim, že máme za úkol pronásledovat zloděje, kteří prchají s kořistí náležející císaři. Víc jsem jim však nevyzradil. Neměl jsem v úmyslu zachovat se nečestně a ukrást císaři loď i mužstvo, chtěl jsem si obojí jen vypůjčit, dokud si nevyřídím své záležitosti. A k tomu jsem myslím měl právo, neboť císař mi dlužil žold za celý rok.

Dopluli jsme k ústí řeky a octli se v nejistotě na širém moři. Ale když jsme nalezli ústí Dněpru, uviděli jsme rybáře a dověděli se, že jedna z císařových červených lodí se právě minulého dne vydala po řece vzhůru. Má loď byla menší než správcova, ale ničeno jsem se neobával; neboť jsem měl na palubě lezginské a chazarské lukostřelce, dobré bojovníky, a správce s sebou měl jen muže z vlastní družiny.

Veslovalo se ze všech sil a jen s krátkými oddechy, a když veslaři začali naříkat, dal jsem každému napít dvojnásobné míry vína a říkal jsem si, že správce pokladu je na tom se svou těžkou lodí určitě hůř. Na březích nebylo vidět žádná stáda koní ani žádné Pečeněgy a to nás potěšilo, neboť když Pečenězi v těchto končinách drancují nebo pasou stáda, považují řeku za svou i s těmi, kdo se po ní plaví, a žádný plavec si nemůže na břehu uvařit jídlo. Jsou nejzpupnější ze všech lidí a velicí lupiči a sám císař jim každý rok vyplácí daň z přátelství.

Čtvrtého dne přinesl proud mrtvoly tří mužů. Podle znamení na zádech jsme poznali, že patřívali k správcovým veslařům. Zemřeli vyčerpáním, a byli tedy hozeni přes palubu. Považoval jsem to za dobré znamení a doufal jsem, že u prahů správce dostihneme. Příštího dne k nám proud zanesl další mrtvé muže, ti však nebyli z posádky správce pokladu. Potom jsme našli jeho loď, prázdnou a uvázlou na ostrohu. Pochopil jsem, že se jim podařilo zmocnit se nějaké říční lodi, na níž mohli plout rychleji a snadněji se dostat přes převlaku. Neboť vyzdvihnout válečnou loď z vody a vléci ji na válcích je těžké.

K večeru osmého dne jsme uslyšeli hukot vody přepadávající přes prahy a dopluli k převlace. Nikde nebylo nikoho vidět kromě dvou zemdlelých veslařů, kteří byli vysazeni na břeh. Když jsme jim dali na posilněnou napít vína, vzpamatovali se a řekli, že správce pokladu dal právě toho dne vyzdvihnout svou novou loď na válce. Nikde však nebylo možné najmout ani koně, ani voly, neboť břehy byly liduprázdné, a tak mu jako tahouni museli stačit veslaři, už předem velmi unavení. Proto prý jistě nebudou daleko.

Halvdan i já jsme se velmi zaradovali, když jsme to uslyšeli. Vzali jsme s sebou lučištníky a vydali se vlečnou stopou. Mezi druhým a třetím prahem jsme je spatřili. Vyhnuli jsme se jim, rychle jsme obešli vršek s pečeněžskou náčelnickou mohylou s lebkami a za ním jsme s luky připravenými k výstřelu čekali, až se přiblíží. Správce pokladu a jeho otce jsem uviděl jít těsně vedle lodi v plné zbroji a s mečem v rukou. Čtyři lučištníci je měli držet v šachu a ostatní si měli vzít na starost muže dohlížející na tahouny.

Zazvučely tětivy, muži se káceli k zemi a my všichni vytasili meče, spustili válečný pokřik a vyrazili proti nim. Veslaři připoutaní k vlečným lanům se utrhli a všude nastal zmatek. Avšak správce pokladu a jeho otec nepadli, neboť ďábel a jejich brnění je dobře chránili. Protospatharios

Zacharias, škrábnutý několika šípy, uháněl v čele uprchlíků jako mladík. Já však jsem nejvíc usiloval o to, dostat správce pokladu. Viděl jsem, jak se překvapen otočil, nad černým vousem všecek v tváři bílý, když zaslechl svištění šípů a válečný pokřik. Shromáždil kolem sebe své muže a řval na ně mocným hlasem, neboť mu nepochybně bylo zatěžko rozloučit se s takovým množstvím zlata. Škoda že nezůstal stát, dokud jsem ho nedostihl.

Halvdan spolu se mnou a s velitelem lučištníků, Lezgincem jménem Abchar, jsme k nim doběhli první a začali se sekat s muži, kteří se postavili před strážce pokladu. Všiml jsem si, jak vycenil zuby, když poznal Halvdana. Nemohli jsme se však k němu dostat, neboť jeho muži se bili statečně a on se stále držel za nimi. Nyní doběhli i naši lučištníci a strážcovi muži se shlukli k boku lodi; když jsme však složili ty, s nimiž jsme se bili, shledali jsme, že správce pokladu je pryč a několik jeho mužů s ním.

Soumrak už byl na spadnutí a já usilovně přemýšlel, co udělat. Velitel lučištníků byl muž, který vždycky vykonal, co se mu poručilo, a na nic se nevyptával. Přikázal jsem mu tedy, aby spolu se svými muži pronásledoval uprchlíky proti proudu řeky, jak rychle to jen půjde, a neumdléval, dokud se nesetmí. Řekl jsem mu, že císař slíbil za správcovu hlavu sto stříbrných a stejně tolik za hlavu správcova otce a že všechny ty peníze dostane ten, kdo mi jejich hlavy přinese. Rychle se svými muži odkvapil a Halvdan a já jsme osaměli a odebralijsme se na loď. Zakryt pytli a mísami tam ležel poklad: čtyři malé truhlice a sedm kožených vaků, všechny zapečetěné císařovou pečetí. Při pohledu na to bohatství jsem však pocítil jen úzkost a velikou starost. Neboť vymyslet, co dělat a jak takový poklad dostat domů, aniž se o něm dovědí ostatní, bylo těžké. Halvdan řekl: ‚Než se lučištníci vrátí, musíme poklad někam schovat.' A já na to: ‚Kde však pro tak veliký poklad najdeme skrýš?' Odpověděl: ‚Možná že v řece.' ‚Máš pravdu,' řekl jsem. ‚Zůstaň tu a hlídej, já se půjdu rozhlédnout po vhodném místě.'

Šel jsem k řece a našel jsem místo, o němž jsem vám už pověděl a přes něž se valily zpěněné vlny. Společnými silami jsme tam poklad odnosili a dobře ukryli. Ale po dlouhém přemýšlení jsem dva měchy stříbra ponechal na lodi. Zanedlouho se Abchar a jeho lučištníci vrátili. Měli s sebou tři hlavy, avšak nebyly to ony hlavy, které bych býval

nejraději spatřil. Zasedli jsme spolu a jedli a pili ze zásob, které byly na lodi. Pak

jsem mu řekl: ‚Abchare, zde vidíš dva měchy s císařovou pečetí. Je to onen poklad, který správce pokladu Theofilos a jeho otec císaři ukradli. Nevím, je-li to stříbro, nebo zlato, neboť císařovu pečeť nesmí nikdo porušit. Nyní však jsme se octli v úzkých, neboť tento poklad je nutno rychle dopravit do bezpečí k císaři. Mám ovšem jeho rozkaz nevracet se, dokud nezískám správcovu hlavu. Proto musíme udělat, co je nejlepší. Já se svým synem se vydáme správce hledat po řece vzhůru až do Kyjeva. S námi půjdou dva z tvých lučištníků, kteří budou chtít. Ale ty s ostatními se vrátíš s pokladem na naši loď a kormidelníkovi řekneš, aby vyplul do Miklagårdu. My už se domů nějak dostaneme, až splníme svůj úkol.'

Tak jsem pravil a Abchar přikývl a potěžkal oba měchy. Promluvil se svými muži a dva Chazaři byli ochotni nás provázet. Abchar s ostatními vzali měchy se stříbrem a vydali se na cestu a já jsem byl velmi rád, že

zatím šlo všechno dobře. Oba lučištníky jsem si ponechal, aby nám byli nápomocni, až se pustíme proti proudu řeky a budeme se snažit najít nějaký člun. Neboť se dalo čekat, že narazíme na lupiče nebo možná na samého správce pokladu, až se vzpamatuje z boje. Domníval jsem se totiž, že je dosud na útěku, ale v tom jsem se mýlil.

Byli jsme unaveni a té noci jsem hlídkoval nejprve já a pak mě vystřídal jeden z Chazarů. Určitě však usnul, jinak by nebylo došlo k neštěstí. Neboť oné noci, kdy jsme u správcovy lodi všichni usnuli, nás správce pokladu spolu se svým otcem a čtyřmi muži, kteří mu ještě zbyli, přepadl. Probudilo mě zaharašení oblázků, jak někdo klopýtl, ihned jsem byl na nohou a tasil meč. Dva muži se na mě vrhli. Ale v světle měsíce jsem uviděl, jak správce nejprve složil jednoho Chazara a jak se s napřaženým mečem žene na Halvdana. Halvdan musel tvrdě spát a sotva stačil tasit meč. Život bych za to dal a všechno zlato, kdybych tehdy mohl zasáhnout včas. Muži, které jsem měl proti sobě, padli mrtvi, aniž jsem o tom vlastně věděl; opodál však už ležel na zemi Halvdan, smrtelně zasažen dřív, než jsem stačil doběhnout k správci. Ťal jsem oběma rukama a byla to má poslední rána, a taky nejlepší. Meč pronikl přilbou i drátěnou kuklou a rozťal mu lebku tak hluboko, že bylo vidět, jak se mu ze chřtánu vysypaly zuby. Když už jej smrt měla v spárech, bodl mě mečem do oka. Padl jsem naznak a cítil, že zemřu. A bylo to jedno, neboť jsem si v duchu říkal: ‚Halvdan je mrtev, ale já jsem ho pomstil, takže dílo je dokonáno.'

Jsem unaven a pověděl jsem už všechno. Dál vím jen to, že jsem ležel svázaný a že vedle mne seděl protospatharios Zacharias a smál se smíchem, který jako by ani nevycházel z lidského hrdla. Řekl mi, jak mě dá zmrzačit, a neustále něco krákoral o zlatě. Plivl jsem na něho a řekl mu, aby mi ukázal uši. Zbýval mu ještě jeden muž, a tak mi usekli ruku a pahýl ponořili do vroucího oleje přineseného z lodi, abych nezemřel příliš rychle. Protospatharios mi však sliboval rychlou smrt, povím-li, kde je zlato. Toho jsem mu nedopřál a necítil jsem ani žádnou bolest, neboť moje duše byla mrtvá. Řekl jsem mu, že zlato je na cestě k císaři, a on mým slovům uvěřil. Už jsme pak o tom spolu nemluvili. Dál si pamatuji, že bylo slyšet křik, že nějaký muž kvílel, začal kašlat a nakonec umlkl. Potom jsem ležel v člunu vlečeném po břehu. Dostal jsem napít a zase jsem nevěděl o ničem. Pak plul člun po vodě a já byl většinu času jako mrtvý. Muž, který vesloval, neustále něco povídal a dost mu bylo

rozumět. Byl to onen druhý Chazar. Zpíval si a hvízdal a byl veselý. Při přepadení utekl, běžel zpátky k mé lodi, ale ta byla pryč. Vrátil se tedy, připlížil se k mým trapičům a oba zabil šípy. Proč se vůbec obtěžoval ujmout se toho, co ze mne zbývalo, je těžko vědět. Musel to být dobrý člověk, jako Chazaři často bývají. Z druhého břehu se přeplavili dva chuďasové, aby obrali zabité. Daroval jim správcovu loď se vším, co na ní bylo, a chtěl, aby mu za ni dali svůj člun a pomohli mu přenést mě přes převlaku. To se taky stalo a já o tom vím jen z jeho vyprávění.

Nepřestával se smát a velebil své štěstí, neboť na místě, kde zabil správce pokladu a jeho otce, našel množství stříbra i zlata, a brnění a zbraně, které jim vzal, byly nejskvělejšího druhu. Taky u ostatních našel mince a šperky a u mého syna krásný zlatý prsten. Zamýšlel nakoupit v Kyjevě koně a jednu nebo dvě ženy a vrátit se ke svým jako bohatý muž v zbroji. Ošetřoval mě, jak uměl, zatímco mi toto všechno vyprávěl. Chtěl jsem se převrátit z člunu do vody a utopit se, ale byl jsem na to příliš slabý.

Chazar věděl, že jsem měl v úmyslu dostat se do Kyjeva, a tak když jsme dorazili do města, zanechal mě u tamějších mnichů. Chtěl jsem se mu odvděčit stříbrem, neboť opasek mi zůstal bez úhony, ale Chazar nechtěl nic přijmout. Řekl, že má dost; a tím, co pro mě udělal, že si ještě

získal boží přízeň. Zůstal jsem tedy u mnichů a ti o mě pečovali, až jsem se nakonec pozdravil a opět začal myslet na zlato. Muži z naší země přišli k mnichům a na ledacos se mě vyptávali. Pochopili, že chci domů, a dověděli se, že mám čím zaplatit. Tak jsem se s nimi plavil po řece vzhůru; jedna mě předával druhým, až jsem se dostal na gotlandskou loď, kde jsme se shledali.

A po celou tu dobu mě soužilo pomyšlení, že i když se dostanu domů k příbuzným, nebudu moci nic povědět o bulharském zlatu. Avšak díky tvé moudrosti, kněže, jsem nyní všechno řekl a mohu spokojeně zemřít. Se zlatem nechť Orm naloží, jak uzná za vhodné. Je to veliký poklad. Nikdo však nemůže říci, jakou cenu má a kolik krve bylo kvůli němu prolito. Leží tam, kde jsem řekl, a ten, kdo toto vše ví, je snadno nalezne. A ještě jedno znamení najde poblíž místa, kde je zlato ukryto, totiž kosti, které už jistě vrány oklovaly dohola a které patří správci pokladu Theofilovi a protospathariovi Zachariasovi - nechť jejich duše po věčné časy bloudí nad řekou a nedojdou pokoje - a mému synu Halvdanovi, jemuž pomáhej Bůh."

(**IV.**)

DÍL PRVNÍ /
BULHARSKÉ ZLATO
JAK SE ORM RADIL
O ZLATU SE SVÝMI
PŘÁTELI

 akmile se Orm dověděl o zlatu, vyslal posla za Tokem, aby mu vyřídil jeho vzkaz.

„Řekni mu," pravil, „že jde o plavbu na Východ za velikým pokladem a že on je ten, s nímž bych se nejraději poradil. A ať všeho nechá a pospíší ke mně."

Toke se nedal dvakrát pobízet, a než Are dopověděl otci Willibaldovi svůj příběh do konce, přijel na Gröning, všecek žhavý dovědět se o té cestě něco bližšího. Jakmile se uvítal s domácími a dostal napít piva, řekl:

„Došla mě zvěst
o plachtě vzduté,
skřípění vesel
a východním zlatu,
Na dlouhou pouť
mě známý pach láká:
sůl zpěněných vln
i dehet lodního dna."

Ale Orm zachmuřen odpověděl:

„Dvě dvacítky let
a moudrá mysl
sotva zvou
k nejisté plavbě,
Vzdálené zlato
nelze válečníkům
přivézti v spěchu
z Gårdarike.

Poklad je však nadmíru veliký," dodal, „a já dosud nikdy nebyl tak bezradný. Ylva mi radit nechce. Říká, že v této věci se musím rozhodnout sám, a takového něco ona neříká každý den. Proto jsem si tě zavolal na

pomoc. Je zde i Olof Motýl, který sám byl na Východě a jehož zkušenosti jsou veliké. A při tak důležité poradě jsou tři hlavy moudřejší než dvě."

Potom Orm Tokovi pověděl o všech Arových osudech a o bulharském zlatu. Jen o místě, kde je zlato schováno, neřekl nic.

„Tu vědomost si nechám pro sebe, dokud se neoctneme na místě samém," řekl. „Neboť zlato bývá příčinou mnoha neštěstí, a kdyby předčasně vešlo ve známost, kde poklad leží, mohly by se to dovědět i cizí uši a někdo by na to místo možná dorazil dříve než já. A má-li se ten poklad vyzvednout, vyzvednu ho sám, neboť je mým dědictvím po Arovi, který už se považuje za mrtvého. Avšak s těmi, kdo mi s pokladem pomohou, se nezištně rozdělím, uskuteční-li se cesta. Jsem všecek nesvůj od chvíle, kdy jsem se o pokladu dověděl, a samou nejistotou někdy ani nespím. Nejvíc se obávám toho, že bych musel být dlouhou dobu z domova a že zatímco bych byl pryč, nepřestaly by mě zneklidňovat starosti o statek a domácí lidi. A druhá obava se týká toho, že by bylo třeba vydat mnoho peněz za dobrou loď k této plavbě a za mzdu mužstvu. A kdybych byl o poklad nakonec okraden nebo kdyby jej už našel někdo přede mnou, přišlo by toho mnoho zbytečně nazmar."

Toke bez váhání prohlásil, že co jeho se týče, je připraven vyplout.

„A dávám ti dobrou radu, Orme: vypluj. Jinak na to zlato nepřestaneš myslet a budeš se jím v myšlenkách obírat tak dlouho, až přestaneš jíst i spát a nikdy už ti nebude dobře. A může se stát, že se samým přemítáním usoužíš a přijdeš nakonec o rozum. Mohly by tě stihnout i horší věci, o tom už jsem taky slyšel. Musíš pochopit, že je tvým osudem vydat se pro to zlato. Bude to, pravda, dlouhá cesta, ale takový poklad už stojí za námahu. A pokud jde o mne, obchody zrovna moc nejdou a žena je s útěžkem. Takže s tebou klidně mohu vyplout."

„I Rapp mi k té cestě radil," řekl Orm, „ale jen dokud si myslel, že pojede se mnou. Když jsem mu však řekl, že musí zůstat zde, aby dohlédl na statek a čeleď, změnil názor a radil mi, abych to zlato pustil z hlavy a nikam se nevydával. Otec Willibald mi taky radí po svém: říká, že už jsem beztak dost bohatý a dost starý na to, abych spíš myslel na statky nebeské než pozemské. Mně však je zatěžko smýšlet v této věci stejně jako on."

„V tom kněz nemá pravdu," řekl Toke, „jakkoliv je v mnoha ohledech nepochybně moudrý. Neboť je už zkrátka v povaze člověka, že čím je starší, tím víc myslí na zlato a pozemské statky. Tak tomu bylo i s

králem Haraldem, to říká moje žena. Byl nejmoudřejší z lidí, třebaže je pravda, že jednou se mi podařilo ho napálit. A já sám pociťuji na kalmarských trzích každým rokem větší zlost na gotlandské kupce, i když mi za kůže neplatí méně než dřív."

„Věk s sebou přináší i ledacos jiného," řekl Orm. „A nejsem si jist, zda bych na tak dlouhé plavbě obstál stejně dobře jako dřív."

„Jsem starší než ty," řekl Toke, „a věk mě netíží. Ostatně není to tak dlouho, co jsme se dověděli, že jsi násadou od koštěte zabil dva berserky. A to je vskutku třeba nazvat rázným činem, který jasně dokazuje, že tě dosud neopustily mladistvé síly, i když v ně sám nevěříš. Prý se zakoukali do tvé dcery Ludmily. To jí teď jistě budou ženy závidět a ženiši se za ní jen pohrnou. Ale rád bych se dověděl, co v této věci radíš ty, Olofe?"

„Mnoho už jsme se o tom s Ormem namluvili," řekl Olof Motýl zamyšleně, „a já byl na pochybách stejně jako on a nedokázal jsem mu poradit. Vím nejlíp, jak dlouhá je to cesta a jaká nebezpečenství se při ní mohou vyskytnout. Avšak s dobrou posádkou lze dokázat mnoho. Orm chce, abych jel s ním, uskuteční-li se plavba, ale je v tom pro mě nejedna svízel. Je ovšem pravda, že bych byl při plavbě velmi užitečný, neboť znám cestu až do Miklagårdu a celou velkou řeku a její nástrahy. Nakonec jsem tedy dospěl k rozhodnutí a má rada zní takto: jeď pro to zlato, Orme, a já se budu plavit s tebou, za podmínky, že mi dáš svou dceru Ludmilu za manželku."

Orm na něho užasle pohlédl.

„Co jsem říkal?" smál se Toke. „Tady máte prvního ženicha."

„Vždyť už manželku máš," řekl Orm.

„Mám dvě," odpověděl Olof, „neboť tak je tomu u našich náčelníků zvykem. Ale obě zapudím, dáš-li mi svou dceru."

„Mohl bych dostat horšího zetě," uvažoval Orm nahlas, „a asi by neškodilo Ludmilu provdat, než se kolem ní s vytím a řevem seběhnou další berserci. Nad tak závažnou věcí je však nutno se zamyslet. Mluvils už o tom s mými ženami?"

„Se zlou bych se potázal, kdybych dřív než poznám tvé mínění, mluvil s nimi," odpověděl Olof. „Myslím však, že Ylva nebude proti. Ví právě tak dobře jako ty, že jsem nejbohatší náčelník v celém Finnvedenu, se sto čtyřiceti krávami, jalůvky v to nepočítaje, a z nejstaršího rodu."

„Já o svém rodu neříkám nic, ačkoliv není vyloučeno, že je lepší než rod většiny ostatních," pravil Orm, „neboť pocházím od samého Ivara

Výbojného, jehož jméno dostal při křtu můj nejmladší syn. Dívka však je vnučkou krále Haralda, na to nezapomínej, takže tak dobře by ses asi hned neoženil, třeba bys hledal široko daleko. Proto si myslím, že své nynější manželky budeš muset zapudit dál než jen do varny piva nebo do pekárny, budeš-li chtít mou dceru; a ona se s tebou nebude dobře snášet, nebudeš-li se držet jedině jí."

„Ludmila za to stojí," řekl Olof, „a já už jsem ostatně poznal, že má-li člověk víc než jednu ženu, je to s klidem v domě na pováženou. Ale jsem velice rád, že se nestavíš proti mému návrhu, a proto ti vyslovuji svůj dík."

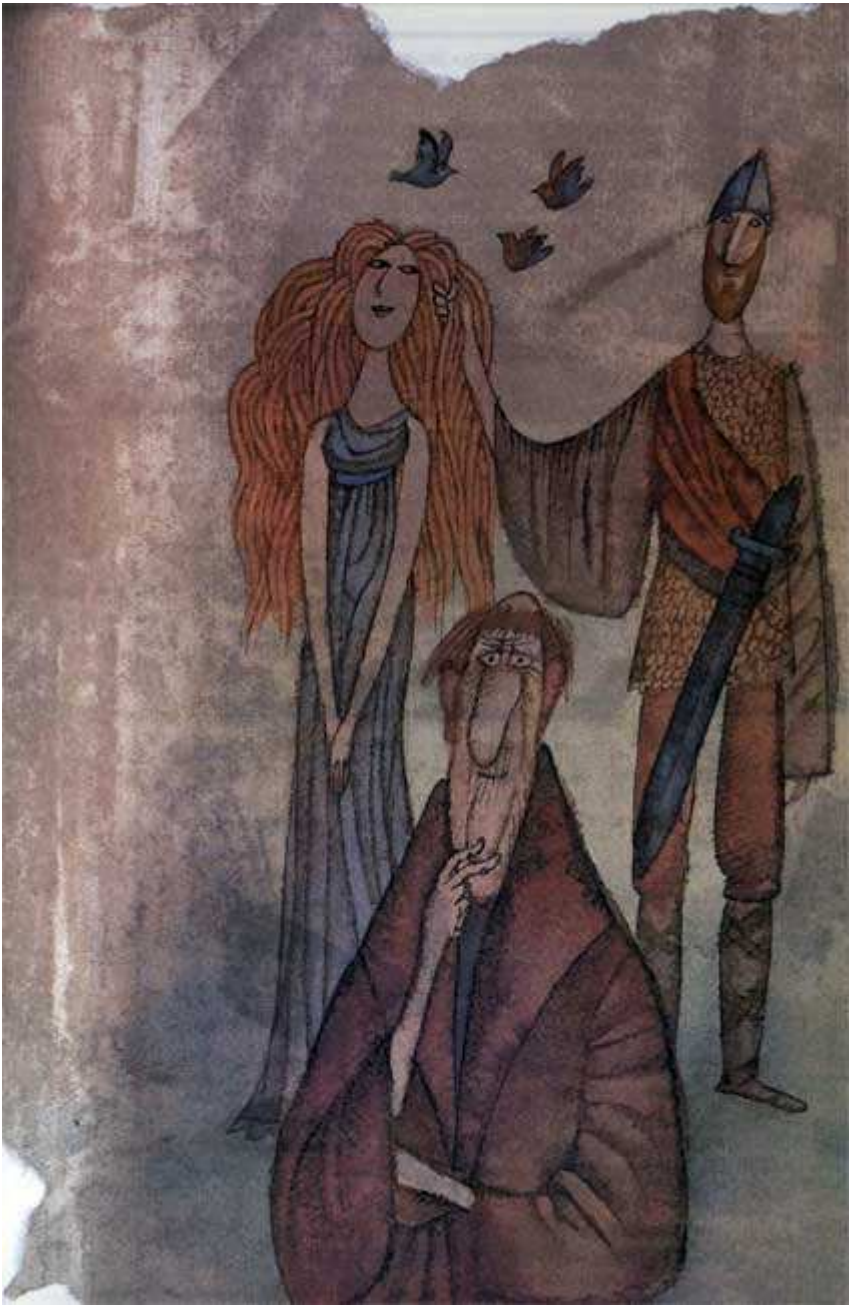
„Neděkuj mi předčasně," řekl Orm. „Nejprve si musíme poslechnout, co na to řekne Ylva. Rozhoduji vždycky já, ale v takových záležitostech dá moudrý muž slovo i své ženě."

Přivolali tedy na poradu Ylvu. Když uslyšela, o čem je řeč, řekla, že není tak zcela překvapena.

„A takového nápadníka nelze odmítnout," řekla. „Neboť ty, Olofe, jsi bohatý i z dobrého rodu a nebylo by snadné najít ti v těchto končinách rovného. A k tomu jsi rozumný muž, což podle mne vždycky váží mnoho. Je sice pravda, že kdybys byl ještě chytřejší, než jsi, přál by sis za manželku Oddny, která je mírná a povolná a stejně pěkná jako její sestra. Ale v takových záležitostech se muž rozhoduje, jak umí, a lépe to nesvede. Sama jsem ráda, že sis vyvolil Ludmilu, neboť je svéhlavá a bývá s ní těžké pořízení. Ale to se snad zlepší, až dostane muže."

„Toť se ví," řekl Toke. „Nic špatného se o děvčeti nedá říci. A povahou není horší, než jsi byla ty, když jsme tě s Ormem poprvé spatřili na králově dvoře. Přesto jsi velmi rychle zkrotla a nikdy jsem neslyšel, že by si na tebe Orm naříkal."

„To jsou plané žvásty, Toke," řekla Ylva. „Nezkrotla jsem. My, kdož jsme z Gormovy* krve, se nikdy nedáme zkrotit. Jsme před Bohem takoví, jací jsme. Ale Orm zabil Sigtrygga a daroval mi al-Mansúrův zlatý

náhrdelník, to nepouštěj ze zřetele, a tehdy jsem pochopila, že Orm patří mně. Neboť nikdo jiný než on by byl něco takového nedokázal. Ale že jsem zkrotla, to mi neříkej."

„Užitečný náhrdelník, jen co je pravda," řekl Orm. „A Ludmila by mohla dostat taky takový, přivezeme-li onen zlatý poklad. Běž si s ní teď sám promluvit, Olofe, a my ji ode dneška budeme považovat za tvou nevěstu. A až se vrátíme z cesty, bude svatba, podaří-li se ti do té doby odklidit obě své manželky."

Olof řekl, že s tím není ve Finnvedenu žádná obtíž; manželky dostanou prostě a jednoduše slušné odstupné a jdou. To že zařídí rychle. A že by byl nejraději, kdyby se s Ludmilou mohl oženit ještě před cestou. V tom ohledu však narazil jak u Orma, tak u Ylvy na odpor, a tak musel nakonec od tohoto přání upustit. Až potud tedy Olof Motýl ve své záležitosti uspěl, i když zcela ve všem mu vyhověno nebylo. Ludmila ho dobře přijala a měli si mnoho co povídat. Každý mohl vidět, že je spokojena, třebaže později Oddny i Ylvě svěřila, že si myslela, že takový náčelník jako on přijde s náručí plnou klenotů. Vyptala se Olofa, bývá-li popudlivý, když se opije, a kdy bývá nejlépe naložen, zda ráno, nebo večer. A na mnoho věcí byla zvědavá: jak vypadají jeho dvě ženy, které kvůli ní zapudí, jaký je jeho dvorec a jeho krávy, jaké má čeledíny a děvečky a jaké bohatství skrývají jeho truhlice. A Olof jí na všechno odpověděl tak, že byla spokojena.

Otec Willibald však nasadil přísný výraz, když se o všem doslechl. Neboť v té rychlosti nikdo nepomyslel na to, že Olof není křesťan, a to nyní otec Willibald shledal velmi neblahým. Křesťanskou pannu, kterou on sám pokřtil, nemohou prý provdat za pohana. Jedině kdyby se Olof nejprve dal pokřtít, mohl by se sňatek uskutečnit. Mezi ženami došlo v této věci k ostré výměně názorů. Neboť Åsa s knězem souhlasila, kdežto Ylva a Ludmila byly proti němu. Nakonec Orm poručil, aby už toho hašteření nechaly. Neboť nyní je třeba myslet na cestu, na ostatní je dost času později. A jestli se Olof bude chtít dát pokřtít, dobře. A jestli ne, dostane děvče stejně.

„Však bude mít Ludmila dost času učinit z něho křesťana, bude-li si myslet, že jí to stojí za to," řekl.

Åsa ho po těchto slovech rázně okřikla. Ale Orm řekl, jen ať pomyslí na Ara a uvědomí si, že ho tak zřídili právě křesťané. Otec Willibald seděl

zachmuřen a řekl, že poté, co tisící rok minul, aniž nastal soudný den, mnozí značně polevili ve službě Kristu.

‚A bude-li to tak pokračovat," řekl, „přijde nakonec ďábel, podaří se mu zvítězit a z vás ze všech se zase stanou pohané." Orm však mu řekl, aby byl dobré mysli a nesmýšlel o nich tak zle.

„Neboť já jsem s Kristem spokojen a doufám, že on je spokojen se mnou," pravil, „i když chci provdat svou dceru tak, jak sám uznám za vhodné. A mnoho by se muselo změnit, než bych ho opustil, neboť mi vždycky byl velice nápomocen."

Toke řekl, že by se při této příležitosti nemělo zapomenout na novinky z Värendu.

„Jistě si ještě pamatujete na kněze Rainalda, řekl, „na toho, co kvůli Kristovi zabil u Krakova kamene starého Styrkara. Babice, ke které se dostal do otroctví, už umřela a Rainald je nyní svobodný muž a u mnohých lidí se těší veliké oblibě. A stále je knězem, jenže už ne knězem Kristovým. Kristus ho v otrocké službě u oné babice omrzel, a Rainald dnes všechno, co s Kristem souvisí, zatracuje a přidržuje se místo toho Freye. Nashromáždil už si tím novým kouzlením veliké jmění. Všechny ženy ho poslouchají a považují ho za nejskvělejšího kněze, jakého kdy ve Värendu měly. A prý kolem sebe shromáždil velkou družinu a mezi prostým lidem vystupuje jako náčelník."

V otci Willibaldovi vyvolaly tyto zvěsti zděšení. Od nynějška, řekl, se tedy už za toho muže nebude modlit. Ostatně je prý to vůbec poprvé, co se dovídá, že se nějaký kněz tak otevřeně odevzdal ďáblu.

Ylva řekla, že magistr Rainald měl i své dobré stránky a že je škoda, že to s ním došlo tak daleko. Ale Orm se zasmál.

„Jen ho nechte, ať si s ďáblem klidně obcuje," řekl. „My teď máme na starosti důležitější věci."

Neváhal už, má-li se pro zlato vydat nebo ne. A bylo rozhodnuto, že bude-li u pobřeží ke koupi dobrá loď, kolem letního slunovratu vyplují.

„Nejhorší to však bude s plavci. Musíme mít schopnou posádku, která rozumí lodi; o takovou posádku bude však u nás ve vnitrozemí nouze, a najmout cizáky by vzhledem k nákladu, jaký povezeme zpátky, mohlo být nebezpečné. Bylo by možná moudré najmout jen několik mužů, neboť pak by se ušetřilo na mzdě, ale ještě moudřejší by možná bylo vzít s sebou velkou posádku, neboť nevíme, jaká nebezpečenství nás čekají."

(**V.**)

DÍL DRUHÝ/
BULHARSKÉ ZLATO
JAK SE PLAVILI
DO GOTLANDSKÉHO VI*

lof Motýl se vrátil domů, aby se připravil na plavbu, a mezi muži, které v Hallandu znal, najal posádku. A Orm s Tokem a Haraldem Ormssonem se na koních vydali k pobřeží ohlédnout se po vhodné lodi. U ústí řeky objevili jednu, která byla k mání. Její majitel už byl starý a chtěl ji prodat, aby mohl rozdělit dědictví svým dcerám.

Muži si loď bedlivě prohlédli a shledali ji v dobrém stavu. Bylo v ní čtyřiadvacet párů vesel a lodi té velikosti už se všeobecně považovaly za okázalé, ale Ormovi se zdálo, že by neškodilo, kdyby byla větší. A Toke s ním souhlasil.

„Neboť vyplují velicí náčelníci," řekl, „a loď s třiceti páry vesel by pro nás vůbec nebyla příliš velká."

„Na převlakách," poznamenal Harald Ormsson, „kde se musí loď vléci po souši, jak nám vyprávěl Olof Motýl, nám bude možná velká dost."

„S tvým štěstím a s tebou samým je tomu tak, Orme," řekl Toke, „že chytrost není jen vlastností tvou, zdědily ji zřejmě i tvoje děti."

„Je špatné, poučuje-li muže jeho syn," řekl Orm, „a pokud rozhoduji já, nesmí se to v mé rodině stát zvykem. Ale tentokrát souhlasím, že hoch má pravdu. Vléci loď bude těžší práce, než jakou jsme měli kdysi s dopravou zvonu svatého Jakuba."

„Tehdy jsme byli mladíci," řekl Toke. „Ale dnes jsme velicí náčelníci a vlečných lan se nemusíme ani dotknout. Mladí ať se opřou do popruhů. A my půjdeme vedle nich, palce zastrčené za opasky, a budeme se jen divit, jak chabé jsou jejich síly. Ale skutečně může být pravda, že vléci loď, jako je tato, bude na jejich síly ažaž."

Nakonec, po dlouhém dohadování, Orm loď koupil.

V okolí ústí stály veliké statky; tam Orm nakoupil volů a prasat a sladu a dohodl se s hopodáři na tom, že pro něho navaří piva, porazí dobytek a dají vyudit maso, aby byla loď dobře zásobena jídlem i pitím. S údivem zíral, kolik stříbra za to za všechno musel zaplatit. A jeho rozmrzelost jen vzrostla, když musel na statcích najmout na celý rok daleké plavby mladé muže. Ve špatné náladě zamířil pak s oběma svými průvodci zpátky domů a nepřestával bručet, že tohle bulharské zlato ho nakonec přivede na mizinu.

„Jednomu jsem se přiučil," řekl Harald Ormsson, „a sice tomu, že k získání zlata je zapotřebí mnoho stříbra."

„Tos řekl dobře," přisvědčil Toke, „a budeš-li pokračovat, jak jsi začal, budeš stejně moudrý jako tvůj děd z matčiny strany. Z Ódinova náramku prý každou středu ukápne nový náramek, říkávali naši předkové, takže dnes už jich asi má veliké množství. Jenže kdyby neměl ten první, neměl by žádný. Nikdy nechtěj být vikingem, nemáš-li dost stříbra, a obchodníkem s kožešinami taky ne. Taková je moje rada. Jen skaldové získají někdy bohatství prázdnýma rukama; pak však musí umět skládat lepší písně než jiní. To je nevýhoda tohoto povolání."

Cestou domů se zastavili u Jasnozřivého Sona, neboť Orm si u něho chtěl něco vyřídit. Sonův statek byl veliký a prostorný a všude se to jen hemžilo Sonovými syny a jejich dětmi. Sone sám už byl velmi starý a tuze zimomřivý. Seděl vedle ohniště a mumlal si něco do vousů. Orm ho uctivě pozdravil a Sone ho po chvíli poznal, vlídně mu pokynul, zeptal se, co je nového, a začal mluvit o svém zdraví. Slouží prý mu nyní hůř než dříve, i když stěžovat si na nic nemůže. A je rád, řekl, že má dosud všech pět pohromadě. Jeho rozum prý je pořád lepší než rozum mnoha jiných.

Mnoho Sonových synů se přišlo s příchozími pozdravit a poslechnout si, co budou povídat. Byli to silní muži všeho věku. Když uslyšeli, jak si otec pochvaluje svůj rozum, volali jeden přes druhého, že to jsou jen žvásty, že starému už z jeho rozumu nezbylo nic a že jen tak naprázdno mele jazykem. Sone se rozzlobil, pohrozil jim holí a zjednal si ticho.

„Mluví prostoduše," řekl Ormovi. „Myslí si, že jsem všechen svůj rozum spotřeboval na to, abych je zplodil, a že pro mne samého už z něho nezbylo nic. Ale každý snadno pozná, že tomu tak není, neboť na ně z mého rozumu mnoho nepřipadlo. Mně se jen občas stane, že si popletu jejich jména, anebo je úplně zapomenu, a oni mě pak ze vzteku pomlouvají. Pravda však je, že ta jména za pamatování ani moc nestojí."

„Přišel jsem jak kvůli tobě, tak kvůli tvým synům," řekl Orm. „Chystám se totiž na dalekou plavbu na Východ, do Gårdarike, ve věci jistého

dědictví. Loď už jsem koupil. Ale bude to plavba, na níž bude možná zapotřebí dobrých bojovníků. A na tvé syny jsem vždycky slýchal chválu, prý jsou silní a obratní, proto jsem si myslel, že by bylo dobře, kdyby se z nich někteří plavili s námi. Poctivě jim zaplatím, a vydaří-li se naše výprava, bude po návratu domů i co dělit."

Sone všecek okřál. Lepší novinu prý už dávno neslyšel a rád s Ormem vyšle celý houf svých synů. Potřebují dostat se do světa, naučit se způsobům a přijít k rozumu. A taky se jich aspoň nebude doma kolem něho tolik motat.

„Je jich na mě moc, když už jsem teď starý," řekl. „Vezmi jich s sebou polovic, bude to ku prospěchu nám oběma. Ty nejstarší ani ty nejmladší však si neber, vezmi si desítku těch prostředních. Na lodi sice nikdy nebyli, ale bít se umějí."

Někteří Sonovi synové byli ihned svolní; jiní se rozmýšleli, ale potom se taky odhodlali. Doneslo se jim k sluchu, jak Orm zabil ony dva berserky, a říkali si, že to je náčelník jak se patří. Radili se však ještě dlouho do večera a nakonec se jich jedenáct rozhodlo, že pojedou s Ormem. Slíbili, že v čas letního slunovratu budou připraveni; pak že si pro ně Orm přijede.

Toke řekl, že zřejmě dobře pořídili, když získali tyto muže, neboť všichni vypadají na to, že budou platnými členy výpravy. Orm sám byl také spokojen, takže po jeho mrzutosti nebylo už ani památky, když se příští den ráno vydali na cestu.

Jakmile dojeli na Gröning, všichni se k nim rozběhli, aby jim oznámili smutnou zvěst. Are zemřel - právě vylovili jeho mrtvé tělo z řeky. Svarthöfde byl jediný, kdo viděl, jak se všechno zběhlo, a stejně neměl mnoho co říci. Seděli s Arem na břehu a rybařili jako obvykle a Are byl takový, jako vždycky býval, jen několikrát pohladil Svarthöfda po tváři a po vlasech. Po chvíli se zvedl a třikrát si učinil na prsou znamení kříže. A hned nato ráznými kroky vstoupil do vody a zakrátko zmizel v hlubině. Potom se už neobjevil a Svarthöfde nestačil vůbec nic podniknout. Rappovi trvalo dlouho, než našel mrtvolu v korytu řeky.

Åsa po té zprávě ulehla na lůžko a nejraději by byla umřela taky. Orm se k ní posadil a utěšoval ji, jak mohl. Kdekomu by byl na obtíž takový život, jaký měl Are, řekl. A není divu, že ve své bídě zatoužil po Bohu, když vyřídil o zlatu, co chtěl.

„Mysli na to, že Bůh mu navrátí i zrak i ruku i jazyk. A dopadne-li to dobře, setká se i se svým synem. Tím nezíská málo a každý moudrý muž by na jeho místě učinil totéž."

Åsa s Ormem souhlasila, ale přesto jí bylo zatěžko přetrpět takový žal. A tak trvalo tři dny, než byla zase na nohou. Ara pohřbili u kostela, poblíž místa, kde otec Willibald pochoval hlavy obou svatých mužů, které jim usekl Östen z Öre. Åsa si vybrala místo hned vedle Ara. Řekla, že už nepotrvá dlouho a sama tam spočine.

Toke nyní sedl na koně a odjel domů, aby se připravil na cestu, a ještě před letním slunovratem byli on i Olof Motýl na Gröningu zpátky, každý s družinou statných a spolehlivých mužů. Olof byl před odjezdem velmi zaneprázdněn. Oběma svým ženám vyplatil tučné odstupné a zapudil je ze svého dvorce, i když jedna z nich nechtěla poslechnout a vzpírala se ze všech sil. Nic však už nyní nestálo v cestě jeho počestnému sňatku s Ludmilou, a tak Olof Motýl znovu přednesl přání oženit se hned. Orm však trval na svém a řekl, že by mu připadalo nanejvýš zvrácené zabývat se před velikou cestou myšlenkami na svatbu.

„Ludmila je ti zaslíbena," řekl, „a tím se musíš spokojit. Novomanžel nebývá na dlouhé výpravě mnoho platný. Jednou jsme se dohodli a při naší úmluvě zůstane. Nejprve vyzvedneme zlato, a až se vrátíme, dostaneš mou dceru odměnou za své přispění. Nebývá zvykem zaplatit předem a teprve potom očekávat pomoc."

Olof Motýl byl ve všem všudy spravedlivý muž, a nemohl popřít, že to, co Orm říká, je správné. Sám se mohl ohánět jen tím, že je do dívky nesmírně zamilován, čímž se všichni velice bavili. Stačilo, aby se k němu Ludmila jen přiblížila, a Olof už se zajíkal a sotva dechu popadal. Sám říkal, že něco takového se mu dosud nestalo. Ludmila si v skrytu duše nepřála svatbu o nic později než Olof, ale na Ormovi viděla, že jakékoliv přemlouvání by tentokrát bylo marné. Přesto se s Olofem brzy dohodli, že hned nemusí věšet hlavu, když si přece oba přejí jedno a totéž.

Před odjezdem Orm přesně určil, kdo bude mít na statku co na starosti: Rapp musel zůstat doma, aby na všechno dohlížel, což se mu vůbec nezamlouvalo - do poslední chvíle nespokojeně bručel a chtěl jet také. Orm mu opatřil dostatek čeládky i mužů na obranu statku. Jinak však měla ve všem všudy vládnout Ylva a nic důležitého se nemělo podniknout, aniž byla předem dotázána o radu. Harald měl taky zůstat doma, neboť Orm nechtěl vystavit svého prvorozeného syna

nebezpečenstvím této cesty, a Harald sám ani po daleké plavbě nijak zvlášť netoužil. Veselý Ulf však směl jet s Ormem. A nakonec i Svarthöfde, když předtím dlouho dorážel na Orma i Ylvu svými prosbami. Ylva nejednou prolévala slzy žalu i vzteku nad Svarthöfdovou umíněností a říkala, že by ráda věděla, co má třináctiletý chlapec co dělat mezi válečníky. Nic jí to však nebylo platné. Svarthöfde prohlásil, že uteče z domova a dá se najmout na nějakou cizí loď, nestane-li se mu tentokrát po vůli, a Veselý Ulf sliboval, že bude na Svarthöfda dávat lepší pozor než sám na sebe. To nebude třeba, mínil Svarthöfde, ale sám slíbil, že si bude počínat opatrně a s rozumem. Přesto však říkal, že bude-li mu přát štěstí a potká se s těmi zlými muži, co lidem vypichují oči, hodlá se s nimi utkat v boji. Měl už svůj meč a oštěp a připadal si jako opravdový rek. Orm byl rád, že ho bude mít s sebou, třebaže před Ylvou to na sobě nechtěl dát znát.

Otec Willibald přednesl veliké kázání o těch, kdož sestupují k lodím, a dlouhým proslovem jim všem požehnal. Toke a Olof Motýl a jiní pohanští mužové z jejich doprovodu se kázání zúčastnili taky a svorně pak prohlásili, že je žehnající slova otce Willibalda podivuhodně posílila. A mnozí z nich pak ke knězi přistoupili s obnaženými meči a prosili, aby byla požehnána i jejich ostří.

Ženy prolévaly při loučení hojné slzy a taky mezi odjíždějícími se našli tací, kdo pociťovali při odjezdu z rodného kraje smutek. Většinou však vsedali na koně s veselou myslí a slibovali, že přivezou pěkné dary. A Ormovi bylo blaženě, že se vydává na cestu s tak skvělou družinou.

Dojeli k Jasnozřivému Sonovi pro jeho syny a ti už byli připraveni. Starý Sone seděl na lavičce u stěny domu a vyhříval se na slunci. Poručil svým synům, oněm jedenácti, kteří měli odjet, aby k němu po jednom přistupovali, neboť se s nimi chce rozloučit. Učinili tak a Sone se na každého pozorně zadíval a zamumlal jeho jméno, aniž se jedenkrát spletl.

Když se rozloučil s posledním, zůstal mlčky sedět a upřel zrak přímo před sebe. Pak se celý zachvěl, zaklonil hlavu, až se opírala o stěnu, a zavřel oči. Jeho synové se rozčileně ohlíželi jeden po druhém a bázlivě šeptali: „Má vidění! Má vidění!" Po chvíli stařec opět oči otevřel a nepřítomným pohledem se rozhlédl kolem sebe, jako by procitl z dlouhého spánku. Pak však se vzpamatoval, pokynul hlavou svým synům a řekl, že nyní mohou odjet.

„Co jsi viděl?" ptali se ho.

„Váš osud," odpověděl.

„Vrátíme se domů?" ptali se jeden přes druhého.

„Sedm se vás vrátí."

„A co ti ostatní čtyři?"

„Ti zůstanou tam, kde zůstanou."

Všech jedenáct synů se teď kolem něho shluklo a snažně ho prosili, aby řekl, kteří čtyři to budou. „Neboť mají-li tam čtyři z nás zemřít, udělají nejlépe, zůstanou-li doma, a nic se jim nestane."

Stařec se však smutně usmál.

„Mluvíte pošetile, jako obvykle," řekl. „Viděl jsem předivo Přadlen a pro čtyři z vás vystačí vlákno už jen na krátkou dobu. A předivo Přadlen nikdo nenastaví. Čtyři z vás zemřou, ať podniknou cokoliv. A dovědí se včas, kdy to bude."

Potřásl hlavou a zahloubal se. Pak řekl:

„Pro člověka není nic radostného vidět prsty Přadlen při práci, a málo je těch, kdo je vůbec kdy spatřili. Já ten pohled znám, třebaže bych ho byl raději ušetřen. Tváře Přadlen jsem však nikdy neviděl."

A znovu se odmlčel. Pak pohlédl na své syny a pokýval hlavou. „Jděte už!" řekl. „Sedm se vás vrátí. A to stačí."

Synové už tedy dál na otce nenaléhali, neboť najednou jako by se před starým začali ostýchat, a podobně tomu bylo i s Ormem a celým jeho doprovodem. Když však odjížděli, nepřestávali Sonovi synové trpce reptat a žehrat na svého starého otce a na jeho podivná vidění.

„Byl bych se ho rád zeptal i na svůj osud," řekl Toke, „ale netroufl jsem si."

„Já zamýšlel totéž," řekl Olof Motýl, „ale ani já jsem nesebral dost odvahy."

„Třeba to byl stejně jen planý tlach," řekl Orm. „Ačkoliv po pravdě řečeno, i moje stará matka mívá občas vidění." „Jen ten, kdo starého nezná, si může myslet, že jenom planě tlachá, když na něho sestoupí věštecký duch," řekl jeden ze Sonových synů, který jel poblíž. „Stane se však podle jeho slov, neboť ta se doposud vždycky vyplnila. A nám tím pokaždé poslouží hůř, než si sám dokáže uvědomit."

„Zdá se mi, že si uvědomuje víc než většina ostatních," řekl Toke. „Ale budiž vám všem útěchou, že aspoň sedm z vás se ve zdraví vrátí domů."

„To je sice pravda," odpověděl Sonův syn chmurně, „ale kterých sedm? Teď abychom neměli radostnou chvilku, dokud z nás bratří čtyři nezemřou."

„O to větší pak bude vaše radost," prohlásil Orm. Na to Sonovi synové jen něco pochybovačně zavrčeli.

Když dojeli k lodi a poslali zpět koně, postaral se Orm bez prodlení o to, aby se čerstvě natřela dračí hlava na špici. Neboť měla-li jeho loď k čemu vypadat, musela její dračí příď zářit rudě jako krev. Nalodili pak veškerý náklad a každému muži vykázali jeho místo na palubě. Orm se zpočátku vzpěčoval obětovat za zdar plavby kozla, ale v tom se mu všichni postavili na odpor; a tak se nakonec musel podřídit jejich vůli.

„Buď si jak chceš dobrým křesťanem," řekl mu Toke, „ale na moři se nejlépe osvědčují staré zvyklosti. A nebudeš-li jich dbalý, můžeš se rovnou po hlavě vrhnout do vody, tam, kde je hlubina největší."

Orm uznal, že v tom může být kus pravdy, třebaže shledával velmi nepříjemným, že koupě kozla ještě víc ulehčí jeho kapse. A to jejich cesta ještě ani nezačala.

Potom však už bylo všechno hotovo. A když příď lodi svlažila kozlí krev, za krásného počasí a dobrého větru vypluli. Toke znal ještě z dob své mladosti směr plavby až na Gotland a ujal se vedení lodi do gotlandského Vi. Dál už však cestu nikdo moc neznal, proto se dohodli, že si tam v přístavu najmou na pomoc kormidelníka, neboť těch je mezi Gotlanďany mnoho.

Orm i Toke byli rádi, že jsou zas jednou na moři, a připadalo jim, že z nich mnoho starostí spojených se životem na souši úplně spadlo. A když se v dálce objevilo pobřeží Listeru, řekl Toke, že obchodníka s kožešinami může sužovat nejedna svízel, ale on že si teď připadá stejně bezstarostný jako tehdy, když se vydal na moře s Krokem.

„A sám nechápu, proč jsem se tak dlouho na moře nevrátil," řekl. „Neboť loď s dobrými muži na palubě je to nejlepší na světě. Je hezké mít dobré bydlo na pevnině a nikdo se za to nemusí hanbit; ale daleká cesta, na níž kyne bohatá kořist a kdy tě v chřípí lechtá tahle vůně, je to nejlepší, co může člověk zažít, a taky nejlepší lék na obtíže stáří a nudu. Je podivné, že my Seveřané vysedáváme tak často doma, když toto všechno víme, lodím rozumíme víc než ostatní a k drancování se nám nabízí celý svět."

„Třeba to souvisí s tím," řekl Orm, „že mnozí chtějí raději zestárnout na pevné zemi než vyplout za oním jistým lékem proti stáří, jehož mořeplavci často okusí."

„Cítím všelijaké vůně," řekl Svarthöfde zasmušile, „ale žádná z nich se mi nelíbí."

„To proto, že na moře nejsi dosud zvyklý a že lecčemu ještě nerozumíš. Pravda, zdejší moře je cítit poněkud jinak než na západě; tam je moře slanější a zelenější a jeho vůně silnější. Tahle vůně však taky není špatná."

Na to už Svarthöfde neodpověděl nic, neboť ho přepadla mořská nemoc. Nejprve se velmi styděl, ale ulevilo se mu, když spatřil, jak se přes boky lodi naklání čím dál víc mužů z vnitrozemí. A nejeden z nich chvějícím se hlasem žebronil, aby loď přistála, než všichni zahynou. Orm s Tokem stáli u kormidla a shledávali všechno v nejlepším pořádku.

„Však si zvyknou, ubožáci," řekl Orm. „Kdysi jsem na tom byl stejně jako oni."

„Podívej se na Sonovy syny," řekl Toke. „Teď mají v hlavě jiné starosti než prorocká slova svého otce. Suchozemcům nějakou dobu trvá, než pochopí, jaký je na lodi krásný život. Při tomhle mírném počasí mohou zvracet po větru, aniž potřísní jeden druhého, a mezi popudlivými muži tak aspoň nevzniknou zbytečné hádky. Nikdo však nemůže čekat, že oni sami z toho budou mít radost. Rozumu se na moři ještě nikomu nedostalo darem; pokaždé je třeba taky delšího zvyku."

„Časem se to poddá," mínil Orm. „Nastane-li teď bezvětří, budou se muset opřít do vesel, a to na takovémhle moři nebývá žádná hračka. A pak se jim určitě zasteskne po tom, jak ještě před nedávnem klidně mohli zvracet a nehnout přitom ani prstem."

„Nejlépe bude, ustanovíme-li Olofa Motýla dozorčím nad veslaři," řekl Toke. „Je k tomu zapotřebí muže, který je zvyklý, že se jeho příkazů bude dbát."

„Jeho příkazů se možná dbát bude," poznamenal Orm, „ale jeho obliba tím utrpí. Být dozorčím je nesnadná práce a nejhůř se vykonává, jsou-li veslaři svobodní muži, které nelze spráskat."

„Přesto však by ho to povzbudilo," řekl Toke. „Vypadá, že je duchem někde zcela jinde. Což dovedu dobře pochopit."

Olof Motýl trpěl trudnomyslností. Ulehl těsně vedle místa, kde stáli Toke s Ormem, byl ospalý a jen občas utrousil slovo. Po chvíli však zamumlal, že sám sotva dokáže rozpoznat, trápí-li ho tak mořská nemoc, nebo milostná touha, a že by rád věděl, zakotví-li na noc někde u břehu. Orm i Toke svorně prohlásili, že to by bylo nemoudré, udrží-li se vítr a obloha zůstane jasná.

„A nováčci mezi plavci by moc zpohodlněli," prohlásil Toke, „a nejeden z nich by během noci zmizel. Neboť by snadno našli cestu domů, šťastni, že se jim podařilo uniknout. Ale až doplujeme na Gotland, bude už jim lépe, a tam také budou moci opět okusit pevné půdy pod nohama."

Olof Motýl vzdychl a nic neřekl.

„Ušetříme tím ostatně spoustu jídla," dodal Orm, „kterým by se na souši nacpali a na moři pak hned zase bez jakéhokoli užitku zvrátili."

V tom měl Orm pravdu. Neboť dobrý vítr trval a sotva polovině mužstva se během plavby na Gotland vyplatilo něco sníst. Svarthöfde však se záhy zotavil a Veselý Ulf mořskou nemoc nepoznal vůbec. A tak si s velikou radostí pochvalovali dobré jídlo, zatímco bledí muži znechuceně přihlíželi, jak chlapci s chutí žvýkají a ohlodávají tučná

sousta. Sotva však se dostali do klidnějších vod poblíž Gotlandu, začali si nemocní vynahrazovat svou újmu tak usilovně, že se Orm nestačil divit, kolik jídla se do nich vejde.

„Budiž jim přáno," řekl, „snad už si na moře trochu zvykli."

V přístavu gotlandského Vi kotvilo tolik lodí, že Orm zpočátku váhal, má-li se vůbec odvážit veplout. Sňali z přídě dračí hlavu a nasadili štít na znamení míru a nikým neobtěžováni přirazili k nábřeží. Město bylo veliké a hemžilo se námořníky a bohatými kupci. Ormovi muži měli věru nač koukat, když šťastně přistáli a vydali se na břeh. Stály tam domy úplně celé z kamene a některé byly určeny jen k tomu, aby se v nich pilo pivo. Bohatství města bylo tak veliké, že rozpustilé děvky s kroužky z ryzího zlata v uších chodily ulicemi a plivaly po každém, kdo k nim nepřistoupil s hrstí plnou stříbrných mincí. Nad jednou podivuhodnou zvláštností tohoto města však nejvíce kroutili hlavou a nechtěli jí uvěřit, dokud na ni po dlouhou dobu necivěli, a tou zvláštností byl muž původem ze saské země, který jak byl den dlouhý, oškraboval bohatým měšťanům vousy z brady. A všichni, kterým vousy oškrábal, mu zaplatili měděnou mincí, třebaže měli brady celé zkrvavené. Ormovi muži shledali tuto živnost podivnější než všechno, co kdy viděli nebo o čem kdy slyšeli vyprávět, a říkali si, že o podobnou službu není co stát.

Olof Motýl nyní opět nabyl jasné mysli a vydal se s Ormem vyhledat schopného kormidelníka. Na palubě zbylo jen málo mužů, neboť všichni si chtěli protáhnout nohy na pevnině a občerstvit se. Toke však na lodi zůstal a řekl, že bude hlídat.

„Gotlanďané mají tak dobré pivo," řekl, „že jsem se jím kdysi za svých mladých let pořádně opil. Nepočínal jsem si právě klidně, na což jeden zdejší muž doplatil životem, a já pak jen stěží doplaval k lodi a zachránil se. Gotlanďané však mají moc dobrou paměť a bylo by zlé, kdyby mě někdo poznal a kvůli něčemu takovému zadržel, když teď máme na starosti důležitější věci. Proto zůstanu na lodi. A vy všichni, kdo půjdete do města, se mějte na pozoru, neboť Gotlanďané nemívají s cizími výtržníky příliš dlouho trpělivost."

Orm s Olofem se vrátili na loď s kormidelníkem, kterého našli v městě. Byl to podsaditý prošedivělý muž a jmenoval se Spof. Už mnohokrát byl na Východě a znal všechny lodní cesty. Řekl však, že než se rozhodne, chce si prohlédnout celou loď. Jinak toho mnoho nenamluvil

a většinou jen přikyvoval. Nakonec požádal, aby mu dali ochutnat jejich piva.

Bylo to pivo, které dal Orm navařit při ústí řeky, a nikdo si na jeho chuť ani říz nestěžoval. Spof ochutnal a zamyslel se.

„Jiné pivo nemáš?" zeptal se.

„Není snad dost dobré?" řekl Orm.

„Pro plavbu je dobré dost," řekl Spof. „Rád se ho napiju. Ale co tvá posádka, jsou to muži mírné povahy, ochotní dřít do úpadu a spokojení s málem?"

„Spokojení s málem?" opakoval Orm. „Sotva jsou spokojení s dostatkem, když je právě netýrá mořská nemoc. A nevybral jsem si je pro jejich mírnou povahu, a pokud jde o dřinu, myslím, že jí nejsou nadšeni o nic víc než kdokoliv jiný."

Spof zadumaně pokývl hlavou.

„Však jsem si to myslel," řekl. „My ale k převlace připlujeme za největších veder, proto musíš mít lepší pivo, než je toto, má-li se všechno zdařit."

„Měl jsem na to vzpomenout," poznamenal Olof Motýl. „Spof má pravdu."

„Že musíme mít lepší pivo?" opakoval Orm i Toke.

„My Gotlanďané jsme se po řekách Gårdarike plavili nejčastěji a taky jsme po nich dospěli nejdál. Známe vodní cesty až po tak vzdálené končiny, v jakých se nalézá převlaka Merjanů,* přes kterou se s velkými loděmi dosud nedostal nikdo kromě nás. Řízné pivo však nám pomohlo uspět i tam, odkud se všichni ostatní museli vrátit s nepořízenou. Pivo k zdolání převlaky musí být výtečné jakosti, aby skýtalo sílu i řádnou vzpruhu, a z toho dostanou muži pít pokaždé, když povlečou loď po souši. Jinak však jej při plavbě nikdy neokusí. Na to jsme přišli my Gotlanďané. A proto se nejlepší pivo vaří u nás a z toho piva vzešlo naše bohatství."

„Jestli se moc nemýlím," řekl Orm, „pak to vaše pivo asi nebude lacino k mání."

„Je o tolik dražší než jiné pivo, o kolik lépe chutná, a možná ještě o trochu víc," odpověděl Spof. „Ale musíš uznat, že se vyplatí, neboť bez jeho pomoci do Gårdarike nikdo vyplout nemůže."

„A kolik ho pro nás bude potřeba?" zeptal se Orm. „Počkej," řekl Spof. „Tak to máme čtyřiadvacet vesel, šestašedesát mužů a popluje se

dolní cestou do Kyjeva. Je na ní sedm menších převlak, ale s těmi nebude veliká obtíž. Nejhorší je dlouhá převlaka při řece Dněpru. Pět sudů největší velikosti bude stačit."

„Plavci na západ cestují levněji, o tom není pochyb," řekl Orm.

A když nakoupili pivo a vyplatili Spofovi polovinu mzdy, jak žádal, utvrdil se Orm v tomto přesvědčení ještě víc. Temně mumlal, odpočítávaje stříbro, že nakonec bude muset dát Gotlanďanům v zástavu loď a zbraně a do Kyjeva že přijde o žebrácké holi.

„Stejně však mám dojem, že jsi dobrý muž, Spofe, žes rozumný a znalý své práce," řekl. „A nebudu možná litovat, že jsem tě dostal za kormidelníka, třebaže žádáš velikou mzdu."

„Inu, se mnou je tomu jako s převlakovým pivem," odvětil klidně Spof. „Jsem drahý, ale vyplatím se."

Zůstali ve Vi tři dny a Spof poručil mužům přitesat zarážky pro sudy s pivem, aby stály pevně, jak si přál. Pivo zabralo hodně místa a značně zatížilo loď. Ale muži rádi kvůli pivu vynaložili trochu námahy, neboť v městě poznali, jak výtečně chutná. Hned první den propili mnozí všechno svoje stříbro a doráželi na Orma žádostmi o výplatu dalšího podílu své mzdy. Nic však se neproslechlo o tom, že by v tom ohledu kterýkoliv z nich uspěl. Někteří pak se pokusili vyměnit za pivo své kožené kazajky, jiní helmice; a když Gotlanďané neměli o takovou směnu zájem, došlo ke rvačce, kvůli které se na loď dostavili sudí a vyžadovali nemalé pokuty. Orm s Olofem Motýlem s nimi seděli celý den, než se jim podařilo snížit pokuty na polovinu, a i potom jim vyplacená částka připadala dost vysoká. Napříště však už žádného muže z posádky nepustili na břeh, dokud na lodi neodevzal své zbraně.

Sonovi synové byli zámožní a na břehu pilně popíjeli; přesto se jim stěží dařilo rozptýlit myšlenky. Druhého dne však se jich deset v zástupu vrátilo na loď a jedenáctého nesli s sebou. Sotva dýchal. Prý ho varovali, ale on se přesto přitřel k jakési mladé ženě, která okopávala zelnou zahrádku za domkem, povalil ji a držel v sevření dobrými slovy i silnými pažemi. Z domku však v tu chvíli vyšla babizna a motykou ho sekla do hlavy. A v tom jí nikdo nemohl zabránit. Toke si prohlédl zraněného a řekl, že moc života už mu nezbývá. Zemřel během noci a bratři ho pečlivě pohřbili a připili na zdar jeho posmrtné cesty.

„Byl to jeho osud," řekli. „Náš starý ví, co říká o takových věcech."

A ačkoliv jim zemřelý bratr chyběl a mluvili o něm co nelépe, bylo na nich znát, že se jim přece jen poněkud ulevilo. Neboť, jak říkal jeden druhému, nyní zbývají jen tři z těch, jež má potkat neštěstí, a tím se zbavili celé čtvrtiny svých obav.

Příštího rána vypluli a se Spofem u kormidla zamířili k severu. Orm řekl, že co se stane dál, nikdo neví, on však že doufá, že už se nikdy nedostanou do přístavu, kde by byla taková drahota jako v gotlandském Vi.

(**VI.**)

DÍL DRUHÝ/
BULHARSKÉ ZLATO
JAK SE PLAVILI
K DNĚPRU

bepluli Gotland a zamířili východním směrem kolem ostrova Ösyssly* k ústí řeky Dviny. Po této řece vedla dolní cesta do Miklagårdu, kterou nejvíce používali Gotlanďané. Horní cesta, používaná nejčastěji Svey, vedla podél estonských břehů řekou Vodů** do Ladožského jezera a odtud přes Novgorod do Dněpru. „A nikdo neví, která z těchto dvou cest je výhodnější," řekl Spof. „Sám to nedokážu říci, třebaže jsem se plavil po obou. Neboť ať člověk zvolí kteroukoliv z nich, pokaždé se mu zdá, že námaha s veslováním proti proudu je právě na zvolené řece největší. My však aspoň budeme mít tu výhodu, že se tam dostaneme v tak pokročilé roční době, že nás už nezastihnou jarní povodně."

Muži byli dobré mysli, když loď veplula do ústí řeky, třebaže věděli, že jim nyní kyne dlouhý čas perné dřiny. Byli rozděleni tak, že po třech dnech veslování dostal každý jeden den volna, a tak se brzy octli v končinách, kde žili Livonci a Zemgalové*** a kde se na březích tu a tam začaly objevovat malé rybářské osady. Pak však proplouvali liduprázdným územím, kde nebylo vidět nic než koryto řeky a po obou březích nekonečný hustý les. Mužů se z této podivné země zmocňovala úzkost. Když přirazili na noc ke břehu a odpočívali u táborových ohňů, slýchali občas z dálky temné bučení, jež nevydávalo žádné zvíře, které znali. Pak jeden druhému šeptal, že toto je možná onen Železný les,****

o kterém tak často vyprávěli starci a v němž přebývá Lokiho potomstvo.† Jednoho dne potkali tři lodě, které těsně jedna za druhou sjížděly po proudu, těžce naložené a s hojnou posádkou, ale jinak jen se šesti páry vesel na každé z nich. Byli to Gotlanďané vracející se domů. Byli hubení a do hněda osmahlí a zvědavě si prohlíželi Ormovu loď. Někteří z nich poznali Spofa a zdravili ho voláním, a když se lodi zvolna míjely, rozproudil se mezi posádkami čilý hovor. Gotlanďané byli ve Velikém Bulharsku,* dostali se po Volze až do Slaného moře** a obchodovali s Araby. Vezou prý si domů znamenité zboží: tkaniny, stříbrné nádobí, otrokyně, víno i pepř; a tři muži na prostřední lodi vyzdvihli do výše mladou ženu, přidrželi ji za ruce a vlasy nad přídí a volali, že by byla na prodej, bratru za dvanáct marek. Nahá žena ječela a mrskala nohama, neboť se bála, že spadne do vody, a Ormovým mužům se při tom pohledu tajil dech. Ale když ji zase postavili na palubu, aniž kdo na nabídku přistoupil, vykřikovala vzteklé nadávky a vyplazovala jazyk.

Náčelníci gotlandských lodí se zajímali, kdo je Orm, kam má namířeno a jaké zboží veze.

„Nejsem obchodník," řekl Orm, „jedu si do Kyjeva pro dědictví."

„To musí být veliké dědictví, má-li se ti plavba vyplatit," řekli Gotlanďané pochybovačně. „Ale jestli ses vydal na lup, budeš si muset vyhlédnout někoho jiného než nás, neboť my se vždycky držíme bezpečně pohromadě."

Pak už se lodi minuly a vzdálily se od sebe.

„Ta žena byla docela pěkná," řekl Toke zadumaně. „Podle ňader nevypadala na víc než na dvacet let, ačkoliv takového něco se dá těžko posoudit, visí-li žena s rukama nad hlavou. Jen Gotlanďané však požadují dvanáct marek za otrokyni, i když je mladá. Přesto jsem si tak trochu myslel, že nabídku přijmeš, Olofe."

„Přijal bych ji," řekl Olof Motýl „kdyby to bylo jindy. Nyní však stojím jen o jedinou ženu a ta žádost mě hned tak asi nepustí."

Ale Orm se za gotlandskými loděmi ohlížel se zachmuřenou tváří.

„Nakonec mi bude souzeno bít se i s Gotlanďany," řekl, „třebaže jsem mírumilovný muž. Jejich zpupnost však je veliká a mě už přestává bavit nechat jim pokaždé poslední slovo."

„O tom můžeme uvažovat cestou zpátky," řekl Toke, „jestli se nám nic jiného nezdaří."

Spof však prohlásil, že v tom případě by si Orm musel opatřit jiného kormidelníka, protože on proti svým krajanům bojovat nebude.

Téhož dne odpoledne zažili ještě jedno setkání. Uslyšeli najednou pronikavé skřípění vesel a uviděli, jak z nejbližší zátočiny vyráží loď a rychle se k nim blíží. Všechna vesla měla na vodě a muži zabírali ze všech sil. Když spatřili Ormovu veslici, zpomalili. Byla to loď se čtyřiadvaceti páry vesel právě jako Ormova a měla na palubě velikou posádku ozbrojenců. Orm ihned zavolal na své veslaře, aby se pořádně opřeli do vesel a všichni ostatní aby byli v pohotovosti. Toke, který stál u kormidla, změnil poněkud směr, aby se k cizincům mohli přiblížit, ale lodi se přitom nesrazily, kdyby došlo k boji.

„Co jste zač?" ozvalo se z cizí lodi.

„Skåňané a Smålanďané," odpověděl Orm.

„A vy?"

„Östergötlanďané."

Řeka byla v těchto místech široká a proud mírný. Toke zavolal na veslaře při levém boku lodi, aby zabrali, a na veslaře při pravém boku, aby přestali veslovat, rychle otočil loď přídí proti Östergötlanďanům a nakonec ji vyrovnal, takže obě lodi plynuly po proudu těsně vedle sebe a téměř nebylo možné pohnout vesly.

„Tak vidíte, jak by to s vámi dopadlo, jen kdybychom chtěli," řekl Toke spokojeně. „A to přesto, že vám pomáhá proud. Na nás si nepřijdete."

Muž, který je oslovil, viděl, že jsou ochotni se bít, a tak zmírnil hlas. „Potkali jste na řece nějaké Gotlanďany?" zeptal se.

„Tři lodě jsme potkali dnes dopoledne," odpověděl Orm.

„Mluvili jste s nimi?"

„Ve vší přátelskosti. Vezli slušný náklad a ptali se po Östergötlanďanech."

„Že se ptali po Östergötlanďanech? A byli vystrašení?"

„Říkali, že se bez jejich společnosti nudí."

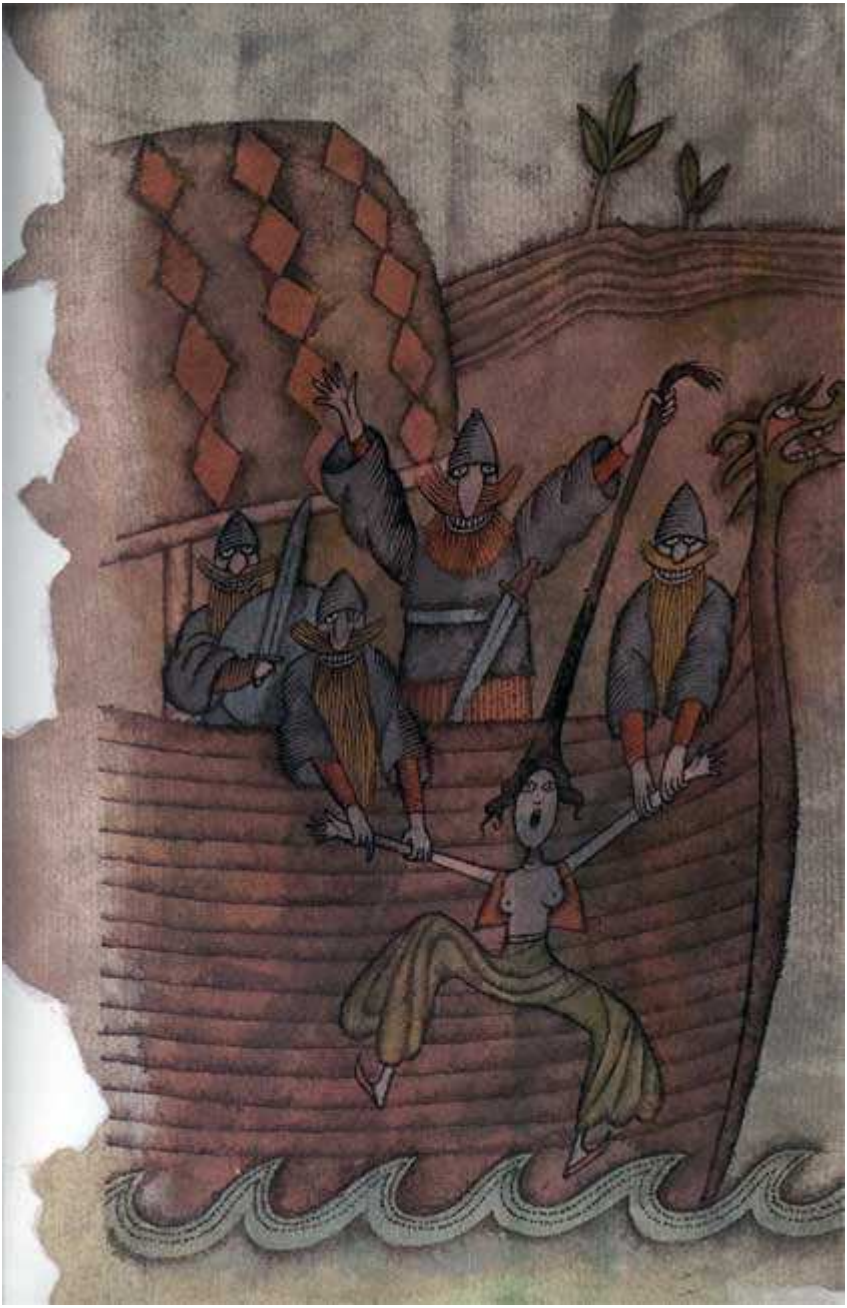
„To jim je podobné," řekl Östergötlanďan. „Tři lodě, povídáš? A co vezete vy?"

„Zbraně a mužstvo. Přeješ si snad něco?"

„Pak jsme na tom stejně a nemáme se oč bít," řekl Östergötlanďan. „Poslechni si však, co ti radím. Pojeď se mnou a zmocněme se gotlandských lodí. Kořist bude stát za námahu a bratrsky se rozdělíme."

„Kvůli čemu jste se znepřátelili?" zeptal se Spof.

„Jsou bohatí, a já ne. Nestačí to snad? Štěstí se k nám cestou domů otočilo zády. Z Volhy jsme si vezli veliké bohatství, ale Merjané na nás číhali u své převlaky. Přišli jsme o jednu loď a o většinu zboží. A nyní se nechceme vrátit jako chudáci. Pojeďte s námi, jste-li muži tak zdatní, jak vypadáte. Gotlanďané za to stojí. Doma prý už začali kovat své koně stříb rnými podkovami."

„Máme zástoj jinde," řekl Orm, „a ten zástoj nesnese odkladu. Ale Gotlanďané vás jistě rádi uvidí. Tři lodi proti jedné - nic lepšího si ani nemohou přát."

„Ať to tedy dopadne jak chce," pravil Östergötlanďan temně. „Ale věru že je tomu tak, jak jsem vždycky slýchal, že totiž jsou Skåňané chamtiví břichopasi, kteří nemyslí na nikoho než na sebe a nikdy nikomu neprokáží přátelskou službu."

„To máš pravdu. Na Östergötlanďany myslíme sotva jindy, než když je toho třeba," řekl Orm. „Ale už jsme se kvůli tobě dost zdrželi. Sbohem!"

Ormova loď trochu zpomalila a Toke ji pak znovu obrátil proti proudu. Zatímco se to však dálo, přemohl hněv östergötlandského náčelníka natolik, že po Ormovi vrhl svůj oštěp.

„Abys měl na co myslet!" zařval, když oštěp vzlétl.

Těsně vedle Orma stál Olof Motýl. A ten nyní udělal něco, o čem se sice často vypráví, ale co málokdo viděl na vlastní oči. Když kopí přilétlo, pokročil Olof poněkud kupředu a zachytil je v letu, hned za kováním, obrátil je v ruce a poslal zpátky tak obratně a rychle, že sotvakdo stačil zahlédnout, co se vlastně stalo. Östergötlanďan na to nebyl připraven a oštěp ho zasáhl do ramene, že se zapotácel a sedl si.

„To je pozdrav z Finnvedenu," zařval Olof.

„Tak se to dělá," křičeli Olofovi muži, pokyvovali hlavou na všechny strany a zářili radostí nad činem svého náčelníka. A všichni ostatní na lodi se radovali s nimi, ačkoliv nyní si byli jisti, že je Östergötlanďané přepadnou. Ty však zřejmě všechna odvaha opustila, neboť pluli dál po proudu a už se neukázali.

„Něco takového jsem ještě neviděl," řekl Orm, „díky ti."

„Já jsem ve zbrani cvičený jako většina ostatních," řekl Toke, „ale tenhle kousek bych po tobě nedokázal. A věz, Olofe Styrssone, že se musí stát něco velmi mimořádného, aby Toke Grågullesson pronesl taková slova."

„Je to zvláštní dar," řekl Olof, „a je možné, že se jen málokdy vidí. Naučil jsem se chytat oštěp ještě jako chlapec. Tehdy mi to šlo skoro samo a později už jsem se to nikdy neodnaučil."

Večer se v tábořišti na břehu, mnoho mluvilo o této události i o tom, jak dopadne setkání Östergölanďanů s Gotlanďany. „Nemohou přece s jednou lodí přepadnout tři dobrá plavidla, ať byli rozběsněni sebevíc,"

řekl Toke. „Ale pojedou za Gotlanďany až k ústí a budou doufat, že na moři jim přispěje ku pomoci špatné počasí. Rozdělí-li bouře gotlandské lodě, budou na ně Östergötlanďané moci lépe zaútočit. I tak by jim však Goltanďané dali jaksepatří zabrat."

„Östergötlanďané jsou nebezpeční," řekl Orm. „Měli jsme jich několik s sebou, když jsme se s Thorkelem Vysokým plavili do Anglie. Jsou dobří bojovníci a sami se považují za nejlepší ze všech. Proto se těžko snášejí s jinými lidmi, a ani se o to příliš nesnaží. Když se opijí, jsou veselí, ale jinak moc žertům nerozumějí. Nejhorší však jsou, když si myslí, že se jim někdo posmívá za zády - pak jsou schopni naběhnout přímo na špice oštěpů. Proto musíme v noci hlídkovat, možná že se ještě rozmysleli a vrátí se za námi."

Ale nic se nepřihodilo. A posilněni těmito setkáními se svými soukmenovci usedli muži příštího dne k veslům a plavili se dál a dál do nitra oné nekonečné země. Dostali se k místu, kde se pěnila voda kolem velikých balvanů. Tam loď vytáhli na břeh, vyložili ji, po vyjeté stopě ji vlekli podél peřejí a pak znovu spustili na hladinu. Když touž cestou přepravili všechen náklad a znovu jej uložili do lodi, ptali se muži s nadějí v hlase, zda nepřišel čas osvěžit se tím zvlášť dobrým gotlandským pivem. Ale Spof prohlásil, že jen úplní začátečníci mohou pomýšlet na pivo už teď.

„Neboť toto není převlaka, je to jen místo, kde se loď na krátký úsek vyzdvihne z vody. A silné gotlandské pivo vás čeká až u opravdových převlak."

Mnohokrát pak dopluli k podobným místům, i k jiným, která zdolávali ještě otížněji. Ale Spof stále opakoval totéž a muži z posádky už si pomalu začali lámat hlavu nad tím, jak asi vůbec opravdová převlaka vypadá. Každého večera, když na noc přirazili ke břehu, rybařili v řece a měli bohaté úlovky. Proto netrpěli nouzí, třebaže vlastní zásoby už skoro všechny snědli. Přesto sedávali zachmuřeni kolem ohnišť, kde se opékaly ryby, vzdychali po čerstvém mase a shodovali se v tom, že z rybí stravy člověku těžkne mysl. Začínali už také mít dost dřiny u vesel, ale Spof je utěšoval, že nepotrvá dlouho a okusí jiné práce.

„Neboť pořádně tvrdé veslování dosud nezačalo."

Sonovým synům se ryby zajídaly nejvíc, a proto se každý večer vydávali na lov. Brali si s sebou oštěpy i luky a uměli vyhledat stezky, po nichž se ubírala zvěř, i napajedla. Ale přestože byli vytrvalí a vraceli se

do tábora pozdě, dlouho nic neulovili. Nakonec však se jim podařilo dostat losa, kterého zahnali do skalní rozsedliny. Tenkrát se do tábora vrátili až za svítání. Rozdělali si v lese oheň a dosyta se najedli. A o maso, které s sebou přinesli, se jen velmi neradi rozdělili s ostatními.

Pak však už se lov dařil lépe. Veselý Ulf a Svarthöfde se k Sonovým synům přidali a další s nimi. A Orma mrzelo, že s sebou nevzal aspoň dva ze svých velikých psů, kteří jim nyní mohli být značně k užitku.

Jednoho večera přiběhl Svarthöfde udýchán do tábora a volal, aby kdo může, popadl provazy a ihned šel s ním. Bude prý dost masa pro všechny. A tak byl vzápětí celý tábor na nohou. Lovci zahnali do močálu pět velikých zvířat a zabili je tam a nyní bylo zapotřebí mnoha mužů, aby je vytáhli na souš. Všichni rozradostněně běželi pomáhat a báječná kořist jim brzy ležela u nohou. Zvířata se nejspíš podobala obrovským kosmatým býkům a Orm takovou zvěř viděl poprvé v životě. Ale dva z Tokových mužů řekli, že to jsou divocí tuři, takoví, jací dosud žijí ve Värendu u jezera Åsnen, kde je lidé považují za posvátné.

„Zítra si uděláme volno a uspořádáme hostinu," řekl Orm.

Takovou hostinu si všichni dali líbit. A divoké tury chválili jak co do šťavnatosti, tak co do výtečné chuti a popřávali jim společnosti piva, které jim zbývalo z várky od ústí řeky. „Nevadí, že pivo dopijeme," řekl Orm, „už začalo kysnout."

„Až doplujeme do města Polockých,* budeš moci nakoupit medoviny," řekl Spof. „Ale nikým se nedej umluvit, aby se načaly sudy s gotlandským pivem."

Když po hostině nabyli čerstvých sil a pokračovali v plavbě, měli takové štěstí, že celý den mohli plout s napjatou plachtou. Dostali se do krajů, kde byly patrny stopy lidské práce.

„Tady začíná území Polockých," řekl Spof. „Ale dokud nedoplujeme až do jejich města, ani jednoho z nich neuvidíme. Ti, co žijí zde v divočině, se nepřiblíží k řece, když se dovědí, že připlouvají lodi, neboť se bojí, že by byli chyceni, přinuceni veslovat a nakonec prodáni v cizích zemích."

Spof pak také vyprávěl, že tito Poločtí neuctívají jiné bohy než užovky, které s nimi žijí v jejich chýších. Orm však se na Spofa podíval a řekl, že on není na lodi poprvé v životě a o téhle zkazce si myslí své.

Dopluli do města Polockých, které se zvalo Polock a bylo veliké a obehnané valy a kolovou hradbou. Mnoho mužů tam chodilo nahých, ale žádné ženy. Neboť prý před nějakou dobou se tam vybírala daň a náčelník města rozkázal, že žádný muž nesmí nosit oděv, dokud nezaplatí, co je velkoknížeti povinován. Někteří z nahých se tvářili mrzutěji než ostatní, neboť prý zaplatili, ale stejně musí chodit neoblečeni, jelikož poté co zaplatili daň, jim žádné šaty nezbyly. A aby si ještě před příchodem zimy polepšili, nabízeli za kazajku své manželky a za pár bot své dcery a mezi Ormovými muži měli dobrý odbyt.

Náčelník tohoto města byl rodem Švéd a jmenoval se Faste. Vlídně je přijal a zajímal se, co je nového. Měl ve svém domě polocké ženy a spoustu dětí, a když se dost napil, mluvil jejich řečí snáze než svou vlastní. Orm od něho nakoupil medovinu, vepřové boky a jiné potřebné věci.

Když měli plout dál, přišel Faste za Ormem a požádal ho, zda by s sebou nevzal jeho písaře, který měl odjet do Kyjeva s košíkem hlav. Velkokníže prý si totiž přeje, aby náčelníci jeho měst byli horliví ve svém úřadě, a zvláště oceňuje, když mu posílají uťaté hlavy těžkých zločinců. Poslední dobou se prý však nenaskytla spolehlivá možnost dopravy do Kyjeva, a Faste by proto jen nerad promeškal tuto příležitost. Písař byl mladý muž původem z Kyjeva. Měl s sebou kus skopovice a na ní soupis majitelů oněch hlav, sestavený podle druhu zločinu, který spáchali.

Poté co mu Faste prokázal tolik vlídnosti a ochoty, měl Orm za to, že nemůže jeho žádost odmítnout, ačkoliv nadšen tím posláním nebyl. Vzbuzovalo v něm temné myšlenky, neboť s uťatými hlavami měl už kdysi co dělat. A taky se mu vrátilo na mysl, jak jeho vlastní hlava byla už jednou prodána králi Svenovi, i když z toho obchodu nakonec sešlo. Proto mu onen košík připadal jako věc, jež na ně přivolá neštěstí, a ostatní byli téhož názoru. V letním žáru se záhy začalo projevovat, že hlavy už nejsou čerstvé, a netrvalo dlouho a muži reptali na odporný puch, který vydávaly. Písař u košíku seděl a nezdálo se, že by mu zápach vadil. Rozuměl však řeči Seveřanů a sám navrhl, aby košík uvázali na provaz a vlekli jej za lodí ve vodě. Jeho návrh se setkal s všeobecným souhlasem, a tak košík pevně uvázali a hodili do řeky. Tou dobou měli opět vytaženou plachtu a ujížděli slušnou rychlostí. Ale když den pokročil, zvolal Svarthöfde, že se košík utrhl a je pryč.

„Teď ti nezbude nic jiného, písaři, než skočit do vody a ten svůj poklad vyhledat," řekl Toke. „Jinak se ti asi nedobře povede, ať se obrátíš kamkoliv."

Písaře ztráta košíku mrzela, ale žádnou zvláštní obavu na něm vidět nebylo. Řekl, že nejdůležitější je seznam napsaný na skopovici. A pokud má u sebe skopovici, na ostatním už tolik nezáleží. Vždyť v košíku bylo pouhých devět hlav a tolik si jich vždycky může vypůjčit u svých přátel. Kyjevští úředníci mívají pokaždé po ruce dost zločinců, které je třeba potrestat.

„Pro milosrdenství boží jeden vypomůže druhému," řekl. „A hlava jako hlava."

„Prý jste tu křesťané," podotkl Orm.

„V Kyjevě ano," přisvědčil písař, „neboť velkokníže tak nařídil. A jemu je nejlépe být po vůli."

Pak se dostali k soutoku dvou řek. Pravý tok, řeka Ulla, byla jejich cestou a na ní taky začala nejtěžší práce u vesel. Neboť proud zde byl dravější a řečiště užší a častokrát museli loď vléci mimo nesplavné koryto. Nastala jim dlouhá, perná dřina, která zmáhala i ty nejsilnější, takže brzy všichni teskně vzpomínali na zlaté časy na řece Dvině. Konečně se dostali k místu, kde dal Spof přirazit ke břehu, třebaže den ještě zdaleka nepokročil. A řekl, že jsou u převlaky.

Na tomto místě bylo všude poházeno dřevo, které tu zanechali pocestní plavící se opačným směrem. Byly tu odřezky prken, válce a jakési hrubě zhotovené ližiny. Zčásti se to dalo použít a ostatní museli muži přitesat z poražených kmenů. Loď vytáhli z vody a pracně pak na ni vpředu i

vzadu po obou stranách kýlu připevnili ližiny. Jak tak pracovali, všimli si, že se o hodný kus dál vynořili z lesa nějací muži a nerozhodně přešlapují na místě. Spof se zaradoval, když je spatřil. Zamával na ně, pozdvihl konvici a volal na ně jejich řečí, jak mohl. Uměl však jen dvě slova: voli a stříbro. Muži přišli blíž a dostali na uvítanou napít. A Fastův písař se nyní ukázal být užitečný, neboť s nimi dovedl mluvit.

Měli k pronajmutí voly, ale jen deset kusů, a Spof by jich raději získal více. Tyto voly měli na pastvě hluboko v lesích, kde nejsou na očích ani lupičům, ani výběrčím daní, a slíbili, že třetího dne se s nimi vrátí k převlace. Nežádali za svou službu příliš a raději než stříbro chtěli plachtovinu, protože jejich ženám se na ní líbil způsob tkaní v proužcích. Ale v případě, že by některý z volů padl, budou prý za něj žádat náhradu. Orm shledal jejich podmínky rozumnými, a to bylo víc, než co se mu dosud na této cestě přihodilo.

Nyní se všichni společně dali do díla, tesařili i truhlařili a zhotovili širokou káru, která měla místo kol široké válce z dubového dřeva. Na káru naložili sudy s gotlandským pivem a dobře je zajistili a přendali na ni také většinu ostatních věcí, které měli na lodi.

Muži se vrátili se stádem volů, jak bylo domluveno. A když bylo všechno hotovo, zapřáhli dva voly do káry a ostatní uvázali k vlečným lanům na lodi.

„Kdybychom měli o šest volů víc, všechno by bylo v pořádku," řekl Spof. „Takto musíme pomáhat vléci. Buďme však rádi, že máme aspoň tolik tahounů, neboť bez volské síly je tato práce horší než cokoliv jiného, co kdo v životě zkusil."

Když začali vléci, šlo několik mužů vždy napřed a zvedali padlé kmeny a urovnávali vlečnou stopu. Za nimi jela kára. Voli, kteří ji táhli, byli vedeni velice opatrně. A když se začalo od jejích kol kouřit, mazali hřídele slaninou a dehtem. Pak následovala loď, tažená voly a na lanech přidržovaná mnoha muži, kteří šli vedle. Když se stopa svažovala nebo vedla po trávě či mechu, stačili voli na svůj náklad sami. Když se však šlo do vrchu, museli muži napřít všechny svoje síly a vléci a na obtížných úsecích se pod ližiny musely podkládat válce.

Vodiči volů neustále na svá zvířata mluvili, a někdy jim i zpívali, aby s chutí táhla. Ale když na voly promluvili Ormovi muži, jak byli zvyklí mluvit na voly doma, nebylo to nic platné, neboť tito voli jejich slovům nerozuměli. Muži nad tím užasle kroutili hlavou. Je prý z toho vidět, že voli jsou mnohem chytřejší zvířata, než za jaká je doposud považovali. Neboť je to s nimi jako s lidmi, kteří také nerozumějí řeči cizinců.

Muži byli unaveni vedrem a dřinou a neustálým pobíháním s válci. Ale pracovali usilovně, neboť jim bylo velikou útěchou mít před sebou na očích káru s gotlandským pivem, a snažili se, seč byli, aby s ní udrželi krok. Jakmile se večer utábořili, hned volali po pivu. Spof ale prohlásil, že tento první den se moc nenadřeli a že mohou ještě vystačit s Fastovou medovinou. Nevrle tedy pili medovinu a záhy usnuli. Příští den však byl horší a odpoledne už bylo mnoho mužů téměř vysílených. Orm s Tokem je povzbuzovali a sami se občas opřeli do lan, že to bylo znát. A když tento druhý den dospěl k večeru, řekl konečně Spof, že nastala chvíle, kdy načnou gotlandské pivo. Narazili jeden sud a každému spravedlivě odměřili jeho míru; a třebaže všichni tohoto piva okusili, už když kotvili v gotlandském Vi, do jednoho prohlašovali, že se teprve nyní jaksepatří

přesvědčují o jeho lahodnosti a že je jim spravedlivou odměnou za všechny útrapy. Orm poručil, aby i vodiči volů dostali svůj díl, a muži pili s chutí a hned byli opilí a zpívali pak z plna hrdla, neboť byli zvyklí jen slabé medovině. Třetího dne brzy zrána dospěli k jezeru; dlouhé a úzké se rozprostíralo mezi skalnatými vrcholky a na jeho hladině si muži odpočinuli. Kára a všichni voli se vydali pobřežní stezkou, ale loď i s připevněnými ližinami spustili muži na vodu, napjali plachtu a za mírného větru se přeplavili na druhý konec jezera, kde se utábořili. Nedaleko jejich tábora, na výšině nad jezerem, ležela osada a na svahu pod ní se až k jezeru táhly žírné pastviny. Viděli, jak odtamtud lidé právě vyhánějí tučný dobytek, ačkoliv do večera bylo ještě dlouho. Osada se zdála veliká a chránilo ji zvláštní opevnění, tvořené místy vysokým valem z kamene a navršené zeminy a místy kolovou hradbou ze silných trámů, jež se očividně snadno daly zdolat. Muži byli v dobré náladě, neboť dávno už neprožili tak pěkný den, a při pohledu na dobytek je znovu přepadla touha po čerstvém mase. Ani Orm, ani Olof však nechtěli na nákup masa obětovat stříbro, neboť po všech výdajích, které už s touto cestou měli, jim to připadalo zbytečné. Ale mnozí z mužů, kteří nedovedli odolat, se přesto rozhodli, že si z osady přinesou, po čem touží. Fastův písař řekl, že obyvatelé těchto končin jsou divocí lidé z kmene Dregovičů,* kteří dosud neodvádějí daně. Řekl, že s nimi si každý může dělat, co chce. Spof poznamenal, že když tu byl posledně, což už je sedm let, osada se právě stavěla; po dobytku tehdy nikde nebylo ani památky a stavebníky nikdo neznepokojoval. Orm svým mužům uložil, aby v osadě nikoho zbytečně nezabíjeli a z dobytka nevzali víc, než kolik je potřeba. Pak se muži vydali k osadě. Sonovi synové byli ze všech nejhorlivější, neboť od doby, co veslovali proti proudu řeky Ully, už se k žádným úlovkům pro velkou únavu nedostali.

Ti, kdo šli pěšky pobřežní stezkou, dorazili do tábora brzy poté, a když se vodiči volů od písaře dověděli, že se muži vydali do osady pro dobytek, div se nepotrhali smíchy. Orm spolu se všemi ostatními nemohli pochopit, co jim je tak k smíchu, a písař na ně marně křičel, aby se to dověděl. Odpověděli jen tolik, že všichni brzy sami uvidí, a znovu se rozesmáli na celé kolo.

Vtom už se však ozval divoký jek a křik a celý zástup zájemců o dobytek se vyřítil z osady ven a jako o závod se hnal po svahu dolů. Muži šermovali rukama a řvali jako pominutí, ačkoliv kromě nich samých

nikde nebylo nikoho vidět, a několik jich upadlo, válelo se chvíli po zemi a pak bez hnutí zůstalo ležet. Ostatní doběhli k jezeru a naskákali do vody.

Celý tábor s údivem v očích zíral na ten výjev.

„To utíkají před ďábly nebo před strašidly?" zeptal se Orm.

„Zřejmě před včelami," řekl Toke.

Všem bylo rázem jasné, že má pravdu, a rozesmáli se právě tak jako vodiči volů, kteří už to věděli od počátku.

Pronásledovaní museli hodnou dobu zůstat potopeni v jezeře, jen s nosy vyčnívajícími nad vodou, než se včely vyzuřily a odlétly zase domů. Vrátili se do tábora mrzutí a s opuchlými obličeji; nebylo jim příliš do řeči a měli za to, že úprkem před včelami ztratili mnoho ze své váženosti. Nejhorší však bylo, že na svahu zůstali ležet tři mrtví. Dva z nich patřili k mužům Olofa Motýla a jeden byl ze Sonových synů. Všichni nad tím truchlili, neboť přišli o dobré muže, a Orm přikázal, aby se toho dne večer čepovalo gotlandské pivo na počest mrtvých i k zotavení všech, kdož byli poznamenáni žihadly dregovičských včel.

Vodiči volů se nyní o Dregovičích rozpovídali a písař jejich slova tlumočil.

Tito Dregovičové, vyprávěli vodiči volů, jsou lstivější než jiní lidé a vynašli způsob, jak ve svých osadách žít nerušené. V kmenech svých hradeb chovají mnoho včelstev a jejich včely se vrhají na každého cizince, který se kmenů dotkne, nebo se dokonce pokusí přes ně přelézt. Ještě však prý je štěstí, že se muži do osady vypravili za bílého dne. V noci by se jim bývalo vedlo mnohem hůř. Včely totiž mohou osadu střežit jen ve dne, neboť v noci spí. Proti ti chytří Dregovičové chovají taky medvědy, které odchytávají ještě jako mláďata, cvičí je a vlídně s nimi zacházejí. A když do jejich osady přijdou v noci lupiči, pustí je na ně a medvědi lupiče rozsápou. Pak se vrátí ke svým pánům a za odměnu dostanou plástve medu. Proto se do dregovičských osad nikdo neodváží, ani ti ukrutní výběrčí daní, které posílá sám velkokníže.

Příštího dne zůstali ještě v táboře a pohřbili mrtvé. Někteří muži se chtěli pomstít a naházet do osady hořící pochodně. Ale Orm to přísně zakázal, jelikož nikdo z obyvatel nevztáhl na mrtvé ruku a sami si byli vinni svou smrtí. Velkou starost jim však dělali ti, kteří dostali nejvíc žihadel, neboť těžce onemocněli. Ale vodiči volů se vydali k osadě, v bezpečné vzdálenosti od opevnění se zastavili a volali na obyvatele. Po

chvíli se vrátili a s nimi přišly tři staré ženy. Prohlédly nemocné muže a namazaly je mastí smíchanou z hadího sádla, mateřského mléka, medu a šťáv léčivých bylin a po ní se mužům hned ulevilo. Orm dal ženám pivo i stříbro. S chutí pily, dbaly, aby ani kapka nezůstala v džbánku, a poníženě Ormovi děkovaly za stříbro. Písař pak s nimi o něčem hovořil. Vážně na

něho pohlížely, poklonily se a vrátily se do osady.

Netrvalo dlouho a z osady k nim přišlo několik mužů. Hnali před sebou tři vepře a dva mladé volky. Písař jim vykročil vstříc, ale oni ho odstrčili, předstoupili rovnou před Orma a Olofa Motýla a horlivě spustili svou řeč. Písař stál vedle a poslouchal, ale zničehonic vykřikl a rozběhl se do lesa. Nikdo mužům nerozuměl - kromě vodičů volů, a ti zas neznali mnoho slov z řeči Severanů. Ale posunky dali najevo, že Dregovičové přišli nabídnout Ormovi vepře a volky výměnou za písaře. Toho prý hodlají předhodit svým medvědům, jelikož všichni muži náležející velkoknížeti jsou u nich ve veliké nemilosti.

V tom jim Orm nemohl vyhovět, ale dal i jim načepovat piva a zaplatil jim za dobytek, takže se rozloučili velice přátelsky. Později odpoledne přišlo několik jiných stařen. Každá nesla veliký bochník sýra a

chtěla jej vyměnit za džbánek dobrého gotlandského piva. Muži, kteří právě pekli maso, si říkali, že všechno se jim nyní začíná dařit lépe, než mohli vůbec očekávat. Jen je škoda, říkali, že k nim přicházejí samé staré baby místo mladých žen. Ty však Dregovičové nepustili z osady ani na krok.

K večeru se písař vrátil ze své skrýše, když ho přilákala vůně pečené. Už se nemohl dočkat, až od těchto divochů zase odejdou. A velkoknížeti poví o jejich způsobech, vyhrožoval. Putovali dál a dostali se k dalšímu jezeru, většímu, než bylo první. A když už vlekli loď sedmý den, došli k řece, kterou Spof jmenoval Bobří řeka a vodiči volů Berezina. Všichni se velice zaradovali, když tuto řeku spatřili. A na jejím břehu dopili taky zbytek gotlandského piva, protože jejich útrapy skončily.

„Na cestu zpátky však nemáme piva ani kapku," řekl Orm.

„To je pravda," řekl Spof, „ale dobrého a silného piva je zapotřebí jen na cestu tam. Neboť s lidmi je tomu jako s koňmi: když se vracejí domů, žádného pobízení není třeba."

Vodiči volů dostali nyní zaplaceno, a dostali víc, než sami žádali. Neboť Orm býval sice často skoupý, měl-li platit obchodníkům, kteří se podle jeho názoru chovali spíš jako lupiči, ale nikdy nelakotil na těch, kdo mu prokázali dobrou službu. Kromě toho začínal mít dojem, že už se přece jen dostal blíž k bulharskému zlatu. Vodiči volů mu byli vděční, a než se obrátili k návratu, zašli se Spofem a Tokem do jedné blízké osady, kde s dobrými lidmi vyjednali pronájem volů na zpáteční cestu. Orm přikázal svým mužům udělat skrýš a uložit do ní všechno dřevo, které bude možné upotřebit při návratu. Však za cesty po souši musel třikrát vyměňovat pro

dřené ližiny. Káru vzal Orm s sebou, neboť ta by jim v peřejích mohla být užitečná.

Plavili se po proudu řeky, míjeli rybářské chýše i bobří stavby a radovali se, že jim cesta ubíhá tak snadno. Lesklá, černá hladina řeky se vinula bujnou zelení listnatého lesa a muži říkali, že ryby z této řeky mají zdravější chuť než ryby ulovené v Dvině. U vesel bylo nyní zapořebí vždy jen několika mužů. Ostatní seděli pohodlně rozvaleni, vyprávěli si příběhy a dohadovali se, zda snad celá tato cesta proběhne bez boje. Řeka byla čím dál širší a nakonec dopluli k místu, kde se vlévala do Dněpru. Orm i Toke svorně prohlásili, že s Dněprem se nemohou měřit ani ty největší andaluské řeky, a Olof Motýl řekl, že ze všech řek je pouze Dunaj mohutnější. Ale Spof považoval za největší ze všech řek Volhu a mnoho jim vyprávěl o plavbách, kterých se na ní zúčastnil.

Potkali čtyři lodě, které se těžce posouvaly proti proudu, a mluvili s jejich posádkou. Byli to obchodníci z Birky,* kteří se vraceli z Krymu. Vypadali unaveně a řekli, že obchody jim šly dobře, ale cesta zpět že zatím nestála za nic. Dole u prahů ztratili mnoho mužů v boji s Pečeněgy, kteří tam pronikli od západu, každého napadají a snaží se uzavřít průjezd řekou. Řekli, že nikdo by se neměl plavit dál než do Kyjeva, dokud pečeněžské hordy neodtáhnou od řeky na východ za čerstvými pastvinami.

Tyto zvěsti přinesly Ormovi mnoho starostí, a když se s obchodníky rozloučili, dlouho seděl mlčky v hlubokém zadumání.

(**VII.**)

DÍL DRUHÝ/
BULHARSKÉ ZLATO
O TOM, CO SE PŘIHODILO
U PRAHŮ

 oho večera přistáli na noc poblíž osady, kde dostali koupit ovce i medovinu. Když se najedli, radil se Orm s Olofem a Tokem o tom, co se dověděli, a o tom, jak nejlépe všechno zařídit, když už se začínají blížit cíli své cesty. Vrátili se na prázdnou loď, aby spolu mohli mluvit nerušeni a beze svědků; a tam nyní seděli ve večerním tichu, zatímco nad hladinou poletovaly vážky a kolem lodního kýlu tiše šplounala voda.

Ormovi bylo ze všech starostí těžko.

„Jde o to," řekl, „stanovit si moudrý postup, abychom šťastně dospěli k cíli. Kromě vás a mne nemá o pokladu nikdo ani potuchy, a ještě kromě obou mých chlapců, ale ti umějí držet jazyk za zuby. Jinak nikdo nic neví. Muži se dověděli jen tolik, že plujeme do Kyjeva pro dědictví, a ani Spofovi jsem neřekl víc. Nyní však už jim brzy budeme muset oznámit, že máme namířeno až k dněperským prahům, kde je dědictví skryto. Ale jestliže jim to řekneme, doví se to celý Kyjev, jakmile tam zakotvíme. Neboť muži, kteří v přístavu zasednou k pití, neudrží takovou věc v tajnosti déle než ke třetí konvici, ani kdyby užvaněnce čekal trest smrti. A doví-li se o našem záměru velkokníže a jeho muži, bude neštěstí hotovo. Neboť pak bude mnoho těch, kdo se s námi budou chtít rozdělit o zlato a stříbro, nebo nás raději pobít a ponechat si poklad pro sebe. A tihle Pečenězi, co číhají u prahů, nám ještě scházeli."

Olof i Toke přisvědčili, že nyní je nutno důkladně vše rozvážit. Toke se zeptal, jak daleko je z Kyjeva k prahům a seženou-li cestou dost potravin.

„Z Kyjeva k prahům je dobrých devět dní plavby," řekl Olof, „ale Spof by to věděl lépe než já. Když já se tou cestou plavil, provozovali

jsme výměnný obchod s pastevci na břehu a hodně jsme toho taky pobrali v jedné bohaté severjanské osadě. Ale za těchto neklidných dob je tomu možná jinak."

„Bylo by nemoudré přijet do Kyjeva s posádkou, která neví o skutečném účelu cesty," řekl Toke. „Neboť v takovém městě je nepochybně mnoho lákadel a mnozí s námi možná ani nebudou chtít dál, když jsme se jim nikdy nezmínili o jiném cíli než o Kyjevě."

„Nejhorší je, že velkokníže bude mít ihned spadeno na mnoho našich mužů a nejraději na nás na všechny," řekl Olof. „Sloužil jsem velkoknížeti Vladimírovi a vím, jak to v Kyjevě chodí. Vždycky dával dobrý žold a nyní, když se v zemi bojuje, bude jistě platit lépe než obvykle. Podle jeho názoru není totiž v jeho družině nikdy dost Seveřanů. Říká, že jsou nejlepší ze všech, což je taky pravda, a velice je miluje od té doby, co mu Sveové za jeho mladých let dopomohli ke knížecímu stolci. Ostatně sám odvozuje svůj původ od Sveů. A mnoha způsoby dokáže Seveřany přemlouvat, aby v Kyjevě zůstali, třebas se hned nedají zlákat jeho zlatem."

Orm přikyvoval a zamyšleně hleděl do vody.

„Máme mnoho důvodů velkoknížete Vladimíra nenavštívit," řekl, „třebaže jeho pověst je veliká a proslul takovou moudrostí, že je k zlosti minout jeho město a neuvidět se s ním. Není vyloučeno, že se vyrovná samému králi Haraldovi. Prý je teď k stáru považován za svatého, ačkoliv dlouho trvalo, než se dočkal takového uznání. My však musíme mít především na zřeteli to, co je pro nás nejdůležitější. Naším úkolem je dojet pro poklad. A až jej najdeme, čeká nás ještě jeden úkol, totiž přivézt ten poklad v pořádku domů. Takže všichni se myslím shodujeme v názoru, že nejmoudřejší bude plout rovnou k prahům."

„Tak jest," řekl Toke. „Ale stejně by neškodilo poslechnout si i Spofovu radu. Z nás ze všech zná cestu nejlépe a taky je možné, že o těch Pečenězích toho ví víc než my."

Ostatní tři přikývli a dali Spofa zavolat. Orm mu pověděl o jejich pokladu.

„Nic jsem ti o něm dřív neřekl," pravil, „neboť jsem tě neznal. Ale teď vím, že jsi ve všem všudy spolehlivý muž."

„Pak tedy bude tato cesta delší, než mi bylo sděleno," řekl Spof, „a taky nebezpečnější. Mzda, kterou jsem žádal, ti připadala vysoká, ale kdybych býval věděl, že máme plout až k prahům, byla by vyšší."

„Na mzdě nebudeš zkrácen," prohlásil Orm. „Za plavbu k prahům si můžeš připočíst, kolik uznáš za vhodné. A pravím ti před Tokem Grågullessonem a Olofem Styrssonem jako před svědky, že zdaří-li se cesta, nemine tě ani podíl z pokladu samého. A plnou mzdu jako kormidelník dostaneš taky."

„Pak tedy jsem spokojen," souhlasil Spof. „My Gotlanďané jsme nejradši, když víme, na čem jsme."

Taky Spof, když se byl důkladně zamyslel, radil, aby pluli rovnou k prahům.

„O jídlo nouzi mít nebudeme," řekl. „Dál na jihu je lacino, sám jsem tam za jedinou širočinu získal pět vykrmených prasat. A pytel pohanky k tomu. Ještě než doplujeme do Kyjeva, uvidíme mnoho bohatých osad, a dál po proudu taky, a tam se můžeme zásobit, abychom vystačili až k prahům a zase zpátky. A nejlepší by bylo, kdybys všechno potřebné koupil, jako jsi nakupoval dosud, máš-li ještě dost stříbra. Neboť je nemoudré užívat cestou dolů násilí. Při zpáteční cestě se to snadno může vymstít."

Orm odpověděl, že trochu stříbra mu ještě cinká v měšci, ačkoliv valnou většinu už utratil.

„Nejhorší je to s těmi Pečeněgy," pokračoval Spof. „Možná že se budeme muset vykoupit. Ale třeba nás taky vůbec nebudou chtít pustit. Bylo by dobře, kdybys mi řekl, na kterém břehu je poklad ukryt a v kterém místě mezi prahy."

„Je při východním břehu," řekl Orm, „mezi druhým a třetím prahem počítáno od jihu. Ale místo samé nikomu nepovím, dokud se neoctneme až u něho."

„Je to značný kus cesty od začátku převlaky," řekl Spof. „Nejlépe by bylo dorazit tam v noci. Bylo by však dobré mít s sebou někoho, kdo rozumí řeči Pečeněgů, pro případ, že bychom se s nimi mohli přátelsky domluvit. Ale to je zřejmě marné přání."

„Není marné," ozval se Toke. „Vezmeme s sebou k prahům Fastova písaře. Však bude mít dost času stavit se v Kyjevě na zpáteční cestě. A dostaneme-li se s Pečeněgy do řeči, snad se mezi nimi najde někdo, kdo se s ním domluví, i když on jejich jazyku nerozumí."

Tím jejich porada skončila. A příštího jitra, ještě než vypluli, promluvil Orm k posádce. Řekl, že poplují dál než do Kyjeva, na místo, kde je ukryto dědictví po jeho bratrovi.

„Může tam dojít k boji," řekl, „a projevíte-li se jako zdatní muži a dědictví se dostane do mých rukou, možná že určitý díl z něho si rozdělíte mezi sebou, kromě dobré mzdy, kterou už máte přislíbenou."

Muži k tomu celkem neměli co dodat. Jen Sonovy syny bylo slyšet, jak si mumlají, že tam zřejmě dva z nich zemřou, a že mají-li se úspěšně bít, raději by měli pivo než onen sladký nápoj, který dostávají v této zemi.

Na mnoha místech nyní vystupovali na břeh a navštěvovali bohatstvím oplývající poljanské osady. Orm nakoupil jídla i pití, takže byli zásobeni stejně dobře, jako když vypluli z domova. A jednou pozdě večer, když řeku halil mlžný opar, minuli Kyjev, aniž z města mnoho viděli.

Fastův písař všecek zneklidněl, když v Kyjevě nepřistáli. „Jedu k velknížeti ve velmi důležité záležitosti, jak všichni víte," řekl.

„Bylo rozhodnuto, že s námi pojedeš k prahům," řekl Orm. „Umíš se dorozumět s kdekým a můžeš nám tam být k užitku. V Kyjevě tě vysadíme až na zpáteční cestě."

Písař se všecek rozklepal strachy. Ale když přiměl Orma, aby se mu při svaté Trojici a svatém Cyrilovi zapřísáhl, že ho neprodá Pečeněgům ani ho nebude nutit veslovat, opět se uklidnil a prohlásil, že do té doby bude muset mít velkokníže strpení. Osad na břehu řeky začalo nyní valem ubývat a nakonec už neviděli vůbec žádné. Zato přibývalo stepí, kde se zdržovali Pečenězi. Z lodi občas zahlédli u napajedel stáda ovcí a koní, hlídaných pastevci v sedle, s vysokými kožešinovými čepicemi na hlavách a s dlouhými kopími v rukou. Spof řekl, že je dobře, že vídají stáda jen na levém břehu, a nikdy na pravém. Je prý to tím, že je v řece hodně vody a Pečenězi nemohou dostat svá stáda na pravý břeh, nechtějí-li u brodů přijít o mnoho kusů zvířat. Přiráželi teď s lodí pokaždé jen k bezpečnému břehu, ale přesto každý svůj tábor bedlivě střežili proti přepadení.

Když jim k prahům zbývaly pouhé tři dny plavby, počínali si ještě opatrněji a veslovali jen v noci. Za světla se s lodí ukrývali mezi vysokým rákosím v zátočinách řeky při pravém břehu. Posledního dne kotvili v úkrytu, kam k nim zřetelně zaléhal hukot peřejí, a když se snesla tma, sedli k veslům a přeplavili se na levý břeh, kde začínala převlaka. Na Toka a dalších dvacet mužů padl los zůstat na lodi. Měli se s lodí vydat doprostřed řečiště, zakotvit tam a čekat, dokud je z břehu nezavolají známé hlasy. Tokovi se nechtělo zůstat nečinně na lodi, ale když na něho

padl los, musel se podrobit. Orm by býval nejraději, aby Svarthöfde zůstal na lodi s ním, ale v tomto případě svou vůli neprosadil.

Orm s Olofem Motýlem a ostatními muži se pak vydali převlakovou cestou a Spof je vedl. Všichni byli ozbrojeni meči a luky. Spof tudy šel už několikrát. Prohlásil, že se musí dostat až k šestému prahu, počítají-li je od severu, a to že znamená tři hodiny ostré chůze. Bude-li jim tedy dlouho trvat, než vyzvednou poklad z úkrytu, velmi si pak budou muset pospíšit, aby vůbec stihli vrátit se ještě před rozedněním k lodi. Vzali s sebou káru od minulé převlaky, aby na ni naložili poklad, a také písaře, i když se mu to příliš nezamlouvalo.

Vydali se na cestu za temné noci; ale měsíc měl už co chvíli vyjít a Orm, třebaže byl velmi znepokojen, z toho měl radost, neboť se obával, že jinak by přehlédl znamení, podle nichž měl poklad najít.

Ale když měsíc vyšel, hned jim přinesl starost, neboť první, co osvítil, byl jezdec s vysokou špičatou čepicí a v dlouhém kabátě, který nehnutě stál na vršku šikmo proti nim. Ihned se zastavili, jak ho spatřili, a ani se nepohnuli. V prokláně, kudy právě procházeli, byla ještě tma, ale zdálo se, jako by ho už o jejich přítomnosti zpravil zvuk jejich kroků nebo vrzání káry. Jeden ze Sonových synů se dotkl Orma lukem.

„Vzdálenost je veliká," mumlal polohlasně, „a měsíční světlo šálí střelcův zrak; ale jestli je to tvé přání, myslíme, že ho dokážeme poznamenat tak, aby zůstal, kde je."

Orm okamžik váhal. Ale pak zamumlal v odpověď, že z jeho strany nebude zavdána příčina k nepřátelství.

Vtom jezdec na vršku zahvízdal - zaznělo to jak čejčí volání - a objevil se druhý jezdec a postavil se po bok prvnímu. První jezdec napřáhl paži a něco říkal. Pak zůstali oba bez hnutí. Zničehonic však obrátili koně a zmizeli.

„Určitě to byli Pečenězi," řekl Orm. „A to je zlé, protože nás jistě viděli."

„Jsme už jen kousek od pátého prahu," řekl Olof, „a bylo by škoda vrátit se, když jsme došli tak daleko."

„O utkání s jezdci není co stát, kdyby jich byla převaha,"poznamenal Orm.

„Třeba nám dají až do svítání pokoj," řekl Spof, „neboť měsíční světlo je pro ně stejně špatné jako pro nás."

„Půjdeme dál," rozhodl Orm.

Pospíchali, jak nejvíc mohli, a když dospěli k šestému prahu, začal se Orm bedlivě rozhlížet.

„Kdo má nejbystřejší zrak, musí mi pomoci," vyzval ostatní. „V řece tu někde musí být skalisko s třemi keři šípkových růží, ačkoliv touhle roční dobou nepokvetou."

„Tamhle vidím skalisko s nějakými keři," řekl Svarthöfde, „ale jak poznat, jsou-li to keře šípkových růží, to nevím."

Sestoupili k vodě a objevili ještě tři další skaliska, ale ta se zdála být holá. Nyní však Orm uviděl puklinu ve skále, kudy se řítila voda, přesně jak řekl Are.

„Kdybychom teď ještě našli mohylu s lebkami, které tu vztyčují Pečenězi, nebyli bychom už daleko od místa, které hledáme," řekl Orm.

Zanedlouho jej objevili, neboť Spof ukázal na vysoký pahorek kus od břehu.

„Mají tam pohřbeného nějakého náčelníka," řekl, „tak jsem to aspoň slyšel. A jemu na počest tam na tyčích vztyčují lebky, které získali v bitkách kolem prahů."

„Pospěšme si," řekl Orm, „ať se tam neoctnou i ty naše."

Kráčel nyní podél pukliny ve skále, až došel k místu, jež leželo přímo mezi skaliskem s keři a obětním pahorkem.

„Tady by to mělo být," řekl, „a už brzy se dovíme, zda jsme sem nejeli zbytečně."

Všichni teď byli velmi vzrušeni a oštěpem změřili hloubku vody v rozsedlině.

„K tomuhle lovu budeme potřebovat vysoké muže," řekl Orm. „Ale zde u stěny skály už hmatám navršené kameny a tak tomu taky má být."

Dva bratři z Olofova doprovodu jménem Dlouhý Staf a Skule, původem z Hallandu, byli nejvyšší. Byli svolni vlézt do řeky a udělat, co bude v jejich silách. Voda jim sahala až po krk a Orm řekl, aby se potopili a začali vyndávat kameny, které tam jsou navrstveny při stěně skály. Bratři chvíli vyzdvihovali jeden velký kámen po druhém a prohlásili, že je to perná práce. Ale když si odpočinuli a vydýchali se, znovu se potopili a znovu vyndávali veliké kameny. Pak však řekl Skule, že se dostal k něčemu, co není kámen, ale že to nemohl uvolnit.

„Buď opatrný," řekl Orm, „a odstraň nejprve všechny kameny."

„Tady je něco, co není kámen," řekl vtom Dlouhý Staf a vyzdvihl cosi těžkého. Byl to napěchovaný vak a Staf jej musel vší silou vzepřít,

aby jej dostal na výstupek skály před sebou. Ale právě když se mu to už téměř podařilo, praskl vak vpůli, protože kůže, z níž byl udělán, ve vodě zteřela. Všichni vykřikli úlekem i bolestí, když se z vaku vyřinul proud stříbrných mincí a zašplouchal o zčeřenou hladinu. Dlouhý Staf se pokoušel proud zastavit rukama i tváří a muži na břehu se jeden přes druhého vrhli k vaku, aby jej vyzdvihli a zachránili, co se dalo, ale mnoho z jeho obsahu se přesto vysypalo do vody.

„To nám to pěkně začíná," řekl Orm trpce. „Takhle se zachází se stříbrem? A kolikpak ho vůbec zbude na mne, když s ním takhle nakládáš? Ale teď aspoň víme, že jsme na správném místě," dodal klidněji, „a že nás nikdo nepředešel. Zbytek však vyndávej opatrněji, Hallanďane. Mají tam být ještě čtyři vaky."

Všichni muži rozhořčeně Dlouhému Stafovi láli, až toho měl dost, rozzlobil se a chtěl vylézt z vody. Nemůže prý za to, že vak zteřel. A řekl, že kdyby on chtěl ukrýt takové množství stříbra, měl by tolik rozumu, aby je uložil do lepších vaků. Ostatně ať jdou na jeho místo jiní a zkusí, dokáží-li si ve vodě počínat lépe.

Ale Orm i Olof nyní prohlásili, že nemůže za to, co se stalo, a tak se Dlouhý Staf upokojil a pokračoval v lovu.

„Tady je něco jiného," řekl Skule a vyzdvihl svůj úlovek. „A je to těžší než kámen."

Byla to malá měděná truhlice, celá zelená a velmi těžká. Křížem krážem byla převázána tenkým červeným motouzem, zapečetěným na několika místech olovem.

„Aha, truhličky," řekl Orm. „Na ty jsem zapomněl. Mají tam být celkem čtyři a jsou v nich samé trety pro ženské. Stříbro však je všechno ve vacích."

Se zbývajícími vaky měli větší štěstí, takže je vylovili neporušené. S každým novým úlovkem vzrůstala radost všech a žádný už nemyslel ani na Pečeněgy, ani na to, že čas kvapí. Poslední dvě truhlice museli hodnou dobu hledat, neboť klesly ke dnu mezi štěrk. Ale nakonec se našly i ony a celý poklad se octl na káře.

Noc už se skoro chýlila k ránu, a jakmile vyrazili na zpáteční cestu, znovu se jich zmocnily obavy z útoku Pečeněgů.

„Až začne svítat, máme je tady," řekl Spof.

„Ormovo štěstí je lepší než štěstí většiny ostatních," řekl Olof Motýl, „a moje taky není z nejhorších. Třeba se nám podaří vyváznout, aniž na Pečeněgy vůbec narazíme. Vždyť už je to dost dlouho, co nás spatřili oni dva jezdci, a my jsme potom už nezahlédli ani jednoho. Což určitě znamená, že na nás teď Pečenězi čekají za posledním prahem, kde končí převlaka. Neboť přece nemohou vědět, že jsme měli namířeno jen do poloviny cesty a že se zas hned budeme vracet. Proto na nás nezaútočí, dokud nezjistí svůj omyl, a půjde-li všechno dobře, budeme na lodi dřív, než k ní dorazí oni."

V tom ohledu však Olof nepředpovídal správně, třebaže daleko od pravdy nebyl. Neboť krátce po rozednění, když už byli jen kousek cesty od lodi, ozval se za nimi mohutný dusot kopyt a Pečenězi se na ně hnali jak Odinova bouře.

Orm poručil ihned zastavit a rozestoupit se před károu s luky připravenými k výstřelu. Muži byli výborně naloženi a hotovi bít se o stříbro s jakkoli početným houfem Pečeněgů.

„Na tuhle káru nikdo nesáhne, dokud z nás aspoň čtyři nebo pět zůstane naživu," řekli. Pečenězi však byli velice zběhlí v boji a nebylo snadné se s nimi rychle vypořádat. Nenajížděli na Ormův houfec zpříma, nýbrž pobídli koně k trysku a na dostřel luku se přehnali kolem, vystřelujíce šípy. Potom se znovu shromáždili, chvíli počkali a stejným způsobem se přehnali z druhé strany. Ormovi muži byli valnou většinou zkušení lovci a dobře vládli lukem, takže střely zdárně vraceli a pokaždé propukli v jásot, když se z koně kácel nepřítel. Avšak i pečeněžské šípy zasáhly občas své cíle a netrvalo dlouho a Orm a Olof svorně prohlásili, že takhle to dál nepůjde.

V přestávce mezi útoky si zavolali Svarthöfda a Veselého Ulfa. Oba už byli lehce poznamenáni šípy, ale jinak dobré mysli, a řekli, že každý už složil jednoho nepřítele. Na místě, kde se zastavili, se skály svažovaly k řece. A to bylo štěstí, neboť z té strany na ně Pečenězi nemohli zaútočit. Orm nyní chlapcům řekl, aby proklouzli mezi skalisky a snažili se, aby je nepřátelé nespatřili. A pak aby utíkali po břehu k lodi a zavolali na Toka, aby jim se všemi muži, co má na palubě, pospíšil co nejrychleji na pomoc.

„A závisí teď na vás, skončí-li naše výprava šťastně," řekl. „Neboť nepotrvá dlouho a začne se nám nedostávat šípů."

Chlapci byli hrdí, že jim byl svěřen takový úkol, a hned odběhli. Krátce poté Pečenězi znovu zaútočili a Olof Motýl dostal šíp do prsou. Špice pronikla kroužky brnění a zůstala vězet v těle.

„Tvrdě mě zasáhl," řekl Ormovi. „Už ti nebudu moc platný."

Potácel se, ale přece jen se držel na nohou a sám odešel ke káře, kde si lehl, hlavu opřenou o vak se stříbrem. Leželo už tam víc raněných.

Když Pečenězi zaútočili znovu, vystřelili Ormovi muži své poslední šípy. Zároveň však jako by si oddychli úlevou.

„Tak už to máme za sebou," volali. „Právě padl Finn Sonesson. Šíp mu vězí v krku a už přestal dýchat. Kolbjörn, jeho bratr, padl před chvílí. Tenhle byl tedy čtvrtý. Je po boji."

A měli pravdu. Neboť ze směru, kde kotvila loď, k nim nyní dolehl válečný pokřik, zvěstující, že Toke je na břehu. To bylo pro Pečeněgy zřejmě příliš, neboť zatímco Ormovi muži usilovně hledali zalétnuté šípy, jichž by se dalo ještě použít, v dálce pomalu zanikal dusot kopyt pečeněžských koní. Orm poručil, aby zranění nepřátelé, co zůstali ležet na zemi, nebyli dobíjeni.

„Nechte je klidně ležet, kde jsou," řekl. „Však si pro ně jejich druzi přijdou."

Vlastní raněné, kteří nebyli schopni chůze, měli na káře. Sedm mužů padlo a ty zvedli ze země a nesli s sebou, aby je řádně pohřbili, jakmile k tomu bude čas. Nyní pospíchali k lodi, aby tam dorazili dřív, než se Pečenězi vrátí.

Fastův písař někam zmizel. Ale když nyní popojeli s károu, našli ho spícího pod ní. Vzbudili ho násadou oštěpu a velice se mu smáli. Písař řekl, že přece s tímto bojem neměl nic společného, jelikož je berním úředníkem a nikomu nechtěl překážet. Kromě toho se po cestě cítil unaven. A muži uznali, že skutečnost, že pod károu usnul, svědčí jen v jeho prospěch. Brzy poté se už setkali s Tokem a na obou stranách byla radost veliká. Tokovi nedali nepřátelé mnoho práce; jakmile proti nim vyrazil s válečným křikem a s šípy na napjatých tětivách, téměř ihned otočili koně a odjeli. Možná že tou dobou už ani jim nezbývaly žádné šípy, říkali Tokovi mužové.

Došli nyní až k lodi a Orm se rozhlédl kolem.

„Kde jsou chlapci?" zeptal se Toka.

„Chlapci?" opakoval Toke. „Ty jsi měl přece s sebou ty."

„Poslal jsem je po břehu, aby tě zavolali na pomoc," řekl Orm změněným hlasem.

„Kam jen se mohli podít?" řekl Toke zkormouceně. „Uslyšel jsem dunění kopyt a viděl jsem, jak sem jedou Pečenězi a jak se pak otáčejí zpátky. Tak jsem přirazil ke břehu a spěchal vám na pomoc. Ale chlapce jsem neviděl."

Jeden z Tokových mužů však řekl, že těsně než loď přistála, všiml si, jak se mezi pobřežními skalisky objevili tři Pečenězi a něco vlekli. Mohli to být mrtví nebo zajatci a Pečenězi je vlekli směrem ke svým koním. Potom však, řekl muž, už na to nemyslel, protože loď přirazila ke břehu a začal boj.

Orm ze sebe nevypravil ani slovo. Sundal z hlavy helmu, nechal ji padnout na zem a posadil se na břehu na kámen tváří k řece. Seděl tam nepohnutě a nikdo se neodvážil ho vyrušit. Muži spolu polohlasně rozmlouvali, dívali se na něho, ale ani Toke neměl pro Orma dobrou radu. Spof s Fastovým písařem nosili na loď raněné.

Konečně se Orm zvedl. Vykročil k Tokovi a odepjal svůj meč Modrý jazyk. Všechny obešla hrůza, když to uviděli.

„Jdu k Pečeněgům," řekl. „Ty zde budeš s lodí tři dny čekat. Vrátí-li se Svarthöfde, nechť dostane meč. Nevrátí-li se ani jeden z nás, vezmeš meč domů Haraldovi."

Toke meč přijal. „To je zlé," řekl.

„Poklad rozděl spravedlivě," řekl Orm, „jako by se rozdělil, kdybych sám žil. Málo štěstí přinesl Tostovu rodu."

(**VIII.**)

DÍL DRUHÝ / BULHARSKÉ ZLATO

JAK ORM VYKOUPIL SVARTHÖFDA A SETKAL SE SE STARÝM PŘÍTELEM

 rm s sebou vzal Fastova písaře a vydal se s ním hledat mezi padlými Pečeněgy. Našli pak raněného mladého muže, kterého jeden šíp zasáhl do boku a druhý mu prostřelil koleno. Zdálo se však, že je dost při síle, neboť seděl a žvýkal kus sušeného masa a v druhé ruce držel podlouhlou dřevěnou láhev. Jeho kůň se popásal vedle něho. Tento mladík rozuměl aspoň zčásti, co mu písař říkal, a zaradoval se, když pochopil, že ho nepřišli zkrátit o hlavu. Orm požádal písaře, aby muži řekl, že mu pomohou na koně a půjdou s ním do jeho osady. Když to písař několikrát opakoval, přikývl Pečeněg a ukázal na svoje koleno. Šíp pronikl kloubem skrz naskrz, takže špice trčela na vnitřní straně nohy, a mladík nebyl s to sám si šíp vytáhnout. Orm mu tedy rozřízl koženou nohavici a všelijak se snažil postrčit šíp kupředu, aby se objevil celý železný hrot. Ten pak odřízl a násadu z rány vytáhl. Pečeněg při Ormově zákroku luskal prsty a tiše pohvizdoval, a když to bylo odbyto, zvedl k ústům láhev a vypil ji do dna. Druhý šíp si vytáhl sám. Orm nyní sáhl pro hrst stříbra a dal je mladíkovi. Ten při pohledu na stříbro rozjasnil tvář a ochotně si dárek vzal. Poblíž postávali u svých padlých pánů koně. Uhýbali, když se k nim Orm s písařem chtěli přiblížit; ale když na ně zvláštním zvukem zavolal Pečeněg, hned k němu přišli a dali se chytit.

Orm s písařem mu nyní pomohli na koně. Raněný si položil bolavou nohu na sedlo a dokázal jet i tímto způsobem. Písař s nimi nechtěl. Ale Orm řekl zkrátka, že pojede.

„A budeš-li se vzpouzet, zakroutím ti krkem," řekl mu. „Já budu jejich zajatcem, ne ty."

Písař něco bručel o tom, že berní úředník nemá s takovýmito záležitostmi nic společného, ale stejně se nakonec podvolil a víc už se o tom nemluvilo.

Vjeli nyní do travnaté stepi, jež byla domovem Pečeněgů. Horší zem, říkával Orm později, aby člověk pohledal, a stejně by asi nikde na světě nenašel podobnou končinu. Neboť široko daleko v prázdném prostoru tam kromě trávy nebylo ani památky po lesu nebo vodě nebo zvířatech nebo lidech a jen jakési veliké krysy se tam občas mihly a mizely pod suchými

drny. Podvakrát zastavil Pečeněg svého koně, ukazoval na zem a domlouval se s písařem, jak to jen šlo, a naznačoval, že chce, aby seskočil z koně a natrhal mu bylin, na které ukazoval. Byliny měly široké listy a Pečeněg si je přiložil na koleno a přivázal je tětivou. Zřejmě tak ulevil bolesti v svých ranách, neboť dál už jel bez umdlení.

Když slunce dosáhlo poloviny své dopolední dráhy, dojeli do pečeněžského tábora ležícího v proláklině, jíž protékal potok. Psi i děti spustili veliký povyk, když se objevili, a v táboře se to jen hemžilo koni a muži. Pečeněg se svými zajatci předjel, a když mu jeho druzi pomohli ze sedla, pochlubil se jim stříbrem a prstem ukázal na Orma.

Orm nyní přikázal písaři, aby řekl, že chce mluvit s náčelníkem. Písařovým slovům zřejmě nikdo nerozuměl, ale nakonec přišel muž s velmi křivýma nohama, který uměl písařovu řeč a dovedl mu taky odpovědět.

„Řekni mu toto," pravil Orm. „Moji synové, oba velmi mladí, se dnešní noci v boji u dněperských prahů stali vašimi zajatci. Jsem náčelník a přijel jsem je vykoupit. A přijel jsem beze zbraně, abych ukázal, že mé úmysly jsou přátelské a čestné."

Křivonohý se zamyšleně potahoval za dlouhé kníry a chvíli rozmlouval s raněným mladíkem, který sem Orma a písaře přivedl. Jejich hovor zněl Ormovým uším spíš jako huhlání sov než jako lidská řeč, ale muži si zřejmě rozuměli bez obtíží. Mnozí z těch, kdo stáli kolem, se Ormovi smáli od ucha k uchu a vytahovali nože a přejížděli si jimi pod bradou. To byla nejhorší chvíle, vyprávěl o tom Orm později, neboť to mohlo znamenat, že už svým zajatcům podřízli krk. Orm však doufal, že pouze zamýšlejí podříznout krk jemu. A to ho tolik neznepokojovalo, jen kdyby se tak zachránil Svarthöfde. Řekl písaři:

„Zeptej se ho: jsou oba zajatci naživu?"

Křivonohý přikývl a zavolal na tři muže, aby přistoupili blíž. Byli to ti, kterým zajatci patřili. Orm řekl:

„Pověz jim toto: Chci zajatce vykoupit za mnoho stříbra. Jsou to moji synové."

Oni tři muži začali něco brebentit, ale křivonohý řekl, aby se s ním Orm i písař odebrali k náčelníkům. Přišli k třem stanům, jež byly větší než ostatní, a do prostředního vstoupili. Na ovčích kůžích rozestřených na zemi tam seděli tři staří muži v kožiších a s vyholenými hlavami, nohy křížem pod sebou, a z veliké hliněné mísy jedli kaši. Křivonohý zůstal

stát u vchodu a Ormovi i písaři dal posunkem najevo, aby byli zticha. Starci jedli důstojně, foukali do lžic a spokojeně mlaskali. Když byla mísa prázdná, lžíce olízli, zastrčili si je za opasky a teprve potom se zdálo, že si příchozích všimli.

Jeden z nich křivonohému pokynul. Ten se uklonil a spustil svou řeč, zatímco náčelníci seděli, říhali a tvářili se lhostejně. Ten, který seděl uprostřed, byl menší než druzí dva a měl veliké uši. Naklonil hlavu a bedlivě se na Orma zadíval. Křivonohý už domluvil a rozhostilo se ticho. Malý náčelník zakrákal několik slov, křivonohý se uctivě poklonil, vzal písaře za ruku a odvedl ho s sebou ven.

Poté řekl malý náčelník zvolna:

„Buď vítán, Orme Tostessone! Nejlépe bude, nedáme-li znát, že se známe. A vskutku je tomu dávno, co jsme se viděli. Žije dosud Ylva, dcera krále Haralda, která si hrávala u mých nohou?"

Orm si zhluboka oddechl. Poznal stařík, jakmile promluvil. Byl to Felimid, jeden z kejklířů krále Haralda.

„Žije a v dobrém na tebe vzpomíná," odpověděl, „a jejího syna zde máte jako zajatce. To je opravdu nenadálé shledání a kéž přinese prospěch nám oběma. Stal ses náčelníkem mezi Pečeněgy?"

Felimid přikývl. „K stáru musí vzít člověk zavděk tím, co se naskytne," řekl. „Ale nestěžuji si."

Promluvil nyní s druhými dvěma náčelníky a zavolal něco dozadu. Vzápětí vešla žena s velikou konvicí, kterou si náčelníci podávali kolem, takže brzy byla prázdná. Žena ji znovu naplnila, a když byla konvice podruhé vypita, druzí dva náčelníci se s námahou zvedli a odešli.

„Budou teď spát," řekl Felimid Ormovi, když osaměli. „S těmito lidmi je tomu totiž tak, že se snadno opijí a pak si hned lehnou a prospí půl dne. Jsou to prosté duše. Ale nás teď alespoň nebude nikdo rušit. Byl jsi dlouho v sedle a jistě máš hlad?"

„Je to, jak říkáš," odpověděl Orm. „Značně se mi ulevilo v mém žalu, když jsem se s tebou setkal, a toužím nyní jen po třech věcech: abych uviděl svého syna, abych dostal najíst a abych dostal napít."

„Spatříš ho, jakmile se dohodneme o výši výkupného," řekl Felimid. „Budeš muset zaplatit stříbrem, i když jsi můj přítel, jinak by celý kmen zuřil. Ale teď budeš mým hostem."

Znovu vykřikl rozkazy a do stanu vešlo šest žen a na rohož, kterou položily na zem, začaly předkládat pokrmy.

„To jsou mé manželky," řekl Felimid. „Může ti jich připadat mnoho pro starého muže, ale takový už je zde obyčej. A něčím jsem se musel rozptýlit, když Ferdiad zemřel a kejklířskému umění byl konec."

„Rmoutí mě taková zvěst o tvém bratrovi," řekl Orm. „Jak zemřel? A jak jste se dostali sem?"

„Jen se najez, pak ti všechno povím. Sám už jsem sytý. Pivo u nás nemáme, ale toto je nápoj, který připravujeme z kobylího mléka. Ochutnej ho - dají se pít i horší věci." Byl to čirý nápoj sladkokyselé chuti a podle Ormova názoru se o něm mnoho dobrého nedalo říci. Ale brzy se poznalo, že je v něm síla.

Mistr z Erinu nutil Orma sníst všechno, co ženy předložily, a znovu na ně zavolal, aby přinesly víc. Mezitím vyprávěl, jak se po celou tu dlouhou dobu vedlo jemu i jeho bratrovi.

„Vydali jsme se dál do světa, jak jsme ti řekli, když jsme se s tebou loučili, a přišli jsme k velkoknížeti do Kyjeva. U něho jsme zůstali dva roky, provozovali jsme své umění k radosti všech a požívali jsme veliké úcty. Ale pak jsme zpozorovali, že začínáme tloustnout. A zmocnil se nás strach a odešli jsme z Kyjeva, třebaže nás tam všichni chtěli mít nastálo. My jsme však toužili dostat se ještě předtím, než vyprší náš čas, k císaři do Miklagårdu, jak bylo od počátku naším přáním. Ale nikdy jsme tam nedošli, neboť u prahů nás zajali Pečenězi. Shledali, že jsme příliš staří, abychom jim mohli být k užitku, a chtěli nás zabít a naše hlavy narazit na kůly, jak mají ve zvyku. Předvedli jsme jim tedy několik svých čísel, těch nejjednodušších, a oni se v kruhu před námi položili na břicha a začali nás zbožně vzývat. Pustit nás však nechtěli. A když jsme začali rozumět jejich řeči, učinili nás pro naši moudrost a znalost kouzel svými náčelníky. Brzy jsme uvykli novému postavení, neboť je snazší být náčelníkem než kejklířem. Kromě toho jsme už tou dobou nahlédli, že i nám se přiblížilo stáří. Je pravda, co za starých časů řekl arcibiskup Cormac Mac Cullenan: Moudrý muž po padesátém roce věku svého se neopíjí do němoty, za chladu jarních nocí nepodléhá vášni lásky a netančí po rukou."

Felimid pomalu upíjel ze své konvice a smutně přikyvoval.

„Tak je to," pravil a pokračoval: „A právě na toto zapomněl můj bratr Ferdiad, když jedna z jeho žen porodila dvojčata mužského pohlaví. Tehdy vypil hojnost zdejšího vykvašeného kobylího mléka a přede všemi příslušníky kmene tančil po rukou jako židovský král před svým Bohem. Při tanci pak najednou padl jako podťatý a zůstal ležet, a když jsme ho

zvedli, byl už mrtvý. Dlouho jsem pro něho truchlil a truchlím dosud; nikdo však nemůže říci, že to pro mistra kejklířského umění nebyla krásná smrt. Od té doby jsem však už u Pečeněgů zůstal s klidnou myslí. Jsou jako děti a mají mě ve veliké úctě. A jen zřídkakdy se mi postaví na odpor - leda když se vydají na lov hlav. Ty loví ze starého zvyku, jehož nedokáží zanechat. Ale nyní se zas chci dovědět, jak se vedlo tobě a tvým lidem."

Orm tedy Felimidovi pověděl všechno, co ho zajímalo. Ale když se ve vyprávění dostal až k pokladu ukrytému v peřejích, rozmyslel se a řekl, že poklad pozůstává všehovšudy ze tří vaků stříbra. Neboť nechtěl přijít o víc, než bude nezbytně nutné, až dojde na výkupné za Svarthöfda a Ulfa. Nakonec vylíčil, jak došlo k boji, a když skončil, řekl Felimid:

„Bylo štěstí, že tvůj syn i odchovanec se dostali do zajetí živí, což se stalo jen proto, že jsou mladí. Ti, co je zajali, počítají s pěkným ziskem, neboť je určitě chtějí prodat Arabům nebo Byzantincům. Proto musíš být připraven draze za ně zaplatit, a buď rád, že máš po ruce poklad."

„Zaplatím, kolik uznáš za přiměřené," řekl Orm, „a že vnuk krále Haralda nebude k mání lacino, je jenom správné."

„Dosud jsem ho neviděl," řekl Felimid, „neboť do lupičských spádů svých mužů se nikdy nemíchám, ledaže není zbytí. Neustále jsou u dněperských prahů a honí se za zajatci i kořistí.

Ale pojďme, je čas tvou záležitost vyřídit."

Vyšli ze stanu a Felimid vykřikoval rozkazy na všechny strany. Druzí dva náčelníci se vzbudili a také vyšli ven, a když se Felimid spolu s nimi a s Ormem posadili na travnatý svah, přiběhli všichni obyvatelé tábora a rozestoupili se do kruhu kolem nich. Pak se v doprovodu svých majitelů objevili oba zajatci. Byli bledí a Svarthöfde měl vlasy slepené krví. Když spatřili Orma, rozjasnili tváře. A první, co Svarthöfde řekl, bylo:

„Kde máš meč?"

„Přišel jsem neozbrojen, abych vás vykoupil. Je to moje chyba, že vás chytili."

„Vrhli se na nás zezadu, když jsme byli ve skalách," řekl Svarthöfde chmurně, „a nestačili jsme už nic podniknout."

„Udeřili nás do hlavy," řekl Veselý Ulf, „a pak už jsme nevěděli o ničem, dokud jsme se neprobrali, a to už jsme svázáni leželi na koňském hřbetě."

Felimid nyní promluvil k druhým dvěma náčelníkům a k mužům, kteří chlapce zajali, a začalo dlouhé dohadování, kolik za ně požadovat na výkupném.

„U nás je zvykem, že všichni, kdo se účastní boje, mají nárok na svůj podíl z výkupného, ale ti, kdo zajatce přivedli, mají nárok na dvojnásobek. Už jsem jim řekl, že Svarthöfde je tvůj syn a že ty sám jsi náčelníkem; ale že je Svarthöfde vnukem velikého krále, jsem zamlčel, neboť jinak by žádali na výkupném příliš mnoho."

Nakonec bylo rozhodnuto, že příštího dne se vydají k lodi a že za Ulfa jim bude vyplaceno tolik stříbra, kolik se vejde do čtyř pečeněžských špičatých čepic. Ale Svarthöfde že má být vykoupen takovým množstvím stříbra, kolik sám váží.

Ormovi připadalo výkupné vysoké. Ale když si vzpomněl, jak mu bylo ráno, poté co se dověděl, že Svarthöfde byl zajat, přece jen si řekl, že všechno dopadlo lépe, než vůbec doufal.

„Svarthöfde moc neváží," utěšoval ho Felimid. „Bylo by horší, kdyby tebe samého měli vyvažovat stříbrem. A syn má větší cenu než stříbro. Vidím na něm, že je Ylvin. Sám bohužel syna nemám. Narodil se mi syn, ale umřel ještě jako maličký, a teď mám samé dcery. Náčelníky budou po mně Ferdiadovi synové."

Později odpoledne se do tábora vrátili Pečenězi, kteří byli u prahů pro raněné. Své mrtvé nechali ležet, kde byli, neboť u Pečeněgů není zvykem obtěžovat se s pohřbíváním, ledaže zemře náčelník. Měli však zlost, že Ormovi muži už své mrtvé odnesli, takže přišli o jejich hlavy. A připadalo jim naprosto spravedlivé žádat náhradu i za tuto ztrátu. Felimid však je vztekle okřikl a prohlásil, že jejich žádost je bezpředmětná. A když reptali, řekl Ormovi, že proti nim nelze zakročit nijak přísně, neboť jejich vášeň lovit lidské hlavy je nezkrotná a nic se proti ní nedá dělat.

Orm se v duchu rozhořčoval a říkal si, že tihle Pečenězi z něho zřejmě zamýšlejí sedřít kůži. Ale poněvadž byl v jejich moci, nemohl jim

dost dobře odmlouvat. Přesto však si s bolestí uvědomoval, že výkupným za chlapce se jeho vaky se stříbrem značně ztenčí, a což teprve, až vyplatí podíly všem svým mužům! Ale když chvíli přemýšlel, napadlo ho řešení.

„Vyplatím hlavy svých padlých, když mi k tomu radíš," řekl Felimidovi, „a tví muži získají víc, než by kdy vůbec mohli očekávat. Když jsme si byli pro poklad, měli jsme naspěch, protože jsme se obávali, že budeme přepadeni přesilou. Přitom nám jeden vak praskl a většina jeho obsahu se vysypala do vody, a všechno to byly krásné stříbrné mince. Nestačili jsme ve spěchu všechny ty mince posbírat. Proto třetina pokladu leží dosud na svém místě. A nebojí-li se tví muži vody, mohou tam získat veliké bohatství."

Popsal pak ono místo a jak je snadné je nalézt podle kamenů naskládaných na výstupku skály. Felimid jeho slova překládal, a než s tím vůbec byl hotov, pospíchali už mladí muži ke svým koním, aby byli při lovu mincí první.

Felimid pak uspořádal hostinu a řekl, že se spolu s Ormem chce radovat a vzpomínat na staré časy. Mnoho mluvil o králi Haraldovi a o svém bratrovi a vzpomínal taky na dobu, kdy byli Ormovými hosty a pomohli otci Willibaldovi obrátit pohany na pravou víru.

„Nyní však už je s mistry z Erinu konec," řekl, „a nic nezbylo z krásného umění kejklířského. Můj bratr a já jsme byli posledními z rodu O'Flannů, který bavil krále ode dnů krále Cochonbara Mac Nessy. Sám a opuštěn jsem se tu pokoušel předat mladým aspoň trochu ze svého umění, ale jaksi se mi to nedařilo. Chlapci nebyli vůbec k ničemu, a když jsem si vzal do práce dívky a pokoušel jsem se naučit je tančit po vzoru mistrů kejklířů, ani ony nebyly v stavu pochopit toto umění, třebaže jsem jejich výuce skutečně věnoval mnoho úsilí a předváděl jsem jim, jak se co dělá. Je však pravda, že tak nemožné jako chlapci z jejich kmene přece jen nebyly. A jedna to dokonce dotáhla tak daleko, že uměla docela obstojně tančit po rukou a sama si k tanci pískat na píšťalu.

Ale to bylo taky všechno; a stejně to její pískání a houpání nohama nebylo úplně ono."

Felimid plivl před sebe a potřásl hlavou.

„Jenže ačkoliv byla jen nevědomou žákyní, velice z toho zpychla," pokračoval, „a tak jsem jí začal mít dost a daroval jsem ji Gzakovi. O tomto Gzakovi už jsi určitě slyšel, neboť je jedním ze tří nejmocnějších mužů na celém světě. Je nejvyšším náčelníkem všech Pečeněgů a

nejčastěji pase svá stáda dole na Krymu. Měl z děvčete velikou radost, neboť je prostá duše a nerozumí mnoho takovým věcem. Po nějaké době ji poslal darem císaři do Miklagårdu jako dík za bohatou daň z přátelství, kterou pro něho císař vybral. V Miklagårdu to musí být s tancem a kejklířským uměním moc špatné, neboť dívka tančila před císařem a celým jeho dvorem a sklízela velikou pochvalu, dokud rok poté neumřela pýchou. A pro mne z toho vyplynula jen starost, neboť minulou zimu mi Gzak vzkázal, že si přeje nové dvě tanečnice téhož druhu, aby mohl znovu udělat císaři radost. S těmi teď cvičím. Velice mě rozčilují svou prostoduchostí a neobratností, ačkoliv jsem je pečlivě vybral z mnoha uchazeček. Ty, Orme, který jsi viděl mne i mého bratra, na jejich tanci neshledáš nic krásného. Ale jestli chceš, mohou se ukázat a tvé chlapce by možná pobavilo zhlédnout jejich vystoupení."

Orm neřekl ne a Felimid už vykřikoval rozkazy. V táboře se ozval jásot a veselý halas a smích.

„Celý kmen je na ně hrdý," řekl Felimid, „a jejich matky je každé ráno omývají sladkým mlékem, aby měly čistou pleť. Ale ony se nikdy nenaučí tančit, jak se patří, ať se budu namáhat sebevíc."

Na volném prostranství před náčelníky se nyní rozestřely koberce a několik mužů přišlo s pochodněmi. Pak shromážděním proběhl vzrušený šum a předstoupily tanečnice. Byly urostlé a vypadaly tak na třináct čtrnáct let. Na černých vlasech měly rudé čapky, kolem ňader šňůry zelených skleněných perel a oblečeny byly v široké kalhoty ze žlutého serského hedvábí, které měly utažené kolem kotníků.

„Dávno už je tomu, co jsem viděl tanečnice," řekl Orm, „naposledy to bylo, když jsem sloužil svému pánu al-Mansúrovi. Jedno však vím, a sice že jsem nikdy neviděl tanečnice půvabnější, než jsou tyto."

„Na vzhledu nezáleží, ale na tom, kolik umějí," řekl Felimid. „Jejich oblečení jsem však sám vymyslel a to možná chválu zaslouží."

Tanečnice s sebou měly dva chlapce stejného věku, jako byly samy, a ti si dřepli a začali hrát na píšťaly. Obě dívky se nyní daly ve svitu pochodní do tance. Podle zvuků píšťal vysoko vyskakovaly, pyšně nakračovaly, dělaly přemety nazad a vířily na jedné noze, a všichni kromě Felimida přihlíželi velice spokojeně. Když skončily, ozval se jásot a bylo vidět, že i tanečnice mají radost z rozzářených tváří cizích hostů. Pak plaše pohlédly na Felimida. Lhostejně pokývl a obrátil se k Ormovi.

„Nic raději neřeknu," pravil, „neboť by je to mrzelo a celý kmen taky. Ostatně dnes večer, kdy přihlíželi cizinci, dělaly skutečně, co mohly. Ale nejvíc mě mrzí pištci, neboť ti jsou horší než děvčata. A jsou to přitom chazarští otroci, kteří už se dlouho učí, a Chazaři prý bývají považováni za dobré pištce. Zřejmě je to však jen planý žvást."

Začal nový tanec. Felimid ale po chvilce vztekle zařval, takže všechno ztichlo.

„Ještě štěstí, že to neslyší můj bratr Ferdiad," řekl Ormovi. „Byl citlivější než já."

Zavolal na pištce a jeden z nich přistoupil a odevzdal mu svou píšťalu.

Jakoby kouzlem proměněna vyluzovala píšťala docela jiné zvuky, když ji přiložil ke rtům Felimid. Pískala o radosti a štěstí, o veselí a smíchu, o kráse žen a záblescích mečů, o jitřním třpytu nad jezerem i o větru nad jarní zemí. Svarthöfde s Ulfem se kolébali dopředu dozadu a zdálo se, že se musí nutit, aby zůstali sedět. Oba náčelníci vedle Felimida blaženě pokyvovali hlavami a nakonec usnuli. Pečenězi dupali a tleskali, smáli se a plakali; a tanečnice poletovaly, jako by se proměnily v chmýří vířící v proudu vzduchu z Felimidovy píšťaly.

Felimid pak odtrhl píšťalu od úst a spokojeně zastříhal velkýma ušima.

„To celkem ušlo," řekl.

„Podle mne není na světě takového mistra, jako jsi ty," řekl Orm, „a není divu, že tě tito muži začali zbožně vzývat, když jsi k nim přišel. Nikdo však nepochopí, jak dokážeš vyloudit z píšťaly takový tón."

„Tak se ozývá duše dřeva, když je z něho píšťala dobře vyřezána," řekl Felimid; „a ta duše se začne ozývat, píská-li na píšťalu někdo, kdo má v těle obdobnou duši a k tomu trpělivost vynajít, co se v píšťale skrývá. Ale v jeho duši nesmí být místo pro dřevo."

Vtom přistoupil k Felimidovi Fastův písař, padl na kolena a prosil, zda by mu Felimid píšťalu nepůjčil. Po tvářích se mu řinuly slzy.

„A nač ji chceš?" zeptal se Felimid. „Umíš pískat?"

„Ne," odpověděl písař. „Jsem berním úředníkem. Ale naučím se to. Chci zůstat u tebe a hrát na píšťalu."

Felimid mu píšťalu podal. Písař ji přiložil k ústům a foukal. Občas se ozval jakýsi hvizd, ale jinak nic, a Pečenězi se ohýbali smíchy nad jeho

marnou snahou. Písař však foukal dál, bledý a s pohledem strnulým, a Felimid se na něho vážně zadíval.

„Vidíš něco?" zeptal se.

Písař mu píšťalu vrátil a celým jeho tělem otřásl vzlyk.

„Vidím, cos pískal ty," řekl.

Felimid přikývl.

„Pak tedy zůstaň," řekl. „Budu tě učit. A až budu hotov s těmito dívkami, budeš už možná umět tolik, abys obstál před císařem. Tu píšťalu si můžeš nechat."

Tím skončil tento večer; a příštího dne ráno vsedl Felimid a jeho hosté na koně a vydali se k lodi, následováni velikým zástupem Pečeněgů. Než však vyrazili, rozdal Felimid dary na rozloučenou. Orm i Svarthöfde a Ulf dostali každý krásný nůž se zlatými ozdobami na střence a s umělecky provedenou stříbrnou pochvou. A pro Ylvu jim Felimid dal s sebou štůček serského hedvábí. Poděkovali mu za dary a litovali, že nemají nic krásného, co by mu dali oplátkou, na znamení svého přátelství.

„Je jen málo věcí, o něž mám zájem," řekl Felimid, „a stříbro a zlato k nim nepatří. Proto neutrpím velikou škodu, neboť vaše přátelství už mám. Přesto však bych si možná přál něco oplátkou, kdyby se naskytla příležitost. Máš ještě své veliké psy, Orme?"

Orm přisvědčil a řekl, že se mu jejich chov dále daří a že když odjížděl z domova, měl jich celkem čtrnáct.

„Ty, Svarthöfde, budeš co nevidět dospělý bojovník," řekl Felimid, „a nepochybně se vydáš na další cesty, když jsi tak brzy začal. Možná že se vypravíš do Kyjeva a možná do Miklagårdu. Dojde-li k tomu, vezmi s sebou pro mne dva nebo tři z těch velkých psů. To by byl vpravdě přátelský dar, nejlepší, jaký bych mohl dostat. Neboť ti psi pocházejí z Erinu, stejně jako já."

Svarthöfde řekl, že to udělá, dostane-li se v tuto stranu. A pak vyjeli z tábora. Fastův písař jim pokývl, když ho míjeli, ale zabýval se nyní důležitějšími věcmi: spolu s chazarskými otroky se pilně učil hře na píšťalu. Svarthöfde i Ulf by byli u Pečeněgů rádi zůstali déle, aby se potěšili tancem i jinou kratochvílí. Ale Orm už byl netrpělivý a toužil vrátit se na loď a ke svým mužům. Kromě toho se cítil polonahý a celý nesvůj, když neměl po boku svůj meč Modrý jazyk.

Když se přiblížili k řece, zůstali Pečenězi kus od břehu, aby nedošlo k nějaké potyčce s Ormovými muži. Ale ani držitelé zajatců, ani ostatní

nechtěli Svarthöfda a Ulfa pustit, dokud nebude zaplaceno výkupné. Orm sám vykročil k lodi, a když ho jeho druzi uviděli, spustili radostný pokřik a zaveslovali ke břehu. Toke mu podal meč a chtěl vědět, jak pořídil. Orm mu pověděl o Felimidovi a přátelství, jež ho k němu víže, o tom, jak se dohodli, a o výkupném, které má zaplatit za Svarthöfda a Ulfa. Toke se spokojeně zasmál.

„Ani my si na štěstí nemůžeme stěžovat;" řekl, „a ty patrně nebudeš muset obětovat žádné stříbro, abys chlapce osvobodil. Devět Pečeněgů je v našich rukou a postačí za výkupné. Leží svázaní v lodi."

Pověděl pak, že Spof a Dlouhý Staf a mnoho jiných se nedokázali smířit s myšlenkou, že tolik stříbra se vysypalo do vody a zůstalo ležet na dně.

„Přemlouvali mě a škemrali tak dlouho, až jsem povolil," řekl „a Spof s dvaceti muži se pak vydali zpátky po pravém břehu, kde jim nehrozilo žádné nebezpečí. Mezi dvěma prahy překročili řeku, v místě, kde ani nemuseli plavat, a za soumraku se opatrně ubírali k místu, kde ležel poklad. Uslyšeli radostné volání a uviděli pasoucí se koně a překvapili Pečeněgy, jak v řece loví stříbro. Všechny bez nesnází zajali, neboť byli beze zbraní a pochytáni, než stačili vyjít z vody. Tam se muži taky zmocnili spousty stříbra, které jim Pečenězi vylovili. A právě jsme se na lodi radili, máme-li jednoho ze zajatců pustit a poslat ho k jeho lidem, aby pustili na svobodu tebe i tvé dva chlapce."

Orm řekl, že to jsou vskutku dobré zprávy, i když Pečeněgům se asi tak dobré zdát nebudou. Na chvilku se zamyslel a zdálo se, že váhá.

„Nebudu žádat výkupné za ty zajatce," prohlásil potom. „Na lodi tím nikdo o nic nepřijde, leda já sám. Ale nepustíme je, dokud nebudou oba chlapci volní."

„Jsi veliký náčelník," řekl Toke, „a musíš jednat podle toho. Projevuješ však štědrost mužům, kteří si ji nijak nezasloužili. To oni nás napadli, ne my je."

„Neznáš Felimida," řekl Orm. „Ten si zaslouží dostat dar. A v této věci se stane podle mé vůle."

Vzali nyní s Tokem vak stříbra, a držíce ho každý z jedné strany, odnesli jej k čekajícím Pečeněgům. Ti mezi sebou pobíhali a porovnávali si čepice, aby vybrali tu největší. Felimida to však rozhořčilo, sundal z hlavy vlastní čepici a poručil, aby se stříbro odměřovalo v ní, a při tom taky zůstalo.

Několik mužů poslali hledat mezi starým dřívím, jež se povalovalo u začátku převlaky, a ti se záhy vrátili s vhodnou tyčí. Tu položili na kámen a posunovali jí tak dlouho, dokud se neoctla v rovnováze. Pak se na jeden její konec posadil Svarthöfde, přes druhý konec přehodili Pečenězi své váčky ze sedel a do nich sypal Toke stříbro, dokud se Svarthöfde nezvedl. Všichni Pečenězi, řekl pak Felimid, shodně prohlašovali, že to bylo vážení hodné náčelníka, neboť byli toho názoru, že kdyby se Svarthöfde svlékl donaha, ušetřil by Orm stříbro, a oni by nemohli nic namítat. Když to bylo hotovo, odnesl Toke zbývající stříbro zpátky na loď a Orm řekl Felimidovi:

„Mnoho štěstí mě potkalo na této výpravě, a neméně tehdy, kdy jsem se setkal s tebou. Dal jsi nám na důkaz přátelství dary, když jsme

odjížděli z tvého tábora, a já mám nyní pro tebe na oplátku taky jeden. Podívej se!"

Toke dal propustit zajaté Pečeněgy a Felimid a jeho muži na ně s údivem zírali.

„Jsou to ti, kteří se vydali lovit stříbro v řece," řekl Orm. „Moji muži se tam v téže záležitosti vydali taky a zajali je. A já ti je nyní bez výkupného vracím, ačkoliv leckomu bude připadat, že jednám velmi prostoduše. Jenže s tebou, Felimide, nechci obchodovat."

„Zasloužíš si veškeré svoje štěstí," řekl Felimid.

„Ale o našich velikých psech platí, na čem jsme se dohodli," řekl Svarthöfde. „Budu je mít s sebou, až tudy pojedu. A nebude to možná za dlouho, neboť teď, když jsem byl vyvážen stříbrem, už se cítím být dospělý."

„A až přijedeme, měl bys tu zase mít tanečnice omývané mlékem a stejně krásné, jako jsou ty, co jsme viděli včera," řekl Veselý Ulf.

Felimid se poškrábal za uchem.

„Na to se podle tvého názoru stařec jako já nejspíš hodí," řekl, „aby měl připraveny tanečnice, až přijedete. Ale já je bedlivě vyberu z těch nejošklivějších a dám je omývat močůvkou, neboť jinak by bláhové mladíky mohlo třeba napadnou ukrást je starému Felimidovi, který se s nimi tolik nadřel."

Rozloučili se pak se starým mistrem kejklířského umění a jeho Pečeněgy, vrátili se na loď a odrazili od břehu, aby se vydali na cestu domů.

Zdálo se, že ranění se zotavují, a taky Olof Motýl, který utrpěl nejtěžší zásah, byl dobré mysli. Muži ochotně zabírali vesly, ačkoliv nyní je čekala dlouhá plavba proti proudu. Nejrozjařenější ze všech byli Sonovi synové, třebaže měli na lodi dva bratry, kteří měli být při prvním táboření spolu s ostatními padlými pohřbeni. Toke řekl, že až doposud mu jejich cesta připadá skutečně zvláštní, neboť urazili velikou vzdálenost a mnoho získali, ale on dosud nevytáhl z pochvy svůj meč Červený zobák. Měl však za to, že cestou zpátky si Červený zobák přece jen přijde na své, když bude muset ochraňovat tak velké množství zlata. Svarthöfde a Ulf s pocitem veliké spokojenosti vyprávěli o všem, co zažili u Pečeněgů. Jediný Orm seděl zahloubán do svých myšlenek.

„Lituješ nyní, žes zajatce propustil bez výkupného?" zeptal se ho Toke.

„Nelituji," řekl Orm. „Ale štěstí mi přálo až příliš. Proto se mě zmocňuje úzkost a rád bych už věděl, jak je doma."

(IX.)

DÍL DRUHÝ / BULHARSKÉ ZLATO

O NÁVRATU DOMŮ, A JAK OLOF MOTÝL SLÍBIL ŽE SE DÁ POKŘTÍT

ohřbili své mrtvé na místě, kde mohli odpočívat v pokoji, a bez dalších dobrodružství a za vydatné pomoci větru a plachty se plavili velikou řekou zpátky. Olof Motýl se však nezotavoval, jak by měl, chyběla mu chuť k jídlu a rána se mu nechtěla hojit. Mluvili už o tom, že kvůli němu přistanou v Kyjevě a vyhledají pomoc ranhojiče. Olof však o něčem takovém nechtěl ani slyšet, neboť stejně jako Orm se nemohl dočkat, aby už byl doma. Muži se nedali dvakrát pobízet a s chutí veslovali, neboť všichni si nyní připadali bohatí a neměli chuť utrácet své stříbro mezi cizími.

Když dospěli k Bobří řece a nastala jim perná dřina, chopil se Svarthöfde vesla jako ostatní - říkal, že už patří mezi dospělé. Bylo to pro něho těžké, ale ačkoliv měl dlaně celé zkrvavené, zabíral dál, dokud nepřišel čas střídání. Sám Spof ho pochválil, a ten chválou nikdy příliš neplýtval.

V osadě u převlaky, kam se vypravili najmout tažné voly, dostali potřebný počet kusů, takže tentokrát se přes souš dostali snadněji. Ale když dorazili k dregovičské osadě, kde obyvatelé chovali včely a medvědy, na tři dny zakotvili u svého starého tábořiště a zavolali k Olofovi ony moudré stařeny.

Olofovi se poté, co ho museli nést přes souš, přitížilo. Stařeny z osady nyní rozdrásaly jeho ránu a nakapaly do ní šťávy z mravenců a pelyňku, až Olof sténal a křičel bolestí. To je dobré znamení, mínily stařeny, čím víc křičí, tím lépe. Pak mu ránu namazaly mastí z bobřího sádla a daly mu napít hořkého nápoje, který ho velmi posilnil. Z osady potom přinesly plné náruče čerstvého sena a přivedly dvě kypré mladé ženy. Svlékly Olofa, omyly ho březovou šťávou a položily do sena na medvědí kůže. Z každé strany se pak k němu přitiskla jedna z těch mladých žen, aby ho zahřívaly. Stařeny mu daly znovu napít hořkého nápoje a všechny tři pak přikryly volskými kůžemi. Olof záhy usnul a v příjemném teple spal dvě noci a den. A když se probudil, volaly mladé ženy, že už se začíná uzdravovat. Stařeny dostaly bohatě zaplaceno a taky ony dvě mladé ženy byly dobře odměněny, třebaže rázně odmítly zahřívat svými těly i jiné.

Olof Motýl se potom brzy zotavil. A když dopluli do města Polockých, měl už ránu zahojenou a jedl a pil se stejnou chutí jako ostatní. Náčelníci zde opět navštívili Fasta a pověděli mu, jak přišel o písaře, ale Fasta to zřejmě nijak nemrzelo. V tomto městě se muži cítili jako doma. A poté co se tam k veliké radosti městské chudiny po tři dny zabývali pitím a milováním, vpluli pohodlně do Dviny. To už nastal čas padajícího listí, a když přišly první mrazivé noci, dostali se na moře.

Jednou ráno u ostrova Ösyssly je ve čtyřech malých lodích přeplněných mužstvem přepadli estonští lupiči. Spof je zahlédl první, když se vynořili z mlhy, a ihned poručil veslařům, aby zabrali ze všech sil; a když k nim Estonci chtěli přirazit, ke každému boku dvěma loděmi, provedl rychlý obrat a jednu jejich loď zasáhl, takže plná vody se ihned pustila zpátky ke břehu. Jiné estonské lodi však se z boku podařilo zachytit železnými háky Ormovy obrubnice. Ale než se mohlo stát víc, naskákali Sonovi synové přes palubu k Estoncům, bez štítů a vesele povykujíce, a s meči a sekyrami v rukou vyrubali posádku, aniž bylo třeba nějak zvlášť jim pomáhat. Když to ostatní Estonci uviděli, pochopili, že mají co činit s berserky, a rychle veslovali pryč.

Sonovým synům se za ten čin dostalo velké pochvaly, ale někteří z nich se přesto tvářili mrzutě a začali žehrat na svého otce. Jeden přišel o dva prsty na ruce, jiný měl tvář rozseknutou oštěpem, třetí rozmáčknutý nos a ostatní byli taky všelijak poznamenaní. Ti, co utržili největší jizvy, říkali, že za všechno může jejich starý, když je svými řečmi zlákal k

přílišné zpupnosti, neboť si byli jisti, že zůstanou nezranění. Ale ostatní jim odporovali a říkali, že starý přece neslíbil nic jiného než to, že sedm jich zůstane naživu a vrátí se domů, ale o ranách a šrámech že neříkal nic. Nechybělo mnoho a byli by se spolu kvůli tomu poprali, Orm s Tokem je však moudrými slovy přiměli k smíru a plavba pokračovala, aniž se co dál přihodilo.

Od ostrova Ösyssly až k ústí řeky pluli v krásném povětří s napjatou plachtou. Během plavby odměřil Orm jednomu každému muži na palubě ve stříbře jak jeho mzdu, tak podíl z pokladu. Nikdo nebyl nespokojen, neboť Orm přiřkl každému z nich větší podíl, než vůbec mohli očekávat.

Jednoho jitra, za svítání, kdy Toke stál u kormidla a všichni spali, seděl Orm vedle svého přítele se zachmuřenou tváří.

„Kdekdo by se smál, být v tvé kůži," řekl Toke. „Všechno dopadlo dobře, získal jsi veliké bohatství a zanedlouho jsme doma."

„Zmocňuje se mě neklid," odpověděl Orm. „A zlato mě tíží."

„Jak tě může zlato tížit?" řekl Toke. „Jsi nyní bohatý jako král a králové obvykle nevěší kvůli svému bohatství hlavu."

„Je ho pro mne příliš," řekl Orm temně. „Ty i Olof dostanete svůj řádný podíl, ale stejně zbude příliš mnoho. Oklamal jsem naše muže a řekl jsem jim, že v truhlicích není nic než nějaké trety pro ženské. A za to mohu očekávat jen neštěstí."

„Znepokojuješ se předčasně," řekl Toke. „Vždyť nikdo neví, co v těch truhlicích vlastně je. Třeba obsahují taky jen stříbro. A žes řekl, že to nejsou než trety, bylo moudré, sám bych to řekl taky tak. Neboť ani nejlepší muže neudržíš na uzdě, vědí-li, že je nablízku zlato."

„Něco nyní řeknu, ať mě Bůh slyší," řekl Orm. „Jednu z truhlic otevřu. A bude-li v ní zlato, rozdělím celý její obsah mezi naše muže. Zbudou pak ještě tři truhlice. Z nich dostaneš jednu ty, jednu Olof a třetí bude moje. A když jsem to vyslovil, hned se mi ulevilo."

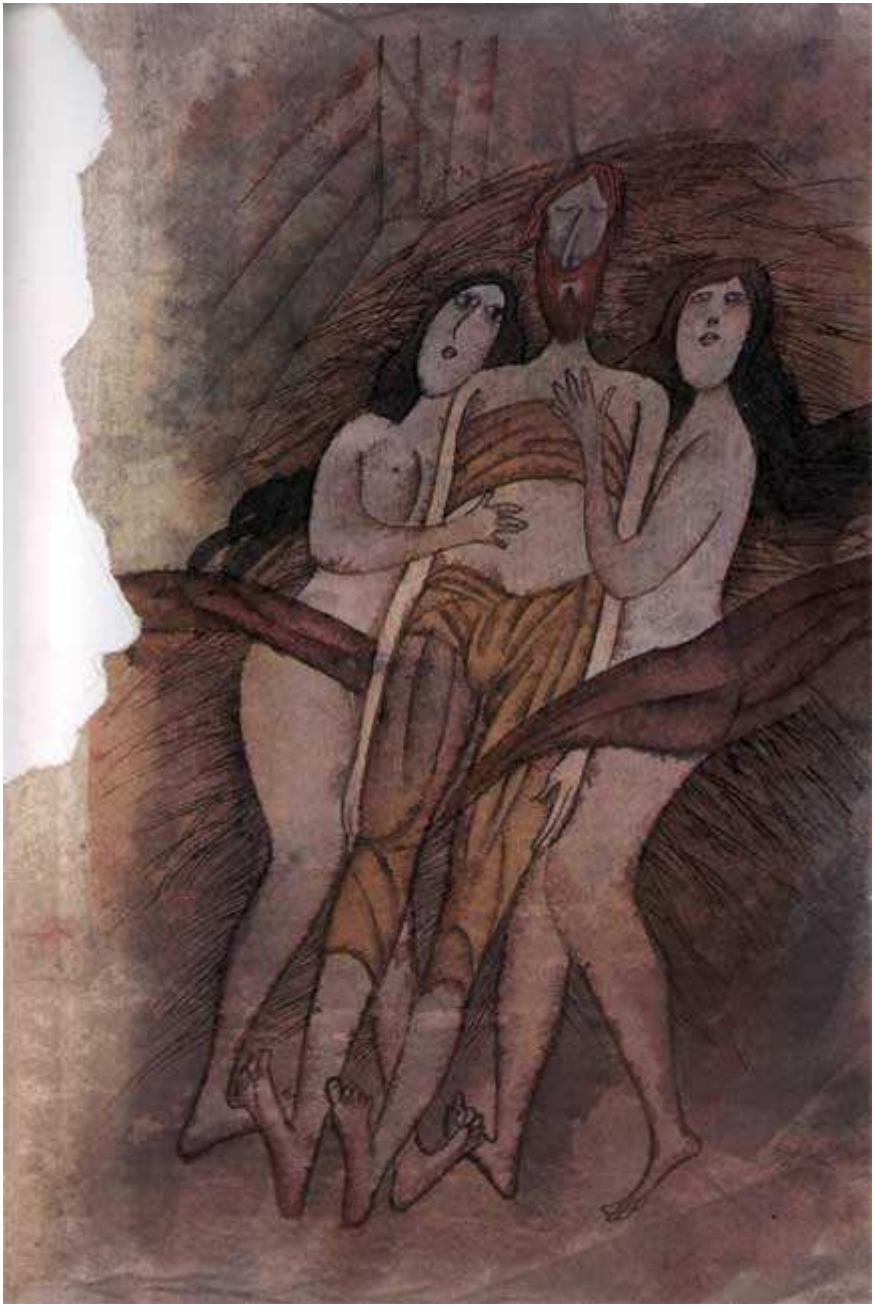
„Ať se stane podle tvého," řekl Toke, „a co mě se týče, obchodování s kožešinami rád pověsím na hřebík."

Orm přinesl jednu z malých truhlic, postavil ji před Toka a přeřízl rudé motouzy s císařovou pečetí. Truhlice byla uzavřena pevným zámkem. Orm pod víko nasadil svůj i Tokův meč a páčil, až zámek povolil.

Pak odklopil víko a oba jen mlčky zírali na to, co v truhlici bylo.

„Fáfni drak*

dávných dnech
na lepším lůžku v
neležel,"

řekl Toke nábožně. A Orm mu na to neodpověděl nic, ačkoliv jinak měl ve zvyku ukázat, že je stejně zběhlý v umění básnickém, když Toke přednesl nějaké své verše.

Vyšlo slunce a ozářilo truhlici. Byla plná zlata, které pobytem ve vodě neztmavlo. Většinou to byly mince mnoha druhů; naplňovaly truhlici až po okraj. A v mincích byly uloženy šperky: prsteny malé i velké, řetězy a náramky, spony a ozdobné hřebeny a podobné věci.

„Jako nádherné kousky uzeného v husté hrachové kaši," prohlásil Toke.

„To bude něco pro ženské, až doma truhlice otevřeme," dodal ještě. „Jen aby se nakonec samou radostí nezbláznily, až to uvidí."

„Nebude snadné spravedlivě všechno rozdělit," řekl Orm.

Muži už se začali probouzet. Orm oznámil, že jedna z truhlic s ženskými tretami připadne jim a že její obsah se ukázal nad všechno očekávání bohatý.

Rozdělování trvalo celý den. Na každého muže připadlo šestaosmdesát mincí, velkých i malých. Stejný díl připadl na každého z mrtvých a měl být rozdělen mezi jejich dědice. Spofův kormidelnický podíl činil čtyřnásobek. Nejobtížněji se však rozdělovaly šperky a někdy nebylo zbytí a prsteny a jiné skvosty museli rozseknout, aby bylo spravedlnosti učiněno zadost. Často však se muži mezi sebou dohodli a raději přidali nějaký ten peníz, aby získali krásný šperk vcelku. Občas se začalo schylovat i k sporům, ale Orm řekl, aby s bitkami počkali, až se octnou na souši. Mezi muži byli i tací, kteří dosud jakživi neviděli zlatou minci, a když jim Spof řekl, kolik stříbra připadá na zlato, seděli s hlavou v dlaních a s pohledem nehybně upřeným, a ať se namáhali sebevíc, nebyli s to pochopit, jakými boháči se stali.

Když bylo všechno hotovo, mnozí z mužů se pilně oháněli jehlou, aby si ušili objemnější opasek. Jiní třeli a leštili své zlato, aby se blýskalo ještě víc. A všem se ozývala radost v hlase, když mluvili o svém štěstí a o návratu domů a o tom, jak báječně se opijí, jen co zas budou na pevné zemi.

Dopluli k ústí řeky a proti toku pak pokračovali až k místu, kde sídlil jeden Ormův známý sedlák. Přirazili ke břehu, kde už se voda v noci potáhla chřestícím ledovým škraloupem, vytáhli loď na souš, dobře ji ukryli a najali si od sedláka koně.

Někteří muži zamířili hned domů, ale většina jich ještě zůstala s Ormem.

Spof byl nerozhodný. Řekl Ormovi, že by možná udělal nejlépe, kdyby zůstal u sedláka, který prý je hodný člověk, a zjara se pak na některé lodi svezl na Gotland.

„Bude to však pro mě nejistá zima," řekl ustaraně. „Neboť který sedlák je natolik hodný, aby mě v noci hned nezabil, doví-li se, co mám v opasku? A Gotlanďana každý zabije bez vyptávání, neboť se domnívá, že je boháč."

„Pojedeš se mnou," pravil Orm, „a přes zimu budeš mým hostem. Však si to zasloužíš. A až přijde jaro, můžeš se vrátit sem a počkat si na vhodnou loď, která tě doveze domů."

Spof Ormovi za pozvání poděkoval a rád je přijal.

Pak vyrazili a těžko bylo rozhodnout, zda po Gröningu víc touží Orm, nebo Olof Motýl. Dojeli k místu, kde se cesta rozdělovala a kde jedna stezka vedla k Sonovu dvorci. Ale sedm Sonových synů se tam zastavilo, tvářili se kysele a drbali se ve vlasech. Orm se zeptal, co jim je.

„Máme se teď dobře," odpověděli, „lépe než kdo jiný. Jsme bohatí, a dokud se nevrátíme domů, nic se nám nemůže stát. Ale až se shledáme s naším starým, kouzlo z nás opadne. Pak budeme smrtelní jako všichni ostatní. Dřív jsme se nebáli umřít. Ale teď by to bylo k vzteku, když máme tolik zlata."

„Můžete jet se mnou," řekl Orm, „a napít se s námi na Gröningu na uvítanou. Všichni jste muži, jak se patří, a možná že u mne přes zimu najdete i střechu nad hlavou. Pak můžete znovu táhnout do boje, bude-li vám libo, a žít tak dlouho, jak budete chtít."

Sonovi synové vyslechli jeho slova s radostí a slíbili si navzájem, že potrvá dlouho, než se zas někdy podívají k starému. Nejjistější by bylo, říkali si, znovu se vypravit do Gårdarike.

„Můžete se stát mými muži," řekl Svarthöfde. „Ulf a já tam pojedeme, až přijde čas."

„Záhy promlouváš jako náčelník," řekl Orm. „Nějakou dobu budeš snad muset počkat."

Když se přiblížili ke Gröningu, Ormova netrpělivost vzrostla a spolu s Olofem předjeli ostatní. První, co uviděli, bylo, že muži spravují hlavní bránu. Pak si všimli, že kostel je spálen. Při tom pohledu se Orma zmocnil takový děs, že se sotva odvažoval jet dál. Muži u brány ho však

uviděli, začali volat a to už k nim běžela Ylva. Orm byl rád, že aspoň ona tam ještě je.

„Konečně jsi doma, to je dobře," řekla Ylva. „Ale lépe by bývalo, kdybys byl přijel před pěti dny."

„Stalo se veliké neštěstí?" zeptal se Orm.

„V noci nás přepadli lupiči," řekla.

„Už před čtyřmi dny. Harald je raněn, Rapp mrtev a tři muži s ním. Ludmilu unesli a sebrali taky náhrdelník a mnoho jiného a tři z mých žen. Otec Willibald dostal kyjem do hlavy a leží teď napůl mrtvý. Já jsem včas unikla spolu s dětmi a s Oddny a s tvou matkou a celý příští den jsme se schovávaly v lese. Byli to Smålanďané. Dobytek taky vzali, ale psi je pak dostihli a čtrnáct krav přihnali zas domů. Åsa říká, že to mohlo dopadnout ještě hůř, a já říkám totéž, když ses teď vrátil."

„Však je to beztak dost zlé," řekl Orm.

„Rapp mrtev, Ludmila pryč a kněz málem ubit."

„A náhrdelník," řekla Ylva.

„Toho nežel," řekl Orm. „Šperků dostaneš, kolik budeš chtít. Ale dobře, že mám s sebou muže ve zbroji, neboť tento zločin nezůstane nepomstěn."

„Je to, jak pravíš, Orme," řekl Olof Motýl, „tento zločin nezůstane nepomstěn. Ví někdo, odkud lupiči přišli?"

„Nikdo nic neví," řekla Ylva. „Harald byl raněn, hned jak sem vtrhli, a odplazil se do lázně a tam zůstal ležet. Ale otec Willibald možná něco řekne, až se sebere. Je divné, že zapálili jen kostel. Otce Willibalda srazili k zemi právě tam. Vyrabovali, co mohli, a podle řeči bylo slyšet, že jsou to Smålanďané. Byl jich veliký zástup. Mrtvé si vzali s sebou, pět jich padlo Rappovou rukou a rukou jeho mužů, když bojovali u brány. Víc jsem se nedověděla."

Vtom už dorazili Ormovi muži a Ylvě se ulevilo, když se shledala se Svarthöfdem. První, co Orm udělal, bylo, že vyslal posly na koních ke svým bohatým sousedům, aby přivezli jídlo. Neboť v zásobárně toho po vpádu lupičů mnoho nezbylo a ve varně piva vůbec nic.

Pak se šel podívat na raněné. Haralda zasáhl oštěp přímo do prsou a měl sečnou ránu na rameni. Byl však dobré mysli a říkal, že co nevidět bude zase na nohou. A ze všeho nejvíc toužil, aby mu Veselý Ulf nebo Svarthöfde pověděli o všem, co zažili.

Åsa seděla u otce Willibalda a pečovala o něho, jak nejlépe uměla. Kněz měl ovázanou hlavu a nebyl dosud zcela při sobě. Když však uviděl Orma, v očích se mu zablýsklo a slabým hlasem řekl: „Vítám tě domů!" Pak ho zas obešly mrákoty a Åsa řekla, že většinou takhle leží a něco si mumlá, ale ona že nerozumí, co říká.

Měla radost, že Orma opět vidí, a hned mu začala vyčítat, že se nevrátil včas. Ale když se dozvěděla, že přivezl Arův poklad, zmírnila svá slova a prohlásila, že toto přepadení nebylo nic proti tomu, co ona zažila za svého mládí. A že unesli Ludmilu, řekla, ji vůbec nepřekvapilo, protože takového něco předvídala už dávno, když dali děvčeti při křtu tak nešťastné jméno. Ale otec Willibald prý se zotaví, ačkoliv měl namále, neboť občas už rozumí, co mu povídá, a to je dobré znamení. Nejvíc jí však leží na mysli ta prázdná zásobárna a uloupený dobytek.

Toke a Spof a Svarthöfde si s sebou vzali houf mužů a vydali se po stopách lupičů podívat se, kterým směrem odtáhli. Nebude těžké sledovat stopu, řekli Sonovi synové, protože od přepadení nepršelo. Zatímco byli pryč, vyptával se Orm bedlivě všech Rappových mužů, kteří zůstali naživu, aby se o lupičích dověděl víc. Neřekli mu však v podstatě nic jiného, než co se dověděl od Ylvy.

Den před přepadením, řekli, byl svátek, který kněz nazýval svátkem Všech svatých. Měl k nim kázání a večer se svátek všech světců zapíjel. Pak všichni tvrdě usnuli a spali až do svítání, kdy je lupiči přepadli. Nikdo nic nezpozoroval, dokud se psi nedali do štěkání, ale to už lupiči doráželi na bránu kládami a taky ji porazili. Rapp s Haraldem vyběhli první a muži hned za nimi. Všichni se činili ze všech sil, takže většina žen s dětmi stačila utéci zadem a pak podél řeky do lesa. Ale přesila byla veliká a v boji u brány se dlouho nedokázali udržet. Kněz, který poslední dobou čím dál víc nedoslýchal, se přes všechen rámus nevzbudil hned. Když konečně vyšel ven, ležel už Rapp mrtev a lupiči se to všude jen hemžilo. Pak si všiml, že zapalují kostel, a s hlasitým křikem se tam rozběhl. Proto nebyli psi vypuštěni včas.

A to je všechno, co vědí, řekli muži. Neboť když uviděli, že padl Rapp a další s ním a že mají proti sobě tak velkou přesilu, vzdali boj a běželi se schovat. Až když lupiči odtáhli, byli puštěni psi. Lupiči sami se k nim neodvážili přiblížit. Psi se dali po jejich stopách, byli pryč celý den a část krav pak přihnali zpět.

Orm těmto zvěstem naslouchal se zachmuřenou tváří a ledacos shledával špatným; nemá však smysl teď komu co vytýkat, řekl si, a ani slovem se také nezmínil, že muži hledali spásu v útěku poté, co Rapp s Haraldem odpadli z boje. Sám nevěděl, koho želí více, Rappa, nebo Ludmily, ale čím déle všechno promýšlel, tím více vzrůstal jeho hněv a tím i touha co nejdříve si promluvit s tou hordou lupičů. Připadalo mu nejpravděpodobnější, že to byli lidé z Vårendu, ačkoliv všude vládl klid a mír a nebyl si vědom, že by tam měl nepřátele. Příštího dne měl už otec Willibald jasnou hlavu, třebaže byl dosud slabý. Pověděl jim však ledacos zajímavého.

Vyšel ven, když už byla brána pobořena, řekl, a první, co uviděl, byl plamen šlehající z hranice, kterou lupiči postavili u stěny kostela a zapálili. Rozběhl se tam a křičel, aby nechali boží kostel na pokoji.

„A vtom se mi postavil do cesty muž s černým vousem. Smál se a zplna hrdla volal: ‚Boží kostel shoří, neboť já jsem Boha zapřel. To byl můj třetí hřích. A teď už pro mne žádného hříchu nebude!' Tak to řekl a znovu se rozchechtal. A vtom jsem ho poznal. Byl to kněz Rainald, ten, který u nás kdysi dávno pobýval a který se na sněmu vydal v plen Småland'anům. On to byl, nikdo jiný. Že se zaprodal ďáblu, už jsme se doslechli. Proklel jsem ho a rozběhl jsem se k hranici. Ale vtom mě jeden lupič udeřil do hlavy, takže dál nevím nic."

Všichni vykřikli údivem nad touto novinkou a otec Willibald zavřel oči a přikývl.

„Tak je to," řekl. „Ten, který býval služebníkem božím, spálil můj kostel."

Åsa i Ylva propukly v pláč, neboť jim zvěsti o tomto knězi, který se dal do služeb ďáblových, připadaly nadmíru strašné. Olof Motýl zaskřípal zuby a vytasil meč. Pevně jej zarazil do země a složil ruce na jeho hlavici.

„Toto přede všemi slibuji," řekl. „Nezasednu ke stolu, neuložím se k spánku do postele ani se nepotěším mužskou kratochvílí, dokud můj meč neproklá tělo muže, který se zove Rainald, který býval knězem božím a který unesl Ludmilu, Ormovu dceru. A dopomůže-li mi Kristus znovu ji získat, navždycky se přidržím jeho víry."

(**X.**)

DÍL DRUHÝ / BULHARSKÉ ZLATO

JAK SKONCOVALI S ŠÍLENÝM MAGISTREM

 akmile se Ormovi sousedé dověděli o loupežném přepadení a o Ormově návratu, přispěchali na Gröning, aby nepřišli o možnost zúčastnit se odvetného tažení. Říkali si, že k takové události nedochází v těchto dobách často, a slibovali si od ní mnoho povyražení. Ti z nich, kteří byli křesťané, tvrdili, že na odvetě za násilí vůči knězi a za spálení kostela musí mít svůj podíl. Orm je všechny uvítal a čekalo se už jen na návrat vyslaných zvědů. Ti přišli třetího dne k večeru. Vystopovali lupiče daleko odtud, severovýchodním směrem. A nejlepší ze všeho bylo, že s sebou měli Torgunn, Rappovu manželku, kterou vyhladovělou a napůl mrtvou našli v pustině. Odtamtud se vrátili. Torgunn, která lupičům utekla, šla s nimi, pokud jí stačily síly, a pak ji muži střídavě nesli. Tři z nich už jí nabídli manželství a to ji vzpružilo natolik, že se začala cítit lépe. Ale ani jednomu prý nechtěla uvěřit, že by se vyrovnal jejímu Rappovi.

Sdělila jim pak důležité věci. Bylo to, jak řekl otec Willibald: náčelník té hordy lupičů byl ten, jehož nazývali magistrem. Poznal ji a cestou zpátky do loupežnického hnízda s ní mluvil. Řekl, že zapřel Boha, a může si nyní ve všem všudy dělat, co chce. Kostel prý spálil proto, aby neměl Boha nablízku, neboť nyní už daleko široko žádný kostel nestojí.

Jeho družinu tvoří psanci, zločinci a všelijaká jiná sebranka, která u něho nalezla útočiště a je nyní živa z loupení a drancování, řekla Torgunn. Někteří prý jsou až z Västergötlandu nebo z Njudungu.* Je jich mnoho a nebojí se nikoho a magistr nad nimi má velikou moc.

O Ludmile mnoho nevěděla, leda to, že byla dobré mysli a magistrovi i ostatním hrozila brzkou odvetou. Lupiči je vedli k sobě domů, ale cestou je přepadli Ormovi velicí psi. Několik lupičů pokousali, jednoho

zardousili a odehnali dost dobytčat, což lupiče velmi rozezlilo. Ona i Ludmila se pokusily utéci, ale byly chyceny.

Došli pak do osady lupičů u severního břehu obrovského jezera. Toto jezero se cestou tam rozprostíralo po jejich pravé ruce. Lupiči svou osadu nazývali Prästby, Kněževes. Tam Torgunn přiřkl los muži jménem Saxulf, vysokému, hrubému muži, který byl zlý. Svázanou ji položil do kožešin ve své chýši a večer k ní přišel opilý. Pak jí uvolnil pouta, ale jídlo ani pití pro ni s sebou neměl. Věděla už, že je vdovou, ale velice ji rozzlobilo, že musí spát s mužem, který se k ní takhle chová. Proto jakmile usnul, vylezla opatrně z kožešin a oběma rukama uchopila válek na těsto. Sílu, řekla, jí dodal Bůh a kromě něho i její hněv a přání pomstít Rappa. A když dostal Saxulf válkem do hlavy, nevydal ani hlesu, jen trochu zatřepal nohama. Torgunn pak se vyplížila do tmy a utekla, aniž ji kdo zpozoroval. Šla celou noc a den, ve velikém spěchu a hrůze, sledujíc stopy magistrovy hordy. K jídlu občas našla trochu klikev, ale nakonec už nemohla dál a dlouho ležela vysílena na zemi, očekávajíc smrt a tesáky divoké zvěře.

A pak ji našel Svarthöfde a jeho družina a dali jí najíst. Muži ji na ramenou donesli domů, už se cítí lépe.

To jim pověděla Torgunn. Z jejího vyprávění měli velký prospěch, neboť nyní věděli, kde hledat doupě té lupičské hordy. Muži, kteří vedli výzvědnou výpravu, prohlásili, že ono veliké jezero je jezero zvané Åsnen, a mezi muži Olofa Motýla se pak našli dva, kteří znali tyto liduprázdné končiny a stezky v nich. Ti měli Ormův voj k lupičskému doupěti dovést. Podle jejich názoru by bylo nejlepší poté, co na koních urazí jeden den cesty, odbočit k západu a napadnout lupiče z té strany. Orm spolu s ostatními shledal tento návrh moudrým, neboť pak by zlosyni měli jezero v zádech a bylo by možné je pochytat.

Zástup Ormových mužů čítal nyní sto dvanáct bojovníků a příštího dne měli vyrazit. Orm se strachoval o bulharské zlato, a tak pozdě večer, když všichni spali, vzal s sebou Toka, Olofa i Svarthöfda a schovali truhlice v bezpečné skrýši v lese, daleko od všech stezek, v místě, kam jakživ nikdo nevkročil. Své bohatství stříbra však se nenamáhal ukrýt;

řekl, že stříbro už pro něho není žádná vzácnost a jen ať zůstane ležet v Ylviných truhlách, třebaže na obranu dvorce bude moci ponechat jen hrstku mužů.

Příštího rána byli všichni na nohou ještě před rozedněním. Zbývalo ještě ledacos vykonat, než vyrazí na cestu. Neboť velicí Ormovi psi měli jít s nimi a bylo nutné nejprve je přivyknout na všechny nově příchozí, aby pak nedošlo k omylům a nebyli pokousáni nepraví muži. Mnoha mužům přivykli psi rychle, stačilo, aby si k nim jednou či dvakrát přičichli a už je považovali za své přátele; vůči jiným však se stavěli zle, štěkali na ně a nechtěli si dát vymluvit, aby se na ně ihned nevrhli a nezardousili je. To mezi muži vyvolalo nejeden posměšek, neboť podezírané přece jen trochu mrzelo, že na ně psi dorážejí, a tvrdili, že nejsou cítit o nic hůř než ostatní, což opět zavdalo příčinu k mnoha jízlivým poznámkám ze strany těch, s kterými se psi už spřátelili.

Nakonec bylo všechno připraveno a zástup vyrazil, provázen spolehlivými psovody, kteří Ormovy veliké psy drželi na řemenech.

Sledovali stopy, které zanechali lupiči, a jeli celý den, až se dostali k místu, kde byla nalezena Torgunn. Tam se rozhodli přenocovat a příštího rána odbočili pod vedením obou cesty znalých mužů z Olofovy družiny vlevo. Tři dny se nyní plahočili hustým hvozdem, mezi bažinami a horskými hřbety, aniž zahlédli obydlí nebo potkali člověka. Psi pochopili, co je jejich úkolem, a nevšímali si stop zvěře. To byla jedna z jejich dobrých vlastností: když měli honit lidi, zůstávali zticha až do chvíle, kdy byli puštěni.

Odpoledne čtvrtého dne po odchodu z Gröningu došli k místu, kde se křížily dvě stezky. Zastavili se tam a Olofovi cesty znalí muži prohlásili, že jezero mají nyní před sebou a lupičskou osadu už jen kousek odsud. Všichni byli unaveni dlouhým putováním, ale Orm i Olof svorně prohlásili, že na osadu zaútočí hned; neboť jídla na cestu už bylo pomálu a ani jeden, ani druhý neměli trpělivosti nazbyt. Někteří mladíci vyšplhali do vrcholků stromů stojících na vršku a ukázali, kde osada leží, a Orm své muže rozdělil do tří oddílů. Jeden měl vést Toke, druhý Olof a třetí Orm sám. Sám si taky ponechal psy, aby nebyli puštěni předčasně. Toke měl zaútočit od severu a Olof Motýl od jihu. S Tokem šel Svarthöfde a s ním Sonovi synové, kteří už se začali považovat za Svarthöfdovy muže. Orm přikázal, aby nikdo nepodpaloval domy ani neubližoval ženám, neboť možná že v lupičské osadě najdou víc unesených žen než jen jejich

vlastní. Až dá Toke zatroubit na roh, vyrazí oba zbývající houfy a bez válečného pokřiku zaútočí každý ze své strany.

Toke a Olof se svými oddíly odjeli a Orm a jeho muži se nyní opatrně prodírali mlázím, až se dostali na kraj lesa k mýtině obklopující osadu. Tam se muži posadili, žvýkali, co jim zbývalo ze zásob jídla, a čekali na zatroubení Tokova rohu. Orm s sebou vzal Spofa a oba se proplazili do krušinového houští. Tam zalehli a dívali se na osadu. Zdála se veliká a mnoho stavení v ní bylo nových. Mezi domy bylo vidět obyvatele, muže i ženy, při denní práci. V takové osadě může být dobrého půldruha sta lidí, mínil Spof. Za osadou, v mělké proláklině, bylo napajedlo, jež tvořilo malý rybníček. Právě tam přišla stará žena, přes ramena váhy se dvěma vědry, nabrala vodu a klopýtala zpátky. Pak tam přišli dva muži napojit čtyři koně. Když se koně napili, zneklidněli a začali tančit a Orm si pomyslel, že cítí nablízku psy. Psi však stáli za Ormem bez hnutí, větřili, chvěli se po celém těle, ale ani nehlesli. Muži u napajedla koně uchlácholili a vrátili se s nimi do osady. Chvíli se nedálo nic. Pak přišly tři ženy, v každé ruce vědro, a s nimi dva muži, kteří je zřejmě hlídali. Orm zalapal po dechu, neboť nejvyšší z těch tří žen byla Ludmila. Zamumlal to do ucha Spofovi. A ten mu zamumlal v odpověď, že muži jsou na dostřel luku. Tokův roh však se dosud neozval a Orm by byl nerad prozradil svůj oddíl nevčas. Ale dal znamení dvěma mužům v blízkosti, kteří se taky zúčastnili boje u dněperských prahů a platili za nejspolehlivější lučištníky. Přikývli, že mohou muže u napajedla složit, a každý kryt kmenem stromu vstal a vložil do tětivy šíp. Ale Orm jim pokynul, aby ještě čekali.

Ženy už nabraly do věder vodu a obrátily se k odchodu. Vtom Orm dvakrát po sobě zakřičel jako káně. Hlas káněte rád napodoboval a jeho děti toto znamení dobře znaly. Bylo vidět, že se Ludmila napřímila, když je uslyšela. Pomalu udělala několik kroků s ostatními, ale pak zakopla a všechna voda z věder se jí vylila. Ludmila vykřikla a vrátila se k napajedlu znovu vědra naplnit. Dávala si na čas, a když vodu nabrala, sedla si a držela se za nohu. Oba muži na ni něco přísným hlasem zavolali a vykročili k ní, aby ji odvedli. Vtom však se Ludmila položila naznak a dala se do křiku.

Z Tokovy strany se dosud neozvalo nic, ale čekat dál už nebylo možné, neboť když psi uslyšeli Ludmilin hlas, začali vrčet.

Orm cosi řekl svým lučištníkům a obě tětivy zazvučely současně. Byly to dobré výstřely a šípy uvízly, kde měly. Ale muži na sobě měli tuhé kožené kazajky a udrželi se na nohou. Vytrhli šípy z ran a dali se do řvaní. Ludmila vyskočila a udeřila nejbližšího vědrem do hlavy, a co jí síly stačily, rozběhla se k lesu. Oba muži se však neohroženě pustili za ní a drželi se jí těsně v patách. Mezi domy se nyní začali objevovat další muži, aby se podívali, co je to u napajedla za křik.

„Pusťte psy," rozkázal Orm a vyběhl z houští. A v tu chvíli se taky ozvalo troubení Tokova rohu a válečný pokřik jeho mužů.

Obojí však přehlušil štěkot a vytí psů, když byli puštěni z řemenů. Pronásledovatelé zůstali zděšením stát, když uviděli, jak se na ně psi ženou, jeden se otočil a všecek bez sebe prchal pryč; první z psů však ho záhy dostihl, skočil mu na krk a povalil ho. Druhému muži ještě zřejmě zbylo trochu rozvahy, rozběhl se k napajedlu, skočil do vody a tasil meč. Tři psi najednou se na ním vrhli; jednoho z nich zasáhl, ale vzápětí ho srazili druzí dva. Zmizel pod hladinou a po chvíli se z rybníčku vynořili jen oni dva psi.

Ludmila skákala radostí, když se shledala s Ormem. Hned se začala vyptávat, co je s Olofem a se zlatým pokladem, a dostalo se jí odpovědi. S ní samou prý se zacházelo jako s dcerou náčelníka a nemusela spát s jinými muži než s jejich šíleným knězem, který však se ukázal celkem nenáročným chudinkou. Takže věru mohla dopadnout hůře, mínila Ludmila.

Orm pak zastavil Spofa a dva starší muže a přikázal jim zůstat s Ludmilou na kraji lesa, dokud v osadě nebude po všem. Druhé dvě ženy

se k nim nyní blížily; řekly, že jsou knězovy ženy. Vrhly prý se při útoku tváří k zemi a psi se jich ani nedotkli.

V osadě už se vedl lítý boj, když tam doběhl Orm se svými muži. Olofova družina se sekala v uličce mezi dvěma domy, ale veškerou vřavou pronikal Olofův hlas, který volal, aby kterýkoliv z lupičů s černým vousem zůstal vyhrazen meči Olofa Styrssona. Orm vtrhl do osady z druhé strany a několik jeho mužů padlo pod šípy vystřelenými z domů. Nakonec však byli tito nepřátelé obklíčeni a pobiti, třebaže se udatně bránili, a Ormovi muži zakrátko vnikli do domů a sekali se s těmi, kteří se kryli vevnitř. Orm uviděl dva ze svých psů proklaté oštěpy. Leželi mrtvi, ale každý měl pod sebou zardoušeného muže. Ostatní psy bylo slyšet v zuřivém boji opodál směrem k jezeru.

Orm potkal Olofa Motýla. Byl samá krev a štít měl značně poškozen sečnými ranami.

„Ludmila je zachráněna!" zavolal na něho Orm. „Je v bezpečí u mne!"

„Díky tobě, Kriste!" zvolal Olof. „Ale kde je ten černý? Je můj!"

Tokovi muži měli proti sobě většinu nepřátel, neboť právě na ně se jich spousta vrhlo, když uslyšeli jejich válečný pokřik. Orm a Olof se svými oddíly jim nyní vpadli do zad a došlo k urputnému boji s velkými ztrátami, neboť lupiči se bili jako diví. Orm zahnul v běhu za roh domu, pronásleduje prchajícího; vtom však vyrazil z jedněch dveří muž v drátěné košili a s mečem v ruce a holohlavý muž třímající sekyru a hnali se na něho. Orm ťal muže v drátěné košili, až se svalil na zem, a uskočil před plešivcovou sekyrou; zakopl však přitom o kopku hnoje, a jak padal naznak, uviděl, že muž napřahuje sekyru k novému úderu. Při tom pádu, vyprávěl později, mu vytanula vzpomínka na bitvu u Maldonu před mnoha lety a na štíty, které ho tehdy kryly, a vůbec ho netěšila vyhlídka na nocleh v nebeské říši. Plešivec však najednou vytřeštil zrak a rozevřel ústa, pustil sekyru a klesl na ruce a na kolena a s očima dokořán zůstal ležet. A když se Orm zase zvedl, uslyšel z domu přímo nad sebou volat své jméno. Na hřebeni střechy tam obkročmo seděli Sonovi synové a mávali svými luky z radosti nad tím, že mu svou pomocí přispěli včas. Orm se po této příhodě cítil unaven, a tak se na chvilku zastavil a rozhlížel se kolem. Všude vládl veliký zmatek. Ženy křičely, muži se navzájem honili v domech, krávy a prasata pobíhaly sem a tam a většina lupičů, kteří byli dosud naživu, prchala směrem k jezeru. Objevili se Toke

a Svarthöfde. Z Tokova meče kanula rudá krev a Toke sám volal na Orma, že od svých mladých let nic lepšího nezažil. Svarthöfde se zastavil a přikázal svým mužům, aby slezli ze střechy. Vtom se ozval veliký řev a lehce jako vítr se přehnal kolem černovousý muž se sekyrou v ruce a v patách za ním Olof Motýl. Prchající uhnul, když uviděl Orma, přeskočil plot a pádil dál. Svarthöfde se otočil, rozběhl se proti němu a zasáhl jej do čela, takže muž upadl.

„Je můj!" rozkřičel se Olof Motýl, sotva dechu popadaje.

Muž se válel na zemi. Olof k němu doběhl, oběma rukama uchopil meč a proklál jím mužovu drátěnou košili i tělo tak, že špicí se zabodl do země.

„Bože!" vykřikl přibitý dvakrát za sebou strašlivým hlasem a to byla jeho poslední slova.

„Splnil jsem svůj slib," řekl Olof spokojeně.

„Je to ten pravý?" zeptal se Orm. „Není snadné jej poznat."

„Je neblahé mít na sobě v boji uloupenou věc, a ještě k tomu tak, aby byla každému na očích," řekl Olof a sehnul se nad mrtvým. „Podívej se."

Zpod drátěné košile probleskovalo zlato a Olof je mrtvému stáhl z krku. Byl to al-Mansúrův řetěz.

„Souhlasí," přisvědčil Orm. „A ještě něco mě napadá. Kdo jiný než on by v tomhle doupěti mohl volat k Bohu? Jen bych rád věděl, co mu chtěl."

(IX.)

DÍL DRUHÝ / BULHARSKÉ ZLATO

O TOM, CO HONILI ORMOVI VELICÍ PSI

ěkteří z mužů šíleného magistra unikli v člunech, ale mnoho jich nebylo, neboť Ormovi bojovníci i jeho psi je honili podél břehů. Jejich raněné pobili, neboť je všechny považovali za ničemy. Třiadvacet Ormových mužů bylo zabito a mnoho raněno. Všeobecně však se soudilo, že to byl dobrý boj, o němž se dlouho bude vyprávět.

V osadě byla hojnost piva i množství prasat na zabití; a tak poté, co posbírali své mrtvé, společně je pohřbili a navršili nad nimi mohylu, uspořádali pro blaženství nebožtíků hostinu. Uloupeným ženám, které našli v osadě, dali volnost odejít, kam budou chtít, a každé darovali krávu a tolik kořisti, kolik jen která unesla. Byly mezi nimi i dvě Ylviny děvečky, obě mladé dívky, a velice se radovaly ze svého osvobození. Vytrpěly si své, říkaly, a od té noci, co utekla Torgunn, byly zavřené a přísně hlídané. Jejich přáním nyní bylo provdat se za poctivé muže.

Všichni oplývali pochvalnými slovy pro Ormovy psy za to, co dokázali. Jen dva z nich byli zabiti. A když pak muži sehnali všechen dobytek, aby jej odvedli s sebou jako kořist, řekl Orm, že psi dokáží bez obtíží hnát stádo sami, neboť na takovou práci jsou zvyklí. Bylo dost koní

pro všechny, a jakmile se ranění začali zotavovat a byli schopni udržet se na koňském hřbetě, odtáhl Orm z prázdné lupičské osady a nejkratší cestou na jih podél jezera se vracel domů.

Ludmila taky seděla v sedle a Olof se od ní ani nehnul. Prosil předtím Orma i Toka, aby se příliš nezmiňovali o těch dvou mladých ženách, které ho zahřívaly svým teplem v dregovičské osadě, jinak že by se Ludmila třeba mrzela. Oba však se jen smáli a prohlásili, že snad třeští nebo se pominul s rozumem, mohlo-li ho napadnout něco tak dětinského. Ale Olof vážně odvětil, že mu opatrnosti nezbývá, když je o tolik starší než ona.

Kvůli těm, kdo utrpěli velmi těžká zranění, jeli jen zvolna. Před nimi hnali psi své stádo, beze spěchu a mírně; a když některou krávu napadlo utíkat nebo se obrátit zpátky, rychle ji zas zahnali.

Časně se utábořili, ošetřili raněné a příštího rána postupovali podél jezera dál, k místu, které staří lidé nazývali Týrovy louky. Kdysi dávno tam žili lidé a za starých časů se na těchto loukách odbývaly veliké boje - podle toho dostalo místo své pojmenování. Na Týrových loukách prý bylo prolito tolik krve, že tam dosud rostla tráva bujněji než jinde. Ale po lidech ani jejich domech už tam nebylo ani památky.

Když se k loukám přiblížili, začali psi jevit nepokoj, takže si muži říkali, že snad zvětřili medvěda anebo že dosud cítí pach oné dávno prolité krve. Ale psi nakonec nechali stádo stádem, rozběhli se do mlází a najednou se jich několik divoce rozštěkalo. Ostatní se k nim přidali a zanedlouho se zdálky ozýval štěkot tak zuřivý, jako by byli psi znovu puštěni do boje. Ormovi to připadalo zvláštní, neboť tím směrem žádní lupiči neunikli. Všichni tedy pospíšili na vřesem porostlý pahorek poblíž stezky, aby se odtud rozhlédli. Vpředu po pravici se za křovinami rozprostírala volná louka a na ní honili psi jakási dobytčata. „Divocí tuři!" zvolal jeden z Tokových mužů.

„Honí divoké tury!"

Psi jako by si zřejmě umínili, že i tato zvířata patří k jejich stádu a je třeba je hnát domů stejně jako krávy. Snažili se, seč byli, a muži z pahorku pozorovali, jak dorážejí na vzpouzející se kusy, aby je obrátili správným směrem. Divocí tuři se bránili a jejich zlostné bučení se mísilo se štěkotem psů. Nakonec však byli téměř všichni sehnáni do stáda a zmizeli mezi lesnatými návršími na jihu, stále hnáni Ormovými psy.

Nedalo se nic dělat a muži nyní museli hnát krávy sami. Tokovi bojovníci, kteří o divokých zvířatech věděli, říkali, že počátkem zimy se občas stává, že tuři sestupují z Västergotlandu na Týrovy louky. Staří obyvatelé je po dobu pastvy na loukách boha boje považují za posvátné a divocí tuři tam nerušené přezimují. Dříve jich tu bývala mnohem početnější stáda, jak vyprávěli staří, ale v těchto končinách už jsou vídáni jen na Týrových loukách, a často ani tam ne.

Stopy tuřího stáda našli pak východně od Krakova kamene, ale v hustých lesích táhnoucích se odtud jižním směrem měli psi zřejmě svízelnou práci, neboť podle stop bylo patrno, že se hnané stádo neustále zmenšovalo. Část turů však přece jen udrželi pohromadě, a když Orm dorazil domů, dověděl se, že psi přihnali na Gröning dva býky, pět krav a několik mladých kusů. Domácí muži se chystali je porazit, ale nepoštěstilo se jim to. A když tuři pokračovali dál na jih, měli psi za to, že už splnili svou povinnost, a odebrali se k svým korýtkům s krmením, velmi unavení a s obolavělými tlapami.

Poté byli tuři vídáni na mnoha místech lesního kraje a Göinské už dávno nic tolik nepřekvapilo jako tato událost. Nyní se může stát cokoliv, říkali, když se na vlastní oči přesvědčili, že se tuři vrátili. Všichni vzpomínali starého úsloví, že dokud se tuři nevrátí, žádný král k nim nepřijede. A ti nejmoudřejší z nich mínili, že je třeba se připravit na nejhorší a mít luky i oštěpy pohotově. Někteří z pokřtěných byli toho názoru, že se v Göinge objeví Kristus a že přijede na velikém voze taženém divokými tury. Nedostalo se jim však příliš sluchu. Göinští totiž většinou očekávali krále Svena. A když je došla jistojistá zvěst, že zemřel v Anglii, zčernalý v tváři zlobou vůči tamějšímu lidu, zavládla mezi nimi taková radost, že jim došlo veškeré pivo a ochraptělým a žíznivým mužům nezbývalo než svlažovat vyschlá hrdla mlékem.

Ale ti, kdo žili dost dlouho, se nakonec dočkali splnění svého očekávání, když Knut Veliký, mocný král Dánska a Anglie, připlul k ústí s největším loďstvem, o jakém kdy kdo slyšel, a v bitvě u svaté řeky* zvítězil nad králem Sveů i nad králem všech Norů.

A to je konec vyprávění o Ormovi Tostessonovi a jeho štěstí. Orm už se nikdy nevydal na dalekou výpravu, ale i nadále se mu většinou všechno dobře dařilo. Jediné, nač si stěžoval, byla bolest, již občas pociťoval v zádech a od níž mu ani otec Willibald nedokázal vždycky pomoci.

Olof Motýl se oženil s Ludmilou. Žili spolu šťastně, i když se proslýchalo, že Olof už ve svém domě nemá zdaleka takové slovo jako dříve. Spof se pilně ucházel o Torgunn; ta ho zpočátku odmítala, zdál se jí poněkud malé postavy a příliš prokvetlých vousů, ale když Spof nakonec odložil opatrnost a ukázal Torgunn všechno, co má ukryto v opasku, už mu nedokázala odolávat. Jakmile nastalo jaro, přeplavili se spolu na Gotland, lodí, kterou Spof s Ormem schovali u ústí řeky. A na téže lodi vypluli i Svarthöfde a Veselý Ulf a Sonovi synové, aby okusili delší plavby. Jak slíbili Felimidovi, vzali s sebou dva z Ormových velikých psů, a byli z domova sedm let.

Po návratu se Veselý Ulf oženil s Oddny, která o jiném muži nikdy nechtěla slyšet Ale Svarthöfde se vydal do Anglie a v bitvě u řeky Helgeån byl s králem Knutem na jeho vlastní lodi.

Tokovi Grågullessonovi udělala truhlice se zlatem mnoho radosti. Na svou ženu i dcery navěsil tolik šperků, že když někam kráčely slavnostně vyšňořené, chřestění a cinkání se ozývalo na hodný kus cesty. Toke prodal svůj statek ve Vårendu a hned vedle Gröningu si vystavěl větší. Tam si spolu s Ormem spokojeně žili a stejně tak Ylva a Mirah, třebaže ani Toke, ani jeho žena se nikdy nedali pokřtít. A když nadešel čas, provdala se Ormova nejmladší dcera za nejstaršího z Tokových synů, jak jejich otcové už dávno určili.

Orm i Toke se dožili vysokého věku, aniž je omrzel svět. Ale jakkoliv byli staří, nikdy nepřestávali vyprávět o době, kdy byli veslaři na kalifově lodi a sloužili svému pánu al-Mansúrovi.

VYSVĚTLIVKY

Strana 4:
*Skåne - nejjižnější část Švédska, ve vikinské době náležející Dánsku.
** Harald I., zvaný Modrozub, dánský král, který vládl v letech 940-85.
*** Hjörungavåg, - záliv na západním norském pobřeží, zřejmě Liavåg jihozápadně od Alesundu. Místo slavné námořní bitvy, v níž Håkon Jarl odrazil r. 986 útok jomských vikingů a stal se vládcem Norska.
**** Styrbjörn - proslulý válečník, zeť dánského krále Haralda Modrozuba a synovec švédského krále Erika Vítězného.
† Hedeby - ve vikinské době počtem obyvatel největší a obchodně nejdůležitější město Severu, střídavě pod dánskou a švédskou nadvládou. Leželo poblíž nynějšího města Šlesvik.

Strana 5:
* Ódin, nejvyšší bůh starých Severanů, jejž si představovali jako bělovousého, jednookého starce v širokém plášti a klobouku, s dvěma havrany, Huginem a Muginem, na ramenou.
** Göinští - obyvatelé Göinge, což byl podle starého dělení kraj v jižním Švédsku, při někdejší hranici mezi územím dánským a švédským.
*** Småland - rozlohou největší jihošvédský kraj, který ve středověku již nepatřil k dánské říši krále Haralda.
**** Danavelde - starý název Dánské říše, zahrnující i Norsko a Skåne.

Strana 6:
* Ivar Výbojný - bájný dánský král, který z původního skánského království vybudoval velkou říši zahrnující Dánsko, většinu Švédska, Pobaltí, Sasko i část Anglie.

Strana 7:
* Kullen - skalnatý výběžek jihošvédského pobřeží do Öresundu.
** Lodbrok - Ragnar Lodbrok, vikinský náčelník, hrdina mnoha staroseverských pověstí. Žil patrně v 9. století.

Strana 11:
* Skagen - nejsevernější cíp Jutského poloostrova.

Strana 13:

* Pradleny - norny, v severské mytologii tři sudičky spřádající osudy každého člověka.

Strana 14:
* Jomští Vikingové - válečníci proslulí odvahou a železnou kázní, sídlili na hradě Jomsborgu, založeném Haraldem Modrozubem na ostrově Jomu neboli Wolinu v ústí Odry.
** Lister - západní část jihošvédského kraje Blekinge.
*** Vendové - slovanské kmeny obývající ve středověku území dnešního německého Pobaltí.

Strana 18:
* Kuronci a Livonci - ugrofinské kmeny sídlící při pobřeží Rižského zálivu. Ve zbytcích žijí dodnes na mysu Kolkasrag v Lotyšské SSR.
** Blekinge - kraj v jižním Švédsku, východně od Skåne.

Strana 21:
* Orm - znamená švédsky had.

Strana 24:
* Ægir - v severské mytologii bůh moře.

Strana 32:
* Njörvasund - starý severský název Gibraltarského průlivu.

Strana 46:
* Valfader - znamená: ‚otec padlých'. Pojmenování pro Ódina, nejvyššího boha rozhodujícího o osudech bojovníků.

Strana 68:
* Týr - v severské mytologii bůh boje.

Strana 71
* Sigurd - přední postava hrdinských písní v staroseverské Eddě.
** Didrik - hrdina norské Ságy o Didrikovi, známý i z Písně o Nibelunzích (Dietrich von Bern) a z českého zpracování (Dětřich berúnský). Podkladem k vytvoření této postavy byla historická osobnost ostrogótského krále Theodericha Velikého (asi 454-526).
*** Rolf Krake - dánský král, o jehož existenci se zmiňují dánské a anglické hrdinské písně.

Strana 86:
* Rán - manželka Ægirova.

Strana 90:
* Jellinge - v pozdně vikinské době královské sídlo při východním pobřeží Jutského poloostrova.

Strana 98:
* Vexilla... - (lat.) Hle, praporce královy

Strana 104:
* Solve vincla... - (lat.) Uvolni z pout vězně, / přines světlo slepým, / zlo od nás odvrať, / jen dobro od nás vyžaduj.

Strana 107:
* Sven I., zvaný Vidlí vous, výbojný dánský král. Vládl v letech 985-1014.

Strana 109:
* Thorkel Vysoký - velitel dánských vikingů v Anglii, který střídavě propůjčoval svůj vliv a schopnosti dobyvačným plánům krále dánského i anglického. Zemřel kolem roku 1024.

Strana 111:
* Miklagård - Veliké město, staré severské pojmenování pro Cařihrad.

Strana 118:
* Berserk - ve vikinské době bojovník, který se v záchvatu zuřivosti vybičovával k nadlidské síle.

Strana 127:
* Vaulundur - též Völund, titulní postava jedné z hrdinských písní staroseverské Eddy, umělecký kovář a zlatotepec.

Strana 169:
* Östergötland, kraj při východním pobřeží středního Švédska.

Strana 213
* Primsignování - předběžný křest, užívaný ve výjimečných případech.

Strana 231:
* Vendové - souhrnné germánské pojmenování slovanských kmenů.

Strana 232:
* Zde se otec Willibald mýlí: německý císař Ota I. žil v letech 912-73 a nastoupil na trůn v roce 936, tedy až po smrti sv. Ludmily v roce 921.

Strana 237:
* Finnveden - ve vikinské době kraj v jižním Švédsku, severně od Skåne.

Strana 252:
* Otec Willibald zde má na mysli eddického hrdinu Gunnara.

Strana 262:
* Erin - keltské pojmenování Irska.

Strana 272:
* Sveové - kmeny žijící ve středním Švédsku, po nichž celá švédská říše dostala jméno.

Strana 274:
* Erik - míněn švédský král Erik VII., zvaný Vítězný. Zemřel roku 994.
** Væstergötlanďanka - obyvatelka Västergötlandu, kraje ve středním Švédsku mezi Kattegatem a jezery Vänern a Vättern.

Strana 275:
* Frey - v severské mytologii bůh plodnosti.

Strana 276:
* Theofano - německá císařovna (dcera byzantské císařovny téhož jména), vládla po smrti svého chotě Oty II. (t 983) za nezletilého syna Otu III.

Strana 290:
* Olav Tryggvason - norský král, sjednotitel země, pokusil se s neúplným zdarem zavést v Norsku křesťanství. Vládl v letech 995-1000.
** Valdemar - míněn Vladimír I., velkokníže kyjevské Rusi. Vládl v letech 978-1015. Gårdarike - „Říše měst", starý severský název Ruska.
*** Basileios II. Bulharobijce - císař Východořímské říše, vládl v letech 976-1025 a po bojích v letech 990-1018 se stal vládcem Bulharska.
**** Nikeforos II. Fókas - v letech 963-969 císař Východořímské říše.

Strana 300:
* Värend - podle starého dělení kraj v jižním Švédsku, při někdejší hranici mezi územím dánským a švédským.

Strana 341:
* Jan I. Cimiskés - císař Východořímské říše v letech 969—976.

Strana 348:
* Svarthöfde - ve švédštině znamená „Černohlávek".
** Knut Veliký - syn dánského krále Svena Vidlího vousu, král Anglie v letech 1014-35, Dánska v letech 1018-35 a Norska v letech 1028-1035.

Strana 351:
* Svatá reka - míněna Helgeån ve východním Skåne.

Strana 356:
* Järnbäraland - podle norských ság kraj, kde se těžilo železo. Nejspíš označuje střední a západní část nynějšího středošvédského kraje Dalarna.

Strana 362:
* Wenden - dnešní Césis, město v Lotyšské SSR.

Strana 368:
* Pečenězi - kočovné kmeny tureckého původu, sídlící na obou březích dolního Dněpru. Po přechodném rozšíření až k ústí Dunaje ještě ve středověku splynuly s jinými nomády.

Strana 371:
* Protovestiarios - v Byzanci správce císařovy šatny a jeho osobního majetku.
** Varjagové - vikingové, kteří přes Rusko pronikli do Byzance, kde většinou sloužili v osobní stráži císařově.

Strana 372:
* Sérové - staří Řekové nazývají Číňany Séry, tj. „hedvábníky".

Strana 374:
* Archimandrita - v řeckobyzantské církvi představený kláštera.
** Protospatharios - hodnostář byzantského dvora, „nosič císařova meče".

Strana 375:
* Chazaři - vymřelé turecké kmeny, které žily v jihovýchodním Rusku.

Strana 380:
* Tmutorokaň - ve středověku město a knížectví na Tamanském poloostrově při břehu Azovského moře.

Strana 390:
* Gorm, zv. Starý - dánský král, který zemřel kolem r. 950, otec Haralda Modrozuba.

Strana 395:
* Vi - míněno dnešní Visby. „Vi" znamenalo ve staré švédštině svatyni, obětní místo.

Strana 406:
* Merjané - ugrofinské kmeny žijící u Volhy, reprezentované dnes národem Marijců v Marijské ASSR.

Strana 409:
* Ösyssla - míněn estonský ostrov Saaremaa, šv. Ösel.
** Řeka Vodů - míněna řeka Něva. Vodové byli příslušníci baltskofinských kmenů sídlících mezi Finským zálivem, Ilmeňským jezerem a řekou Mstou. Dodnes jsou zastoupeni mezi obyvatelstvem jihozápadně od Leningradu.
*** Zemgalové - „Nizozemci," lotyšské kmeny v povodí Západní Dviny.
**** Železný les - v severské mytologii hustý les východně od Midgardu, sídla lidí, obydlený trolly.
† Lokiho potomstvo - v severské mytologii netvoři zplození Lokim, bohem sváru, lsti a zla.

Strana 410:
* Veliké Bulharsko - ve středověku země turkotatarských kmenů žijících na Volze. Část těchto Bulharů přešla v 7. století n. 1. do Podunají a splynula s tamějším slovanským obyvatelstvem, jež přejalo jejich pojmenování.
** Slané moře - míněno moře Kaspické.

Strana 416:
* Poločtí - východoslovanský kmen, který sídlil při řece Polotě, přítoku Západní Dviny, na severu dnešní Běloruské SSR.

Strana 420:
* Dregovičové - východoslovanský kmen, který sídlil mezi Dněprem a Pripjatí na území dnešní Běloruské SSR.

Strana 425:
* Birka - ve vikinské době významné obchodní město na jednom z ostrovů v jezeře Mälaren, poblíž dnešního Stockholmu.

Strana 453:
* Fáfni - v staroseverských hrdinských písních drak střežící zlatý poklad.

Strana 463:
* Njudung - starý název kraje v jižním Švédsku, jižně od jezera Vättern.

Strana 471:
* Bitva u svaté řeky - bitva u ústí řeky Helgeån při pobřeží jižního Švédska, vybojovaná roku 1026.

FRANS G. BENGTSSON ♦ ZRZAVÝ ORM

Klub čtenářů
Svazek 547
Ilustroval Adolf Born

Ze švédského originálu Röde Orm. Sjöfarare i västerled, vydaného nakladatelstvím P. A. Norstedt och Söners Förlag, Stockholm 1941, přeložila Nina Neklanová. Ze švédského originálu Rode Orm. Hemma och i österled, vydaného nakladatelstvím P. A. Norstedt och Söners Förlag, Stockholm 1963, přeložila a text poznámkami opatřila Božena Köllnová-Ehrmannová. Obálku, vazbu a grafickou úpravu navrhl Milan Kopřiva. Vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p.,jako svou 4428. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1985. Odpovědný redaktor Zbyněk Černík. Technická redaktorka Marta Budilová. Vytiskla Svoboda, grafické závody, n. p., závod 5, Praha 10, Sazečská 8.
35,60 autorských archů (text 29,26 aa, ilustrace 6,34 aa), 36,20 vydavatelských archů. Vydání třetí (Zrzavý Orm. Plavci na západ) a druhé (Zrzavý Orm. Doma a znovu na lodi). 605 22 857 Náklad 52 000 výtisků.

01-087-85

13/34 Cena váz. 63 Kčs